

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

Bedâyiü'l-Vekâyi (Metin, Dizin ve İnceleme) (375b-410b)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜLKÜ SAYAR

İSTANBUL / 2010

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

Bedâyiü'l-Vekâyi (Metin, Dizin ve İnceleme) (375b-410b)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜLKÜ SAYAR

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. EMİNE GÜRSOY NASKALİ

İSTANBUL / 2010

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans öğrencisi Ülkü Sayar Çavdar'ın "Bedayü'l Vekayi (Metin, Dizin ve İnceleme) (375b-410b)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Tez Danışmanı : Prof.Dr. Emine Gürsoy Naskali
Üniversitesi Marmara

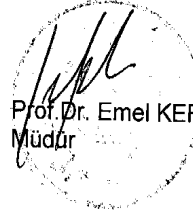
İmza

Üye : Doç.Dr. Mesut Şen
Üniversitesi Marmara

Üye : Yrd.Doç.Dr. Ali Satan
Üniversitesi Marmara

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun 1 / 02 / 2010 tarih ve 2010/03-04 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Emel KEFELİ
Müdür

İÇİNDEKİLER

1. ÖNSÖZ	II
2. ÖZET	III – IV
3. SUMMARY	V - VI
4. GİRİŞ	
A) ESER VE MÜELLİFİ HAKKINDA BİLGİ	VII - IX
B) TEZİN KAPSAMI	IX
C) TEZİN HAZIRLANIŞINDA İZLENEN YÖNTEM	IX – XII
5. METNİN ÖZETİ	XIII – XXIX
6. DİL İNCELEMESİ	XXX – XXXIV
7. KAYNAKÇA	XXXV
8. METİN	1 – 51
9. KISALTMALAR	52
10. DİZİN	53 – 306
11. TIPKIBASIM	

BEDÂYİÜ'L-VEKÂYİ
KOCA HÜSEYİN EFENDİ
375 b – 410 b

ÖNSÖZ

17. yüzyıl reisülküttabı Koca Hüseyin Efendi'ye ait olan Bedâyiü'l-Vekâyi'nin Rusya'da İlimler Akademisi Şarkiyat Enstitüsü Petersburg Şubesi El Yazmaları Bölümü'nde bulunan ikinci cildinin 375b-410b varakları arasındaki bölümü, Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali danışmanlığında tez konusu olarak seçtik.

Önce eser okundu, transkripsiyon alfabesiyle yazıldı. Daha sonra dizin oluşturabilmek amacıyla metin dizin alınabilecek şekilde tekrar yazıldı. Dizin oluşturuldu ve sözlük yapıldı. Kelimelerin metindeki anlamları dikkate alındı.

Eserin 375b-410b sayfalarında anlatılan olayların geniş bir özeti çıkartıldı. Özette Koca Hüseyin Efendi'nin anlatımına bağlı kalındı ancak olayların daha iyi anlaşılabilmesi için anlatılan Beyazıt döneminin son devirleriyle ilgili tarihsel olaylarda, İslâm Ansiklopedisi'nden, Halil İbrahim İnal'ın Osmanlı Tarihi adlı eserinden ve internetten ulaşılan bilgilerden yararlandı. Özellikle Beyazıt devrindeki ulemâ ve şeyhler hakkında İSAM Kütüphanesi'nden yararlandı.

Metnin 375b-410b sayfalarının dil özellikleri incelendi ve eserin yazıldığı asrın dil özellikleri de dikkate alınarak örnekleriyle yazıldı. Bu konuda günümüzden farklı olan özellikleri hakkında inceleme yapıldı.

Gerek tez konusunun belirlenmesinde gerekse tezin değişik safhalarında verdiği yol gösterici fikirleriyle ve hepsinden önemlisi bu tezi başarıyla hazırlayacağım konusunda duyduğu güvenle her zaman yanımda olan danışman hocam Sayın Prof. Dr. Emine Gürsoy NASKALİ'ye; dizin konusunda zamanını ayırarak metodik anlamda uygulamalı olarak bizi bilgilendiren ve yardımlarını esirgemeyen Sayın Doç. Dr. Mesut ŞEN'e; okunamayan kelimeleri okumamızda yardımda bulunan Sayın Doç. Dr. Bilgin AYDIN'a ve Sayın Doç. Dr. Erhan AFYONCU'ya teşekkür ederim.

ÖZET

Tezin konusu, 17. yy. tarih yazarı olan Koca Hüseyin Efendi'nin Bedâyü'l-Vekayi adlı eseridir. Eserin 375b-410b varakları arası okunarak dil incelemesi yapılmıştır. Ardından özet çıkartılmıştır. Son olarak da dizini yapılmıştır.

Bedâyü'l-Vekayi iki cilttir. Birinci cildi Viyana'da bulunmaktadır. Bu ciltte insanlık tarihi ve İslam tarihi anlatılmıştır. İkinci cilt Petersburg nüshasıdır. Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan Yavuz Sultan Selim devrinin sonuna kadarki dönem anlatılmıştır. Önce Osmanoğullarının şeceresi hakkında bilgi verir. Ardından Ertuğrul Gazi'nin Anadolu'ya gelişini ve Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu anlatır. Her padişah döneminde Anadolu ve İstanbul'daki siyasi ve askeri olayları gözlemlerine dayanarak yazar. Diğer tarih yazarlarından farklı olarak Osmanlı Devleti'nin komşularıyla olan ilişkilerinden bahseder.

İkinci cilt 517 varaktan oluşur. Her sayfa 25 satırdır. Eser 1862 yılında özel bir koleksiyondan satın alınarak Petersburg'a götürülmüştür. Bu eserden ilk bahseden kişi 18.yy. biyografi yazarı ve diplomatı Ahmet Resmi Efendi'dir. 1961'de Anna Tveritinovalar tarafından fihrist ve ayrıntılı indeks ilavesiyle iki cilt halinde yayınlanmıştır.

Tezde, Bedâyü'l-Vekâyi'nin ikinci cildinden 375b-410b varakları okunup dizini yapılmıştır. Ayrıca sadece bu varaklara dayanarak bir dil incelemesi yer almaktadır. Bu varaklarda Sultan Beyazıt dönemindeki şehzade kavgaları, kızılbaş isyanının bastırılması, Şehzade Selim'in babasıyla yaptığı savaş, Beyazıt Han'ın saltanatı oğlu Selim'e bırakması anlatılır. Sultan Beyazıt dönemindeki şeyh ve ulemâdan bahseder, kısaca biyografilerini verir. Sultan Beyazıt'ın hizmetleri hakkında bilgi verir.

Bütün bu anlatımlar içinde yer yer ayetlere, başkalarının sözlerine, düşürülen tarihlere ve dörtlüklere yer vermiştir. Anlatımı asrına göre yalın ve açıktır. Orta nesrin başarılı ve güzel bir örneğidir.

Tez konusu belirlendikten sonra, eser ve yazarı hakkında ülkemizde bulunan bilgilere ulaşmaya çalıştım. Ancak eserin nüshaları Türkiye'de olmadığı için eser ve yazarı hakkındaki bilgilere Abdülkadir Özcan'ın İslâm Ansiklopedisi'ne yazdığı makaleden ulaşabildim. Petersburg nüshasının tıpkıbasımından kendimize ait olan varakları çoğalttıktan sonra okuma işini yaptım.

375b-410b varakları arası öncelikle transkribe edildi. Okunamayan kelimeler [...] şeklinde geçildi. Yazarın kırmızı kalemle yazdığı başlıklar, bazı özel isimler ve alıntılar tıpkıbasımda belirsiz çıktığı için okunmakta güçlük çekilen kelimeler oldu.

Konuşma cümleleri anlaşılabilirdiği kadarıyla “.....” içinde verildi. Metnin daha iyi anlaşılabilmesi için noktalama işaretleri konuldu. Özel isimler büyük harfle başlanarak yazıldı. Ayetler tırnak içinde ve italik yazı biçimiyle yazıldı. Her bölüm başlığı bond olarak yazıldı. Varak numaraları, daha belirgin olması için **[376a]** şeklinde bond biçiminde yazıldı. Satır numaraları (18) şeklinde parantez içinde verildi.

Dizin ve sözlük bölümünde, metinde geçen tüm kelimeler ele alındı. Yapım ekleri kelimeyle bir yazıldı ancak çekim ekleri ayrıldı.

Madde başı olan kelimeler bond yazıldı. Her kelimenin anlamı yazıldı. Ancak anlamı bulunamayan kelimelerin anlam kısmı boş bırakıldı ve (?) “soru işareti” konuldu.

Eğer kelime metnin değişik yerlerinde farklı anlamlarla kullanıldıysa bu farklı anlamlar da numaralandırılarak yazıldı.

SUMMARY

The subject of this thesis is the edition of a section (folios 375b-410b) of *Bedayü'l-Vekayi* which was written by Koca Hüseyin Efendi in the 17th century. The thesis consists of the transcription of the text from the Ottoman script into a Latin transcription alphabet. There is a commentary on the language of the text and a full grammatical index is given. The introduction to the thesis summarises in detail the accounts of the events which are related in the text.

Bedayü'l-Vekayi comes in two separate volumes. The first one is found in Vienna which discusses about the history of Islam and humanity. The other one is found in Saint Petersburg and discusses the period between the founding of Ottomans and ends with the rule of Yavuz Sultan Selim. The writer discusses the military and political events in Istanbul and Anatolia for every Sultan of the period. The writer also discusses the relations between the Ottomans and their neighbours.

The second volume has 517 folios and every page has 25 lines. This work was bought from a special collection in 1862 and then taken to Saint Petersburg. The first person to comment and write about this history book is Ahmet Resmi Efendi, who is a biography writer and the diplomat of the 18th century. Anna Tveritnova, a modern scholar studied this work in 1961.

The folios between 375b-410b take place in the second volume and describe the fights between princes in the Sultan Beyazid period, the counter insurgence of Kizilbash, the war between the prince Selim and his father Beyazid, and, the last of all, the passing of the rule from Beyazid to his son Selim. The same folios relate the biographies of sheikhs and scholars, and the achievements of Sultan Beyazid.

There are quotations of verses from the Koran, citations from various writers.

After deciding on the subject of the thesis, I began to search work done on *Bedayü'l-Vekayi*. No copies of other MSS were found in Istanbul. Unfortunately due to the copies of this work is not found in Istanbul. I reached searched for information from secondary sources: the only source was an article by Abdülkadir Özcan in the *İslam Ansiklopedisi*.

The folios between 375b-410b were transcribed from the Arabic alphabet to a Latin transcription alphabet. Words which could not be read were given as [...], and the text was punctuated.

In the index every word entry was given the meaning it has in the text. The derivational affixes were written together with the word whereas the inflexional suffixes were written without the words. Every word entry in the dictionary was written in bold.

GİRİŞ

Eser ve Müellifi Hakkında Bilgi

Bedâyiü'l-Vekâyi, Koca Hüseyin Efendi'nin eseridir. Koca Hüseyin Efendi, Osmanlı tarihçisi ve reisülküttablarındandır. Hayatı hakkındaki bilgiler, eserinde kendisiyle ilgili verdiği bilgilere dayanmaktadır. Doğum tarihi bilinmemektedir. Eserinde belirttiği bazı olaylara dayanarak 1646 yılından sonra vefat ettiği düşünülmektedir.

Aslen Saraybosnalıdır. Babası, Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi'nin hâfız-ı kütübüdür. Hüseyin Efendi'nin hangi tarihte İstanbul'a geldiği bilinmiyor; ancak kendisi 1613'te reisülküttablık makamında bulunduğunu söyler. Eserinin birinci cildinde, Divân-ı Hümayûn'da altmış sene boyunca çalıştığını ve yetmiş-seksen yaşlarında görevinden ayrıldığını belirtir.

Nâimâ, tarihinde Koca Hüseyin Efendi'nin adını yanlışlıkla "Hasan" olarak zikreder ve ölüm tarihi olarak da 1644 yılını verir. Ancak Hüseyin Efendi, eserin birinci cildinin temize çekme işini 1645 yılının ocak ayında bitirdiğini ifade eder. Üstelik gördüğü bir rüya üzerine ikinci cildi yazmaya başladığını belirtir. İkinci cildin yazılma işinin de birkaç yıl sürdüğü düşünülürse Hüseyin Efendi'nin 1646'dan sonra vefat ettiği sonucuna ulaşılabilir. Ayrıca Bedâyiü'l-Vekâyi'nin ikinci cildinin 269a varağında 1646 yılının içinde bulunduğu bahsetmesi, bu tarihte hayatta olduğunun bir başka önemli kanıtıdır.

Hüseyin Efendi'nin anadili Boşnakça dışında Arapça, Farsça ve Türkçeyi çok iyi derecede bildiği anlaşılır. Hammer, "Devlet-i Osmâniye" adlı eserinde "Hoca Hüseyin Efendi" olarak zikreder müellifin adını.

Koca Hüseyin Efendi'nin bilinen tek eseri Bedâyiü'l-Vekâyi'dir. 1637'de IV. Murad'ın düzenlediği Bağdat seferine katılan Hüseyin Efendi, pâdişahın emriyle Ahmed bin Yusuf el-Karamanî'nin "Ahbârü'd-Düvel" adlı Arapça umumî tarihini Türkçeye çevirdiği bilinmektedir; ancak bu eser henüz ele geçmemiştir. Bedâyiü'l-Vekâyi'den ilk bahseden kişi XVIII. yüzyılın ünlü diplomatı ve biyografi yazarı Ahmet Resmî Efendi'dir (Halifetü'r-Rüesâ adlı eserinde). Hammer, eserin Viyana Nationalbibliothek'teki nüshasını

görmüştür. Bu nüsha Bedâyiü'l-Vekâyi'nin birinci cildir ve Gustav Flügel tarafından tavsif edilmiştir. Birinci cilt, nesih hatla yazılmış 609 varaktan oluşur. Üç bâblık bir mukaddimesi vardır. Mukaddimededen sonraki asıl bölüm dört fasıldan oluşmaktadır.

Birinci cildin ilk bölümünde; Hz. Adem'den Hz. Muhammed'e kadar kısaca insanlık tarihi anlatılır.

İkinci bölüm beş fasıldan oluşur ve Hz. Muhammed'in doğumundan hicrete kadar İslâm tarihi anlatılır.

Üçüncü bölüm on iki fasıldan oluşur ve hicretten peygamberimizin vefatına kadar Asr-ı Saâdet dönemini anlatır.

Dördüncü bölümde de Hulefâ-yı Râşidîn, on iki imam, Emevî, Abbasî ve Fâtımîlerden söz eder. Ardından da Abbasiler döneminde Horasan'da, Mâveraünnehir'de, İran, Azerbaycan gibi yerlerde hüküm süren hanedanlar hakkında bilgi verir.

Birinci cildin son kısmında; Abbasilerin ardından Mısır, Şam ve diğer İslam ülkelerindeki devletlerden, Cengiz Han'dan ve kızıllıbaşlardan bahseder.

Bedâyiü'l-Vekâyi'nin ikinci cildi Rusya'da İlimler Akademisi Şarkiyat Enstitüsü Petersburg Şubesi El Yazmaları Bölümü'ndedir. 1862'de özel bir kolaksiyondan satın alınmıştır. İkinci cilt, dar aralıklarla yazılmış 517 varaktan oluşur. Her varakta 25 satır vardır. Bu cilt, Viyana'daki nüshayla aynı ismi taşır ancak sadece Osmanlı Devleti'ni anlatan müstakil bir kitap olarak da değerlendirilebilir. Her iki nüsha da müellifin keleminden çıkmıştır. Bu sonuca, her iki eserin sonunda müstensih kaydının olmamasından ve müellife ait düzeltmelerin, ilavelerin bulunmasından ulaşılmaktadır.

İkinci ciltte, Osmanlı Beyliği'nin ortaya çıkışından Yavuz Sultan Selim devrinin sonuna kadarki olayları anlatır. Eserin başında Osmanoğulları'nın şeceresinden bahseder ve Oğuz Han'a kadar götürür şecereyi. Daha sonra Ertuğrul Gazi'den ve aşiretiyle birlikte Anadolu'ya yerleşmesinden bahseder. Anlattığı her padişah dönemini ayrı bir bölüm halinde verir. İstanbul ve Anadolu'daki askeri ve siyasî olayları; toprak meselelerini; vergiler ve fiyat politikası gibi ekonomik olayları anlatmış ve kendi gözlemlerine de yer vermiştir. Her padişah dönemindeki ulemâ, şeyh ve vezirlerin de kısa biyografisini yazmıştır. Diğer tarih yazarlarından farklı olarak her padişah döneminde Osmanlı Devleti'nin komşularından ve bu devletlerle olan ilişkilerinden de bahsetmiştir.

Hüseyin Efendi, eserini yazarken başka tarihçilerin eserlerinden faydalandığını belirtir. Özellikle ilk cilt, tertip ve içerik bakımından Türkçeye çevirdiği bilinen Ahbârü'd-Düvel'e ve Cenâbî'nin "el-Aylemü'z-Zâhir"ine benzediği söylenmektedir. İlk ciltte Gaffarî'nin "Nigâristân" adlı eserinden yararlandığını açıkça belirtir. İkinci ciltte yararlandığını söylediği isimler şunlardır: Heşt Behiş'in yazarı İdris-i Bitlisî, Âşıkpaşazâde, Neşrî, Kemalpaşazâde, Celâlzâde Mustafa, Salih Çelebi (Celâlzâde Mustafa'nın kardeşi), Hoca Sadeddin Efendi. Ayrıca Divân-ı Humâyun'da çalışırken buradaki kaynak ve belgelerden de yararlanmıştı. Bunlardan en önemlisi, Fatih Sultan Mehmed'in devlet teşkilatına dair Kânunnâme-i Âl-i Osman'ının metnini eserinde derc etmesidir.

Bedâyiü'l-Vekâyi, 1961'de Anna S. Tveritnova tarafından bir fihrist ve ayrıntılı indeksler ilavesiyle Moskova'da faksimile şeklinde iki cilt halinde yayımlanmıştır.

Tezin Kapsamı

Tezde, Bedâyiü'l-Vekâyi'nin ikinci cildinden 375b-410b varakları okunup dizini yapılmıştır. Ayrıca sadece bu varaklara dayanarak bir dil incelemesi yer almaktadır. Bu varaklarda Sultan Beyazıt dönemindeki şehzade kavgaları, kızılbaş isyanının bastırılması, Şehzade Selim'in babasıyla yaptığı savaş, Beyazıt Han'ın saltanatı oğlu Selim'e bırakması anlatılır. Sultan Beyazıt dönemindeki şeyh ve ulemâdan bahseder, kısaca biyografilerini verir. Sultan Beyazıt'ın hizmetleri hakkında bilgi verir.

Bütün bu anlatımlar içinde yer yer ayetlere, başkalarının sözlerine, düşürülen tarihlere ve dörtlüklere yer vermiştir. Anlatımı asrına göre yalın ve açıktır. Orta nesrin başarılı ve güzel bir örneğidir.

Tezin Hazırlanışında İzlenen Yöntem

Tez konusu belirlendikten sonra, eser ve yazarı hakkında ülkemizde bulunan bilgilere ulaşmaya çalıştık. Ancak eserin nüshaları Türkiye'de olmadığı için eser ve yazarı hakkındaki bilgilere Abdülkadir Özcan'ın İslâm Ansiklopedisi'ne yazdığı makaleden ulaşabildik. Petersburg nüshasının tıpkıbasımından kendimize ait olan varakları çoğalttıktan sonra okuma işini yaptık.

375b-410b varakları arası öncelikle transkribe edildi. Metindeki harf yazılışına bağlı kalındı. Okunamayan kelimeler [...] şeklinde geçildi. Müellifin kırmızı kalemle yazdığı başlıklar, bazı özel isimler ve alıntılar tıpkıbasımda belirsiz çıktığı için okunmakta güçlük çekilen kelimeler oldu.

Konuşma cümleleri anlaşılabilirdiği kadarıyla “.....” içinde verildi. Metnin daha iyi anlaşılabilmesi için noktalama işaretleri konuldu. Özel isimler büyük harfle başlanarak yazıldı. Ayetler tırnak içinde ve italik yazı biçimiyle yazıldı. Her bölüm başlığı bond olarak yazıldı. Varak numaraları, daha belirgin olması için [376a] şeklinde bond biçiminde yazıldı. Satır numaraları (18) şeklinde parantez içinde verildi. Yazarın örnek olarak verdiği bir dördlük metindeki gibi değil dördlük biçiminde yazıldı.

Dizin ve sözlük bölümünde, metinde geçen tüm kelimeler ele alındı. Yapım ekleri kelimeyle bir yazıldı ancak çekim ekleri ayrıldı. Kelimeler tamlama halinde kullanılmışsa kelimenin altında bu tamlama mutlaka verildi. Ayrıca birleşik fiiller de fiilin altında gösterildi.

Madde başı olan kelimeler bond yazıldı. Her kelimenin anlamı yazıldı. Ancak anlamı bulunamayan kelimelerin anlam kısmı boş bırakıldı ve (?) “soru işareti” konuldu.

Eğer kelime metnin değişik yerlerinde farklı anlamlarla kullanıldıysa bu farklı anlamlar da numaralandırılarak yazıldı.

Örnek; ‘**amel** : (a.i.) 1. İş 2. Niyet
a.+e 388a/1
a.+eyle- 397a/25
a.+it- 380a/5, 408b/19
a.+olınma- 386a/3

Anlamı yazılmadan önce hangi dilden geldiği parantez içinde kısaltmayla belli edildi. Ayrıca ne tür kelime olduğu da kısaltmayla belirtildi.

Örnek; **'adālet** : (a.i.) Hak tanırılık, doğruluk.

Kelimelerin, metnin hangi sayfada ve satırda geçtiği belirtildi.

Örnek; **ādāb** : (a.i.) 1. Usüller, yollar. 2. Terbiyeler
a. 403b/18
a.+1 (şerait-i adab) 397a/7
a.+1 hizmet-i müluk 398a/2
a.+1 saltanat 398a/12

Birleşik kelimeler birleşik olarak madde başı yapıldı. Bu kelimeler farklı dillerden gelmişse kökenleri sırasına göre yazıldı.

Örnek; **'ākıbet-endiş** : (a.f.b.i.) Sonunu düşünen.
a.+olma- 377a/13

Arapça ve Farsça tamlamalar, bu tamlamalarda geçen her kelimenin altında verildi.

Örnek; **aŝāğır** : (a.s.) Şeref ve itibarca küçük olanlar.
a.+(kaffe-i asagır) 394b/9

kāffe : (a.i.) Hep, bütün, cümle.
k.+i asagır 394b/9

Özel adlar için ayrı bir dizin oluşturulmadı; genel dizin içinde verildi. Kişi adları metinde nasıl geçtiyse o şekilde verildi. Bazı kişi adlarının karşısında haklarında bilgi bulunamadığı için (?) konuldu.

Yer adları metinde geçtiği şekliyle madde başı yapıldı; anlamlandırılırken bugünkü söyleniş biçimleri de yazıldı.

Örnek; **Maldepesi** : İstanbul'da, Anadolu yakasında bir semt, Maltepe.
m. 391b/10

Arapça cümleler, cümle halinde madde başı olarak yazıldı.

Örnek; **Eynemā tekūnū yūdrikleümü'l-mevt** : (a.cü.) Ayet- Nerede
olursanız olun ölüm sizi yakalar.
e. 398a/22

METNİN ÖZETİ

375 b – 410 b

Bu sayfalar içinde, Sultan Bayezid'in ölümü ve oğulları arasındaki taht kavgası; sonunda Sultan Selim'in tahta geçişi, Sultan Bayezid'in ölümü ve defnedilmesi anlatılmaktadır. Ayrıca Sultan Bayezid dönemindeki alimler, müderrisler ve şeyhler hakkında da bilgi verilmiştir.

* (375b/1 – 375b/17) Sultan Selim, Anadolu'nun bazı yerlerinde, Rumeli'de ve Kırman vilayetinde, İran'a mektuplar gönderip Osmanlı aleyhine faaliyette bulunanlardan haber alınca adamlarını görevlendirmiş. Buralara adamlarını göndererek Gürcü kâfirlere akını olduğunu, duyan dilaverlerin toplanmasını emreder. Ferman her yerde okunur. Bunu duyan yiğitler Trabzon'da toplanır; Sultan Selim askerinin başına geçer ve Gürcistan'a akın eder. Fesada yeltenenler esir alınır, malları Osmanlı geleneğince gazilere dağıtılır.

* (375b/18 – 376a/25) Sultan Selim askerlerini toplayıp bu akını babası Sultan Bayezid'e isyan edenleri susturmak için yaptığını, bu akında savaşan kahramanları ödüllendirmenin padişahlık alameti olduğunu, Osmanlı adına savaşanların her zaman iltifata nail olacağını belirterek bu azim ve kararını herkese duyurmalarını, dilaverlerin Kızılbaşlara meyletmemesini ister. Bunun üzerine birçok yerde "Yürü Sultan Selim, devran senindir" nidaları yükselir. Yaptıkları her yerde anlatılır ve Kızılbaşlara uyarı verilir. Sarayda olanlar bütün bunları duyunca üzürlü ve saltanatın Sultan Ahmed'in hakkı olduğunu söylerler. Padişahın huzurunda da Sultan Selim'i kötüleyip Sultan Ahmed'i methederler.

* (376b/1 – 376b/19) Bu sırada Şehzade Selim oğlu Süleyman için, babasından Şebinkarahisar sancağını ister. Ancak, Sultan Ahmed taraftarları Şebinkarahisar'ın Trabzon'a yakın olduğunu Trabzon'un da Amasya'da bulunan Sultan Ahmed'e yakınlığını ve bu durumun tehlike oluşturabileceğini söylerler. Bunun üzerine Sultan Süleyman için, Bolu sancağını ister. Fakat yine reddedilir, başka bir sancak istemesi söylenir. Şehzade Süleyman için bu sefer Kefe sancağını ister. Kefe sancağı ona verilir. Ancak bu durum Sultan Ahmed'in hoşuna gitmemiştir.

* (376b/20 – 377a/17) Sultan Selim'i Kefe'ye götüren en büyük sebep şudur: Sarayda saltanatın yenilenmesi gerektiğinin konuşulduğunu duyar ve Trabzon'dan deniz yoluyla Kefe'ye gelir. Sultan Ahmed bu durumdan çok fazla endişelenir. Lalası Sinan Paşa, Sultan Selim'in oğlu Süleyman'ın Şebinkarahisar sancağını almasına itiraz eden Sultan Ahmed'e zamanında bu itirazının yanlış olduğunu söylemişti. Şimdi Kefe'nin verilmesi

Sinan Paşa'yı daha çok rahatsız etmişti. Bu düşüncesini Sultan Ahmed'e hatırlatarak kendilerini daha önce uyardığını bildirir.

* (377a/18 – 379a/4) Kefe, Tatar memleketine yakındır. Tatar hanı Mengli Giray, Sultan Bayezid'e sadık bir müslümandır. Sultan Selim'i Kefe'de çok iyi ağırlar. Sinan Paşa –ki Sultan Ahmed'in lalasıdır- Tatar Hanı'na bir mektup gönderip Sultan Selim'e tuzak kurmayı önerir. Mektupta Mengli Giray'ı Sultan Selim hakkında uyarırlar ve saltanatla olan dostluklarının devamı için Sultan Selim'i o tarafa geçirmemesini söylerler. Mengli Giray mektubu alınca yüreğine bir üzüntü çöker ve cevap yazdırır. Cevapta Sultan Selim'in niyetine karşı çıkmanın kendisine yakışmayacağını bildirir. Han'ın Muhammed Giray adlı düşmanca düşünen, fesat ve rezil bir oğlu vardır. Sultan Ahmed'in mektubuna çok sevinmiştir. Babasına Sultan Ahmed'in vaad ettiği yerler karşılığında Sultan Selim'i tutmak gerektiğini söyler. Babası ona kızar ve "Eğer niyetin, memleket edinmekse bunu Sultan Selim'den de isteyebilirsin" diye azarlar. Mengli Giray, Sultan Selim adına bir ziyafet verir. Muhammed Giray o ziyafette Sultan Selim adına kadeh kaldırarak, saltanatın onun hakkı olduğunu, bu yüzden kendisinden Kefe vilayetini istediğini söyler. Bunun üzerine Sultan Selim, padişahların memleket aldığını kimseye memleket vermediğini, mücevherden her türlü şeyi isterse verebileceğini söyler ve orayı terk ederek otağına gider. Muhammed Giray babasına, Sultan Ahmed'in uzaklardan onlara memleketler vaad ettiğini ama Sultan Selim'in ellerindeyken bile kafa tuttuğunu, padişah olursa ellerindeki yurdu bile almak niyetinde olduğunu söyleyerek onu kandırmaya çalışır. Han, küçük oğlu Saadet Giray'ı yanına çağırarak Sultan Selim'e onunla haber yollar. Büyük oğlu Muhammed Giray'ın kendisine saldırmak niyetinde olduğunu bu yüzden Özi denilen yerden Akkirman'a geçmesi gerektiğini bildirir. Sultan Selim gemilerle karşıya geçer. Diğer sabah Muhammed Giray gelir görür ki kimse yoktur ve geri döner. Sultan Selim, bu zor durumdan kurtulduğuna şükrederek Rumeli'ye bir an önce gitme kararı alır.

* (379a/5 – 379b/21) Sultan Selim, Sultan Bayezid'e mektup göndererek uzun zamandır kendilerini görmediğini bu sebeple ona yaklaşmak için Kefe'ye geldiğini bildirir. O sırada Sultan Bayezid, İstanbul'daki depremden dolayı Edirne'ye gitmiştir. Sultan Selim'e adam göndererek İstanbul'a şehzadelerin izinsiz gelmelerinin yasak olduğunu, ona izin verilirse diğer kardeşlerinin de aynı istekte bulunacağını, memlekette kargaşa çıkabileceğini ve bundan sonrasına iznin olmadığını, geri dönmesi gerektiğini iletir. Bunları bildirmek için Sarı Gürz lakaplı Mevlana Nureddin'i Sultan Selim'e gönderirler. Sarı Gürz, bu konuyu bir fazıl kişiye sorar; eğer bir evlat on beş yıldır anne-babasını

görmüyorsa onları ziyarete gitmesi yasaklanır mı diye sorar. Fazıl kişi, buna şer' en kimsenin engel olamayacağını bildirir. Sarı Gürz Bayezid Han' ın huzuruna gelerek bunları kendisine anlatır.

* (379b/22 – 380a/21) Sultan Selim Rumeli' ye ayak basınca Sultan Ahmed taraftarı vezirler, Anadolu' daki sancak muhtarlarının rütbelerinin arttırılmasını söyleyerek gelen haberciye bu şekilde cevap verdiler. Haberci geri dönünce Sultan Selim, Akkirman' dan Ahırlı iskelesine gelir. Tatar hanı Sultan Selim' e isterse hesapsız asker verebileceğini isterse yanında yoldaş olabileceğini, tek hedefinin uğruna hizmet etmek olduğunu söyler. Sultan Selim, hayır duasından başka bir şey istemediğini, sadece babasını görmek ve onu bazı konulardan haberdar etmek için oraya gittiğini belirtir. Sonra Tuna nehrini geçerek Silistre' ye gelir. Silistre Beyi Kasım Bey, Bayezid Han' a ulak göndererek Sultan Selim' in Silistre' ye geldiğini ve niyetinin Edirne' ye hücum etmek olduğunu bildirir.

* (380a/22 – 381b/13) Saltanat mübaşirleri, Teke vilayetindeki Şah Kulu adlı Kızılbaşı def etmek bahanesiyle bütün Rumeli beylerini divana davet ederler. Asıl maksatları ise bir şekilde Sultan Ahmed' i tahta geçirmektir. Çünkü şehzade Selim Edirne' ye gelmek üzeredir. Sultan Selim' in adamlarından birini alıkoyarak, ondan Selim' in askerlerinin düzenini, adaletini, siyasetini, hüdavendigâra olan bağlılığını anlatmasını isterler. Adam gördüklerini ve Selim' in adaletini anlatır. Bu, vezirlerin hoşuna gitmez ve hüdavendigâra şehzade Selim' in çok büyük bir asker topluluğuyla saltanat için Edirne kapılarına geldiğini, bu sebeple sağlam bir hazırlık gerektiğini iletirler. Savaş isteğiyle Edirne' den çıkıp asker toplamaya başladılar. Ancak Rumeli beylerinin hepsi daha toplanmadığı için istenen miktarda asker toplanamaz. Selim' den haber aldıkları adamı tekrar huzura getirip şehzade hakkında soru sorarlar. O da bildiklerini tekrar anlatır. Şehzadenin askerleri hakkında öğrendiklerinden memnun olmayan Bayezid, ertesi gün tekrar devlet erkanını huzuruna toplar. Devlet adamları, padişaha, emrinde onbeşbinden fazla asker olduğunu, bu sebeple şehzade Selim' in üzerine yürümek gerektiğini söylerler. O gün Rumeli beylerine, padişahın otağının, biraz ilerdeki bir menzile kurulmasını emrederler. Beylerbeyi, emir üzerine şehzadenin otağına yaklaşınca Selim' in muhteşem ordusunu görür ve ileri gitmeye korkar, geri döner. Gördüklerini Sultan Bayezid' e anlatır. Hemen ertesi sabah Sultan Bayezid, askerlerini sağlamlaştırıp kendisi de merkezde yer aldı. Sultan Selim de saldırmaya hazır bir şekilde karşılarında durdu. Padişahın ordusu şehzadenin ölçsüz askeri karşısında korktu ve ileri gidemedi. Padişah askerindeki bu gevşekliği görünce, Çukurçayırı denilen yere inip konaklamalarını emreder. Şehzade Selim

babasına haberci göndererek kendisini saygı çerçevesi içinde ziyarete geldiğini ve neden bu şekilde hakir görülerek karşılandığını sorar. Hüdavendigâr bu durumda utanır, şaşırır ve inci gibi terler döker. Şehzadeye iyilikle haber gönderir. Mevlânâ Nurettin uzlaşmayı sağlamak için çağrılır. Mevlânâ Nurettin şehzadeye giderek babasından haber getirir ve aradaki uzlaşmayı sağlar.

* (381b/14 – 382b/9) Şehzade Selim, Mevlana Nurettin'e Rumeli'de bir vilayet istediğini ve böylece din düşmanlarıyla savaşılabileceğini söyler. Mevlana Nurettin, Sultan Selim'in bu niyetini Sultan Bayezid'e iletir. Padişah, o sancakardan birini istemesini söyler. Mevlana Nurettin de Selim'in Semendire sancağını istediğini belirtir. Bayezid Han, Alacahisar ve Vidin sancaklarını da ilave ederek çok çeşitli ve zengin hediyelerle şehzade Selim'e verir. Tüm bu hediyeler ve haber Selim'in otağına varır. Nifak peşinde olan devlet adamları, Selim'den endişe ederek Sultan Ahmed'i getirmeye karar verirler. O günlerde Sultan Ahmed, Teke vilayetindeki Şah Kulu'nu def etmek görevindeydi. Sultan Ahmed'e bir mektup yazıp Rumeli beylerinin de kendileriyle aynı fikirde olduğunu söyleyerek gönüllerini rahatlatmaya çalışmışlardır.

* (382b/10 – 383a/20) Sultan Selim bu fesat düşünen kişilerin yaptıklarını görünce sancak zabtına adam gönderir; kendisi de Edirne civarındadır. Etrafında çok fazla asker toplanmıştır. Padişaha, eğer birkaç gün daha beklerse askerlerinin çoğunun Sultan Selim tarafına geçeceğini söylerler. Bunun üzerine padişah şehzade Selim'e haber göndererek hemen Semendire'ye gitmesini emreder. Şehzade, babasına, Kızılbaş defetmenin Semendire'ye gitmekten daha önemli olduğu cevabını yollar. Padişah da Çirmen hisarını geçerek Zagra tarafına gider ve orada konaklar. Adamlarını toplayarak hareket etmenin mi sessiz kalmanın mı daha iyi olacağını sorar. İçlerinden biri gerçek maksadın şehzadenin durdurulması olduğunu hatırlatarak muharebeye karar verirler.

* (383a/21 – 384a/22) Sultan Bayezid, miladi-917 (hicri-1511/1512) yılının dördüncü ayının son günlerinde şehzade Ahmed'e haber göndererek acele İstanbul'a gelmesini emreder. Kendisi de Edirne'den İstanbul'a yol almıştır. Bunu Sultan Selim işitir. Hüdavendigâr da otuzbin süvari ile Zagra'dan Çorlu yakınlarına gelir. Şarabdar Mustafa Çelebi'yle şehzadeye haber yollar, askerlerine de hiçkimseye taarruz etmemelerini emreder. Padişah oğluyla bu duruma gelmekten üzülmüş durumdadır. Etrafındaki kötü niyetliler, sözleriyle hüdavendigârı şehzade Selim'e karşı kışkırtmaya devam ederler. Ancak padişahın çekimser davrandığını görünce kışkırtmayı şiddetlendirir ve savaş emrini bizzat kendilerinin verdiğini söyleyerek savaş konusunda hükümdarı ikna etmeye çalışırlar.

İkna olan hükümdar kırkbin askeriyle şehzade Selim'e hücum eder. Çok kanlı bir savaş olur. Sonuçta Sultan Bayezid galip oldu. Savaş sırasında kötü niyetliler şehzadeyi hilal gibi çevrelediklerinde Ferhat Paşa (sonra evlilik yoluyla Sultan Selim'e damat ve vezir olmuştur) mızrağıyla şehzadeyi kurtararak Kara Bulut adlı atına bindirip kaçırmıştır. Denize doğru ilerleyerek Ahırlı'ya gelirler. Her taraftan asker güruh güruh şehzadeye katılır ve toplamda üçbine yaklaşır. Şehzade Selim Ahırlı'dan gemiyle hareket eder ve Kefe'ye varır. Orada oğlu şehzade Süleyman'ı gördüğü için mutlu olur.

* **(384a/23 – 385b/25)** Koca Nişancı Celalzade Mustafa Çelebi (kanun adamı, yazar), Sultan Selim zamanında divan katipliği yapmıştı ve önemli bir zattı. Vezir-i âzâm Piri Paşa zamanında reis-ül-kütütlük dahi yapmıştır. Selim Han'ın babası Bayezid Han'la Çorlu'da yaptığı savaşta yenildiğini kabul etmez. Selim Han'ın gerçekten savaşmaya niyeti olsaydı etrafında sayısızca asker toplanacağını söyleyerek aslında Selim Han'ın babasına saldırmak gibi bir niyetinin olmadığını, sadece babasını ziyaret etmek niyetinde olduğunu belirtir. Fakat Bayezid Han'ın yanındaki devlet adamlarının oyunlarla hükümdarın aklını karıştırdığını ve Selim Han'ın saltanat niyetiyle babasına saldırmak üzere Çorlu'da toplandığı konusunda Bayezid Han'ı ikna ettiklerini söyler. Çünkü niyetleri, Selim Han'ın babasını ziyaret etmesini olabildiğince geciktirerek zaman kazanmak ve bu sırada da Sultan Ahmed'i İstanbul'a getirerek tahta oturtmaktır. İsrarla Selim Han'ı yok edip yani öldürüp şehzade Ahmed'in tahta geçirilmesini söylerler. Bayezid Han bu ısrar karşısında evladını öldürmenin Hakk'a uygun olup olmayacağını sorar. Kötü niyetli olan devlet adamları en uygun davranışın bu olacağını tekrar ederler. Rivayet edilir ki Bayezid Han, oğlu Selim için "Allah, onu kötü fikirlerden saklasın" şeklinde dua etmiştir. Üstelik baba oğulun buluşacakları gün hükümdar, arabasıyla İstanbul'a dönmeye karar verdiği zaman onu yolundan döndürerek yüksek yerden aşağıdaki Selim'in ordusunu göstermişler. Bayezid Han aşağıda Sultan Selim'in muhteşem ordusunu görünce bir anda fesatçıların dediğine inanarak oğlunun kendisini tahttan indirmeye geldiğini düşünür ve savaş emri verir. Şehzade Selim ne olduğuna şaşırır ve orada durursa savaşın daha da büyüyeceğini düşünerek hemen yanındakilerle birlikte savaş alanını terkederek Ahırlı iskelesine gelir, gemiyle Kefe'ye geçer. Çorlu'da sahipsiz ve başsız kalan asker dağılır. Bayezid taraftarları bundan gururlanarak "Sultan Selim korkup kaçtı" diye bağırır. Savaş çok kanlı olmuştur. İşte olayla ilgili Nişancızade Mustafa Çelebi'nin anlatımı böyledir.

* **(386a/1 – 387a/16)** Şehzade Selim'in Akkirman'a gittiği haberini alan şehzade Ahmed, adamlarını toplayarak Amasya'dan Kirman'a geçer. Mısır'dan gelip Teke'de

ikamet eden şehzade Korkud da Sultan Ahmed'in tahta geçmesini uygun gördüğünü bildirerek babasının izniyle Manisa'ya gelmeye karar verir. O sıralarda Şeytan Kulu adlı bir müfsid mağarada yaşar ve etrafına kendi gibi müfsitleri toplayarak isyana kalkışmayı düşünürmüş. Şehzadelerle hükümdar arasında yaşanan olayları görünce memleketin sahipsiz kaldığını düşünür ve isyan etmenin tam zamanı olduğunu anlar. Vakit kaybetmeden etrafındaki kötülerini toplar, kendisini de Kızılbaş şahına mensup göstererek isyan eder. Sultan Bayzid'in öldüğünü çünkü şehzadelerin taht kavgasına düştüğünü söyleyerek etrafına güç toplamaya çalışır. Miladi-917 (hicri-1511-1512) yılının muharrem ayında önce Sultan Korkud'un hazinesini ganimet yapanların peşine düşer ve ganimete el uzatır. Hükümdar yalnızlık köşesine çekilerek vezirlerine yetki verir. Onlar da rüşvet yoluyla durumu çözmeye çalışırlar. Öncelikle sipahilerin çoğu tımarsız kalır. Yol kesen hayduta uyararak Anadolu beylerbeyinin üzerine yürürler. Geçtikleri her yeri kana bularlar. İki taraf karşılaştıklarında isyankarlar galip gelecekken Karagöz Paşa, süvarileriyle birlikte göz karartıp üzerlerine atılır. Kütahya önlerinde savaş olur. Birçok kızılbaşın canını alır. Ancak bir etrafına bakar ki askerlerinin yerine her yer kızılbaşlarla dolmuştur. Karagöz Paşa esir olur. Askeri dağılır. Asiler Kütahya kalesini kuşatır. Karagöz Paşa'yı anadan doğma soyarak kalenin önünde öldürürler. Kaleyi alamayacaklarını anlayınca barış yoluyla almayı düşünürler. Yöre halkı sövüp sayarak cevap verince yeşil şehir Bursa'yı ele geçirmek hevesine düşerler. Başları Şah Kulu, bunu uygun görmez. Bayezid Han'ın yaşadığını öğrenince çok şaşırır ve hükümdarın ordusuyla savaşabilmek için bir kaleye ihtiyaçları olduğunu düşünür. Bursa'ya giderlerse ortada kalacaklarını söyler ve Alaşehir'e yönelirler. Kızılbaşların bu tavırlarından haber alan vezir-i âzâm Hadım Ali Paşa çok öfkelenir ve Anadolu beylerbeyini birkaç çapulcuyla başedemediği için azarlar. Devlet erkanı hayırlı haber beklerken Karagöz Paşa'nın akıbetini öğrenirler ve Ali Paşa durumu hükümdara bildirir. Ali Paşa'nın maksadı Sultan Ahmed'e kavuşmak ve saltanat tahtına şehzade Ahmed'in oturmasını sağlamaktır. Bu niyetle Gelibolu civarına haber göndererek adam toplar, onların kalbini hediyelerle kazanarak Gelibolu'ya hareket eder.

* (387a/17 – 388a/6) Selim Han, Rumeli'deydi. Şehzade Ahmet de Amasya'da yaşıyor ve saltanat yüzüğünün parmağında olduğuna kesin gözüyle bakıyordu. Kardeşi Selim Han'ın niyetinin Kefe'den yola çıkıp babasının tahtını ele geçirmek olduğunu düşünüyordu. Babasının Selim Han'ı yenmesi Sultan Ahmed'i rahatlatmıştı. Şimdi de kardeşi Korkud'a asker gönderip onu korkutarak eski yerine göndermek niyetindeydi. Sonra da İstanbul'a gelip saltanatı alırım diye düşünüyordu. Babasına mektup göndererek

kardeşi Korkud'un eski sancağına dönmesi gerektiğini, gerekirse bu görevi yerine getirebileceğini bildirir. Bayezid Han oğlu Sultan Ahmed'e cevap gönderir. Cevabında Korkud'un sancağındaki Türklerin Kızılbaş olduğunu, bunların da isyan ederek yağma yaptıklarını, fesada devam ettiklerini ve bu duruma müdahale etmesini söyler. Ali Paşa da bu işte görevlendirilmiştir. Ancak asıl niyet kızılbaşları def etmek için asker toplamak, sonra da bu askerle birlikte Edirne'ye gelerek Sultan Selim'e karşı savaşmaktır. Amaç, şehzade Ahmed'in tahta geçmesidir.

* (388a/7 – 390b/4) Ali Paşa, Şehzade Ahmed'in yanına gitmek ister ve onun güzergahı olan bir sahrada konaklar. Şehzadenin yoluna karşılıklı askerleri dizip saf bağlatır. Şehzade Ahmet buradan geçerken sultanlara özgü bir törenle selamlanır; dua eden askerler önünden geçerek otağa varır. Şehzade piyadelere ve bölük halkına hediyeler bağışlar. Yorgunluğunu attıktan sonra paşayı huzuruna çağırır. Sohbetle bulunanlara saltanatla ilgili gizli düşüncelerini anlatır. Konuşma bittikten sonra istirahate geçer. Ertesi gün şehzade Ahmet atıyla gezintiye çıktığı sırada devlet merkezinden bir adam, Ali Paşa'yı ziyaret eder. Selim Han'ın Edirne'ye geldiğini ve ona Semendire sancağının verildiğini bildirir. Bu duruma Ali Paşa üzülür ve şehzade Ahmed'in bundan haberdar olmaması gerektiğini düşünür. Fakat sonra açıklamak zorunda kalır. O sırada kötü niyetli kimseler Kütahya'dan çıkararak Teke'den geçip Antalya'yı muhasara eder ancak ele geçiremezler. Ali Paşa'nın oralarda olduğunu duyunca Anadolu'nun içlerine çekilmeyi, eğer Ali Paşa üzerlerine varırsa Acem sınırlarına doğru kaçmayı planlarlar. Ali Paşa ve Sultan Ahmed, Selim Han hakkında öğrendikleri haberin şaşkınlığından kurtulunca gördüler ki düşman kaçmış. Ali Paşa bunun üzerine şehzade Ahmed'den ayrılarak o müfsidlerin peşine düşer. Piyadelerle onlara yetişmenin zor olduğunu düşünüp bazı piyadeleri seçerek onları atlandırırlar ve öylece bu müfsid kızılbaş Türklerin peşine düşerler. Düşmana yaklaşırlar. Miladi-917 (hicri-1511-1512) yılının rebiyyülahir (4.ay) ayında Gökçay denilen yerde o müfsidlere yetişirler. Ali Paşa'nın askerleri çok düşünmeden körü körüne saldırır; fitneciler de derhal kılıçlarını çekip karşılık verir. Ali Paşa savaş konusunda tecrübeli değildir ve savaşın akıbeti konusunda endişelidir. Bizzat kendisi atıyla ileri atılarak cesaret gösterir ve düşmana saldırır. Ancak ölür ve askerleri dağılır; düşman galip gelmiştir. Bu olay Sultan Selim'in işine yarar. Ali Paşa'nın vefatından sonra alçak Şah Kulu'ndan bir iz dahi kalmaz, kayıplara karışır. Şah Kulu denilen cehennemlik, savaş sonrasında Erzincan'a gider. Şah İsmail o sırada Irak'tadır. Olanları duyunca askerleriyle birlikte Erzincan'a gidip onları karşılar. Birlikte Tebriz'e giderler. Yolda her yeri talan edip altını üstüne getirirler. Yolda

rastladıkları bir kervanı yağmalayıp içindekileri öldürürler. Meğer o kervanda “Enbiya-nâme” adlı eseriyle meşhur Şeyh İbrahim Şüsteri de oğluyla birlikte bulunuyormuş. Onları da şehid etmişler. Nakl ederler ki Şeyh Şüsteri, oğlundan önce kendisini öldürmelerini rica etmiş. Fakat o acımasız düşman önce oğlunu öldürmüştü. Bu olaya şahid olan Şeyh Şüsteri bir kere “Allah” demiş ve yüzüstü yere düşmüştü. Düşmanlar o vaziyette Şeyhi öldürmüşler. Bu rezil insanlar Şah İsmail’le konuşup cemiyeti bölmek ve her birinin başına birini geçirmek için ziyafet düzenlerler. Meydanın ortasına suyla dolu iki büyük kazan koyup altına ateş yakarlar. Görenler ziyafet yemeği pişiyor sanır. Meğer birini serdarları birini de veziri için hazırlamış. Niyeti onları pişirmekmiş. Şehzade Ahmed, isyankar Şeytan Kulu’na, Bayezid Han’ın idaresi altında bunca zaman refah içinde yaşarken neden isyan ettiğini sorar. Şah Kulu, vezirlerin zulmüne dayanamadığını ve pîr olarak şah İsmail’i görmeye ve kapısında kul olmaya geldiklerini söyler. Şah, memleketi yakıp yıkmamanın sebebini sorar. Çektikleri çilenin intikamı için böyle davrandıklarını söyler. Şah, kervana neden saldırdıklarını sorar. Cevap vermez ve suçu kabullenir. Konuşmadan sonra hemen Şeytan Kulu ve yanındakiler yakalanıp kazana atılır. Diğerleri öldürülür, ellerindeki ganimet dağıtılır.

* (390b/5 – 391b/13) Şehzade Ahmed, Şeytan Kulu sorununu hallettikten sonra Ali Paşa’nın şehid olduğunu ilam eder ve o üzüntüyle Amasya’ya gider. Bu sırada Şehzade Şehinşah vefat eder. Bu dehşet verici haberler Sultan Bayezid’e ulaşır ve hükümdar çok fazla üzüntü duyar. Divanını toplar; erkan Sultan Ahmed’in tahta geçirilmesi konusunda ağız birliği etmiştir. Hersekoğlu Ahmet Paşa henüz yeni vezir olduğu ve bu görevde daha çok zaman kalmak istediği için Sultan Ahmed’e öncelikle Kırman sancağının verilmesini önerdi. Fakat hükümdar, artık bir köşeye çekilerek geri kalan zamanını ibadetle, zikirle ve tilavetle geçirmek istediğini, tahta da layık bir şehzadenin geçmesinin zamanının geldiğini söyler. Evladının üçü de tahta uygundur bunun için şükreder. Ancak Ahmed Han hem yaşça daha büyüktür hem de daha çok evladı vardır; bu yüzden hükümdara göre tahtın yeni sahibi o olmalıdır. Erkana bu konuda emir vererek Sultan Ahmed’in tahta geçirilmesi konusunda ihmal etmemelerini söyler. Erkan bu emir üzerine “Baş üstüne” diye cevap verir. Orada hazır bulunan Rumeli beylerini huzura getirip Sultan Ahmed’in gıyabında onun saltanatını kabul ettirip ve yemin ettirirler. Ahmed Han’ı İstanbul’a getirtmek için bir davetname yazılıp gönderilir. Selim Han’ın bu gizli sözleşmeden haberi olur. Bilgili vezir, mektubun Ahmed Han’a hemen ulaştırılmasının, sonrası için tehlike doğuracağını, Selim taraftarı halkın ve askerinin kendilerinden yüz çevireceğini bu yüzden birkaç gün bu işi

erteleyip şimdilik Ahmed Han'a Kırman vilayetinin verilmesinin uygun olduğunu söyler. Fitne sükun bulur bulmaz planlandığı gibi Ahmed Han tahta geçirilir diye düşünmektedir. Hükümdar bu fikri beğenir ve dergahtaki görevlilerden birini, mektubu Ahmed Han'a ulaştırmakla görevlendirir. Ulak, mektubu Sultan Ahmed'e verir ve sözle de bu gizli planı anlatır. Şehzadenin öfkesinden korkarak geri döner ve Ahmed Han'ın bu durumdan rahatsızlık duyduğunu söyler. Mecliste Sultan Ahmed taraftarı olanlar hemen şehzadeye mektuplar göndererek acilen İstanbul'a gelmesini söylerler. Ahmed Han hiç durmadan hareket eder ve Üsküdar yakınlarındaki Maltepe denilen yere gelir. Lalası Sinan Paşa'yı devlet kapısına yollar. Erkan ve âyândan bazıları Ahmed Han'ı karşılamaya çıkar.

* (391b/14 – 392b/6) Yeniçeriler, devlet erkanının Ahmed Han'ı tahta geçirmek niyetinde olduğunu öğrenince bundan hoşnut olmazlar. Erkanın bulunduğu yere gelip Sultan Selim gibi biri dururken saltanatın başkasına layık olmadığını, ancak onun gölgesi altında hizmet vermeye razı olduklarını söylerler ve kötü niyetli olan bu erkanın üzerine hücum ederler. Vezir-i âzâm Hersekoğlu Ahmed Paşa, Mustafa Paşa, beylerbeyi Hasan Paşa, Rumeli kazaskeri Müeyyedzade Abdurrahman Efendi, nişancı iken Anadolu kazaskeri olan Tâczade Cafer Çelebi –ki sonra katledilmiştir- canlarını kurtarır ama yeniçeriler o gece sabaha kadar her şeyi yağmalar. Sultan Selim adına ilahiler okurlar. Sabah olunca yeniçerilerin öncüleri bâb-ı hümayuna gelip gece yaptıkları kötülüğün affını ve o rütbe sahibi beş kişinin görevlerinden azledilmesini rica ederler. İstekleri kabul olmazsa bu savaşın, kargaşanın devam edeceğini bildirirler. Mustafa Paşa'yı kayırarak diğerlerini görevden alırlar. Yular Kasdı (Sinan Paşa) Sultan Ahmed'in yanına gitmek ister. Ancak yeniçeriler İstanbul iskelelerini öyle zabdetmişti ki değil gemilerin hareket etmesi kuşlar bile öbür yakaya uçamazdı. Sultan Ahmed yeniçerilerin bu yaptıklarını duyunca saltanatla ilgili umutları kırılır. Önce Anadolu vilayetlerini kazanmanın sonra da derece derece askerleri kendi tarafına çekmenin iyi olacağını düşünür. Tahta ancak böyle geçebilecektir. Kırman vilayetine giderek kardeşi şehzade Şehinşah'ın oğlu Sultan Muhammed'i elde etmeye çalışır.

* (392b/7 – 393a/5) Sultan Ahmed'in bu hareketinden hükümdarın haberi olur. Sultan Muhammed, üzerine askerle yüründüğünü haber alınca dedesi Bayezid Han'a mektup gönderip nasıl davranması gerektiğini sorar. Saraydan kaleye çekilmesiyle ilgili emir gelir. Şehzade birkaç gün dayanır ancak hüdavendigârdan yardım gelmeyince teslim etmek zorunda kalır. Bu sırada Sultan Ahmed, Sultan Muhammed'in adamlarından olan Deli Gerger adlı bir askerın başını keserek babası Bayezid Han'a yollar. Bayezid Han bu

durumdan fazlasıyla etkilenir. Hal böyleyken Rum diyarında yaşayan Nur Ali adlı bir kızılbaş, idraksiz adamları toplayıp yirmibin askerle Karahisar ve Niksar'ı yağmalamak için harekete geçer. Sultan Ahmed, Sinan Paşa'yı duruma müdahale etmesi için yollar. Ancak Nur Ali Tokat'a gelip fitne saçar. Sinan paşa geri kaçır. O bölgenin Türkleri kızılbaşdır. O kötü düşünceli olanlarla birleşerek Osmanlı ülkesini ayaklar altında çiğnerler.

* (393a/6 – 394a/19) Sultan Ahmed bu konuda doğru yolu bulamayınca kapı kullarının hepsi rencide olup üzülererek sarayın bahçesine saldıp bağırmağa başlar. Memleketin geleceğinin belirsizliğini, birçok kötülüğün kol gezdiğini, bir taraftan dıştan gelen saldırılar bir taraftan veraset kavgalarıyla düzenin bozulduğunu, bu durumun da halledilmesinin zor olduğunu söylerler. Sultan Ahmed'in durumu malumdur ve etrafındakiler aciz durumdadır. Sultan Korkud'un ilim ve irfanda benzeri yoktur, ancak savaş adamı değildir. Hüdavendigâr bunları duyunca Sultan Ahmed hakkındaki fikri değişir ve çoğunluk kimi istiyorsa tahta onun geçmesini söyler. Vezirler, hükümdarın Sultan Selim'in tahta geçmesi konusunda daha olumlu düşündüğünü görünce dünyanın dahi boyun eğdiği Sultan Bayezid'in emrine uyararak şehzade Selim'i davet ederler. Yeniçerilerden dört yayabaşığı bu daveti iletmek için gönderirler. Bundan önce Sultan Selim babasına beraatname gönderir ve Sultan Bayezid daha önce Selim hakkında kötü düşündüğüne pişman olur. Sultan Selim daveti alınca mutlu olur ve kış mevsiminde Kili ve Akkirman yolundan İstanbul'a yola çıkar. Bu sırada Saru Han eyaletinde bulunan Sultan Korkud, Sultan Ahmed'in toplanarak Anadolu'yu istila etmeye yol aldığını ve kendi üzerine de yürüyeceğini düşünerek korkar. Sultan Korkud'a gizli mektup gönderilerek, saltanatı elde etme niyeti varsa derhal İstanbul'a gelmesi söylenir. Böylece Sultan Ahmed taraftarları Korkud'u da İstanbul'a çekerek Sultan Selim'in işini zora sokacaklardır. Sultan Korkud, üç askerle Kumkapı'dan İstanbul'a girer ve Sultan Ahmed'den kaçtığını bahane eder. Atası Sultan Muhammed'in ölümü zamanında Amasya'dan gelip yeniçerilere bahşişler vermesini kendine ümid edinerek tahta geçmesini hoş karşılayacaklarını düşünür. Ancak işler düşündüğü gibi olmaz. Yeniçeriler onun ecnebilerle görüşmesine de engel olurlar. Hüdavendigârın huzuruna gelince anlar ki saltanat ona verilmeyecektir; buralara kadar bu ümitle geldiği için üzüdür. Padişah izni olmadan neden İstanbul'a geldiği sorulunca Sultan Ahmed'den korktuğu için İstanbul'a geldiğini söyler.

* (394a/20 – 394b/12) Sultan Selim Kefe'de tevekkül ve huzur içinde yaşarken ansızın İstanbul'a çağrıldığı haberini alır. Gelen yayabaşıklar olanları Sultan Selim'e anlatırlar. Sultan Selim şükrederek askerleriyle birlikte İstanbul'a yola çıkar. Yaklaştıkları

haberi alınınca İstanbul'da Yenibahçe'de padişah emriyle konaklarlar. O gün sarıklı alimler, şeref ve itibarca hem küçük olanlar hem de büyükler, bütün ahali, genç erkekler hepsi kederden arınıp şad oldu.

* (394b/13 – 396a/18) Sultan Selim bir sabah Burak gibi hızlı olan atına binerek babasının yanına yola çıkar. Bütün halk onu sıra olmuş şekilde karşılar. Babasının huzuruna varır; hürmetle ellerinden öper. Orada bulunanlar ellerini kaldırarak dua ederler ve “Fatıha” okuyarak toplantıyı bitirirler. Selim Han babasını selamlayarak makamlarına gitmek için izin ister. Bu sırada fitneci vezirler sohbet sırasında Sultan Bayezid'e, Selim Han'a ser-askerlik verip Anadolu'daki kargaşalığı yok etmek için görevlendirmesinin iyi olacağını söylerler. Peşinden hemen Selim Han'ın yanına giderek babasının emri olduğunu, Anadolu'ya gidip ve oradaki kötü niyetlilerle, isyânkarlarla savaşmasını söylerler. Çünkü Sultan Ahmed onlarla baş edememiştir. Halk zalimlerin elinde zarar görmüştür. Bu yüzden Selim Han, bu müfsid vezirlere göre Anadolu'ya geçip hemen duruma müdahale etmelidir. Selim Han, bunları dinledikten sonra askerine dönerek vezirlerin kendisine anlattıklarını bir bir söyler ve kendisinin bu savaşa hazır olduğunu, askerlerinin de hazır olmasını bildirir. Askerler arasında iyi konuşan birkaçı öne çıkararak, Bayezid Han'ın Selim Han'ı ser-asker yapma isteğinde olmayacağını, eğer saltanat kendisinde olursa ne emrederse yapacaklarını belirtirler. Bunun üzerine Selim Han, öfkeli, yiğit, zeki, adil ve dindar yaratılıştaki olduğunu söyleyerek padişah olduğu vakit acımasız davranacağını; eğer bunu kabulleneceklerse kendisiyle birlikte olmalarını kabullenmeyeceklerse daha sakın yaratılıştaki olan kardeşlerinden birini seçmeleri gerektiğini belirtir. Bunun üzerine yeniçeriler, Selim Han'a o nereye giderse kendilerinin de oraya gideceğini, ne ferman ederse hemen yapacaklarını söylerler. Selim Han, vezirlere, askerinin cevabını hükümdara iletmelerini söyler. Vezirler hemen atlarına binip Bayezid Han'ı huzuruna gelirler ve olanları kendi istedikleri gibi anlatırlar. Anlatılanlar Bayezid Han'ın gücüne gider. Sıhhati yerinde olduğu için kimseye saltanat vermeyeceğini söyler. Vezirler korkar ve padişaha bu cevabı askere söylemenin isyana yol açacağını, kendilerinin olduğu kadar hükümdarın da hayatının tehlikeye gireceğini söylerler. Padişah ister istemez saltanatı Sultan Selim'e devreder. Vezir haberi bildirmek için dışarı çıkar, dışarda herkes hazır beklemektedir. Sultan Selim'in padişah olduğu ilan edilir; bu müjdeli haber herkesi sevince boğar. Divan kapısından Yenibahçe'ye akın olur. Her yer cennete dönmüştür. Adet ve kanun üzere yeniçeriler otağlarını kurup Selim Han'ın çadırını çevreler. Mehter takımı tüm çalgılarıyla bu haberi herkese duyurur.

* **(396a/19 – 397b/7)** Öyle bir an ki herkes çevinçle dopdoludur. Hicri-918 (miladi-1512-1513) yılının ikinci ayının (Safer) sekizinci gününde –ki cumartesiye rastlamaktadır- Sultan Selim tahta oturur. Bütün vezirler ve ümera huzura gelip sabaha dek ayakta bekleyerek fermana itaat ederler. Selim Han, Allah’a şükrederek dua eder. Diğer sabah Bayezid Han, Selim Han’a huzuruna gelip saltanatı teslim alması gerektiğini bildirir. Hem de uluların dualarını ve nasihatlerini alacaktır. Selim Han saraya gelir, her yer ona sevgi ve saygılarını belirtmek için toplanan insanlarla doludur. Bayram günü gibidir her yer. Bütün yeniçeri ve kapı halkı karşılıklı dizilmişlerdi. Sultan Selim saraya yaklaşınca yeniçeriler iki tarafında saf olur. Selim Han, şeref sahibi babasının huzuruna varıp da tahta geçme gerçekleşeceği zamanda ahlakındaki güzellik gereği Arabi şartları yerine getirir. Hükümdar, şaha yakışır şekilde nasihatler edip dua ederek bütün saltanat yetkisini Selim Han’a teslim eder. Son nasihatını da yapar ve “Fatıha” okuyarak konuşmasını bitirir. Selim Han tahta oturur. Herkes huzuruna gelerek ona bağlılıklarını bildirir. Selim Han kardeşi Korkud Han’a Midilli sancağını zamime olarak verdiğini söyler. Osmanlı kanunları gereğince bahşişler dağıtılır, hediyeler verilir. Vezirlerine, Rumeli beylerine haber vermelerini ve tahta geçmesini kutlamak için huzuruna çağrılmalarını emreder. Herkese haber yollar; Sultan Süleyman Han dahi Kefe’den çağrılır.

* **(397b/8 – 398a/17)** Yeni sultan, babası Bayezid’in bundan sonra nerede yaşamak isterse orayı seçmesini ister. Bayezid, Dimetoka’da gitmek ister. Bunun üzerine Selim Han babasının yanına Rumeli beylerbeyi Yunus Paşa’yı ve Bayezid’in isteği üzerine Eyüp’te cami ve medresesi olan Kasım Paşa’yı –ki o tarihte defterdârdır- da katarak Dimetoka’ya yolcu eder. Babası için birçok hizmetkarı görevlendirir ve ne gerekiyorsa hepsini tedarik eder. Birçok devlet adamı yola çıkan Bayezid’i saygıyla uğurlar.

* **(398a/18 – 398b/23)** Sultan Bayezid, 70 yaşındayken, Dimetoka’ya yolculuğu sırasında, Edirne yakınlarındaki Söğütlüdere denilen yerde Hicrî 918 (Milâdî 1512) yılının rebiyülevvelinin onuncu gününde Hakk’ın rahmetine kavuşur. Sultan Selim bu haberi alınca çok üzülür ve ferman yollayarak babasının cenazesini İstanbul’a getirtir. Cenazenin yanında devrin uleması, önemli devlet adamları vardı. Defn edileceği caminin bahçesinde kalabalık bir cemaatle namazı kılınır ve o caminin bahçesine defn edilir.

* **(398b/24 – 399b/13)** Sultan Bayezid, çok cömert bir padişahdır ve zamanın Hâtem’i olarak bilinir. Her yıl fakir fukaraya önemli bağışlar dağıtırdı. Bağışlarının hesabı sayılamayacak kadar çoktur. Onun aynı zamanda yaptırdığı hayrâtı da çoktur. En önemlileri şunlardır: İstanbul’daki cennet misali cami (ki her saat ibadet eden insanlarla doludur),

caminin etrafındaki imaret (ki her gün binden fazla insan bu imaretin nimetlerinden faydalanır), büyük medrese. Edirne’de büyük bir cami, medrese, hamam, dâr-üş-şifâ, dâr-üz-ziyâfe, büyük köprü, zâviye, konak, han yaptırmıştır. Söz edilen köprü Tunca nehrinin üzerindedir. Şehzadeligini geçirdiği ve kendisi için çok önemli olan Amasya’da iki minareli büyük bir cami, imaret, han, okul, dâr-üz-ziyâfe, zaviye yaptırmıştır. Osmancık’da Kızılırmak üzerine büyük bir köprü, Geyve civarında Sakarya nehri üzerine bir başka büyük köprü yaptırmıştır. Arap ve Acem tüccarlarının geçit yeridir bu köprüler. Bir başka köprü de Gediz nehri üzerinde yaptırmıştır. Bursa’da Gazi hüdavendigâr binasını yaptırmıştır. Bunların dışında birçok yerde onun yaptırdığı han, hamam, köprü, mabed ve birçok yapı vardır.

* (399b/14 – 407b/7) Bu bölümde Sultan Bayezid devrinde yaşamış ulemâdan bahsedilir.

- Velilerden Muhammedin İbrahim Niksârî

- Mevlânâ Yegân (İsfendiyaroğlu İsmail Bey Kastamonu’da medrese yaptırıp 300 cilt kitap da vakfederek Mevlânâ Yegân’a vermiştir. Bayezid, Yegân’ın tefsirdeki maharetini öğrenince onu İstanbul’a getirtir. Ayasofya’da ve diğer camilerde vaaz verirdi. Fethullah Şirvanî’den matematik ilmini öğrenmiştir. Duhan suresine tefsir yazıp Bayezid’e hediye etmiştir. Sadr-üş-Şerî’a’ya şerhi vardır. Mezarı Şeyh Vefâ’nın kabrinin yanındadır)

- Âhi Yusuf Tokadî (Molla Hüsrev eğitiminden geçerek müderris olmuştur.)

- Hatib Kasım bin Yakub (Amasya’da müderristir; Bayezid tahta oturunca Bursa Muradiyesi’ne geçmiştir. Sultan Ahmed’e mullimlik yaptığı yıllarda vefat etmiştir ve her ilimde bilgisi vardır)

- Sinâneddîn, Ali Kuşçu’dan bütün ilimleri öğrenmiş ve müderris olmuştur. Tefsir-i Kâdî’ya hâşiye yazmıştır. Hocası Ali Kuşçu’nun “Fethiye” adlı eserine şerh yazmıştır)

- Şair adıyla ün salmış olan Sinân (Mevlânâ Hüsrev’in şakirdidir. Sadr-üş-Şerî’a’ya hâşiyesi vardır)

- Aliyy-ül-Yegânî (Semaniyye Medresesinde müderrislik yapmıştır; sonra Bursa kadısı olmuştur)

- Lütfullah Tokatî (Sinan Paşa şakirdidir. Ali Kuşçu’dan matematik okumuştur. Sinan Paşa vezir olunca saray kitaplığına “emin” oldu. Sultan Bayezid tahta geçince Kaplıca Muradiyesi’ne geçmiş daha sonra da Edirne’ye ve ardından Bursa’ya gitmiştir. Ancak seleflerine ve etrafındakilere dil uzattığı için katledilir. Dönemin müftüsü Efdalzâde katline

fetva vermeyince Hatibzâde bu fetvayı vermiş ve katledilmiştir. Hâşiye-i Mütala'a havaşisi ve Şerh-i Miftah'a hâşiyesi vardır)

- Kâsım İzârî (Hüsrev ü Şirin şâiri Şeyhî'nin yeğenidir. Müderrisin Şerh-i Mevakıf'a hâşiyesi, Molla Lütfü'nün Seb-i Şidad'ına ecvibesi, Türkçe ve Farsça şiirleri vardır)

- Ali Çelebi (Mevlana Hüsrev'in öğrencisidir. Değişik illerde müderrislik yapmıştır. Hac sebebiyle Mısır'a gitti; fetret devri olduğu için Mısır'da bir yıl kaldı. Sonra İstanbul müftüsü oldu)

- Abdurrahman Müeyyedî (Molla Celal Devânî'den aklî ilimler, tefsir ve hadis eğitimi aldı. Bayezid Han tahta geçince İstanbul'a geldi ve Kalenderhane Medresesi'ne müderris oldu. Mevlânâ Kestelli'nin kızıyla evlendi. Daha sonra Edirne kadısı, Anadolu ve Rumeli kazaskeri oldu. Yeniçeri vakasında evi yağmalandı. Sultan Selim tahta geçince karaferye kazasına gönderildi. Selim Han'la Acem seferine gitti; dönünce emekli oldu. Ölünce Eyüp civarında defn edildi. Birçok kasidesi ve risalesi vardır. Yedibin cilt kitabı olduğu söylenir)

- Birgi-zâde olarak şöhret bulmuş Muslihiddin (Sultan Ahmed'in muallimidir. Edirne kadısı olmuştur)

- Samsunî-zâde (Müderristir. Sonra Edirne kadısı olmuştur. Şerh-i Miftâh-ı Şerîfi'ye ve Telvîh'e hâşiyeleri vardır)

- Kara Seydi el-Hamidî (Semaniyye müderrisi ardından da İstanbul kadısı olmuştur. Şerh-i Miftâh-ı Şerîfi'ye ve Şerh-i Mevakıf'a ta'lik-i itirâzât (18) etmiştir)

- Gürz Seydî (Edirne Bâyezidîyyesi müderrisidir. Daha sonra Bursa ve İstanbul kadısı olmuştur. Ardından Anadolu ve Rumeli kazaskeri ve sonra da sahna müderris olmuştur. Seydi-i Hamidî itirazatına ecvibe yazmıştır)

- Sarı Gürz (Mevlânâ Nureddin. Yıldırım Han medresesi müderrisi; ardından İstanbul'a kadı, sonra Anadolu ve Rumeli'ye kazasker olmuştur. Sahn müderrisi iken vefat etmiştir. Mescidi civarında defnedilmiştir)

- Sa'id Muhammed-ül-Füçevî (Müderris)

- Kara Bâlî (Müderris; Bursa kadısı)

- Baba Bey Çelebi adıyla şöhret bulmuş Abdürrahim (Müderris; İstanbul kadısı)

- Selaheddin el-Hüseynî (Müderris)

- Muhyiddin el-Acemî (Müderris; Amasya ve Edirne kadısı. Şerh-i Ferâ'iz-i Şerîfi'ye havâşisi vardır)

- Sinan el-Acemî (Müderris; Amasya müftüsü. Şerh-i Mevakıf'a ve Şerh-i Tecrid'e havâşisi vardır)

- Seyyid İbrahim (Babası keramet sahibi bir kördü. Şeyh Sinan'ın öğrencisi olmuştur. Ömrü boyunca evlenmemiştir ve zamanını hep ibadetle geçirmiştir. Beş vakit namazı camaatle kılardı. Ömrünün sonlarında gözleri kör oldu; daha sonra biri açıldı. Mezarı Eyüp camiinin bahçesindedir)
- İmam Ali (Çorum kasabasıdır. Amasya imami, Ankara Akmedrese müderrisi; sonra da Anadolu kazaskeri olmuştur)
- Mahmûd (Bayezid han'ın imami, Bursa kadısı ve ardından Anadolu kazaskeri olmuştur)
- Halîl (Müderris; İstanbul kadısı sonra da Rumeli kazaskeri olmuştur)
- Büzürg-zâde olarak şöhret bulmuş Rükneddin (Müderris; Edirne ve İstanbul kadısı sonra anadolu ve Rumeli kazaskeri olmuştur)
- Kıvâmeddin-i Şirâzî (Müderris. Tecrîd'e, Nehc-ül-Belâgâ'ya şerh yazmıştır)
- İdris-ül-Bidlîsî (Tevârih-ül-Osmân'ı yazmakla görevlendirilmiştir. Heşt Behişt adlı bir eseri vardır. Osman Gazi'den Sultan Bayezid'e kadar sekiz padişahın dönemini yazmıştır. Ebu-l-Fazl Efendi adlı bir oğlu vardır)
- Yakup Seydi Ali (Müderris; Edirne kadısı olmuştur. Şerî'at-ül-İslâm'a şerhi ve Misbâh dîbâcesine ve Gülistân-ı Şeyh Sa'dî'ye şerhleri vardır)
- Leysî Çelebi (Muradiye müderrisidir. Sultan Bayezid'e defterdâr olmuştur. Bursa'daki zâviyesinde defnedilmiştir)
- Şücâ' (Müderris)
- Şeyhâ (Müderris; Hâşiye-i Tecrîd'e ve Hâşiye-i Mütâlâ'a ve Hâşiye-i Şemsî'ye ve Hâşiye-i 'Azudiyye'ye ta'lîk-i havâşî etmiştir)
- Abdi-zâde (Amasya müderrisi)
- Şemseddin (Amasya ve Bursa kadısı)
- Abdurrahman Halebî (Kütahya kadısı)
- Abdülvahab İzari-zâde (Kalenderiyye müderrisi)
- Cafer Çelebi İbni Taci Bey (Müderris; daha sonra Anadolu kazaskeri olmuştur)
- Sadi bin Naci Bey (Muradiyye müderrisi. Arapça ve Farsça şiirleri vardır. Şerh-i Miftâh'a hâşiyesi, Şadr-üş-şerî'a'nın "şehîd" bâbına risâlesi vardır)
- Mîrîm Çelebi (Sultan Bayezid'in matematik hocasıdır. Anadolu kazaskeri olmuştur. Uluğ Bey Zîci'ne ve 'Ali Kuşçu'nun Fethiyye risâlesine ve Semt-i Kible ma'rifetine şerhleri ve risâleleri vardır)
- Paşa Çelebi (Müderris)

- Şeyh Muzafferüddin (Müderris. Mevlânâ Celâl Devânî'den eğitim almış ve kızıyla da evlenmiştir)
- Hakîm Şâh (Muhammed Kazvinî ve Celal Devânî şakirdidir. Tıp ilminde maharet sahibidir. İsağocî'ye şerhi vardır. Hayat-ül-Hayvân'ı tercüme etmiştir)
- Seyyid Muhammed (Tasavvufa salik olmuştur. Türkçe şiirleri vardır)
- Tabl-bâz adıyla şöhret bulmuş velilerden biri (Müderris)
- Hatib-zâde birâderi İbrahim (Müderris)
- Şeyh Yahya (Tasavvuf ehli)
- Kara Kemal (Edirne Çifte müderrisi. Keşşâf'a ve tefsîr-i Beyzavî'ye ve Sadr-üş-şerî'a'ya ve Şerh-i Mevâkîf'a ve Şerh-i 'Akâ'id-i Hayâlî'sine havâşîsi vardır)
- Bâm-ül-veledzâde adıyla şöhret bulmuş Abdülevvel (Birçok şehrin kadılığını yapmıştır)
- Alaeddin-ül-Yetim (Büyük veba salgınında ailesini kaybettiği için "yetim" olarak anılır. Ünlü isimlerden ders almıştır. Müderristir. Sarftan tefsire dek birçok ilimde ders vermiş ancak asla ücret kabul etmemiştir)
- Zamirî adıyla şöhret bulmuş veli (Müderris)
- Şeyh adıyla şöhret bulmuş veli (Müderris)
- Ömer-zâde (Müderris)

* (407b/8 – 410b/25) Bu bölümde Bayezid Han dönemindeki şeyhlerden bahseder. Onlarla ilgili menkıbeler de anlatır.

- Şeyh Muhyiddin İskilibî (Şeyh Yavsî olarak bilinir. Ali Kuşçu'dan eğitim almış, sonra tasavvufa merak duymuştur. Şeyh Muslihiddin Foçevi'ye ve ardından da Şeyh İbrahim Kayserî'ye vasil olmuştur. Padişaha yakınlığıyla bilinir)
- Şeyh Muslihiddin Sirozî (Şeyh Yavsî'nin halifelerindendir)
- Şeyh Seyyid Velâyet (Şeyh Abdülatif Mukaddesî halifelerindendir. Aşık Paşa oğlu Şeyh Ahmed'den tasavvuf eğitimi almıştır. Hadis ilmini Mevlânâ Gürânî'den öğrenmiştir. Yetmiş üç yaşında vefat etmiş ve mescidinin karşısında defnedilmiştir)
- Şeyh Rüstem Halife (Gözündeki bir rahatsızlığı rüyasında gördüğü Hz. Hızır'ın anlattığı bir duayla tedavi ettiğini anlatmıştır. Bursa Kalesi'ne yakın Nakkaş Ali mescidinde defnedilmiştir)
- Şeyh Seyyid Ali
- Şeyh Muhammed (Bâ'in-ül-İrak adıyla şöhret bulmuştur. Çerkez asıllıdır. Seyyid Ali yanında riyazetler çekmiştir. Hayatının son yıllarını Medine'de geçirmiş ve orada defnedilmiştir)

- Şeyh Muhammed Bedahşî (Şam'da Molla-zâde'den kemale ermiştir)
- Şeyh Seyyid Ahmed Necârî (Seyyid Muhammed Necarî ile birlikte, Hoca Abidallah Ensarî eğitiminden geçmiştir. Şeyh İlâhî ile Necara'dan Rum'a geçmiştir. Şeyh İlâhî bu iki arkadaşa "yâr-ı gâr" derdi. Simav'da hizmet verdikten sonra hacca giderler. Yolda mushaflarını çaldırırlar; ellerinde kalan mesneviyi de satmak zorunda kalırlar. Bir müddet Kudüs'te bir yıla yakın bir zaman da Mekke'de kalırlar. Gece gündüz tavafla ve ibadetle geçer zamanları. Mekke'de bir medrese hücresinde kalmış ve yazı yazarak geçimini sağlamıştır)

DİL İNCELEMESİ

Bu inceleme sadece 375b – 410b sayfaları arasındaki metni içermektedir. Bu sebeple Bedayü'l-Vekâyi'nin bütün dil özelliklerini kapsamayacaktır. Ancak, eserin genel olarak dil özellikleri hakkında ön bilgi edinmemize yarayacak bir çalışmadır.

Hal Ekleri:

* Akkuzatif eki düz ünlülü kelimelerde de yuvarlak ünlülü kelimelerde de düzdür.

gemiler-i (377a/4)

meclis-i (395a/2)

* İyelik eki almış kelimeler akkuzatif ekini aldığıında, akkuzatif eki “-n” şeklindedir.

nesneler-i-n (375b/16)

kelimât-ı-n zikr eder (376a/18)

kalbler-i-n (387a/15)

ser-i nühüfte-si-n (388a/16)

* Fiilimsilerden sonra gelen akkuzatif eki de “-(i)n” şeklindedir.

bu huşuş ol-acağ-ın size işrâb itmişdim (377a/15)

mümkün olma-dığ-ın bilicek (386b/17)

tevcîh olun-duğ-ın (388a/23)

* Lokatif eki, yumuşak ünsüzle biten kelimelerden sonra da sert ünsüzle biten kelimelerden sonra da “-de” şeklindedir.

münîrlerin-de (375b/3)

ğazâ-da (376a/13)

umûr-ı saltanat-da (376b/21) mu'âvenet-de (380a/14)

* Ablatif eki, her durumda “-den, -dan” şeklindedir; ünsüz benzeşmesi olmamıştır.

tuyulmağ-**dan** (375b/5) getirmek-**den** (376a/3)

* Genetif eki, özellikle belirtilmemiş olmasına rağmen Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerinden yola çıkılarak “-(n)uñ” şeklinde okunmuştur.

cānib- ler-i **nüñ** (375b/1) lala-**nuñ** (377a/13)

* İyelik ekleri, üçüncü tekil şahısta her zaman düzdür.

mektüb-**ı** (379a/16) mağşūd-**ı** (387a/10)

* Emir kipi, ikinci şahısta “-ñ” şeklindedir.

geçür-me-**ñ** (geçirmeyin) (377b/20)

nazar id-(ü)**ñ** (nazar edin) (385a/25)

*Emir kipi üçüncü şahıs eki “-sun, -sün” şeklindedir.

geç-**sün** (378b/20) ceng it-**sün** (384a/1)

* İstek kipi, birinci çoğul şahısta “-elim” şeklindedir; bazı kelimelerde “-evüz” ekinin geldiği görülmektedir.

taşarruf id-**elim** (378a/23)

‘amel id-**evüz** (380a/5) gid-**evüz** (380a/5)

uyar-**avuz** (381b/19)

* İstek kipi birinci tekil şahıs eki “-ayın” şeklindedir.

hem-rāh ol-**ayım** (380a/13)

‘asker-i bī-ḥesāb ḳoş-**ayım** (380a/14)

*Görülen geçmiş zaman eki her durumda “-dı, -di” şeklindedir.

git-**di** (378b/13)

getür-**di**-ler (379b/5)

* Anlatılan geçmiş zaman eki, her durumda “-mış, -miş” şeklindedir.

buyur-**mış**-lar (378a/23)

ol-**mış**-dur (378b/16)

* Şimdiki zaman eki “-yor” dur.

ḥükümet id-e-**yor**-ken (386/7)

* Geniş zaman eki, her durumda yuvarlak ünlüyle yazılmıştır.

al-**ur**-lar (378b/1)

gönder-**ür** (378b/7)

murād idin-**ür**-ler (379a/21)

* Geniş zamanın olumsuzunda “-mez” eki kullanılır ve birinci tekil şahısta ek “-mez-im” şeklini alır.

ver-**mez**-ler (378b/1)

fevt it-**mez-im** (378b/10)

* Geniş zamanın hikâyesinde geniş zaman eki yuvarlak ünlüyle yazılmış, ancak hikâye eki düz ünlüyle belirtilmiş.

bil-**ür-di** (387a/19)

getür-**ür-di**-m (410a/24)

* Metinde tespit edilen fiilden fiil yapan bazı ekler şunlardır:

buyur-**ıl**-a (379a/14)

göç-**il**-üp (385a/20)

tevcih ol-**ın**-sun (380a/1)

h̄āzır bul-**ın**-an (380b/13)

it-**dir**-üp (380b/2)

getür-**d**-üp (385a/3)

tır-**gur**-up (388a/11)

* Metindeki isimden isim yapan ekler şunlardır:

müverrih-**lık** (384a/25)

Foça-**lu** (400b/15)

ad-**lu** (378a/5)

* Bildirme eki, Eski Anadolu Türkçesi özelliğine göre yuvarlak ünlüyle okunmuştur.

muntazar-**dur** (381a/1)

murād-ımız-**dur** (382a/5)

pehlivān-lar-a-**dur** (376a/8)

* Fiilimsi ekleri aşağıdaki şekildedir:

di-**dikde** (379b/11)

di-**yü** (379b/12)

id-**üp** (379b/21)

ol-ma-y-**up** (379b/21)

zāhir ol-**mağla** (379b/24)

āmālimiz ol-**mağ** (380a/4)

rücū' id-**icek** (rücū' edince) (380a/6)

gör-**icek** (görünce) (381a/17)

ta'alluğ id-**en** (380a/10)

gid-er-**ken** (380a/11)

geç-ür-**meg-e** (380b/3)

nüzül buyur-**dıç**-ları (383b/4)

var-**dıçça** (380b/15)

* Yer yön bildiren veya zaman ilgisi kuran “beri, ileri” gibi kelimeler yuvarlak ünlüyle bitirilmiştir.

berü (375b/23)

ilerü (375b/25)

* Bugün kullandığımız “vaz geç-“ birleşik fiili o dönemde ve metinde “vaz gel-“ şeklinde kullanılmıştır.

vaz gelsünler (376a/13)

* Yazar eserde, bir Türkçe kelimenin anlamıyla aynı Arapça ve Farsça kelimeleri de kullanmıştır. Böylece bu üç dile hakim olduğunu da belli etmiştir.

asker (a.i. 375b/10)

leşker (f.i. 383a/24)

mektûb (a.i. 395a/19)

nâme (f.i. 387/4)

nehb (a.i. 392a/10)

gâret (a.i. 386b/5)

yağma (f.i. 375b/14)

KAYNAKÇA

Akalın, Mehmet *Tarihi Türk Şiveleri*, Türk Kùltürünü Araştırma Enstitüsü Yay., Ankara 1988

Devellioğlu, Ferit *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 1986

Gabain, A. Von *Eski Türkçenin Grameri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1988

İslâm Ansiklopedisi, Diyânet Vakfı Yayınları (c.26, s.130) *Koca Hüseyin Efendi*

Türk Ansiklopedisi, Milli Eğitim Basımevi (c.19, s.418) *Koca Hüseyin Efendi*

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara 1988

Yeni Tarama Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1983

METİN

[375a] (22) Der-Beyân-ı [...] Gürcistân

(23)Müşārün-ileyh Selīm Şāh bir ğayūr pādişāh idi. Babasınıñ vecd-i meşrūh (24) üzere ḥalīm ve ḥarīz olub vüzerā'-i bed-rāları böyle bī-edebli olub (25) nāder berāber vaz'larından dil-gīr olurdu. Ammā bi-ż-zarūre dāmen şayra [375b] (1) teşebbüs idüp taqdīre muntazar olurdu. Tā ki istimā' olındı ki Anaṭolı cāniblerinüñ (2) b'azı yerlerinde ve Rūm ve Qırmān semtlerinde olanlar yer yer 'Acem'e mektūblar gönderüp fesāda (3) mübāşeret iderlermiş. Hemān bu āteş-i fitneyi āb-ı tedbīr ile münṭafı kılmak āyīne-i ṭab'-ı münīrlerinde (4) şüret-pezīr olmağla Anaṭolı'ya ve Rūm ve Qırmān diyārlarına adamlar gönderüp (5) "Civārımızda olan Gürci kāfirlerine aqınım vardır, tıyulmağdan şafālu olan (6) dilīr ü dilāverler gelsünler" diyü bāzārlarda ve sā'ir mecma'-ı nās olan maḥallerde (7) tenbīh ve nidā itdürdi. Bu ḥaberden göñlünde şecā'at olanlar mesrūr olup (8) qaşabalardan ve qaradan ve qonar-göçer erbāb-ı aḥbiyeden cihād ü ğazādan maḥzūz (9) olanlar Trabzon'a gelüp cem' olduklarında Sulṭān Selīm-şāh şevket ü iclāl ile (10) süvār olup 'asker zafer-i nevāl ile cihād-ı fi-sebīl-illah niyetine vilāyet ü memleket-i (11) Gürcistān'ıñ bir tarafına aqın idüp erbāb-ı küfr ü kīn üzerine hücūm (12) eylemişler. Bu memleket-i vesī'ayı tūlen ve 'arzan pāy-māl-i ḥayrila bād-pāyı vekil-diküp (13) semend-i sür'at-fezāyī kıllup ma'mūresin ḥarāb u virān ve şıbyān u nisvānını (14) esīr ve emvālını yağma vü tālān ile ğazāyı muğtenem ü seyr eylemişler. Ve 'adet-i (15) qadīme-i 'Osmāniyān olan ḥams-ı ğanā'imi ğāzilere in'ām ü iḥsān eyleyüp (16) kıt'ā nesnelere aldırmadılar. Bu cihet ile devām-ı devlet ü imtidād-ı (17) 'izzetleri ed'iyesin vird-i zebān eylediler ve muḥibb-i şādīkī oldılar.

(18) Naşīḥat-gerden Sulṭān-bih 'Asker

(19) Şāh-zāde-i 'alīcāh Sulṭān Selīm-Şāh Anaṭolı ve Rūm ve Qırmān'dan gelen (20) bahādırların a'yān ü dilāverlerinden ba'zılarını 'izz-i ḥuzūrlarına getürdüp (21) elfāz-ı dürer-bārlarından güherler nişār idüp buyurmuşlar ki "Atamuñ (22) āstānesinde olan bī-hünerler tırarlar; māl ü menāle ṭama'kārlar; hedāya (23) ve pīş-keşleri ma'būd idinüp

 aparlar. Ecd ad-ı  iz amım devirlerinden ber  (24)  st nemize  idmet idegelen merd m-
 z deleri ve yar r ve g z de pehliv n (25) n m-d r yigitleri iler  get rmekden el  ek p
 men şib  ehline virmedikleri [376a] (1) ecellen memleketimiz  alkınu  yar rları  ızılbaş
  t 'ifesine meyl id p ol  st ne ile (2) bilişmek  zre olmuşlardır diy  işitdim. G rciye a ın
 itmegi ol ecellen (3) i tiy r id p sizi get rmekden mur dım bu idi. Benim nazar-ı
 fer unde-eşerim (4) sizi n  t 'ife uzedir. Dedelerimiz zam nlarından ber  bize naş hat ol-
 vechledir ki (5)  st nemizde aşl-ı kılavuz-ı şad katle c n   b ş oynayup bize yoldaşlık (6)
 ve  idmet idenlerd r.  Al  manşiblar ve yar r-ı dirlikler anlaru dur.  a  -ı S bh ne ve
 te' l  (7) ben  ulna devlet-i erz n  iderse benim nazar-ı a ıfet-eşerim merd m-z delerd r.
 (8)  s n-i iltif tum  ılıc uyan pehliv nlaradur.  ullarımıza ne minnet anlar  al ş (9)
 bendelerimizd r. P k-i i'tik d   dind r olanları iler   ekmek gerek; yo sa  uldur (10) diy 
 b -h nerleri adam itmek p diş hlik  al meti degildir.  n-ş 'allah-ı te' l  (11) ben bu niyet
  zere ber- ar rım. Her biri n z yerl  yer n ze varup benim bu i'tik d-ı (12) p k  zere
 oldu ımı vil yet n zde olan dil verlere bildir n.  ızılbaş (13) c nibine meyl itmekden v z
 gels nler." diy  te'kidler eylemişler. C mle ol g z da (14) olanlar vil yetlerine varup
 buyurdıkları kelim t-ı sa' det-i  y t  hik yet (15) id p ol h m -yı evc-i salt natdan
 g rdikleri el f   in yetleri (16)  alk-ı  leme bildir p f ş eylediler. Bu evz 'ı g ş idenler
 ol  st neni n (17)  ulı olup mecma'-ı n s olan mek nlarda ve meclislerde evzanlar, t rkiler
 (18)  ıkarup "Y ri Sult n Sel m, devr n sen nd r." kelim tın z kr ider oldılar. (19)  alk
 arasında şec 'at   sa h vet ile meş r olup p diş h olaca ına (20)  m d-v r olup  ızılbaş
 taraflarını fer m ş itdiler.  st n-ı B yez d  n'da (21) olanlar bu  v zeyi istim c
 itdiklerinde m tem-zedeler olup renc-i  ased ile (22)  asta v  mar z olup "Ta t-ı  al ,
 Sult n A med'e m n aşırdur." diy   şik re (23) s yler oldılar. N d nlar ta d r-i
 Yezd n'dan g filler olup d 'im   uz r-ı p diş h-ı (24) s' idde Sult n Sel m Ş h'u n  ad hi
 ve Sult n A med' n med hi ile mu ayyed (25) olup ol b bda sa'y   ihtim m itmekde zerre
 de l  ta ş r t itmezler idi.

[376b] (1) Be-sanca  Reften Sult n S leym n

(2)  a  -ı s bh ne ve te' l  Sult n Sel m-ş h'a bir ferzend-i sa' det-mend in yet  
 i s n eylemedi ki (3) sa' det sem sınu  necm-i f r z n , devlet-i  sm nınu   urş d-i
 t b n  S leym n-ı s ni (4) idi ki sel t n- l-'Osm n'ı n ş h b- ır n  olmuşdur. Ol nih l-i b g-

ı kām-rānı, (5) semere-i meşcere-i cihānbānı ‘ahd-i şebāb ile kām-yāb olup kāmēt-i mevzūn sa‘ādet-i (6) maḳrūnlarına mūnāsib ḥil‘at-i eyālet iktizā itmekle ḥazret-i şehzāde-i ‘ālī-şān babaları (7) Sulṭān Bāyezīd Ḥān āstānına adam gönderüp Trabzon civārında Şeb-ḥāne-i Ḳaraḥiṣar (8) sancağın ricā eylediler. Vūzerā-i kec-rā, livā-i mezbūr için “Şehzāde Sulṭān Aḥmed’e (9) yaḳīndür, belki rızāsı olmaya” diyü pāye-i serīr-i a‘lāya ‘arz eylediklerinde (10) Sulṭān Aḥmed’e ulaḳ gönderilüb istizān itdiler. Ḳabūl itmeyüp cevābı (11) gelicek Trabzon’a ḥakem gönderilüb “Livā’-i mezbūr, oğlum Aḥmed’e ḳarībdır. Āḥir livā’ (12) ‘arz eyle.” diyü buyurdılar. Sulṭān Selīm-şāh tekrār mektūb gönderüp Bolı sancağın (13) ricā eyledi. Ol daḥi Sulṭān Aḥmed’üñ merzīsı olmamağla ḥük-m-i şerīf gönderilüb (14) “Bir ḡayri sancaḳ tedārik idüñ.” didiler. Bu def’a murād-ı şerīfleri Kefe sancağı (15) olup ‘arz idicek, teraḳḳu’ları maḳbūl olup Şehzāde Sulṭān Süleymān’a (16) Kefe ‘ināyet olındı. “*İzā erād-allah şey’en heyyā-i esbāba*” mefhūmı üzere (17) eyālet-i Kefe, Sulṭān Selīm Ḥān ḥazretlerine salṭanat teysīri esbābınuñ (18) biri olmaḳ muḳadder imiş. Kefe’nüñ ba’d-ı zāhirīsı ḳurb-ı ma‘beri olduğı (19) Sulṭān Aḥmed ḳalbine gūzer itmedi.

Der-Beyān-ı Sebeb-i Fi’l-i Kefe

(20) Sulṭān Selīm Şāh’üñ Kefe diyārına irtiḥāle sebeb-i ḳavī bu oldı ki Sulṭān (21) Bāyezīd Ḥān’üñ umūr-ı salṭanatda kesel ü ihmālī vūzerā-i mezālīm-ārānuñ tedābir-i (22) mefsedet-i mālī ile vilāyet-i ‘Osmāniyye’de kemāl-i iḥtilāl zūhūr idüp elsine-i (23) ḥavāş ü ‘avāmda “Tecdīd-i salṭanat lazım olmuşdur.” diyü āşikāre söylenür oldı. (24) Ve vezīrlerüñ ārā-yı fāsıdeleri aña müncerr oldı ki Şehzāde Sulṭān Aḥmed’i (25) sedīr-i sa‘ādete geḳürüp pādişāh eyleyeler. Selīm Şāh daḥi ‘aḳıbet-endişelik idüp [377a] (1) Rūm ili ṭarafına gūzār fikrinde iken erbāb-üd-düvel-i mülhemūn-i mazmūnı üzere (2) ferzend-i ercūmendlerinüñ taḥt-gāhı olan Kefe’ye ḡitmek için mülhem olmağın (3) Trabzon’dan ḳat’-ı ‘alāḳa idüp deryādan Kefe cāniblerine ‘azīmet buyurdılar. (4) Mūsā‘ade-i rūzgār ile gemileri, Kefe limanına duḥūl idüp Frenk ḳal‘ası (5) dimekle meşhūr bir sarāy-ı pūr-sürūra ḥulūl buyurdılar. Bu ḥaber Sulṭān Aḥmed’üñ (6) mesmū’ı olduḳda zamīrine ḡumūm u ḥumūm müstevlī olup beḡāyet muḳtarib oldı. (7) Rūm ili ṭarafından bī-iştibāh salṭanat-ı umūrına mübāşeret ider diyü taşavvur eyledi. (8) Meger ki Sulṭān Aḥmed’üñ Yülār Ḳaşdı Sinān Paşa dirler lalası varimiş. (9) Fi-l-cümle ḥaḳāyık-ı umūra iṭṭilā’ı olup rāy-ı rezīn ü fikr-i metīn ḥacı (10) olmağla Şehzāde Sulṭān Süleymān’a Şeb-ḥāne-i Ḳaraḥiṣar’ı ‘arz olındıḳda

(11) Sulṭān Aḥmed’uñ rızā virmedüğine münker olup “Bu murādına māni’ olmayasın.” (12) diyü naşḥat eylemiş. Kefe sancağına rızā virdüğünde feryād idüp māni’ olmak (13) murād idinmiş. Ol vaḳt lalanuñ kelimātına güş ṭutmayup ‘aḳıbet-endīş (14) olmamışlar imiş. Ba’de-zamān bu ḥālet-i ‘ibret-māl vücūda gelicek (15) müşārün-bih lalası firşat bulup “Bu ḥuşuş olacağıın size işrāb (16) itmiş idim. Ğaflet olındı ḥālā vāḳi’ olan a’zam-ı meşā’ibdir” diyü (17) serzeniş idüp meger tedbīrine şürü’ eylemişler. Nitekim beyān olınacaḳdur.

(18) Ḥān-ı Tatar İle Cem’ Olduğudur Şehzādenüñ

(19) Kefe şehri Tatar memleketi ḳurbinde vāḳi’ olup ol diyārda olanlar (20) ḳadīm ḥānları ile iḥtilāṭ itmek iḳtizā’ idüp ḥuşuşā ol ‘aşırda (21) ḥān olan Mengli Girāy Ḥān bir şādıḳ u müselmān ḥān olup Sulṭān (22) Bāyezīd Ḥān ile uḥuvvet üzere olup mābeynlerinde merāsım-i ḥullet (23) tamām-ı mü’ekked ü mümeḥhed olmuşidi. ‘Atebe-i ‘alyālarından yazılan nāmelerde (24) “Cenāb-ı uḥuvvet-me’ab” diyü yazılırdı. Ol ecellden şehriyār-ı ‘ālişān (25) müşārün-bih Mengli Girāy Ḥān ile mülāḳat itmegi cüyān olup [377b] (1) şāh-zāde-i kām-yāb Sulṭān Süleymān-ı ‘āli-cenābı, maḥrusa-i Kefe’de alıḳoyup (2) kendüleri sa’adet ü iḳbāl ile Mengli Girāy Ḥān ile buluşmağa (3) ‘azīmet buyurdılar. Ḥān-ı müşārün-ileyh ḳudūm-i sa’adet lüzūmlarından ḥaberdār (4) oldıḳda ‘asker-i Tatar-ı şabā-refṭār ve cümle etbā’ vü eşyā’-ı şevket-şī’ār (5) ve evlād-ı ‘ālī-i teyyārları ile istiḳbāl eylediler. Ve envā’-ı i’zāz ü ikrām-ı (6) ḥāḳanī ve eşnāf-ı ‘izzet ü iḥtirām-ı cihān-bāni üzere merāsım-i miḥmānīde (7) kemā-yenbağī ḥidmetler idüp nüzl-i firāvān çeküp ri’āyet ü iḥtirāmı taḳşirāt (8) itmediler. Mülāḳatları, sebab-i āsāyiş ü behcet ü bā’is-i envā’-ı meserret (9) oldı. Ezīn-i cānib-i bālāda zıkr olınuğı üzere Sulṭān Aḥmed’uñ (10) lalası Sinān Paşa sā’ir a’yān-ı devleti ile mekrūhiyle tedbīrlere (11) mübāşeret idüp “Sulṭān Selīm Rūm iline tenhā duḥūl idemez. İllā Tatar (12) Ḥān’uñ mu’āvenet ü murāfaḳatı ile dāḫil olur. Tatara bir adam gönderüp (13) bir dām ḳuralım. Ol sebab ile Ḥān’uñ ḥāṭırını bu cānibe rām idelim.” (14) diyü Ḥān’a nāme yazup envā’-ı tazarru’lar eyleyüp “Ḳarındaşım Selīm sizüñ (15) cānibiñüze ilticā eyledi. Maḳşūd u murādı Rūm ili ṭaraflarına ‘ubūrdur. (16) Ḥāzret-i Ḥān’uñ mu’āveneti olmayınca iḳtidārı yoḳdur. İşte Ḥān (17) ḥāzretlerine faḳīrāne tuḥfemiz olsun diyü bir berāt-ı ‘ālişān gönderüñ (18) ‘umūma. Kefe vilāyetinde vāḳi’ olan memleketler mecmū’-ı şehirleri ve ḳaşabayı (19) ṭoḳuz-pāre meşhūr ü nām-dār ḥişārları ile

cümle sizüñ olsun. (20) Bi-l-küllüye taşarruf idüñ. Tek qarındaşımı ol cānibe geçürmeñ.” diyü envā’-ı (21) taltifler ve tazarru’lar idüp bu huşuş için müstaķil adam daħi ta’yīn idüp (22) göndermişler. İttifāk-ı ĥazret-i Şehzāde-i ‘alişān ol zamanda Ĥān ile (23) buluşduķları esnāda Sultān Aħmed’üñ bu adamını daħi gelüp getürdüģi (24) mülk-nāmeyi Ĥān’a teslīm eyledi. Ĥaķīkat-ı ĥāl ma’lüm olıcaķ Ĥān’uñ (25) ĥalbine dağdağa düşüp müşevveş-ül- ĥatır olur. “Qarındaşımız bir pādişāh-ı [378a] (1) ‘azīm-üş-şānuñ ferzend-i sa’adet-mendi, ĥāndānımıza sāye-i sa’adet bıraķdı. (2) Mülkümüz cemāl-i cihān-ārāsıyla müsta’idd oldı. Murād u arzūsı ne idüģi (3) henüz ma’lüm olmadı. Rızā-yı şerfi, Rūm iline geçmek olur ise añā (4) māni’ olmaķ şānımıza lāyık degül; şerā’it-i mürüvvetden dürdür.” diyü perişān-ı (5) ĥāl olıcaķ ol zamanda Ĥān’uñ Muħammed Giray adlı bir ferzend-i nā-ĥalefi (6) var idi. Tabi’atı şerr ü şüre mā’il, şānı fişķ u fesād, kendüsi zübde-i (7) erāzil idi. Sultān Aħmed’üñ mülk-nāmesin göriceķ ĥurrem ü şād olur. (8) Ĥān olan atāsına ĥitāb ider ki “Aħmed Sultān bize bunca (9) ‘ināyetler idüp bu deñlü memleketler ve vilāyet ü ĥişārlar iħsān ü temlīk (10) idüb mülk-nāmesin göndermiş. Bu re’fet ü ‘atīfet muķābelesinde (11) bize lāzımdur ki qarındaşını ĥutub anı mesrūr ve pür-ħubūr ideyüz.” (12) diyü fesād-engiz sözler söyledikte Ĥān-ı ‘atīfet-i nişān, anuñ bu mülāħaza-i (13) mefsedet ĥālını def için “Oğul, maķşūd u murāduñ ĥal’a ve memleket ise (14) Şāh Selīm Ĥān daħi senden dirīg eylemez. Andan daħi iste.” diyü (15) ĥatır-nişān eylemiş. Bir gice Ĥazret-i Selīm Ĥān’ı ziyāfet için cem’iyyet-i ĥāşş (16) idüp ‘adet-i Tatarıyye üzere meclis-i a’zīm olup bāl-i eşāşlu (17) ol bezm-i ĥāşş üzere Muħammed Giray ayak üzere ĥalkup elinde peymāne (18) niyāz ü meskenet ile söyleyüp; “Selīm Sultān, atānuñ zamānı az ĥalup (19) pādişāhlık senüñdir. Serir-i devlete cülüs itmek qarībdır. (20) Ol zamanda senden bir nesne oķuturım ĥabül eyle.” didikte şehzāde (21) cevāb virüp “Ĥān-zāde, maķşūd u maĥlūbuñuz nedir?” didiklerinde (22) “Kefe vilāyetlerini içinde vāķi olan ĥişārları ile ve iskeleleri ile (23) bize temlīk ile eyyām-ı devletüñde biz taşarruf idelim.” didikte buyurmuşlar ki (24) “Ĥān-zāde, biz pādişāhlarız, pādişāhlaruñ ‘adet ü ĥānunlarında ve ĥadimden (25) maħmül-bih olan törelerinde vilāyet ü memleket bağışlamak yoķdur. [378b] (1) Pādişāhlar memleket alurlar, kimseneye memleket virmezler. Cevāhir ve sīm ve zer ve la’l (2) ve yevākīt ve eşnāf-ı güher ve nükūd ve emti’a ve esbāb-ı ĥüsrev-āneden her ne (3) isterseñiz dirīg olunmaz. Tek vilāyet ü memleket murād idinme.” dimişler. Ĥān (4) oğlı daħi oturup Sultān Selīm daħi ĥalkup otāķ-ı ĥümāyūnlarına (5) teveccüh buyurmuşlar. Mezbūr Muħammed Giray atāsı Ĥān’a ‘itāb-āmiz ĥitāb ider ki (6) “Bu yavācağiniñ kelimātına nazar itdiñ mi? Sultān Aħmed iki

aylık yoldan bize (7) memleketler ve al'alar ihs'ın idüp mülk-n'ame gönderür. Bu kendü elimiz altında, (8) avucumuz içinde iken kelimâtın iştidiñ mi? Bu yam'ın yav'acaıdır. Bize memleket virmek (9) degil, i'tik'adım budur ki p'adiah olursa bizim memleketimiz daı alır. Fıratı (10) fevt itmezim elbette bunu utarsam." diyü alkup H'ın men' ide görüp (11) are olmayup 'askerini cem'a teveccüh eylemiş. H'ın anuñ bu evz'a'ına (12) münfa'il ü melül olur. "aıb-i irret ü fes'addir, men'le memnū' olmaz; (13) 'asker ted'arikine gitdi." diyü kendü ile olan küçük olı - ki (14) Sa'adet Giray dirler idi - ol gice mezb'urı getirüp (15) "Oul ben seni Selim H'ın'a baıladım. Mülk-i Rüm'uñ salanatı aña (16) laııdır. Babasnuñ vatı, aıir olmuıdır. P'adiahlı anuñdur. İte (17) arındauñ meclisden alkup gitdi ki 'ale--ab'ah 'asker ile üzerine (18) vara. adı ve niyeti yamandır. Sen hem'ın Selim H'ın'a iri bu gice. (19) Bizim topraımızdan alkup Özi dirler bir unuñ ken'arındadır. (20) 'Ale-t-ta'cıl gice ile öte Akirm'ın araflarına gesün." diyü naıatlar (21) ider. Ol anda Sa'adet Giray yürüyüp nif-ül-leylde Sul'ın (22) Selim H'ın'uñ uz'urına iriüp H'ın'uñ cev'ablarını tar'r ider. (23) H'asb-i h'al ma'lüm olıca ol u üzerine gemiler h'azır itmiş. (24) Bir vech-i isti'c'ıl cümle tev'abi' ile ab'aha degin udan berü (25) yaaya mürür u 'ubür ider. 'Ale-s-seer müarün-bih Muhammed Giray otuz biñ [379a] (1) mid'arı Tatar ile ordu olduı yire gelür görür ki ol ma'amda kimse (2) yok. H'alidir, ta'accüb eyleyüp yerlü yerine varırlar. H'azret-i Selim-ah bu h'aletleri görüp (3) sel'amet-i be'asına iridüğine ükr-i bi-p'ay'ın eyley ve bi-z-zarüre Rüm iline (4) teveccüh laım gelür.

aleb-i İzn-i Hüm'ayün Be-mül'ak'at-ı Peder

(5) Sul'ın Selim ec'a't-i'aruñ r'ay-ı i'abet-är'aları bunda ar'ar eyledi. Valid-i m'acidleri (6) Sul'ın B'ayezid H'ın'uñ bi-z-z'at eref-i aıbları ile müerref olup mar'usa-i (7) mem'alikün p'ay-m'al olup vüzer'a'-i verz-är'anuñ ihmallerini bil-mü'afehe uz'ur-ı (8) pür-ub'urlarına 'arz eyleyüp niam ü intiz'am-ı 'aleme müte'allı ted'ab'r-i a'ibe sev (9) ü a'l'am eyleye. L'akin bi-tekellüf varmaa id'am idemeyüp muaddem ara'at-n'ame (10) gönderüp "Mefhüm-ı erifinde bunca zamandan berü sa'adetlü peder-i büzürg-v'arimuñ (11) cem'al-i b'a-kem'alleri mü'ahedesinden marüm oldı. ıla-i rahım cümle-i vacib'atdan (12) olduı ma'lüm-ı h'azretidir. H'alıy'a bendeñiz ol üm'id ile Kefe c'anıblarına (13) 'azimet eyleyüp Akirman araflarına gelindi. 'Av'atıf-ı 'aliyye-i h'ak'aniyyeden (14) mercü ve mutazarrı'dur ki ic'azet-i erz'ani buyurıla." diyüp müstail adam daı gönderdiler. (15) Ol

esnâda Sultân Bâyezîd Hân İstanbul'da hüdûş iden zelâzilden alkup (16) Edirne'de iâmet buyurmuşlar idi. Selîm Hân'ın mektûbı ile adamı Edirne'de (17) 'atebe-i 'alyâya vuşul bulup haıat, hâl-i ma'lûm oluca âstâne-i devletde (18) vüzerâ'-i mezâlim-ârâ bu evzâ'a bî-hafûrlu olup hükmi-'âlîşân tesvîd (19) itdiler ki hâliyâ 'atebe-i 'âlem-penâha mektûb gönderüp "Şıla-i rahm için (20) âstâne-i sa'âdete gelmege isticâze eylemişsin. Bu huşûşa icâzet (21) memnû'dur. Sana rahmet olursa sâir arındaşların daı murâd idinürler. (22) Her biri yerlü yerinden alkup harekât üzre olurlar. Memâlikde âşüb (23) u fitne peydâ olur. Çünkü ümîd ile ol câniblere geldün, girü eski (24) sancagına varasın. Gelmege icâzet bu adar" diyü buyurmuşlar ve vüzerâ'-i vizr-âşâruñ (25) bu bâbda olan güftârları şüret-i hada nümû-dâr olmaqla abûl-ı ab'-ı hüdâvendigâr olmağın [379b] (1) elbette liva'-i sâbıqlarına gitmeleri mutezâ-yı rızâ-yı hüdâvendigâr idüğünü (2) ifade için cânib-i Selîm Hân'a 'ulemâ-i münevver-i 'ayn-ı güzîdelerinden Şâru Gürz (3) laabı ile mûlaab Mevlânâ-i Nüreddîn'i irsâl eylediler. Mevlânâ-yı mezbûr daı (4) bir menzil-i arîb maalle vardıda emri-şehzâde-i bâ-ibâl ile a'yân ü erkânı (5) istikbâl idüp şehre getürdiler. 'İzz-i huşûr-ı mevfür'l-cünüdlerinde me'mûr (6) olduğı emri- humâyûnı iblâğ itdikde şehzâde-i âzâde gûş-i huşla (7) işgâ itdikden-şoñra Şâru Gürz Efendi lufla hiâb idüp "Mevlânâ-i (8) 'ibâd-ı Ha'dan bir bende, on onbeş yıldan berü peder-i büzürg-vârını görmese (9) şıla-i rahm ki vâcibâtdandır, evâmiri-'aliyye-i ilâhiyyeye inıyâd için (10) ol bende şıla-i rahma 'azîmet eylese şer'an aña men' câ'iz midir, sizden (11) istiftâ' iderim" didikde ol merd-i fâzıl u dâñâ-yı kâmil "Şer'an kimsene (12) mâni' olmaz" diyü cevâb viricek çünkü bir emri-meşrû' olup memnû' olmaya (13) "Yâ cenâbuñızı niçün zamete odılar?" diyüp ve hüdâvendigâr hazretlerine kemâl-i mertebede (14) iâ'at üzre olup iştıyâın bildirdi ve mevlânâ-yı mezbûreyi hal'-i (15) fâhîre ve 'aâyâ-yı vâfire ile i'zâz idüp ve izn-i inşırâfla bâb-ı (16) rücû'ın gûşâde ve bâz eylediler. Mevlânâ-i Nureddîn südde-i sadra arîne (17) geldikde ol şehriyâr-ı nâm-dâruñ atası Hüdâvendigâr âstânesine (18) mezîd-i iâ'at ve inıyâdın ve kemâl-i inâyetlerine istinâdın 'arz (19) idüp eski sancagına rücû' teklîf-i mâlâ-yua idüğün vücûh-ı (20) 'adîde ile ve edille-i sedîde ile işbât itdüğün beyân ve murâdı (21) mücerred arzû-yı nefis olmayup mama-ı nazârî nazm-ı umûr-ı halâyı olduğın 'ayân eyledi.

(22) ‘Azm-i Sulṭān Be-ḥāk-i pāy-ı Peder

(23) Sulṭān Selīm Şāh’uñ Rūm iline ḳudūmi vūzerā-yı kec-rānuñ Sulṭān Aḥmed (24) ḥaḳḳında itdikleri tedbīrūñ taḡyīrine bā’is olacaḡı zāhir olmaḡla (25) Anaṭolı’da her ḳanḡı sancaḳ muḥtārı olursa [380a] (1) tevċih olınsun dimeḡi inhā buyurdılar. Gelen ḳāşida bu vechle cevāb buyurıldı. (2) Bu daḡı “Āstāne-i sa’ādete teveccūh ūzre-yüz. ‘İzz-i ḥuzūr-ı fā’iz-üs-sūrūrına (3) ‘arzı lāzım, mühimmāt-ı umūr vardır. Şeref-i dest-būsları ḳarīm-i ḥāl ve müşāhede-i (4) cemāl-i bā-kemālleri vesile-i ḥuşul-i āmālımız olmaḡ müyesser ve muḳadder olursa (5) fermān-ı ‘ālīşān-ı mūcibi ūzre ‘amel idevüz ve buyurdıḳları maḡalle gidevüz.” (6) Zıkr olan ḳāşid rucū’ idicek şehzāde-i cihāngīr daḡı bir günden ziyāde (7) te’ḥīr itmeyüp esb-i devlete süvār ve şeref-i mülākāt-ı cenāb-ı ḥudāvendigār (8) arzūıyla Aḳkirman cānibinden ‘azm ü ḥıram eyledi ve cānib-i deryādan daḡı (9) esbāb ü zaḡā’ir ile meşḡūn niçe pāre küştī gönderdi ki Aḡırlı (10) iskelesinde tevāḳḳuf idüp işāret-i ‘aliyyeleri ta’alluḳ iden cānibe gideler. (11) Şehzāde-i ‘ālicenāb ‘acele ve şitāb ile giderken Ḥān-ı Tatar istiḳbāl (12) ve niçe tuḡfeler ihdāsiyle ta’zīm ve iclāl eyleyüp hem-rikāb iken (13) didi ki “Ey şehzāde-i ‘ālicāh, dilerseñ saña hem-rāh olaym, dilerseñ (14) ‘asker-i bī-ḥesāb ḳoşaym. Uḡruñda ḥidmet itmek murādım ve mu’āvenetde (15) bulunmaḡ maḳşūd-ı fu’ādımdur” didikde şehzāde-i ‘āli-nijād “Ḥayr-ı du’ādan (16) ḡayrı şey’ murād itmeyüp bu ‘azīmetden maḳşūd-ı mücerred atamuzı ḡörmek (17) ve ba’zı aḡvālden ḡaber itmekdür” diyüp andan vedā’ idüp Ōzi (18) ve Ṭorlı şularını küştīlerle geċüp semt-i maḳşūda revān, ḡüyā ki (19) ṭayy-ı mekān eyledi. Andan Ṭuna nehrini geċüp Silisre ḳurbine irdikde (20) Silisre begi olan Ḳāsım Beg dergāh-ı şāha ulaḡ gönderüp (21) Sulṭān Selīm ḡazretlerin ḳudūmün ve Edirne’ye ‘azīmet ūzre ḡücūmun bildirmiş.

(22) Müyesser Nāşeden Dīdār-ı Sulṭān

(23) Umūr-ı salṭanat mübāşirleri, muḳaddem Teke vilāyetinde ḡurūc iden Şāh Ḳulı (24) nām-ı kızılbaşı def bahānesiyle cümle Rūm ili beglerini der-i devlete da’vet (25) eylemişlerdi. Murād-ı fāsīd ve ḡaraż-ı kāsıdleri bu idi ki cem’-i sipāh ile [380b] (1) şehzāde-i ‘ālicāh def’ine mübāderetden-şoñra ol cem’ olan ūmerāyı (2) māl ü menāl ile meyl itdirüp Sulṭān Aḥmed’i geṭürüp serīr-i salṭanata (3) geċürmeḡe mübāşeret eyleyeler. Çün

şehzāde-i necīb Edirne'ye qarīb geldi. (4) Meger vālid-i āstānesinden gelen huddāmdan birini alıkoşlar imiş ki (5) 'askerlerinde olan nizām ve intizāmı ve 'adl ü siyāseti ve hūdāvendigāra (6) olan kemāl-i inkıyād ve itā'ati ve geçdikleri diyārlarda olan hareketi (7) gördüğü üzre der-i devlet-i maşīrde takrīr eyleye. Mezbūr kapu-ķulı (8) gelüp gördüğü 'adāleti ilām eyledi. Lākin vūzerā-yı vizr-ārā kelāmına (9) vūcūd virmeyüp şāh-ı 'alışān hūzūrına girüp "Sultān Selīm (10) mūbālağa-i 'askerle saltānat talebine gelmişdür, muhkem tedārik lāzımdur" didiklerinde (11) 'azm-i rezm ile Edirne'den çıkup 'asker tertībine şürü' eylediler. (12) Ammā Rūm ili begleri henüz cem' olmadıkları cihetden qarşu varmağa (13) ikdām idemeyüp hāzır bulunan kapu-ķulı ve birkaç sancaķ begi ile (14) muhāfaza-i 'asker şeklinde ataya varup ol çerā-gāhı mecmū'-ı şāh (15) ve sipāh eylediler; ve telāhūķ-ı ümerā ile vardıkça taldı. Bu esnāda (16) yoldan icāzet ile revāne itdikleri kapu-ķulı irişmegın tekrār (17) dīvān idüp ol haber getüren adamı hūzūr-ı hūdāvendigāra ihzār (18) ve Selīm Hān'ın gelmesinden istifsār itdiler. Geldüğü muķarrer diyü haber virdi. (19) 'Adl ü siyāsetden istihbār itdiler. Baħrden ķatıre ile raķb-ül-lisān (20) olduķda hūdāvendigār hāzretleri der-pā-yı hayrete mūstağrıķ oldı. (21) İtā'atından sūāl olındıķda hūsn-i inkıyādına mūte'allıķ bir vechle (22) takrīr eyledi ki hūdāvendigāra rikķat-i ğalebe eyledi. Yine fā'idesi olmayup (23) irtesi gün vūzerā ve erkān dīvān-ı sultān-ı 'alışānda (24) cem' oldılar. İttifāķ idüp didiler ki "Bu vechle atā içinde ķarār-ı (25) nās nazarında ķaħz-ı firārdur. Bi-ħamdi-lillah pādışāh devletinde on beş biñ **[381a]** (1) 'asker hāzır ve rikāblarında hıdmete muntazardur. Gerekdir ki şehzādeye kuvvet-i fā'ide (2) 'arz idüp muhārebe şūretini göstereler. Hirāsān olup dönerse maşlahat-ı (3) āsān eger ol daħi cenk iderse muķtezā-yı hāl ne minvāl üzre olur, (4) görevüz. Aña göre tedbīr idevüz. Binā'en- 'ali-hazā ol gün Rūm ili begler-begine (5) emr olındı ki otaķ-ı devlet münāfī bir menzil ilerü iletüb naşb eyleye. (6) Mīr-i mīrān bir mūcib-i fermān maħall-i mūhūda qarīb vardıkda muķābelede hāzret-i (7) şehzādenün tūğ-ı pūr-fūrūğı zāhir olıcaķ ğalebe-i dehşetden bir ķademe (8) ilerü varmağa ikdām idemeyüp girü döndi. Ćün bāb-ı sa'ādete (9) muķaddem şehzādeden haber virdi. Fermān buyurıldı ki 'ali-s-seħer 'asker hāzır (10) ve fermān-ı pādışāhīye muķī' ve nāzır olalar. Şabāħ oldıķda sultān-ı (11) sa'id hāzret-i hān-ı Bāyezīd, 'askerin sūvār ve alayların müretteb ve üstüvār (12) idüp kendüsü ķuķb-vār merkezinde ķarār itdi. Ol nihāl-i şecere-i (13) hılāfet daħi kemāl-i şevket ile qarşularında leşker-i pūr-şavleti ile turdı. (14) Bünyān-ı devleti refī' ve ķaşr-ı 'izzeti vesī idüğü manzur-ı sipāh olıcaķ ol (15) leşker-i bī-ķıyās mağlūb-ı hirās olup ilerü varmağa ikdām idemediler.

(16) Hudāvendigār daḥi rikāb-ı zafer şî'arlarında olan 'asker-i bî-şümāruñ 'azîmetlerin (17) süst göricek emr eyledi ki Çukurçayırı nām-ı maḥalle nüzül eyleyeler. (18) Ol gice iki 'asker müteḳābil olup tırdılar. Şehzāde-i 'ādil (19) gördi ki emr-i mülākāt müşkil ve bed-güler arada ḥā'il olmuş. (20) Āḥir-ül-emr inḳıyād ve ḥuzū'-ı ezhārına şürū' idüp ḥuddāmından (21) biri ile dergāh-ı sulṭāna ḥaber gönderdi ki "İḥrām-ı iḥtirām (22) giyüp tayy-ı ṭarîḳ ile fecc-i 'amîḳden gelmiş iken ḥarem-i muḥteremden ḥırmānımıza (23) sebeb ne vāḳi' olmuşdır ve recā-yı tekrîm ve iclāl iderken (24) ḳarîn-i izlāl olmağı ne güne cürm-i ḡalîz icāb itmişdir." Ḥazret-i (25) ḥudāvendigār bu saḥn-ı keremden şerm idüp ḥacālet derleri mübārek [381b] (1) çehrelerinden dürrler gibi dökilüp resûl-i meymûn-ül-vuşûl mazḥar-ı 'avāṭıf-ı 'aliyye (2) buyurıldıḳdan-şoñra mevā'id-i lüṭfla ḥuzûr-ı şehzādeye gönderildi. Ve Mevlānā-i (3) Nüreddîn'i iḳā'-i muşālaḥa ve imzā-yı ḥüccet-i nizā' için taleb buyurdılar. (4) Mevlānā daḥi "Sem'anen ve iṭa'nen" diyüp şāh-ı 'ālîşān āstānesine revān olup (5) taḳbîl-i enāmîl-i şerefine fevzden-şoñra cānib-i ḥudāvendigārdan iblāğ-ı taḥayyüt ve selām-ı (6) müddet-i encām birle fetḥ-i kelām idüp ḥuḳûk-ı übüvvet ve şerā'it-i nübüvvet ri'āyetimize (7) mürüvvet resmin yerine getirüp bā'is-i incizāb ḥāṭır-ı şehzāde-i kām-yāb (8) olur. Her ne ise ki dilḥāhları evvelā ḳarîn-i müsā'ade olmaḳ muḳarrer idügin (9) 'arz eyledi, bu peyām-ı meserret encām-ı fātîḥāsından ḥātîmesine dek şehzāde-i (10) bülend-miḳdāruñ sem'-i rızā' ile mesmû'ı ve mevşîlinüñ ḥüsn-i edāsı ṭab'-ı selîmîlerinüñ (11) maṭbû'ı olcaḳ teşeffî-i ḥāṭır-ı şüreti ṭāhir olup aḳşā-yı murād müşāhede-i (12) cemāl-i bā-kemālleri ile şād olup şeref-i dest-büsları el virmesi idi. (13) Çün müyesser olmadı. Fermān kendülerüñdür diyü buyurdılar ve du'ālar eylediler.

(14) Zıkr-i Tevcîh-i Livā Yā Ḥazret-i Şehzāde-rā

(15) Şehzāde-i 'ālicenāb Mevlānā-yı mezbūra tekrār ḥiṭāb buyurup "Min-ba'd (16) recā olınan oldur ki Rûm ilinde bir vilāyetüñ āyālini 'ināyet buyurıla ki (17) ferāğ-ı billah du'ālarına iştiğāl gösterüp a'dā-yı din ile mücāhede (18) üzre olup naşb-ı ā'lām-ı İslām için aḳşā-yı dār-ül-ḥarbe varavuz (19) ve pister-i niyāmda niyām iden şemşîrleri uyaravuz." Mevlānā-i muḳziyy-ül-merām (20) der-i devlete ḥırām idüp meclis-i hümāyūna duḥûle me'mûr olduḳda (21) ol cevāhir-i nām-dārı maḥfil-i kām-kārîde şār idüp şehzāde-i kām-kāruñ (22) ḥüsn-i iṭā'atin bir vechle beyān eyledi ki ḳarîn-i istiḥsān pâdişāh-ı cihān (23) oldu. Lākin vüzerā-i kec-ārā ḥudāvendigāruñ şehzāde-i 'ālî-miḳdār meyl-i (24) ḥāṭırın

müşâhede idicek dâr-ül-hilâfeden b'aîd-i maḥaller sevḳ eylediler; (25) ve li-hâzâ ol bed-râlar ilkâsıyla Bosna ve Semendire ve Mora sancâkların [382a] (1) taḥyîr olındı ki her ḳanḡı muḥtarları olursa tevcîh olına. Hülâşa-i (2) efkâr bu vech üzre ḳarâr bulıcaḳ Mevlânâ-i Nüreddin tekrâr ihzâr (3) olunup bu ḥiṭâb-ı müsteṭâb ile me'mûr oldı kim "Oḡlum Selîm Hân'a benden (4) selâm-ı müştâḳâne iblâḡ idüp diyesin ki ol sancâklarunuñ birini (5) ihtiyâr itmesi murâdımızdur. İltimâs olunır ki ḳabûlünden imtinâ' itmeye" (6) Mevlânâ daḡı revân olup edâ-yı risâlet ve peyâmı tamâm idicek maḳâli (7) sem'-i rızâları ile mesmû'ları ve Semendire sancâḡı maṭbû'ları olup (8) Mevlânâ'ya 'aṭâ-yı bî-nihâye i'tâ idüp ḡayr-ı ḳabûl ve imtişâl ile (9) der-i devlete irsâl buyurdılar. Hudâvendigâr ḡazretleri Mevlânâ'nuñ ḡaber-i ḡayr ile (10) ḳudûmüne intizârda iken ṭulû' idüp Őehzâdenüñ Semendire sancâḡın (11) ihtiyâr itdüḡin 'arz eyledi. Sulṭân-ı sa'ide Őehzâdenüñ eṭvâr-ı ḡamîdesi (12) pesendide ḡelüp ol zamâna dek Őudûr iden sũ'-i iltifâtlarınıñ (13) mu'âzzîrini baş için Şehzâde ḡaṭırın tesliye idüp Alacaḡışâr (14) ve Vidin sancâkların daḡı zamîme idüp ṭuḡrâ-yı pâdişâhî ile müzeyyen (15) berât-ı sa'âdet-i âyâtı ḡuddâm-ı 'âli-maḳâmdan biri ile ḡönderdiler (16) ve birkaç nefer-i zerrîn külâh ve sîmîn kemer Őâhib-i cemâl ḡulâm-ı en'âm idiler ki (17) her birisi sipihr-i melâḡatda reşk-i ḳamer ve sürḡ ve sefidden mebâliḡ-i keşire (18) ve birkaç ṭoyla esb-i ḡüzîn zerrîn-i zîn ve nice ḳaṭar-ı üŐtûr ve ester (19) irsâl olunup Şehzâde-i baḡtiyâr irâdesine muvâfiḳ-ı 'ahd-nâme (20) yazılup Şöyle muḳarrer eylediler ki sulṭân, rûḡ-ı serîr-i (21) sîneden mütemekkîn ola; birâderleriniñ birini cânîŐîn etmeyeler ve salṭanat (22) emrini meŐiyyet-i ezeliyyeye ta'vîz ideler. Zîkr olan hedâyâ-i mevfûre (23) 'ahd-nâme-i mezbûre ile cenâb-ı Şehzâde-i 'âli-miḳdâra vuşul bulıcaḳ (24) mevŐiline Şol-deñlü 'aṭâ itdiler ki erkâma Őıḡmaz idi. MübâŐirân-ı (25) umûr-ı dîvâniyye olan nifaḳ-pîŐeler Őehriyâruñ ri'âyet-i mezbûre ile [382b] (1) tesellîsinden tevcîh olınan sancâḡa 'azm ideceğine cezm idüp (2) Şehzâde Sulṭân Aḡmed'i ḡetürmek tedbîrine düşdiler. Ol eyyâmda (3) Sulṭân Aḡmed Teke ilinde ḡurûc iden Şâh Ḳulı nâm-ı ḳızılbaŐ define (4) ḡitmiŐdi. Nitekim 'an-ḳarîb-i tafŐîl olunur nihânî bir mektûb inŐâ idüp (5) Sulṭân Aḡmed'e ḡetürdiler ki ḡazret-i ḡudâvendigâr ve Őiḡâr ü kibâr 'asker-i (6) nuşret Ői'âr-ı 'ahd-i sâbıḳ üzre ber-ḳarâr olup Rûm ili begleri daḡı (7) ittifaḳ-ı vifâḳ itmişlerdir. Hemân tevaḳḳu' olunur ki ol ḡurûh-ül-ḡâddi (8) berbâd itmekle ḡam-ḡîn ḡönülleri Őâd ideler ki bu maŐlaḡatuñ temŐiyeti ol ḡidmetüñ (9) zuḡûre ḡelmesine mevḳûfdur.

Tevakkuf-gerden Sultān Berāy-ı Fitne-i Ā'yān

(10) Ol müdebbirlerüñ bu güne tedārikleri āyine-i ṭab'-ı Selīm'e mün'akis olıcağ (11) kâbil-i işlâh olmadıkların bilüp sancak zabtına adam gönderüp kendüleri (12) Edirne nevâhîsinde ārām eyledi. Çün ol mihr-i sipihr-i salṭanatuñ bir nev-i iḳbâli (13) nūr ü ziyâ virmişidi. Başar-ı başireti rüşen olan hıred-mendleriñüz itā'atine (14) bend olup cān ü dilden bendesi ve āstānesinüñ efgendesi olup (15) ordusunda bî-ḳıyās-ı 'asker cem' oldı. Ol sitem-pişeler aḥvāl-i Selīm Hūn'a (16) yek-rān olup gördiler ki günden güne ḳuvveti ziyāde olmaḳdadur. (17) Pāye-i serîr-i a'lāya 'arz itdiler ki eger şehzāde bu arada birkaç (18) gün daḫi ārām iderse 'askerüñ ekseri ol ṭarafı varup rikāb-ı (19) müsteṭāb-ı mülāzemetinde kimse ḳalmaz. Eyāletgāhına göndermege sa'y-i belig gerekdür. (20) Ve illā soñra muḳāvemmet-i 'asîr olur. Sultān-ı 'ālî-cenāb daḫi 'acele ve şitābla (21) şehzāde-i kām-yāb cenābına adam şalup Semendire'ye teveccühleri merāmları (22) idüğini a'lām ve ol ṭaraf-ı muḫāfazatı ehemmi-i mehāmm idüğün ifhām itdiler. (23) Şāh-zāde-i kām-kār bu iḫbār ile gelen ḳāşid-i şabā-reftāra kelām-ı (24) dürer-bārlarıyla şöyle cevāb virdiler ki "Memālik-i maḫrusada olan (25) mefāsidi kızılbaşı def, bizim sancığa teveccühümüzden ehemmi ve ol-bābda ihmālüñ [383a] (1) zararı e'ammdur. Ol maḫāzîl ile Anaṭolı ṭolmuş-iken dönüp gitmek (2) ḫüsn-i tedbîr degildir. Lāyîḳ oldur ki onlaruñ üzerlerine gönderilen (3) sipāh-ı zafer-şî'ār ne güne mu'āmele itdikleri āşikār olunca bu cānibde (4) tevaḳḳuf idevüz. Anlaruñ gūşîşi ile fesādları sükün bulmazsa (5) bu 'asker-i mecmū'la ol ḫidmeti iḳāmet için gidevüz. Ḳāşid-i mezbūr (6) bu maḳali meclis-i şāhîde taḳrîr idicek elbette fermānumuza imtişālî (7) murādımızdır" diyü mükerrer aḫber gönderdiler. Lā-cerem şehriyār daḫi vālidî (8) rızāsını gözleyüp Zağra ṭarafına teveccüh idüp ḫareket-i baṭ'iyye ile (9) Çirmen ḫişārını geçüp Zağra mezārî'na ḳondılar. Lākin vüzerānuñ esrār-ı (10) nühüftelerinden istiḫbār için mütefāḫḫişşān-ı iḫbār varup gelmekden münḳaṭı' degiller idi. (11) Bu cihetten Zağra ḳurbinde 'aḳd-i meclis müşāvere idüp "Ḥareket ve sükūndan (12) ḳangısı terciḫ olunmaḳ gerek?" didiklerinde devlet-ḫāhlarından biri eyitdi ki (13) "Ḥudāvendigār ḫazretleriñüñ ümerā-i ḫudūd ve sipāh-ı nā-maḫdūd cem'inden (14) murādları eger ḫurūc iden bāğılar def'i ise ol maşlahat niçün bu ṭarafa (15) tefvîz olmaya? Bā-vücūd otuz biñ merd dilāver ḫāzırdır. Eger melḫūzları (16) Sultān Aḫmed maşlahatını temşiyet ise ol bāb sedd olunmadın bu vilāyetden (17) dūr olmaḳ muḳtezā-yı şalāḫ-ı umūr degildir. Bu tedbîr şehzāde-i cihān-gîr (18) zamîrine daḫi ḫalecan itmegin pes-i perde-i taḳdîrden zuḫūr idecek

umūra (19) intizār için ikāmete niyet buyurdılar. Ve Hāk-te‘ālādan hayırlusın ricā’ (20) ve istid‘ā eylediler. Ve cell-i metn tevekküle temessük idüp kazāya rızā virdiler.

(21) Bağzā-i Qadīr-i Rabb-ı Celāl * Der-Beyān-ı Vuḳū‘-ı Hārb u Cidāl

(22) Şehzāde-i ‘ālicāh ḥāzret-i Selīm Şāh peder-i büzürgvārları pādīşāh-ı sa‘īd (23) ḥāzret-i Sultān Bāyezīd’ün ṭoḳuz yüz on yedi rebī‘-ül-āḥirinüñ evāḥirinde (24) müretteb leşker ile Edirne’den İstanbul’a ‘azīmetleri ve şehzāde (25) Sultān Aḥmed’e ulaḳ şalup “ma‘celen gelesin” diyü tenbīh buyurdıkları [383b] (1) mesmū‘ları olup ḥudāvendigāruñ naḳz-i ‘ahd ü ḥalef va‘d-i meslegine sülūk (2) buyurdıklarını taḥḳīḳ idicek ḥudāvendigār ‘askerine ‘āzim olup otuz biñ (3) süvār ile üç günde Zağra’dan Çorlu ḳurbine geldiler. Ḥudāvendigār (4) nüzül buyurdıkları sebze-zāra bir fersaḥ mesāfe ḳalıcaḳ ‘inān-keş olup (5) ḥavāşş-ı ḥudā-mendin Şarabdār Muşṭafa Çelebi ile südde-i sadra maḳām-ı peygām (6) gönderüp buyurdılar ki “Sābīḳā-i ṭuğrāyı ‘ahd ü yemīn ile muvaḳḳı‘ olan (7) ‘ahd-nāmelerine muḥālif-i ‘azīmet neden nāşī ve bünyān-ı eyman ü peymānları (8) ne mücib ile mütelāşī oldu?” Ḳāşid-ı mezbūr varup gelince ol maḥālde (9) ārām idüp ‘askerlerine tenbīh itdiler ki aşlā bir aḥade ta‘arruz itmeyeler. (10) Mebādā bir şūret-i nā-şāyeste şudūr ide ki ḥāzret-i ḥudāvendigāruñ (11) göñline ṭoḳına ve mir‘at-ı zamīr-i münīrlerine gird-i melāl ḳona, ammā ol ṭarafda (12) olan ehl-i nifāḳ ‘ahd ü mişāḳ-ı naḳzını şehzāde-i dürüst-peymāna senet (13) idüp dimişler ki “Şehzāde ḥāzretleri ğurūrundan pāye-i serīre gönderdüğü (14) aḥbār-ı cevābına intizār üzredür. ‘Askerinüñ daḥi ba‘zısı henüz gelüp mülḥaḳ (15) olmamışdur. Yanında olanlar daḥi kemāl-i isti‘cāl ile bī-mecāl olmuşlardır. (16) Tedbīr-i münāsib oldur ki bu cānibden muḳābeleye mübāşeretimiz şūreti (17) ḥayāline irmez iken ‘askere istimāletler idüp beglere ve aḡalara bizzat (18) sifāriş buyurıla ki fırsat elde iken müşāhede-i maḳşūd āyine-i ḥuşūlde (19) cilve-ger ola ve bu hengāmenüñ defī müyesser ola. Şöyle ki bir laḥza te’ḥīr ola. (20) Fī-l-te’ḥīr-i āfāt zımnında olan maḥāfāt zuhūr bulup salṭanat (21) nigīnini elden bırakmaḳ muḳarrerdür.” Bu muḳaddemāt-ı fāsıdeyi bed-ḡular (22) egerçi ilḳā itdiler lākin pādīşāh mā‘il olmadı. Vüzerā ve erkān (23) pādīşāhuñ müsā‘adeden mübā‘adesin müşāhede idicek cümlesi (24) bir yerden hücüm idüp eytdiler ki “Devletlü pādīşāhuñ fermānı (25) cenge mütē‘allik olmuşdur. Hattā beni sevüp yolunda şādīḳ olanlar [384a] (1) ceng itsün ve dāmen-i salṭānatımdan izāle-i ḥār-ı ‘ār u neng itsün (2) diyü buyurdılar” didiklerinde ḳırḳ biñ miḳdārı ‘asker bir yerden (3) hücüm

eylediler. Her-çend ki cānib-i Selīmīden teskīne sa'y olındı, (4) sud-mend olmadı. Tarafeynden kanlar dökülüp küştelerden sipehler (5) olduğdan-şoñra āhīr Sultān Bāyezīd gālib oldı. Bed-hāhlar (6) ol 'ālicāhı hāle-vār ihāṭa idicek "fefirru ilallah" rāhına (7) girdi. Havāşş-ı hūdā-mendin ma'dūd-ı kıl ile selāmet-i cānibeyn urıldılar. (8) 'Aķib-i gīrlerden bir hūn-hār nīzesiyle hāzret-i şehriyāra havāle oldıķda (9) Ferhād Paşa -ki şoñra hem vezir olup şeref-i muşāheretleriyle (10) ser-efrāz olmuşdur- ol bed-girdāruñ elinden nīzesin alup ol (11) nīze ile atından cūdā ve lāşesin sibā'a gīdā idüp ve şehriyārı (12) Kāra Bulut nām semend-i reh-vārına süvār itmiş. Şehriyār ol esb-i bād-ı (13) refār ile şahrā-yı selāmete çıkup gitmiş. Çün cem' itdük şümār ile (14) cānib-i berrden sefer-i haṭardan hāli degil idi. Deñiz semtine 'azm (15) itdiler ve az zamānda Aķırlı'ya vuşul buldılar. Her merhalede 'asākir-i (16) müteferriķa gürüh gürüh gelüp bu ṭarīķle üç biñe ķarīb adam cem' oldı. (17) Şehzāde-i bülend-miķdār havāşş-ı huddāmı ile Aķırlı'da keştīye süvār (18) olup Kefe cānibine gitdiler. Baķıyye-i sipāhına Rūm ili beglerinden (19) serdār idüp rāh-ı huşkden Kefe diyārına gönderüp mü'ekked (20) tenbīh buyurdılar ki re'āyādan bī-semān şamān bile almayalar. Esra'-i (21) evānda sāhil-i maķşūda vāşıl olup şehzāde Sultān Süleymān (22) hāzretlerinüñ cemāl-i bā-kemālin görmekle şād ü şen oldılar.

(23) Der-Beyān-ı Rivāyet-i Aķşaray

(24) Merhūm Koca Nişāncı ki Celāl-zāde Muştafa Çelebi demekle ma'rūf (25) müverrihlik ve ķānūn-şināslık ile mevşūf bir zāt-ı şerīfdür. [384b] (1) Cennet-mekān Sultān Selīm Hān zamānında kātib-i dīvān olup (2) ol 'aşırda vezir-i a'zām olan Pīrī Paşa ile nāzır-ı aḥkām (3) olan seyyidī-i siyādet-i nişāndan - ki re'is-ül-küttāblıķdan 'ibāretdir - (4) hīdmet-i 'aliyyeleri ile müşerref imiş. Şehzāde Sultān Selīm Hān'ın (5) sergüzeştin şihḫati üzre müşārūn-ileyhümādan bu vech üzre naķl (6) ider ki mūmā-ileyh Selīm Hān babası Sultān Bāyezīd Hān ile (7) Çorlu şahrāsında cenk idüp ol ma'rekede mağlūb ve münhezim (8) oldı diyenlerüñ kelāmların redd ider ve eger Selīm Hān'ın muḫārebe (9) murādı olsa yolında cān ü başların fedā idenlerüñ nihāyeti (10) yoğidi. Ve Rūm ili ümerāsı ile ķapu-ķulı işāretlerine baķarlar (11) idi. Huşūşa 'asker-i Bāyezīd Hān'ın ekşeri vezir-i a'zam 'Ali Paşa ile (12) Şeyṭān-ķulı muḫārebesinde idiler ve li-hazā 'azīm-i tedārik ile (13) hareket iderdi. Lākin ol-maķūle rivāyet idenlerüñ kelāmların (14) aşlı yoķdur. Şihḫat üzre olan rivāyet budur ki Sultān (15) Selīm nām-dār-ı peder-i büzürgvārları ile mülāķāt ricā eyledikde şıla-i

(16) rahme ezan-ı hākānī virilüp hūkm-i cihān-muṭā' gönderilüp (17) āstāne-i sa'adet tarafına teveccühleri muḳarrer olıcaḳ mesned-i vezāretde olanlar (18) Sultān Bāyezīd'in meclis-i hümāyūnlarında 'arz eylediler ki "Sultān Selīm'ün Rūm iline (19) geḳüp şıla-i rahm için istizānından murādı, ümīd-i taht ve salṭanat ve arzū-yı (20) evreng-i devletdür. Hāliyā kaşdı cenāb-ı 'ālişānuñuza isā'et göresüz (21) zīrā Aḳkirman'dan berü Ṭuna şuyını geḳüp Rūm iline duḳūl itdikde (22) üzerinde elli biñden ziyāde adam cem' olmuşdur. Murādı salṭanat idüginde (23) iştibāh yoḳdır" didiler. Hattā bu maşlahat için külliye Rūm ili beglerini ḳapuya (24) getürmişler idi. Bu bābda çok güft u gū olup ol şehriyār-ı āfāḳa Rūm ilinde (25) sancaḳlar tevcih olup āstāne-i sa'adete gelmemek emrinde envā'-ı şüretler [385a] (1) 'azīm-i seherler idüp ve bil-cümle şıla-i rahm için gelmeḳi te'hür itdirmişler (2) idi. Murādları bu idi ki Sultān Bāyezīd İstanbul'a varıcaḳ Sultān Aḳmed'i (3) getürdüp pādişāh eyleyeler. Ba'de külliye asker ile Sultān Selīm'ün üzerine varup (4) her ne ṭarikle mümkün olursa mübāşeret eyleyeler. Sultān Selīm bu hāle vāḳıf olup (5) girü vālid-i mācidleri ile mülākāt-ı mülāḳazasında olup Edirne'ye ḳarīb-i maḳalle (6) geldiler. Bu defa ṭaraf-ı hılāfda olanlar ḳavflarından lertzān olup 'arz eylediler ki (7) "Pādişāhum, Selīm Hān üzerinde ḳaddeden efzūn asker vardır. Ordu-yı hümāyūna (8) daḳı ḳarībdür. Āstān-ı sa'adet-i āşiyāna tābi' olan begler ḳullarıñuzuñ vech ve münāsib (9) gördükleri budur ki ḳazret-i pādişāh-ı 'ālem-penāh anlarıñ üzerlerine varup (10) vücūdlarını mahv ü nā-būd ideler ki Sultān Aḳmed'ün sebze-zār-ı āmāli ser-i sebz (11) ve tāze ola" didiklerinde ḳazret-i Bāyezīd Hān-ı nūrullah merḳada bu tedbir neḳāvet- (12) pezirün ḳā'iline ḳışm-güne cevāb-ı müsteṭāb virüp "Baña işrāb itdüḳüñ (13) ḳuşuş emr-i Ḳaḳḳ'a muṭābıḳ mıdır? 'Āḳıl kendü nūr dīdesi üzerine varır mı? (14) Meşrū' mudur?" diyü kelimātından irāz idicek ol süfehā-i bī-pāk ü bī-idrāk (15) bu tedbirden ferāḳat olunursa 'irz-ı salṭanata noḳşān ve Sultān Aḳmed'e (16) bā'is-i ḳırmāndır diyü tekrār ceng ve ḳarbe istizān itdiklerinde merḳūm Sultān (17) Bāyezīd Hān, Sultān Selīm için lafz-ı dūrerbārlarından "Ḳaḳḳ-ı şübḫāne ve te'ālā (18) ānı ḳaḳırlardan şaḳlaya" diyü du'ā itdikleri muḳaḳḳadur. Zıkr olınan nādānlar (19) "Hele pādişāhım Edirne, şaḳrā-yı 'azīmde şehr-i meḳşūfdur. Ḳışarına daḳı itimād (20) olunmaz, bāri İstanbul'a varalım" diyü taḳrīk ve irşād ile Edirne'den göçilüp (21) Ḳorlu eṭrāfına gelinüp uḳrāş olduḳı maḳallde Sultān Selīm daḳı irdirdi. (22) Hümāyūna mülākāt olıcaḳ gün merḳūm Sultān Bāyezīd Hān 'araba içinde imişler. (23) İttifāḳ ol maḳallde bir yoḳuş yer olup pūşte üzerine ḳaḳılur iken ba'zı (24) erkān, 'araba yanına yanaşup Sultān Bāyezīd'e 'arz eylediler ki "Pādişāhım, (25) 'arabayı

döndürüñ, şehzâdenüñ ‘asâkir-i mehâbet-i te’essürüne nazâr idüñ. Murâdı [385b] (1) şıla-i rahm mıdır yoġsa ġayrı arzûsı var mıdır, ma‘lûmuñız olur” (2) didiklerinde merhûm müşâr-ün-ileyh daġı ‘arabayı döndürüp yüksek yerden (3) aşâġaya nazâr ider. Görür ki Sulţân Selîm Hân ile bir alay ‘azîm-üş-şân (4) ve ġürûh-ı pür-şükûh bâhir-ül-bürhân ki yemîn ü yesâr ‘asâkir-i encüm-şümâr-ı dilâverân (5) bahr-i miġdâr bir heybet ve şalâbet ile gelür ki müşâr-ün-ileyh Sulţân Bâyezîd (6) ‘adû-yı kîne-cüyuñ ġamz-ı fesâd-âmizi düşmen-i fitne-i arzûniñ reng-i kîne- (7) engîzi ġâţır-ı ‘âţır şafâ-i müzâhirlerinde tamâm yer idüp ol ġâletleri (8) gördikleri gibi şübheleri yakîne mübeddel olup şabre mecâl ġalmayup (9) pîrlik ‘âlemleri ġalb-i şerîflerine isti’câl bıragup zamîr-i münîrlerine ġavf (10) ve ġaşyet ile ġâţırları pür-infi’âl olıcaġ “Oġlumuñ bu hücümü beni almaġa, (11) taġt-ı sa’âdet-i baġtımdan beni ġaldırup yabana şalmaġa olmuş gibi bu ġumţuraġ (12) ve ġanţana nedir, hemân top uruñ, ‘asker ceng itsünler” diyü emr itdikleri (13) gibi toplara ateş virilüp cihânı düda müstaġrıġ itdiler. Sulţân Selîm (14) ġarıġ-ı deryâ-yı ġayret olup toplar atılmaġla eţrâfda olan ‘askerden (15) ġılıġ çıġup ġarb u ġıtâle başladılar. Kendüler ‘askere iltifât iderse hengâme (16) büyüyüp âteş-i ġarb u ġıtâl fûrüzân olur diyü hemân ol sa’ât yanlarında (17) ġâzır bulınan ġavâşşı ile ‘askerden ayrılıp ġaradeñiz kenârında olan (18) Aġırlı iskelesi ġarafına ‘azîmet eyleyüp ‘acele ile anda irişüp ġâzır (19) gemiler olup bir vech-i isti’câl süvâr olup deryâdan Kefe câniblerine (20) teveccüh eylemişler. Bu ġarafda ‘asker ġâlî ġalup her biri bir ġarafa perîşân olup (21) Bâyezîdîler bu ġâle maġrûr olup “Sulţân Selîm maġlûb olup ġaçdılar” diyü (22) âvâzeler çıġarup firâvân ġarekât ve cünbüşler ceng ü cidâller olup bu esnâda (23) bî-nihâye ġanlar dökilüp yağma ve ġasâretler oldu. Ol ceng ü ġarbuñ vuġû’ı bu vechle (24) olmışıdi. Birġaç ehl-i ġuġyân ve ‘isyânuñ sermâye-i şenâ’at fitne-i ġâtîmetleri (25) idi ki zühûr u berüz eyledi. ‘Avâm-ı ġalġ Sulţân Selîm Hân’a isnâd eylediler.

[386a] (1) Der-Beyân-ı ġurûc-ı Şâh-ġulı

(2) Şehzâde Sulţân Aġmed’üñ Tatar ġânı Mengli Giray Hân’a irsâl (3) itdüġi nâmesine ‘amel olınmayup şehzâde-i âlicâh Selîm Şâh’uñ (4) Aġkirman’a geġdüġi mesmû’ı olduġda maşrû’ olup yanında (5) olan adamlarını cem’ idüp Amasya’dan ġurûc idüp (6) ġırmân diyârına ‘azîmet eyledi. Şehzâde ġorġud daġı (7) Mısıır’dan geldikde Teke vilâyetinde ġükûmet ideyorken atası dergâhınuñ (8) a’yânı Aġmed Hân’ı taġt-ı cihân-

bāniye iclāsda ittifākların bilüp (9) nişāb-ı salṭanatdan naşibi ḥirmān olduğın iz‘ān idinüp (10) ḳapusı ḥalkı ile Teke’den ḳalkup bilā-izn-i peder Ma’nisa şehrine (11) güzār eyledi. Meger ki Teke vilāyetinde Şeyṭān Ḳulı nāmına bir bed-baḥt-ı (12) müfsid var imiş. Bir mağarada sākin olup ve bir kūh-sārda (13) mütevaṭṭın olup ve mübālağa-i eşrārı kendüye yār ve hevādār idinüp (14) ol ḥāriciler ile ḥurūca fırsat gözedür imiş. zıkr olınan (15) şehzādelerüñ ḥarekāt ve inḳılābın ve Sultān Bāyezīd Ḥān’uñ (16) kemāl-i mertebede izṭırābın işitdikde görür ki memleket ḥāli, ḥāris (17) yok, meydān-ı salṭanatda kimsene görünmez fāris yok. Ṭab‘-ı murdārında (18) şehriyārlik sevdāsı ğālib görünür. Tevaḳḳuf itmeyüp hemān yanında (19) ve eṭrāfında olan eşrār-i Etrāki ve levendāt-ı çālāki cem‘ (20) idüp ve kendüsini kızılbaş şāhına mensüb gösterüp nāmını (21) Şāh Ḳulı ḳoyup ḥurūc eyledi ve Sultān Bāyezīd için (22) “Vefāt itmişdir, eger ḥayatda olsa idi şāh-zādeler böyle (23) ḥareket itmezlerdi” diyü şāyi‘ idüp ṭokuz yüz on yedi (24) muḥarremi ‘aşūrasında āyin-i revāfız üzre cem‘iyet ile evvelā (25) Sultān Ḳorḳud’uñ ḥazīnesini nefel idenleri taḳīb idüp [386b] (1) dest-dırāzlık eylediler. Ḥudāvendigār ‘uzlet-güzīn olup ‘inān-ı iḥbārın (2) vüzerā eline teslīm eylemekle vüzerā rüşvet ḳapuların açup tīmār-ı sipāhīlerinüñ (3) çoğı tīmārsız ḳalmağla ḥānlarından bī-zār olmağın sedd-i vamk taḥşīli için (4) ol ḳuttā‘-üt-ṭarīke refīk olup ve madde-i fesādları izbād bulup (5) Anaṭolı beglerbegi üzerine yürüyüp geçdikleri mevāzi‘ ğāret (6) ve dimā‘-i müslimīni ‘ādet eylediler. Anaṭolı beglerbegi Ḳaragöz Paşa (7) sipāh cem‘ idüp ve bir adamını bāş diküp ol kızılbaşlara ḳarşu (8) gönderdi. Telaḳki-i ferīkayn oldıḳda gürūh ḳalāl-i ğalebe idicek (9) Ḳaragöz Paşa biñ miḳdārı Anaṭolı sipāhisi ile göz ḳarardup (10) üzerine vardı. Kütahya öñinde ceng itdiklerinde Ḳaragöz Paşa (11) çok kızılbaş başını aldı. Ammā eṭrāfına naḫar itdikde gördi ki (12) tertīb itdikleri yoldaşları yerine kızılbaş ṭolmuş. Yüz çevirmegi (13) iḥtiyār itmemele āḫir-i kār giriftār oldı. Baş gidicek leşker daḫi (14) pāydār olmayup tār-mār oldılar. Ol nā-bekārlar bu gurūr ile (15) Kütahya ḳal‘asın muḥāşara eylediler ve Ḳaragöz Paşa’yı ‘uryān idüp (16) ḥişāruñ öñinde siyāset ile ḳatlı eylediler. Teshīr mümkün olmadıḳın (17) bilicek şulḥla almaḫ istediler. Ḥalkı dūşnām ile cevāb-ı ye‘is viricek (18) şehri yāḳūt rücū‘ eylediler. Ve Birusa’yı ele getürmek hevā‘isine (19) dūşüp teveccüh itdiklerinde denīleri olan Şāh Ḳulı münāsib (20) görmeyüp ḥudāvendigāruñ aḫvāline vukūf-ı tedārīkinde oldı. Serīr-i (21) salṭanatda mütemekkin ve ḳişver-i ḥayātda sākin idüğinden ḥaber-dār olıcaḫ (22) ‘aḳlı şaşup ve mevc-i ḥayret başından aşup enşārınuñ ṭağılmasına (23) müterreddi ola diyü ketm idüp “Elimizde penāh olacaḫ bir ḳal‘a gerekdir ki (24)

taḥakkuk deminde girevüz. Ve Birusa'ya varıcaḳ mebdā dāmen-i maḳşūd ile (25) girmeyicek, ortada ḳalavuz. Evlā oldur ki [...] günde [387a] (1) olavuz” diyü bu güne telbīsātla dönüp Alaşehir cānibine gitdiler. Bu mābeynde (2) ol Etrākın eṭvārı der-i devlet-medāra ‘arz olındıḳça vezīr-i a’zām Ḥādım (3) ‘Ali Paşa mezīd-i ğayretinden Anaṭolı ümerāsına isnād-ı taḳşīr idüp (4) dir idi ki “Beglerbegilerün lekeliğindendir ki birḳaç Teke Etrākınıñ (5) ḥaḳḳından gelmezler. Yoḫsa birḳaç nekbetīlerün ne vücūdı vardur ki böyle (6) ḥasārete cesāret ideler” diyü her birine serzenişlü ḥakemler gönderüp (7) tevbiḫ ve ta’yīr eyledi. Erkān-ı devlet ḥayr-ı ḥaberler vürūdına muntazır (8) iken Ḳaragöz Paşa’nuñ ḳara ḥaberi gelicek ‘Ali Paşa ḥuzūr-ı pādişāh-ı İslāmda (9) ḳıyām ve ol maḥzūllar rifati iltizām itdi. Çün paşanuñ aşıl (10) maḳşūdı Sulṭān Aḫmed’e mülākāt idüp serīr-i salṭanata iclās-ı (11) muḳaddemātını temhīd idi. Kemāl-i isti’cāl ile Gelibolı cānibine teveccüh (12) idüp dört biñ bölük ḥalkı ve dört biñ yeñiçeri ile Gelibolı (13) ma’berinden güzer eyledi ve Anaṭolı ümerāsına aḥkām gönderüp (14) mev’id-i ma’iyyetine da’vet ve yanında olan sipāha ve soñra mülḥaḳ (15) olan ümerā-i ‘ālicāha baḫşīşler ve nevāzişler idüp ḳalblerin (16) celb eyledi.

Reften Şehzāde Aḫmed Ḥān Būy-ı Anḳara

(17) Şol dem ki Sulṭān Selīm ḥazretleri Rūm ili diyārına güzār itmişidi; (18) Sulṭān Aḫmed Amasya’da ‘ayş ü işrete meşgūl olup nigīn-i (19) salṭanatı engüştünde bilürdi. Bu ḳazıyyeden āġāḥ olıcaḳ endūh-ı cān-gāh-ı (20) derūnını cāy-gāh idüp didi ki “Ḳarındaşım Sulṭān Selīm bī-ters (21) ve bī-semm, oġlı sancaġına teveccüh bahānesiyle Rūm iline ‘ubūr ve nigīn-i (22) salṭanatı ele getürmege şarf-ı maḳdūr itdüġi ġāliba ḥudāvendigāruñ (23) merzī-yi ġālib olup tedārik-i umūr-ı ‘āleme iḳtidārı sālīb olmaġladur. (24) Şimdi lāzım oldur ki ḥükümetimde olan Rūm leşkeri varup (25) diger ḳarındaşım Ḳorḳud’ı ḳorḳudup evvelki yerine gönderirim. [387b] (1) Ser-keşlik iderse dünyāya gelmemişe döndürürüm. Andan Rūm iline geçüp (2) serīr-i salṭanata iclās eyleyim” Ḥuzzār-ı meclis şehzāde tedbīrini pend (3) idicek bī-tevaḳḳuf cem’-i keşīr ile Engüri’ye varup der-i devlete (4) nāme gönderüp bu mazmūnı edā itdi ki “Ḥudāvendigār ḥazretlerinüñ (5) evlādına muḥabbeti olmaġla her biri ḥaddinden tecāvüz ider oldı (6) ve diledüġi yire gider oldı. Ḳarındaşım Sulṭān Ḳorḳud eski (7) sancaġını ḳoyup icāzetsiz Şaruḫān’a gelmişdir. Anuñ girü yerine (8) varması lāzımdır. Merḥamet-i ḥudāvendigārı te’dīblerine mānı’ ise (9) bize lāzımdır ki ol

h dmeti ed  idev z.” İrs l itd gi n me (10) Ş h-ı n k-n ma ma’r z olucağ buyurdılar ki “Elbette sancag na gides n z. (11) Ol yer n Etr ki kızılbaŐdur. H l  bir bir der n yerinden b -takr b (12) h areket itmekle tahr k-i mev dd-ı fitne itmiŐd r. Sen daği ol mağallden (13) h areket itmeyle Ő yed dery yı aşup bu vechle heyec n ide ki (14) tesk ni d Őv r ola. Biz hod r z u Şeb devlet n esb bını m retteb (15) itmege meŐg l olup bir derler ki d ne-i iĥs n ve ri’ayetle (16) d m-ı g flete d Ő rmek fikrinde y z ehl-i yağı def-i m yesser olduğı (17) gibi Ő hid-i  mid n  yine-i huŐulde cilve-ger olmak muğarrerd r. (18) Bu ferm n v cib- l-kab l Anđara’da Őehz deye vuŐ l bulucağ (19) der-i devlete tekr r mekt b g nder. Yi ne ferm n-ı ‘ li  zre ‘az ’im-i (20) s liffe fesh  olındı. Amm  ol t ’ife-i b gya hen z fes ddadır. (21) G zide-i sip h-ı R m yanımda iken bu g z yı koyup sancagımda gitmek (22) teklif-i m l -yu ak ve ihm l-i iĥtiy rı emr-i Őakđdur. MađŐudum (23) budur ki bu ‘azmi fesh  itmeyeler.” Bu mekt b ma’r z olucağ (24) ‘ale-t-ta’c l Őuf f-ı nev ziŐ ve tebc l ile ic zet-n me g nderdiler. (25) ve ‘Ali Paşa daği bu m himme me’m r olmuşdur. H r m-i iĥb l ne vardıkda [388a] (1) m Ő vere itmeyince bir ‘amele Ő r ’ itmeyes z diy  derc itdiler. ‘Ali Paşa (2) daği bu mefh mda emr-i Őer f g nderdiklerinden m ’ad  tekr r v zer ya emr (3) eylediler ki R m ili  mer sına aĥk m-ı Őer fe ibl g olma ki sancağları (4) sip hileriyle Edirne’ye geleler. Da’vetden mur d egerĉi g r h-ı fes d (5) def’ine gidenlere imd d izh r itdiler amm  g raz-ı aŐl  Sul an Sel m’i (6) def’den Őo ra Sul an Aĥmed’i icl sda c mlen n ‘ağd-i b ’ati muğarrer ola.

(7) Őeh d-i K Őten Paşa Bedest-i Ehl-i H r c

(8) Ć n ‘Ali PaŐa’nu  Őehz de Sul an Aĥmed’e vuŐ le mez d-i teŐevvukı var idi. (9) Kem l-i istic l ile Őehz den n g zerg hı olan bir Ő hr ya varup (10) n z l itdi ve Őehz deye  l -yı ‘arzı iĉ n sip hi tezy n id p (11) muntazır oldu. Őehz de reh-g zerinde yolu  iki c nibine t rgurup (12) Őaflar bađlatmıŐ idi. Őehz de geĉerken  y n-i sel t n  zre sel mlayup (13) ‘asker-i du’ -k n n  nince rev n olup ot gına geturdiler.  nince (14) varan piy delere ve b l k halkına iĥs n ve nev ziŐler itdi ve Őehz de (15) yorgunluğı def’ itdikden Őo ra paŐayı meclis-i h ŐŐına da’vet id p (16) emr-i saltanata m te’allik nih nı muŐ hiblere  g z   ser-i n h ftesin b z eyledi. (17) Ol gice Őoĥbet-i nih n leri enc ma ir pistir h t zam nı gelicek (18) Őehz de-i mağr r dest ra dest r vir p har-g hına g nderdi. (19) İrtsi g n Őehz de pister-iistir h tadan kıy m id p ba’de (20) bir semend-i reh-v ra s v r olup k h u deŐti geŐ iderken meger (21) bir m himme iĉ n ‘Ali PaŐa’ya der-i

devletten adam gelmiş. Şehzâde Sulţân Selîm (22) Hân hazretlerinin Edirne'ye gelüp Semendire sancağı tevcih olunduğın (23) ve mâbeynde ne gûne mu'âmele cereyân bulduğın huzûr-ı vezîre taqdîr idicek (24) paşa dil-gîr olup mürecceb melâl olmasun diyü ketme zâhib oldılar. (25) Lâkin mümkün olmayıcağ âhîr beyân eylediler. Ammâ ol eşrâr-ı bedgirdâr [388b] (1) Kütahya'dan rücû' eyledikde Teke'ye varup Anţalya'yı muhâşara eylediler (2) ammâ teshîre iktidârları olmadı. 'Ali Paşa'nuñ geldüğün istimâ' itdiklerinde (3) râyları aña müncerr oldı ki bir miqdâr memleket içine çekilüp 'Ali Paşa (4) anları ta'ķib itmek lâzım gelürse iktizâ itdüğüne göre hareket ideler. (5) Ba'de serhadd-ı memâlik olan şâh-ı 'Acem taraflarına gideler. Bu cânibde Sulţân (6) Aħmed ile 'Ali Paşa'nuñ ziyâfet ve şikâr emirleri tamâm olup Sulţân Selîm (7) huşuşunda hâşıl olan infi'âl ve hayret uyhusından uyanup istimâ' (8) itdiler ki üzerlerine geldikleri düşmân göçüp gitmiş. 'Ali Paşa'nuñ (9) zâtına haclet-i 'arîz 'adû-yı fitne-cüy nâ-gâh hâlâş ola. (10) İtdüğü fesâdât yanına kıla, kendüye şeyn ü 'âr müteveccih ola diyü (11) bî-huzûr olup Sulţân Aħmed'e vedâ' idüp kendü ile olan (12) mevcûd 'asker ile 'akabine düşüp leyl ü nehâr ol müfsidler (13) kovdı. Mülâhaza kıldı ki anlar sekbârlar olup muttaşıl kaçmağda (14) ve uzamağda olalar. Kendü ile olanların ekseri piyâde ağır (15) 'askerdir. Te'ehhî üzre hareket iderler. Bu tarîkle olursa (16) anlara irişilmez. 'Adû kırtulmağ lâzım gelür diyüp ehl-i vukûf ile (17) müşâvere itmeyüp muşâhibleri ile ittifağ itdiler ki ardına düşdügümüz (18) bir bölük cimri Türkler kızılbaşlardır, kaçdılar. Piyâde olan yeñiçeriden (19) bir miqdârın intilhâb idüp atlandırılar ve hâzır olan sipâh ile (20) ardlarına düşüp ilgâz eyleyeler. Kıvvet-i bâzûya i'timâd idüp girüye (21) bakmayup yürüdiler. 'Asker bu vechle isti'câle doymayup menâzil ve merâhilde (22) dökilüp kıaldılar. Atları yegince olanlar paşadan ayrılmayup bir miqdâr (23) dilâverler ile göz kıarardup yortum itdiler. Düşmân dahî irâğ (24) degil idi. Toğuz yüz on yedi rebî'ül-âhîrinde Gökçay nâm-ı maħallde (25) ol kem-râhlara irişdiler. A'dâ-yı bed-rây içinde iş görmüş 'âķil [389a] (1) müfsidler var idi. Bunların ardına bakmayup hücumlarından bildiler ki ħarb (2) ve ħarb-ı umûrında nâdânlar mağrûrlar ve ceng-şinâslu olmayup hemân (3) toymuluk ümîdiyle mesrûrlardır. Aña tebâh-ı 'askerlerinin yemîn ve yesâr ve pîş-i (4) depişlerin ârâste idüp zâhirde şüret-i firârda lâkin ma'nîde (5) şabr ü kıarârda oldılar, bunları Kırtler kırmazlar, kaçarlar; per ü bâli dökilmiş (6) kışlara beñzer, kırup düşüp uçarlar şanurlardı. Yorgun ve kırgun (7) atı kıalmış zebûnları ve şikeste ve ħastaları bırağup ilerüsi muttaşıl (8) kaçmağ şeklinde idiler. 'Ali Paşa 'askerinin öñi bunlara irişüp gördiler (9) bir bölük Türk-i mûruñ başlarında külâh ve bork ilerüsi girüsine

bakmayup (10) kaçmahtadırlar. Hemān paşaya gelüp düşmāna irişdik ve uruşdik, zebūnlar (11) dūnlar alınması āsān bir bölük tūlengīler ancak sa‘ādetle beciddce yürūñ, (12) irişelim, cūmlesin tār-mār iderüz diyü hoş-āmed kelimāt ile ‘Ali Paşa’ya (13) cūr’et gösterüp uçurdılar. Göz qarardup eṭrāf ve civārına (14) cüst ü cū itmedin ve girüde olan ‘askerūñ aḥvālin bilmedin ‘alel-‘amyā (15) düşmānuñ üzerine düşdiler. ‘Adū-yı fitne-cūy daḥi ma‘lūm idindi ki (16) paşa qarībdür. ‘Alel-fevr dönüp alāylar bağlayup şemşīrler çekdiler (17) ve paşaya muḳābil oldılar. Derd-mend paşa bu hücum ve heycā’dan gāfil (18) şavaş ve ‘asker görmüş degil. Ālāy ve ‘asker ve sağ ve şol ve tūfeng- (19) endāz yok. Hemān yanında ḥāzır bulınan sipāh ile kılıç çıkarup (20) bu vechle ceng ve neberd oldu ki ‘ālemūñ mizācı pūr-ālām ve derd oldu. Paşa (21) gördi ki yanında yār yok, riḳāb ve ‘inānın ṭutar ḥidmetkār yok; birkaç (22) yirde tīr ile mecrūḥ olup bi-ż-zarūri üç defa kendüsi düşmānuñ (23) ālāylarına at şalup celādet ve şehāmetler gösterir. Āḥīr-ül-emr menābih-i (24) ‘adūda esīr-i merg olup kār u bār-ı vezāreti terk ider. Eyvān-ı felek (25) bünyān-ı āl-i ‘Osmān’da aşf-ı mekān iken bilmezlikle birkaç bī-din ve bī-inşāfuñ **[389b]** (1) destinde ḥākla yeksān oldu. Çün fezā-yı mīr-i müteḥallif itmek muḥāldür. (2) Paşayı ecel-i istikbāl idüp dār-ı gurūrdan ve serāy-ı sürūra ‘ubūr (3) eyledi. Güyā ki taḳdīr-i ḥudā ile bu ḥādīse-i ‘uzmānuñ zuhūrı Sulṭān (4) Selīm’ūñ temşiyet-i umūrına sebep oldu. Ve minhüm (5) ‘Ali Paşa merhūmuñ ṭūmār-ı ‘ömri ecel-i ḥātimi ile maḥtūm olduḡı hengāmda (6) Şāh Ḳulı didikleri pelīdden nām ü nişān belürmeyüp nā-bedīd oldu. (7) İki cānib daḥi böyle olıcaḡ cenge iḳdām olunmayup birbirinden rū-gerdān (8) oldılar. Şāh Ḳulı didikleri dūzaḥi helāk olıcaḡ a‘vānı vezīrine (9) mütāba‘at idüp Erzincan’a vardılar. Şāh İsmā‘il ‘Irāḡ’da idi. Bunlaruñ (10) bunca keşret ile memleketine ‘azīmetini istimā‘ eyleyecek ‘askerūñ ekşeri (11) müteferriḡ olmaḡın gālebe-i hirāsla ‘Irāḡ’dan Erzincan’a teveccūh idüp (12) anları istikbāl eyledi. Ol ḥınzīrler gibi uğradıkları yerūñ altını üstine (13) getirüp gāret-künān Tebriz’e vardılar ve yolda ‘azīm-i kārbāna (14) rast geldiler. Biñ miḳdārı adam helāk idüp mālların aldılar (15) ve Enbiyā-nāme-i nazmı olan Şeyḫ İbrāhīm Şebūsterī Ḥazretleri ferzend-i (16) şulbīleriyle ol kārbānda bile imişler. ‘Azm-i ḥacle sefer-i ḥaṭarın ihtiyār (17) itmişlermiş. Anları şehīd itmişler. Naḳl iderler ki Şeyḫ ol ḥūnīlerūñ (18) oḡlını ḳatle mübāderetlerin göricek kendüsini muḳaddem ḳatıl itmelerin (19) ricā itmiş. Ol bī-raḥımler iltifāt itmeyüp muḳaddem oḡlını ḳatıl (20) itmişler. Şeyḫ bu ḥāli göricek bir kerre Allah diyüp yüzi üzre (21) düşmüş. Anlar daḥi ol ḥāletde şehīd itmişler. Tefsīr ve ḥadīste (22) yed-i ‘alyāsı olup hatta diyār-ı ‘Acem’de [...] Sāni dimekle iştiḥār (23) bulmuşdur. El-ḳışşa ol maḥāzīl Şāh

İsmā'īl ile mülākāt itdikde (24) cem'iyetini tefrīk-i tedārikine düşüp her bölüğü ümerāsından birine havāle (25) idüp ziyāfet tertībini gördi ve miyān-ı meydānda āble memlū iki 'azīm [390a] (1) kızgan ta'biye idüp altına vāfir āteş yakdırup hamīm-i cehennem gibi germ (2) ve cūşān itdürdi. Görenler tabh-ı ta'ām için ihzār olunmuş şanup (3) vaz'-ı meclise dürdan nigāh iderlerdi. Meger birini serdārları (4) için ve birini vezīri için ihzār itmiş ki ol hām gārileri (5) puhte eyleye ve bil-cümle 'aqd-i meclis-i ziyāfet itdüğü sebze-zāra getirüp (6) anda vaz' olunan otaqda iclās ve izhār istīnās itdi (7) ve aḥvāl-i 'aleme mütē'allik muşāḥabet ile sebeb-i ḥurūcından setr-i āl itdi (8) ve eyitdi ki "Babam Sulṭān Bāyezīd Ḥān sāye-i ḥimāyetinde bunca zamān (9) ehl ü 'iyālūñ ile müreffeh-ül-hāl olmuşiken ne icāb eyledi iṭā'atden (10) çıkup ḥurūc itdūñ?" Cevāb virdi ki "Pīr olup ihṭilāl-mizāc ile (11) tedbīr-i umūrdan el çeküp teṭāvül-i vūzerā ile çok mezālim cereyān iderdi. (12) Taḥammül idemeyüp bu şūreti ihtiyār itdük. Ḥuṣūşā Şāh ḥazretlerinūñ mübārek (13) cemālini görmek ve āstānelerine ḳul olmaḳ murādımız olup geldik" Şāh (14) eyitdi "Memleketini yakup yıkmaḳ ne lāzım idi?" Cevāb virdi ki "Çektigimiz naḳdīlerūñ (15) intikāmı için gārete cesāret olndi" Şāh eyitdi "Bu cānibe da'vā-yı (16) muḥabbet itdirsin, bizimle Bāyezīd Ḥān mābeyninde babalık ve oğullik ri'āyeti ma'lūmuñ (17) idi. Anlara teṭāvül bize 'ā'id idüğini ne ḥoş mülāḥaza itmedūñ ve kārbānımıza (18) niçün ta'arruz itdūñ, tüccāra ta'arruz, ḳaṭṭā'ı ṭarīḳ-i 'amelīdir." Cevāba ḳādir olmayup (19) cerīmesine i'tirāf itdi. Şāh eyitdi, "Bu otaḡayı başuña selāṭinden (20) giymek izni ile vaz' itdik." Eyitdi ki "ḡāziler 'ālāmetidir." Şāh eyitdi (21) "Neden ḡāzi oldıñ?" Nā-ḥāḳ müselmānlaruñ ḳanını dökmeḳ 'arāmīdür. Bu ḥiṭāb-ı (22) 'itābdan soñra ḥavāş-ı ümerāsından Dīv Sulṭān cānibine nigāh idüp (23) eyitdi ki ḥazzuñ vār ise al başuña şal Dīv Sulṭān daḡı alup (24) başına ṭakup şāha secde itdi. Hem-ān-dem maḳām-ı ḥidmetde olan (25) diyü şūret-i kızılbaşlara işāret olndi. Öşüp ikisin bile ḳaldırup [390b] (1) ol iki kızgana pūr-tāb itdiler ve sā'ir ümerāsını ḳatl ve bāḳīsini intihāb (2) idüp begendigine vazīfe ta'yīn idüp mā'adāsın āzād eyledi (3) ve sāz ü seleblerin ve esb ü esterlerin ziyāfet idenlere yemlik eyledi. (4) Anlar daḡı zen ü peçeleriyle esvāḳ-ı bilādda tekeffūf iderek neşr oldılar.

(5) 'Azīmet-gerden Sulṭān Aḡmed be-İskidār ve Ḥirmāneş [...]

(6) Şāh-zāde Sulṭān Aḡmed Şeyṭān Ḳulı fitnessi def'inden-soñra 'Ali Paşa'nuñ (7) tedbīriyle salṭanat serīrine cülūs itmek fikrinde iken nā-gāḡ ḡaber-i bārid ile (8) bir bir yed

ü erd olup paşanın şehid olduğın ilâm idicek şehzâdenün (9) kâmeti âlâm ile lâm olup Amasya cānibine gitdi ve hâkim-i Kırmân şehzâde (10) Sultân Şehinşâh dahî ahrete intikâl itdi. Bu mühiş haberler müte‘âkıben (11) Sultân Bâyezîd Hân’a vâsıl olıcağ dağ-ber-dağ olup nazm-ı ahvâl-i memleket (12) için ‘ağd-i dīvāna fermân-ı ‘âli şudür eyledi. Erkân-ı sa‘âdet (13) cem’ oldıkdâ ekşer erkân Rûm ili ‘askeri hâzır iken Sultân Aḥmed’i (14) iclâs bâbında yek-zebân oldılar. Lâkin Hersek-oğlı Aḥmed Paşa vezâret (15) ‘azmi lezzetiyle henüz şîrîn-kâm olup murâdı üzre cem’-i hıṭâm itmemekle (16) memleketi iştirâk üzre taşarruf el virmişiken dâmen-i hużûrı elden çıkarmağa (17) rızâ göstermeyüp tebeddül-i mülke müte‘allik tedâbiri ibtâle sâî olup (18) bu fî-müvecceh gördi ki Sultân Selîm Ḥazretlerine sancağları olan (19) Semendire’ye gitmek teklîf olına ve Sultân Aḥmed Amasya’da karar (20) itmez ise Kırmân vilâyetini vireler. Lâkin ḥudâvendigâr ḥazretleri emrâz-ı (21) [...] ile cihândan bîzâr olmağın vüzerâ ve erkâna ḥıṭâb idüp (22) didi ki, “Ben şimden-girü cādde-i ‘uzlete sülûk idüp seccâde-i ‘ibâdetde (23) tesbîḥ ve zıkr ve tilâvete müdâvemet tedârikinde oldım. Lâkin taht ve tâc (24) bir mesned-nişîne muḥtâcdır ki mehd-i ‘ahdinde dâye-i ‘adlî enâmı inâme (25) ide ve rûz u şeb muḥâfazat-ı bilâd ve terfîh-i ‘ibâd muvaḥḥıfında kâmetini ikâme [391a] (1) ide. Bi-ḥamdi-lillah evlâd-ı emcâdımuñ üçi bile sezâ-vâr-ı serîr ü mâlik-i tedbîrdür. (2) Lâkin Aḥmed Hân’ımuñ kesret evlâdı ve cümleden esenn olması ve velî- (3) ‘ahd eylemege ‘ahdim sebķı selâṭîn-i pîşîn-i âyîni üzre taḥdîmen iktizâ (4) itmişdür. İmdi ol ferzend-i ercümendi ihzâr tedârikinde ulaşır ki (5) şimden-şoñra pâdişâhıñuz oldur. Bu ḥuşuşda ihmâl itmeyesiz, cā’iz ki (6) bu ihtilâfât-ı ḥilâlinde nice âfât-ı maḥâfât zuhûr ide” Erkân-ı ḥazret (7) “sem’an ve ṭâ’aten” diyüp bu maşlaḥat-ı ḥuşûli ittifâķ-ı ümerâya mevķûf olmağın (8) hâzır olan Rûm ili beglerini hużûr-ı ḥudâvendigâra getirüp (9) gâ’ibâne Sultân Aḥmed’e ‘ağd ü bi’at itdirüp eymân-ı şidâd ile (10) ‘ahd ü peymânların te’kîd itdirdiler. Ümerâ taraflarından muṭma’in-ül-ḥâṭır (11) olıcağ Sultân Aḥmed’i getürdüp serîr-i salṭanata iclâs itmek (12) için Edirne’den İstanbul’a teveccüh eylediler ve da’vet-nâme yazup (13) Sultân Ahmed’e gönderdiler. Sultân Selîm ḥazretleri bu râz-ı nühüfteden ḥaber (14) olup sâ’ika-i taḥrîr olınân üzre uğraş günide muḥârebe vâķî (15) olup Kefe’ye mürâca’at buyurdıķları bu mâbeynde olmuşdur. Çün muḥârebeden (16) şoñra ḥudâvendigâr ḥazretleri İstanbul’a vuşul buldılar. Tekrâr (17) müşâvere için erkân ihzâr buyurıldıkdâ tebdîl-i mülki mücib-i (18) helak bilen vezîr-i dâniş-pezîr eyitdi ki “Bu tedbîr-i şüret-pezîr olmağ (19) gâyet ‘asîrdır. Sultân Selîm ḥazretleri menzile-i ḥuşümetde olmağla (20) bunca vaķâyı’ zuhûr itmişdür. Eger ṭarîķ-i cebre sâlik olursak ‘ämme-i (21)

re'āya ve ekser sipāh bizden rū-gerdān olup sāye-i ħimāyetini penāh (22) idinecekleri mazanne-i iştibāh degildir. Rāy-ı şā'ib oldur ki 'ale-t-ta'accül (23) Sultān Aĥmed ĥazretlerine cānib-i ĥudāvendigārdan mektüb-ı tesliyet-üslüb (24) varup bu emrūn birkaç gün perde-i terāhīde olması devlet (25) maşlahatı için olduğu derc buyurıla ve şimdilik Kırman vilāyeti virile. [391b] (1) Fitne ve āşüb nev'ān sükūn bulduĥdan-şoñra ĥatır-ı ĥatırda olan tedbīr-i (2) tadrīcle ĥuşul-pezīr ola." Paşanuñ kelāmı pādīşāh-ı enāmuñ maĥbūlı olıcaĥ (3) fi-l-ĥāl ĥuddām-ı dergāhdan birini nāme-i 'anberīn-i ĥitāme ile irsāl buyurdılar. (4) Sultān Aĥmed meclisine duĥul idüp nāmesin teslīm ve lisānen 'arzı sıfārış (5) olınan esrārı tefhīm eyledikde şehzādenūñ dām-ı intikāmına giriftār olmaĥ (6) ĥavfı ile nāme-resān āstān-ı sa'ādet-i āşiyāna geldi ve şehzādenūñ (7) cülusdan ĥayrı ile mütesellī olmaduĥın bildirdi. Ol ecellden erkāndan (8) Sultān Aĥmed'e iĥtişāşı olanlar mektūblar gönderüp dār-üs-saltāna şuyına (9) müsāra'ata taĥrīk itdiler. Sultān Aĥmed daĥi bilā-tavaĥkuf ĥalkup Eskidār'a (10) ĥārīb Maldepesi şāĥrāsında nüzul eyledi ve lalası Yūlar Ķaşdı (11) Sinān Beg'i der-i devlete gönderdi. A'yān ve erkāndan niçeleri (12) pīş-keşler iĥzār ve irsāl eyleyüp Şehzāde Sultān Aĥmed'i istikbāl tedārikinde (13) oldılar.

Der-Beyān-ı Fesh-i Tedbīr-i Cülūs

(14) Yeñiçeri dilāverleri -ki ĥandān-ı 'Osmānīnūñ şadākat-pīşeleridür- (15) çün erkān-ı devletūñ Sultān Aĥmed'i getürüp taĥt-nişīn itmege (16) 'azīmetlerin gördiler; bu yire gelüp 'ādet-i me'lūfeleri üzre ittifāĥa (17) āĥz ü dest-i müşāvere ile şübhe perdesin bāz idüp Şeytān Ķulı (18) uğraşında Sultān Aĥmed'ūñ meblaĥ-ı cür'et ve şecā'atine vāĥıf ve ĥürūh-ı (19) vüzerānuñ bu fikirlerini mekrūh görüp eyitdiler ki "Anaĥolı Etrākinden (20) birkaç ayāĥı çarıklı sarıklar miyān-ı memleketde bunca fesādāt ve hetk (21) 'arz-ı eşrāf ü sādāt iderken dūrdan turup baĥan ve sipāh-ı (22) firāvān ile imdād olunmuşiken nāmus-ı saltānatı bāde virüp bir avuc (23) bī-ser ü pādān ĥaçan teveccūhle vilāyet-i 'ammeye istihĥāk bulur (24) ve ne cihetle saltānat mesnedine müsta'idd olur. Ten-perver olan server (25) olmaz ve şāĥib-fezā-yı vefr olmayan sezā-var-ı efser olmaz. Ri'āyet-i ĥuĥūĥ [392a] (1) nīmet-i muĥtezāsı budur ki Sultān Selīm gibi şehzāde ĥā'im iken ĥayrīnuñ (2) sāyesine ilticā itmeyevüz ve birāderlerinin birini bālā-nişīn-i serīr-i 'Osmānī (3) itmeyevüz" diyüp ittifāĥla ĥalkup Sultān Selīm ĥazretlerine bed-ĥāĥ olan (4) eşĥāb-ı cāĥ menāziline ĥücūm eylediler. Cümleden vezīr-i a'zam olan Hersek (5) oĥlı Aĥmed Paşa ve Muştafa Paşa ve

beglerbegi Hasan Paşa'nun ve Rüm ili Kağı-askeri (6) Mü'eyyed-zāde 'Abdurrahman Efendi'nun ve nişancı iken Anadolu Kağı-askeri (7) olan Tāc-zāde Cā'fer Çelebi'nun -ki sonra katl olunmuşdur- her bir cānların (8) hālāş idince hezār felāket çektiler ve taḥşīline nūḫūd 'ömr-i 'azīzlerin (9) şarf itdikleri nūḫūd ve emtī'a ve esbāb-ı nā-mahdūd ol gāretgerler (10) kabzasına girdi ve bil-cümle ol gice şabāḥa dek yeñiçeri nehb ü gāretten (11) ve erkāna iṣāl-i ḥasāretten ellerin çekmeyüp Sulṭān Selīm Ḥān (12) nāmına gül-bang çektiler. Şabāḥ olıcaḫ yine yeñiçeri cerileri ittifaḫla (13) bāb-ı hümāyūna gelüp gice itdikleri şenā'atden istīfā ve ol (14) beş rükn ü rekīni manşıbdan 'azillerin ricā itdiler ve bunlar dā'imā ilkā'-i (15) nā-şavāb ile bünyān-ı devleti ḥarāb itdiklerin der-i devlete 'arz idüp (16) ibḫā-i taḫdīri üzre nā'ire-i cidāli iştigālden ḥālī olmayacağını (17) taşrīḥ ile i'lām itdiler. Muştafa Paşa'yı iltimās ile ibḫā idüp (18) mā'adāyı ma'zül eylediler. Yūlar Kağı naḫl-i mevā'id ile Sulṭān Aḫmed (19) tarafına meyl itdirmek kağı eyledi. Lākin bir vechle inḫirāf-ı müşāhede-i yeñiçerileri (20) eyledi ki tīglerinden necāta cān atdı ve kendi Sulṭān Aḫmed (21) cānibine gitdi. Yeñiçeriler İstanbul iskelelerin şöyle zabṭ (22) eylemişler idi ki keştī degil mürğ-i perende 'ubūra yol bulamazdı. (23) Yeñiçerilerin vāḫı'ası sem'ine ḫarī'a olıcaḫ şīşe-i arzūsı (24) şikeste ve galebe-i ḫüzn ile dem-beste oldı. Çün bildi ki (25) kapu kulınuñ aḡrāzı umūr-ı salṭanatda kendüden şudūr iden [392b] (1) taḫşirāt nā-marzīdir. Fıkr itdi ki muḫaddem Anadolu vilāyetini taşarrufa (2) getüre. Şofra tadrīcle istirzā-yı sipāh idüp serīr-i salṭanata (3) cülūs ide. Lā-cerem-ül-'avd Aḫmed yolına ric'ati ihtiyār idüp Kıрман (4) cānibine teveccüh itdi ve birāder-zādesi Sulṭān Muḫammed bin Sulṭān (5) Şehinşāh'ı -ki Kıрман sancaḡına verāşetle mutaşarrıf idi- ele getürmek (6) tedārikinde oldı.

Der-Beyān-ı İnḫirāf-ı Ḥāṭır-ı Ḥān Bāyezīd

(7) Şehzāde Sulṭān Aḫmed'un bu dā'iyesi ḥudāvendigār ḫazretlerinin ma'lūmı (8) olıcaḫ her-çend aḫkām-ı şerīfe irsāl idüp men'e gūşış eyledi memnū' (9) olmadı. Sulṭān Muḫammed 'amminün 'asker çeküp üzerine geldüğinden ḥaber-dār (10) oldıḫda ceddi ḥudāvendigār ḫazretlerine mektüb gönderüp ne güne mu'amele (11) maḫbül-i şerīfleri olduğın 'arz eyledi. 'Atebe-i 'alyādan ḫükm-i hümāyūn (12) gönderdiler ki ḫal'aya taḫaşşun idüp itā'at itmeyesin ki aḫvālūni (13) tedārik-i zimmet himmetime lāzımdır. Şehzāde daḫi birkaç gün muḫālefet üzre (14) olup āḫir gördi ki ḥudāvendigār ḫazretinden ihmāl āşikār oldı. (15) Rızā virüp ḫal'ayı teslīm eyledi. Sulṭān Aḫmed daḫi za'mınca (16) istiklāl bulup Anadolu'da 'azl ü naşba şürü' eyledi. Ḥatta Kıрман (17) beglerinden Delü Gerger nām-ı

dilāver Sultān Muḥammed ile Konya ḥiṣārına (18) taḥaṣṣun idüp teslīm-i ḥiṣārdan men' maḳāmında iken Sultān Muḥammed (19) der-i ḥiṣārı feth idicek Delü Gerger firār itmişidi. Sultān Aḥmed (20) 'askeri irişüp Sultān Aḥmed'e getürdükde başını kesüp Sultān Muḥammed'e (21) karşı atāsı ḥudāvendigāra gönderdi. Bu gūne evzā'ı Sultān (22) Bāyezīd Ḥān'uñ inḥirāf-ı ḥāṭırlarına mü'eddī oldı. Ḥāl bu minvāl (23) üzre iken kızılbaşdan ḥilāfet ṭarīkiyle gelüp diyār-ı Rūm'da (24) ta'ayyüş iden merede-i bī-idrāk cem'ine mübāşeret eyleyen Nūr 'Ali ḥalīfe-i (25) nām bir maḥzūl yigirmi biñ miḳdārı leşker ile Kāraḥiṣār ve Niksār'ı [393a] (1) ğarete āġāz ve Amasya dā'iyesiyle müsārā'ata pervāz eyledi. (2) Sultān Aḥmed vezīri Yulār Kaşdı Sinān Paşa'yı cem'-i keşir ile müdāfa'asına (3) gönderdikde sini şada döndürüp kaçdı. Kızılbaş daḥi Toḳat'a (4) gelüp fitne-i taḥaṣṣun saçdı. Ol ḥadduñ Etrāki merede-i kızılbaş idiler. (5) Ol bed-endişlerle munzamm olup memālik-i maḥrūsayı pāy-māl eylediler.

(6) Der Beyān-ı Da'vet-i Sultān Selīm

(7) Şehzāde Sultān Aḥmed'uñ bu ḥuṣūşda daḥi 'adem-i rüşdi zuḥūr (8) idicek kapu kullarınuñ cümlesi rencide ve ḥāṭır-ı remide olup (9) dīvān-ı Keyvān-ı eyvāna ğulüvv idüp eyitdiler ki vardıkca (10) mizāc-ı memleket muḥayyel olup envā'-ı şenāyi' şāyi' olmaḳdadur. (11) Bir cānibden ta'arruż-ı ecānib bir ṭarafdan iḥtilāf-ı verese, sebeb-i (12) iḥtilāl-i nizām olmuşdur. Bu noḳşānuñ cebri şabr ile müyesser olmaz. (13) Şöyle ki ihmāl olınsa be-her-ḥāl mefāsīd-i 'azīmeye mü'eddi (14) muḳarrerdür. Sultān Aḥmed'uñ ḥālī ma'lūm ve ḥükümetinde olan (15) bī-çāreler mażlūmdur, pister istirāḫati feleke virmez ve şerā'it-i (16) salṭanat cem'ine eli irmez. Sultān Korḳud'uñ egerçi 'ilm ü 'irfānda (17) nazīri mefḳūddur. Lākin heycā gününüñ eri ve 'arūs-ı salṭanat-ı şevheri (18) degildür. Ḥuṣūşā ki teselli münḳaṭı' olup cānişini olmaduġı cihetden (19) sezā-vār-ı serīri 'Osmānī degildür ve bu ḥānedānuñ pāyında olması (20) serīr-i iḳbāl-i ābādan enbāya intikāl itmekledür. Bu ḥāletüñ taḥallüfü (21) emānet-i zevāl-i mülk ve mütetebbi'-i esbāb-ı hüldür. Bu güftār-ı (22) işābet-i medārları serīr-i a'lāya ma'rūz olıcaḳ ḥudāvendigār (23) ḥazretlerinüñ daḥi ḥāṭır-ı 'aṭırları Sultān Aḥmed'e meylden irāz (24) üzre olmaġın "İttifāḳ-ı cumhūr ne vech üzre ise zuḥūr (25) bulsun ve dil-ḥāh-ı sipāh öyle ise olsun" diyü buyurdılar. [393b] (1) Vūzerā gördiler ki mālīk-i memālik-baḥşā-i "Tu'tī'l-mülke li-menteşā" ḥudāvendigāruñ (2) ḥāṭır-ı gencinesinüñ kilidini Selīm Ḥān'uñ ḳabza-i iḳtidārına teslīm (3) eylemegi zamīr-i

münîrlerinde cāy-gîr eylemiş. Cümlesi fermān-ı cihān-muṭā'a ittibā' (4) idüp ol şāh-ı 'ālicāhı cānib-i pādīşāhīden ḥük-m-i hümāyūn ile (5) muḳırr-ı ḥilāfete da'vet eylediler ve yeñiçeri yayabaşlarından dört nefer (6) kimsene ta'yîn olup irsāl olındı. Bundan aḳdem Selīm Ḥān'ıñ ḥāzret-i (7) ḥudāvendigāra berā't-dār nāmesi gelmekle ḥudāvendigār bed-gūlar ḳavline uyduğına (8) nādim olup serîr-i salṭanata iclās-ı ḳalb-i şerîflerine ḥuṭūr itdüğini vüzerādan (9) kātım olmuşlar idi. Bu aḥvāl zuhûre gelicek derūn-i dilden müteveccih oldı. (10) Berîd-i ḥuceste nevîd-i beşāret-i da'vet ḥaberi ile āstāne-i sa'ādetlerine (11) yüz sürdükde da'vet-i pādīşāhīye icābet ve fermān-ı cihān-muṭā'a (12) itā'at idüp mevsim-i şitāda dār-üs-salṭana-i İstanbul'a 'azîmet (13) buyurup Kili ve Aḳkırman yolından 'ūr-ı iḳbāl ile bār-gāh-ı celāl şuyına (14) teveccüh itdiler. Ḳudūm-i ḥāzret-i şehzāde Ḳorḳud bā-sitanbul ve ḥırmāneş ve maḳşūd (15) bundan aḳdem şehzāde Sultān Ḳorḳud Şaruḥān eyāletinde iken birāderi (16) Sultān Aḥmed'üñ cem'-i keşîr ile Anaṭolı'ya istilāsını görüp üzerine (17) gelmesi taḳarrürünü fehm itmekle pençe-i iḳtidārından ḥulāşa dermān itmek (18) mülāḥazasında iken erkān-ı devletden ba'zı güç endişeler Sultān (19) Selīm'üñ tiğ-i intikāmından ḥavf eylediklerine tebāh gördiler ki vilāyet (20) 'ahd-i Sultān Aḥmed'den taḥallūf idüp Sultān Selīm'e intikāl itmek (21) muḳarrer oldı. Sultān Ḳorḳud'a nihānī mektüb gönderüp "Eger salṭanat (22) dā'iyesi ḥāṭır-ı 'āṭıra güzār iderse şitāb idüp nihānī İstanbul'a (23) giresiz. Ümîddir ki maḳşūda iresiz. Sultān Aḥmed'den ḥulāşa (24) ve tāc ü taḥta iḥtişāşa bundan münāsib tedbîr olmaz" didiler. Sultān (25) Ḳorḳud daḥi tağyîr-i ziyî ü libāsla üç nefer ḥidmetkār ile gelüp **[394a]** (1) Ḳumḳapusu'ndan şehre girüp yeñiçeri ṭā'ifesiñ celb-i ḥavāṭır-ı için (2) atlara miḥmān olup Sultān Aḥmed'den firār-ı ızṭırārını bahāne eyledi. (3) Çün muḳaddem cedd-i emcedi Sultān Muḥammed Ḥān'ıñ dār-ı cenāna rıḥleti zamānında (4) vālid-i mācidi Amasya'dan gelince serîr-i salṭanata niyābet ṭarîḳiyle cülūs (5) idüp yeñiçerilere baḥşişler ve teraḳḳîler virmiş idi. Ol ṭā'ifeden (6) imdād-ı ümîd idüp böyle mülāḥaza itdi ki serîr-i salṭanatu sevābıḳ-ı ḥuḳūḳ (7) ciheti ile aña erzānī göreler ve niyābeten taḥta cülūsını 'ilāveten esbāb-ı (8) istihḳāḳ 'add ideler. Bilmedi ki baḥt ü devlet-i māder-zād ve istihḳāḳa (9) salṭanat-ı ḥudā-dād olup maḥlūḳāt-ı imdādı ḥuşul-pezîr olmaz, itdüği (10) mülāḥaza bî-fā'ide oldı. Lākin yeñiçeriler Sultān Ḳorḳud'ı gözleri (11) gibi gözleyüp ecnebîler ile iḥtilāṭ itdirmeyüp birḳaç günden-şoñra Sultān (12) Bāyezîd Ḥān'ıñ meclis-i hümāyūnlarına iṣāl itdiler. Sultān Ḳorḳud (13) baḥt u devletüñ kendüye ḳuşūr-ı iḳbālın göricek ḳuvvet-i ferāsetle ma'lūm (14) idindi ki sevdā-yı salṭanatla dām-ı miḥnete giriftār olmuş. İtdüği işe (15)

nādīm olup hūsn-i tedbīr ile ʔarīk-i hūlāşa sālīk olup gūşe-i (16) ‘uzlet ve feraġat iħtiyār itmek Őureti izhār eyledi. Her-çend ki pādīŐāh (17) cānibinden raħmet ve icāzet olmadın gelmege cūr’et ne sebeb ile vāķi’ oldı diyü (18) istikŐāf olındı. KeŐf-i rād itmeyüp Sulṡān Aħmed ħavfindan der-sā’adete (19) ilticā eyledim diyü cevāb virdi.

Emeden Ĥazret-i Sulṡān Selīm

(20) Sulṡān Selīm Ĥān Kefe Őehrinde müreffeh-ül-aħvāl ferāġ-ı billah āsüde ħāl (21) olup ħāṡır-ı ‘āṡırları cenāb-ı Ĥaķķ’a mütevekkil ve merbūṡ ve besāṡ-ı istinādları (22) sāħa-i rızāda mebsūṡ iken nā-gāh dergāh-ı felek-i iŐtibāhdan da’vet-i hümāyün (23) içün irsāl olınan nāme-i meserret-i mazmūnla yayabaŐıları sūdde-i sa’adet-i (24) maķrūnlarına vuŐul bulup vāķi’ olan mācerāyı hikāyet idüp (25) ġubār-ı pāy-ı behcet-efzāları dīde-i remed remīde-i mülke iktiħāl içün [394b] (1) irsāl olındıķların i’lām eylediler. Sulṡān Selīm Ĥān daħi Cenāb-ı Ĥaķķ’a ħamd-ı (2) firāvān ve Őükr-i bī-pāyān idüp devlet ü iķbāl ve yanında mevcūd olan (3) ‘asker-i zafer-māl ile dār-üs-salṡana-i ĶonŐanṡınıyye’ye teveccüh buyurdılar. (4) Bu siħr sa’adet-i eŐerde maħrūsa-i İstanbul’a bir menzīl-i ķarīb oldıķları (5) ma’rūz-ı ħudāvendigār olıcaķ fermān-ı pādīŐāhī ile vūzerā ve a’yān ve sār (6) sipāh ol Őāh-ı ‘ālicāhı kemāl-i ta’zīm ve iclās ile istikbāl idüp (7) İstanbul dāħilinde Yeñi-baġçe dimekle ma’rūf fezāda naŐb olınan otaķ-ı (8) gerdün-ı veŐāķlarına inzāl eylediler. Ol ġün mecmū’-ı ħavāṡır-ı ahālī ve mevālī (9) ve kāffe-i aŐāġır ve e’ālī ve ‘amme-i enām ve ħalāyık ve cumhūr-ı Őıbyān ve mūrāhiķ (10) ġül gibi açılıp ħurrem ve Őād ve ġumüm ve hümūmdan āzār oldılar, çün sefer-i Őitā (11) metā’ibi ile mizāc-ı Őıħṡat-i imtizāclarına nev’an fütür ‘arūz itmiŐdi. Def-i (12) ġüft-i rāh içün ol cāy-gāhda birķaç eyyām-ı ķarār ve ārām eyledi.

(13) Fi-Beyān-ı Selīm ve Őāh Sa’id Der-beyān-ı Vürūd-ı ġüft u Őinīd

(14) Eyyām-ı mübārekeden bir Őabāħ ki dīde-i baħt rüzġār-ı bidār olup cemāl-i (15) āftāb-ı cihāntābı müŐāhede itmege muntazır-ı didār idi. Ĥazret-i Őehriyār-ı ‘ālī- (16) miķdār bir esb-i Burāķ-girdār ve berķ-reftāra Őevket ve iķbāl ve devlet ve iclāl ile (17) sūvār olup ħazret-i ħudāvendigāruñ Őeref-i dest-būs-ı ‘izzet-i mānevisini vāŐıta-i (18) taħŐil rızā-yı ilāhī ve rabıṡa-i fevz-i derecāt nā-mütenāhi bilüp ol sūdde-i (19) seniyye-i Ka’be-i iķbāl ve ħürr-i cerīm ‘izz ü iclāl cānibine müteveccih oldı. Cümle (20) ķapu ħalkı öñince piyāde ve sūvār olup ve ṡā’if-i ħidmete cān ü dilden (21) bil baġlayup revān oldılar. Bār-gāh-ı felek-i

iştibāha varup meclis-i hümāyūn (22) ve maḥfil-i devlet-i maḫrūna şeref-i vuşul müyesser oldıḫda şerā'it-i ta'zīm ve tekrīmi (23) aḥsen-i vücūh üzre edā eyleyüp vālid-i mācidlerinüñ eyādī-i meserret-i mübādīleri (24) taḫbīli ile müşerref ve müsta'idd oldıḫlarında 'aḫıfet ve übüvvet-i şifāri üzre re'fetler (25) ve merḫamet ve şefkatler gösterüp mābeynde nice güft ü şinīd vāḫī olup āḫir-ül-emr **[395a]** (1) ve baḫt ü sa'adetle berūmend ve 'izz ü devletle serbülend olmaları-çün (2) du'āya el ḫaldırdılar ve tilāvet-i fātiḫa-i şerīfe ile ol meclisi (3) ḫatm eylediler. Ba'de-zā vālid-i mācidlerin selāmlayup girü maḫām-ı şerīflerine (4) mürāca'at buyurdılar. Bu eṣnāda vüzerā-i nifāḫ-pīşe ve a'yān-ı fitne (5) endīşe-i ittifāḫ-ı sābıḫları üzre eṣnā-i muşāḫabetde girü Sultān (6) Bāyezīd Ḥān'a bu tedbīr-i nā-maḫūli ilḫā iderler ki Sultān Selīm Ḥān'a (7) ser-'askerlik iḫsān olunup vilāyet-i Anaḫolı'da fesād ü fitneye (8) mübāşeret idenlerüñ şürūrların varup def eyleyeler. Bu ittiḫād (9) üzre dīvāndan çıḫup toḫrı Sultān Selīm Ḥān ḫazretlerinüñ (10) āstānesine inüp 'izz-i ḫuzūr-ı mevḫūr-ül-ḫubūrlarına yüz sürüp (11) emr-i ḫāḫānī vardır diyü 'amme-i 'askerüñ iḫzārına tenbīḫ iderler. (12) Cümle gürūh-ı gūh-ı şükūḫ ḫāzır oldıḫlarında vüzerā cenāb-ı ḫudāvendigārdan (13) bu vechle taḫrīr eylemişler ki memālik-i maḫrūsa-i ḫāḫānīde bunca (14) eṣrār-ı müfsidīn ḫurūc idüp āsmān-ı fitneye 'urūc itdiler. (15) Sultān Aḫmed anlaruñ def'ine ḫādir olmadı. Re'āyā ve berāyā (16) āşūfte ḫāl ahāli-yi īslām pāy-i semend erbāb-ı zılāl altında (17) pāy-māl olmışlardur. Fermān-ı ḫāḫānī anuñ üzerine müncerr oldı ki (18) 'umūmen ecnād-ı muvaḫḫidine baş ve ser-'asker olup Anaḫolı'ya geḫüp (19) bāḫırlaruñ zulm ü ḫalāletlerini dāmān-ı memleketden ḫat' idüp vilāyetüñ (20) emn ü emānına sa'y-ı cemīl gösteresiz didiklerinde Sultān Selīm Ḥān (21) ayaḫ üzre gelüp mecmū'-ı 'asākir-i firūzı müzāḫīr-i meclis-i hümāyūnlarında (22) ḫāzır idiler. 'Askere ḫıḫāb buyurdılar ki "Fi-l-vāḫī memleketimiz eyādī-i (23) zālīmān ile ḫarāb u yebāb olup ḫarındaşım Sultān Aḫmed bunca (24) ser-āmed-i 'asker ile ol cānibde iken def-i a'dāda ihmāl ve tekāsül (25) idüp dūşmanuñ def'ine ḫādir olmadı. Atam pādişāh-ı 'aliyy-ül-şān **[395b]** (1) ben bendesin size ser-'asker idüp fermān itmişler ki Anaḫolı'ya (2) mürūr eyleyeyim. Ben her vechle ḫāzır ve āmādeyim. Siz daḫi esbāb-ı ceng (3) ü ḫarble āmāde oluñ" diyü buyurdıḫlarında yeñiçeri içinde ba'zı mütekellim (4) dilāverler söz ehli hüner-verler var idi. İlerü ḫurup "Ḥayr-ı pādişāh (5) ḫullaruñ ser-'asker olduḫuñıza rızā virmezler. Serīr-i salḫanat himmet (6) olunırsa fermā-berrlerüz, ne ḫıdmet olursa bende-i kemterlerüz" (7) didiler. ḫıḫāb idüp buyurdılar ki "Benim ḫılḫatim ḫiddet ü şiddet üzre (8) olup ḫabī'atım şecā'at ve şehāmet ve 'adālet ve diyānet üzre meḫḫūr (9) olmaḫla pādişāh olursam zālīmlerüñ ve ehl-i fesāduñ

bünyâdlarını (10) tîğ-i kahr ile helâk ve berbâd itsem gerek, sizi vâlid-i mâcidim hâzretleri (11) mülâyemete îtiyâd idüp evkâtuñız huzûr ile mürûr itmege mu'tâd (12) itmişdir. Ben tevsî-i belâd ve terfîh-i 'ibâd için cem'-i ecnâd idüp (13) şarḡ u ğarba sefer itsem gerek. Şâyed benim keşret-i esfârıma (14) ve vefret-i kâr-zârıma taḥammül ve içiñizden ehl-i fesâd zuhûr iderse (15) tîğ-i kahr ile maḡhûr itmek arada ḡaldığımda dâmen-i rızâya tevessül (16) itmeyesiz. Şoñra pişmân ve râh-ı nedâmetde püyân olmaḡ ve illâ ḡalim ve selim (17) murâd iderseñiz ḡarındaşlarımından birin ihtiyâr idüñ” didikde cümlesi (18) “Hind ü Sind'e daḡi giderseñ giderüz ve her ne fermân iderseñ (19) ihtiyâr iderüz ve her fî'l ki şer' ve ḡânûna muvâfiḡ evvelâ maḡbûlumuzdır” (20) diyü cevâb-ı bâ-şavâb virdiler. Şâh-ı bülend-i cenâb daḡi vüzerâya (21) ḡiḡâb-ı müstetâb idüp “Askerüñ cevâblarını ḡudâvendigâr-ı kâm-yâba (22) 'arz eyleñ” diyü buyurdılar. Vezîrler süvâr olup pâye-i serîr-i a'lâya (23) mâcerâyı istedikleri gibi taḡrîr eylediklerinde Sultân Bâyezîd'üñ (24) gücine gelüp “Mâdâm ki dâ'ire-i şîḡḡâtdeyim kimseneye salḡanat virmezim” (25) diyü cevâb viricek vezîrlerüñ 'aḡılları zâ'il olup ittifaḡla [396a] (1) “Pâdişâhım her birimiz ḡadîmden nân ü ni'metüñ ile perverde olmuş bendeleriz. Şimdi (2) ḡıḡup 'askere ḡuşuşâ yeñiçerilere bu sözi söylersek ol sâ'at bu ḡullarüñizi (3) pâre pâre idecekleri muḡarrerdir. Cümlemiz bî-cân iderler, ḡanımız devletlü (4) pâdişâha ḡelâl olsun, bu arada bizim başımızı kes, zirâ bu kelimâtı anlara (5) dimege ḡudret ü ḡâḡatimiz yoḡdır” diyü gözyaşları döküp firâvân yâs (6) u mâtemler eylediler. Sultân Bâyezîd daḡi giryân olup ḡâh-nâ-ḡâh (7) zimâm-ı salḡanatı pâdişâh-ı 'âlicâh Sultân Selîm Şâh'üñ dest-i hümâyün-ı (8) sa'âdet-i maḡrûnlarına teslim iderler. Vezîrler ḡaşra ḡıḡdıklarında cümle (9) 'asker bâb-ı hümâyünde ḡâzır ve ḡaber-i meserrete muntazırlar idi. Sultân Selîm'üñ (10) pâdişâh olduḡı iştihâr buldıḡda cihâna zemzeme ve ḡulgüle peydâ olup (11) ḡavâş u 'avâm arasında 'azîm-i şâdî ve sürûr ü beşâret pür-ḡubûr-ı zuhûr (12) idüp herkes dîvân ḡapısından tâ Yeñi-baḡçe'ye varınca mânend-i (13) ḡuyûr uçup bir ânuñ içinde Yeñi-baḡçe dâr-üs-selâm ve dâr-ül-ḡuld olup (14) âsmân-ı rifat felek-i besaḡet otaḡlar ḡurılıp 'âdet ü ḡânûn üzre (15) cümle yeñiçeriler otaḡların ḡurup bâr-ḡâh-ı pâdişâhı iḡâḡa eylediler. (16) 'Alem-i mehterleri ḡabl ve kôs-i ḡüsrevânî ve naḡḡâre ve zanc-ı giti-sitânî birle (17) kâ'inâtı ber-ḡurûş eylediler. ḡulû' itdi cihâna mihr-i efûra getürüp gitdi (18) dünyâdan sezâ sere.

Cülüs-ı Hâzret-i Sultân Selîm Hân

(19) Bir dem ki rûzgâr-ı sa'âdet hüsni-î tâlî'le mes'ûd olup hâtır-ı erbâb-ı (20) şühûd gibi şâhid-i maşşûdın kenâr itmişidi. Zemîn ü zamân istirâhat (21) ve huzûrla hoş hâl olup mekîn ü mekân behcet ü sürûrla mâl-a-mâl (22) olmuşidi. Toğuz yüz on sekiz şeferînüñ sekizinci günü sebt güninde (23) cânib-i hudâvendigârdan beşâret haberi gelüp hâzret-i şehzâde-i kâm-kâr (24) Sultân Selîm-i şehriyâr serîr-i saltanata cülüs eyledi. Gün ü mekânüñ (25) gönli hafakân-ı iztirâbından sâlim olup tefrika-i havâtır ber-çaraf [396b] (1) ve taht-ı firûz-baht muqaddem-i hümâyûniyle müşerref oldu. Cemî-i vüzerâ ve ümerâ (2) ve erkân-ı devlet ve a'yân-ı hâzret, pâ-yı tahta gelüp cebîn-i 'ubüdiyyeti zemîn-i (3) mezellete vaz' eylediler ve envâ'-ı tazarru' ve ibtihâlle maqâm-ı hizmetde ayâğ üzre (4) gibi şabâha dek durup muhtî-i fermân oldılar. Ol gice kendünün baht-ı kâm-kârı bîdâr olup (5) dergâh-ı Rabb-ı 'izzete müteveccih idüp eyitdi; "Ey perverd-gârı-çün vây mazhar-ı (6) âşâr kün-feyekün du'â-i devlet rûz-ı efzûnum dergâhuñda icâbete maqrûn olmağla (7) çün yed-i kudretün vedi'at-ı saltanatı bâb-ı sa'âdet-i mâ'ime tevcîh idüp zât-ı (8) şerîfimi ser-efrâz ve cümleden mümtâz eyledün. Kibriyâ ve celâlün haqqı-çün muqtezâyât-ı (9) hâtır-ı hodkâmdan zeyl-i 'ismetimi maşûn idüp tevsen-i nefsi bed-râmdan (10) zimâm-ı ahkâmımı me'mûn eyle." "Hudâ'ya bî-niyâzâ bende nevâzâ" ri'âyet-i huquq-ı (11) saltanata tevfiq-i hidâyetün inâyet ile müşâhede-i vahdet-i haqqıyye zâtuña (12) kesret-i işğâl-i saltanatı hicâb eyleme. Çün ol gice "Udû'nî istecip leküm" (13) emrine itâ'at gösterüp dest-i tazarru' ve inâbeti dergâh-ı Rabb-ı 'izzete getürmişdi. (14) Sürüş-ı gayb-ı du'âsı icâbet ve kabûle mevşûl olduğı haberlerin getürüp (15) gonce-i hâtır behcet-i me'seri gül gibi hurrem ve handân oldu. 'Aliy-üş-şabâh hâzret-i (16) hudâvendigâr cânibinden işâret oldu ki şehriyâr-ı kâm-rân Sultân (17) Selîm Hân atâsı hudâvendigâr huzûrına varup mevhibe-i saltanatuñ (18) merâsim-i şükrin yerine getürüp enfâs-ı müteberrikesiyle mütenâşşih ola. (19) Emr-i 'âlîşâha imtisâl ki nihâyet-i âmâli idi. Qarîn-i hâl ferhunde-i (20) mâlî vâki' olıcağ teveccüh-i hâtırın dergâh-ı felek-i iştibâh cânibine mutaşarrif (21) kıldı. Çün ol vaqt mübârek ve sa'id fil-haqqâ rûz-ı 'id idi. (22) Mecmû'-ı hâlâyık ayâğ üzre gelüp izhâr-ı şükr için du'âya el (23) götürmüşler idi. Muqırr-ı sa'âdetden serây-ı saltanata varınca yeryüzi (24) hâlâyıkla mâl-a-mâl olmuşidi. Zîra müşâhede-i cemâl-i bî-mişâli ki (25) mûcib-i yümn ü iqbâldir her birinün hâtırında nihâyet-i âmâli idi. [397a] (1) Ol gün bir semend-i firûz-mende -ki sa'âdet-i tâlî'e hem-inandı- devlet ü iqbâlde (2) süvâr olup cümle yeñiçeri ve sâ'ir kapu

halkı rikāb-ı hümāyūnında hāzır oldılar. (3) ‘Inān-ı ‘azīmetin -ki medār-ı hall ve ‘aḳd-i umūr-ı cumhūrdır- serāy-ı sūrūr şuyına (4) mün‘atıf kılup devletle revān oldu. Serāy-ı sa‘ādete yaḳın gelicek (5) yeñiçeri bölügi iki cānibden şaf bağlayup tırdılar. Vālid-i mācidi (6) hāzret-i ḥudāvendigāruñ ḥuzūr-ı fā’iz-ün-nūrına varup şeref-i mücāleset (7) vāḳı olıcaḳ maḥāsın-i aḥlākı muḳtezāsınca şerā’iṭ-i ādābı yerine getürüp (8) şol ki levāzım-ı teftīm ve tekrīmdir tamām edā eyledi. Ḥudāvendigār hāzretleri (9) enfās-ı ṭayyibesiyile naşāyih-i mülük-āne ve nice mevā’ız-ı şāhāne kıldıḳdan-şoñra (10) ḥayır du‘ā idüp cüz’i ve küllī umūr-ı salṭanatı cenāb-ı ḥilāfet-i intisābına (11) teslīm itdi ve ḥātıme-i naşīhatlerinde “İḥvānuña sen muḳaddem tīg gire çekmeyesin (12) ve zārüret iḳtizā itmedin mezra‘a-i vucūdlarına tuḡm-ı ḳahr ekmeysin” diyü (13) vaşıyyet eyledi ve du‘āya el ḳaldırıp fātıha-i şerīfeyi tilāvet eyledi (14) ve taḥta iclās idüp cemī vüzerā ve eşrāf-ı ‘ulemā ḥuzūr-ı ḥudāvendigārda (15) ‘aḳd-i bīat eylediler. Edā-i şükr-i cülüs ve resm-i dest-būs tamām olıcaḳ sa‘ādetle (16) girü muḳırr-ı salṭanata gelüp serīr-i ‘izzete cülüs eyledi. Cemī vüzerā ve erkān (17) kemā-kān vezā’if-i ḥidmete iḳamet idüp yerlü yerinde ber-ḳarār oldılar (18) ve baḥr-ı iḥsān-ı bīgerānları temevvüc idüp birāderleri Sulṭān Ḳorḳud’a (19) Midillü sancagını zamīme-i ṭarīḳi üzre ‘ināyet buyurdılar ve ‘ahd ü peymānla (20) zimām-ı teveccühlerin Ma’nisa şuyına tevcīh buyurdılar ve ḳapu ḥalḳına daḥi (21) ḳānūn-i ‘Osmānī üzre in‘ām-ı ‘ām ve teraḳḳīlerle ikrām ve ‘ulemā ve sādāt (22) ve meşāyihē daḥi baḥşışler eylediler ve fi-l-ḥāl vüzerāya emr eyledi ki (23) Rüm ili beglerine aḥḳām-ı cihān-muṭā‘ irsāl olına. Tā ki gelüp merāsım-i (24) tehniye-i cülüsü yerine getüreler. Ba‘de emr-i şerīf her neye müte‘allıḳ olursa (25) aña göre ‘amel eyleyeler. Fermān-ı ḳazā-yı cereyānı mevcince zıkr olınan ümerāya [397b] (1) aḥḳām-ı şerīfe gönderüp der-i devlete da‘vet eylediler ve şehzāde-i civān-baḥt (2) ve sezā-vār-ı tāc ü taḥt Sulṭān Süleymān Ḥān hāzretleri hükümet-gāhları (3) olan Kefe’den dār-ül-ḥilāfelerine da‘vet olındı. Menḳüldır ki yeñiçeri (4) ḥaḳḳında ‘ināyet-i pādīşāhī olan meclis-i en‘āmda evsāṭ-ı ümerādan (5) bir şahş bī-edebāne cür’et idüp “Bize daḥi teraḳḳī gerektir” diyü ibrām (6) ve ḥiddetden ziyāde iḳdām itmegin ser-keşler gerdānın bezm itmek içün (7) tāziyāne-i şemşir-i siyāsetle te’dīb buyurdılar.

(8) Hāttime-i Kışsa-i Şeh Bāyezīd

(9) Sulţān cedīd babası Sulţān Bāyezīd'ün rızāsına mütāba'at idüp vefk-i (10) hātır-ı şerīflerince ihtiyārların ellerine virmişidi. Tā ki her ne yirde tekā'üd (11) olmak murād olmak idinürse ikāmet-i vezā'if-i hīdmet için kapu halkından (12) maqşūd idindügi kimseneyi ihtiyār eyleyüp maqām-ı huzūrda sa'adetle (13) muqīm ola. Lākin Sulţān Sa'id'ün mürğ dili vahşet-ābād-ı kesretten tevaḥḥuş (14) idüp es-selāmet fi-l-vaḥde gūşesine inzivā sevdāsı āşiyān-ı (15) dimāğlarında cāy-gīr olmağın dār-üs-salţanada temekkūni müvecceḥ görmeyüp (16) sābıkā bu maşlahat için ta'mīr ve tersīm buyurdıkları Dimetoğa'ya bu ciheti (17) tasmīm itdiler ve cānişini olan şāh-ı güzīni muḥātab idüp “Şimden-girü (18) gūşe-nişīn ve ihtilaḥdan dāmen-çīn olmak lāzım gelmişdür. 'Ale-l-ḥuşuş (19) dü pādīşāhdur. İklīmi nik-necīd mazmūni üzre İstanbul'dan intikāl (20) muḥtezā-yı ḥāl olmuşdur. Hümk-i refīkim ve du'ā-yı ḥayruñ bedreka-i ṭarīkim (21) olmasın, ricā iderim ve icāzetüñle Dimetoğa cānibine giderim” didikde her ne ki (22) muḥtārı oldıysa ṭav' ve rızā gösterüp belde-i mezbūreyi (23) temlīk idüp sāl-i be-sāl sekiz kerre yüz biñ aqçe ile oturaq tevcīh (24) olınuş ve Rum ili beglerbegisi Yunus Paşa'yı mūnis-i ḫadīmleri olmağla (25) kendü ṭalepleri ile ve Ebū Eyyūb Enşārī raḫı-'anh-ül-bārī ḫaşabasında [398a] (1) cāmī' ve medresesi olan Ḳāsım Paşa'yı -ki ol tāriḫde defterdār idi- (2) hīdmetlerine ta'yīn buyurdılar. Kapu halkınuñ her bölüğinden ādāb-ı hīdmet-i mülūke (3) vuḫūfī olan kimselerden ādem-i güzīde idüp ikāmet-i vezā'if-i hīdmet-çün (4) ḫāk-i pāyine sevḫ eyledi. Bi-l-cümle cemī'-i muşālīḫ ve mühimmātın kemā-yenbağī bī-ḫuşūr-ı tekml (5) eyledi ve ḫazā'in ve emvālden ḫavşala-i endīşe ve āmālī māni olduğınca (6) esbāb alup gitmekde ḫudāvendigārı taḫyīr eyledi. Cemī' maşlahat tamām olup (7) ḫavāyic-i sefer görildi. Andan-şoñra bir gün kāşāne-i salţanattan ḫıḫup (8) taḫt-ı revānlarına girüp 'inān-ı 'azīmeti Dimetoğa cānibine mūn'aṭıf ḫıldılar. (9) Şāh ve sipāh ol taḫt-ı revān yanınca devān olup āyīn-i müşāya'a (10) ve resm-i muvāda'ayı taḫdīm ve tetmīm idicek “Nazm-ı müşālīḫ 'ālem-i cümleden muḫaddemdür” (11) diyü şāh-ı ḫoş-ḫırāma ibrām idüp teveccūhleri zamānın cānib-i rucū'a (12) mūn'aṭıf eyledi. Sulţān-ı cedīd vālid-i sa'idlerinden ādāb-ı salţanatı istirşād (13) idicek şavb-ı semāya def-i yed idüp ferzend-i ercūmendlerinüñ mezīd-i firşat (14) ve nuşretlerin mucīb-üd-du'ā dergāhından istid'ā eyledikde Cibril-i emīn (15) sidreden āmīn didi. Ol iki şāh-ı 'ālicāḫa āḫir mülāḫatları olmağla (16) rikḫat-i gālebe

idüp şoĥbet-i encāma iricek dūr-i şūr ve fırkat-i (17) zarūr lāzım gelüp şāh-ı āfāk-gīr
‘āzim-i serīr oldı.

(18) Der-Beyān-ı Vefāt-ı Şāh Sa‘īd

(19) Hākān-ı Sa‘īd Sultān Bāyezīd ĥazretlerinüñ vücūd-ı nāzenīni sittīn (20) ve seb‘īn seb‘īni miyānına girüp zırgām-ı ecel pençe-i irgām ile (21) pīrāhen-i ĥayātın çāk itmege çengālını tünd ü tīz ü zehrin marāz-ı (22) dāmen-i mizāclarına dest-āvīz eyleyüp “*Eynemā tekūnü yūdrikleümü’l-mevt*” (23) münādisi erfā-ı şavt ile “*Ve-mā tedrī bi-eyyi arzin temūt*” mażmūnını (24) ol şāh-ı şaĥīb-i hūş-i gūşına işāl idüp ecel-i müsemması (25) mu‘ammā-yı vücūdın ĥal itmege āgāz-ı vürü-yı teveccühüne her merĥalede [398b] (1) rıĥlet-i dervāzesin bāz eyledi. Bu ĥāl ile tayy-ı menāzil ve kaṭ-ı merāhil (2) idüp henüz maĥall-i iĥāmete ĥulūl-ı müyesser olmadın Edirne civārında vāķī (3) Söğüdlüdere nām-ı mevzī‘de toĥuz yüz on sekiz rebī-ül-evvelinüñ onuncı (4) güninde nefs-i muṭma‘īneleri nidā-yı maĥfīret mü‘eddā-yı ircī‘i reh-nümünlīĝi ile (5) ĥadīmī mercī‘i olan lāne-i raĥmete pervāz idüp ĝarķ-ı dār-üs-sürürü (6) şeref-i dār-ül-ĝurūra tercīh eyledi. Çün bu ĥaber cān-ĝudāz-ı şāh-ı (7) ser-efrāz sem‘ine vuşul buldı maĥzūn-ı ĝam-nāk ve ĝirībān-ı şabrları (8) çāk olup ‘amme-i nās daĥı siyeh-puş ve hücum-ı leşker-i hümüm ile (9) medhūş oldılar. Fermān-ı pādīşāhī ile ol şāh-ı maĥfīret-penāhı (10) İstanbul’a ĝetürüp te’sīs buyurdıkları cāmī‘-i nefīs civārında (11) defn için mülāzemetleri ile me’mūr olan ĥidām ve der-i devletden (12) istiķbāl iden aşĥāb-ı ihtīşām envā‘-ı tevķīr ve ikrām ve ihtirām ile (13) ol şāh-ı behīşt-ĥırām na’sını İstanbul ĥarbine yetürdükdē dāver-i İskender (14) mişāl-i āb-ı ĥayrāt ĝibi siyeh-puş olup ĥaṭarāt-ı iclāl ile (15) ol mehd-i sekīne ve vaķarı istiķbāl idüp ‘ulemā ve sādāt ve sār (16) aşĥāb-ı sa‘ādāt şemlelerle yanlarınca revān ve edā-i ĥidmete devān (17) oldılar. Şehre i’zāz ile ĝetürdikden-şoñra edā-i namāz idüp ol (18) cāmī‘-i dil-āvīz pīş-ĝāhında iĥzār buyurdıkları mezār-ı lāmī‘-ül-envārda (19) defn buyurdılar. Hāk-i behīşt-i sirişti emrāza devā merķad-i münevverī cāy-ı (20) isticābet-i du‘ā idüĝi mücerrebdır. Mübālaĝāt-ı kitābdan degıldür. Bir hafta (21) ‘izār-ı sümün-ı iĥāmet ve rüĥ-ı pür-fütüĥlar için taşdıķāt-ı āyīninde (22) idāmet buyurup āsar-ı ĥayrāt ile merķad-ı münevverlerin mu‘aṭṭar (23) itdikden-şoñra ‘ulemā ve erkān-ı dīvān edā-i dest-būs-ı taĝrīb eylediler.

(24) Zikr-i Āşār-ı Hayr ü Āyine-i Eşer

(25) Ol sultān keşir-ül-ihsān-ı dervişlikde Bāyezīd-i zamān ve saḥā ve 'iṭināda [399a] (1) Hātem-i āvān idi. Pāy-i tahtı fuḳarāsı 'aṭāyāsı ile aḡniyā olmaḡın (2) fuḳarā-i eṭrāfā her sāl emvāl-i cezīle irsāl ider idi. Hāzāne-i 'Osmāniyye (3) keremi ile tehī olmak ḥaddine mūntehi olduḡı meşhūr ve elsine-i cumhūrda (4) mezkūrdu. Hattā ṭoḳuz yüz ṭoḳsan senesinde vuḳū' bulan şadaḳāt (5) ve 'aṭaları ḥesāb olındıḡda seksen altı yük aḳçe iduḡı zāhir (6) olmuşdur. Bu meblāḡ teşrifāt-ı ḥüsrev-āne ve ḥila' ve emti'a-i pādīşāh-āne (7) ve 'aruz ve 'aḳar ve esb ve ester ve ḥidmet-kārdan mā'adādur. Ümmehāt-ı (8) bilādda olan ebniye-i ḥayrātuñ ba'zıları bunlardır ki zikr olunır. (9) Ve minhā İstanbul şehrinde olan cāmi'-i cennet-nümādır ki zāhrden (10) ışfirār-ı şemse deḡin bir sāt in'ikād-ı cemā'at-i cedīdeden ḥāli (11) olmaz ve civārında olan 'imāret ki her gün biñden ziyāde nüfūs (12) nī'am-ı mebzūlesinden intifā' iderler ve medrese-i 'āliyesi ki (13) tedrīsi şeyḫ-ül-islām ve müfti-l-enām olan fāzıl-ı müteberri' ve taḥrīr-i (14) müteverri'e meşrūṭadır. Ebniye-i mezbūrenüñ bināsına ṭoḳuz yüz üç (15) senesinde şürü' olup ṭoḳuz yüz on bir sālinda itmām bulmuşdur. (16) Ve minhā maḥrūsa-i Edirne'de bir cāmi'-i şerīf ve medrese ve ḥammām (17) ve dār-üş-şifā ve dār-üz-ziyāfe ve cısr-i 'āli ve zāviye ve ribāṭ-ı binā buyurmuşlardur (18) ve cısr-i mezbūr Tunca nām nehr-i 'azīmüñ üzerinde vāḳi' olup sātir (19) ḥayrātı eḡer 'imāret ve dār-üş-şifādır, ḡāyet ma'mūr ve ber-nīmet olup zāviye ve ribāṭda (20) ḳonan misāfirin şafālarından vaṭanlarını ferāmūş iderler. Cāmi'-i şerīf ise bir müferraḫ (21) mevzi'de vāḳi' olmuşdur ki cennet mişāldür ve müderrisinüñ yevmi altmış aḳçe vazīfesi (22) olup mertebesi bülenddür. Ve minhā şehir-i Amasya ki Sultān Bāyezīd (23) cennet maḳāmuñ muḳırr-ı saltanat-ı sābıḳı olup medāric-i ḥilāfet mevrūşilerine (24) ol şarḳ-ı sa'ādetden teşā'ud buyurmuşlar idi. Çün nefsi-ḳudsī-i insānī (25) münzel-i ḳadīmine meyl ü muḥabbet üzre meftūr olup ḥubb-ı vaṭan memdūḫ olmaḡla [399b] (1) ol sultān-ı ra'uf ve pādīşāh-ı 'aṭūf-ı diyār-ı mezbūruñ ḥaḳḳ-ı ri'āyetin edā idüp (2) şehrimiz burda iki minārelü bir cāmi'-i şerīf ve medrese ve 'imāret ve ribāṭ (3) ve mekteb-ḥāne ve dār-üz-ziyāfe ve zāviye-i ḳudsiyye-i binā eylediler ve ol (4) medrese-i refīḳanuñ tedrīsi yevmi seksen aḳçe vazīfe ile af-tāba (5) ḳādir bir mütebahḫir-i māhire şart olındı tā ol eṭrāf-ı müstaḡnīleri pāy-i (6) tahta müsāferetden müstaḡnī olalar. Ve minhā 'Osmancıḳ'da ḳızılırmaḳ (7) nām nehr-i 'azīm üzre olan ḳanṭara ve biri daḡı Şaḳarya Nehri üzre (8) olan cısr -ki Geyve nāḫiyesinde binā olınmışdur- ikisi daḡı ma'ber-i (9) tüccār-ı 'Arab ve

‘Acemdir. Biri dağı (boşluk bırakılmış) vilâyetinde Gediz nâm-ı mağalalde binâ olunmuşdur (10) ve toğuz yüz on altı senesinde mağrûsa-i Birusa’da Ğâzi (11) ĥudâvendigâr binâsı olan ilâhî ĥammâmlar tecdîdidür ve dağı nice (12) mesâcid ve ma’âbid ve sūr ve ĥubūr ve ĥân ve ribâť kimi aşlından binâ (13) ve kimi ta’mîr olunmuşdur. Ķā’il-i ta’dâd degildir, teğabbül ĥüm-ullah-ı te’âlâ.

(14) El-‘Ulemâ-i Fî Zamân Saltanata

(15) El-mevlâ Muĥammedîn İbrâĥîm-ün-Niksârî, Mevlânâ Yegân ĥidmetine irüp soñra (16) İsfendiyâr-oğlı İsmâ’îl Beg Ķaştamoni’da medrese yapup Mevlânâ’ya (17) virüp üçyüz cild kitâb vađf eyledi. Sultân Bâyezîd Mevlânâ’nuñ (18) tefsîrde mahâretini istimâ’ itdikde elli ađçe vazîfe ta’yîn idüp (19) İstanbul’a getürdiler. Ayaşofya’da ve gâĥ câmi’-i cedîdelerinde va’z (20) iderdi. Câmi’-i mezbûrda ĥatm-i Ķur’ân tefsîrine mühlet istemişdim. El-minĥüllah (21) müyesser oldı. Şimdi müntehâ-yı ricâm îmânla ĥatm-i müyesser olmağdur diyü du’â (22) eyledi. Ĥuzzâr âmîn didiler. Menziline varıcağ marîz olup civâr-ı raĥmete (23) rıĥlet itdi. İstanbul’da Şeyĥ Vefâ mezâr-ı şerîfi Ķarbinde medfûndur ve kân (24) zâlîke fî sene-i ihdâ ve tis’amâye ‘ulûm-ı riyâziyyeyi Fetĥullah-ı Şîrvânî’den (25) tekmîl itmişdür. Süre-i Duĥân’a tefsîr yazup Sultân Bâyezîd’e ihdâ idüp [400a] (1) Beyzâvî ĥavâşisine ta’lîĶ-i fevâ’id idüp Şadr-üş-şerî’aya dağı şerĥi (2) vardur. Ve minhüm-ül-mevlâ Âĥî Yusuf-üt-Tokâtî, Molla Ĥusrev terbiyesiyle (3) medresesine müderris soñra tayy-ı medârisle şaĥna gelüp üç kerre onar (4) ađçe ile vazîfesi seksen olup andan vefât eyledi. Menzili Ķarbinde (5) mescid yapup kitâblar vađf itmişdir. Şadr-üş-şerî’a’ya ĥâşiyesi şöhret (6) bulmuşdur. Ve minhüm-ül-mevlâ Ĥaťîb Ķâsım bin Ya’Ķûb, Amasya’da müderris (7) ba’de Bâyezîd Ĥân’a anda vâli iken mu’allim ve ba’de-l-cülûs Birusa (8) Murâdiyyesin virdiler. Soñra Sultân Aĥmed’e mu’allim iken vefât itdi. (9) Her ‘ilmde müşâreketi var idi. Ve minhüm-ül-mevlâ Sinâneddîn, (10) ‘Alî ĶuşĶı’dan tekmîl ‘ulûm itdikden-soñra tayy-ı medârisle şaĥna gelüp (11) teraĶĶîlerle vazîfesi seksen olup evvelinden âĥirine dek Tefsîr-i (12) Ķâdı’yı taĥşîye itmişdir ve üstâdınıñ Fethiyye nâm risâlesine şerĥ (13) yazmışdur. Ve minhüm-ül-mevlâ eş-şehîr-i be-şâ’ir Sinân, Mevlânâ Ĥüsrev şâkirdidir (14) Şadr-üş-şerî’a’ya ĥâşiyesi vardur. Ve minhüm-ül-mevlâ Uşlu, şücâ’-ı (15) semâniyyede müderris iken vefât itmişdür. Ve minhüm-ül-mevlâ şücâ’-ı semâniyyede müderris (16) iken vefât itdi. Ve minhüm-ül-mevlâ ‘Alîyy-ül-Yegânî semâniyye medresesinde seksen (17) ađçe ile Birusa Ķadı’sı oldı. “Vâĥîdün mâte merĥûmen sa’îden“ târiĥ-i (18) vefâtıdur. Ve minhüm-

ül-mevlā Lūţfullah-üt-Tokātī, Sinān Paşa şakirdidir. (19) ‘Ali Kuşçu’dan riyāziyāt okırdı. Sinān Paşa, Mevlānā [...] ile (20) ol fenni tekmil eyledi. Sinān Paşa vezir olıcağ Mevlānā’yı hazāne-i (21) ‘amire kitāblarına emīn-i naşb itdirüp bu taqrīb ile nefā’is-i kütüb (22) müţāla’asın eyledi. Mağzūb olup Seferī-ḥişār’a nefy olındıkda (23) Mevlānā hem-rāh oldı. Sulţān Bāyezīd cülūs idicek Mevlānā’ya (24) Kapluca murādiyyesin andan kırk ile Edirne dār-ül-ḥadīsın soñra semāniyyeden (25) altmış ile Birusa murādiyyesin virdiler. Kesret-i fazā’iline gurūrı [400b] (1) ve akrān ve eslāfına itāle-i lisānı olmağla mebgūz-ı ‘ulemā olup āhir (2) nisbet-ül-ḥadd ve zendeķa ile katl itdiler. ‘İnd-et-teftiş Efdal-zāde müftī-i (3) ‘aşr iken katline fetvā virmeyecek Ḥaṭīb-zāde fetvā virüp ‘ulemādan cem‘-i keşir (4) Ḥaṭīb-zāde’ye muvāfaķat idüp katl itdirdiler. “Velķaddemet şehīdā” (5) tāriḥ vāķi‘ olmuşdur. Menķuldur ki Ḥaṭīb-zāde menziline geldikde kitābımı (6) elinden ḥalāş itdim dimiş. Mervīdir ki başı düşdükte tekrir kelime-yi (7) şehādet itdügin istemişler. Bu daḥi menķuldur ki bir gün Mevlānā ḥazret-i (8) ‘alī kerem-allah vechenūñ cesed-i şerīfine gāzavātdan birinde oğ toķınup (9) peyķanı ķalup iḥrācı elem virmekle çekmek müyesser olmayıcağ ḥalāl-i şalāvātla (10) iḥrāc itmişler. Kemāl-i istiğrāķlarından aşlā iḥsās itmediklerin ḥikāyet (11) idüp bekā eyledi. Namāz olıcağ böyle teveccūh-i tāmla olsa yoḥsa bizim (12) kıldığımız şalāvāt-ı ‘adiyye mücerred kıyām ve inḥinādır dedi. Ḥuzzār-ı meclis şalāvāt-ı (13) mücerred kıyām ve inḥinādır diyü meşrū’iyyetini inkār eyledi diyü ḥīn-i āhirde (14) şehādet eylediklerin Tāşķöpri-zāde ‘Osman’dan naķl ider. Ol ‘aşr-ı meşāyihinden (15) Foçalı Şeyḫ Muḥiddīn ilḥād ve zendeķadan berā’etine ben şāhidim diyü (16) tenzīh idermiş. Eyyām-ı dersde medresesine geldikde atımı kendü eliyle (17) bağlayup dersḥāneye girüp ‘aşra dek meşğul olup vaķt-i ‘aşırda (18) çıķup Şeyḫ Vefā zāviyesinde ezān-ı mağribe dek naķl-i Şaḥīḥ-i Necārī’den (19) idüp andan menziline gidermiş. Ḥāşiyeye-i Müţāla’a havāşisi ve Şerḥ-i (20) Miftāḥ’a ḥāşiyesi ve mevzū’-ı baḥişde seyyīd-i şerīfe Seb‘-i Şidād (21) nām itirāzları ‘asir-üd-defdür ve Mevāķıfa ḥāşiyesi daḥi gāyet (22) zībādur. Ve minhüm-ül-mevlā Kāsım-üş-şehir bil-‘İzārī, Ḥüsrev ü Şirīn (23) nāzımı Şeyḫī’nūñ hemşire-zādesidir. Ba’de tayy-ül-medāris-i semāniyye müderrisi (24) iken toķuz yüz birde vefāt itdi. Dersi üç satır imiş, cümle ķavā’id (25) şarf ve naḥv ve mantıķ ve kelām ve ma’āni ve uşulī taqrir ve maḥall-i nizā’ı şöyle [401a] (1) taḥrir iderdi ki vehle-i ulāda şübhesi olanlaruñ şübūhātı münḥall (2) olurdu. Şerḥ-i Mevāķıf’a ḥāşiyesi ve Mollā Lūţfi Seb‘-i Şidād’ma ecvibesı (3) ve eşār-ı Türkīyye ve Fārisīyyesi var idi. Hattā dār-ül-ḥadīs elli ile (4) iken kırķla Mollā Lūţfi’ye virildikde dimişdür ki kıṭ’a :

Ey dehr 'aceb (5) hādisedir kim hādeş itdik

Bünyādını 'alemüñ yıķuben hep 'abeş itdik

(6) Bir dehriye yir itmek için dār-ı hādīşi

Hāzf eyledik evini ve dār-ül-hādeş itdik

(7) Ve minhüm-ül-mevlā Kāsım Çelebi el-cemālī ba'd tayy-ül-medāris-i şemāniyyeden İstanbul'a (8) kādı olup müteveffā oldu. Ve minhüm-ül-ālim-ül-āmil 'Ali Çelebi (9) el-cemālī, Mevlānā Hüsrev'den telemmüz itdikden-şoñra fetvāya iştiğāl-i 'özri ile (10) Hüsām-zāde'ye gönderdi. Ol dañi sulţāniyyede mu'īd ve kendüye (11) dāmād idindi. Şoñra Sulţān Muħammed otuzla Taşlık medresesini (12) naķrine vāķıf olmağla beş biñ akçe ile ba'zı elbise 'aā buyurdi. (13) Muħammed Paşa-yı Kırmanī vezīr olıcaķ Sinān Paşa ile iħtilātı evcinden (14) medrese-i uħrāya naķl ve vazīfesinüñ beşini tenķiş eyledi. Girü (15) ħaltasın kesmemekle başın dañi kesdi. Bu kerre tedrīsdan fāriğ (16) olup Şeyħ Vefā ħidmetine ittişāl itdi. Vezīr-i mezbūr maķtül olup (17) salţanat Bāyezīd Hān'a intikāl idicek vāķı'ada görüp vüzerāya (18) buyurdılar ki da'vet idüp manşıb teklīf ideler. İcābet itmeyecek (19) otuzla Amasya fetvāsını virüp cebren gönderdiler. Şoñra (20) Kāpluca ba'de Murādiyye medresesin virdiler. Ba'de müddetin ferāğat (21) idüp ġam-zādesi Şeyħ Muħammed cemālī ziyāretine vardı. Şoñra (22) İznīķ şoñra Sulţāniyye ba'de Amasya'da binā eyledikleri medreseyi (23) fetvāsıyla virdiler. Şoñra şemāniyyeye şoñra ħac dā'iyesiyle Mışır'a (24) vardı. Fetret olmağla ol sene Mışır'da ūrdı. Bu eşnāda (25) Efđal-zāde vefāt idüp İstanbul fetvāsı maħlül olıcaķ [401b] (1) şemāniyye mevālisi 'ali sebil-üt-tevzī iftā eylediler. Mevlānā ħacdan mu'āvedet (2) idicek ol manşıb-ı celīl anlara virildi. İstanbul'da olan cāmī' (3) ve medreseleri tamām olıcaķ zamīme-i fetvā ile virildi. Vazīfeleri (4) yüz iken yüz elli oldu. Mevlānā-i Seyyidī ħadd idüp ba'zı (5) fetvāsını ġalađdır diyü dīvāna gönderdi. Vüzerā dañi müftī-i 'aşra gönderdiler. (6) Müftī dañi ecvibesin yazdı. Bu eşnāda eyitti 'Urfa'dan nüzül (7) iderken cezbe ħāşıl olup ħicāb-ı ref' oldu. Bār-ğāh-ı kibriyāya (8) aşlā ħā'il kalmadı. Ol ħinde Mevlānā-i Seyyidī emrini Ĥazret-i Ĥaķķ'a ta'vīz (9) eyledim. Bir hafta geçmedin Mevlānā-i Seyyidī müteveffā oldu. Evķātını tilāvet (10) ve 'ibādet ve ders ve fetvāya taķsım itmişidi. Şalavāt-ı ħamsi cemā'atle edā (11) iderdi. 'Urfa dīvārında sākın olup revzenesinden bir zenbil mu'allak idi. (12) Eşĥāb-ı ħācet varāķa-i fetvālarını ol zenbile ilkā idüp taħrīk idicek (13) çeküp cevābını yazup girü zenbili tenzīl iderdi. Bu vechle nās-ı intizārdan (14) sālīm olup du'ā-künān maşlahatlarına revān olurdu. Ĥikāyet: (15) Bir gün Selīm Hān ħazā'in-i 'āmire ħuddāmından yüz elli neferüñ katillerine fermān (16) itdi.

Müfti-i merķūm āgāh olıcaķ dīvān-ı ‘āliyye vardı. Vüzerā istikbāl (17) idüp şadr-ı meclisde iclās itdiler. Hıdmet nedir diyü su’āl itdiklerinde (18) pādişāha ‘arz idicek var diyü cevāb idicek ‘arz itdiklerinde (19) izn-i hümāyūn şudūr buldı. Meclis-i ‘āliye dāhil olup selām viricek (20) ķarīn ikrām olup kürsī-i ihtirām üzre cülūs itdikde eyitdi, “Erbāb-ı (21) fetvāya lāzım olan Sultān İslām’uñ āhıretī emrini muķāfaza itmekdür. (22) Mesmū‘ oldı ki yüz elli kimsenenüñ ķatline fermān şudūr bulmuş (23) ĉün şer‘ā-i vüçüb ķatilleri şübüt bulmamışdur. Ricā olunır ki ‘afv buyuralar.” (24) Pādişāh-ı enām bu kelāmdan telķ-kām olup buyurdı ki umūr-ı mezbūra (25) mühimmāt-ı salţanatdan der-i ‘ulemā aña dāhl idicek umūr-ı mülkiyete ihlāl bulmaķ [402a] (1) lāzım gelür. Siyāset, muķtezā-yı riyāsetdür. İhmāl şāyeste-i hāl olmayup (2) bu güne umūra dāhl sizüñ vazīfeñüz degildür. Müftī Efendi bu ķaziyye-i aķretüñiz (3) umürundandır. Aña dāhl bizim vazīfemizdür, ‘afv iderseñüz fe-bihā ve illā ģaysü (4) ‘ikāb-ı ‘azīm vardır. Bu söz ile söz ģiddet-i pādişāhī tesķin bulup (5) ‘afv itdik diyüp izhār-ı inbisāţ ile muşāģabete şürü‘ buyurdılar. Meclis (6) āķir olıcaķ hengām-ı kıyāmda girü eyitdi. Āķiretiñüze müte‘allik ģidmeti edā (7) itdim. Mürüvvete müte‘allik bu sözü m kaldı. Pādişāh eyitdi, söyleñ didikde (8) ol ķarīn ‘afv olan bendeler; “Maķtū‘-ül-vezā‘if-i tekeffüf için esvāķı (9) tã‘if olmaķ ‘arz-ı salţanata lāyik mıdır? Muķtezā-yı mürüvvet oldır ki anlaruñ (10) vezā‘if ve menāşıbı muķarrer buyurıla” didi. Pādişāh bu şefā‘ati dāhi ķabül (11) idüp menziline revāne itdiler. Buña müşābih bir kışşası dāhi pādişāh (12) Edirne’ye giderken vāķi‘ olmuşdur. Tafşīli bu ki müşāya‘a-i sultān için (13) rākib olup hem-‘inānlık şerefi el viricek iştirā-yı ģarīr idüp muķālefet-i (14) emr-i pādişāhī iden dört yüz tācir-i fācire siyāset-i fermān olındıgını (15) zıkr idüp ķatillerini tecvīz itmedi. Pādişāh izhār-ı renciş idüp (16) buyurdılar ki şülüş-i ‘ālemi işlāģ için şülüşānımı ķatlı mubāģ degil midir? (17) Müftī eyitdi, “Ĥalel-i ‘azīme mü‘eddī olıcaķ mubāģ olur.” Pādişāh buyurdılar ki (18) “Emre muķālefetden büyük ģalel olur mı? Pādişāhuñ emri ki memleketde (19) cārī olmaya memleketüñ zevāli serīdir.” Müftī eyitdi, “Bunlaruñ muķālefet (20) itdikleri şābit degildir. Zırā [...] ģarīr ta‘biyyeti bi-ķarīķ-üd-delāle izindür.” (21) Bu kelām pādişāha ģoş gelmeyüp “Edā-i tünd ile tedābīr-i mülkiyyeye ķarışmaķ (22) size lāzım umürdan degildür” didikde müftī dāhi “Āķiretiñiz emridir, anda bizim (23) dāģlimiz olduģı muķarrerdir” diyüp selām virmeyüp ģiddetle müfāriķ oldı. (24) Bu vaz‘ı izdiyād-ı mevādd ģaşb-ı pādişāhī olup mezīd-i ģiddetlerinden (25) bir laģza ‘inān-keş olup girü kez m idüp revāne oldılar. Menzile [402b] (1) varıcaķ ol maģbūs ları itlāķ ile şer‘-i şerīfe inķıyād ların i‘lān itdiler. (2) Edirne’ye varıcaķ Mevlānā’ya Rüm ili ve Anaķolı ķađı-

‘askerligin bu cihete (3) müştamil hükmi-i hümayün gönderüp taşallüb-i dîni ve istikâmet-i tîyni ile ittîşâfin (4) ve kemâl-i inşâf ve intişafuñ ma‘lûmum olmağın tarafîyyeti cem‘ itdim ve her kelâm-ı (5) haqquña ilkâ-i sem‘ itdim diyü taṭyîb-i ḥâtır celb ider, maḳâleler derc buyurdılar. (6) Müftî kabûl itmeyüp cevâb yazdı ki “Emre imtişâl vâcibâtdandır lakin (7) ḥazret-i Ḥaḳḳ’la ‘ahdim sebḳ itmişdir ki lisân-ı beyânımdan ḥikmet kelimesi şudür (8) bulmaya ümîddir ki bu bâbda olan kuşûrum ma‘zûr buyurıla.” Şâ’it-i dîn (9) içün mâl ve câhdan îrâzî bâ’is-i tezâ’uf meyl-i pâdişâhî olup (10) beş yüz flori irsâl buyurdılar. Mevlânâ kabûl idüp du‘âlar eyledi. (11) Serîr-i salṭanat Sulṭân Süleyman’a intikâl idicek elli akçe teraḳḳî idüp (12) vazîfesin iki yüz itdiler. Merḥûm Taşköpri-zâde eydür ki babam ile (13) marâz-ı mevtime ‘iyâdetine vardık. Babama sırran kelîmât idüp ağlaşdılar. (14) Menzile gelicek sebep-i bükâdan sū’âl itdik. Vefâtı taḳarrürin ḥaber virüp (15) ḥazret-i Mûsâ-yı kelîm ‘aleyhi-t-taḥîyye ve-t-teslîm-i ruh-ı şerîfi işrâḳ vaḳtinde (16) gelüp da’vet itdüğünü îlâm eyledi. Bil-cümle taḳvâda bî-mânend ve fetvâda (17) ḳadri bülend idi. Fetvâda Muḥtarât nâm kitâb te’lîf eylemişdir. (18) Ve minhüm-ül-mevlâ ‘Abdürrahman-ül-Mü’eyyedî, Sulṭân Bâyezîd Amasya’da iken (19) ziyâde taḳarrûbi olmağla ḥasûdlar Sulṭân Muḥammed Ḥân’ı ğazaba getürüp (20) ḳatline hükmi-i hümayün iblâğ itdi. Sulṭân Bâyezîd kabl-el-vuḳu’ ḥaber alup (21) on biñ akçe ile esbâb-ı sefer virüp Ḥaleb diyârına (22) Mü’eyyed-zâde, Mollâ Celâl Devânî’ye vuşûl arzûsiyle Şîrâz’a varup (23) Mollâ Celâl’den ‘ulûm-ı ‘aḳliyye ve tefsîr ve ḥadîs tekmîl idüp cemî Fizan’a (24) icâzet-nâme aldı. Serîr-i salṭanat Bâyezîd Ḥân’a intikâlini istimâ’ idicek (25) İstanbul’a gelüp ‘ulemâ-i beled fazlına şehâdet itdiklerini vezîr pâdişâha ‘arz idicek **[403a]** (1) Ḳalender-ḥâne medresesi tevcîh buyurıldı ve Mevlânâ Kestelli kerîmesin tezevvüc (2) eyledi ve ol gün Efḍal-zâde semâniyyeden İstanbul’a ḳâdı olup (3) semâniyye Mü’eyyed-zâde’ye virildi. Sekiz yıl anda ifâde itdikden-şoñra Edirne’ye (4) ḳâdı andan Anaṭolî’ya ba’de Rûm iline ḳâdı-‘asker olup yeñiçeri vaḳ’asında (5) evi yağmalanup ma’zûl ve yüz elli akçe teḳâ’ud virildi. Kabûl itmeyecek Sulṭân (6) Selîm cülûsında Ḳaraferye ḳazâsı vazîfesine zamm olup andan-şoñra çok (7) geçmeyüp minhü Rûm ili ḳâdı-‘askeri olup Selîm Ḥân’la ‘Acem seferine gidüp ‘avdetde (8) Çoban köprüsüne gelindikde ihtilâl-i dimâğ sebebi ile ma’zûl ve iki yüz akçe ile (9) müteḳâid oldu. Toḳuz yüz yigirmi iki şâbânıñ yigirmi şibhi gicesinde vefât idüp (10) civâr-ı Ebû Eyyüb-i Enşârî’de defn olındı. Niçe resâ’ili ve belîğ ḳaşâ’idi (11) vardur. Yedi biñ cild kitâb temellüküne ḳâdir olduğı meşhûrdur. Ve minhüm (12) -ül-mevlâ Muşliḥ-üd-dîn eş-şehîr Birgi-zâde, Sulṭân Aḥmed’e mu’allim andan Edirne’ye (13) ḳâdı

olup yüz otuz akçe ile müteķā'id iken fevt olmuştur. Ve minhüm (14) -ül-mevlā eş-şehîr be-Şāmsünî-zāde şahna müderris olduğdan-şoñra Edirne'ye ķādı (15) olup vefāt itmişdir. Şerh-i Miftāh-ı Şerîfî'ye ve Telvîh'e hāşiyeleri vardır. (16) Ve minhüm-ül-mevlā Ķara Seydi el-Ħamîdî semāniyye müderrisi olduğdan-şoñra İstanbul'a (17) ķādı olmuştur. Şerh-i Miftāh-ı Şerîfî'ye ve Şerh-i Mevāķıf'a ta'lîķ-i i'tirāzāt (18) itmişdir. Ve minhüm-ül-mevlā Gürz Seydî, Edirne Bāyezîdiyyesi müderrisi iken (19) Birusa ve İstanbul'a ķādı andan Anaṭolı ve Rüm iline ķādı-asker (20) andan yüz yigirmi akçe ile şahn müderrisi iken vefāt itmişdir. Seydî-i (21) Ħamîdî i'tirāzātına ecvibe yazmışdır. Ve minhüm-ül-mevlā Şarı Gürz, (22) Yıldırım Ħān medresesinden İstanbul'a ķādı ba'de Anaṭolı'ya (23) ve şoñra Rüm iline ķādı-asker andan yüz yigirmi akçe ile şahn müderrisi (24) andan yine İstanbul'a ķādı andan yine yüz yigirmi akçe ile müteķā'id iken (25) vefāt itmişdir. Mescidi civārında medfündür. Fıķıhda murtażā-i tām kitāb [403b] (1) te'lîf itmişdir. Ve minhüm-ül-mevlā Sa'îd Muḥammed-ül-Foçevî ba'd ṭayy-ül-medāris seksen (2) akçe ile müteķā'id iken vefāt itmişdir. Esālib-i nazm ve inşāya 'ārif idi. (3) Ve minhüm-ül-mevlā Ķara-Bālî ba'de-l-medāris iki def'a Birusa'ya ķādı yüz akçe ile (4) şahn müderrisi olup fevt oldu. Mescidinde medfündür. Seyyidî i'tirāzātına (5) ecvibe yazmışdır. Ve minhüm-ül-mevlā 'Abdürrahîm eş-şehîr Baba-beg Ķelebi ba'd ṭayy-ül-medāris (6) İstanbul'a ķādı şoñra yüz akçe ile şahn müderrisi iken müteveffādur. 'Ulūmda (7) müşārik-nāmesi var idi. Ve minhüm-ül-mevlā Şalāḥeddîn el-Ħüseynî ba'd (8) ṭayy-ül-medāris altmış akçe ile müteķā'id ve nāsdan mu'tezil olup evķātını (9) 'ibādete şarf eyledi. Menzilinde bir 'acūzeden ġayrısını istihdām itmezdi. (10) Vesveseden şitāda iki eline yigirmi ķoġa şı dökdi. Bir ġün cāriyesi (11) ışlanup ķurutmaġa meşġül iken yanup ḥelāk oldu. Maḥmūd Pařa müderrisi (12) iken bir ġün ḥalāl-i dersde mü'ezzın "Allahü ekber" didikde "te'ālā ve taķaddüs" dimiş. (13) Bu kelāmı melā'ikeden istimā' eylerdim dimişken ġirü ifşā-yı rāz itdüğinden (14) iźḥār-ı nedāmet eyledi. Ve minhüm-ül-mevlā Muḥyiddîn el-'Acemî ba'd-el-medāris Amasya'da (15) Edirne'de ķādı iken müteveffā oldu. Şerh-i Ferā'iz-i Şerîfî'ye ḥavāşisi ve bāb-ı şehîde (16) risālesi vardır. Ve minhüm-ül-mevlā Sinān el-'Acemî ba'd-el-medāris Amasya'da (17) müftî iken müteveffā oldu. Şerh-i Mevāķıf'a ve Şerh-i Tecrid'e ḥavāşi ta'lîķ itmişdir. (18) Hey'et ve ādāb bahşinde risāleleri vardır. Ve minhüm-ül-mevlā Seyyid İbrāhim (19) vālidı kerāmet şāḫibi a'mā idi. Oġlı bař açduġın ġörüp "İbrāhim (20) bařuñı açma şovuk te'sîr itmeye" didikde Seyyid İbrāhim, "Benim keşf-i rās itdüğim (21) neden ma'lūmuñuz oldu?" didikde eyitdi ki "Ħāzret-i 'izzetden ricā itdim ki seni (22) ġörem du'ām ķabül olup seni

güşāde ser gördüm girü görmez oldum.” (23) Bir menķabesi dağı budur ki Sultān Bāyezīd Amasya sancağında iken anları (24) ziyāret ve istimdād mu’tādı idi. Bir gün ifrāt-ı şayddan men’ itmiş. Sultān (25) Bāyezīd bir zamān fāriğ olup bir gün yine şikāre çıķup bir süri āhūyı [404a] (1) sürüp ķarşularına getürdiklerinde hiç oķ atmadılar. Su’āl itdiklerinde (2) buyurdılar ki “Babam birisine süvār idi. Baña didi ki ben seni şayddan tehī (3) itmedim mi?” Seyyid ĥidmetlerine “babam” diyü ta’bīr iderlerdi. Ĥavf ve hirāsile (4) şikārdan rücū’ itdiler. Seyyid İbrāhim, Şeyĥ Sinān’dan telemmüz itmişlerdi. (5) Naķl itmişler ki bir gün Birusa’da cāmī-i kebīrde mu’tekif iken Şeyĥ (6) Sinān gāhī gelüp tezkiye-i nefse meşğul ol diyü naşīhat iderdi. (7) İttifāk-ı ‘ālem-i rü’yāda gördüm, bir yeşil ķanadlı kıızıl minķārlu aķ tār-i (8) kebīr olup ‘arş ve kürsī üzre pervāz eylerim ve gögi zemīnde (9) ve şāĥları çerĥ-i berīnde bir şecer-i ‘azīmūñ şarķdan ġarba mümtedd (10) budāğına ķonarım. Şeyĥ geldikte vāķı’amı ‘arz itdim, ta’bīr buyurmadılar. (11) Dağı meşğul diyüp gitdi. Birķaç günden-şoñra girü gördüm. (12) Bir ĥimāra süvār olmuşum ki licāmını sürüp gider ve üzerinde (13) bir zarfla ĥamr var ve ardınca bir sāde rü ġulām ĥırām idüp gelüp (14) dalımda bir tñbūr tutup çalarım, bīdār olıcaķ ĥüznden bīmār (15) oldım. Şeyĥ gelicek vāķı’amı ‘arz idüp bükā itdim. Tesliyet (16) virüp bu vāķı’a evvelkiden yegdür didiler. Zīrā ĥamr-ı şüret (17) cezbedür, ġulām-ı şüret rūĥdır ve tñbūr ‘ālem-i ķudsa incizāb (18) şüretidür. Ammā ĥimāruñ licāmı elüñde olmaduğı müstaķil olup (19) kimseye iķtidā itmeyeceğüñe delālet ider. Şimden-girü ‘ilme (20) meşğul ol diyü buyurdılar. Vāķı’ā didikleri gibi olup (21) derūnum muhabbet-i ‘ilmle tđldı. Mevlānā-i Şamsūnī’den şoñra terk (22) idüp yüz aķçe ile müteķā’id oldı. Şoñra Sultān Selīm (23) muĥabbet idüp ĥazret-i Ebū Eyyüb Enşārī ‘aleyh rıđvān-ül-bārī (24) civārında bir menzil iştirā idüp Seyyid ĥazretlerine temlīk (25) buyurdılar. Anlar dağı müteveffā olunca anda sākın olup [404b] (1) Ebū Eyyüb Enşārī müderrislerine vakf itdiler. Sinn-i şerīfleri tđksandan mütecāviz (2) olup müddet-i ‘ömrlerinde te’ehhül itmemişlerdür. Vālidleri benāt-ı şaliĥādan birini (3) nāmzed itmişler iken faĥr-i ‘ālem şallallahü ‘aleyhi vessellem ĥazretlerini ĥābda görüp (4) Seyyid İbrāhim gibi ođluñ var iken anuñla ķanā’at itmeyüp anuñ-dağı dilden mi istersin? (5) diyü buyurduķları cihetden fesh-i ‘azīmet eylemiş. Nāsdan mün’azil ve ‘ilm ve ‘ibādete (6) müştağil idi. Hiç aĥad belki ĥuddāmı [...] üzre cülūsundan ġayrı ĥālīn (7) görmemişler. Nevmesi dağı cülūsa münĥaşır idi. Memlūklerine bile emir şüretinde (8) nesne buyurmazdı. Ĥattā gözesini ĥālī bulsa bunu düzen şu içün düzmüşdür diyü (9) remz ile tđlmasını iş’ār iderdi. Evķāt-ı ĥamseyi cemā’atle edā iderdi. (10) Āĥir ‘ömrinde ‘amā ‘arāz

olup ba'de-l-'alicāh biri açıldı. Ol 'aşruñ (11) ḥabīslerinden biri inkār şüretinde nā-sezā kelimāt itmiş buyurmuşlar ki (12) 'acabā şimdi dili söyler mi ola? İttifāk ol ḥінде mu'tekāl-ül-lisān olup (13) evvelince zebānī gūyā olmamışdır. Ḥaqq-gūylığı bir mertebede idi ki bir gün (14) Sulṭān Süleymān'uñ vezīr-i a'zamı maqbūl maqtūl İbrāhim Paşa ziyārete (15) vardıkda Seyyid ḥazretleri ta'zīmi mücerred kıyāma ḥaşr itdi. Ḥalāl-i maḳālede (16) Sulṭān Süleymān ḥazretlerini sever misin diyü ḥiṭāb itdiler. Paşa eyitdi, (17) bir pādīşāh ki ben bendesini cümle ḳulları üzre taḳdīm ve bir tāriḥde (18) vāḳi olmayan ri'āyetle ta'zīm eyleye sevilmez mi, bir ser-i müyü ser ü cānumdan (19) mükerrem ve ḥāk-i pāk-i ḳademi ciger-gūşemden muḳaddemdir. Emīr Efendi eyitdi, (20) "Kişi sevdüğü dāmenini müdde'iler eline virir mi ve müteḳādılar keşākeşe (21) uğradır mı? Yārın 'arşa-i 'Araşāt'da ḳādı-yı rüz-i cezā maḥzarında (22) her ṭarafdan mutazallimler dāmenine yapışdıḳlarında İbrāhim 'Ben bunlaruñ (23) muşāliḥini saña tefvīz eylemişdim, bu ne ḥāldir?" diyü taḥayyür-i izḥār eyledikde (24) ne cevāb virirsen, müdde'iler pençesinden niçe ḳurtarsan?" didikde (25) paşa rikḳat idüp tevbeler eyitdi ve hengām-ı kıyāmda eyitdi ki [405a] (1) "Pādīşāh ḥazretleri sālyāne elli biñ aḳçe arpalık ta'yīn buyurdılar." (2) Emīr Efendi eyitdi ki "Riyāzet-keş degilüm ki arpa etmegini yiyem ve mescidden (3) ḡayrı yire varmam ki merkeb besleyem, arpa bize lāzım olmaz." Paşa eyitdi, (4) "Arpalık mücerred-i ta'bīrdir ve illā murād-ı ḥuddām ve dervīşlerüñize maşārif-i (5) ta'yīnidür." Emīr Efendi buyurdılar ki "Eger bu mu'āmeleden murād bizim (6) ḥāṭırımızı taṭyīb ve ri'āyet ise kemāl-i ri'āyet budur ki hālā (7) iḥsān buyurdıḳları vazīfenüñ nişfin ḳat' buyurular ki nişfi (8) baña kifāyet ider." Girān-bār olan üftādeye iḥsān-ı taḳlidden (9) ḥalāş idüp sebük-bār itmekdür. Bārın arturmaḳ belā bendine (10) giriftār eylemekdir. Paşa her-çend ki dünyevī ri'āyetler izḥār itdi. (11) Ḥazret-i Emīr ḳavlınden 'ār itdi. Mezār-ı müteberrīkleri ḥazret-i Ebū (12) Eyyüb Enşārī cāmī'-i şerīfleriniñ cidār-ı şimāline muttaşıl ḳubbe-i (13) ref'edür. Ve minhüm-ül-mevlā İmām 'Ali, Çorum ḳaşabasındandır. (14) Sulṭān Bāyezīd'üñ Amasya'da imāmı idi. Ba'de-l-cülūs Anḳara (15) ḳazāsıyla Aḳmedreseyi virdiler, şoñra Mışır sulṭānına risāletle (16) gönderüp İstanbul'a gelicek Anaṭolı ḳādı-'askeri eylediler. Ba'de (17) yüz aḳçe ile müteḳā'id oldı. Şoñra Sulṭān Ḳorḳud'a gönderdiler. (18) Ba'de-l-ma'ādda 'amā 'arāz oldı. Dirler ki Sulṭān Ḳorḳud (19) sıfāriş itdüğü muḳaddemātı vālidı āstānesine 'arz itmedüg-çün (20) istid'ā-yı 'amā ile yed-i du'ā itmişidi. Ṭoḳuz yüz yigirmi yedi senesinde (21) müteveffā olmuşdur. Ve minhüm-ül-mevlā Maḥmūd, Sulṭān Bāyezīd'e imām olup ḳādı (22) şoñra on yıl Birusa ḳādısı andan-şoñra Anaṭolı ḳādı-'askeri (23) şoñra yüz aḳçe ile müteḳā'id oldı.

Muhammediye'ye nazîre Maḥmūdiyye te'lîf (24) itmişdür. Ve minhüm-ül-mevlā Ḥalîl, Sultān Bāyezîd müderrisi andan İstanbul (25) kâdısi andan Rûm ili kâdı-askeri itmişler. Evâ'il-i salṭanat-ı Selîmiyye'de [405b] (1) müteveffâ olmuş. Ve minhüm-ül-mevlā Rükneddîn eş-şehîr Büzürg-zâde, ba'd ṭayy-ül-medâris (2) Edirne ve İstanbul'a kâdı andan Anaṭolî'ya ba'de Rûm iline kâdı- (3) 'asker oldı. 'Ahd-i Selîmiyye'de Mıṣır sultânına risâletle varup geldi. Ba'de (4) yüz akçe ile müteķâ'id iken ṭokuz yüz otuz ṭokuzda vefât eyledi. (5) Ve minhüm-ül-mevlā Kıvâmeddîn-i Şîrâzî el-aşıldur. Müderris-i semâniyye iken fevt (6) olmuşdur. Tecrîd'e şerḥ yazup Celâl-i Devânî ile mîraşdır, beyninde (7) muḥākeme itmişdür. Esed-allah el-Ġâlib 'Alî bin Ebū Ṭalîb Kerem-allah veche ḥazretleri (8) mensüb-ı Nehc-ül-Belâġa'ya şerḥ yazmışdur. Ve minhüm-ül-mevlā İdrîs-ül-Bidlîsî (9) 'Acem dîvânında muvaḳķî' idi. Rûm'a geldikde Sultān Bāyezîd vazîfesini (10) tevfir idüp Tevârîḥ-ül-'Osmân inşâsına me'mûr itdiler. Heşt Behîşt (11) nâmiyla müsemmâ bir mufaşşal belîġ kitâb te'lîf itmişdür. 'Osmân Ġâzi'den Sultān (12) Bāyezîd 'aşrına deġin sekiz pâdişâhuñ vaķâyî'in yazmışdur. Ḥaḳķâ budur ki (13) sikke-yi mermerde ḳazmışdur. 'Arabî ve Fârisî mü'ellifâtı ve ḳaşîdeleri ekşer (14) min enne yuḥşâdur. Sultān Selîm Ḥân ḥazretleri ziyâde ri'âyet buyurup (15) ümerâ-i Kürdistânî âl-i 'Osmân'a tâbi' itmekde ve Diyârbekir ve Mardin fethinde (16) küllî ḥidmeti vücûda gelmişdür. Sultān Süleymân Ḥân ḥazretlerinüñ sâl-i cülûslarında (17) vefât itmişlerdir. Ebu-l-fazl Efendi gibi bir oġlı ḳalmışdır ki Fazl'uñ (18) ḥaḳîḳatde atasıdur. Anuñ daḥi niçe mü'ellifâtı vardır. Cümleden merḥûm (19) Mevlânâ İdrîs, Sultān Selîm Ḥân'uñ ġazâlarını taḥrîre mübâşeret idüp (20) müsveddesi nâ-tamâm ḳalmış iken müşârün-ileyh Ebū-l-Fazl Efendi beyâz idüp (21) tekmîl eylemişdür. Ammâ nazm ve neşr idüp bir ṭarzda yazmışdur. Manzûmı (22) başķa târîḥ olup menşûrî daḥi başķa târîḥde ve andan ma'adâ (23) bir müfid ve muḥtaşar târîḥi vardır. Ve minhüm-ül-mevlâ Ya'ḳûb Seydî 'Alî (24) ba'd ṭayy-ül-medâris Edirne kâdısi olup soñra yüz akçe ile müteķâ'id iken (25) sefer-i ḥac itdikden-soñra müteveffâ oldı. Şeri'at-ül-İslâma şerḥi ve Mişbâḥ [406a] (1) dîbâcesine ve Gülistân-ı Şeyḫ Sa'dî'ye şerḥleri vardır. Ve minhüm (2) -ül-mevlâ Leysî Çelebi, Sultān Muhammed Ġâzi 'aşrında mirârâ defterdâr olmuşiken (3) Murâdiyye müderrisi soñra Sultān Bāyezîd'e yine defterdâr olup müteķâ'id (4) olmuşdır. Birusa ḳal'asında binâ idüp şâlihâya meşrûṭ itdüġi (5) zâviyesinde medfûndur. Ve minhüm-ül-mevlâ Şücâ', semâniyyeden soñra altmış akçe ile [] (6) müteķâ'id olup fevt olmuşdur. Ve minhüm-ül-mevlâ Şeyḥâ', Sultān Bāyezîd müderrisi (7) iken müteķâ'id olmuşdur. Ḥâşîye-i Tecrîd'e ve Ḥâşîye-i Müṭâla'a ve Ḥâşîye-i Şemsî'ye (8) ve Ḥâşîye-i 'Azudiyye'ye

ta'lik-i havāşī itmişdür. Ve minhüm 'Abdī-zāde, Amasya (9) [...] müderrisi iken müteveffā olmuşdur. Tefsīr-i mü'tāla'a iderken zahri (10) üzre düşdükde tefsiri şadri üzre küşāde bulurlar meger mevzī-i (11) nazarı Süre-i Yāsīn imiş. Ve minhüm-ül-mevlā Şemseddīn eş-şehīr bi-eyyihim Amasya (12) kâdısi iken Sultān Bāyezīd Birusa kâzāsın virmiş. Sultān Selīm Hān (13) Gelibolı kâzāsın virüp elli aqçe ile müteķā'id iken fevt olmuş. (14) Ve minhüm-ül-mevlā 'Abdurrahman el-Halebī, Sultān Muhammed ile muşāḥabatda sū-i edebī zuhūr (15) itmekle nazardan dūr buyurmuşlar. Hattā eger üstādım oğlı olmasa katlı iderdim dimiş. (16) Kütahya kâdısi iken müteveffā olmuşdur. Hāşīye-i Mü'tāla'a ta'lik havāşī eylemiş. (17) Ve minhüm-ül-mevlā 'Abd-ül-Vahāb 'İzārī-zāde, Kalendarıyye müderrisi iken ihtiyār-ı (18) kâzā-i kaşābāt idüp 'ahd-i Selimıyye'de defterdār şoñra yine kâdı olup (19) ma'zūlen vefāt itmişdür. Ve minhüm-ül-mevlā Ca'fer Çelebi İbn-i Tācī Beg, Maḥmūd Paşa (20) medresesinden nişāncı ba'de Anaḫolı kâdı-'askeri olup Sultān Selīm (21) Hān ile 'Acem seferinden 'avdetde Pīrī Paşa ve Ḥalīmī Çelebi'nün evlerin (22) başmağā yeñiçerileri iğrā itmek töhmeti ile katlı olınmışdur. Nazm ve inşāda (23) müsellim idi. Ve minhüm-ül-mevlā Sa'dī bin Nācī Beg, Murādiyye medresesinden (24) seksen aqçe ile müteķā'id iken vefāt itmişdür. 'Arabī ve Fārisī (25) nazm ve inşası müselleme kâşā'id-i 'Arabıyyesin görenler bülağā-yı 'Arab maķālātı [406b] (1) zann iderdi. Şerḫ-i Miftāḫ'a ḫāşīyesi, Şadr-üş-şerī'a'nun "şehīd" bābına risālesi (2) olup 'Aķā'id-i Nesfıyye'yi nazm-ı belīğ-i 'Arabıyye ile manzūm itmişdir. Ve minhüm-ül-mevlā Mīrim Çelebi, (3) Sultān Bāyezīd'e 'ulūm-ı riyāziyye için mu'allim 'ahd-i Selimıyye'de Anaḫolı kâdı-'askeri (4) olup yüz aqçe ile teķā'üd eyledi. Şoñra ḫacca varup Edirne'de vefāt itdi. (5) 'İlm-i tevārīḫ ve muḫāzarāt ve kâşā'id-i 'Arabıyye ve Fārisıyyede yed-i 'alyāsı var idi. (6) Uluğ Beg Zīcī'ne ve 'Ali Kuşçı'nun Fethıyye risālesine ve Semt-i Kıble ma'rifetine şerḫleri (7) ve risāleleri vardır. Ve minhüm-ül-mevlā Paşa Çelebi, Ebū Eyyūb Enşārī müderrisi iken (8) Amasya fetvāsından yetmiş aqçe ile müteķā'id olup Kudūs-i şerīf müderrisin isteyüp (9) kabl-et-teveccüh müteveffā oldu. Her fende usūlesi ve resā'il-i keşīresi vardır. Ve minhüm (10) -ül-mevlā Şeyḫ Muzafferüddīn, Mevlānā Celāl-i Devānī'den istifāde idüp kerīmelerin (11) aldı. Mevlānā Celāl marīz oldıķda ā'lem-i 'aşra meşrūta medresesinde nā'ib (12) itdi. Mü'eyyed-zāde kâdı-'asker iken Rūm'a geldikde pādīşāha terbiye idüp (13) Muşafa Paşa medresesini andan şāḫnı alıverdi. 'Ahd-i Selimıyye'de kuvvet-i bāşıra (14) 'atāleti ucımdan terk-i tadrīs idüp altmış aqçe ile müteķā'id iken vefāt (15) itdi. Şāfī'i mezḫeb ve Şūfī-i meşreb idi. İklidīs kitābının cümlesin mīr-i şadrdan (16) okıyup İsbāt-ı Vācib'e müte'allik

risālesi ve tehẓīb-i ‘allāme-i Taftāzānī’ye (17) şerhi vardır. Ve minhüm-ül-mevlā Ḥakīm Şāh, Muḥammed-ül-Ḳazvīnī, Celāl-i Devānī (18) şākirdidir. Tıbbda mahāreti olmağla yüz yigirmi akçe ṭabābet vazīfesi (19) ta’yīn itdiler. Sulṭān Selīm Ḥān ḥazretlerine muşāhib idi. Sūre-i Feth’den (20) āḥir Ḳur’ān-ı ‘azīmeden tefsiri ve sūre-i āyāt rabṭına mütē‘allik kitābı (21) ve Tehāfūt’e ḥāşiyesi ve ‘Azudiyye ve Nesefiyye’ye şerhleri ve İsağoci ve Kāfiye’ye (22) şerhleri ve Ḥayat-ül-Ḥayvān’e tercümesi vardır. Ve minhüm-ül-mevlā Seyyid Muḥammed, (23) Kibar’dan telemmüz itdikden-şoñra taşavvufa sālİK olup ‘ahd-i Selīmiyye’de (24) naḳīb-ül-eşrāf olmuşdur. Nazm-ı Türkīde mahāreti vardır. Ve minhüm-ül-mevlā (25) eş-şehīr be-Ṭabl-bāz, ba’d ṭayy-ül-medāris-i semāniyyeye varup vefāt eyledi. Ṭavālī’e [407a] (1) şerhi vardır. Ve minhüm-ül-mevlā eş-şehīr Ḥaṭīb-zāde birāderi İbrāhīm, Murādiyye (2) medresesinde iken vefāt itdi. Ve minhüm-ül-mevlā Şeyḫ Yaḥyā taşavvufda meblağ-ı (3) irşāda bālīg idi. Mütālā’asız tefsir ḳādı dersin dīr idi. Şer’a’ya (4) şerhi Şadr-üş-şerī’a’ya ḥāşiyesi vardır. Ve minhüm-ül-mevlā Ḳara Kemāl, (5) Edirne’de Çifte müderrisi iken Mü’eyyed-zāde Edirne ḳādı idi. Bir mes’elede (6) benīlerinde ḥilāf vāḳi’ olmağla Mü’eyyed-zāde ol rencişle ḳādı-‘asker iken (7) ma’zūl idüp altmış akçe ile mütēḳā’id itdirdi. Mevlānā kesb-i şafā (8) idüp āḥir ‘ömrine dek ‘ilm ve ‘ibādete meşğūl oldı. Keşşāf’a ve tefsir-i (9) Beyzavī’ye ve Şadr-üş-şerī’a’ya ve Şerḫ-i Mevāḳif’a ve Şerḫ-i ‘Aḳā’id-i (10) Ḥayālī’sine ḥavāşisi vardır. Ve minhüm-ül-mevlā ‘Abdülevvel eş-şehīr (11) Bāmm-ül-veled-zāde, bilād-ı keşīreye ḳādı olup sinni yüze ḳarīb olduğında (12) mu’teḳil-ül-lisān olup genc-ḥāneye mülāzım oldı. Ḳaşā’id-i ‘Arabiyye maḥfūzı idi. (13) Kāfiye-i Cebirī’sine ḥāşiyesi vardır. Ve minhüm-ül-mevlā ‘Alāeddīn-ül-yetīm (14) ‘ahd-i Murādiyyedeki ṭā’ūn-ı kebīrde aḳrabāsı ṭu’me-i vebā olmağla ‘ammesi ḥicrinde (15) terbiye bulmağla yetīm ile meşhūr olup meşāḥīrden taḥşīl-i ‘ilm idüp (16) lākin menāşīb-ı dūnyevīyyeden ferāğa ‘ahdim sebḳ eylemişdir diyü a’rāz (17) ve ‘ömrini tecerrüd ve ‘ibādet üzre geçürüb şarfdan tefsire dek (18) ders diyüp ücret ḳabūl itmemişdür. Ammā hediyye redd itmez idi. (19) Sinn-i bülūğdan şoñra fevt-i şalāt ve maḥremāta irtikāb itmedüğünü naḳl (20) iderdi. Hoş-nüvis olmağla ebter kitābları alup tekmīl ve cild itmekle (21) kütüb-i keşīre cem’ itmişidi. ‘İşrīn ve tis’a-mi’de fevt olmuşdur. Ve minhüm (22) -ül-mevlā eş-şehīr Be-zamīri, Sulṭān Bāyezīd ḳullarından olup şaḥna müderris (23) olduḳda Mü’eyyed-zāde ifādeye degildir dimekle Kāfiye-i Mütēvassıṭ’inden (24) ders disün diyü buyurdılar. ‘Ahd-i Selīmiyyede altmış akçe ile (25) teḳā’üd idüp fevt olmuşdur. Ve minhüm-ül-mevlā eş-şehīr be-Şeyḫ, Ebū Eyyūb [407b] (1) Enşārī müderrisi iken mütēveffā olmuşdur. ‘Ulūma

müşâreketi ve nazm ve neşre kudreti var idi. (2) Ve minhüm-ül-mevlâ ‘Ömer-zâde tahşîl-i kırâ’at seb’ idüp hâlet-i şefesinde Akşemseddîn (3) başını sağıyup du‘â-i hayr eylemiş, ba‘de-l-gîr Şeyh hazretlerinüñ kabr-i şerîflerinden (4) güzer iderken bâb-ı kıyye-i mezârları muḳaffel olmağın hazret-i Şeyh nidâ idüp; (5) “Yâ şeyh, beni şeref-i ziyâretünden hırmânla gönderür misin?” didikde ḳapunuñ ḳıflı (6) düşdi. Derûn-ı ḳubbeye girüp tilâvet-i keşîreden-şoñra du‘â-künân ve ḫayy-ı (7) şuyına revân oldı. Tenbîh-i ‘ulemâ-i mezbürenüñ ba‘zıları devlet-i Selîmiyyededür.

(8) El-meşayih-ül-fiṭâm Fî Eyyâm-ı Saltanata

(9) Eş-şeyh-ül-‘Ārif Billāh Muḫyiddîn-ül-İskilibî ki Şeyh Yavşî dimekle meşhûrdur. (10) Mevlânâ ‘Ali Ḳuşçî’ dan ‘ulûm-ı zâhire kesb itdikden-şoñra taşavvufa sülûk (11) idüp Şeyh Muşlihiddîn Foçevî terbiyetine vâşıl şoñra Şeyh İbrâhim-i Ḳayserî’den (12) irşâd rütbesini hâşıl itdi. Ḥacca giderken Sultân Bâyezîd’e mülâḳât (13) idüp ḫacdan rücû muzla sizi serîr-i saltanatda câlis buluruz didi. (14) Hem öyle oldı. Pâdişâh-ı merkûma ihtişâş olmağla “pâdişâh şeyhi” dimekle (15) iştihâr bulup anlar için bir zâviye-i zîbâ binâ idüp niçe emlak (16) ḳurâ temlik itmişlerdür. Ekseriyâ dâr-üs-sa‘âdeye da‘vet idüp naşîhatlerinden (17) müntefî olurlardı. Bâb-ı zâviyeleri müzdeḫim-i vüzerâ ve ‘ulemâ idi. Cümle-i (18) menâḳıblarından biri bu ki Şeyh Ḥâcî Çelebi buyurmuşlar ki, birâderim Mü‘eyyed-zâde ile (19) ḳazâ-i ‘askerden ma‘zül iken Şeyh hazretlerine vardık. Her-çend menâşib-ı (20) dünyevîyeden ferâğ-ı ilkâ itdiler, zamîrinde cây-gîr olmaduğın müşâhede (21) itdiler. ‘Azl-i ğamı ḫâṭırım perîşân itdüğü mir‘ât-ı fu‘adlarından cilve-ger (22) olıcaḳ ekâbirâne firâşlar döşedüp bir müzeyyen ve sâde vaz’ itdirüp (23) emr eylediler ki âyîn-i pîşîleri üzre ol mesnedde oturup (24) visâdeye istinâd ideler. Anlar daḫi imtişâl idicek şeyh hazretleri (25) manşib-ı mübârek olsun diyü tehniyet itdiler. On beş gün geçmedin Edirne’den [408a] (1) Ḳırmân-ı Selîmî gelüp ḳazâ-i ‘asker tevcîhi i‘lâm buyurılup ol daḫi Edirne’ye (2) varup ḫâṭıra gelmeyen ri‘âyetlerle mer‘î oldı. ‘İlm-i zâhirde daḫi bir ṭabaḳada (3) idi ki ‘ulemâ-i ‘aşr meclisine ḫaşyet ile girerlerdi ve her mes‘ele-i ğamızaların ḫall iderlerdi. (4) ‘İşrîn ve tis‘ami‘ede İskilib’de raḫmet-i ‘âlemine rıḫlet itmişdir. Ḥalef-i eşrefleri (5) müfessir-i Tenzîl sübhâniyy-ül-‘âlem-ür-Rabbânî müftî-l-enâm Ebū Su‘üd ‘aleyh raḫmet-ül-Vedūd (6) ecel-i kerâmât-ı zâhire sendedir, ilâ-l-ân aña mu‘âdil Müftî Fâḫıl zuhûr itmek (7) vâkî‘ olmamışdur. Ve minhüm-üş-şeyh Muşlihüddîn es-Sirôzî, Şeyh

Yavşî'nün (8) hulefâsındandır. Zâviyelerinde cânîşinleri olmuştur. Ve minhüm-üş-şeyh-üs-Seyyid (9) Velâyet, Şeyh 'Abdullaṭîf-ül-Muḳaddesî hulefâsından, 'Aşık Paşa oğlu Şeyh (10) Aḫmed'den tekmiḻ ṭarîḳat-ı taşavvuf idüp icâzetleri ile irşâda şürü' (11) ve şeyhinün kerîmesin tezevvüc eyledi. 'İlm-i ḥadîsi Mevlânâ Gürânî'den kırâ'at (12) ve üç kerre cem' eylemişdür. Sulṭân Selîm şol târîḫde ki vâlid-i mâcidi (13) da'veti ile gelüp Yeñi-bağçe'ye nüzül buyurmuşlar idi; tâc ve taḫt teslîminde (14) vâlidlerinden tereddüd-i şüreti fehmi itdikde meşâyih-i kirâmdan istimdâd itdiler. (15) Anlar daḫi beşâreti munzammin ḫaberler virüp Şeyh Velâyeti da'vet idicek (16) imtinâ' itdikde tekrâr ibrâm ile getürdüp taḳarrür-i saltanatdan sū'âl (17) buyurdıkda 'an-ḳarîb ḫuşûlinden ḫaber virüp ḳaşr-ı müddetin iş'âr itdi. (18) Şeyh Aḫmed ile ḫacca varup 'Arafât'da yemîn-i imâmı Mevlânâ âyâsı (19) görüp Birusa ḫalkına ḳuṭb-ı zamân idügin ḫaber virdikde Mollâ Ayâs (20) ihlâkına teveccüh idüp rûḫ-i pâk-i şâh-ı levlâk şefâ'ati ile ḫalâş (21) bulduğı sâbîḳâ Mollâ Ayâs tercümesinde îrâd olunmuşdur. Bir gice (22) vezîr-i a'zâm Pîrî Paşa İstanbul'da binâ idüp cemâl-i ḫalîfeye ta'yîn (23) itdüğü zâviyede mevlüdini oḳıdup meşâyih ve 'ulemâdan çok kimseyi (24) ziyâfet eyledi. Seyyid Velâyet daḫi şuffe-i mescidde istimâ'-i mevlüd iderken (25) bir laḫza murâḳabeye varup başların ḳaldırdıkda aşḫâbına didiler ki **[408b]** (1) "Bu zâviye Şeyh Cemâl'den soñra medrese olur." Vâḳî'â buyurduḳları gibi oldı. (2) Taşköpri-zâde dimişler ki Seyyid ḫazretleri sâl-i vefâtlarından iki yıl muḳaddem (3) marîz olmağla vâlidimle 'iyâdetlerine varup ḫâlınden sū'âl itdügümüzde (4) buyurdılar ki "Bugün işrâḳ vaḳtinde ḫazret-i 'Azrâ'il Müftî 'Ali Çelebi şüretinde (5) geldi. Ḳabz-ı rûḫa geldi şanup 'âlem-i istiğraḳa vardım. Melek-ül-mevt eyitdi ki; (6) ziyârete geldim, ḳabza geldim ve selâm virüp gitti. Ol demden berü marâzım (7) ḫafif oldı." Seyyid-i mezbûr ḫayâtında Şeyh Sünbül Sinân marîz olup bir gün (8) ḫaber-i vefâtı şâyî' oldı. Seyyid ḫazretleri buyurdılar ki bu ḫaber-i kâzıbdır, Şeyh (9) Sünbül benden-soñra vefât ider ve benim namâzıma ḫâzır olur. Vâḳî'â buyurduḳları (10) gibi oldı. Niçe müddetden-soñra istikâdan marîz olup kırḳ birinci günde (11) müteveffâ olup namâzlarını Müftî 'Ali Çelebi el-Cemâlî ḳılıp 'ulemâ ve meşâyih-i beled (12) cümle cenâzelerine ḫâzır olmuşlardır ve mescidleri ḳarşusunda vaşiyet eyledikleri (13) maḫallde defn olındı. Müddet-i ḫayâtları yetmiş üç yıldır. 'Aḳıblerince zevceleri (14) vefât eyleyüp yanlarında defn olındı. Ve minhüm-üş-şeyh Rüstem ḫalîfe her kim (15) kendüye bir hediyye getürse iz'âfını virirdi. Ma'-hazâ kesb ve mâlı yogıdı. (16) Lāmî'î Çelebi dir ki "Bir zamân gözlerim ağırdı, ne 'ilâc eyledim ise müfid (17) olmadı. Bir civâna râst geldim. Baña didi ki, eger gözlerün iyü olmasını (18)

isterseñ sünen-i mevekkedenüñ iki āhîr rek'atinde mu'avvezeteyn oқы, bi-iznillah (19) şifā ola. Pes anlarüñ işāreti ile 'amel itdim, şifā oldu. Siz daħi (20) öyle idüñ, didi. Ben daħi ol civān kimdir diyü şordım. Buyurdılar ki (21) meşhūr kimsedür. Bildim ki Hāzret-i Hızır'dur. Ben daħi müdāvemet eyledim, bi-iznillah (22) şifā müyesser oldu", diyü naql iderdi. Teke vilāyetinden kızılbaş ħurūc (23) idüp Birusa'ya gelmek ihtimāli ile Birusalular firāra yüz ũtdılar. (24) Bunlar, ħavf itmeñ, anlar Birusa'ya gelmezler dimekle Birusalular karar itmişlerdür. (25) Hem öyle oldu. Birusa ħiřārina qarīb Naqqāş 'Alī Mescidinde medfūndur. [409a] (1) Ve minhüm-üş-şeyħ es-Seyyid 'Alī el-Farabī Endülüs bilādında bir iki 'azīze muķārin (2) olup Mışır'dan ħac idüp Şam'a rücū'dan-şoñra ũullāb-ı tekmīline şürü' idüp (3) şoñra Birusa'ya gelüp girü Şam'a varup müteveffā oldu. Tehī münkerde (4) bir derecede iki mürīdlerinüñ birinden bir nā-şāyeste vaz' görse (5) ħarb ile istiĥvānın kesr idermiş. Meclisinde ķūme-i 'ādī merfū'a idi. (6) Kendüye daħi eyitmezler idi. Ziyāretine bir ehl-i 'ilm gelse altına bir post (7) döşerdi. Vazīfe ve hedāyā-yı selāṭini ķabūl itmedi. Ma' hazā her gün (8) yigirmi mürīdin iṭ'ām iderdi. Ve minhüm-üş-şeyħ Muĥammed eş-şehīr bā'in-ül-'Irāķ (9) ümerā-i Ćerākese evlādındandır. Seyyid 'Alī yanında riyāzetler çekmişdür. Eyyām-ı (10) ħārrede yigirmi gün şü içmeyüp mertebe-i helāka varduğımı 'arz (11) itdiklerinde yine şü içmege mücāz olmamış, avuclarına āhîr şü dökmüşler, (12) 'aķlı başına gelmiş. Ol eyyāmda murādı ķapusu açılmış, şeyħi vefātından-şoñra (13) 'ömrini Medīne-i münevverede mücāveretle geķürüp anda defn olındı. (14) Ve minhüm-üş-şeyħ Muĥammed Bedaĥşī, Şam'da Molla-zāde'den kemāle irmişdür. Sultān (15) Selīm Hān Şam'ı fetĥ itdikde iki def'a ziyāretine varmışlardur. Def'a-i (16) ulāda benīlerinde aślā mükāleme cereyān bulmadı. "Niķün kelimāt itmedüñüz?" didiklerinde (17) "Bir pādişāhdur, ma'lūm idinmedik nesne ķomamış, ben aña ne diyeyim?" dimiş. (18) İkinci def'ada re'āyā-i vedāyi' ħāliķ-i berāyā idügin zıkr idüp "Sultān-ı (19) 'ādil-i maķbūl ħazret-i Rabb'dır, zāhîr budur ki taĥammül buyurılan emānet-i (20) izā'atından şiyānet olunur" diyü naşīhat idüp du'ā ile ħatm buyurdılar. (21) Diyār-ı Mışır fetĥi senesinden-şoñra vefāt itmişdür. Mü'ellif-i Tāc-üt-Tevārīĥ (22) vālidî Hāsan Cān merĥūm naql eylemiş ki Sultān Selīm Hān bir gice (23) 'ālem-i menāmda görmüşler ki Şeyħ Muĥammed Bedaĥşī misāfir tarzına girüp (24) bir nemed-i sefid giyüp bir ip ķuşaķ ķuşanmış, bizimle vedā' eyledi diyü (25) hikāyet buyurdıķda ben daħi tazelik neşvesiyle ta'bīre cesāret idüp [409b] (1) eyitdim, "Ol maķūlelerüñ seferi, sefer-i āĥiretdür. Vefāt itmemişler ise daħi ķurb-ı (2) mev'īdleri muķarrer gibi" didiğimde pādişāh-ı merķūm sūkūt buyurdılar. Ba'd zamān (3) Şeyħ

 azretleri muhtazar iken e raf-ı  am'ı i z r id p ol  ah-ı 'alic h (4) M 'eyyed min'ind-
 All h iduɡin i b r ve h sn-i 'it 'at  zre olu n diy  (5) va iyyetler itduɡin i ' r eyley p
 benden naql-i du' -i sel m ve muhabbetleri ile (6) d ny dan sefer itduɡimi i'lam idesiz
 diy  sifari  itduɡin h kim-i  am (7)  ah-ı b -i ti am derg hına 'arz ve ifh m itmi . Bu
 e n da h celeri (8) H limi Efendi h z r-ı  eriflerine geldi. E n -i mu ahabetde buyurdılar
 ki (9)  u g ne v k 'a g rmi didim. Hasan C n b yle ta'b r eylemi idi. Ekseriy  (10)
 ta ak uk-ı r y  ta'b re t bi'dir.  imdi ol aziz vef t itmi . Bunu  s -i (11) ta'b ri ile
 olma dur, siz h km eyle , bu cihetden te'dibe m sta ak olmami  mıdır? (12) H limi
 Efendi da i bu ha ire eyitdiler ki senden n -puhte vaz'-ı  ud r (13) eylemez iken ne ho 
 b yle m s ra'at itmi sin. Ben da i  ermendelikle (14) didim ki t rih-i vef tları ile t rih-i
 r y  ta'tbik buyurilsun, eger (15) r y  mu addem ise ferm n devletl  p di ahu dur; eger
 emr bir 'aks ise (16) z hir-i cez sı c 'ize i s nıdır. H limi Efendi eyitdi, Hasan C n
 bende uz n (17) cev bı ma'k ldur.  ah-ı ser-efr z  am'dan gelen mekt bı ibr z
 buyurdı da (18) r y -yı  alihaları leyle-i rihletde olduɡı zuh r buluca  hil'at ile (19) iki
 y z din r k mil- l-'iy r i s n buyurdılar. Ben da i " ltifatlarına (20) i'tim den bu 'a ay 
 c 'ize-i ta'b rdir, civ numuz c 'izesi da i 'in yet (21) buyurulmaz mı?" didim. P di ah
  azretleri tebess m-k n n v k '  cev bu n ta'b r nden (22) a send r, k rsi  zerinde olan
 c melerden birin al diy  buyurdı da (23) semm r kaplu bir a'l   u a alup  eref-i p -b sları
 ile m  erref (24) oldum ve  azret-i  eyh' n ker meti e eridir diy p du' alar itdim. (25) Ve
 minh m-  - eyh el-' rif bil-m lk el-b ri es-Seyyid A med- n-Nec ri, [410a] (1)
 Birusa'da  s de Seyyid Mu ammed Nec ri  azretleri ile nisbet-i nesebiyyeleri  ayet  urb
 (2)  zre imi . S bı da H ce 'Abid-allah En ari terbiyelerine mu arin (3) olmu lar idi.
  azret-i H ce'n n mezid-i ta'ziminde b -h z rlık i h r idicek (4) buyurmu lar ki sizi nice
 ta'zim itmeyev z, hem  l-i res ls z hem H ce (5) Ma m d ma'nev  cedd n zd r. Pes bu
 ta'zimd n ka up  eyh İl hi ile Nec r 'dan (6) R m'a hicret itdiler.  eyh İl hi anlara y r-ı
  ar dirdiler ve ziy retlerine (7) gelen mev li-i a'lid n kimseyi anlar  zerine ta dim itmey p
 c nib-i (8) yem nleri anlara ma  us idi. Ni e s l Sim v'da h dmet-i  eyhe m d vemetden
  onra (9) ic zetleri ile 'azm-i hac eylediler. H rc-ı r h on a  e ve binmege bir merkeb (10)
 virmi ler. Anlar da i  eyh ile  al t-ı maɡribi ed  id p s fre-i 'a adan (11) bir girde alup
 tevekk l-i t m birle yola rev ne oldılar. Bir mu haf-ı  erifile (12) bir me nevileri var idi.
 Mu hafı u urlatdılar. Me neviyi ibr m ile (13) iki y z a  eye  atdılar ve kimseden  ada a
 ve hediye  ab l itmey p bir adamdan (14) bir din r H ce-i B z rgv r'a nezir itmekle

ibrāmı ile qabül eylediler (15) ve mezāyıkā görmedik diyü buyurlardı. Bir müddet Qudüs-i şerîfde ve bir yıla (16) qarîb Mekke-i mükerrerede turup her gün yedi tavâf ve yedi sa'y itmek (17) nezir itmişler idi ki haftada kırk tokuz tavâf ve kırk tokuz sa'y olur. (18) Giceler şabâha dek gâh tavâf ve gâh teheccüd idüp bir lahza hâb (19) itmezler idi. Sene-i semân Şeyh İlahî hazretleri Simâv'dan hacca giden (20) tüccâr ile da'vet idüp hazret-i Emîr dahi gelüp bir müddet hizmetlerinde (21) oldılar. Hazret-i Şeyh'den Emîr bize altı yıl 'ale-istimrâr şalât-ı fecri (22) yatsu abdesti ile imâmet eyledi, didiklerini işitmişlerdür. Pes Emîr (23) hazretlerine uyhularından su'âl eylediklerinde buyurdılar ki ba'd-el-işrâk (24) Şeyh'ün katırım ve merkebin sürüp tağdan odun getirürdüm. zuhr (25) vaqtinden muqaddem tağ içinde tavârları otlamağa şalıverdügim sâ'atde **[410b]** (1) bir ağaca tayanup bir lahza hâb eylerdim ve odun ile gidüp öyle namâzına (2) irişirdim ve çift zamânında çift sürerdim ve orağ çekerdim ve çalı (3) getirüp bāğ ve bağçelerin divârını bend idüp girü şalât-ı 'aşra irişüp (4) imâmet eylerdim. Lâmi'î Çelebi kendülerden naql iderdi ki Qudüs-i şerîfde (5) iken Qudüs'ün imâmı bize muhabbet idüp medrese hücrelerinden birini tahliye (6) itirdi. Anda sâkin oldım. Medrese kayyumı iki etmek getürdi. Vakıf (7) etmegidir diyü qabül itmedim. Kayyum eyitdi, imdi seni gânidir diyü hücreden (8) ihrâc iderler. Bâri al bir fakîre vir. Ben dahi, al senün olsun didim. (9) [...] 'ayş-ı kalbe teşvîş viricek hâtıra geldi ki bir meksebi helâl olsa (10) günde andan bir aqçe 'â'id olsa anı nafaqa idinsem; bu tefekkürde iken (11) nâ-gâh bir 'Arab içerü girüp eyitdi; "Yâ Seyyidî yazı bilür misin?" Eyitdim, (12) fi-l-cümle. Bir kitâb gösterüp, "Eger bu deñlü yazarsañ kâğıdına bir aqçe (13) vireyim" didi. Qabül itdim ve günde bir kâğıd yazup ücreti bir aqçe ile (14) hâceler gibi geçindim. Şeyh İlahî Vardar Yenicesi'nde civâr-ı rahmana intikâl (15) idicek Emîr hazretlerinin İstanbul'da şevket-i hilâfetleri zuhür itmege başladı. (16) Her tarafdan mevâlî ve kuzât ve müderrisîn ve aşhâb-ı câh ve temkîn-i cenâb-ı (17) 'âlilerine ihyâ-i leyâlî iderlerdi. Sultân Muhammed Gâzi câmî'i qarbinde (18) bir güşe-i muhtaşar ihyâ itmişlerdi. İzdihâm-ı tullâb iktizâsıyla bir yer (19) dahi alup bir mescid ve tãlibler için hücrât binâ itdiler. Mezâr-ı müteberrikleri (20) dahi andadır. Balât maħallesine qarîb dahi bir mescid ve niçe hücreler bünyâd (21) idüp vakıflar ta'yîn itdiler. Dervîşâna ta'âmı çıkar ve hâric sürda (22) Ebü Eyyüb Enşârî 'aleyh rıdvân-ül-bârî ka'besine nâzır maħallde bir mescid (23) ve zâviyeleri vardur. Üç zâviyeyle tullâb-ı tarîkat-ı hâcegâna (24) maħşûşdur. Ol hazretten mervîdir ki buyurmuşlar, Şeyh'le Simâv'da (25) olurken Rûm meşâyihini görmek dâ'iyesi kalbime düşmekle isticâze ide.

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
bir.	: birleşik
bağ.	: bağlaç
cüm.	: cümle
e.	: edat
Far	: Farsça
fi.	: fiil
hr.	: harf
is.	: isim
İt.	: İtalyanca
s.	: sıfat
T.	: Türkçe
ünl.	: ünlem
yar.fi.	: yardımcı fiil
Yun.	: Yunanca
zf.	: zarf
zm.	: zamir

DİZİN

A

- āb** : (Far. is.) Su.
a. (misal-i ab-ı hayrat) 398b/14
a.+ı tedbir 375b/3
a.+le 389b/25
- ābā** : (Ar. is.) Babalar.
a.+dan (serir-i ikbal-i aba)
393a/20
- ‘Abdi-zāde** : ?
a. 406a/8
- Abd-ül-vahab ‘İzārī-zāde** : ?
a. 406a/17
- abdest** : (Far. is.) Namaz vesaire için din icâbına göre el, ağız, burun, yüz, kollar ve ayakların yıkanması; kulak, boyun ve başın mesh edilmesi.
a.+i 410a/22
- Abdurrahman el-Halebî** : ?
a.+el-halebi 406a/14
- Abdülevvel** : Abdülevvel Bamm-ül-veledzâde
a. 407a/10
- Abdürrahim eş-şehir Bababeg Çelebi** : ?
a. 403b/5
- Abdürrahman el-Müeyyedi** : ?
a. 402b/18
- abeş** : (Ar. s.) Boş, saçma.
a.+it- 401a/5
- ‘acabā** : (Ar. zf.) Merak, kararsızlık veya kuşku anlatır.
a. 404b/12
- ‘aceb** : (Ar. is.) Acaba, hayret, gariplik, şaşılacak şey.

- a. 401a/4
- ‘acele** : (Ar. is.) Çabuk, çabukluk.
a. 380a/11, 382b/20, 385b/18
- ‘Acem** : (Ar. is.) İranlılar.
a.+(şah-ı acem) 388b/5
a.+de (diyar-ı acem) 389b/22
a.+dir (maber-i tüccar-ı arab ve acem) 399b/9
a.+divanı 405b/9
a.+e 375b/2
a.+seferi 403a/7, 406a/21
- ‘acuze** : (A. is.) Kocakarı.
a.+den 403b/9
- aç-** : (T. fi.) Açmak.
a.-dugin (baş aç-) 403b/19
a.-up 386b/2
- açıl-** : (T. fi.) Açılmak.
a.-dı 404b/10
a.-miş 409a/12
a.-up 394b/10
- açma-** : (T. fi.) Bir şeyi kapalı tutmaya devam etmek, açmamak.
a. 403b/20
- ad** : (T. is.) İsim.
a.+lu 378a/5
- a’dā** : (Ar. is.) Düşmanlar.
a.+da (def-i ada) 395a/24
a.+yı bed-ray 388b/25
a.+yı din 381b/17
- ādāb** : (Ar. is.) 1. Usüller, yollar.
2. Terbiyeler
a. 403b/18
a.+ı (şerait-i adab) 397a/7
a.+ı hizmet-i müluk 398a/2
a.+ı saltanat 398a/12
- ‘adālet** : (Ar. is.) Hak tanrılık, doğruluk.
a. 395b/8
a.+i 380b/8
- adam** : (Ar. is.) Âdem, insan; erkek kişi.

a. 376b/7, 377b/12, 377b/21, 382b/11, 382b/21, 384a/16, 384b/22, 388a/21, 389b/14
a.+(müstakil adam) 379a/14
a.+dan 410a/13
a.+ı 379a/16, 380b/17
a.+ını 377b/23, 386b/7
a.+it- 376a/10
a.+lar 375b/4
a.+larını 386a/5

‘add : (Ar. is.) Sayma, sayılma.
a.+it- 394a/8

ādem : (Ar. is.) Adam, insan; erkek kişi.
a.+i güzide it- 398a/3
a.+i rüşd 393a/7

‘adet : (Ar. is.) Görenek, usül, alışkanlık.
a.+eyle- 386b/6
a.+i kadime-i osmaniyan 375b/14
a.+i melufe 391b/16
a.+i tatariyye 378a/16
a.+ü kanun 378a/24, 396a/14

ā‘di : (Ar. s.) Bayağı, aşağı.
a.+(kume-i adi) 409a/5

‘adīde : (Ar. s.) Çok, pek çok.
a.+(vücut-ı adide) 379b/20

‘adil : (Ar. s.) Doğruluk gösteren, doğru.
a.+(şehzade-i adil) 381a/18
a.+i (sultan-ı adil-i makbul) 409a/19

‘adiyye : (Ar. s.) İtiyad edilmiş, alışılmış.
a.+(salaat-ı adiyye) 400b/12

‘adl : (Ar. is.) Doğruluk.
a. 380b/19, 380b/5

‘adlī : (Ar. s.) Adaletle ilgili.
a.+(daye-i adli) 390b/24

‘adu : (Ar. is.) Düşman, yağı.

a. 388b/16
a.+da (menabih-i adu) 389a/24
a.+yı fitne-cuy 388b/9, 389a/15
a.+yı kine-cuy 385b/6

āfāk : (Ar. is.) Ufuklar.
a.+a (şehriyar-ı afak) 384b/24

āfāk-gīr : (Ar. Far. bir. s.) Ufukları tutmuş, dünyaya yayılmış.
a.+(şah-ı afak-gir) 398a/17

āfāt : (Ar. is.) Afetler, belalar, musibetler.
a.+(fi-l-tehir-i afat) 383b/20
a.+ı mahafat 391a/6

āftāb : (Far. bir. is.) Güneş; güneş ışığı.
a.+ı (cemal-i aftab-ı cihantab) 394b/15
a.+a 399b/4

‘afv : (Ar. is.) 1. Suçunu bağışlama. 2. Özür dileme.
a.+buyur- 401b/23
a.+it- 402a/3, 402a/5
a.+ol- 402a/8

ağa : (T. is.) Ağa, bey.
a.+lara 383b/17

ağac : (T. is.) Ağaç.
a.+a 410a/25

āgāh : (Far. s.) Bilgili, uyanık, haberli.
a.+ol- 387a/19, 401b/16

āgāz : (Far. is.) Başlama.
a. 391b/17, 393a/1
a.+ı vüru-yı teveccüh 398a/25
a.+ü ser-i nühüfte 388a/16

ağır : (T. s.) Tartıda çok çeken.
a. 388b/14

ağır- : (T. fi.) Ağırnak.
a.-dı 408b/16

ağlaş- : (T. fi.) Birlikte ağlamak.
a.-dılar 402b/13

ağniyā : (Ar. s.) Zenginler.
a.+olma- 399a/1

ağrāz : (Ar. is.) Maksatlar,
niyetler.
a.+ı 392a/25

aḥad : (Ar. s.) (Daha, çok)
keskin.
a. 404b/6
a.+e 383b/9

ahālī : (Ar. is.) Halk.
a.+(mecmu-ı havatır-ı ahali)
394b/8
a.+yi islam 395a/16

aḥbār : (Ar. is.) Haber, ortada
dönen söylentiler.
a.+ı cevab 383b/14

aḥber : (Ar. is.) Haber.
a.+gönder- 383a/7

aḥbiye : (Ar. is.) Kıldan yapılan
göçebe çadırları.
a.+den (erbab-ı ahbiye) 375b/8

‘ahd : (Ar. is.) 1. Söz verme. 2.
And, yemin. 3. Devir, zaman, gün.
a.+(nakz-i ahd ü halef) 383b/1
a.+(veli-ahd eyle-) 391a/3
a.+i (şiar-ı ahd-i sabık) 382b/6
a.+i muradiyye 407a/14
a.+i selimiyye 405b/3, 406a/18,
406b/13, 406b/23, 406b/3,
407a/24
a.+i sultan ahmed 393b/20
a.+i şebab 376b/5
a.+im 391a/3, 402b/7, 407a/16
a.+inde (mehd-i ahd) 390b/24
a.+ü misak-ı nakz 383b/12
a.+ü peyman 391a/10, 397a/19
a.+ü yemin 383b/6

‘ahd-nāme : (Ar. Far. bir. is.)
Yapılan anlaşma.

a.+(muvafik-ı ahd-name) 382a/19
a.+i mezbure 382a/23
a.+lerine 383b/7

Aḥırlı : Karadeniz kıyısında bir
kasaba.
a. 385b/18
a.+da 384a/17
a.+iskelesi 380a/9
a.+ya 384a/15

Āhi Yusūf-üt-Ṭoḳadī ?
400a/2

aḥir : (Ar. s.) En son, en sondaki.
a. 376b/11, 384a/5, 388a/25,
392b/14, 398a/15, 400b/1,
404b/10, 406b/20, 407a/8,
408b/18, 409a/11
a.+de (hin-i ahir) 400b/13
a.+i kar 386b/13
a.+ine 400a/11
a.+ol- 378b/16, 402a/6

aḥir-ül-emr : (Ar. is.) En son emir.
a. 381a/20, 389a/23, 394b/25

aḥiret : (Ar. is.) Öbür dünya.
a.+dir (sefer-i ahiret) 409b/1
a.+i 401b/21
a.+iñüze 402a/6
a.+üñiz 402a/22

aḥkām : (Ar. is.) Emirler,
hükümler.
a.+(nazır-ı ahkam) 384b/2
a.+gönder- 387a/13
a.+ı cihan-muta 397a/23
a.+ı şerif 388a/3, 392b/8
a.+ı şerife 397b/1
a.+ımı (zimam-ı ahkam) 396b/10

aḥlāk : (Ar. is.) Ahlāk.
a.+ı (mahasin-i ahlak) 397a/7

Aḥmed : Sultan Bayezid’in oğlu.
a. 392b/3
a.+(sultan ahmed) 376b/19,
378b/6, 379b/23, 382b/3, 383a/16,
387a/18, 388b/6, 390b/19, 390b/5,

391a/23, 391b/4, 391b/9, 392a/18,
 392a/20, 392b/15, 392b/19,
 393a/2, 394a/18, 395a/15, 395a/23
 a.+(şahzade sultan ahmed) 390b/6
 a.+den (ahd-i sultan ahmed)
 393b/20
 a.+den (sultan ahmed) 393b/23,
 394a/2
 a.+den (şeyh ahmed) 408a/10
 a.+e 376a/22, 376b/11
 a.+e (sultan ahmed) 376b/10,
 382b/5, 385a/15, 387a/10,
 388b/11, 391a/13, 391a/9, 391b/8,
 392b/20, 393a/23, 400a/8, 403a/12
 a.+e (şehzade sultan ahmed)
 376b/8, 383a/25, 388a/8
 a.+han 386a/8, 387a/16, 391a/2
 a.+i(şehzade sultan ahmed)
 382b/2
 a.+i (sultan ahmed) 376b/24,
 380b/2, 385a/2, 388a/6, 390b/13,
 391a/11, 391b/12, 391b/15
 a.+sultan 378a/8
 a.+üñ 376a/24
 a.+üñ (sultan ahmed) 376b/13,
 377a/11, 377a/5, 377a/8, 377b/23,
 377b/9, 378a/7, 385a/10, 391b/18,
 393a/14, 393b/16
 a.+üñ (şehzade sultan ahmed)
 386a/2, 392b/7, 393a/7

Aḥmed-ün-Necārī : ?
 a.+(seyyid ahmed-ün-necari)
 409b/25

ahret : (Ar. is.) Öbür dünya.
 a.+e intikal it- 390b/10
 a.+üñiz (kaziyye-i ahret) 402a/2

aḥsen : (Ar. s.) Pek güzel.
 a.+dir 409b/22
 a.+i vücuh 394b/23

āhū : (Far. is.) Ceylan.
 a.+yı 403b/25

aḥvāl : (Ar. is.) Oluşlar,
 durumlar.
 a. 393b/9
 a.+den 380a/17

a.+i (nazm-ı ahval-i memleket)
 390b/11
 a.+i alem 390a/7
 a.+i selim han 382b/15
 a.+in 389a/14
 a.+ine 386b/20
 a.+üñi 392b/12

‘ā’id : (Ar. s.) İlgili, ilişkili,
 dolayı.
 a. 390a/17
 a.+ol- 410b/10

ak : (T. s.) Beyaz.
 a. 404a/7

‘aḳab : (Ar. is.) 1. Topuk, ökçe. 2. Arka,
 sırt.
 a.+ine düş- 388b/12

‘aḳā’id : (Ar. is.) inanılan şeyler.
 a.+i (şerh-i akaid-i hayali) 407a/9
 a.+i nesefiyye 406b/2

‘aḳār : (Ar. is.) Para getiren mülk.
 a. 399a/7

akçe : (T. is.) Gümüş para.
 a. 397b/23, 399a/21, 399a/5,
 399b/18, 399b/4, 400a/17, 400a/4,
 401a/12, 402b/11, 402b/21,
 403a/13, 403a/20, 403a/23,
 403a/24, 403a/5, 403a/8, 403b/2,
 403b/3, 403b/6, 403b/8, 404a/22,
 405a/1, 405a/17, 405a/23,
 405b/24, 405b/4, 406a/13,
 406a/24, 406a/5, 406b/14,
 406b/18, 406b/4, 406b/8, 407a/24,
 407a/7, 410a/9, 410b/10, 410b/12,
 410b/13
 a.+ye 410a/13

‘aḳd : (Ar. is.) 1. Bağ, bağlama.
 2. Sözleşme.
 a.+i biat 388a/6
 a.+i biat eyle- 397a/15
 a.+i divan 390b/12
 a.+i meclis 383a/11
 a.+i meclis-i ziyafet 390a/5
 a.+i umur-ı cumhur 397a/3

a.+ü biat itdir- 391a/9

ağdem : (Ar. s.) İlk, önce, önceki.
a. 393b/15, 393b/6

‘ağıbet-endiş : (Ar. Far. bir. is.) Sonunu düşünen.
a.+olma- 377a/13

‘ağıbet-endişelik : (Ar. T. is.)
Sonunu düşünmek.
a. 376b/25

‘ağıl : (Ar. is.) Us, akıl.
a. 385a/13
a.+ları 395b/25

ağın : (T. is.) Düşman topraklarına toplu olarak yapılan baskın.
a.+ım 375b/5
a.+it- 375b/11, 376a/2

‘ağib : (Ar. s.) Bir diğzerinin arkasından gelen.
a.+lerince 408b/13
a.+i gir 384a/8

‘ağil : (Ar. s.) Akıllı kimse.
a. 388b/25

Ağkirman : Bugünkü Ukrayna’da bir şehir. Sultan Selim bu ili kendine üs edinmişti.
a. 378b/20, 379a/13, 380a/8, 393b/13
a.+a 386a/4
a.+dan 384b/21

‘ağl : (Ar. is.) Akıl, us.
a.+ı başına gel- 409a/12
a.+ı şaş- 386b/22

‘ağliyye : (Ar. is.) Akılla ilgili olan; akıl ile anlaşılan.
a.+(ulum-ı akliyye) 402b/23

Ağmedrese : Niğde’de merkez ilçe.
a.+yi 405a/15

ağrabā : (Ar. is.) Aralarında soy yakınlığı olanlar.
a.+sı 407a/14

ağrān : (Ar. is.) Eş ve benzer olanlar, yaşıtlar.
a. 400b/1

‘aks : (Ar. is.) Çarpma, çarpıp geri dönme.
a. 409b/15

ağřā : (Ar. s.) Son, en son, uzak.
a.+yı dar-ül-harb 381b/18
a.+yı murad 381b/11

Ağşaray : Aksaray.
a.+(der-beyan-ı rivayet-i aksaray) 384a/23

Ağşemseddin : Asıl adı ile şeyh Muhammed şemsettin Bin Hamza, 15. yüzyılın en büyük sufilerinden biri ve çok yönlü Türk Bilim adamıdır.
a. 407b/2

al- : (T. fi.) Bir şeyi veya bir kimseyi bulunduğu yerden ayırmak.
a. 390a/23, 409b/22, 410b/8, 410b/8
a.-dı 386b/11, 402b/24, 406b/11
a.-dılar 389b/14
a.-maga 385b/10
a.-mak 386b/17
a.-up 384a/10, 390a/23, 398a/6, 407a/20, 409b/23, 410a/11, 410b/19
a.-up (haber al-) 402b/20
a.-ur 378b/9
a.-urlar 378b/1

a‘lā : (Ar. s.) (daha) yüksek.
a. 409b/23
a.+ya (paye-i serir-i ala) 376b/9, 382b/17, 395b/22
a.+ya (serir-i ala) 393a/22

ālā : (Ar. is.) İhsanlar, bahşışler.

a.+y1 arz 388a/10

Alacahisar : Osmanlı
İmparatorluğu'nun Rumeli
topraklarındaki sancaklarından
biri.
a. 382a/13

Alaeddin-ül-yetim : ?
a. 407a/13

'alāka : (Ar. is.) İlgi, ilişik.
a.+(kat-ı alaka it-) 377a/3

a'lām : (Ar. is.) Bayraklar, sancaklar.
a. 382b/22
a.+(sevk ü alam eyle-) 379a/9
a.+1 (nasb-ı alam-ı islam) 381b/18

ālām : (Ar. is.) Kederler, acılar.
a. 390b/9

'alāmet : (Ar. is.) İşaret, iz, nişan.
a.+i 376a/10
a.+idir 390a/20

Alaşehir : Manisa'da ilçe; Alaşehir.
a. 387a/1

alay : (Far. is.) Topluluk, kalabalık;
asker topluluğu.
a. 385b/3, 389a/18
a.+lar bağla- 389a/16
a.+ların 381a/11
a.+larına 389a/23

aldırma- : (T. fi.) Almak işini
yaptırtmak, getirtmek.
a.-dılar 375b/16

'ale-l-a'myā : (Ar. zf.) Körükörüne.
a. 389a/14

'ale-l-fevr : (Ar. zf.) Derhal, birden.
a. 389a/16

'ale-l-ḥuşūs : (Ar. zf.) Hele, hususiyle,
en çok.
a. 397b/18

'ale-l-istimrār : (Ar. zf.) Aralıksız.
a. 410a/21

'ale-ş-şabāḥ : (Ar. zf.) Sabahleyin,
erkenden.
a. 378b/17
a. 396b/15

'ale-s-seḥer : (Ar. zf.) Seher vakti.
a. 378b/25
a. 381a/9

'ale-t-ta'accül : (Ar. zf.) Alelacele.
a. 391a/22

'ale-t-ta'cīl : (Ar. zf.) Aceleyle.
a. 378b/20, 387b/24

'ālem : (Ar. is.) Dünya, cihan.
a.+(fāhr-i ālem) 404b/3
a.+e (ahval-i ālem) 390a/7
a.+e (halk-ı ālem) 376a/16
a.+e (nizam ü intizam-ı ālem)
379a/8
a.+e (tedarik-i umur-ı ālem)
387a/23
a.+i (ittifak-ı ālem-i ruya) 404a/7
a.+i (sülüs-i ālem) 402a/16
a.+i asr 406b/11
a.+i cümle 398a/10
a.+ine (rahmet-i ālem) 408a/4
a.+i istigrak 408b/5
a.+i kuds 404a/17
a.+i menam 409a/23
a.+leri 385b/9
a.+üñ 389a/20, 401a/5

'ālem : (Ar. is.) Bayrak, sancak.
a.+i mehter 396a/16

'ālem-penāḥ : (Ar. Far. bir. is.) Alemin
sığınacağı yer.
a.+(hazret-i padişah-ı ālem-penah)
385a/9
a.+a (atabe-i ālem-penah) 379a/19

'aleyh : (Ar. is.) Karşı; onun üzeri.
a. 404a/23, 408a/5, 410b/22

'aleyhi : (Ar. e.) Onun üzerine

a.+(sallallahü aleyhi vessellem)
404b/3

'aleyhi-t-tahiyye : (Ar. cüm.) Ona
ömür versin; ona selam olsun.
a. 402b/15

alıko- : (T. bir. fi.) Alıkoymak,
bir süre için bir yerde tutmak.
a.-mışlar imiş 380b/4

alıko- : (T. bir. fi.) Alıkoymak,
bir süre için bir yerde tutmak.
a.-up 377b/1

alın- : (T. fi.) Almak işi
yapılmak.
a.-ması 389a/11

alıver- : (T. bir. fi.) Hemen almak.
a.-di 406b/13

'ali : (Ar. s.) Yüce, ulu.
a. 376a/6, 401b/1
a.+(cısır-i ali) 399a/17
a.+(ferman-ı ali) 387b/19, 390b/12
a.+(hazret-i ali) 400b/8
a.+(hazret-i şehriyar-ı ali) 394b/15
a.+(imam ali) 405a/13
a.+(müfti ali çelebi) 408b/11,
408b/4
a.+(nakkaş ali mescidi) 408b/25
a.+(nur ali) 392b/24
a.+(seyyid ali) 409a/1, 409a/9
a.+(taht-ı ali) 376a/22
a.+(vezir-i azam hadım ali paşa)
387a/3
a.+(yakup seydi ali) 405b/23
a.+bin ebu talib 405b/7
a.+den (mevali-i ali) 410a/7
a.+i (evlad-ı ali-i teyyar) 377b/5
a.+lerine (temkin-i cenab-ı ali)
410b/17
a.+ye (meclis-i ali) 401b/19

'ali-cenāb : (Ar. s.) 1. Cömert 2.
Şerefli kimse.
a.+(sultan-ı ali-cenab) 382b/20
a.+ı 377b/1

a.+(şehzade-i alicenab) 380a/11,
381b/15

'Ali Çelebi : ?
a. 401a/8

'Ali Kuşçu : Ali Kuşçu: Türk-
İslam dünyasının büyük astronomi
ve kelam alimi olan Ali Kuşçu,
XV. yüzyıl başlarında
Semerkant'ta doğdu. Babası
Muhammed, ünlü Türk Sultanı ve
astronomu Uluğ Bey'in kuşçusu
olduğu için, ailesi 'Kuşçu'
lakabıyla meşhur oldu. Küçük
yaştan itibaren matematik ve
astronomiye ilgi duyan Ali Kuşçu,
devrin en büyük alimleri olan
Bursalı Kadızâde Rumî,
Gıyâseddin Cemşid ve Muînuddîn
Kâşî'den matematik ve astronomi
dersi aldı.

k.+dan (ali kuşçu) 400a/10,
400a/19, 407b/10
k.+nuñ (ali kuşçu) 406b/6

'ali-makām : (Ar. s.) Makamı yüksek
a.+dan (hidam-ı ali-makam)
382a/15

'ali-mikdār : (Ar. s.) Değeri yüksek.
a.+(şehzade-i ali-mikdar) 381b/23
a.+a (cenab-ı şehzade-i ali-
mikdar) 382a/2

'ali-nijād : (Ar. Far. bir. s.) Yüksek
tabiatlı.
a.+(şehzade-i ali-nijad) 380a/15

'Ali Paşa : Hadim Ali Paşa
(sonradan "Şehit Hadim Ali Paşa"
şeklinde anılmıştır) II. Beyazıt
saltanatında 1501-1503 ve 1509-
1511 yılları arasında sadrazamlık
yapmış Osmanlı devlet adamıdır.
Şehzade Selim (Yavuz Sultan
Selim), Şehzade Korkut ve
şehzade Ahmed'in taht kavgaları
sırasında Şehzade Ahmed'i

desteklemiş 1511'de İran ile yapılan savaş sırasında ölmesi Yavuz Sultan Selim'in işine gelmiştir.

a. 384b/11, 387a/8, 387b/25, 388a/1, 388a/21, 388a/8, 388b/2, 388b/3, 388b/6, 388b/8, 389a/12, 389a/8, 389b/5, 390b/6

‘āli-şān : (Ar. s.) Şan ve şerefi büyük olan.

a. 376b/6
a.+(berat-ı alışan) 377b/17
a.+(hüküm-i alışan) 379a/18
a.+(ittifak-ı hazret-i şehzade-i alışan) 377b/22
a.+(şah-ı alışan) 380b/9, 381b/4
a.+(şehriyar-ı alışan) 377a/24
a.+da (divan-ı sultan-ı alışan) 380b/23
a.+ı (ferman-ı alışan-ı mucib) 380a/5
a.+uñuza (cenab-ı alışan) 384b/20

‘ālicāh : (Ar. Far. bir. s.) Yüksek rütbeli.

a.+(padişah-ı alicah) 396a/7
a.+(şah-ı alicah) 409b/3
a.+(şah-zade-i alicah) 375b/19
a.+(şehzade-i alicah) 380a/13, 380b/1, 383a/22, 386a/3
a.+a (şah-ı alicah) 398a/15
a.+a (ümera-i alicah) 387a/15
a.+ı 384a/6
a.+ı (şah-ı alicah) 393b/4, 394b/6

‘ālim-ül-‘āmil : ?

m. 401a/8

‘ālişāh : (Ar. Far. bir. s.) Yüce şah

a.+a (emr-i alişah) 396b/19

‘āliye : (Ar. is.) Bir şeyin en yukarısı, tepesi.

a.+si (medrese-i aliye) 399a/12
a.+ye (divan-ı aliye) 401b/16

‘aliyy-ül-şān : (Ar. s.) En şanlı.

a.+(padişah-ı aliyy-ül-şān) 39

‘Aliyy-ül-Yegāni : ?

a. 400a/16

āliyye : (as.) Alete mensup.

a.+(mazhar-ı avatıf-ı aliyye) 381b/1
a.+i (avatıf-ı aliyye-i hakaniyye) 379a/13
a.+i (evamir-i aliyye-i ilahiyye) 379b/9
a.+leri (hidmet-i aliyye) 384b/4
a.+leri (işaret-i aliyye) 380a/10

Allāh : (Ar. is.) Yaratıcı, Tanrı.

a. 384a/6, 389b/20

Allah-ı te‘ālā : Yüce Allah.

h. 399b/13

Allāhü ekber (Ar. cüm.) Allah büyüktür.

a.+ekber 403b/12

‘allāme : (Ar. s.) Çok bilgin.

a.+i (tehzib-i allame-i taftazani) 406b/16

alma- : (T. fi.) Alma işini yapmamak.

a.-yalar 384a/20

alt : (T. is.) Bir şeyin yere bakan yanı.

a.+ına 390a/1, 409a/6
a.+ında 378b/7, 395a/16
a.+ını üstüne götür- 389b/12

altı : (T. is.) Altı.

a. 410a/21
a.+(seksen altı) 399a/5
a.+(tokuz yüz on altı) 399b/10

altmış : (T. is.) Altmış.

a. 399a/21, 400a/25, 403b/8, 406a/5, 406b/14, 407a/24, 407a/7

‘alyā : (Ar. is.) Yüksek yer; gök.

a.+dan (atabe-i alya) 392b/11
a.+larından (atabe-i alya) 377a/23
a.+sı 389b/22
a.+sı (yed-i alya) 406b/5

a.+ya (atabe-i+alya) 379a/17

‘ām : (Ar. is.) Sene, yıl.
a.+(inam-ı am) 397a/21

a‘mā : (Ar. is.) Körlük; manevi görmezlik, bilgisizlik.
a. 403b/19, 404b/10, 405a/18
a.+(istida-yı ama) 405a/20

āmāde : (Far. s.) Hazır, hazırlanmış.
a.+ol- 395b/3
a.+yim 395b/2

āmāl : (Ar. is.) Ümitler, istekler,dilekler.
a.+i 398a/5
a.+i (nihayet-i amal) 396b/19, 396b/25
a.+i (sebze-zar-ı amal) 385a/10
a.+imiz (vesile-i husul-i amal ol-) 380a/4

Amasya : Birçok Osmanlı şehzadesinin valilik yaptığı sancak.
a. 390b/9, 393a/1, 401a/19, 403b/23, 406a/11, 406a/8, 406b/8
a.+(şehir-i amasya) 399a/22
a.+da 387a/18, 390b/19, 400a/6, 401a/22, 402b/18, 403b/14, 403b/16, 405a/14
a.+dan 386a/5, 394a/4

‘amel : (Ar. is.) 1. İş 2. Niyet
a.+e 388a/1
a.+eyle- 397a/25
a.+it- 380a/5, 408b/19
a.+olınma- 386a/3

‘amelī : (Ar. s.) Pratik
a.+dir (tarik-i amelī) 390a/18

‘amīk : (Ar. s.) Derin.
a.+den (fecc-i amik) 381a/22

āmīn : (Ar. ünl.) Öyle olsun, Yā Rab duamızı kabul eyle.
a. 398a/15, 399b/22

āmīr : (Ar. s.) Emreden, buyuran.
a.+e (hazain-i amir) 401b/15
a.+e (hazane-i amir) 400a/21

ammā : (Ar. e.) Ama, fakat, ancak, öyle ki.
a. 380b/12, 383b/11, 386b/11, 387b/20, 388a/25, 388a/5, 388b/2, 404a/18, 405b/21, 407a/18

‘amme : (Ar. s.) Umuma mahsus olan
a.+i asker 395a/11
a.+i enam 394b/9
a.+i nas 398b/8
a.+i reaya 391a/20
a.+si 407a/14
a.+ye (vilayet-i amme) 391b/23

‘ammi : (Ar. is.) Amca.
a.-nüñ 392b/9

an : (T. zm.) O
a.+da 378b/21, 390a/6, 403a/3
a.+dan 378a/14, 380a/17, 380a/19
a.+ı 378a/11
a.+uñ 378a/12, 378b/11, 396a/13
a.+uñdır 378b/16

‘an-ķarīb : (Ar. zf.) Yakından, çok geçmeden.
a. 408a/17
a.+i tafsil olın- 382b/4

Anaķolı : (T. is.) Anadolu
a. 375b/1, 375b/19, 383a/1, 386b/5, 386b/9, 387a/13, 387a/3, 391b/19, 392a/6, 392b/1, 402b/2, 403a/19, 405a/16, 405a/22, 406a/20, 406b/3
a.+beglerbegi karagöz paŗa 386b/6
a.+da 379b/25, 392b/16
a.+da (vilayet-i anatolı) 395a/7
a.+ya 375b/4, 393b/16, 395a/18, 395b/1, 403a/22, 403a/4, 405b/2

‘anberīn : (Ar. Far. s.) Anber kokulu

a.+i (name-i anberin-i hitame)
391b/3

ancağ : (T. e.) Yalnız, sadece.
a. 389a/11

anda : (T. zf.) 1. O sırada, o zamanda
2.zm. Orada
a. 400a/7, 402a/22, 404a/25,
410b/6
a.+dır 410b/20

andan : (T. zm.) Ondan
a. 400a/24, 403a/12, 403a/19,
403a/20, 403a/23, 403a/24,
403a/24, 403a/4, 405a/24,
405a/25, 405b/2, 406b/13
a.+maada 405b/22

andan-şoñra : (T. zf.) Ondan sonra
a. 398a/7, 403a/6, 405a/22

Anğara : Ankara.
a. 405a/14
a.+(buy-ı ankara) 387a/16
a.+da 387b/18

anlar : (T. zm.) onlar
a. 376a/8, 388b/13, 389b/21,
390b/4, 404a/25, 407b/15,
407b/24, 408a/15, 410a/10, 410a/7
a. 408b/24
a.+a 388b/16, 390a/17, 396a/4,
401b/2, 410a/6, 410a/8
a.+ı 388b/4, 389b/12, 389b/17,
403b/23
a.+uñ 383a/4, 385a/9, 395a/15,
402a/9, 408b/19
a.+uñdır 376a/6

Antalya : Antalya.
a.+yı 388b/1

‘ār : (Ar. is.) Utanma.
a.+(izale-i har-ı ar u neng it-)
384a/1
a.+(şeyn ü ar müteveccih ol-)
388b/10
a.+it- 405a/11

ara : (T. is.) Mesafe
a.+da 381a/19, 382b/17, 395b/15,
396a/4
a.+sında 376a/19, 396a/11
a.+yı faside 376b/24

‘Arab : (Ar. is.) Arap kavmi.
a. 406a/25, 410b/11
a.+(maber-i tüccar-ı arab ve acem)
399b/9

‘araba : (T. is.) Her türlü kara taşıtı.
a. 385a/22, 385a/24
a.+yı 385a/25, 385b/2

‘Arabī : (Ar. is.) Arap kavmine mensup;
Arapça
a. 405b/13, 406a/24

‘Arabiyye : (Ar. is.) Araplarla ilgili.
a.+(kasaid-i arabiyye) 407a/12
a.+(kasaid-i arabiyye ve farisiyye)
406b/5
a.+(nazm-ı belig-i arabiyye)
406b/2
a.+sin (kasaid-i arabiyye) 406a/25

‘Arafat : (Ar. is.) Mekke’de kutsal
dağ.
a.+da 408a/18

ārām : (Far. is.) 1.Durma,
eğlenme 2.Yerleşme.
a.+eyle- 382b/12, 394b/12
a.+it- 382b/18, 383b/9

‘arāmī : ?
a. 390a/21

‘araşāt : (Ar. is.) Mahşer yeri.
a.+da (arsa-i arasat) 404b/21

ārāste : (Far. s.) Bezenmiş,
süslenmiş.
a.+it- 389a/4

a’rāz : (Ar. is.) 1.İşaretler 2.
Hastalık alametleri 3. Kazalar
a. 407a/16
a.+ol- 404b/10, 405a/18

‘arız : (Ar. s.) Gelen
a.+(haclet-i arız) 388b/9

‘arif : (Ar. s.) Bilgili, irfan sahibi.
a. 403b/2

Ārif : Şeyh Ārif
e. 409b/25

arpa : (T. is.) Buğdaygillerden bir bitki ve bu bitkinin taneleri.
a. 405a/2, 405a/3

arpalık : (T. is.) 1. Arpa konulan yer. 2. Arpa tarlası 3. Müftü ve kazasker gibi din görevlilerine aylık yerine verilen yiyecek, giyecek gibi şeyler.
a. 405a/1, 405a/4

‘arşa : (Ar. is.) Yer, toprak.
a.+i arasat 404b/21

‘arş : (Ar. is.) Göğün dokuzuncu katı.
a. 404a/8

art : (T. is.ve s.) Arka, geri.
a.+ına bakma- 389a/1
a.+ına düş- 388b/17
a.+larına düş- 388b/20
a.+ınca (ardınca) 404a/13

artur- : (T. fi.) Arttırmak, çoğaltmak.
a.-mak 405a/9

‘arūs : (Ar. is.) Gelin.
a.+ı saltanat-ı şevher 393a/17

‘arūz : (Ar. is.) 1.Yanak 2.Yan, taraf 3.Yol, usul
a. 399a/7
a.+it- 394b/11

‘arz : (Ar. is.) Bir büyüğe sunma, gösterme.
a. 409b/7
a.+eyle- 376b/12, 376b/9, 379a/8, 381b/9, 382a/11, 384b/18,

385a/24, 385a/6, 392b/11, 395b/22
a.+ı 380a/3, 391b/4
a.+ı (ala-yı arz) 388a/10
a.+ı eşraf ü sadat it- 391b/21
a.+ı saltanat 402a/9
a.+it- 376b/15, 379b/18, 381a/2, 382b/17, 392a/15, 401b/18, 401b/18, 402b/25, 404a/10, 404a/15, 409a/10
a.+itme- 405a/19
a.+olın- 377a/10, 387a/2

‘arzān : (Ar. zf.) Enine, genişliğine.
a.+(tulen ve arzan) 375b/12

ārzū : (Far. is.) İstek, heves.
a.+niñ (düşmen-i fitne-i arzu) 385b/6
a.+sı 385b/1
a.+sı (murad u arzu) 378a/2
a.+sı (şişe-i arzu) 392a/23
a.+sıyla 380a/8
a.+siyle 402b/22
a.+yı 384b/19
a.+yı nefis 379b/21

aşāğır : (Ar. s.) Şeref ve itibarca küçük olanlar.
a.+(kaffe-i asagır) 394b/9

‘asākır: (Ar. is.) Askerler.
a.+i (mecmu-ı asakir-i firuz) 395a/21
a.+i encüm-şümar-ı dilaveran 385b/4
a.+i mehabet-i teessür 385a/25
a.+i müteferrika 384a/15

āsān : (Far. s.) Kolay.
a. 389a/11
a.+(maslahat-ı asan) 381a/3

āşār : (Ar. is.) Eserler, izler.
a.+(mazhar-ı asar) 396b/6
a.+(vüzera-i vizr-asar) 379a/24
a.+ı (zıkr-i asar-ı hayr) 398b/24
a.+ı hayrat 398b/22

āsāyiş : (Far. is.) Rahat, huzur ve güvenlik
a.+(sebeb-i asayiş) 377b/8

‘aşf : (Ar. is.) 1. Zulüm 2. Haksızlık.
a.+ı mekan 389a/25

aşhāb : (Ar. is.) 1.Sahipler
2.Peygamberimizi görmek ve sohbetinde bulunmak şerefine erişmiş olanlar
a.+ı cah 410b/16
a.+ı ihtişam 398b/12
a.+ı saadat 398b/16
a.+ına 408a/25

Aşıl : Kıvāmeddīn-i Şīrāzī el-Aşıl
e.+dır 405b/5

‘asīr : (Ar. s.) Zor, güç
a.+(mukavemet-i asir ol-) 382b/20
a.+dir 391a/19

‘asīr-ūd-def : (Ar. s.) Defetmesi güç olan
a.+dir 400b/21

‘asker : (Ar. is.) Er
a. 375b/10, 375b/18, 378b/13, 380b/11, 381a/1, 381a/18, 381a/9, 384a/2, 385a/3, 385a/7, 385b/12, 385b/20, 388b/12, 388b/21, 389a/18, 389a/18, 396a/9
a.+(bi-kıyas-ı asker) 382b/15
a.+(kadı-asker) 405b/3
a.+(kaza-i asker) 408a/1
a.+(muhafaza-i asker) 380b/14
a.+(ser-amed-i asker) 395a/24
a.+çek- 392b/9
a.+den 385b/14, 385b/17
a.+den (kaza-i asker) 407b/19
a.+dir 388b/15
a.+e 383b/17, 385b/15, 395a/22, 396a/2
a.+i 390b/13, 392b/20
a.+i bayezid han 384b/11
a.+i bi-hesab koş- 380a/14
a.+i bi-şümar 381a/16

a.+i dua-kūnan 388a/13
a.+i mecmu 383a/5
a.+i nusret 382b/5
a.+i tatar 377b/4
a.+i zafer-mal 394b/3
a.+ile 378b/17
a.+in 381a/11
a.+ine 383b/2
a.+ini 378b/11
a.+inüñ 383b/14, 389a/8, 389b/10
a.+le (mübalaga-i asker) 380b/10
a.+lerinde 380b/5
a.+lerine 383b/9
a.+lerinüñ (tebah-ı asker) 389a/3
a.+üñ 382b/18, 389a/14, 395b/21
a.+üñ (amme-i asker) 395a/11

aşl : (Ar. is.) Asıl, kök; esaslı; esasen
a. 387a/9
a.+ı 384b/14
a.+ı kılavuz-ı sadakat 376a/5
a.+ından 399b/12

aşlā : (Ar. zf.) Hiçbir zaman.
a. 383b/9, 400b/10, 401b/8, 409a/16

aşlī : (Ar. s.) Asla mensup; hususi, seçkin.
a.+(garaz-ı aslı) 388a/5

āsmān : (Far. is.) Gök, sema.
a.+ı fitne 395a/14
a.+ı rifat 396a/14
a.+ınuñ (devlet-i asman) 376b/3

‘aşr : (Ar. is.) Asır, yüzyıl; ikinci vakti.
a.+da 377a/20, 384b/2
a.+da (vakt-i asır) 400b/17
a. 400b/14
a.+(müfti-i asr) 400b/3
a.+(ulema-i asr) 408a/3
a.+a 400b/17
a.+a (alem-i asr) 406b/11
a.+a (müfti-i asr) 401b/5
a.+a (salat-ı asr) 410b/3
a.+ına 405b/12
a.+ında 406a/2

a.+uñ 404b/10

āstān : (Far. is.) 1. Eşik 2. Dergah 3. Payitaht
a.+ı bayezid han 376a/20
a.+ı saadet-i aşıyan 385a/8,
391b/6
a.+ına 376b/7

āstāne : (Far. is.) 1. Eşik 2. Dergah 3. Payitaht 4. Allah'a yakın kimselerin kabri 5. İstanbul
a.+i devlet 379a/17
a.+i saadet 379a/20, 380a/2,
384b/17, 384b/25, 393b/10
a.+ile 376a/1
a.+lerine 390a/13
a.+mizde 376a/5
a.+mize 375b/24
a.+nüñ 376a/16
a.+sinde 375b/22
a.+sinden (valid-i astane) 380b/4
a.+sine 379b/17, 381b/4, 395a/10,
405a/19
a.+sinüñ 382b/14

āsūde : (Far. s.) Rahat, dinç (olan)
a. 410a/1
a.+hal ol- 394a/20

aş- : (T. fi.) 1. Öte yana geçmek 2. (süre) geçmek, bitmek.
a.-up 387b/13
a.-up (başından aş-) 386b/22

'ašā : (Ar. is.) Akşam yemeği.
a.+dan (süfre-i aša) 410a/10

aşağa : (T. zf.) Aşağı.
a.+ya 385b/3

Aşık Paşa : Aşık Paşa, Türk dilinin gelişmesi ve yayılmasında büyük hizmetleri bulunan, bu uğurda ölümsüz eserler yazan ilk Türkçeci şairlerimizdendir. Aşık Paşa, tanınmış mutasavvıf Baba İlyas'ın torunudur. Aşık Paşa'nın en tanınmış eseri, 12.000 beyitlik

Türkçe Garibnâme'sidir. Mesnevî biçiminde yazılan bu eser, on bölüm içinde, dinî ve tasavvufî öğütler veren bir ahlâk kitabıdır.
a. 408a/9

āşikār : (Far. s.) Belli, açık, meydanda.
a.+ol- 383a/3, 392b/14

āşikāre : (Far. s.) Belli, açık, meydanda.
a.+söyle- 376a/22
a.+söylen- 376b/23

āşiyān : (Far. is.) Kuş yuvası; mesken, ev.
a.+a (astan-ı saadet-i aşıyan) 385a/8, 391b/6
a.+ı dimag 397b/14

aşüb : (Far. is.) Kargaşalık, kavga.
a. 391b/1
a.+u fitne peyda ol- 379a/22

'āšūrā' : (Ar. is.) Muharrem ayının onuncu günü pişirilen tatlı.
a.+sında 386a/24

āşüfte : (Far. s.) Çıldırircasına seven, baştan çıkmış deli gibi olan.
a.+hal 395a/16

at : (T. is.) Binek hayvanı.
a.+ı 389a/7
a.+ından 384a/11
a.+ını 400b/16
a.+lara 394a/2
a.+ları 388b/22
a.+sal- 389a/23

at- : (T. fi.) Bir şeyi fırlatmak.
a.-dı (can at-) 392a/20

ata : (T. is.) Cet, büyükler; baba; dede.
a. 380b/24
a.+buyur- 401a/12
a.+it- 382a/24

a.+ları 399a/5
a.+m 395a/25
a.+muñ 375b/21
a.+muzı 380a/16
a.+nuñ 378a/18
a.+sı 378b/5, 379b/17, 386a/7,
392b/21, 396b/17
a.+sıdır 405b/18
a.+sına 378a/8
a.+ya 380b/14
a.+yı bi-nihaye 382a/8

‘aṭālet : (Ar. is.) İşsizlik,
tembellik, uyuşukluk.
a.+i 406b/14

‘aṭāyā : (Ar. is.) Hediyeler; bahşişler.
a. 409b/20
a.+sı 399a/1
a.+yı vafire 379b/15

‘atebe : (Ar. is.) Eşik, basamak.
a.+i alem-penah 379a/19
a.+i alya 377a/23, 379a/17,
392b/11

āteş : (Far. is.) Od, hararet,
kızgınlık.
a. 390a/1
a.+i fitne 375b/3
a.+i harb u kıtal 385b/16
a.+viril- 385b/13

‘āṭıfet : (Ar. is.) karşılık
beklemeden gösterilen sevgi;
iyilikseverlik.
a. 378a/10, 394b/24
a.+i (han-ı atıfet-i nişan) 378a/12

‘āṭıfet-eser : (Ar. is.) İyilik eserleri.
a.+im (nazar-ı atıfet-eser) 376a/7

atıl- : (T. fi.) 1. Atmak işine
konu olmak 2. Saldırmak.
a.-magla 385b/14

‘aṭır : (Ar. s.) Itırlı, güzel
kokulu.
a.+(hatır-ı atır: Mektuplarda geçen
hatır sorma formülü.) 385b/7

a.+a (hatır-ı atır) 393b/22
a.+ları (hatır-ı atır) 393a/23,
394a/21

atlandır- : (T. fi.) Atlı hale getirmek.
a.-alar 388b/19

atma- : (T. fi.) Bir şeyi
fırlatmamak, atma eylemini
yapmamak.
a.-dılar 404a/1

‘aṭūf : (Ar. s.) Birine sevgisi
olan.
a.+ı (padişah-ı atuf-ı diyar) 399b/1

‘avām : (Ar. is.) Herkes, halk.
a.+(havas u avam) 396a/11
a.+da (elsine-i havas ü avam)
376b/23
a.+ı halk 385b/25

avān : (Ar. is.) Vakit, zaman.
a.+(hatem-i avan) 399a/1

a’vān : (Ar. s.) Yardımcılar,
yardakçılar.
a.+ı 389b/8

‘avāṭıf : (Ar. is.) Karşılık beklemeden
yapılan sevgiler, iyilikler.
a.+ı (mazhar-ı avatıf-ı aliyye)
381b/1
a.+ı aliyye-i hakaniyye 379a/13

āvāze : (Far. is.) 1.Yüksek ses.
2.Şöhret, ün.
a.+ler çıkar- 385b/22
a.+yı 376a/21

‘avd : (Ar. is.) Geri gelme,
dönme.
a.+(la-cerem-ül-avd) 392b/3

‘avdet : (Ar. is.) Geri gelme,
dönüş.
a.+de 403a/7, 406a/21

avuc : (T. is.) Elin iç tarafı.
a. 391b/22

a.+ımız 378b/8
a.+larına 409a/11

āyā : (T. is.) Avuç içi.
a.+sı 408a/18

ayağ : (T. is.) Ayak.
a. 396b/3
a.+üzre gel- 396b/22
a. 395a/21
a.+1 (ayağı) 391b/20
a.+üzre kalk- 378a/17

‘ayāl : (Ar. is.) ‘iyāl; bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kimseler; kadın, eş.
a.+ini 381b/16

‘ayān : (Ar. s.) Belli, açık, meydanda.
a.+eyle- 379b/21

a‘yān : (Ar. is.) 1.Gözler 2.Bir memleketin ileri gelenleri.
a. 375b/20, 391b/11, 394b/5
a.+(beray-ı fitne-i ayan) 382b/9
a.+1 386a/8
a.+1 devlet 377b/10
a.+1 fitne 395a/4
a.+1 hazret 396b/2
a.+ü erkan 379b/4

Ayaşofya : Bizans İmparatoru I. Jüstinyen tarafından M.S. 532 - 537 yılları arasında İstanbul'un tarihi yarımadasındaki eski şehir merkezine inşa ettirilmiş bazilika planlı bir patrik katedrali olup, 1453 yılında İstanbul'un Türkler tarafından fethedilmesiyle Fatih Sultan Mehmet tarafından camiye dönüştürülmüştür ve günümüzde müze olarak hizmet vermektedir.
a.+da 399b/19

āyāt : (Ar. is.) Ayetler, Kuran'ın cümleleri.
a.+(sure-i ayat) 406b/20
a.+1 (berat-ı saadet-i ayat) 382a/15

a.+1 (kelimat-ı saadet-i ayat) 376a/14

āyīn : (Far. is.) Merasim, tören.
a.+i (selatin-i pişin-i ayin) 391a/3
a.+i müşayaa 398a/9
a.+i pişi 407b/23
a.+i refavız 386a/24
a.+i selatin 388a/12
a.+inde (tasdikat-ı ayin) 398b/21

āyine : (Far. is.) Ayna.
a.+i eser 398b/24
a.+i husul 383b/18, 387b/17
a.+i tab-ı münir 375b/3
a.+i tab-ı selim 382b/10

aylık : (T. is.) Bir ay içinde olan.
a. 378b/6

‘ayn : (Ar. is.) Göz.
a.+1 (ulema-i münevver-i ayn-ı güzide) 379b/2

ayrıl- : (T. fi.) Bir yerden, bir şeyden, birinden uzaklaşmak.
a.-up 385b/17

ayrılma- : (T. fi.) Ayrılma eylemini yapmamak.
a.-yup 388b/22

‘ayş : (Ar. is.) Yaşama.
a.+1 kalb 410b/9
a.+ü işret 387a/18

az : (T. zf.) Gerekenden eksik.
a. 384a/15
a.+kal- 378a/18

āzād : (Far. s.) Kurtulmuş, serbest olan.
a.+eyle- 390b/2

āzāde : (Far. s.) Hür, serbest.
a.+(şehzade-i azade) 379b/6

‘azā’im: (Ar. is.) 1.Şifalı olması için okunan dualar, tılsımlar.
2.Kararda sebatlıklar.
a.+i salife 387b/19

‘azam : (Ar. s.) (daha, pek, çok) büyük.
a.+(vezir-i azam) 384b/11, 384b/2, 392a/4, 408a/22
a.+(vezir-i azam hadım ali paşa) 387a/2
a.+ı (vezir-i azam) 404b/14
a.+ı mesaib 377a/16

āzār : (Far. is.) İncitme, kırılma.
a.+ol- 394b/10

‘azil : (Ar. is.) ‘azlı; işten çıkarma
a.+lerin 392a/14

‘azīm : (Ar. s.) Büyük, ulu.
a. 389b/25
a.+(ikab-ı azim) 402a/4
a.+(meclis-i azim ol-) 378a/16
a.+(nehr-i azim) 399b/7
a.+de (edirne-i sahra-yı azim) 385a/19
a.+e (halel-i azim) 402a/17
a.+i karban 389b/13
a.+i seherler it- 385a/1
a.+i serir 398a/17
a.+i şadi 396a/11
a.+i tedarik 384b/12
a.+ol- 383b/2
a.+üñ (nehr-i azim) 399a/18
a.+üñ (şecer-i azim) 404a/9

‘azīm-üş-şān : (Ar. s.) Şanı büyük.
a. 385b/3

‘azīme : (Ar. is.) Büyük, ulu.
a.+den (kuran-ı azime) 406b/20
a.+ye (mefasid-i azime) 393a/13

‘azīmet : (Ar. is.) Gitme, gidiş.
a. 380a/21, 390b/5
a.+(fesh-i azimet eyle-) 404b/5
a.+(muhalif-i azimet) 383b/7
a.+buyur- 377a/3, 377b/3, 393b/12

a.+den 380a/16
a.+eyle- 379a/13, 379b/10, 385b/18, 386a/6
a.+i (inan-ı azimet) 398a/8
a.+in (inan-ı azimet) 397a/3
a.+ini 389b/10
a.+leri 383a/24
a.+lerin 381a/16, 391b/16

‘azīz : (Ar. s.) Muhterem, sayın; sevgili.
a. 409b/10
a.+e 409a/1
a.+lerin (ömr-i aziz) 392a/8

‘azl : (Ar. is.) işinden çıkarma.
a.+i gam 407b/21
a.+ü nasb 392b/16

‘azm : (Ar. is.) Kasıt, niyet, karar.
a.+i 387b/23, 390b/15
a.+i hac eyle- 410a/9
a.+i hacel 389b/16
a.+i rezm ile 380b/11
a.+i sultan 379b/22
a.+it- 382b/1, 384a/14
a.+ü hıram eyle- 380a/8

‘Azrā’il : (Ar. is.) Ölüm meleği.
a.+(hazret-i azrail) 408b/4

‘Azudiyye : ?
a. 406b/21
a.+ye (haşiye-i ‘azudiyye) 406a/8

B

bāb : (Ar. is.) 1.Kapı 2.(Far. is.) Baba, ata
b.+da 376a/25, 379a/25, 382b/25, 384b/24, 402b/8
b.+ı hümayun 392a/13, 396a/9
b.+ı kıyye-i mezar 407b/4
b.+ı rücu 379b/15
b.+ı saadet 381a/8
b.+ı saadet-i mai 396b/7
b. 383a/16
b.+ı şehid 403b/15

b.+1 zaviye 407b/17
b.+ına (şehid babı) 406b/1
b.+ında 390b/14

baba : (T. is.) Çocuğu olmuş erkek; tekke büyüğü.
b.+ları 376b/6
b.+m 390a/8, 402b/12, 404a/2, 404a/3
b.+ma 402b/13
b.+sı 384b/6, 397b/9
b.+sınıñ 378b/16

Baba-beg Çelebi : ?
b. 403b/5

babalıq : (T. is.) Baba olma durumu.
b.390a/16

bād : (Far. is.) Rüzgar
b.+e vir- 391b/22
b.+1 (esb-i bad-ı reftar) 384a/12
b.+1 zahiri 376b/18

ba'd : (Ar. zf.) Sonra.
b. 401a/7, 403b/1, 403b/5, 403b/7, 405b/1, 405b/24, 406b/25, 409b/2

ba'd-el-işrāk : (Ar. zf.) Hava aydınlandıktan sonra
b. 410a/23

ba'd-el-medāris : (Ar. zf.)
Medreselerden sonra
b.403b/14, 403b/16
b. 403b/3

bād-pāy : (Far. s.) Ayağına çabuk olan.
b. 375b/12

ba'de : (Ar. zf.) Sonra
b.385a/3, 388a/19, 388b/5, 397a/24, 400a/7, 400b/23, 401a/20, 401a/20, 401a/22, 403a/22, 403a/4, 405a/16, 405b/2, 405b/3, 406a/20

ba'de-l-cülūs : (Ar. zf.) Tahta oturduktan sonra.
b. 400a/7, 405a/14

ba'de-l-gīr : (Ar. zf.) Savaştan sonra.
b.407b/3

ba'de-zā : (Ar. zf.) Bundan sonra.
b. 395a/3

ba'de-zamān : (Ar. zf.) (bu) Zamandan sonra
b. 377a/14

bāğ : (Far. is.) Bağ, bahçe.
b. 410b/3
b.+1 (nihal-i bag-ı kam-ran) 376b/4

bāğçe : (Far. is.) Bahçe, küçük bağ.
b.+lerin 410b/3

bāğı : (Far. is.) Haksızlık eden serkeş.
b.+lar 383a/14
b.+laruñ 395a/19

bağışla- : (T. fi.) 1.Affetmek
2.Birine bir şey vermek.
b.-dım 378b/15
b.-mak (vilayet ü memleket bağışla-) 378a/25

bağla- : (T. fi.) 1. Dügümlemek
2.İlaç koyup sarmak 3. Oluşmak
4.Anlaşma yapmak
b.-yup 400b/17
b.-yup (alaylar bağla-) 389a/16
b.-yup (bil bağla-) 394b/21
b.-yup (saf bağla-) 397a/5

bağlat- : (T. fi.) Bağlamak işini yaptırmak.
b.-miş (saflar bağlat-) 388a/12

bağya : (Ar. is.) İleri gitme, azgınlık (eden), sekeşlik (eden).
b.+(taife-i bagya) 387b/20

bağzâ : (Ar. is.) Şiddetli nefret, hiç sevmeyiş.
b.+i kadir-i rabb-ı celal 383a/21

bahadır : (Far. is.) Cesur, yiğit.
b.+laruñ 375b/20

bahāne : (Far. is.) 1.Sebeup
2.Kusur, noksan 3.Yalandan özür
b.+eyle- 394a/2
b.+siyle 380a/24, 387a/21

bāhir-ül-bürhān : (Ar. is.) Çok açık delil
b. 385b/4

bahiş : (Ar. is.) Konuşulan şey, söz; iddialaşma.
b.+de (mevzu-ı bahis) 400b/20

baħr : (Ar. is.) Deniz; büyük göl veya nehir.
b.+den 380b/19
b.+ı ihsan-ı bigeran 397a/18
b.+i mikdar 385b/5

bahş : (Ar. is.) Konuşulan şey, konu, söz; iddialaşma.
b.+inde 403b/18

baħşiş : (Far. is.) Bağış olarak verilen para, bahşiş.
b.+ler 394a/5
b.+ler eyle- 397a/22
b.+ler ve nevazişler it- 387a/15

baħt : (Far. is.) Talih, kader, kısmet.
b. 394a/8
b.+(dide-i baht) 394b/14
b.+ı kam-kar 396b/4
b.+ımdan (taht-ı saadet-i baht) 385b/11
b.+u devlet 394a/13
b.+ü saadet 395a/1

baħtiyār : (Far. s.) Talihli, mesut, mutlu.
b.+(şehzade-i bahtiyar) 382a/19

ba'īd : (Ar. s.) Uzak, irak.
b.+i mahal 381b/24

bā'in : (Ar. is.) Dibi geniş kuyu, bostan kuyusu.
b. (bain-ül-irak) 409a/8

bā'is : (Ar. s.) Sebebolan; gönderen
b.+i enva-ı meserret ol- 377b/8
b.+i hırman 385a/16
b.+i incizab 381b/7
b.+i tezauf 402b/9
b.+ol- 379b/24

bak- : (T. fi.) 1.Bakışı bir şey üzerine çevirmek. 2.Aramak
3.Yüzü bir yöne doğru olmak. 4. Bir şeyin gelişmesi için emek vermek 5.Beslemek
b.-an 391b/21
b.-arlar 384b/10

baķıyye : (Ar. s.) Artan, geri kalan.
b.+i sipah 384a/18

bāķi : (Ar. is.) 1.Allah 2.Daimi
3.Artık, artan.
b.+sini 390b/1

bakma- : (T. fi.) Bakmamak.
b.-yup 388b/21
b.-yup (ardına bakma-) 389a/1
b.-yup (ilerüsi girüsine bakma-) 389a/9

bāl : (Far. is.) 1.Kanat 2.Boy pos ; (Ar. is.)Kalb, yürek, gönül.
b.+i (per ü bali dökilmiş kuşlara beñze-) 389a/5
b.+i esaslu 378a/16

bālā : (Far. s.) Yüksek, yukarı, üst.
b.+da (ezin-i canib-i bala) 377b/9

bālā-nişin : (Far. s.) Üstte, yukarıda oturan.
b. 392a/2

Balāt : İstanbul'un en eski semtlerinden biri.
b. 410b/20

bāliġ : (Ar. s.) 1.Bülüġa erişmiş 2.Toplam.
b. 407a/3

Bāmm-ül-Veled-zāde :
Abdülevvel Bamm-ül-veledzāde
b. 407a/11

bār : (Far. is.) 1.Allah 2.Yük
b.+1 (kar u bar-ı vezaret) 389a/24
b.+ın 405a/9

bār-gāh : (Far. is.) İzinle girilebilecek yer; çadır, yüksek dıvan.
b.+1 celal suyu 393b/13
b.+1 felek-i iştibah 394b/21
b.+1 kibriya 401b/7
b.+1 padişah 396a/15

bāri : (Far. e.) Hiç olmazsa, bir kere; hasılı.
b. 385a/20, 410b/8

bārid : (Ar. s.) Soġuk.
b.+(haber-i barid) 390b/7

bas- : (T. fi.) Baskın yapmak.
b.-maga (evlerin bas-) 406a/22

başar : (Ar. is.) Göz; görme.
b.+1 basiret 382b/13

bāřıra : (Ar. is.) Görüş, görme; göz.
b.+(kuvvet-i basıra) 406b/13

başiret : (Ar. is.) Önden görüş, seziş.
b.+i (basar-ı basiret) 382b/13

başt : (Ar. is.) Yayma, açma, uzun uzadıya anlatma.
b. 382a/13

baş : (T. is.) 1.Kafa 2.Bir topluluġu yöneten kimse 3.Temel, esas.
b. 386b/13, 395a/18
b.+(can ü baş oyna- : çok çaba harcayarak, canını katarak oynamak) 376a/5
b.+aç- 403b/19
b.(baş dik- : Birini lider yapmak) 386b/7
b.+1 400b/6
b.+ımızı 396a/4
b.+ın 401a/15
b.+ına 390a/24
b.+ına (aklı başına gel- : Akıllanmak, ders almak) 409a/12
b.+ından aş- : İşi çok olmak) 386b/22
b.+ını 386b/11, 392b/20, 407b/3
b.+ların 408a/25
b.+ların (can ü başların feda it-) 384b/9
b.+larında 389a/9
b.+uňa 390a/19, 390a/23
b.+uňı 403b/20

başka : (T. s.) Deġiřik, farklı.
b. 405b/22, 405b/22

başla- : (T. fi.) Bir işe girişmek, harekete geçmek.
b.-dı 410b/15
b.-dılar 385b/15

baş'iyye : (Ar. s.) Yavaşça, ağır
b.+(hareket-i batiyye) 383a/8

Bāyezid : II.Beyazıt; (3 Aralık 1447/48 – 26 Mayıs 1512), 8. Osmanlı padişahıdır. Fatih Sultan Mehmed'in, Gülbahar Hatun'dan olan büyük oġludur. Yavuz Sultan Selim'in de babasıdır. Tahta geçtiġinde 511.000 km²'si Asya'da, 1.703.000 km²'si Avrupa'da olmak üzere toplam 2.214.000 km² olan imparatorluk toprakları, vefatında yaklaşık olarak 2.375.000 km² idi.
b. 376a/20

b.+(asker-i bayezid han) 384b/11
b.+(hatime-i kıssa-i şeh bayezid) 397b/8
b.+(hazret-i bayezid han) 385a/11
b.+(hazret-i han-ı bayezid) 381a/11
b.+(sultan bayezid) 384a/5, 385a/2, 385b/5, 386a/21, 396a/6, 398a/19, 399a/22, 399b/17, 400a/23, 402b/18, 402b/20, 403b/23, 403b/25, 405a/24, 405b/12, 405b/9, 406a/12, 406a/6, 407a/22
b.+(sultan bayezid han) 376b/21, 376b/7, 377a/22, 379a/15, 379a/6, 384b/6, 385a/17, 385a/22, 386a/15, 390a/8, 390b/11, 392b/22, 394a/12, 395a/6
b.+e (sultan bayezid) 385a/24, 399b/25, 405a/21, 406a/3, 406b/3, 407b/12
b.+han 390a/16, 400a/7, 401a/17, 402b/24
b.+in (sultan bayezid) 384b/18
b.+üñ (hazret-i sultan bayezid) 383a/23
b.+üñ (sultan bayezid) 395b/23, 397b/9, 405a/14

Bāyezidī : Bayezid Han'a mensup olanlar; Bayezid Han taraftarları.
b.+ler 385b/21

Bāyezidiyye : Edirne Bayezidiyyesi; Edirne'de medrese.
b.+si 403a/18

bāz : (Far. is.) 1.Doğan kuşu
2.Açık
b.+(güşade ve baz eyle-) 379b/16
b.+(şübhe perdesin baz it-) 391b/17
b.+eyle- 388a/16, 398b/1

bāzār : (Far. is.) Pazar, çarşı.
b.+larda 375b/6

ba'zı : (Ar. zf.) Birtakım, kimi;
Birkaç, bir miktar.

b. 375b/2, 380a/17, 385a/23, 393b/18, 395b/3, 401a/12, 401b/4
b.+ları 399a/8, 407b/7
b.+larını 375b/20
b.+sı 383b/14

bāzū : (Far. is.) Pazi; güç, kuvvet.
b.+ya (kuvvet-i bazu) 388b/20

be-her-ḥāl : (Far. Ar. zf.) Her halde, mutlaka.
b. 393a/13

beciddce : (Far. s.) Ciddi olarak; gerçekten.
b. 389a/11

bed-baḥt : (Far. s.) Bahtsız, talihsiz.
b.+ı müfsid 386a/11

bed-endiṣ : (Far. s.) Kötülük düşünen.
b.+lerle 393a/5

bed-girdār : (Far. s.) İşi, hareketi kötü olan.
b.+(eşrar-ı bed girdar) 388a/25
b.+uñ 384a/10

bed-gū : (Far. s.) Aleyhte bulunan münafık, dedikoducu.
b.+lar 383b/21, 393b/7
b.+ler 381a/19

bed-ḥāh : (Far. s.) Her işin fenalığını isteyen.
b.+lar 384a/5
b.+ol- 392a/3

bed-rām : (Far. s.) Sert başlı at.
2.(Far. zf.) Daima. 3.Hoş, süslü
b.+dan (tevsen-i nefsi bed-ram) 396b/9

bed-rā(y) : (Far. s.) Kötü gidişli olan.
b.+(ada-yı bed-ray) 388b/25
b.-ralar 381b/25

bedest : ?

b.+i ehl-i huruc 388a/7

bedreka : (Far. is.) Yol gösteren, kılavuz; delil.
b.+i tarik 397b/20

beg : (T. is.) Bey, komutan; ileri gelen kimse.
b.+(ibn-i taci beg) 406a/19
b.+(isfendiyar oğlu ismail beg) 399b/16
b.+(kasım beg) 380a/20
b.+(sadi bin naci beg) 406a/23
b.+(uluğ beg zici) 406b/6
b.+i (silisre begi) 380a/20
b.+i (sinan beg) 391b/11
b.+i ile 380b/13
b.+ler 385a/8
b.+lere 383b/17
b.+leri 380b/12, 382b/6
b.+lerinden 384a/18, 392b/17
b.+lerine 397a/23
b.+lerini 380a/24, 384b/23, 391a/8

beğâyet : (Ar. zf.) Pek çok, aşırı, son derece.
b. 377a/6

begen- : (T. fi.) Beğenmek, hoşla gitmek.
b.-digne 390b/2

beglerbegi : (T. is.) Sancak beylerinin başı.
b. 386b/5, 392a/5
b.+ne 381a/4
b.+(anatolı beglerbegi karagöz paşa) 386b/6
b.+lerüñ 387a/4
b.+si 397b/24

behcet : (Ar. is.) Sevinç, güler yüzlülük.
b. 377b/8
b.+i meseri 396b/15
b.+ü sürur 396a/21

behcet-efzâ : (Ar. Far. s.) Sevinç arttıran.

b.+ları (gubar-ı pay-ı behcet-efza) 394a/25

behişt : (Far. is.) Cennet.
b.+(heşt-i behişt) 405b/10
b.+i (hak-i behişt-i sirişt) 398b/19

behişt-hıram : (Far. s.) Cennete gitmiş.
b.+(şah-ı behişt-hıram) 398b/13

beķâ : (Ar. is.) Devam, sebat, bakilik.
b.+eyle- 400b/11
b.+sına (selamet-i bekasına iriş-) 379a/3

belâ : (Ar. is.) Gam, keder, dert; afet, musibet.
b.+bendi 405a/9

belâd : (Far. s.) Kötü kimse, günahkar; fena iş.
b.+(tevsi-i belad) 395b/12

belde : (Ar. is.) Şehir, kasaba.
b.+i mezbure 397b/22

beled : (Ar. is.) Şehir, memleket.
b.+(meşayih-i beled) 408b/11
b.+(ulema-i beled) 402b/25

beliğ : (Ar. s.) Fasih, düzgün söz söyleyen.
b. 403a/10, 405b/11
b.+(say-i belig) 382b/19
b.+i (nazm-ı belig-i arabiyye) 406b/2

belki : (Far. e.) İhtimal, umulur; hatta.
b. 376b/9, 404b/6

belürme- : (T. fi.) Ortaya çıkmamak.
b.-yüp 389b/6

ben : (T. zm.) Birinci tekil kişi.
b. 376a/11, 376a/7, 378b/15, 390b/22, 395b/1, 395b/12, 395b/2, 400b/15, 404a/2, 404b/17, 404b/22, 408b/20, 408b/21,

409a/17, 409a/25, 409b/13,
409b/19, 410b/8
b.+den 382a/3, 408b/9, 409b/5
b.+i 383b/25, 385b/10, 385b/11,
407b/5
b.+im 376a/11, 376a/3, 376a/7,
395b/13, 395b/7, 403b/20, 408b/9
b.+ña (baña) 385a/12, 404a/2,
405a/8, 408b/17

benāt : (Ar. is.) Kızlar.
b.+ı salihā 404b/2

bend : (Far. is.) Bağ, rabita;
bağlama.
b.+ine (bela bendi) 405a/9
b.+it- 410b/3
b.+ol- 382b/14

bende : (Far. is.) Kul, köle
b. 379b/10, 379b/8
b.+(hudaya bi-niyaza bende
nevaza) 396b/10
b.+i kemter 395b/6
b.+ler 402a/8
b.+lerimizdir 376a/9
b.+leriz 396a/1
b.+ñiz 379a/12
b.+ñüzüñ 409b/16
b.+si 382b/14
b.+sin 395b/1
b.+sini 404b/17

beni : (Ar. is.) Oğullar.
b.+lerinde 407a/6, 409a/16

beñze- : (T. fi.) Bir kişi veya
nesne arasında ortak nitelikler
bulunmak.
b.-r (per ü bali dökilmiş kuşlara
beñze-) 389a/

ber-ḥurūş : (Far. e.) Coşma üzere,
şamata üzere; şamatalı; coşkun
b.+eyle- 396a/17

ber-ḳarār : (Ar. Far. s.) Kararlı, yerli,
daimi
b.+ım 376a/11
b.+ol- 382b/6, 397a/17

ber-ni'met : (Ar. s.) İyilikli, bahşişi
olan.
b.+ol- 399a/19

ber-ṭaraf : (Far. Ar. s.) 1. Bir yana
atılan 2. z.f. Şöyle dursun, lazım
değil.
b. 396a/25

berā'at-dār : (Ar. s.) faziletli, olgun.
b.+namesi 393b/7

berā'et: (Ar. is.) Bir dava sonucunda
temiz ve ilişkisiz çıkma; aklık,
arılık.
b.+ine 400b/15

berāt : (Ar. is.) Rütbe, nişan ve
imtiyaz verildiğini bildiren belge.
b.+ı alişan 377b/17
b.+ı saadet-i ayat 382a/15

berāy : (Far. e.) İçin, maksadıyla.
b.+ı fitne-i ayan 382b/9

berāyā : (Ar. is.) Halk, insanlar,
yaratıklar.
b. 395a/15
b.+(halik-i beraya) 409a/18

berbād : (Far. s.) Perişan, harap;
pis, kirli.
b.+(helak ve berbad it-) 395b/10
b.+it- 382b/8

berīd : (Ar. is.) Postacı, haberci,
ulak.
b.+i huçeste 393b/10

berīn : (Far. s.) Pek yüksek, en
yüksek.
b.+de (çerh-ı berin) 404a/9

berḳ-reftār : (Ar. Far. s.) Şimşek
gidişli, çok hızlı giden.
b.+a 394b/16

berr : (Ar. is.) Kara, toprak.
b.+den (canib-i ber) 384a/14

berümend : (Far. s.) Taze; verimli, faydalı; nasipli.
b. 395a/1

berüz : (Far. is.) Kavga, savaş
b.+(zuhur u beruz eyle-) 385b/25

berü : (T. is.) 1.Kendisine yakın uzaklıkta olan. 2.(T. e.) Bir işin başlangıcını gösterir.
b. 375b/23, 378b/24, 379a/10, 379b/8, 384b/21, 408b/6, 376a/4, 376a/4

besât : (Ar. is.) 1.Düz yer
2.Kazan, tencere gibi yayvan kap.
b.-ı istinad 394a/21

besâtet : (Ar. is.) 1.Dilde düzgünlük, serbest söyleyiş
2.Basitlik, düzlük.
b.+(fâlek-i besatet) 396a/14

besle- : (T. fi.) Yiyecek ve içeceğini sağlamak; büyütmek.
b.-yem 405a/3

beş : (T. is.) Beş.
b. 379b/8, 392a/14
b.+(on beş) 407b/25
b.+(on beş biñ) 380b/25
b.+biñ 401a/12
b.+ini 401a/14
b.+yüz 402b/10

beşâret : (Ar. is.) Müjde.
b. 396a/23
b.+(sürur ü beşaret) 396a/11
b.+i 408a/15
b.+i (nevid-i beşaret-i davet) 393b/10

beyân : (Ar. is.) Anlatma, açık söyleme.
b. 377a/17, 379b/20, 394b/13
b.+eyle- 381b/22, 388a/25
b.+ımdan (lisan-ı beyan) 402b/7

beyâz : (Ar. is.) Aklık; aydınlık.

b.+it- 405b/20

beyn : (Ar. is.) Ara, aralık; arada, arasında.
b.+inde 405b/6

Beyzâvî : Kadı Beyzavi; tefsir alimi.
b. 400a/1
b.+ye (tefsir-i beyzavi) 407a/9

bezm : (Far. is.) 1.İçkili, eğlenceli meclis, dernek.
2.Isırmak
b.+i has 378a/17
b.+it- 397b/6

bırağ- : (T. fi.) 1.Elde bulunan bir şeyi tutmaz olmak. 2.Bir işi başka zamana ertelemek 3.Terketmek 4.Unutmak
b.-dı 378a/1
b.-mak 383b/21
b.-up (bıragup) 385b/9, 389a/7
b.-istical bırak- 385b/9

bî-cân : (Far. s.) Cansız
b.+it- 396a/3

bî-çâre : (Far. s.) Çaresiz.
b.+ler 393a/15

bî-dîn : (Far. s.) Dinsiz.
b. 389a/25

bî-edebane : (Far. Ar. s.) edepsizce, terbiyesizce
b. 397b/5

bi-eyyihim : (Ar. zf.) Lakabıyla....
c. Şemseddin-üş-şehir bi-eyyihim: Şemseddin adıyla şöhret bulan 406a/11

bî-fâ'ide : (Far. Ar. s.) Faydasız.
b.+ol- 394a/10

bî-ḥafûrlu : (Far. Ar. T. s.) Sözünde durmayan.
b.+ol- 379a/18

bi-ḥamdi-lillah : (Ar. zf.) Allah'a şükür olsun.
b. 380b/25, 391a/1

bī-ḥesāb : (Far. Ar. s.) Hesapsız, sayısız.
b.+(asker-i bi-hesab koş-) 380a/14

bī-ḥuzūr : (Far. Ar. s.) Huzursuz, rahatsız, tedirgin.
b.+ol- 388b/11

bī-ḥuzūrлік : (Far. Ar. is.) Huzursuzluk, rahatsızlık, tedirginlik.
b. 410a/3

bī-hüner : (Far. s.) Hünersiz, maharetsiz.
b.+ler 375b/22
b.+leri 376a/10

bī-idrāk : (Far. Ar. s.) Anlayışsız, olgunlaşmamış.
b.+(merede-i bi-idrak) 392b/24
b.+(suret-i bi-pak ve bi-idrak) 385a/14

bī-inşāf : (Far. Ar. s.) İnsafsız, acımasız.
b.+uñ 389a/25

bī-iştibāh : (Far. Ar. s.) Şüphesiz.
b. 377a/7

bi-izn-illah : (Ar. zf.) Allah'ın izniyle.
b. 408b/18, 408b/21

bī-kıyās : (Far. Ar. s.) Ölçüsüz.
b.+(leşker-i bi-kıyas) 381a/15
b.+ı asker 382b/15

bī-kuşūr : (f.a.s) Kusursuz.
b. 398a/4

bī-mānend : (Far. s.) Eşsiz, emsalsiz.
b. 402b/16

bī-mecāl : (Far. Ar. s.) Halsiz, takatsiz, bitkin.
b.+ol- 383b/15

bī-miṣāl : (Far. Ar. s.) Emsalsiz, eşi benzeri bulunmayan.
b.+i (müşahede-i cemel-i bi-misal) 396b/24

bī-nihāye : (Far. Ar. s.) Nihayetsiz, sonsuz.
b. 385b/23
b.+(ata-yı bi-nihaye) 382a/8

bī-niyāz
b.+a (hudaya bi-niyaza bende nevaza) 396b/10

bī-pāk : (Far. s.) Temiz olmayan, pis, kirlili.
b.+(suret-i bi-pak ve bi-idrak) 385a/14

bī-pāyān : (Far. s.) Sonsuz, tükenmez.
b.+(şükr-i bi-payan eyle-) 379a/3
b.+(şükr-i bi-payan it-) 394b/2

bī-rahm : (Far. Ar. s.) Merhametsiz, acımasız, kalpsiz.
b.+ler 389b/19

bī-şemān
b. 384a/20

bī-semm : (Far. Ar. s.) Zehirsiz.
b. 387a/21

bī-ser : (Far. s.) Başsız.
b.+(bi-ser ü pa : sefil ve perişan) 391b/23

bī-şümār : (Far. s.) Hadsiz, sayısız, pek çok.
b.+uñ (asker-i bi-şümar) 381a/16

bī-takrīb : (Far. Ar. zf.) Yaklaşmaksızın, yaklaşımadan, tahminsiz.
d. 387b/11

bi-ṭarīḳ-ü-d-ḍelāl : (Ar. zf.) Delil yoluyla.
b.+e 402a/20

bī-tekellüf : (Far. Ar. s.) Külfetsiz, zahmetsiz; gösterişsiz.
b. 379a/9

bī-ters : (Far. s.) Korkusuz
b. 387a/20

bī-tevaḳḳuf : (Far. Ar. zf.) Durmadan.
b. 387b/3

bi-ż-zarüre : (Ar. zf.) İster istemez.
b. 379a/3

bi-ż-zarüri : (Ar. zf.) İster istemez.
b. 389a/22

bi-z-zāt : (Ar. zf.) Kendi kendisi.
b. 379a/6

bī-zār : (Far. s.) Rahatsız, bıkmış; küskün.
b.+olma- 386b/3

bi'at : (Ar. is.) Kabul tasdik muamelesi.
b.+(akd-i biat eyle-) 397a/15
b.+(akd ü biat itdir-) 391a/9
b.+i (akd-i biat) 388a/6

bīdār : (Far. s.) Uyanık, uyumayan, uykusuz.
b.+(ruzgar-ı bidar ol-) 394b/14
b.+ol- 396b/4, 404a/14

bīgerān : (Far. s.) Nihayetsiz, uçsuz bucaksız.
b.+ları (bahr-ı ihsan-ı bigeran) 397a/18

bih : (Ar. zm.) o, onu, ona, ondan, onunla.
b. 375b/18

bil : (T. is.) Bel

b.+bagla- : Birine güvenmek
394b/21

bil-cümle : (Ar. zf.) Hep, bütün, toptan.
b. 385a/1, 390a/5, 392a/10, 398a/4
402b/16

bil-küllīye : (Ar. zf.) Bütünü, bütün bütün.
b. 377b/20

bil-mülk
b. 409b/25

bil-müşāfehe : (Ar. zf.) Konuşmak suretiyle, konuşarak.
b. 379a/7

bil- : (T. fi.) 1.Bir şeyi anlamak ve öğrenmek. 2.Bir bilim ya da sanat dalında bilgili olmak.
b.-di 392a/24
b.-diler 389a/1
b.-dim 408b/21
b.-en 391a/18
b.-icek 386b/17
b.-üp 382b/11, 386a/8
b.-üp (na-mütenahi bil-) 394b/18
b.-ür 410b/11
b.-ürdi 387a/19

bilā-izn : (Ar. zf.) İzni olmadan.
b.+i peder 386a/10

bilā-tavaḳḳuf : (Ar. zf.) Durmadan.
b. 391b/9

bilād : (Ar. is.) Memleketler, beldeler.
b.+(muhafazat-ı bilad) 390b/25
b.+da (esvak-ı bilad) 390b/4
b.+da (ümmehat-ı bilad) 399a/8
b.+ı kesire 407a/11
b.+ında 409a/1

bildir- : (T. fi.) Herhangi bir şeyi haber vermek.
b.-di 379b/14, 391b/7
b.-miş 380a/21

b.-üñ 376a/12
b.-üp 376a/16

bile : (T. zf.) 1.Birlikte 2.Aynı zamanda, da, dahi.
b. 384a/20, 389b/16, 390a/25, 391a/1, 404b/7

biliş- : (T. fi.) Tanışmak.
b.-mek 376a/2

billah : (Ar. zf.) Allah için.
b.+(arif billah) 407b/9
b.+(ferag-ı billah) 381b/17, 394a/20

bilme- : (T. fi.) Bilme eylemini yapmamak.
b.-di 394a/8
b.-din 389a/14

bilmezlik : (T. is.) Cehalet.
b.+le 389a/25

bīmār : (Far. s.) Hasta.
b.+ol- 404a/14

bin : (Ar. is.) Oğul.
b.+(ali bin ebu talib) 405b/7
b.+(hatib kasım bin yakub) 400a/6
b.+(sadi bin naci beg) 406a/23
b.+(sultan muhammed bin sultan şehinşahi) 392b/4

biñ : (T. s.) Bin.
b. 386b/9, 389b/14, 399a/11
s.+den 399a/11
b.+(beş biñ) 401a/12
b.+(dört biñ) 387a/12, 387a/12
b.+(elli biñ) 405a/1
b.+(kırk biñ) 384a/2
b.+(on beş biñ) 380b/25
b.+(on biñ) 402b/21
b.+(otuz biñ) 383a/15
b.+(otuz biñ) 378b/25, 383b/2
b.+(yedi biñ) 403a/11
b.+(yigirmi biñ) 392b/25
b.+(yüz biñ) 397b/23
b.+den (elli biñ) 384b/22
b.+e (üç biñ) 384a/16

bin- : (T. fi.) 1.Yüksek bir şeyin üstüne çıkmak 2.Bir yere gitmek için taşıtta yer almak.
b.-mege 410a/9

binā : (Ar. is.) Yapı; ev.
b. 399b/12
b.+(ribat-ı bina) 399a/17
b.+(zaviye-i kudsiyye-i bina) 399b/3
b.+eyle- 401a/22
b.+it- 406a/4, 407b/15, 408a/22, 410b/19
b.+olın- 399b/8, 399b/9
b.+sı 399b/11
b.+sına 399a/14

bināen-‘ali-haza : (Ar. zf.) Bundan dolayı.
b. 381a/4

bir : (T. s.) 1.Bir sayısı 2.s. Herhangi bir anlamında.
b. 376b/14, 376b/2, 377a/21, 377a/5, 378a/5, 378b/24, 379b/12, 379b/8, 380a/6, 380b/21, 381a/5, 381a/6, 381b/16, 381b/22, 382b/12, 382b/4, 383b/10, 383b/19, 383b/24, 383b/4, 383b/9, 384a/2, 384a/25, 384a/8, 385a/23, 385b/19, 385b/20, 385b/3, 385b/5, 386a/11, 386a/12, 386a/12, 386b/23, 386b/7, 387b/11, 388a/1, 388a/20, 388a/21, 388a/9, 388b/18, 388b/19, 388b/22, 388b/3, 389a/11, 389a/9, 389b/20, 390b/24, 390b/8, 390b/8, 391b/22, 392a/19, 392b/25, 393a/11, 393a/11, 394b/14, 394b/16, 394b/4, 396a/13, 396a/19, 397a/1, 397b/5, 398a/7, 398b/20, 399a/10, 399a/16, 399b/2, 399b/5, 400b/7, 401a/6, 401b/11, 401b/15, 401b/9, 402a/11, 402a/25, 403b/10, 403b/12, 403b/23, 403b/24, 403b/25, 403b/25, 403b/25, 403b/9, 404a/12, 404a/13, 404a/13, 404a/14, 404a/24, 404a/5, 404a/7, 404a/9, 404b/13,

404b/13, 404b/17, 404b/17,
404b/18, 405b/11, 405b/17,
405b/21, 405b/23, 407a/5,
407b/15, 407b/22, 408a/2,
408a/21, 408a/25, 408b/15,
408b/16, 408b/17, 408b/7, 409a/1,
409a/17, 409a/22, 409a/24,
409a/24, 409a/4, 409a/4, 409a/6,
409a/6, 409b/15, 409b/23,
410a/11, 410a/11, 410a/12,
410a/13, 410a/14, 410a/15,
410a/15, 410a/18, 410a/20,
410a/25, 410a/25, 410a/9,
410b/10, 410b/11, 410b/12,
410b/12, 410b/13, 410b/13,
410b/18, 410b/18, 410b/19,
410b/20, 410b/22, 410b/8, 410b/9,
375b/11, 375b/12, 377b/12,
377b/13, 377b/17, 377b/25,
378a/15, 378a/20, 378b/19,
379b/4, 381a/7
b.+(her bir) 392a/7
b.+(tokuz yüz on bir) 399a/15
b.+de (tokuz yüz bir) 400b/24
b.+i 379a/22
b.+inci (kırk birince) 408b/10
b.+iñüz (her biri) 376a/11

birâder : (Far. is.) Erkek kardeş.
b.+i 393b/15, 407a/1
b.+im 407b/18
b.+ler 387b/15
b.+leri 397a/18
b.+lerinin 382a/21, 392a/2
b.+üñ 387b/11

birâder-zâde : (Far. is.) Kardeş çocuğu,
yeğen.
b.+si 392b/4

birbiri : (T. zm.) Karşılıklı olarak
biri ötekini, öteki birini.
b.+nden 389b/7

Birgi-zâde : Mustafa Çelebi
Birgizâde; tefsir âlimi.
b. 403a/12

bir : (T. zm.) Bir tanesi.

b. 381a/21, 382a/15, 383a/12,
399b/7, 399b/9, 404b/10, 404b/11,
407b/18, 376b/18
b.+(her biri) 385b/20, 387b/5
b.+miz (her biri) 396a/1
b.+n 395b/17, 409b/22
b.+nde 400b/8
b.+nden 409a/4
b.+ne 389b/24
b.+ne (her biri) 387a/6
b.+ni 380b/4, 382a/21, 382a/4,
390a/3, 390a/4, 391b/3, 392a/2,
404b/2, 410b/5
b.+nüñ (her biri) 396b/25
b.+si (her biri) 382a/17
b.+sine 404a/2

birkaç : (T. s.) Çok olmayan, az sayıda.
b. 380b/13, 382a/16, 382a/18,
382b/17, 385b/24, 387a/4, 387a/5,
389a/21, 389a/25, 391a/24,
391b/20, 392b/13, 394a/11,
394b/12, 404a/11

birle : (T. e.) İle.
b. 381b/6, 396a/16, 410a/11

Birusa : Bursa.
b. 400a/17, 403a/19, 405a/22,
406a/12, 406a/4, 408a/19, 408b/25
b.+da 404a/5, 410a/1
b.+da (mahrusa-i birusa) 399b/10
b.+muradiyyesi 400a/25, 400a/7
b.+ya 386b/24, 403b/3, 408b/23,
408b/24, 409a/3
b.+yı 386b/18

Birusalı : Bursalı.
b.+lar 408b/23, 408b/24

biz : (T. zm.) Birinci çoğul
kişi.
b. 378a/23, 378a/24, 387b/14
b.+den 391a/21
b.+e 376a/4, 376a/5, 378a/11,
378a/23, 378a/8, 378b/6, 378b/8,
387b/9, 390a/17, 397b/5, 405a/3,
410a/21, 410b/5

b.+im 378b/19, 378b/9, 382b/25,
396a/4, 400b/11, 402a/22, 402a/3,
405a/5
b.+imle 390a/16, 409a/24

bizār : (Far. s.) Rahatsız, bıkmış,
usanmış.
b.+olma- 390b/21

bizzāt : (Ar. zf.) Kendi kendisi.
b. 383b/17

Bolu : Bolu
b. 376b/12

Bosna : Bosna.
b. 381b/25

bölük : (T. is.) Bir bütünden
ayrılmış parça, kısım; askeri
birlik.
b. 387a/12, 388a/14, 388b/18,
389a/11, 389a/9
b.+i (bölüğü) 389b/24, 397a/5
b.+inden (bölüğünden) 398a/2

börk : (T. is.) Genellikle hayvan
postundan yapılan başlık.
b. 389a/9

böyle : (T. s.) 1. Bunun gibi, buna
benzer. 2.(zf.) Bu yolda, bu
biçimde.
b. 386a/22, 387a/5, 389b/7,
394a/6, 400b/11, 409b/13, 409b/9

bu : (T. s.) Bu (işaret sıfatı)
b. 375b/16, 375b/3, 375b/7,
375b/12, 376a/11, 376a/11,
376a/16, 376a/21, 376b/14,
377a/11, 377a/14, 377a/15,
377a/5, 377b/13, 377b/21,
377b/23, 378a/10, 378a/12,
378b/11, 378b/18, 378b/6, 378b/7,
378b/8, 379a/18, 379a/2, 379a/20,
379a/24, 379a/25, 380a/1,
380a/16, 380b/15, 380b/24,
381a/25, 381b/9, 382a/2, 382a/3,
382b/17, 382b/23, 382b/8,
383a/11, 383a/14, 383a/16,

383a/17, 383a/3, 383a/5, 383a/6,
383b/16, 383b/19, 383b/21,
384a/16, 384b/23, 384b/24,
384b/5, 385a/11, 385a/15, 385a/4,
385a/6, 385b/10, 385b/11,
385b/20, 385b/21, 385b/22,
385b/23, 386b/14, 387a/1,
387a/19, 387b/13, 387b/18,
387b/21, 387b/23, 387b/23,
387b/25, 387b/4, 388a/2, 388b/15,
388b/21, 388b/5, 389a/17,
389a/20, 389b/20, 389b/3,
390a/12, 390a/15, 390a/19,
390a/21, 390b/10, 390b/18,
391a/13, 391a/15, 391a/18,
391a/24, 391a/5, 391a/6, 391a/7,
391b/16, 391b/19, 392b/22,
392b/7, 393a/12, 393a/19,
393a/20, 393a/21, 393a/7, 393b/9,
394b/4, 395a/13, 395a/4, 395a/6,
395a/8, 396a/2, 396a/2, 396a/4,
396a/4, 397b/16, 397b/16, 398b/1,
398b/6, 399a/6, 400a/21, 401a/15,
401a/24, 401b/13, 401b/24,
401b/6, 402a/10, 402a/2, 402a/21,
402a/24, 402a/4, 402a/7, 402b/2,
402b/8, 403b/13, 404a/16, 405a/5,
408b/1, 408b/8, 409b/11, 409b/12,
409b/20, 409b/7, 410a/5, 410b/10,
410b/12
b.+deñlü 378a/9
b.+gune 392b/21, 402a/2
b.+ña 402a/11

bu : (T. zm.) Bu (zamir)
b. 376a/3, 376b/20, 378b/10,
380a/2, 380a/25, 385a/2, 400b/7,
402a/12, 404b/23, 407b/18
b.+dur 378b/9, 385a/9, 387b/23,
392a/1, 403b/23, 405a/6, 405b/12,
409a/19
b.+ndan 393b/15, 393b/24, 393b/6
b.+nı 404b/8
b.+nuñ 409b/10
b.+dur 384b/14
b.+gune 382b/10, 387a/1
b.+nda 379a/5
b.+nı 378b/10

budağ : (T. is.) Dal, ağacın dalı
olacak sürgünü.
b.+ma (budagina) 404a/10

bugün : (T. zf.) İçinde bulunulan
gün.
b. 408b/4

bul- : (T. fi.) 1.Arayarak ya da
aramadan bir şeyi elde etmek. 2.
Kaybedilen bir şeyi elde etmek.
3.Keşfetmek. 4.Yeni bir şey
yapmak. 5.Bir yere erişmek
6.Sağlamak, temin etmek.
b.-an (vuku bul- : Olmak,
gerçekleşmek) 399a/4
b.-dı (sudur bul- : Meydana
çıkma, olmak) 401b/19
b.-dı (vusul bul- : Ulaşmak,
varmak, yetişmek) 398b/7
b.-dıkda (iştihar bul- : Şöhret
bulmak, meşhur olmak) 396a/10
b.-dılar 384a/15
b.-dılar 391a/16
b.-duğı (halas bul- : Kurtulmak)
408a/21
b.-duğın (cerayan bul- : Ortaya
çıkma, olmak) 388a/23
b.-dukdan (sükun bul- : Sessizliğe
erişmek) 391b/1
b.-ıcak (karar bul- : Karara
erişmek) 382a/2
b.-ıcak (vusul bul-) 382a/23
b.-ıcak (vusul bul-) 387b/18
b.-ıcak (zuhur bul- : Ortaya
çıkma) 409b/18
b.-magla (terbiye bul- : Eğitimli
olmak, terbiyelenmek) 407a/15
b.-mak (ihlal bul- : Bozma,
sakatlamak) 401b/25
b.-maya (sudur bul-) 402b/8
b.-mazsa (sükun bul-) 383a/4
b.-muş (sudur bul-) 401b/22
b.-muşdır (itmam bul- :
Tamamlanma) 399a/15
b.-muşdır (şöhret bul-) 400a/6
b.-muşdur (iştihar bul-) 389b/23
b.-sa (hali bul- : Yalnız, tenha
bulma) 404b/8
b.-sun (zuhur bul-) 393a/25

b.-up (fırsat bul-) 377a/15
b.-up (istikbal bul- : Geleceği
olmak) 392b/16
b.-up (iştihar bul-) 407b/15
b.-up (izbad bul- : Köpüklenmek)
386b/4
b.-up (teskin bul- : Yatışma,
yatıştırmak) 402a/4
b.-up (vusul bul-) 379a/17,
394a/24
b.-up (zuhur bul-) 383b/20
b.-ur (istihkak bul- : Hak
kazanma) 391b/23
b.-urlar 406a/10
b.-uruz (calis bul- : Tahta çıkmak)
407b/13

bulama- : (T. fi.) Bulma eylemini
yapmamak.
b.-zdi 392a/22

bulın- : (T. fi.) Bulma işine konu
olmak, herhangi bir yerde olmak.
b.-an (hazır bulın-) 380b/13,
385b/17, 389a/19
b.-mak (muavenetde bulın-)
380a/15

bulma- : (T. fi.) Bulma eylemini
yapmamak.
b.-dı (cerayan bulma-) 409a/16
b.-mişdir (sübut bulma- :
Gerçekleşmemek) 401b/23

buluş- : (T. fi.) Bir araya gelmek,
karşılaşma.
b.-dukları 377b/23
b.-maga 377b/2

bulut : (T. is.) Atmosferdeki su
damlacıkları yığınları.
b.+(kara bulut) 384a/12

bunca : (T. s.) Epey, çok; bu kadar, bu
denli.
b. 378a/8, 379a/10, 389b/10,
390a/8, 391a/20, 391b/20,
395a/13, 395a/23

bunlar : (T. zm.) “bu” zamirinin çoğulu.

b. 392a/14, 408b/24
b.+dır 399a/8
b.+ı 389a/5
b.+uñ 389a/1, 389b/9, 402a/19,
404b/22
b.+a 389a/8

Burak-girdār : (Ar. Far. s.)
Hz.Muhammed'in atı Burak gibi
hızlı giden, yürüyen.
b.+(esb-i burak-girdar) 394b/16

bura : (T. is.) Bu yer.
b. +da (burda)399b/2

büy : (Far. is.) Koku.
b.+ı ankara 387a/16

buyur- : (T. fi.) Emretmek;
söylemek, demek.
b.-alar (afv buyur- : Affetmek)
401b/23
b.-alar (kat buyur- : Kesmek)
405a/7
b.-dı 401b/24
b.-dı (ata buyur- : Bğışlamak,
hediye vermek) 401a/12
b.-dıkda 409b/22
b.-dıkda (hikayet buyur- :
Anlatmak) 409a/25
b.-dıkda (ibraz buyur- : Meydana
çıkarmak, göstermek) 409b/17
b.-dıkda (sual buyur- : Soru
sormak) 408a/17
b.-dikları 376a/14, 380a/5, 408b/9
b.-dikları (ihsan buyur- : İyilik
yapmak) 405a/7
b.-dikları (ihzar buyur- : Hazır
olmak) 398b/18
b.-dikları (müracaat buyur- : Baş
vurmak) 391a/15
b.-dikları (nüzul buyur- :
Ulaşmak) 383b/4
b.-dikları (tamir ve tersim buyur- :
tamir etmek ve düzeltmek)
397b/16
b.-dikları (tenbih buyur- :
Tenbihlemek) 383a/25
b.-dikları (tesis buyur- : Kurmak)
398b/10

b.-diklarında 395b/3
b.-diklarını (süluk buyur-) 383b/2
b.-dılar 376b/12, 381b/13, 383b/6,
384a/2, 387b/10, 393a/25,
395b/22, 395b/7, 401a/18,
402a/16, 402a/17, 404a/2,
404a/20, 405a/5, 407a/24,
408b/20, 408b/4, 408b/8, 409b/8,
410a/23
b.-dılar (azimet buyur- : Karar
vermek, azmetmek) 377a/3,
377b/3
b.-dılar (defn buyur- : Gömmek)
398b/19
b.-dılar (derc buyur- : Arasına
sıkıştırmak, biriktirmek) 402b/5
b.-dılar (hatm buyur- : Bitirmek)
409a/20
b.-dılar (hitab buyur- : Hitap
etmek) 395a/22
b.-dılar (hulul buyur- : Girmek,
gelip çatmak) 377a/5
b.-dılar (ihsan buyur-) 409b/19
b.-dılar (inayet buyur-) 397a/19
b.-dılar (inha buyur-) 380a/1
b.-dılar (irsal buyur-) 382a/9,
391b/3, 402b/10
b.-dılar (müracaat buyur-) 395a/4
b.-dılar (niyet buyur-) 383a/19
b.-dılar (sükut buyur-) 409b/2
b.-dılar (şüru buyur-) 402a/5
b.-dılar (taleb buyur-) 381b/3
b.-dılar (tayin buyur-) 398a/2,
405a/1
b.-dılar (tedib buyur-) 397b/7
b.-dılar (temlik buyur- : Mülk
olarak vermek) 404a/25
b.-dılar (tenbih buyur-) 384a/20
b.-dılar (tevcih buyur- :
Çevirtmek,
yöneltmek,yorumlamak) 397a/20
b.-dılar (teveccüh buyur-
:Yönelmek) 394b/3
b.-dikları 404b/5, 408b/1
b.-mişlar 378a/23, 379a/24,
410a/4, 410b/24
b.-mişlar (teveccüh buyur-)
378b/5
b.-mişlar idi (ikamet buyur-)
379a/16

b.-muşlar 375b/21, 404b/11, 407b/18
b.-muşlar (dur buyur-) 406a/15
b.-muşlar (nüzul buyur-) 408a/13
b.-muşlar (tesaud buyur-) 399a/24
b.-muşlardır 399a/17
b.-up (azimet buyur-) 393b/13
b.-up (hitab buyur-) 381b/15
b.-up (idamet buyur- : Devam ettirmek, sürdürmek) 398b/22
b.-up (riayet buyur-) 405b/14
b.-urlardı 410a/15

buyurıl- : (T. fi.) Kendisine emredilmek; yapılmak.
b.-a (derc buyurıl-) 391a/25
b.-a (icazet-i erzani buyurıl-) 379a/14
b.-a (inayet buyurıl-) 381b/16
b.-a (mazur buyurıl-) 402b/8
b.+a (mukarrer buyurıl-) 402a/10
b.-a (sifariş buyurıl-) 383b/18
b.-an (tahammül buyurıl-) 409a/19
b.-dı (cevab buyurıl-) 380a/1
b.-dı (ferman buyurıl-) 381a/9
b.-dı (tevcih buyurıl-) 403a/1
b.-dikda (ihzar buyurıl-) 391a/17
b.-dikdan-soñra 381b/2
b.-sun (tatbik buyurıl-) 409b/14
b.-up (ilam buyurıl-) 408a/1

buyurılma- : (T. fi.) Kendisine emredilmemek.
b.-z (inayet buyurılma-) 409b/21

buyurma- : (T. fi.) Emretmemek.
b.-dılar (tabir buyurma-) 404a/10
b.-zdı 404b/8

bükā : (Ar. is.) Ağlama, gözyaşı dökme.
b.+dan (sebeb-i büka) 402b/14
b.+it- 404a/15

bülağā : (Ar. is.) Belig yaran yazarlar.
b.+yı Arab 406a/25

bülend : (Far. s.) Yüksek, yüce.
b. 402b/17

b.+(şehzade-i bülend) 381b/10
b.+dir 399a/22
b.+i (şah-ı bülend-i cenab) 395b/20

bülend-mikdār : (Far. Ar. s.) Değeri yüksek olan.
b.+(şehzade-i bülend-mikdar) 384a/17, 381b/10

bülüg : (Ar. is.) Ergenlik.
b.+dan (sinn-i bülüg) 407a/19

bünyād : (Far. is.) Asıl, esas, temel; yapı, bina.
b.+ımı 401a/5
b.+it- 410b/20
b.+larını 395b/9

bünyān : (Ar. is.) Yapı, bina.
b.+ı al-i osman 389a/25
b.+ı devlet 381a/14, 392a/15
b.+ı eyman ü peyman 383b/7

büyü- : (T. fi.) Yaşı artmak; uzamak; gelişmek.
b.-yüp 385b/16

büyük : (T. s.) İri, boyutları benzerlerinden fazla olan.
b. 402a/18

büzürg-vār : (Far. s.) Büyük, ulu, saygıdeğer.
b.+ımuñ (peder-i büzürg-var) 379a/10
b.+a (hace-i büzürgvar) 410a/14
b.+ımı (peder-i büzürg-var) 379b/8
b.+ları (nam-dar-ı peder-i büzürgvar) 384
b.+ları (peder-i büzürgvar) 383a/22

büzürg-zāde : (Far. is.) Kişioğlu.
c. 405b/1

C

cādde : (Ar. is.) 1.Geniş yol 2.(s.)
Ciddi; çalışkan; azimli.
c.+i uzlet 390b/22

Ca'fer Çelebi : (d. ? - ö. 1515) 15.
yüzyılın Amasyalı divan edebiyatı
şair ve yazarı, devlet adamı.
c.+(tac-zade cafer çelebi) 392a/7
c.+çelebi 406a/19

cāh : (Ar. is.) İtibar, makam,
onur.
c.+(ashab-ı cah) 410b/16
c.+(esbab-ı cah) 392a/4
c.+dan 402b/9

cā'iz : (Ar. s.) Olabilir, olur.
c. 391a/5
c.+midir 379b/10

cā'ize : (Ar. is.) 1.Yol yiyeceği,
azık 2.Hediye, bahşiş.
c. 409b/16
c.+i tabir 409b/20
c.+si 409b/20

cālis : (Ar. s.) Tahta çıkan,
oturan
c.+bul- 407b/13

cāme : (Far. is.) Elbise, çamaşır.
c.+lerden 409b/22

cāmi' : (Ar. is.) 1.İçinde namaz
kılınan ibadet yeri. 2.(s.)
Toplayan, biraraya getiren.
c. 398a/1, 401b/2
c.+i 410b/17
c.+i cedide 399b/19
c.+i cennet-nüma 399a/9
c.+i dil-aviz 398b/18
c.+i kebir 404a/5
c.+i mezbur 399b/20
c.+i nefis 398b/10
c.+i şerif 399a/16, 399a/20,
399b/2, 405a/12

cān : (Far. is.) Can, ruh; hayat;
gönül.

c.+(hasan can) 409a/22, 409b/16,
409b/9

c.+(ü baş oyna-) 376a/5

c.+at- 392a/20

c.+ların 392a/7

c.+umdan (ser ü can) 404b/18

c.+ü başların feda it- 384b/9

c.+ü dil 382b/14, 394b/20

can-gāh : (Far. s.) 1.Can azaltıcı,
ruh eksiltici 2.(i.) Can evi.
c.+ı (enduh-ı can-gah-ı derun)
387a/19

can-güdāz : (Far. s.) Can eritici,
acıma uyandıran.
c.+ı şah-ı ser-efraz 398b/6

cānib : (Ar. is.) Taraf, cihet, yan.
c. 389b/7, 391a/23
c.+de 383a/3, 388b/5, 395a/24
c.+den 383b/16, 393a/11, 397a/5
c.+e 377b/13, 377b/20, 380a/10,
390a/15
c.+i (ezin-i canib-i bala) 377b/9
c.+i berr 384a/14
c.+i derya 380a/8
c.+i hudavendigar 381b/5,
396a/23
c.+i padişahi 393b/4
c.+i rücu 398a/11
c.+i selim han 379b/2
c.+i selimi 384a/3
c.+i yemin 410a/7
c.+inden 380a/8, 394a/17,
396b/16
c.+ine 376a/13, 384a/18, 387a/1,
387a/11, 388a/11, 390a/22,
390b/9, 392a/21, 392b/4, 394b/19,
396b/20, 397b/21, 398a/8
c.+lere 379a/23
c.+lerine 377a/3, 379a/12,
385b/19
c.+lerinin 375b/1
c.+üñize 377b/15

cānibeyn : (Ar. s.) İki yan, iki taraf.
c.+(selamet-i canibeyn) 384a/7

cānişm : (Ar. s.) Birinin yerine geçen, birinin yerine oturan, vekil.
c.+etme- 382a/21
c.+i 393a/18, 397b/17
c.+leri 408a/8

cāri : (Ar. s.) Cereyan eden, akan, yürüyen.
c.+ol- 402a/19

cāriye : (Ar. is.) Parayla satın alınan hizmetçi kız, halayık.
c.+si 403b/10

cāy : (Far. is.) Yer.
c.+ı isticabet-i dua 398b/19

cāy-gāh : (Far. is.) 1.Yer 2.Mevki, rütbe.
c.+da 394b/12
c.+it- 387a/20

cāy-gīr : (Far. s.) Yer tutan, yerleşmiş.
c.+eyle- 393b/3
c.+olma- 397b/15, 407b/20

cebīn : (Ar. s.) 1.Korkak, alçak 2.(i.) Alın
c.+i ubudiyet 396b/2

cebr : (Ar. is.) Zor, zorlama; tamir etme.
c.+e (tarik-i cebr) 391a/20
c.+i 393a/12

cebren : (Ar. zf.) Zorla.
c. 401a/19

cedd : (Ar. is.) Dede, büyükbaba, ata.
c.+i 392b/10
c.+i emced 394a/3
c.+üñüzdür 410a/5

cedid : (Ar. s.) Yeni, kullanılmamış.
c. 397b/9
c.+(sultan-ı cedid) 398a/12

cedide : (Ar. s.) Yeni, kullanılmamış.
c.+den (inikad-ı cemaat-i cedide) 399a/10
c.+lerinde (cami-i cedide) 399b/19

cehennem : (Ar. is.) Ahirette günahkarların gideceği azap yeri.
c.+(hamim-i cehennem) 390a/1

celādet : (Ar. is.) Bahadırılık, yiğitlik, kahramanlık.
c.+ve şehametler göster- 389a/23

celāl : (Ar. is.) 1.Büyüklük, ululuk.
c.+(bagza.i kadir-i rabb-ı celal) 383a/21
c.+(bar-gah-ı celal suyu) 393b/13
c.+(müeyyed-zade molla celal) 402b/22
c.+den (molla celal) 402b/23
c.+üñ 396b/8

Celāl-i Devānī : İslām âlimlerinin ve velîlerin büyüklerinden. İsmi Muhammed bin Es'ad es-Siddîkî ed-Devānî, lakabı Celâleddîn'dir. Hazret-i Ebû Bekr-i Siddîk'in neslinden olduğu için kendisine Siddîkî denildi. 1429 (H. 833) senesinde İran'ın Kâzerûn şehrinin Devân nahiyesinde doğdu. 1502 (H.908) senesi Kâzerûn'da vefât etti.
c.+(mevlana celal) 406b/11
c.+i (mevlana celal-i devani) 406b/10
c.+i devani 405b/6, 406b/17

Celāl-zāde Muştafa Çelebi : Koca Nişancı; On altıncı asır Osmanlı âlimi ve büyük devlet adamı. 1491 (H. 895) senesinde Tosya'da doğdu. 1567 (H.975) yılında İstanbul'da vefât etti.
c. 384a/24

celb : (Ar. is.) Çekme, çekiş; yazı ile çağırma.
c.+eyle- 387a/16

c.+i havatır 394a/1
c.+it- 402b/5

celil : (Ar. s.) Büyük, ulu.
c.+(mansıb-ı celil) 401b/2

cell : (Ar. s.) Büyük, ulu.
c.+i metin 383a/20

cem' : (Ar. is.) Toplama, yığma.
c.+a 378b/11
c.+eyle- : Toplamak 408a/12
c. (cem-i ecnad it- : Asker toplamak 395b/12
c.+i hitam itme- 390b/15
c.+i kesir 387b/3, 393a/2, 393b/16, 400b/3
c.+i sipah ile 380a/25
c.+inden 383a/13
c.+ine 392b/24, 393a/16
c.+it- 384a/13, 386a/19, 386a/5, 386b/7, 402b/4, 407a/21
c.+(cem ol- : Toplanmak 375b/9, 377a/18, 380b/1, 380b/24, 382b/15, 384a/16, 384b/22, 390b/13
c.+olma- 380b/12

cemā'at : (Ar. is.) İnsan topluluğu; imamın arkasında namaz kılanlar; bir mezhepten olan halkın hepsi.
c.+i (inikad-ı cemaat-i cedide) 399a/10
c.+le 401b/10, 404b/9

cemāl : (Ar. is.) Yüz güzelliği
c. 382a/16
c.+i (müşahede-i cemal-i ba-kemal) 380a/4, 381b/12
c.+i (müşahede-i cemal-i bi-misal) 396b/24
c.+i aftar-ı cihantab 394b/14
c. (cemal-i ba-kemal : Tam, mükemmel güzellik 379a/11, 384a/22
c.+i cihan-ara 378a/2
c.+i halife 408a/22
c.+ini 390a/13

cemī' : (Ar. e.) Cümle, hep, bütün.

c. 397a/14, 397a/16, 398a/6, 402b/23
c.+i musalih 398a/4
c.+i vüzera ve ümera 396b/1

cemil : (Ar. s.) Güzel.
c.+(say-ı cemil göster-) 395a/20

cem'iyet : (Ar. is.) Topluluk.
c. 386a/24
c.+ini 389b/24
c.+i has it- 378a/15

cenāb : (Ar. is.) “şeref, onur, büyüklük” terimi olarak kullanılır; hazret.
c. 395b/20
c.+ı (temkin-i cenab-ı ali) 410b/16
c.+ı alışan 384b/20
c.+ı hakk 394a/21, 394b/1
c.+ı hilafet-i intisab 397a/10
c.+ı hudavendigar 380a/7, 395a/12
c.+ı şehzade-i ali-mikdar 382a/23
c.+ı uhuvvet-meab 377a/24
c.+ına 382b/21
c.+uñızı 379b/13

cenān : (Ar. is.) Kalp, gönül.
c.+a (dar-ı cenan) 394a/3

cenāze : (Ar. is.) İnsan ölüsü.
c.+lerine 408b/12

ceng : (Far. is.) Savaş, vuruşma.
c. 385a/16, 389a/20
c.+(esbab-ı ceng ü harb) 395b/2
c.+e 383b/25, 389b/7
c.+it- 381a/3, 384b/7
c.+it- 384a/1, 385b/12, 386b/10
c.+ü cidal 385b/22
c.+ü harb 385b/23

ceng-şināslu : (Far. s.) Savaştan anlayan.
c.+olma- 389a/2

cennet : (Ar. is.) Uçmak; bahçe.
c. 399a/21, 399a/23

cennet-mekan : (Ar. s.) Yeri cennet olan.
c. 384b/1

cennet-nümā : (Ar. Far. s.) Cenneti gösteren, cennet gibi.
c.+dır (cami-i cennet-nüma)
399a/9

cereyān : (Ar. is.) Akma, akım; gidiş; oluş.
c.+bul- 388a/23
c.+bulma- 409a/16
c.+ı (ferman-ı kaza-yı cereyan)
397a/25
c.+it- 390a/11

cerī : (Ar. s.) Cesur, yiğit, gözüpek.
c.+leri 392a/12

cerīm : (Ar. s.) Kabahatli, canı, suçlu.
c.+(hürri cerim) 394b/19

cerīme : (Ar. is.) Cürüm, suç.
c.+sine 390a/19

cesāret : (Ar. is.) Cesurluk, yiğitlik.
c.+it- 387a/6, 409a/25
c.+olın- 390a/15

cesed : (Ar. is.) Ölü vücut.
c.+i şerif 400b/8

cevāb : (Ar. is.) Sorulan şeye verilen karşılık.
c. 402b/6
c.+a 390a/18
c.+buyurıl- 380a/1
c.+ı 376b/10, 409b/17
c.+ı ba-savab vir- 395b/20
c.+ı müstetab 385a/12
c.+ı yeis vir- 386b/17
c.+ına (ahbar-ı cevab) 383b/14
c.+ımı 401b/13
c.+it- 401b/18
c.+larını 378b/22, 395b/21
c.+uñ 409b/21

c.+vir- 378a/21, 379b/12,
382b/24, 390a/10, 390a/14,
394a/19, 395b/25, 404b/24

cevāhir : (Ar. is.) Cevherler, elmaslar; değerli taşlar.
c. 378b/1
c.+i nam-dar 381b/21

cezā' : (Ar. is.) Suça karşılık verilen azap.
c.+(kadı-yı ruz-i ceza) 404b/21
c.+sı (zahir-i ceza) 409b/16

cezbe : (Ar. is.) Ruhun heyecana gelmesi.
c. 401b/7
c.+dir 404a/17

cezil : (Ar. s.) 1.Pelte ve bozuk olma (söz) 2.Çok, bol.
c.+e (emval-i cezil) 399a/2

cezm : (Ar. is.) Kesin karar, niyet.
c.+it- 382b/1

Cibril : Cebrail.
c.+i emin 398a/14

cidāl : (Ar. is.) 1.karşılıklı kavga, savaş. 2.Zorlu hararetli konuşma.
c.+(der-beyan-ı vuku-ı harb u cidāl) 383a/21
c.+i (naire-i cidāl) 392a/16
c.+ler (ceng ü cidāl) 385b/22

cidār : (Ar. is.) Duvar
c.+ı şimal 405a/12

ciger-güşe : (Far. is.) Evlat, sevgili.
c.+mden 404b/19

cihād : (Ar. is.) Din uğruna düşmanla savaşma.
c.+ı fi-sebil-illah 375b/10
c.+ü gaza 375b/8

cihān : (Far. is.) Dünya, alem.

c.+(padişah-ı cihan) 381b/22
c.+a 396a/10, 396a/17
c.+dan 390b/21
c.+ı 385b/13

cihān-ārā : (Far. s.) Cihanı, dünyayı süsleyen.
c.+sıyla (cemal-i cihan-ara) 378a/2

cihān-bān : (Far. s.) Dünyanın bekçisi olan.
c.+ı (semere-i meşcere-i cihanban) 376b/5

cihān-bānī : (Far. s.) Hükümdarla ilgili.
c.+(ihtiram-ı cihan-bani üzre) 377b/6
c.+ye (taht-ı cihan-bani) 386a/8

cihān-gīr : (Far. s.) Cihanı, dünyayı zabteden.
c.+(şehzade-i cihan-gir) 383a/17
c.+(şehzade-i cihangir) 380a/6

cihān-muṭāʿ : (Far. Ar. s.) Bütün dünyanın boyun eğdiği.
c.+(ahkam-ı cihan-muta) 397a/23
c.+(hüküm-i cihan-muta) 384b/16
c.+a (ferman-ı cihan-muta) 393b/11, 393b/3

cihān-tāb : (Far. Ar. s.) Dünyaya sıcaklık ve ışık veren.
c.+ı (cemal-i aftar-ı cihantab) 394b/15

cihet : (Ar. is.) Yan, yön, taraf; yer; sebep, bahane.
c.+den 380b/12, 393a/18, 404b/5, 409b/11
c.+e 402b/2
c.+i 394a/7, 397b/16
c.+ile 375b/16
c.+le 391b/24
c.+ten 383a/11

cild : (Ar. is.) 1.Deri 2.Kap 3.Kitap

c. 399b/17, 403a/11
c.+it- 407a/20

cilve-ger : (Ar. Far. s.) Cilve yapan, cilveli.
c.+ol- 383b/19, 387b/17, 407b/21

cimri : (Far. s.) Soysuz, alçak, dlenci; pinti.
c. 388b/18

cisr : (Ar. is.) Köprü.
c. 399b/8
c.+i ali 399a/17
c.+i mezbur 399a/18

civān : (Far. s.) Genç.
c. 408b/20
c.+a 408b/17
c.+umuz 409b/20

civān-baht : (Far. s.) Talihli.
c.+(şehzade-i civan-baht) 397b/1

civār : (Ar. is.) Çevre, yöre; yakın yer.
c.+ı ebu eyyub-i ensari 403a/10
c.+ı rahman 410b/14
c.+ı rahmete rihlet it- 399b/22
c.+ımızda 375b/5
c.+ına 389a/13
c.+ında 376b/7, 398b/10, 398b/2, 399a/11, 403a/25, 404a/24

cū : (Far. s.) “arayan, araştıran” anlamına gelen sıfatlar yapar.
c.+(cüst ü cu itme- : Aramak) 389a/14

cumhūr : (Ar. is.) Halk, ahali, kalabalık.
c.+(ittifak-ı cumhur) 393a/24
c.+da (elsine-i cumhur) 399a/3
c.+dır (akd-i umur-ı cumhur) 397a/3
c.+ı sıbyan 394b/9

cūşān : (Far. s.) Coşan, kaynayan, coşkun.

c.+(germ ve cuşan itdür-) 390a/2

cūyān : (Far. s.) Arayan, arayıcı.
c.+ol- 377a/25

cūdā : (Far. s.) Ayrı, ayrı
düşmüş.
c. 384a/11

cülūs : (Ar. is.) Tahta çıkma.
c.+(der-beyan-ı fesh-i tedbir-i-
cülūs)
c.+(eda-i şükr-i cülūs) 397a/15
c.+a 404b/7
c.+dan 391b/7
c.+eyle- 396a/24, 397a/16
c.+ı (merasim-i tenhiye-i cülūs)
397a/24
c.+ı hazret-i sultan selim han
396a/18
c.+ında 403a/6
c.+ını 394a/7
c.+it- 378a/19, 390b/7, 392b/3,
394a/4, 400a/23, 401b/20
c.+larında (sal-i cülūs) 405b/16
c.+undan 404b/6

cümle : (Ar. is.) Bütün, hep, birlik.
c. 376a/13, 377b/19, 377b/4,
378b/24, 380a/24, 394b/19,
395a/12, 396a/15, 396a/8, 397a/2,
400b/24, 404b/17, 408b/12
c.+den 391a/2, 392a/4, 396b/8,
405b/18
c.+den (alem-i cümle) 398a/10
c.+i menakıb 407b/17
c.+i vacibat 379a/11
c.+miz 396a/3
c.+nüñ 388a/6
c.+si 383b/23, 393a/8, 393b/3,
395b/17
c.+sin 389a/12, 406b/15

cünbüş : (Far. is.) Eğlenti, zevk.
c.+ler 385b/22

cür'et : (Ar. is.) Cesaret,
atılğanlık.
c. 394a/17
c.+(meblag-ı cüret) 391b/18

c.+göster- 389a/13
c.+it- 397b/5

cürm : (Ar. is.) Suç.
c.+i galiz 381a/24

cüst : (Far. is.) Arama,
araştırma.
c.+ü cu+itme- 389a/14

cüz'î : (Ar. s.) Az, pek az, az
miktarında.
c. 397a/10

Ç

çāk : (Far. is.) Yarık, yırtık;
yırtma
ç.+(çāk it- : Yırtmak) 398a/21
ç.+(çāk ol- : Yırtılmak) 398b/8

çaķıl- : (T. fi.) Hızla düşüp
saplanmak.
ç.-ur 385a/23

çal- : (T. fi.) 1.Başkasının
malını gizlice aşırnak 2.Vurarark
ses çıkarmak 3.Müzik aleti
kullanmak.
ç.-arım 404a/14

çālāk : (Far. s.) 1.Çevik, eline
çabuk; adam öldüren hırsız.
ç.+i (levendat-ı çalak) 386a/19

çalı : (T. is.) Ağaçtan küçük,
dalları çok çatallı ve sapları
odunsu bitki.
ç. 410b/2

çāre : (Far. is.) 1.Yol 2.Yardım
3.İlaç
ç.+olma- 378b/11

çarıķlı : (T. s.) Ayağına çarık
giymiş.
ç. 391b/20

çehre : (Far. is.) Yüz, surat.

ç.+lerinden 381b/1

çek- : (T. fi.) 1.Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yere doğru yürütmek. 2.Germek 3.Ortadan kaldırmak 4.Atmak, vurmak.
ç.-diler (felaket çek-) 392a/8
ç.-diler (gül-bang çek-) 392a/12
ç.-diler (şemşirler çek-) 389a/16
ç.-erdim 410b/2
ç.-mek 400b/9
ç.-mek (ilerü çek-) 376a/9
ç.-mişdir (riyazetler çek-) 409a/9
ç.-tiğimiz 390a/14
ç.-üp 401b/13
ç.-üp (asker çek-) 392b/9
ç.-üp (el çek-) 375b/25, 390a/11
ç.-üp (nüzl-i firavan çek-) 377b/7

çekil- : (T. fi.)Kendini geri çekmek; bir işten ayrılmak.
ç.-üp 388b/3

çekme- : (T. fi.) Çekme eylemini yapmamak.
ç.-yesin 397a/11
ç.-yüp (ellerin çekme-) 392a/11

çelebi : (Ar. is.) Görgülü, terbiyeli, olgun.
ç. 403b/5
ç.+(ali çelebi) 401a/8
ç.+(cafer çelebi) 406a/19
ç.+(celal-zade mustafa çelebi) 384a/24
ç.+(kasım çelebi) 401a/7
ç.+(lamii çelebi) 408b/16, 410b/4
ç.+(leysi çelebi) 406a/2
ç.+(mirim çelebi) 406b/2
ç.+(müfti ali çelebi) 408b/11, 408b/4
ç.+(paşa çelebi) 406b/7
ç.+(şarabdar mustafa çelebi) 383b/5
ç.+nüñ (halimi çelebi) 406a/21
ç.+nüñ (tac-zade cafer çelebi) 392a/7

çengäl : (Far. is.) Çengel, pençe.
ç.+ini 398a/21

çerā-gāh : (Far. is.) Hayvan otlatılan yer, çayır.
ç.+1 380b/14

Çerākese : (Ar. is.) Çerkesler.
ç.+(ümera-i çerakese) 409a/9

çerh : (Far. is.) 1.Çark 2.Felek, gök
ç.+1 berin 404a/9

çevir- : (T. fi.) 1.Bir şeyin yönünü değiştirmek 2.Döndürmek 3.Yönetmek
ç.-megi (yüz çevir-) 386b/12

çık- : (T. fi.) 1.İçeriden dışarıya varmak 2.Elde edilmek 3.Mezun olmak
ç.-ar 410b/21
ç.-diklerinde 396a/8
ç.-up 380b/11, 384a/13, 390a/10, 395a/9, 396a/2, 398a/7, 400b/18, 403b/25
ç.-up (kılıç çık-) 385b/15

çıkar- : (T. fi.) 1.Çıkmasını sağlamak 2.Bulmak, ortaya koymak
ç.-maga (elden çıkar-) 390b/16
ç.-up 376a/18, 389a/19
ç.-up (avazeler çıkar-) 385b/22

çift : (Far. s.) 1.Birbirini tamamlayan ikili 2.Toprağı sürmek için kullanılan iki hayvan.
ç. 410b/2
ç.+sür- 410b/2

Çifte : Edirne'de Çifte Medresesi.
ç. 407a/5

Çirmen : Balkan topraklarındaki Osmanlı sancağı.
ç. 383a/9

Çoban Köprüsü : ?
ç. 403a/8

çoğu : (T. zm.) Çoğu, bir şeyin büyük bölümü.
ç. 386b/3

çok : (T. s. ve zf.) Sayıca fazla olan.
ç. 384b/24, 386b/11, 390a/11, 403a/6, 408a/23

Çorlu : Çorlu.
ç. 385a/21, 383b/3, 384b/7

Çorum : Çorum.
ç. 405a/13

çuğa : (Far. is.) Çuha, yün kumaş.
ç. 409b/23

Çukurçayırı : ?
ç. 381a/17

çün : (T. e.) Bu sebeple, için.
ç. 380b/3, 381a/8, 381b/13, 382b/12, 384a/13, 387a/9, 388a/8, 389b/1, 391a/15, 391b/15, 392a/24, 394a/3, 394b/10, 396b/12, 396b/21, 396b/7, 398b/6, 399a/24, 401b/23
ç.+(hidmet-çün) 398a/3

çünki : (Far. bağ.) Çünkü, şundan dolayı, bu sebeple.
ç. 379a/23, 379b/12

D

dāğ-ber-dāğ : (Far. zf.) Yara yara üzerine, kat kat üzüntü.
d.+ol- 390b/11

dağdağa : (Ar. is.) Gürültü, patırtı; beyhude telaş.
d.+düş- 377b/25

daği : (T. bağ.) Da, de.
d. 376b/13, 376b/25, 377b/21, 377b/23, 378a/14, 378a/14, 378b/4, 378b/4, 378b/9, 379a/14,

379a/21, 379b/3, 380a/2, 380a/6, 380a/8, 381a/13, 381a/16, 381a/3, 381b/4, 382a/14, 382a/6, 382b/18, 382b/20, 382b/6, 383a/18, 383a/7, 383b/14, 383b/15, 385a/19, 385a/21, 385a/8, 385b/2, 386a/6, 386b/13, 387b/12, 387b/25, 388a/2, 388b/23, 389a/15, 389b/21, 389b/7, 390a/23, 390b/10, 390b/4, 391b/9, 392b/13, 392b/15, 393a/23, 393a/3, 393a/7, 393b/25, 394b/1, 395b/18, 395b/2, 395b/20, 396a/6, 397a/20, 397a/22, 397b/5, 398b/8, 399b/11, 399b/7, 399b/8, 399b/9, 400a/1, 400b/21, 400b/7, 401a/10, 401a/15, 401b/5, 401b/6, 402a/10, 402a/11, 402a/22, 403b/23, 404a/11, 404a/25, 404b/4, 404b/7, 405b/18, 405b/22, 407b/24, 408a/1, 408a/15, 408a/2, 408a/24, 408b/19, 408b/20, 408b/21, 409a/25, 409a/6, 409b/1, 409b/12, 409b/13, 409b/19, 409b/20, 410a/10, 410a/20, 410b/19, 410b/20, 410b/20, 410b/8

dāhil : (Ar. s.) İç, içeri, içinde.
d.+inde 394b/7
d.+ol- 377b/12, 401b/19

dahl : (Ar. is.) 1.Girme, karışma
2.Tesir, nüfuz, niyet.
d. 402a/2, 402a/3
d.+imiz 402a/23
d.+it- 401b/25

dā□imā : (Ar. zf.) Her zaman.
d. 376a/23, 392a/14

dā□ire : (Ar. is.) 1.Çember
2.Sınır içi
d.+i sıhhat 395b/24

dā□iye : (Ar. is.) İçten gelen bir duyguyu teşvik edici hal.
d.+si 392b/7, 393b/22, 410b/25
d.+siyle 393a/1, 401a/23

dal : (T. is.) Kol

d.+ımda 404a/14

ḍalāl : (Ar. is.) Doğru yoldan sapma.
d.+i galebe it- 386b/8

ḍalālet : (Ar. is.) Doğru yoldan sapma.
d.+lerini (zulm ü dalalet) 395a/19

dām : (Far. is.) Tuzak, ağ.
d. 377b/13
d.+i gaflete düşür- 387b/16
d.+i intikam 391b/5
d.+i mihnet 394a/14

dāmād : (Far. is.) Güveyi.
d. 401a/11

dāmān : (Far. is.) etek (elbisenin, dağın)
d.+i memleket 395a/19

dāmen : (Far. is.) Etek (elbisenin, dağın).
d.+i (maraz-ı damen-i mizac) 398a/22
d.+i huzur 390b/16
d.+i maksud 386b/24
d.+i rıza 395b/15
d.+i saltanat 384a/1
d.+ine 404b/22
d.+ini 404b/20

dāmen-çin : (Far. s.) Etek toplayan.
d. dāmen-çin ol- : Birinin eteğini toplamak, hizmet etmek. 397b/18

dānā : (Far. s.) Bilen, bilgiç; alim.
d.+ (merd-i fazıl u dana-yı kamil) 379b/11

dāne : (Far. is.) tane, tohum.
d.+i ihsan 387b/15

dāniş-pezir : (Far. s.) Bilgili.
d.+(vezir-i dāniş-pezir) 391a/18

dār : (Ar. is.) Ev, yer, yurt.
d.+i cenan 394a/3

d.+ı gurur 389b/2
d.+i hadis 401a/6

dār-ül-ḥadeş : (Far. Ar. is.) Yeni ortaya çıkan yer, ev.
d. 401a/6

dār-ül-ḥadīş : (Far. Ar. is.) Hadis ve bununla ilgili şeyleri öğrenme yurdu.
d. 401a/3
d.+in 400a/24

dār-ül-ḥarb : (Far. Ar. is.) Savaş yeri, İslam elinde olmayan yerler.
d.+e (aksa-yı dar-ül-harb) 381b/1

dār-ül-ḥilāfe : (Far. Ar. is.) Hilafet merkezi, İstanbul.
d.+den 381b/24
d.+lerine 397b/3

dār-ül-ḥuld : (Far. Ar. is.) Cennet, beka yeri.
d. 396a/13

dār-üs-saāde : (Far. Ar. is.) Mutluluk yeri; saray.
d.+ye 407b/16

dār-üs-saltāna : (Far. Ar. is.) Saltanat yeri; İstanbul; hükümdarın olduğu yer.
d. 391b/8
d.+da 397b/15
d.+i istanbul 393b/12
d.+i konstantiniyye 394b/3

dār-üs-selām : (Far. Ar. is.) Cennet; Bağdat'ın eski adı.
d. 396a/13

dār-üş-şifā : (Far. Ar. is.) Hastahane.
d. 399a/17
d.+dır 399a/19

dār-üz-ziyāfe : (Far. Ar. is.) Ziyafet yeri.
d. 399a/17, 399b/3

ḍarāat-nāme : (Ar. Far. is.)

d. 379a/9

đarb : (Ar. is.) Dövmeye, vurma.
d. 409a/5
d.+ı umur 389a/2

da□vā : (Ar. is.) 1.Şikayetçi olarak mahkemeye başvurma
2.Mesele
d.+yı muhabbet itdir- 390a/15

dāver : (Far. is.) 1. Allah
2.Doğru, insafli olan hükümdar.
d.+i iskender 398b/13

da□vet : (Ar. is.) Çağırma, çağrı.
d. 387a/14
d.+(nevid-i beşaret-i davet) 393b/10
d.+den 388a/4
d.+eyle- 380a/24, 393b/5, 397b/1
d.+i 408a/13
d.+i (der-beyan-ı davet-i sultan selim) 393a/6
d.+i hümayun 394a/22
d.+i padişahi 393b/11
d.+it- 388a/15, 401a/18, 402b/16, 407b/16, 408a/15, 410a/20
d.+olın- 397b/3

da□vet-nāme: (Ar. Far. is.) Davetiye.
d. 391a/12

dāye : (Far. is.) Taya, çocuğa bakan dadı.
d.+i adli 390b/24

dede : (T. is.) Babanın babası.
d.+lerimiz 376a/4

def□ : (Ar. is.) Öteye itme, savma; giderme, ortadan kaldırma.
d. 380a/24, 382b/25
d.+den 388a/6
d.+eyle- 395a/8
d.+i 383a/14, 383b/19
d.+i ada 395a/24
d.+i güft-i rah 394b/11
d.+i müyesser ol- 387b/16

d.+i yed it- 398a/13
d.+içün 378a/13
d.+inden 390b/6
d.+ine 380b/1, 382b/3, 388a/5, 395a/15, 395a/25
d.+it- 388a/15

def□a : (Ar. is.) Kere, kez, yol
d. 376b/14, 385a/6, 389a/22, 403b/3, 409a/15
d.+da 409a/18
d.+i ula 409a/15

defn : (Ar. is.) Gömmeye, gömülme.
d. 398b/11
d.+buyur- 398b/19
d.+olın- 403a/10, 408b/13, 408b/14, 409a/13

defterdār : (Ar. Far. is.) Bir vilayetin para işlerini idare eden kimse; maliye vekili.
d. 398a/1, 406a/18, 406a/2, 406a/3

degil : (T. e.) İsim cümlelerinde olumsuzluk veren kelime.
d. 378b/9, 384a/14, 388b/24, 389a/18, 392a/22
d.+dir 376a/10, 383a/2, 391a/22, 393a/18, 393a/19, 398b/20, 399b/13, 402a/2, 402a/20, 402a/22, 407a/23, 383a/17
d.+ler 383a/10
d.+midir 402a/16
d.+üm 405a/2

degin : (T. e.) Bir işin, bir durumun sona erdiği yeri veya zamanı gösterir.
d. 378a/4, 399a/10, 405b/12
d.+(sabaha degin) 378b/24

dehr : (Ar. is.) 1.Dünya
2.Zaman, devir.
d. 401a/4

dehrī : (Ar. s.) Dünyanın sonsuzluğuna inanıp öteki dünyayı inkar eden.

d.+ye 401a/6

dehşet : (Ar. is.) Şaşma; korku ve telaş gösterme.
d.+den (galebe-i dehşet) 381a/7

dek : (T. e.) Bir işin sona erdiği zamanı veya yeri gösterir.
d. 381b/9, 382a/12, 392a/10, 396b/4, 400a/11, 400b/17, 400b/18, 407a/17, 407a/8, 410a/18

delâlet: (Ar. is.) Yol gösterme, kılavuzluk.
d.+it- 404a/19

Delü Gerger : ?
d.+gerger 392b/17, 392b/19

dem : (Far. is.) 1.Soluk, nefes
2.Zaman, saat.
d. 387a/17, 396a/19
d.+den 408b/6
d.+inde 386b/24

dem-beste : (Far. s.) Nefesi bağlanmış, susmuş, soluğu kesilmiş.
d.+ol- 392a/24

denī : (Ar. s.) Alçak, rezil, soysuz.
d.+leri 386b/19

deñiz : (T. is.) Kara parçalarının dışındaki büyük su kütleleri.
d. 384a/14

deñlü : (T. e.) “kadar” anlamında üstünlük derecesi bildirir.
d. 376a/25, 410b/12
d.+(bu deñlü) 378a/9

depiş : (T. is.) Vuruş, saldıрма.
d.+lerin (piş-i depiş) 389a/4

der : (Far. e.) 1.-de, içinde 2.Kapı.
d.+i devlet 380a/24, 381b/20, 382a/9, 387b/19, 387b/3, 388a/21,

391b/11, 392a/15, 397b/1, 398b/11
d.+i devlet-i masir 380b/7
d.+i devlet-medar 387a/2
d.+i hisar 392b/19
d.+i ulema 401b/25

der : (T. is.) Ter.
d.+leri 381a/25

der-beyān : ? Anlatılması.
d.+ı davet-i sultan selim 393a/6
d.+ı fesh-i tedbir-i cülus 391b/13
d.+ı huruc-ı şah-kulı 386a/1
d.+ı inhiraf-ı hatır-ı han bayezid 392b/
d.+ı rivayet-i aksaray 384a/23
d.+ı sebep-i fil-i kefe 376b/19
d.+ı vefat-ı şah said 398a/18
d.+ı vuku-ı harb u cidal 383a/21
d.+ı vürud-ı güft ü şinid 394b/13

der-pā : ?
d.+yı hayrete müstagrağ ol- 380b/20

der-sa□ādet : (Far. Ar. is.) İstanbul
d.+e 394a/18

derc : (Ar. is.) Sokma, arasına sıkıştırma; toplama, biriktirme.
d.+buyur- 402b/5
d.+buyurıl- 391a/25
d.+it- 388a/1

derd : (Far. is.) Dert, gam, tasa, keder.
d. 389a/20

derd-mend : (Far. s.) Dert sahibi, tasalı.
d. 389a/17

derecāt : (Ar. is.) Dereceler.
d.+(rabıta-i fevz-i derecat) 394b/18

derece : (Ar. is.) Basamak, rütbe; miktar.
d.+de 409a/4

dergāh : (Far. is.) Tekke.
d.+dan (huddam-ı dergah) 391b/3
d.+ı felek-i iştibah 394a/22,
396b/20
d.+ı rabb-ı izzet 396b/13, 396b/5
d.+ı sultan 381a/21
d.+ı şah 380a/20
d.+ına 409b/7
d.+ından 398a/14
d.+ımuñ 386a/7
d.+uñda 396b/6

dermān : (Far. is.) İlaç, çare; güç
d.+it- 393b/17

ders : (Ar. is.) 1.Bir şeyi
öğrenmek için alınan eğitim.
2.Tenbih, telkin 3.Akıl
d. 401b/10, 407a/18, 407a/24
d.+de (eyyam-ı ders) 400b/16
d.+de (halal-i ders) 403b/12
d.+i 400b/24
d.+in 407a/3

dershāne : (Ar. Far. is.) Ders yapılan
yer.
d.+ye 400b/17

derūn : (Far. is.) İç, içeri; kalp,
gönül.
d.+ı kubbe 407b/6
d.+ını (enduh-ı can-gah-ı derun)
387a/20
d.+i dil 393b/9
d.+um 404a/21

dervāze : (Far. is.) Kapı; kale veya
şehir kapısı.
d.+sin (rıhlet-i dervaze) 398b/1

dervīş : (Far. is.) Allah için
alçakgönüllülüğü ve fakirliği
kabul eden veya bir tarikata bağlı
kimse.
d.+lerūñize 405a/4

dervīşān : (Far. is.) Dervişler.
d.+a 410b/21

dervīşlik : (f.T. is.) Derviş olma
durumu.
d.+de (kesir-ül-ihsan-ı dervīşlik)
398b/25

deryā : (Far. is.) Deniz.
d.+dan 377a/3, 385b/19
d.+dan (canib-i derya) 380a/8
d.+yı 387b/13
d.+yı (garik-ı derya-yı hayret ol-)
385b/14

dest : (Far. is.) El.
d.+i hümayun-ı saadet-i makrun
396a/7
d.+i müşavere 391b/17
d.+i tazarru 396b/13
d.+inde 389b/1

dest-āvīz : (Far. is.) 1.Ufak hediye;
küçükten büyüğe verilen hediye.
2.Yalvarma
d.+eyle- 398a/22

dest-būs : (Far. is.) El öpme.
d.+(resm-i dest-bus) 397a/15
d.+(şeref-i dest-bus) 394b/17
d.+ı (eda-i dest-bus-ı tagrib)
398b/23
d.+ları (şeref-i dest-bus) 380a/3,
381b/12

dest-dırāzlık : (Far. is.) El uzatma,
sarkıntılık.
d.+eyle- 386b/1

destūr : (Far. is.) İzin, müsaade.
d.+(destura destur vir-) 388a/18
d.+a destur vir- 388a/18

deşt : (Far. is.) Bozkır, kır, çöl,
ova.
d.+i (kuh u deşt) 388a/20

devā : (Ar. is.) İlaç., çare.
d. 398b/19

devām : (Ar. is.) Daim olma,
sürme; sebat.
d.+ı devlet 375b/16

devân : (Far. s.) Koşan, seğirten.
d.+ol- 398a/9, 398b/16

Devânî : Molla Celâleddin-i Devânî. İslâm âlimlerinin ve velîlerin büyüklerinden. İsmi Muhammed bin Es'ad es-Siddîkî ed-Devânî, lakabı Celâleddîn'dir. Hazret-i Ebû Bekr-i Siddîk'ın neslinden olduğu için kendisine Siddîkî denildi. 1429 (H. 833) senesinde İran'ın Kâzerûn şehrinin Devân nahiyesinde doğdu. 1502 (H.908) senesi Kâzerûn'da vefât etti. Celâleddîn-i Devânî, zamânının din ve fen ilimlerini tamamlayıp icâzet, diploma aldıktan sonra, Karakoyunlu hükümdârı Cihân Şahın Tebrîz'de yaptırdığı Muzafferîyye Medresesinde müderris oldu. Sonraki yıllarda Akkoyunlu hükümdârı meşhûr Uzun Hasan'ın ülkesine giden Mevlânâ Celâleddîn-i Devânî, Şîrâz şehrindeki Medreset-ül-Eytâm'da müderris oldu. Şîrâz'a yerleşti. Burada ilim ve irfan âşıklarına fen ve din ilimlerini okutarak, çok talebe yetiştirip fevkalâde hürmet ve saygı gördü. Şöhreti her yere yayıldı. Kendi memleketinin halkı ondan ilim öğrendiği gibi, Anadolu'dan, Mâverâünnehr bölgesinden, Horasan'dan nice ilim âşığı derslerine akın etti. Celâleddîn-i Devânî bir aralık Tebrîz'e gitti. Orada büyük âlim ve velî İbrâhim-i Gülşenî hazretlerinin sohbetine devâm ederek, tasavvufta da yetişti. Tesirli sözleri ve eserleriyle meşhûr oldu.
d.+(celal-i devani) 405b/6, 406b/17
d.+den (mevlana celal-i devani) 406b/10
d.+ye 402b/22

devlet : (Ar. is.) Bir hükûmet idaresinde teşkilatlandırılmış olan siyasi topluluk.
d. 391a/24, 394b/16
d.+(devam-ı devlet) 375b/16
d.+(dua-i devlet) 396b/6
d.+(erkan-ı devlet) 387a/7, 396b/2
d.+(otak-ı devlet) 381a/5
d.+de (astane-i devlet) 379a/17
d.+den (der-i devlet) 388a/21, 398b/11
d.+den (erkan-ı devlet) 393b/18
d.+dir 384b/20
d.+e (der-i devlet) 380a/24, 381b/20, 382a/9, 387b/19, 387b/3, 391b/11, 392a/15, 397b/1
d.+e (esb-i devlet) 380a/7
d.+e (serir-i devlet) 378a/19
d.+i (bünyan-ı devlet) 381a/14, 392a/15
d.+i (der-i devlet-i masir) 380b/7
d.+i (mahfil-i devlet-i makrun) 394b/22
d.+i asman 376b/3
d.+i erzani it- 376a/7
d.+i ile (ayan-ı devlet) 377b/10
d.+i maderzad 394a/8
d.+i selimiyye 407b/7
d.+inde 380b/25
d.+le 397a/4
d.+le (izz ü devlet) 395a/1
d.+ü ikbal 394b/2, 397a/1
d.+ün 387b/14
d.+ün (baht u devlet) 394a/13
d.+ün (erkan-ı devlet) 391b/15
d.+ünde (eyyam-ı devlet) 378a/23

devlet-hâh : (Ar. Far. s.) Devlet isteyen.
d.+larından 383a/12

devlet-medâr : (Ar. s.) Büyüklük merkezi olan
d.+a (der-i devlet-medar) 387a/2

devletlü : (Ar. T. s.) Refah, saadet, nimet sahibi; büyük rütbe sahiplerine verilen unvan.
d. 383b/24, 396a/3, 409b/15

devr : (Ar. is.) Dönme, dönüp dolaşma; bir şeyi başkasına teslim etme.
d.+lerinden (devrlerinden berü) 375b/23

devrân : (Ar. is.) Dünya, felek, zaman, talih.
d. 376a/18

di- : (T. fi.) Demek, söylemek.
d.-di 380a/13, 387a/20, 390b/22, 398a/15, 400b/12, 402a/10, 404a/2, 407b/13, 408b/17, 408b/20, 410b/13
d.-digimde 409b/2
d.-dikde 378a/20, 378a/23, 379b/11, 380a/15, 395b/17, 397b/21, 402a/22, 402a/7, 403b/12, 403b/20, 403b/21, 404b/24, 407b/5
d.-dikleri 389b/6, 389b/8, 404a/20
d.-diklerinde 378a/21, 380b/10, 383a/12, 384a/2, 385a/11, 385b/2, 395a/20, 409a/16
d.-diklerini 410a/22
d.-diler 376b/14, 380b/24, 384b/23, 393b/24, 395b/7, 399b/22, 408a/25, 404a/16
d.-dim 409b/14, 409b/21, 410b/8
d.-mege 396a/5
d.-megi 380a/1
d.-mekle 377a/5, 384a/24, 389b/22, 394b/7, 407a/23, 407b/14, 407b/9, 408b/24
d.-miş 400b/6, 403b/12, 406a/15, 409a/17
d.-mişdir 401a/4
d.-mişken 403b/13
d.-mişler 378b/3, 383b/13, 408b/2
d.-r 408b/16
d.-r idi 387a/4
d.-rler 377a/8, 378b/19, 405a/18
d.-rler idi 378b/14
d.-rlerdi 410a/6
d.-sün 407a/24
d.-yenlerüñ 384b/8
d.-yesin 382a/4
d.-yeyim 409a/17

d.-yü 375b/6, 376a/10, 376a/13, 376a/2, 376a/22, 376b/12, 376b/23, 376b/9, 377a/12, 377a/16, 377a/24, 377a/7, 377b/14, 377b/17, 377b/20, 378a/12, 378a/14, 378a/4, 378b/10, 378b/13, 378b/20, 379a/24, 379b/12, 380b/18, 381b/13, 383a/25, 383a/7, 384a/2, 385a/14, 385a/16, 385a/18, 385a/20, 385b/12, 385b/16, 385b/21, 386a/23, 386b/23, 387a/1, 387a/6, 388a/1, 388a/24, 388b/10, 389a/12, 390a/25, 393a/25, 394a/17, 394a/19, 395a/11, 395b/20, 395b/22, 395b/25, 395b/3, 396a/5, 397a/12, 397b/5, 398a/11, 399b/21, 400b/13, 400b/13, 400b/15, 401b/17, 401b/18, 401b/5, 402b/5, 404a/20, 404a/3, 404a/6, 404b/16, 404b/23, 404b/5, 404b/8, 407a/16, 407a/24, 407b/25, 408b/20, 408b/22, 409a/20, 409a/24, 409b/22, 409b/4, 409b/6, 410a/15, 410b/7, 410b/7
d.-yüp 379a/14, 379b/13, 380a/17, 381b/4, 388b/16, 389b/20, 391a/7, 392a/3, 402a/23, 402a/5, 404a/11, 407a/18, 409b/24

dibāce : (Ar. is.) Başlangıç, önsöz.
d.+sine (misbah dibacesi) 406a/1

dīdār : (Far. is.) Yüz, çehre
d.+(muntazır-ı didar) 394b/15
d.+ı sultan 380a/22

dīde : (Far. is.) Göz.
d.+i baht 394b/14
d.+i remed 394a/25
d.+si 385a/13

diger : (Far. s.) Başka, öteki;
diğer.
d. 387a/25

dik- : (T. fi.) 1.Bir cismi dik olarak durdurmak 2.Kurmak, inşa etmek

d.-üp (baş dik-) 386b/7
d.-üp (vekil dik-) 375b/12

dil : (T. is.) 1.Ağız içinde tat alma organı 2.Lisan
d.+i 397b/13, 404b/12

dil : (Far. is.) Gönül
d.+den 404b/4
d.+den (can ü dil) 382b/14,
394b/20
d.+den (derun-i dil) 393b/9

dil-āvīz : (Far. s.) Gönüle asılan, gönül çeken, cazip, güzel.
d.+(cami-i dil-aviz) 398b/18

dil-gīr : (Far. s.) Gönül tutan, kalbe sıkıntı veren; kırgın.
d.+ol- 388a/24

dil-ḥāh : (Far. s.) gönül isteği.
d.+ı sipah 393a/25
d.+ları 381b/8

dilāver : (Far. s.) Yiğit, yürekli.
d. 383a/15
d.+(nam-ı dilaver) 392b/17
d.+ler 375b/6, 388b/23, 395b/4
d.+lere 376a/12
d.+leri 391b/14
d.+lerinden 375b/20

dilāverān : (Far. s.) Yiğitler.
d.+(asakir-i encüm-şümar-ı dilaveran) 385b/4

dile- : (T. fi.) İstemek.
d.-dügi 387b/6
d.-rseñ 380a/13, 380a/13

dilīr : (Far. s.) Yürekli, cesur, yiğit.
d. 375b/6

dimā□ : (Ar. is.) Kanlar
d.+i müslim 386b/6

dimāğ : (Ar. is.) Beyin; akıl, şuur.
d.+(ihtilal-i dimag) 403a/8

d.+larında (aşıyan-ı dimag)
397b/15

Dimetoka : Yunanistan'da, Batı Trakya'da, Evros (Meriç) ilinin (nomos) sınırları içinde bir ilçedir. Türkiye sınırına 12 kilometre mesafede, Sofulu'nun 20, Dedeğaç'ın 90 kilometre kuzeyindedir. Dimetoka, Osmanlı Devleti döneminde Balkanlar ın önemli merkezlerinden biriydi. Osmanlı padişahı 1. Murat, Edirne'de Eski Saray inşa edilirken 5 yıl burada kalmış, oğlu Yıldırım Beyazıt burada doğmuştur.
d. 397b/21, 398a/8
d.+ya 397b/16

dīn : (Ar. is.) Allah'a inanma ve bağlanma.
d.+(ada-yı din) 381b/17
d.+(sāit-i din) 402b/8
d.+i (tasallüb-i din) 402b/3

dinār : (Ar. is.) Eski zamanın çeyrek lirası değerinde bulunan bir çeşit altın para.
d. 409b/19
d.+ı 410a/14

dindār : (Ar. Far. s.) Allah'a inanmış ve bağlanmış olan kimse.
d.+(pak-i itikad ü dindar ol-) 376a/9

dīr : (Far. zf.) 1.Geç, çoktan 2.Uzak.
d. 407a/3

dirīğ : (Far. is.) 1.Esirgeme 2.Eyvah, yazık 3.Men etme, önleme.
d.+eyleme- 378a/14
d.+olinma- 378b/3

dirlik : (T. is.) Osmanlıda devletçe verilen aylık.
d.+ler (yarar-ı dirlikler) 376a/6

dīvān : (Ar. is.) Büyük meclis.
d. 396a/12
d.+(erkan-ı divan) 398b/23
d.+(katib-i divan) 384b/1
d.+a 401b/5
d.+a (akd-i divan) 390b/12
d.+dan 395a/9
d.+ı aliye 401b/16
d.+ı keyvan-ı eyvan 393a/9
d.+ı sultan-ı alişan 380b/23
d.+ında (acem divanı) 405b/9
d.+it- 380b/17

dīvāniyye : (Ar. s.) Divana ait,
divanla ilgili.
d.+(mübaşiran-ı umur-ı divaniyye)
382a/25

dīvār : (Far. is.) Duvar.
d.+ında 401b/11
d.+ımı 410b/3

Dīv Sultān : Asıl adı Div Ali (Beğ)dir.
Tokat yöresindedir.
d. 390a/22, 390a/23

diyānet : (Ar. is.) Din, dindarlık,
din duygusu
d. 395b/8

diyār : (Far. is.) Memleket.
d.+da 377a/19
d.+ı acem 389b/22
d.+ı mısır 409a/21
d.+ı rum 392b/23
d.+ımız (padişah-ı atuf-ı diyar)
399b/1
d.+ına 376b/20, 384a/19, 386a/6,
387a/17, 402b/21
d.+larda 380b/6
d.+larına 375b/4

Diyarbakır : Güneydoğu Anadolu'da
bir ilimiz, Diyarbakır.
d. 405b/15

doyma- : (T. fi.) Doymamak.
d.-yup (isticale doyma-) 388b/21

dök- : (T. fi.) 1.Akıtmak 2.Sıvı
veya tane şeyleri buldukları
yerden başka yere boşaltmak
3.Saçmak, serpmek.
d.-di 403b/10
d.-mek (kanını dök-) 390a/21
d.-müşler 409a/11
d.-üp 396a/5

dökil- : (T. fi.) 1.Dökmek işi
yapılmak veya bu işe konu olmak
2.İnsanların bir yerde çokça
birikmesi.
d.-üp 381b/1, 384a/4, 385b/23,
388b/22

dön- : (T. fi.) 1.Kendi eksenini
veya başka bir şeyin etrafında
hareket etmek. 2.Geri gelmek
d.-di 381a/8
d.-erse 381a/2
d.-üp 383a/1, 387a/1, 389a/16

döndür- : (T. fi.) Dönmesini
sağlamak; çevirmek.
d.-üñ 385a/25
d.-üp 385b/2
d. (sini sada döndürüp) 393a/3
d.-ürüm (dünyaya gelmemişe
döndür-) 387b/1

dört : (T. s.) Dört.
d. 393b/5
d.+biñ 387a/12, 387a/12
d.+yüz 402a/14

döşe- : (T. fi.) Açıp yaymak; bir şeyi
yere sermek.
d.-rdi 409a/7

döşet- : (T. fi.) Döşemek işini
yaptırmak.
d.-üp (döşedüp) 407b/22

du□ā : (Ar. is.) Allah'a
yalvarma, niyaz.
d. 409a/20
d.+(cay-ı isticabet-i dua) 398b/20
d.+(hayır dua it-) 397a/10
d.+(yed-i dua it-) 405a/20

d.+dan (hayr-ı dua) 380a/15
d.+eyle- 399b/21
d.+i (nakl-i dua-i selam) 409b/5
d.+i devlet 396b/6
d.+i hayr eyle- 407b/3
d.+it- 385a/18
d.+lar eyle- 381b/13, 402b/10
d.+lar it- 409b/24
d.+larına 381b/17
d.+m 403b/22
d.+sı (sürüş-ı gayb-ı dua) 396b/14
d.+ya el götür- 396b/22
d.+ya el kaldır- 395a/2, 397a/13
d.+yı hayr 397b/20

duā-künān : (Ar. Far. zf.) Dua ederek.
d. 401b/14, 407b/6
d.+(asker-i dua-künan) 388a/13

dūd : (Far. is.) Duman, tütün.
d.+a 385b/13

Duḥān : (Ar. is.) Kuran'ın
44. suresi
d.+a (sure-i duhan) 399b/25

duḥūl : (Ar. is.) İçeri, içine
girme.
d.+e 381b/20
d.+it- 377a/4, 377b/11, 384b/21,
391b/4

dūn : (Ar. is.) Aşağı, aşağılık;
alçak, soysuz kimse.
d.+lar 389a/11

dūr : (Far. s.) Uzak
d.+buyur- 406a/15
d.+dan 390a/3, 391b/21
d.+dır 378a/4
d.+ol- 383a/17

dur- : (T. fi.) Hareketsiz
kalmak; işlemez olmak.
d.-up 396b/4

dūrī : (Far. is.) Uzaklık.
d.+i suri 398a/16

dūzahī : (Far. s.)
Cehennemlik, cehenneme ait.
d. 389b/8

dü : (Far. s.) İki.
d. 397b/19

dünyā : (Ar. is.) Alem, yer
yuvarlağı.
d.+dan 396a/18, 409b/6
d.+ya gelmemişe döndür- 387b/1

dünyevī : (Ar. s.) Dünyaya mensup,
dünyayla ilgili.
d. 405a/10

dünyeviyye : (Ar. s.) Dünyaya mensup,
dünyayla ilgili.
d.+den (menasib-ı dünyeviyye)
407b/20
d.+den (menasib-ı dünyeviyye)
407a/16

dürr : (Ar. is.) İnci.
d.+ler 381b/1

dürer-bār : (Far. s.) İnci yağdıran,
inci gibi sözler söyleyen.
d.+larından (elfaz-ı dürer-bar)
375b/21
d.+larından (lafz-ı dürer-bar)
385a/17
d.+larıyla (kelam-ı dürer-bar)
382b/24

dürüst-peymān : (Far. s.) Yemini
doğru olan, dürüst sözlü;
güvenilir.
d.+a (şehzade-i dürüst-peyman)
383b/12

düş- : (T. fi.) 1.Yukardan
aşağıya inmek 2.Yere devrilmek
3.Bulunduğu yerden ayrılmak.
d.-di 407b/6
d.-diler 382b/2, 389a/15
d.-dügümüz (ardına düş-) 388b/17
d.-dükde 400b/6, 406a/10
d.-mekle 410b/25
d.-müş 389b/21

- d.-üp 389a/6
d.-üp (akabine düş-) 388b/12
d.-üp (ardlarına düş-) 388b/20
d.-üp (dagdaga düş-) 377b/25
d.-üp (hevasına düş-) 386b/19
d.-üp (tefrik-i tedarikine düş-) 389b/24
- düşmān** : (Far. s.) Düşman, yağı.
d. 388b/23, 388b/8
d.+a 389a/10
d.+uñ 389a/15, 389a/22, 395a/25
- düşmen** : (Far. s.) Düşman, yağı.
d.+i fitne-i arzu 385b/6
- düşnām** : (Far. is.) Sövme, sövüp sayma.
d. 386b/17
- düşür-** : (T. fi.) Düşmesine yol açmak.
d.-mek (dam-ı gaflete düşür-) 387b/16
- düşvār** : (Far. s.) Güç, zor.
d.+ol- 387b/14
- düvel** : (Ar. is.) Devletler.
d.+(erbab-üd-düvel) 377a/1
- düz-** : (T. fi.) Bir araya getirmek; düzenlemek.
d.-en 404b/8
d.-müşdir 404b/8

E

- e□ālī** : (Ar. s.) Pek yüksek olanlar, şeref sahibi büyükler.
e. 394b/9
- e□amm** : (Ar. s.) En genel, pek kapsamlı.
e.+dır 383a/1
- ebniye** : (Ar. is.) Binalar, yapılar.
e.+i hayrat 399a/8
e.+i mezbure 399a/14

ebter : (Ar. is.) Kuyruğu kesik hayvan.
e. 407a/20

ebū : (Ar. is.) Baba, ata.
e.+(ali bin ebu talib) 405b/7
e.+(civar-ı ebu eyyub-i ensari) 403a/10
e.+(hazret-i ebu eyyub ensari) 404a/23, 405a/11
e.+eyyub ensari 397b/25, 404b/1, 406b/7, 407a/25, 410b/22

Ebū Su□ūd : Asıl adı Ebu's-Suud Mehmet bin Muhiddin Mehmet bin Mustafa el-İmadi. 16. asrın en büyük alimlerinden olan Şeyhülislam Ebu's-Suud Efendi, İstanbul'da Müderris köyü denilen mahallede doğmuştur denmekte ise de; Çorum'un İskilip kasabasında (kaza) dünyaya geldiği bilinmektedir. Babası büyük alim Şeyh Yavsi lakabıyla tanınan Muhittin Efendi'dir. İstanbul'da yetişen büyük alim, ilk eğitimini babasından aldı. Devrin büyük alimlerinden ders okudu. Genç yaşta 2. Beyazid'in ilgi ve iltifatına mazhar oldu. Nitekim çelebi ulufesiyle ödüllendirildi. Özellikle ünlü alim Şeyhülislam Kemalpaşazade'nin (İbn Kemal) dersleri ile kemale erdi. Değişik yerlerde müderrisliklerde bulundu. Bursa ve İstanbul kadılıklarına getirildi. Kanuni'nin Korfu seferinde Rumeli kazaskeri idi. Fenerzade Muhiddin Efendi'nin yerine Şeyhülislam oldu. Ölünceye kadar bu görevde kalan Ebu's-Suud Efendi İstanbul'da vefat etti. Mezarı Eyüp'tedir.
e. 408a/5

Ebū Eyyüb Enşārī : (ö.52/672)
Medineli müslümanlardan ve hicret sırasında Hz. Peygamber'i evinde misafir eden sahâbi.

e.+(ebu eyyub ensari) 397b/25,
404b/1, 406b/7, 407b/1, 410b/22
e.+(hazret-i ebu eyyub ensari)
404a/23, 405a/12
e.+de (civar-ı ebu eyyub-i ensari)
403a/10

Ebūfāzī Efendi : Osmanlı tarihçisi,
defterdar.
e.+efendi 405b/17, 405b/20

ecānib : (Ar. is.) Yabancılar,
başka memleketlere mensup
olanlar.
e.+(taarruz-ı ecanib) 393a/11

ecdād : (Ar. is.) Dedeler, atalar.
e.+ı izam 375b/23

ecel : (Ar. is.)Ömrün, hayatın
sonu.
e.+(zırgam-ı ecel) 398a/20
e.+i hatim 389b/5
e.+i istikbal it- 389b/2
e.+i keramat-ı zahire 408a/6
e.+i müsemma 398a/24

ecell : (Ar. s.) Daha büyük, en
büyük, en ulu.
e.+den 376a/1, 376a/2, 377a/24,
391b/7

ecnād : (Ar. is.) Askerler, taburlar.
e.+(cem-i ecnad it-) 395b/12
e.+ı muvahhid 395a/18

ecnebi : (Ar. s.) Yabancı, misafir,
taşralı.
e.+ler 394a/11

ecvibe : (Ar. is.) Sorulan şeylerin
söylenilen sözlerin karşılıkları.
e. 403a/21, 403b/5
e.+si 401a/2
e.+sin 401b/6

edā : (Ar. is.) 1.Ödeme, yerine
getirme 2.Tarz, üslup 3.Naz, cilve
e.+eyle- 394b/23, 397a/8
e.+i dest-bus-ı tagrib 398b/23

e.+i hizmet 398b/16
e.+i namaz it- 398b/17
e.+i şükr-i cülus 397a/15
e.+i tünd 402a/21
e.+it- 387b/4, 387b/9, 399b/1,
401b/10, 402a/6, 404b/9, 410a/10
e.+sı (hüsn-i eda) 381b/10
e.+yı risalet 382a/6

edeb : (Ar. is.) İyi terbiye
e.+i (su-i edeb) 406a/14

edille : (Ar. is.) İşaretler,
kılavuzlar, rehberler.
e.+i sedide 379b/20

Edirne : Edirne.
e. 382b/12, 398b/2, 400a/24,
403a/18, 405b/2, 405b/24, 407a/5
e.+de 379a/16, 379a/16, 399a/16,
403b/15, 406b/4, 407a/5
e.+den 380b/11, 383a/24, 385a/20,
391a/12, 407b/25
e.+i sahra-yı azim 385a/19
e.+ye 380a/21, 380b/3, 385a/5,
388a/22, 388a/4, 402a/12, 402b/2,
403a/12, 403a/14, 403a/3, 408a/1
e.+bayezidiyyesi 403a/18

ed□iye : (Ar. is.) Dualar,
yalvarmalar.
e.+sin 375b/17

Efdāl-zāde Ḥamīdüddīn Efendi :
II.Murad devri alimlerinden
Efdalüddin el-Hüseyni'nin
oğludur. Osmanlı şeyhülislamıdır.
e. 400b/2, 401a/25, 403a/2

efendi : (Yun. is.) Eğitim görmüş
kimseler için özel addan sonra
kullanılan unvan.
e.+(ebu-l-fazl efendi) 405b/17,
405b/20
e.+(emir efendi) 404b/19, 405a/2,
405a/5
e.+(halimi efendi) 409b/12,
409b/16, 409b/8
e.+(müfti efendi) 402a/2
e.+(saru gürz efendi) 379b/7

e.+nüñ (müeyyed-zade
abdurrahman efendi) 392a/6

efgende : (Far. s.) 1.Yıkılmış,
düşürülmüş 2.Düşkün, biçare.
e.+si 382b/14

efkār : (Ar. is.) Düşünceler.
e.+(hulasa-i efkar) 382a/2

efser : (Far. is.) Tac.
e.+(seza-var-ı efser) 391b/25

efür : (Ar. is.) Sıçrayıp
seğirtme.
e.+a (mihr-i efur) 396a/17

efzün : (Far. s.) Çok yukarı,
fazla, aşkın.
e. 385a/7
e.+um (ruz-ı efzun) 396b/6

eger : (Far. e.) Eğer, şayet.
e. 381a/3, 382b/17, 383a/14,
383a/15, 384b/8, 386a/22,
391a/20, 393b/21, 399a/19,
405a/5, 406a/15, 408b/17,
409b/14, 409b/15, 410b/12

egerçi : (Far. e.) Her ne kadar, olsa da,
ise de.
e. 383b/22, 388a/4, 393a/16

ehemm : (Ar. s.) Daha mühim, çok
önemli.
e. 382b/25
e.+i mehamm 382b/22

ehl : (Ar. s.) 1.Sahip, malik
2.Usta, maharetli.
e. 390a/9
e.+i (bedest-i ehl-i huruc) 388a/7
e.+i (söz ehli) 395b/4
e.+i fesad 395b/14, 395b/9
e.+i ilm 409a/6
e.+i nifak 383b/12
e.+i tugyan 385b/24
e.+i vukuf 388b/16
e.+i yağı 387b/16
e.+ine (menasibi ehli) 375b/25

ekābirāne : (Ar. s.) Rütbece büyük
olanlar gibi davranan.
e. 407b/22

ekber : (Ar. s.) Daha büyük, en
büyük.
e.+(allahü ekber) 403b/12

ekme- : (T. fi.) Toprağa tohum
dökmek, ekmek eylemini
yapmamak.
e.-yesin 397a/12

ekşer : (Ar. s.) En çok, daha
ziyade.
e. 390b/13, 391a/21, 405b/13
e.+i 382b/18, 388b/14, 389b/10

ekşerī : (Ar. Far. zf.) Çok defa,
çoğu.
e. 384b/11

ekşeriyā : (Ar. zf.) Çok defa olarak,
çok zaman; sık sık.
e. 407b/16, 409b/9

el : (T. is.) Tutmaya ve iş
yapmaya yarayan organ.
e. 381b/12
e.+(duaya el götür-) 396b/22
e.+(duaya el kaldır-) 395a/2,
397a/13
e.+çek- 375b/25, 390a/11
e.+de 383b/18
e.+den 383b/21
e.+den çıkar- 390b/16
e.+e getir- 386b/18, 387a/22,
392b/5
e.+i irme- 393a/16
e.+imiz 378b/7
e.+imizde 386b/23
e.+inde 378a/17
e.+inden 384a/10, 400b/6
e.+ine 386b/2, 403b/10, 404b/20
e.+iyile 400b/16
e.+lerin çekme- 392a/11
e.+lerine 397b/10
e.+ünde olma- 404a/18
e.+vir- 390b/16, 402a/13

el-kıṣṣa : (Ar. cüm.) Hikayedir.
e. 389b/23

el-minhüllah : (Ar. cüm.) Allah'tandır.
e. 399b/20

elbette : (Ar. zf.) Kati olarak,
mutlaka; eninde sonunda.
e. 378b/10, 379b/1, 383a/6,
387b/10

elbise : (Ar. is.) Esvaplar, libaslar.
e. 40ak1a/12

elem : (Ar. is.) Ağrı, acı, sızı,
sancı.
e.+vir- 400b/9

elfāz : (Ar. is.) Kelimeler,
sözler.
e.+ı dürer-bar 375b/21

elli : (T. s.) Elli.
e. 399b/18, 401a/3, 402b/11,
406a/13
e.+(yüz elli) 401b/15, 401b/22,
401b/4, 403a/5
e.+biñ 384b/22, 405a/1

elsine : (Ar. is.) Diller.
e.+i cumhur 399a/3
e.+i havas ü avam 376b/22

elṭāf : (Ar. is.) İyi muameleler,
iyilikler.
e. 376a/15

emān : (Ar. is.) Eminlik,
korkusuzluk; yardım isteme; rica
e.+ına (emn ü eman) 395a/20

emānet : (Ar. is.) Güvenilen birine
bırakılan şey.
e.+i izaat 409a/19
e.+i zeval-i mülk 393a/21

emcād : (Ar. s.) Şeref ve haysiyet
sahibi olanlar.
e.+ımuñ(evlad-ı emcad) 391a/1

emced : (Ar. s.) Çok şeref sahibi
olanlar.
e.+i (cedd-i emced) 394a/3

emed : (Ar. is.) Son, nihayet.
e.+en 394a/19

emīn : (Ar. s.) Emniyet sahibi,
korkusuz; kendisine güvenilen.
e.+(cibril-i emīn) 398a/14
e.+i nasb 400a/21

emir : (Ar. is.) Buyruk; iş.
e. 404b/7, 410a/21
e.+leri 388b/6

Emīr Efendi : (Hazret-i Emīr)
e.+(hazret-i emir) 405a/11,
410a/20
e.+efendi 404b/19, 405a/2, 405a/5
e.+hazretleri 410a/22, 410b/15

emlāk : (Ar. is.) Ev, arsa, tarla
gibi sahip olunan mülk.
e. 407b/15

emn : (Ar. is.) Eminlik,
korkusuzluk, rahatlık.
e.+ü eman 395a/20

emr
e. 409b/15
e.+e 402a/18, 402b/6
e.+eyle- 381a/17, 388a/2, 397a/22,
407b/23
e.+i 402a/18
e.+i (muhalefet-i emr-i padişahi)
402a/14
e.+i alıṣah 396b/19
e.+i hakani 395a/11
e.+i hakk 385a/13
e.+i hümayun 379b/6
e.+i meşru ol- 379b/12
e.+i mülakat 381a/19
e.+i saltanat 388a/16
e.+i şakk 387b/22
e.+i şehzade-i ba-ıkbal 379b/4
e.+i şerif 388a/2, 397a/24
e.+idir 402a/22

e.+inde 384b/25
e.+ine 396b/13
e.+ini 382a/22, 401b/21, 401b/8
e.+it- 385b/12
e.+olın- 381a/5
e.+uñ 391a/24

emrāz : (Ar. is.) İletler,
hastalıklar.
e.+a 398b/19
e.+ı 390b/20

emtiā : (Ar. is.) Satılacak
şeyler, mallar; kumaşlar.
e. 378b/2, 392a/9
e.+i padişah-ane 399a/6

emvāl : (Ar. is.) Mülkler, para ile
alınan şeyler.
e.+den 398a/5
e.+i cezil 399a/2
e.+ini 375b/14

enām : (Ar. is.) Bütün halk,
ahali.
e.+(amme-i enam) 394b/9
e.+(padişah-ı enam) 401b/24
e.+ı 390b/24
e.+uñ (padişah-ı enam) 391b/2

enā : ?
e.+(gulam-ı enam) 382a/16
e.+da (meclis-i enam) 397b/4

enāmil : Parmak uçları.
e.+i (takbil-i enamil-i şeref)
381b/5

enbā : (Ar. is.) Peygamberler.
e.+ya 393a/20

enbiyā-nāme : (Ar. Far. is.)
Peygamberlerin hayatını anlatan
eser.
e.+i nazm 389b/15

encām : (Ar. is.) Nihayet, son.
e.+(selam-ı müddet-i encam)
381b/6
e.+a (sohbet-i encam) 398a/16

e.+a ir- 388a/17
e.+ı fatiha 381b/9

-endāz : (Far. s.) Atıcı.
e.+(tüfek-endaz) 389a/19

endişe : (Far. is.) Düşünce,
vesvese, kaygı; gam, keder.
e.+(havsala-i endişe) 398a/5
e.+i ittifak-ı sabık 395a/5
e.+ler 393b/18
e.+lik it- 376b/25

endūh : (Far. is.) Gam, keder,
tasa, kaygı, üzüntü.
e.+ı can-gah-ı derun 387a/19

Endülüs : 711-1492 yılları arasında
İber Yarımadası'nda
Müslümanlığın etkisi altında
bulunan bölgelere verilen isimdir.
Kelime anlamı olarak
'Vandalların Ülkesi' demektir.
e. 409a/1

enfās : (Ar. is.) 1.Nefesler,
soluklar 2.Ulu kişilerin duaları.
e.+ı müteberrike 396b/18
e.+ı tayyibe 397a/9

-engiz : (Far. e.) Koparan,
karıştıran, depreten.
e.+i (reng-i kine-engiz) 385b/7

Engüri : Ankara.
e.+ye 387b/3

engüş : (Far. is.) Parmak.
e.+ünde 387a/19

enşār : (Ar. s.) Yardımcılar,
koruyucular.
e.+ınuñ 386b/22

enşāri : (Ar. s.ve i.) Ensardan olan kimse.
e.+(ebu eyyub ensari) 397b/25,
404b/1, 406b/7, 407b/1, 410b/22
e.+(hace abidallah ensari) 410a/2
e.+(hazret-i ebu eyyub ensari)
404a/23, 405a/12

e.+de (civar-ı ebu eyyub-i ensari)
403a/10

envā □ : (Ar. is.) Çeşitler, türler.
e.+1 (bais-i enva-ı meserret ol-)
377b/8
e.+1 izaz ü ikram-ı hakani 377b/5
e.+1 suret 384b/25
e.+1 şenayi 393a/10
e.+1 taltifler ve tazarrular it-
377b/20
e.+1 tazarru ve ibtihal 396b/3
e.+1 tazarrular eyle- 377b/14
e.+1 tevkir ve ikram 398b/12
e.+1 taltifler ve tazarrular it-
377b/21

er : (T. is.) Asker.
e.+i 393a/17

erāzil : (Ar. s.) Reziller,
namussuzlar.
e.+idi (zübde-i erazil) 378a/7

erbāb : (Ar. s.) 1.Sahipler,
malikler 2.Ehil, becerikli; layık.
e.-üd düvel 377a/1
e.+1 (hatır-ı erbab-ı şühud)
396a/19
e.+1 ahbiye 375b/8
e.+1 fetva 401b/20
e.+1 küfr ü kin 375b/11
e.+1 zılal 395a/16

ercümend : (Far. s.) Muhterem,
şerefli, seçkin.
e.+i (ferzend-i ercümend) 391a/4
e.+lerinin (ferzend-i ercümend)
377a/2, 398a/13

erd : (Far. is.) Kahır, öfke.
e.+(yed ü erd ol-) 390b/8

erfa □ : (Ar. s.) Daha yüksek,
daha yüce.
e.+1 savt 398a/23

erkām : (Ar. is.) Yazılar; resimler,
sayılar.
e.+a 382a/24

erkān : (Ar. is.) Esaslar, destekler;
reisler.
e. 380b/23, 383b/22, 385a/24,
390b/13, 391a/17, 397a/16
e.+a 390b/21, 392a/11
e.+dan 391b/11, 391b/7
e.+1 (ayan ü erkan) 379b/4
e. (erkan-ı devlet: Devletin ileri
gelenleri. 387a/7, 391b/15,
393b/18, 396b/2
e.+1 divan 398b/23
e.+1 hazret 391a/6
e.+1 saadet 390b/12

erzānī : (Far. is.) Layık görülme,
liyakat.
e.+(devlet-i erzani it-) 376a/7
e.+(icazet-i erzani buyurıl-)
379a/14
e.+gör- 394a/7

Erzincan : Erzincan.
e.+a 389b/11, 389b/9

esālib : (Ar. is.) Usüller, yollar,
tarzlar.
e.+i nazm 403b/2

esāslu : (Ar. T. s.) Sağlam, doğru;
esaslı.
e.+(bal-i esaslu) 378a/16

esb : (Far. is.) At, beygir.
e. 399a/7
e.+i bad-ı reftar 384a/12
e.+i burak-girdar 394b/16
e.+i devlet 380a/7
e.+i güzin 382a/18
e.+ü ester 390b/3

esbāb : (Ar. is.) Vasıtalar,
sebepler.
e. 380a/9, 398a/6
e.+1 ceng ü harb 395b/2
e.+1 hülk 393a/21
e.+1 hüsrev-ane 378b/2
e.+1 istihkak 394a/7
e.+1 na-mahdud 392a/9
e.+1 sefer 402b/21

e.+ını 387b/14
e.+ınıñ 376b/17

esed-allah : (Ar. is.) Allah'ın aslanı.
e. 405b/7

esenn : (Ar. s.) Daha, pek yaşlı.
e.+ol- 391a/2

eşer : (Ar. is.) 1.Nişan, iz,
alamet 2. Bir kimsenin meydana
getirdiği şey.
e.+(ayine-i eser) 398b/24
e.+de (saadet-i eser) 394b/4
e.+idir 409b/24

esfār : (Ar. is.) Büyük kitaplar,
ciltler.
e.+ıma (kesret-i esfar) 395b/13

eşhāb : (Ar. s.) Sahipler;
Peygamberimizi görmüş olanlar.
e.+(eshab-ı cah: Rütbe sahipleri)
392a/4
e.+ı hacet 401b/12

esīr : (Ar. s.) Savaşta düşman
eline düşen kimse, tutsak; kul,
köle.
e. 375b/14
e.+i merg ol- 389a/24

eski : (T. s.) Yeni olmayan.
e. 379a/23, 379b/19, 387b/6

Eskidār : Üsküdar.
e.+a 391b/9

eslāf : (Ar. is.) Bir memurluk
veya hizmette birinden önce
bulunmuş olanlar; geçmişler.
e.+ına 400b/1

eşnā : (Ar. is.) Ara, aralık, vakit, sıra.
e.+da 377b/23, 379a/15, 380b/15,
385b/22, 395a/4, 401a/24, 401b/6,
409b/7
e.+i musahabet 409b/8
e.+i musahebet 395a/5

eşnāf : (Ar. is.) 1.Neviler,
çeşitler 2.Bir sanatla geçinen
kimse.
e.+ı güher 378b/2
e.+ı izzet 377b/6

esra□ : (Ar. s.) Daha seri, en
çabuk.
e.+i evan 384a/20

esrār : (Ar. is.) Gizlenen ve
bilinmeyen şeyler
e.+ı 391b/5
e.+ı nühüfte 383a/9

es-selāmet-i fi-l-vaḥde : ?
e. 397b/14

ester : (Far. is.) Katır.
e. 382a/18, 399a/7
e.+lerin (esb ü ester) 390b/3

esvāḳ : (Ar. is.) Alışveriş yerleri,
çarşılar.
e.+ı 402a/8
e.+ı bilad 390b/4

eş-şeyḥ-ül-□ārif : (Ar. s.) Arif
şeyhlerden olan
e.+billah 407b/9

eş□ār : (Ar. is.) Şiirler.
e.+ı türkiyye ve farisiyye 401a/3

eşrāf : (Ar. s.) Şeref ve itibar
sahibi kimseler.
e.+(arz-ı eşraf ü sadat it-) 391b/21
e.+ı şam 409b/3
e.+ı ulema 397a/14

eşrār : (Ar. s.) Kötülük edenler.
e.+ı (mübalaga-i eşrar) 386a/13
e.+ı bed-girdar 388a/25
e.+ı etrak 386a/19
e.+ı müfsid 395a/14

eşref : (Ar. s.) Daha şerefli,
onurlu.
e.+leri (halef-i eşref) 408a/4

eşyā□ : (Ar. is.) Bölükler, cemaatler; yardımcılar.
e.+ı şevket-şiar 377b/4

etbā□ : (Ar. s.) Birinin sözüne, işine uyanlar; hizmetçiler, uşaklar.
e. 377b/4

etmek : (T. is.) Ekmek.
e. 410b/6
e.+idir (etmegidir) 410b/7
e.+ini (etmegini) 405a/2

eṭrāf : (Ar. is.) Yanlar, uçlar, kıyılar
e. 389a/13
e.+a (fukara-i etraf) 399a/2
e.+da 385b/14
e.+ı müstagni 399b/5
e.+ına 385a/21, 386b/11
e.+ında 386a/19

Etrak : (Ar. is.) Türkler.
e.+ın 387a/2
e.+ınuñ 387a/4
e.+i 387b/11, 393a/4
e.+i (eşrar-ı etrak) 386a/19
e.+inden 391b/19

eṭvār : (Ar. is.) Hal ve hareketler; işler.
e.+ı 387a/2
e.+ı hamide 382a/11

ev : (T. is.) İnsan barmağı; ev.
e.+i 403a/5
e.+ini 401a/6
e.+lerin bas- 406a/21

evāḥir : (Ar. is.) Sonlar; ayın son günleri.
e.+inde 383a/23

evā□il : (Ar. is.) İlk vakitler, evvel zamanlar; başlangıçlar.
e.+i saltanat-ı selimiyye 405a/25

evāmır : (Ar. is.) Buyruklar, emirler.
e.+i aliyye-i ilahiyye 379b/9

evān : (Ar. is.) Vakit, zaman, çağ.
e.+da (esra-i evan) 384a/21

evc : (Ar. is.) Yüce, yüksek; doruk.
e.+(hüma-yı evc-i saltanat) 376a/15
e.+inden 401a/13

evkāt : (Ar. is.) Zamanlar, çağlar.
e.+ı hamse 404b/9
e.+ını 401b/9, 403b/8
e.+uñız 395b/11

evlā : (Ar. s.) Daha uygun, daha layık, üstün.
e. 386b/25

evlād : (Ar. is.) Çocuklar; sülale.
e.+ı 391a/2
e.+ı ali-i teyyar 377b/5
e.+ı emcad 391a/1
e.+ına 387b/5
e.+ındandır 409a/9

evreng : (Far. is.) Taht; şeref.
e. 384b/20

evsāt : (Ar. is.) Ortalar.
e.+ı ümera 397b/4

evvel : (Ar. s.) 1.Önce, ilk, birinci 2. zf. Eski, geçmiş.
e.+kiden 404a/16
e.+inden 400a/11
e.+ince 404b/13

evvelā : (Ar. zf.) Birinci olarak, her şeyden önce, ilkönce.
e. 381b/8, 386a/24, 395b/19

evvelki : (Ar. T. s.) Birinci, ilk; eski.
e. 387a/25

evzā□ : (Ar. is.) Haller, vaziyetler, durumlar.
e.+a 379a/18
e.+ı 376a/16, 392b/21

e.+ına 378b/11

evzān : (Ar. is.) Tartılar, ağırlıklar, ölçüler.
e.+lar 376a/17

ey : (T. ünl.) Seslenme; “hey” anlamındadır.
e. 380a/13, 396b/5, 401a/4

eyādī : (Ar. is.) Eller.
e.+i meserret-i mübadi 394b/23
e.+i zaliman 395a/22

eyālet : (Ar. is.) Bir valinin idaresi altında bulunan memleket, vilayet.
e.+(hilat-i eyalet) 376b/6
e.+i kefe 376b/17
e.+inde 393b/15

eyāletgāh : (Ar. Far. is.) Vilayet yeri; il.
e.+ına 382b/19

eyit- : (T. fi.) Söylemek, demek, konuşmak.
e.-di 383a/12, 390a/14, 390a/15, 390a/19, 390a/20, 390a/20, 390a/23, 390a/8, 391a/18, 396b/5, 401b/20, 402a/17, 402a/19, 402a/6, 402a/7, 403b/21, 404b/16, 404b/19, 404b/25, 405a/2, 405a/3, 408b/5, 409b/16, 410b/11, 410b/7
e.-di (tevbeler eyit-) 404b/25
e.-diler 383b/24, 391b/19, 393a/9, 409b/12
e.-dim 409b/1, 410b/11
e.-ti 401b/6
e.-ür (eydür) 402b/12

eyitme- : (T. fi.) Söylememek, dememek, konuşmamak.
e.-zler 409a/6

eyle- : (T. yar. fi.) “etmek, yapmak” anlamında yardımcı fiil.
e.-arz eyle- 376b/9
e.-inam ü ihsan eyle- 375b/15
e.-istikbal eyle- 377b/5

e.-kıraat eyle- 408a/12
e.-mugtenem ü seyr eyle- 375b/14
e.-padişah eyle- 376b/25
e.-rica eyle- 376b/13, 376b/8
e.-şüru eyle- 408a/11
e.-vird-i zeban eyle- 375b/17
e.-(arz eyle-) 376b/12
e.-(kabul eyle-) 378a/20
e.-(memun eyle-) 396b/10
e.-di 376b/13, 377a/7, 392a/20
e.-di (aram eyle-) 382b/12, 394b/12
e.-di (arz eyle-) 381b/9, 382a/11, 392b/11
e.-di (ayan eyle-) 379b/21
e.-di (azad eyle-) 390b/2
e.-di (azimet eyle-) 386a/6
e.-di (azm ü hiram eyle-) 380a/8
e.-di (bahane eyle-) 394a/2
e.-di (baz eyle-) 388a/16, 398b/1
e.-di (beka eyle-) 400b/11
e.-di (beyan eyle-) 381b/22
e.-di (celb eyle-) 387a/16
e.-di (cülus eyle-) 396a/24, 397a/16
e.-di (dua eyle-) 399b/22
e.-di (dualar eyle-) 402b/10
e.-di (eda eyle-) 397a/8
e.-di (emr eyle-) 381a/17, 397a/22
e.-di (güzar eyle-) 386a/11
e.-di (güzer eyle-) 387a/13
e.-di (huruc eyle-) 386a/21
e.-di (icab eyle-) 390a/9
e.-di (ilam eyle-) 380b/8, 402b/16
e.-di (iltica eyle-) 377b/15
e.-di (imamet eyle-) 410a/22
e.-di (inkar eyle-) 400b/13
e.-di (istikbal eyle-) 389b/12
e.-di (izhar-ı nedamet eyle-) 403b/14
e.-di (izhar eyle-) 394a/16
e.-di (karar eyle-) 379a/5
e.-di (kasd eyle-) 392a/19
e.-di (mene guşış eyle-) 392b/8
e.-di (münatıf eyle-) 398a/12
e.-di (müsaraata pervaz eyle-) 393a/1
e.-di (mütalaasın eyle-) 400a/22
e.-di (nüzul eyle-) 391b/10

e.-di (rikkat-i galebe eyle-) 380b/22
e.-di (sarf eyle-) 403b/9
e.-di (sevk eyle-) 398a/4
e.-di (sudur eyle-) 390b/12
e.-di (şüru eyle-) 392b/16
e.-di (tahyir eyle-) 398a/6
e.-di (takrir eyle-) 380b/22
e.-di (tayy-ı mekan eyle-) 380a/19
e.-di (tekaüd eyle-) 406b/4
e.-di (tekmil eyle-) 398a/5, 400a/20
e.-di (tenkis eyle-) 401a/14
e.-di (tercih eyle-) 398b/6
e.-di (teslim eyle-) 377b/24, 392b/15
e.-di (tevbih ve tayir eyle-) 387a/7
e.-di (tezevüc eyle-) 403a/2, 408a/11
e.-di (tilavet eyle-) 397a/13
e.-di (ubur eyle-) 389b/3
e.-di (vakf eyle-) 399b/17
e.-di (vasiyet eyle-) 397a/13
e.-di (veda eyle-) 409a/24
e.-di (vefat eyle-) 400a/4, 405b/4, 406b/25
e.-di (yemlik eyle-) 390b/3
e.-di (ziyafet eyle-) 408a/24
e.-di (zuhur u beruz eyle-) 385b/25
e.-dik (hazf eyle-) 401a/6
e.-dikde (istida eyle-) 398a/14
e.-dikde (rica eyle-) 384b/15
e.-dikde (rücu eyle-) 388b/1
e.-dikde (tahayyür-i izhar eyle-) 404b/23
e.-dikde (tefhim eyle-) 391b/5
e.-dikleri (bina eyle-) 401a/22
e.-dikleri (vasiyyet eyle-) 408b/12
e.-diklerin (şehadet eyle-) 400b/14
e.-diklerinde 376b/9
e.-diklerinde (sual eyle-) 410a/23
e.-diklerinde (takrir eyle-) 395b/23
e.-diklerine (havf eyle-) 393b/19
e.-diler 375b/17, 376b/8, 377b/5, 398b/23, 399b/3, 405a/16
e.-diler (adet eyle-) 386b/6
e.-diler (akd-i biat eyle-) 397a/15
e.-diler (arz eyle-) 384b/18, 385a/24, 385a/6

e.-diler (azm-i hac eyle-) 410a/9
e.-diler (bahşişler eyle-) 397a/22
e.-diler (ber-huruş eyle-) 396a/17
e.-diler (beyan eyle-) 388a/25
e.-diler (davet eyle-) 393b/5, 397b/1
e.-diler (dest-dırızlık eyle-) 386b/1
e.-diler (dualar eyle-) 381b/13
e.-diler (emr eyle-) 388a/3, 407b/23
e.-diler (faş eyle-) 376a/16
e.-diler (güşade ve baz eyle-) 379b/16
e.-diler (hatm eyle-) 395a/3
e.-diler (hücum eyle-) 384a/3, 392a/4
e.-diler (ifta eyle-) 401b/1
e.-diler (ihata eyle-) 396a/15
e.-diler (ilam eyle-) 394b/1
e.-diler (inzal eyle-) 394b/8
e.-diler (irsal eyle-) 379b/3
e.-diler (isnad eyle-) 385b/25
e.-diler (kabul eyle-) 410a/14
e.-diler (katl eyle-) 386b/16
e.-diler (mazul eyle-) 392a/18
e.-diler (muhasara eyle-) 386b/15, 388b/1
e.-diler (mukarrer eyle-) 382a/20
e.-diler (pay-mal ele-) 393a/5
e.-diler (rica ve istida eyle-) 383a/20
e.-diler (rücu eyle-) 386b/18
e.-diler (sevk eyle-) 381b/24
e.-diler (sipah eyle-) 380b/15
e.-diler (şüru eyle-) 380b/11
e.-diler (teveccüh eyle-) 391a/12
e.-diler (vaz eyle-) 396b/3
e.-diler (yas u matemler eyle-) 396a/6
e.-dim (ilac eyle-) 408b/16
e.-dim (iltica eyle-) 394a/19
e.-dim (müdavemet eyle-) 408b/21
e.-dim (taviz eyle-) 401b/9
e.-düñ (mümtez eyle-) 396b/8
e.-mege (veli-ahd eyle-) 391a/3
e.-megi (teslim eyle-) 393b/3
e.-mekdir (giriftar eyle-) 405a/10
e.-mekle (teslim eyle-) 386b/2
e.-miş (cay-gir eyle-) 393b/3

e.-miş (cema teveccüh eyle-) 378b/11
e.-miş (dua-i hayr eyle-) 407b/3
e.-miş (fesh-i azimet eyle-) 404b/5
e.-miş (hatır-nişan eyle-) 378a/15
e.-miş (havaşi eyle-) 406a/16
e.-miş (nakl eyle-) 409a/22
e.-miş (nasihat eyle-) 377a/12
e.-mişdim (tevfiz eyle-) 404b/23
e.-mişdir (cem eyle-) 408a/12
e.-mişdir (sebk eyle-) 407a/16
e.-mişdir (tekmil eyle-) 405b/21
e.-mişdir (telif eyle-) 402b/17
e.-mişidi (tabir eyle-) 409b/9
e.-mişler 375b/14
e.-mişler (hücum eyle-) 375b/12
e.-mişler (şüru eyle-) 377a/17
e.-mişler (takrir eyle-) 395a/13
e.-mişler (tekidler eyle-) 376a/13
e.-mişler (teveccüh eyle-) 385b/20
e.-mişler (zabt eyle-) 392a/22
e.-mişlerdi (davet eyle-) 380a/25
e.-mişsin (isticaze eyle-) 379a/20
e.-ñ (arz eyle-) 395b/22
e.-ñ (hükm eyle-) 409b/11
e.-r (şükr-i bi-payan eyle-) 379a/3
e.-rdim (hab eyle-) 410a/25
e.-rdim (imamet eyle-) 410b/4
e.-rdim (istima eyle-) 403b/13
e.-rim (pervaz eyle-) 404a/8
e.-se (azimet eyle-) 379b/10
e.-ye (nasb eyle-) 381a/5
e.-ye (puhte eyle-) 390a/5
e.-ye (sevk ü alam eyle-) 379a/9
e.-ye (takrir eyle-) 380b/7
e.-ye (tazim eyle-) 404b/18
e.-yecek (istima eyle-) 389b/10
e.-yeler 376b/25, 385a/3
e.-yeler (amel eyle-) 397a/25
e.-yeler (def eyle-) 395a/8
e.-yeler (ilgaz eyle-) 388b/20
e.-yeler (mübaşeret eyle-) 380b/3, 385a/4
e.-yeler (nüzul eyle-) 381a/17
e.-yen (mübaşeret eyle-) 392b/24
e.-yeyim (mürur eyle-) 395b/2
e.-yim (iclas eyle-) 387b/2serir.i saltanat
e.-yüp 375b/15
e.-yüp (arz eyle-) 379a/8

e.-yüp (azimet eyle-) 379a/13, 385b/18
e.-yüp (dest-aviz eyle-) 398a/22
e.-yüp (eda eyle-) 394b/23
e.-yüp (enva-ı tazarrular eyle-) 377b/14
e.-yüp (ihtiyar eyle-) 397b/12
e.-yüp (ihzar ve irsal eyle-) 391b/12
e.-yüp (işar eyle-) 409b/5
e.-yüp (taaccüb eyle-) 379a/2
e.-yüp (tazim ve iclal eyle-) 380a/12
e.-yüp (vefat eyle-) 408b/14

eyleme- : (T. yar. fi.) “yapmamak, etmemek” anlamında kullanılan bir yardımcı fiil.
e.-(hicab eyleme-) 396b/12
e.-di (inayet ve ihsan eyle-) 376b/2
e.-z (dirig eyleme-) 378a/14
e.-z (vaz-ı sudur eyleme-) 409b/13

eymān : (Ar. is.) 1.Yeminler, andlar 2.Sağ eller, sağ taraflar 3.Bahtlar; kuvvetler.
e.+(bünyan-ı eyman ü peyman) 383b/7
e.+1 şidad 391a/9

Eynemā tekūnū yüdrikleümü'l-mevt : (Ar. cüm.) Ayet- Nerede olursanız olun ölüm sizi yakalar.
e. 398a/22

eyvān : (Far. is.) Büyük sofa, divanhane, salon; oturacak yüksek yer, köşk.
e.+a (divan-ı keyvan-ı eyvan) 393a/9
e.+1 felek 389a/24

eyyām : (Ar. is.) Günler, gündüzler.
e.+da 382b/2, 409a/12
e.+1 ders 400b/16
e.+1 devlet 378a/23
e.+1 harre 409a/9
e.+1 mübareke 394b/14

e.+1 karar 394b/12
e.+1 saltanata 407b/8
e.-1 394b/14

Eyyüb : Ebū Eyyüb EnṢārī :
(ö.52/672) Medineli
müslümanlardan ve hicret
sirasında Hz. Peygamber'i evinde
misafir eden sahâbî.

e.+(ebu eyyub ensari) 397b/25,
404b/1, 406b/7, 407a/25, 410b/22
e.+(hazret-i ebu eyyub ensari)
404a/23, 405a/12
e.+i (civar-ı ebu eyyub-i ensari)
403a/10

eẓān : (Ar. is.) Namaz çağrısı.
e.+1 hakani 384b/16
e.+1 magrib 400b/18

ezeliyye : (Ar. s.) Ezele mensup,
başlangıçsız.
e.+ye (meşiyet-i ezeliyye)
382a/22

eẓhār : (Ar. is.) Arkalar, sırtlar;
satırlar; binek hayvanın sırtı.
e.+ına (huzu-ı ezhar) 381a/20

eẓīn : (Ar. is.) Söz dinlemek;
işitmek.
e.+i canib-i bala 377b/9

F

fācīr : (Ar. s.) Fena huylu,
günahkar; ayyaş; rezil; yalancı.
f.+e (tacir-i fācīr) 402a/14

fāḍıl : (Ar. s.) Fazıl, faziletli,
erdemli; üstün.
f.+(müfti fadıl) 408a/6

fāḥīre : (Ar. s.) Onurlu, şerefli;
mükemmel; kıymetli.
f.+(hal-i fahire) 379b/15

fāḥır : (Ar. is.) Öğünme,
böbürlenme; büyüklük; şöhret.
f.+i alem 404b/3

fāḥıde : (Ar. is.) Fayda, menfaat,
kar; ümit.
f.+(kuvvet-i faide) 381a/1
f.+si olma- 380b/22

fāḥıẓ-ün-nūr : (Ar. is.) Nurun bolluğu.
f.+ına (huzur-ı faiz-ün-nur) 397a/6

fāḥıẓ-üs-sürūr : (Ar. is.) Neşesi
çok olma.
f.+larına 380a/2

fākır : (Ar. s.) Zengin olmayan,
yoksul; dilenci.
f.+e 410b/8

fākırāne : (Ar. Far. zf.) Fakircesine.
f. 377b/17

Farabî: Farabî; 870 yılında Türkistan'da
Siderya (Seyhun) nehri ile Aris'in
birleştiği yerde kurulmuş eski bir
yerleşim merkezi olan Farab'da
(Otrar'da) doğdu. Hekim
ve "hakim (doktor ve filozof)
olmasına rağmen, onun bütün
sıfatları felsefe ile ilgili yönü için
kullanılır .Felsefeyi öğrendikten
sonra, görüşlerini Aristo felsefesi
doğrultusunda geliştirdi ve bunları
bir temele oturtarak kendine özgü
bir okul kurdu; olgun eserler
yazmaya koyuldu. Psikoloji,
metafizik, mantık, zekâ, madde,
zaman, vahdet, boşluk, mesafe ve
sayı gibi kavramlarla ilgili
görüşler ileri sürdü. İyi bir
matematikçi oluşu ile de ünlüdür .

e. 409a/1

fāriğ : (Ar. s.) 1.Vazgeçmiş,
çekilmiş 2.Rahat, asude.
f.+ol- 401a/15, 403b/25

fāris : (Ar. s.) 1.Atlı, binici
2.Ferasetli, anlayışlı.
f. 386a/17

Fārisī : (Ar. s.) İran dili, Farsça.
f. 405b/13, 406a/24

Fārisīyye : (Ar. s.) İran dili, Farsça.
f.+de (kasaid-i arabīyye ve
fārisīyye) 406b/5
f.+si (eşar-ı türkiyye ve fārisīyye)
401a/3

fāsid : (Ar. s.) Kötü, fena,
yanlış; fesat çıkartan.
f.+(murad-ı fāsīd) 380a/25

fāsīde : (Ar. s.) Kötü, fena,
yanlış; fesat çıkartan.
f.+leri (ara-yı fāsīde) 376b/24
f.+yi (mukaddemat-ı fāsīde)
383b/21

fāş : (Far. is.) Meydana çıkma,
duyulma, dile verme.
f.+eyle- 376a/16

Fātiḥa : (Ar. is.) Kuran'ın
1.suresi.
f.+i (tilavet-i fātiha-i şerife)
395a/2
f.+i şerife 397a/13
f.+sından (encam-ı fātiha) 381b/9

fazāil : (Ar. is.) İnsandaki
güzel vasıflar, erdemler.
f.+ine (kesret-i fazail) 400a/25

fāzıl : (Ar. s.) Faziletli, erdemli,
üstün.
f.+(merd-i fāzıl u dana) 379b/11
f.+ı müteberri 399a/13

fazl : (Ar. s.) Fazla, ziyade;
fazlalık, üstünlük; erdem.
f.+ına 402b/25
f.+uñ 405b/17

fe-bihā : (Ar. zf.) Ne ala, ne güzel;
öyle olsun.

f. 402a/3

fecc : (Ar. is.) İki dağ
arasındaki yol, boğaz.
f.+i amik 381a/22

fecc : (Ar. is.) Sabaha karşı,
güneş doğmadan önceki aydınlık.
f.+i (salat-ı fecc) 410a/21

fedā : (Ar. is.) Gözden çıkarma;
kurban.
f.+(can ü başların feda it-) 384b/9

fefirrū ilallāh : (Ar. cüm.) Allah'a
kaçınız. (ayet)
f. 384a/6

feh̄m : (Ar. is.) Anlama, anlayış.
f.+it- 393b/17, 408a/14

felāket : (Ar. is.) Musibet, bela;
bahtsızlık.
f.+çek- 392a/8

felek : (Ar. is.) Gökyüzü, sema.
f.+(eyvan-ı felek) 389a/24
f.+i (bar-gah-ı felek-i iştibah)
394b/21
f.+i (dergah-ı felek-i iştibah)
394a/22, 396b/20
f.+i besatet 396a/14

fenn : (Ar. is.) 1.Nevi, çeşit,
tabaka 2.Hüner, sanat, ilim.
f.+de 406b/9
f.+i 400a/20

fer : (Far. is.) Parlaklık,
aydınlık; kuvvet.
f.+olma- 391b/25

ferāġ : (Ar. is.) Vazgeçme,
bırakıp terketme.
f.+a 407a/16
f.+ı billah 381b/17, 394a/20
f.+ı ilka it- 407b/20

ferāġat : (Ar. is.) Vazgeçme, el
çekme; istirahat.

f.+(guşe-i uzlet ve feragat)
394a/16
f.+it- 401a/20
f.+olın- 385a/15

ferāiz : (Ar. is.) Fariza, farz,
Allah'ın emri; lazım; borç.
f.+i (şerh-i feraiz-i şerifi) 403b/15

ferāmūş : (Far. is.) Unutma,
hatırdan çıkma.
f.+it- 376a/20, 399a/20

ferāset : (Ar. is.) Anlayışlılık,
çabuk sezmiş.
f.+le (kuvvet-i feraset) 394a/13

Ferhād Paşa : (23.11.1594) Ferhad
Paşa, Enderunda yetişip
kapıcıbaşı, mirahur ve sonra
yeniçeri ağası oldu. 1584 yılından
sonra, Rumeli valisi ve ardından
İran seraskerliğine getirildi.
Başarılı hizmetlerinden dolayı
kendisine vezirlik verildi. İran
savaşlarında galip gelerek
imzaladığı antlaşmalarla meşhur
oldu. 1591 yılı sonlarında
görevinden alındı. Bir süre
Sadaret Kaymakamlığı ve İkinci
vezirlik yapan Ferhad Paşa, 1595
yılında ikinci defa sadrazam oldu.
Gayretli, akıllı, tedbirli ve cesur
bir devlet adamı olan Ferhad Paşa,
1595 yılında vefat etti. Eyüpte
kolluk karşısına defnedildi.
f. 384a/9

ferhunde : (Far. s.) Mübarek, mutlu,
uğurlu.
f.+i mali 396b/19

ferhunde-eser
f.+im (nazar-ı ferhunde-eser)
376a/3

ferikayn : (Ar. is.) İki askeri fırka,
iki taraf.
f.+(telakki-i ferikayn) 386b/8

fermā-berr : (Far. s.) Emirleri yerine
getiren.
f.+lerüz 395b/6

fermān : (Far. is.) Emir, buyruk;
padişah tarafından verilen yazılı
emir.
f. 381b/13, 387b/18, 401b/22,
409b/15
f.+(mucib-i ferman) 381a/6
f.+(muti-i ferman ol-) 396b/4
f.+(siyaset-i ferman) 402a/14
f.+buyurıl- 381a/9
f.+1 383b/24
f.+1 ali 387b/19, 390b/12
f.+1 alişan-ı mucib 380a/5
f.+1 cihan-muta 393b/11, 393b/3
f.+1 hakani 395a/17
f.+1 kaza-yı cereyan 397a/25
f.+1 padişahi 381a/10, 394b/5,
398b/9
f.+it- 395b/1, 395b/18, 401b/15
f.+umuza 383a/6

fersah : (Ar. is.) Bir uzunluk
ölçüsü.
f. 383b/4

feryād : (Far. is.) Yardım istemek
için çıkarılan yüksek ses;
sızlanma; yaygara; bağırma.
f.+it- 377a/12

ferzend : (Far. is.) Oğul, çocuk.
f.+i ercümend 377a/2, 391a/4,
398a/13
f.+i na-halef 378a/5
f.+i saadet-mend 376b/2, 378a/1
f.+i sulbi 389b/15

fesād : (Ar. is.) bozukluk.
f.+(ehl-i fesad) 395b/14
f.+(fisk u fesad) 378a/6
f.+(güruh-ı fesad) 388a/4
f.+a 375b/2
f.+dadır 387b/20
f.+dır (sahib-i şirret ü fesad)
378b/12
f.+ları 383a/4
f.+ları (madde-i fesad) 386b/4

f.+uñ (ehl-i fesad) 395b/9
f.+ü fitne 395a/7

fesād-āmīz : (Far. s.) Fesat karıştırın.
f.+i (gamz-ı fesad-amiz) 385b/6

fesād-engīz : (Far. s.) Fesatla karışık.
f.+söz 378a/12

fesādāt : (Ar. is.) Fesatlar.
f. 388b/10, 391b/20

fesh : (Ar. is.) Bozma, bozulma,
dağıtma.
f.+i azimet eyle- 404b/5
f.+itme- 387b/23
f.+olın- 387b/20

feth : (Ar. is.) Açma, açılma;
başlama; kuşatma, zabtetme.
f.+den (sure-i feth) 406b/19
f.+i 409a/21
f.+i kelim it- 381b/6
f.+inde 405b/15
f.+it- 392b/19, 409a/15

Fethiyye Risālesi : Ali Kuşçu'nun bir
eseri. Osmanlı İstanbul
Mühendishanesinde (İstanbul
Teknik Üniversitesi) XIX. yüzyıl
başlarına kadar temel ders kitabı
olarak okutulmuştur.
f. 400a/12
f.+risalesi 406b/6

Fethullah-ı Şirvānī : Kelam, Fıkıh,
Matematik ve Astronomi alimi.
Siirt yakınlarında Şirvan' da
doğdu. Miladi 1453 yılında
Kastamonu'da vefat edip, oraya
defnedildi. Anadolu'da temel din
bilgilerini öğrenip, diğer bilimlere
vakıf olan Fethullah Şirvani
Şiraz'a gidip seyyid Şerif Cürcani
hazretlerinden ilim öğrendi.
Semerkant'a gitti, o arada Timur
Han'ın torunlarından Uluğ Bey'in
yaptırması olduğu meşhur
medresede ders gördü. Kadızade-i
Rumi'den Astronomi ve

Matematik bilgilerini en geniş
şekilde öğrendi. Niksarlı
Muhyiddin Mehmet Bin İbrahim
de talebelerinin meşhurlarındandı.
Fethullah Şirvani ile doğu islam
dünyasındaki yüksek matematik
bilgileri, Anadolu'ya taşındı. Ali
Kuşçu ile kemale erdi. Ali Kuşçu
da Fethullah Şirvani gibi
Kadızade-i Rumi'nin talebesi idi.
Eserleri arasında; Allah'ın varlığı
birliği ve sıfatları ile ilgili kaleme
aldığı eseri: Telvih Haşyesi,
Matematik' le ilgili kaleme aldığı
eserleri ise; Eşkali Tesise Şerhi ve
Çağmini Şerhi Haşyesi.
f.+ı şirvani 399b/24

fetret : (Ar. is.) İki peygamber
veya padişah arasında
peygambersiz veya padişahsız
geçen zaman; iki vaka arasındaki
zaman.
f. 401a/24

fetvā : (Ar. is.) Müftü tarafından
verilen şerî hüküm, karar.
f.+(zamime-i fetva) 401b/3
f.+da 402b/16, 402b/17
f.+larını (varaka-i fetva) 401b/12
f.+sı 401a/25
f.+sından 406b/8
f.+sını 401a/19, 401b/5
f.+sıyla 401a/23
f.+vir- 400b/3
f.+virme- 400b/3
f.+ya 401a/9, 401b/10
f.+ya (erbab-ı fetva) 401b/21

fevāid : (Ar. is.) Menfaatler,
faydalar, kazançlar.
f.+(talik-i fevaid it-) 400a/1

fevt : (Ar. is.) Elden çıkarma,
kaçırma.
f.+(firsatı fevt itme-) 378b/10
f.+i salat 407a/19
f.+ol- 403a/13, 403b/4, 405b/5,
406a/13, 406a/6, 407a/21, 407a/25

fevz : (Ar. is.) Zafer, üstünlük; selamet, kurtuluş.
f.+i (rabıta-i fevz-i derecat) 394b/18
f.+den-soñra 381b/5

fezā : (Ar. is.) Ucu bucağı bulunmayan boşluk; geniş alan.
f.+da 394b/7
f.+yı mir-i mütehallif it- 389b/1

fıkh : (Ar. is.) Şeriat ilmi; fikh.
f.+da 403a/25

fırşat : (Ar. is.) Uygun zaman, elverişli durum.
f. 383b/18
f.+(mezid-i fırsat) 398a/13
f.+bul- 377a/15
f.+gözet- 386a/14
f.+ı fevt itme- 378b/9

fısk : (Ar. is.) Hak yolundan ayrılma; sefate dalma; hainlik; dinsizlik.
f.+u fesad 378a/6

fiṭām : (Ar. is.) Çocuğı süttten kesme.
f.+(el-meşayih-ül-fitam) 407b/8

fī : (Ar. zf.ve e.) İçinde, -de.
f. 399b/24, 407b/8
f.+zaman 399b/14

fi-l-cümle : (Ar. zf.) Nihayette, sonunda.
f. 377a/9
f. 410b/12

fi-l-hāl : (Ar. zf.) Bu anda, hemen, şimdi.
f. 391b/3, 397a/22

fi-l-teḥīr : (Ar. zf.) Gecikmede.
f.+i afat 383b/20

fi-l-vāki : (Ar. s.) Gerçi, gerçekten.
f. 395a/22

fi-sebīl-illah : (Ar. zf.) Allah yolunda, karşılık beklemezsiniz.
f. 375b/10

fıkr : (Ar. is.) Fikir, düşünce, idrak; hatır; zihin.
f.+inde (fikrinde) 377a/1
f.+lerini 391b/19
f.+i (fıkr-i metin) 377a/9
f.+inde 387b/16, 390b/7
f.+it- 392b/1

fıql : (Ar. is.) İş, kâr; amel.
f. 395b/19
f.+i (der-beyan-ı sebeb-i fil-i kefe) 376b/1

fi-l-hakıka : (Ar. zf.) Gerçekten, hakikaten.
f. 396b/21

fırār : (Ar. is.) Kaçma, savuşma.
f.+a 408b/23
f.+da (suret-i fırar) 389a/4
f.+dır (kahz-ı fırar) 380b/25
f.+ı ıztırar 394a/2
f.+it- 392b/19

fırāş : (Ar. is.) Döşek, yatak; hasır, halı.
f.+lar 407b/22

fırāvān : (Far. s.) Çok, bol, fazla, aşırı.
f. 385b/22, 396a/5
f.+(hamd-ı fıravan) 394b/2
f.+(nüzl-i fıravan çek-) 377b/7
f.+(sipah-ı fıravan) 391b/22

fırkat : (Ar. is.) Dostlardan vesairenden ayrılık.
f.+i zaruri 398a/16

fırūz : (Ar. s.) Mesut, mutlu, sevinçli; uğurlu, iyi bahtlı.
f.+ı (mecmu-ı asakir-i fıruz) 395a/21

fırūz-baht : (Ar. Far. s.) Talihli, kutlu, uğurlu.

f.+(taht-ı firuz-baht) 396b/1

firūz-mend : (Ar. Far. s.) Zafer kazanmış, talihi açık.
f.+e (semend-i firuz-mend) 397a/1

fitne : (Ar. is.) Bela, sıkıntı; azdırma; fesat, ara bozma.
f. 391b/1
f.+(aşub u fitne peyda ol-) 379a/23
f.+(ayan-ı fitne) 395a/4
f.+(tahrik-i mevadd-ı fitne it-) 387b/12
f.+i (beray-ı fitne-i ayan) 382b/9
f.+i (düşmen-i fitne-i arzu) 385b/6
f.+i hatimet 385b/24
f.+i tahaşşün saç- 393a/4
f.+si 390b/6
f.+ye (asman-ı fitne) 395a/14
f.+ye (fesad ü fitne) 395a/7
f.+yi (ateş-i fitne) 375b/3

fitne-cüy : ((Ar. Far. s.) Fesat arayan.
f.+(adu-yı fitne-cuy) 388b/9, 389a/15

Fizan : Bugünkü Libya'nın güneybatısında bir bölge.
f.+a 402b/23

flori : Avrupa'da para birimi.
f. 402b/10

Foçalı Şeyh Muḥiddīn : ?
f. 400b/15

Foçevi : Foçalı.
f.+(şeyh muslihiddin foçevi) 407b/11
f. (Saḫīd Muḥammed-ül-Foçevī) 403b/1

Frenk Kalası : Kefe sancağında bir iç kale.
f. 377a/4

fūād : (Ar. is.) Kalp, yürek, gönül.

f.+ımdır (maksud-ı fuad) 380a/15
f.+larından (mirat-ı fuad) 407b/21

fuḫarā : (Ar. s.) Fakirler, yoksullar.
f.+i etraf 399a/2
f.+sı 399a/1

fürüzān : (Far. s.) Parlayıcı, parlak.
f.+ı (necm-i fūruzan) 376b/3
f.+ol- 385b/16

fütür : (Ar. is.) Zayıflık, gevşeklik; keder, ümitsizlik.
f. 394b/11

G

ḡāfil : (Ar. s.) Gaflette bulunan, ihmal eden; dikkatsiz.
g. 389a/17
g.+ler 376a/23

ḡaflet : (Ar. is.) Gafillik, boş bulunma; dikkatsizlik, ihmal.
g.+e (dam-ı gafilete düşür-) 387b/16
g.+olın- 377a/16

ḡāh : (Far. e.) 1.Zaman veya yer bildiren edat. 2.Kimi, arasıra, bazı.
g. 399b/19, 410a/18, 410a/18

ḡāhī : (Far. zf.) Gehi; bazen, arasıra.
g. 404a/6

ḡāibāne : (Ar. Far. zf.) Görmeyerek, görünmeden; arkadan, haberi olmaksızın.
g. 391a/9

ḡalaṭ : (Ar. s.) Yanlış, yanlışla.
g.+dır 401b/5

ḡalebe : (Ar. is.) 1.Galip gelme, yenme 2.Çokluk, kalabalık
g.+(dalal-i galebe it-) 386b/8

g.+(rikkat-i galebe eyle-) 380b/22
g.+(rikkat-i galebe it-) 398a/16
g.+i dehşet 381a/7
g.+i hiras 389b/11
g.+i hüzn 392a/24

ġālib : (Ar. s.) Üstün gelen, yenen.
g.+(merzi-yi galib ol-) 387a/23
g.+göörin- 386a/18
g.+ol- 384a/5

Ġālib : ?
e. 405b/7

ġālibā : (Ar. zf.) Görünüşe göre, belki.
g. 387a/22

ġāliż : (Ar. s.) Kaba, nezaket dışı, terbiye dışı.
g.+(cürm-i galiz) 381a/24

ġam : (Ar. is.) Keder, tasa, kaygı, dert.
g.+1 (azl-i gam) 407b/21

ġam-gīn : (Ar. Far. s.) Kederli, tasalı, hüznü.
g. 382b/8

ġam-nāk : (Ar. Far. s.) Gamlı, tasalı, kaygılı.
g.+(mahzun-ı gam-nak) 398b/7

ġam-zāde : (Ar. Far. s.) Gamlı oğlu; çok kederli.
g.+si 401a/21

ġāmıza : (Ar. is.) Anlaşılması güç durum.
g.+ların (mesele-i gamıza) 408a/3

ġamz : (Ar. is.) Münafıklık etme.
g.+1 fesad-amiz 385b/6

ġanā□im : (Ar. is.) Emeksiz kazançlar; düşmandan alınan mallar.
g.+i (hams-ı ganaim) 375b/15

ġanī : (Ar. s.) Zengin, varlıklı, bol.
g.+dir 410b/7

ġār : (Ar. is.) Mağara, in.
g.+(yar-ı ġar: Mağara dostu; Hz.Muhammed'e mağarada arkadaşlık eden Hz.Ebubekir) 410a/6

ġaraż : (Ar. is.) Hedef, gaye, maksat, amaç.
g.+1 asli 388a/5
g.+1 kasid 380a/25

ġarb : (Ar. is.) Batı.
g.+a 404a/9
g.+a (şark u ġarb) 395b/13

ġāret : (Ar. is.) Çapul, yağma; akın.
g.+(mevazı-ı ġaret) 386b/5
g.+den (nehb ü ġaret) 392a/10
g.+e 390a/15, 393a/1

ġāret-ger : (Ar. Far. is.) Yağmacı, çapulcu.
g.+ler 392a/9

ġāret-kūnan : (Ar. Far. zf.) YaĖma yaparak.
g. 389b/13

ġārī : (Far. s.) Sebat ve kararı olmayan.
g.+leri 390a/4

ġarīķ : (Ar. s.) Garkolmuş, suya batmış; su içine dalmış.
g.+1 derya-yı hayret ol- 385b/14

ġarķ : (Ar. is.) Suya batma; batırma; boğulma.
g.+1 dar-üs-sürur 398b/5

ġaşb : (Ar. is.) Zorla alma, zaptetme.
g.+1 padişahi 402a/24

ğayb : (Ar. s.) Gizli olan, gözle görülmeyen şey; belirsiz şeyler.
g.+ı (sürüş-ı gayb-ı dua) 396b/14

ğâyet : (Ar. is.) 1.Nihayet, uç, son 2. zf. Çok, fazla, son derece.
g. 391a/19, 399a/19, 400b/21, 410a/1

ğayret : (Ar. is.) Çalışma, çabalama; kıskanma.
g.+inden (mezid-i gayret) 387a/3

ğayrı : (Ar. is. s. e.) Gayr, ayrı, başka; yabancı.
g. 380a/16, 385b/1, 391b/7, 404b/6, 405a/3
g.+nuñ 392a/1
g.+sını 403b/9
g. 376b/14

ğazâ : (Ar. is.) Din uğruna savaş.
g.+da 376a/13
g.+dan (cihad ü gaza) 375b/8
g.+larını 405b/19
g.+yı 387b/21
g.+yı 375b/14

ğazab : (Ar. is.) Dargınlık, kızgınlık, hiddet, öfke.
g.+a getir- 402b/19

ğazāvāt : (Ar. is.) Din uğruna savaşlar.
g.+dan 400b/8

ğâzi : (Ar. is.) Gazâ eden, savaşan; savaştan sağ ve muzaffer dönen.
g. 390a/21
g.+(sultan muhammed gazi) 406a/2, 410b/17
g.+den (osman gazi) 405b/11
g.+hudavendigâr 399b/10
g.+ler 390a/20
g.+lere 375b/15

geç- : (T. fi.) 1.Bir yerden başka bir yere gitmek 2.Bir yandan girip

öte yandan çıkmak 3.Olmak, vuku bulmak.

g.-dikleri 380b/6, 386b/5
g.-dügi 386a/4
g.-erken 388a/12
g.-medin 401b/9
g.-mek 378a/3
g.-sün 378b/20
g.-üp 380a/18, 380a/19, 383a/9, 384b/19, 384b/21, 387b/1, 395a/18

geçin- : (T. fi.) Yaşamak için gerekeni sağlamak.
g.-dim 410b/14

geçme- : (T. fi.) Geçmek eylemini yapmamak.
g.-din 407b/25
g.-yüp 403a/7

geçür- : (T. fi.) Geçirmek, geçmesini sağlamak.
g.-mege 380b/3
g.-üb 407a/17
g.-üp 376b/25, 409a/13

geçürme- : (T. fi.) Geçirmemek, geçirme eylemini yapmamak.
g.-ñ 377b/20

Gediz : Kütahya'nın bir ilçesi.
g. 399b/9

gel- : (T. fi.) 1.Bir yere varmak 2.İsabet etmek 3.Oturmaya gitmek
g.-di 380b/3, 391b/6, 405b/3, 408b/5, 408b/5, 409b/8
g.-di (hatıra gel-) 410b/9
g.-dik 390a/13
g.-dikde 386a/7, 400b/16, 400b/5, 404a/10, 405b/9, 406b/12
g.-dikde (karine gel-) 379b/17
g.-dikleri (üzerlerine gel-) 388b/8
g.-diler 383b/3, 385a/6
g.-diler (rast gel-) 389b/14
g.-dim 408b/6, 408b/6
g.-dim (rast gel-) 408b/17
g.-dügi 380b/18
g.-dügin 388b/2

g.-düginden 392b/9
g.-dün 379a/23
g.-eler 388a/4
g.-en 375b/19, 380a/1, 380b/4,
382b/23, 409b/17, 410a/7
g.-esin 383a/25
g.-icek 376b/11, 387a/8, 388a/17,
397a/4, 402b/14, 404a/15, 405a/16
g.-icek (vücuda gel-) 377a/14
g.-icek (zuhure gel-) 393b/9
g.-ince 383b/8, 394a/4
g.-mege 379a/20, 379a/24,
394a/17
g.-megi 385a/1
g.-mek 408b/23
g.-mekden 383a/10
g.-mekle 393b/7
g.-mesi 393b/17
g.-mesinden 380b/18
g.-mesine (zuhure gel-) 382b/9
g.-miş 381a/22, 388a/21
g.-miş (aklı başına gel-) 409a/12
g.-mişdir 380b/10, 387b/7,
397b/18
g.-mişdir (vücuda gel-) 405b/16
g.-se 409a/6
g.-sünler 375b/6
g.-sünler (vaz gel-) 376a/13
g.-üp 375b/9, 377b/23, 380b/8,
383b/14, 388a/22, 389a/10,
391b/16, 392a/13, 392b/23,
393a/4, 393b/25, 395a/21,
396a/23, 396b/2, 397a/16,
397a/23, 400a/10, 400a/3,
402b/16, 402b/25, 404a/13,
404a/6, 408a/1, 408a/13, 409a/3,
410a/20
g.-üp (ayag üzre gel-) 396b/22
g.-üp (gücine gel-) 395b/24
g.-üp (güruh güruh gel-) 384a/16
g.-üp (lazım gel-) 398a/17
g.-üp (pesendide gel-) 382a/12
g.-ür 379a/1, 385b/5
g.-ür (lazım gel-) 379a/4, 388b/16,
402a/1
g.-ürse (lazım gel-) 388b/4

Gelibolu : Gelibolu.
g. 387a/11, 387a/12, 406a/13

gelin- : (T. fi.) Gelmek işi
yapılmak.
g.-di 379a/13
g.-dikde 403a/8
g.-üp 385a/21

gelme- : (T. fi.) Gelmek eylemini
yapmamak.
g.-mek 384b/25
g.-miş (dünyaya gelmemiş
döndür-) 387b/1
g.-yen (hatıra gelme-) 408a/2
g.-yüp (hoş+gelme-) 402a/21
g.-zler 408b/24
g.-zler (hakkından gelme-) 387a/5

gemi : (T. is.) Su üstünde
yürüyen, insan ve yük taşıyan
taşıt.
g.+ler 378b/23, 385b/19
g.+leri 377a/4

genc-ḥāne : (Far. is.) Hazine evi.
g.+ye 407a/12

gencīne : (Far. is.) Hazine, define.
g.+sinüñ 393b/2

gerdān : (Far. s.) Dönücü, dönen;
felek, dünya, sema.
g.+ın 397b/6

gerdūn : (Far. s.) Dönücü, dönen,
devreden; dünya, felek
g.+ı vesak 394b/8

gerek : (T. is.) Bir şeyin
yapılabilmesinin bağlı olduğu şey,
lazım; icap.
g. 376a/9, 383a/12, 395b/10,
395b/13
g.+dir 381a/1, 382b/19, 386b/23
g.+tir 397b/5

germ : (Far. s.) Sıcak.
g.+ve cuşan itdür- 390a/1

geşt : (Far. is.) Gezme,
dolaşma.
g.+it- 388a/20

getür- : (T. fi.) Getirmek,
gelmesini sağlamak.
g.-di 410b/6
g.-dikden 398b/17
g.-diklerinde 404a/1
g.-diler 379b/5, 382b/5, 388a/13,
399b/19
g.-dügi 377b/23
g.-dükde 392b/20
g.-düp 375b/20
g.-e tasarrufa getür- 392b/2
g.-eler (yerine getür-) 397a/24
g.-en 380b/17
g.-mege (ele getür-) 387a/22
g.-mek 382b/2
g.-mek (ele getür-) 386b/18,
392b/5
g.-mekden 376a/3
g.-mekden (ilerü getür-) 375b/25
g.-mişdi 396b/13
g.-mişler 384b/24
g.-se 408b/15
g.-üp 378b/14, 380b/2, 390a/5,
391a/8, 391b/15, 396a/17,
396b/14, 398b/10, 410b/3
g.-üp (altını üstüne getür-) 389b/13
g.-üp (gazaba getür-) 402b/19
g.-üp (yerine-getür-) 381b/7
g.-üp (yerine getür-) 396b/18,
397a/7
g.-ürdim 410a/24

getürt- : (T. fi.) Getirtmek,
getirmek işini yaptırmak.
g.-üp (getürdüp) 385a/3
g.-üp (getürdüp) 391a/11, 408a/16

Geyve : Sakarya'nın ilçesi.
g. 399b/8

ğdā : (Ar. is.) Besin.
g.+it- 384a/11

gibi : (T. e.) –e benzer, imişçesine.
g. 381b/1, 385b/11, 385b/13,
385b/8, 387b/17, 389b/12, 390a/1,
392a/1, 394a/11, 394b/10,
395b/23, 396a/20, 396b/15,
396b/4, 398b/14, 404a/20, 404b/4,

405b/17, 408b/1, 408b/10, 409b/2,
410b/14

gice : (T. is.) Gece.
g. 378a/15, 378b/14, 378b/18,
381a/18, 388a/17, 392a/10,
392a/13, 396b/12, 396b/4,
408a/21, 409a/22
g.+ile 378b/20
g.+ler 410a/18
g.+sinde 403a/9

gīr : (Far. e.) Tutan, tucu
g.+lerden (akib-i gir) 384a/8

gir- : (T. fi.) Dışarıdan içeriye
geçmek.
g.-di 384a/7, 392a/10
g.-e 397a/11
g.-erlerdi 408a/3
g.-esiz 393b/23
g.-evüz 386b/24
g.-üp 380b/9, 394a/1, 398a/20,
398a/8, 400b/17, 407b/6, 410b/11

girān-bār : (Far. s.) Ağır yüklü;
zengin.
g.+ol- 405a/8

giray : (moğ.i.) Kırım hanlarına
ve han ailesinden olan prenslere
verilen ad.
g.+(mengli giray han) 377a/21,
377a/25, 377b/2, 386a/2
g.+(muhammed giray) 378a/17,
378a/5, 378b/25, 378b/5
g.+(saadet giray) 378b/14,
378b/21

gird : (Far. is.) Yuvarlak, çevre.
g.+i melal 383b/11

girde : (Far. is.) Açılmış yufka;
değirmi yastık.
g. 410a/11

girībān : (Far. is.) Elbise yakası.
g.+1 sabır 398b/7

giriŧtār : (Far. s.) Tutulmuŧ, yakalanmıŧ, esir; dūŧkūn.
g.+eyle- 405a/10
g.+ol- 386b/13, 391b/5, 394a/14

girme- : (T. fi.) Girmek eylemeini yapmamak.
g.-yecek 386b/25

girū : (T. is.) 1.Arka, art 2.Bundan baŧkası 3.Son, sonuç 4.Gemiŧ.
g. 379a/23, 381a/8, 385a/5, 387b/7, 395a/3, 395a/5, 397a/16, 401a/14, 401b/13, 402a/25, 402a/6, 403b/13, 403b/22, 404a/11, 409a/3, 410b/3
g.+(ŧimden-girū) 397b/17
g.+de 389a/14
g.+sine (ilerūsi girūsine bakma-) 389a/9
g.+ye 388b/20
g. 409a/23

giryān : (Far. is.) Ağlayan.
g.+ol- 396a/6

git- : (T. fi.) 1.Bir yere doğru yōnelmek 2.çıkmak, ulaŧmak.
g.-di 378b/13, 378b/17, 390b/9, 392a/21, 396a/17, 404a/11
g.-diler 384a/18, 387a/1
g.-eler (gideler) 380a/10, 388b/5
g.-en (giden) 410a/19
g.-enlere (gidenlere) 388a/5
g.-er (gider) 387b/6, 404a/12
g.-erim (giderim) 397b/21
g.-erken (giderken) 380a/11, 402a/12, 407b/12
g.-ermiŧ (gidermiŧ) 400b/19
g.-erseñ (giderseñ) 395b/18
g.-erūz (giderūz) 395b/18
g.-esūñūz (gidesūñūz) 387b/10
g.-evūz (gidevūz) 380a/5, 383a/5
g.-icek (gidicek) 386b/13
g.-mek 377a/2, 383a/1, 387b/21, 390b/19
g.-mekde 398a/6
g.-meleri 379b/1
g.-miŧ 384a/13, 388b/8
g.-miŧdi 382b/4

g.-ti 408b/6
g.-ūp (gidūp) 403a/7, 410a/25

gītī-sitānī : Cihan fatihi
g. (zanc-ı giti-sitani) 396a/16

giy- : (T. fi.) Őrtūnūp korunmak için bir ŧeyi vūcuduna geçirmek.
g.-mek 390a/20
g.-ūp 409a/24
g.-ūp (ihram-ı ihtiram giy-) 381a/22

gonce : (Far. is.) Gonca, tomurcuk.
g.+i hatır 396b/15

gō- : (T. fi.) Yerleŧmek amacıyla yer deđiŧtirmek.
g.-ūp 388b/8

gōil- : (T. fi.) Gō etmek.
g.-ūp 385a/20

gōk : (T. is.) Gōkyūzū.
g.+i (gōgi) 404a/8

Gōkay : Isparta'nın ilçesi.
g. 388b/24

gōnder- : (T. fi.) Bir yere doğru yola çıkarmak, yollamak.
g. 387b/19
g.-di 380a/9, 386b/8, 388a/18, 391b/11, 392b/21, 401a/10, 401b/5
g.-di (haber gōnder-) 381a/21
g.-dikde 393a/3
g.-diklerinden 388a/2
g.-diler 379a/14, 382a/15, 391a/13, 392b/12, 401a/19, 401b/5, 405a/17
g.-diler (ahber gōnder-) 383a/7
g.-diler (icazet-name gōnder-) 387b/24
g.-dūgi 383b/13
g.-ir 378b/7
g.-irim 387a/25
g.-mege 382b/19

g.-miş 378a/10
g.-mişler 377b/22
g.-ün 377b/17
g.-üp 375b/2, 375b/4, 376b/7,
377b/12, 379a/10, 382b/11,
383b/6, 384a/19, 387a/6, 387b/4,
391b/8, 392b/10, 393b/21, 397b/1,
402b/3, 405a/16
g.-üp (ahkam gönder-) 387a/13
g.-üp (mektub gönder-) 376b/12,
379a/19
g.-üp (ulak gönder-) 380a/20
g.-ür 407b/5

gönderil- : (T. fi.) Gönderilmek işi
yapılmak veya bu işe konu olmak.
g.-di 381b/2
g.-en 383a/2
g.-üp 376b/13, 384b/16
g.-üp (hakem gönderil-) 376b/11
g.-üp (ulak gönderil-) 376b/10

göñül : (T. is.) 1. Sevgi, istek gibi
kalpte varsayılan duygu kaynağı
2. İstek
g.+i 396a/25
g.+ine (göñline) 383b/11
g.+leri 382b/8
g.+ünde (gönlünde) 375b/7
g.+göñline tokın- 383b/11

gör- : (T. fi.) Gözle bir şeyin
varlığını algılamak.
g.-di 381a/19, 389a/21, 389b/25,
390b/18, 392b/14
g.-digi 386b/11
g.-dikleri 376a/15, 385b/8
g.-diler 382b/16, 389a/8, 391b/16,
393b/1
g.-diler (tebah gör-) 393b/19
g.-dügi 380b/7, 380b/8
g.-dükleri (vech ve münasib gör-)
385a/9
g.-düm 403b/22, 404a/11, 404a/7
g.-eler (erzani gör-) 394a/7
g.-em 403b/22
g.-enler 390a/2, 406a/25
g.-esüz (isaet gör-) 384b/20
g.-evüz 381a/4

g.-icek 378a/7, 389b/18, 389b/20,
394a/13
g.-icek (süst gör-) 381a/17
g.-mek 380a/16, 390a/13, 410b/25
g.-mekle 384a/22
g.-mese 379b/8
g.-miş 389a/18
g.-mişidim 409b/9
g.-müş (iş gör-) 388b/25
g.-müşler 409a/23
g.-se (vaz gör-) 409a/4
g.-üp 378b/10, 379a/2, 393b/16,
401a/17, 403b/19, 404b/3,
408a/19
g.-üp (mekruh gör-) 391b/19
g.-ür 379a/1, 385b/3, 386a/16

göre : (T. e.) Bir şeye uygun
olarak, gereğince.
g. 381a/4, 388b/4, 397a/25

göril- : (T. fi.) görülme.
g.-di (hevayic-i sefer göril-)
398a/7

görin- : (T. fi.) Görünmek.
g.-ür (galib görün-) 386a/18
g.-mez 386a/17

görme- : (T. fi.) Görme eylemini
yapmamak.
g.-dik 410a/15
g.-mişler 404b/7
g.-yüp (münasib görme-) 386b/20
g.-yüp (teveccüh görme-) 397b/15
g.-z ol- 403b/22

göster- : (T. fi.) Görülmesini
sağlamak; belirtmek.
g.-eler 381a/2
g.-esiz (say-ı cemil göster-)
395a/20
g.-ir (celadet ve şehametler göster)
389a/23
g.-üp 410b/12
g.-üp (cüret göster-) 389a/13
g.-üp (iştilgal göster-) 381b/17
g.-üp (itaat göster-) 396b/13
g.-üp (mensub göster-) 386a/20

g.-üp (merhamet ve şefkatler göster-) 394b/25
g.-üp (tav ve rıza göster-) 397b/22

gösterme- : (T. fi.) Gösterme eylemini yapmamak.
g.-yüp (rıza gösterme-) 390b/17

götür- : (T. fi.) Taşımak, ulaştırmak, koymak.
g.-müşler (duaya el götür-) 396b/23

göz : (T. is.) Görme organı.
g.+karart- 386b/9, 388b/23, 389a/13
g.+leri 394a/10
g.+lerim 408b/16
g.+lerüñ 408b/17

göze : (T. is.) Su kaynağı; hücre.
g.+sini 404b/8

gözet- : (T. fi.) Korumak, bakmak,; önem vermek; kollamak.
g.-fırsat gözet- 386a/14
g.-ür (gözedür) 386a/14

gözle- : (T. fi.) Bir şeyin olmasını veya birinin gelmesini beklemek; dikkatle bakmak.
g.-yüp 383a/8, 394a/11

gözyaş : (T. is.) Gözyaşı.
g.+ları 396a/5

gü : (Far. s.) Söyleyen, diyen.
g.+(güft u gu) 384b/24

ğubār : (Ar. is.) Toz.
g.+1 pay-1 behcet-efza 394a/25

gūh : (Far. is.) Pislik, necaset.
g.+1 (gūruh-1 guh-1 şūkuh) 395a/12

ğulām : (Ar. s.) 1.Delikanlı, genç
2.Köle,esir.
g. 404a/13
g.+1 enam 382a/16

g.+1 suret 404a/17

ğulgüle : (Far. is.) Gürültü, şamata; bağrışıp çağrışma.
g. 396a/10

ğulüvv : (Ar. is.) Haddini aşma, ileri gitme; hücum, saldırış.
g.+it- 393a/9

ğumūm : (Ar. is.) Kederler, tasalar, dertler.
g. 394b/10
g.+u hulul 377a/6

gūne : (Far. is.) Türlü, gidiş, tarz, yol.
g. 409b/9
g.+(bu gune) 382b/10, 387a/1, 392b/21, 402a/2
g.+(ne guna) 383a/3
g.+(ne gune) 381a/24, 388a/23, 392b/10

ğurūr : (Ar. is.) Boş şeylere güvenerek aldanma, kibir, böbürlenme.
g. 386b/14
g.+dan (dar-1 gurur) 389b/2
g.+1 400a/25
g.+undan 383b/13

gūş : (Far. is.) Kulak; işitme.
g.+ma (şah-1 sahib-i huş-1 guş) 398a
g.+i huş 379b/6
g.+it- 376a/16
g.+tutma- 377a/13

gūşe : (Far. is.) Köşe, bucağ.
g.+i muhtasar 410b/18
g.+i uzlet ve feragat 394a/15
g.+sine 397b/14

gūşe-nişin : (Far. s.) Köşeye çekilen, insanlardan uzaklaşan.
g. 397b/18

gūşış : (Far. is.) Çalışma, çabalama.

g.+(mene guşış eyle-) 392b/8
g.+i 383a/4

gūyā : (Far. s.) 1.Söyleyen,
söyleyici 2.zFar. s.anki, diyelim
ki.
g. 380a/18
g. 389b/3
g.+(zebani guya) 404b/13

güç : (T. s.) 1.Zor, müşkil 2.i.
Kuvvet.
g. 393b/18
g.+ine gel- 395b/24

güft : (Far. is.) Söz, lakırdı;
dedi, söyledi.
g.+i (def-i güft-i rah) 394b/12
g.+u gu 384b/24
g.+ü şinid 394b/25

güftār : (Far. is.) Söz.
g.+i isabet-i medar 393a/21
g.+ları 379a/25

güher : (Far. is.) Gevher, elmas;
değerli taş.
g.+(esnaf-ı güher) 378b/2
g.+ler 375b/21

gül : (Far. is.) Gül, bir tür
çiçek.
g. 394b/10, 396b/15

gül-bāng : (Far. is.) Eskiden
tekkelerde ayin sırasında,
saraylarda tören sırasında hep bir
ağızdan yüksek sesle okunan ilahi
veya dua.
g.+çek- 392a/12

Gülistān : (Far. is.) Şeyh Sadi'nin
meşhur eseri.
g.+i şeyh sadi 406a/1

gün : (T. is.) Güneş; gündüz; zaman;
24 saatlik süre.
g. 381a/4, 382b/18, 385a/22,
388a/19, 391a/24, 392b/13,
394b/8, 397a/1, 398a/7, 399a/11,

400b/7, 401b/15, 403a/2, 403b/10,
403b/12, 403b/24, 403b/25,
404a/5, 404b/13, 407b/25, 408b/7,
409a/10, 409a/7, 410a/16
g.+(irtesi gün) 380b/23
g.+de 383b/3, 386b/25, 408b/10,
410b/10, 410b/13
g.+den 380a/6, 382b/16, 394a/11,
404a/11
g.+e 382b/16
g.+i 396a/22
g.+ide 391a/14
g.+inde 396a/22, 398b/4
g.+ü mekan 396a/24
g.+ünün 393a/17

Gürānī : Molla Gürani; (d. 1410 -
ö. 1488), İslam âlimi, dördüncü
Osmanlı şeyhülislâmı. Tam ismi,
Ahmed bin İsmâil bin Osman
Gürānī`dir. 1410 yılında
Suriye'nin Güran kasabasına bağlı
bir köyde dünyaya geldi. 1488
yılında İstanbul'da vefat etti.
Molla Gürani Osmanlı sarayı ve
halkı tarafından çok sevilen ve
sayılan değerli bir şahsiyetti. Fatih
Sultan Mehmed henüz şehzade
iken hocalığını yapmıştır. Cenaze
namazı bizzat II. Bayezid
tarafından kıldırılmıştır.
g.+den (mevlana gürani) 408a/11

Gürci : Gürcistan halkından olan
kimse.
g. 375b/5
g.+ye 376a/2

Gürcistān : Kafkaslarda Gürcü
topluluğunun ülkesi.
g.+uñ 375b/11

gürūh : (Far. is.) Cemaat, bölük,
takım.
g. 384a/16, 386b/8
g.+gürūh gel- 384a/16
g.+i fesad 388a/4
g.+i guh-ı şükūh 395a/12
g.+i pür-şükūh 385b/4
g.+i vüzera 391b/18

gürüh-ül-ḥadd : (Far. Ar. is.) Sert topluluk.
g.+i 382b/7

Gürz : Sarı Gürz; ilim ve maneviyat erbabı.
g.+(sarı gürz) 403a/21
g.+(saru gürz) 379b/2
g.+(saru gürz efendi) 379b/7

Gürz Seydî : ?
g.+seydi 403a/18

güşāde : (Far. s.) Açılmış, açık, ferah, şen.
g. 403b/22, 406a/10
g.+ve baz eyle- 379b/16

güzār : (Far. is.) Geçme, geçiş.
g. 377a/1
g.+eyle- 386a/11
g.+it- 387a/17, 393b/22

güzer : (Far. is.) Geçme, geçiş.
g.+eyle- 387a/13
g.+it- 376b/19, 407b/4

güzergāh : (Far. is.) Geçilen yer, geçit; uğrak.
g.+ı 388a/9

güzide : (Far. s.) Seçkin, seçilmiş, beğenilmiş.
g. 375b/24
g.+(adem-i güzide it-) 398a/3
g.+i sipah-ı rum 387b/21
g.+lerinden (ulema-i münevver-i ayn-ı güzide) 379b/2

güzin : (Far. s.) Seçen, seçilmiş, beğenilmiş.
g.+(esb-i güzün) 382a/18
g.+i (şah-ı güzün) 397b/17

H

ḥāb : (Far. is.) Uyku; rüya.
h.+da 404b/3

h.+eyle- 410a/25
h.+itme- 410a/18

ḥaber : (Ar. is.) Bilgi, ağızdan ağıza dolaşan söz.

h. 377a/5, 380b/17, 398b/6
h.+al- 402b/20
h.+den 375b/7
h.+gönder- 381a/21
h.+i 387a/8, 393b/10, 396a/23
h.+i barid 390b/7
h.+i hayr 382a/9
h.+i kazib 408b/8
h.+i meserret 396a/9
h.+i vefat 408b/8
h.+it- 380a/17
h.+ler 390b/10, 408a/15
h.+ler (hayr-ı haber) 387a/7
h.+lerin 396b/14
h.+ol- 391a/13
h.+vir- 380b/18, 381a/9, 402b/14, 408a/17, 408a/19

ḥaber-dār : (Ar. zf.) Haberli.
h.+ol- 386b/21, 392b/9
h.+ol- 377b/3

ḥabīs : (Ar. s.) Kötü, alçak, pis, soysuz.
h.+lerinden 404b/11

ḥacālet : (Ar. is.) Utanma, utanarak şaşırma.
h. 381a/25

ḥacc : (Ar. is.) İslam'ın beş şartından biri; Mekke'de Kabe'yi ziyaret.
h.+a 406b/4, 407b/12, 408a/18, 410a/19
h. 401a/23
h.+(azm-i hac eyle-) 410a/9
h.+(sefer-i hac) 405b/25
h.+dan 401b/1, 407b/13
h.+it- 409a/2

ḥāce : (Far. is.) Hoca, efendi, ağa, çelebi, muallim.
h.+i büzürgan 410a/14
h.+ler 410b/14

h.+leri 409b/7
h.+nüñ (hazret-i hace) 410a/3

Hâce Mahmüd : Mâverâünnehir bölgesinin Tûr-i Sînâ gibi mukaddes bir yer olmasına vesîle olan, orayı nûrlandıran büyük âlim ve velîlerden
h. 410a/4

Hâce □Abîdillah Enşârî : ?
e.+(hace abidallah ensari) 410a/2

hâcegân : (Far. is.) Hocalar.
h.+a (tullab-ı tarikat-ı hacegan)
410b/23

hâcel : (Ar. is.) Utanma, utanıp şaşırma.
h.+azm-i hacel 389b/16
h.+e (hacle) 389b/16

hâcet : (Ar. is.) İhtiyaç, lüzum, gereklilik.
h.+(eshab-ı hacet) 401b/12

hâcı : (Ar. s.) Hacca gitmiş olan.
h.+ol- 377a/9

hâclet : (Ar. is.) Utanma, şaşırma.
h.+i arız 388b/9

hâdd : (Ar. is.) Sınır, kenar; derece.
h.+den 385a/7
h.+inden tecavüz it- 387b/5
h.+ine 399a/3
h.+it- 401b/4
h.+uñ 393a/4

hâdeş : (Ar. is.) 1.Yeni olan şey
2.İnsan pisliği 3.s. Genç, delikanlı.
h.+it- 401a/5

Hâdım □Ali Paşa : Sultan İkinci Bayezid zamanında sadrazamlık yapmış Osmanlı vezirlerindendi. Sultan İkinci Bayezid tahta çıktığı zaman Karaman beylerbeyi oldu.

Eflak seferinden başarı ile dönen ve 1486'da vezir olan Hadım Ali Paşa, Mısırlılarla yapılan savaşlara katıldı. 1500'de Mora, Modon ve Koron kaleleri ile Kefalonya ve Ayamavri adalarını aldı. 1501'de ilk kez sadrazam oldu. İki yıl sonra azledilerek yerine Hersekzade Ahmed Paşa getirildi. 1506'da ikinci defa sadrazamlığa getirilen ve Şah Kulu isyanında başarı gösteren Hadım Ali Paşa, bu isyan sırasında Şehit oldu. İstanbul'da Divanyolunda, Atık Ali Paşa Camini ve yanındaki medrese, mektep ve imareti yaptırmıştır.
h.+(vezir-i azam hadım ali paşa) 387a/2

hādīs : (Ar. is.) Peygamber efendimizin sözleri; hadisten bahseden ilim.
h. 402b/23
h.+de 389b/21
h.+i (dar-ı hadis) 401a/6
h.+i (ilm-i hadis) 408a/11

hādise : (Ar. is.) Vakıa, olay.
h.+dir 401a/5
h.+i uzma 389b/3

hafaķān : (Ar. is.) İztırab, sıkıntı; çarpma; yürek çarpması.
h.+ı ıztırab 396a/25

hafif : (Ar. s.) Ağır olmayan.
h.+ol- 408b/7

hafta : (Far. is.) Hefte; yedi gün.
h. 398b/20, 401b/9
h.+da 410a/17

hāh-nā-hāh : (Far. zf.) İster istemez.
h. 396a/6

hā□il : (Ar. s.) Engel olan, arayı kapayan.
h.+kalma- 401b/8
h.+ol- 381a/19

hāk : (Far. is.) Toprak.
h.+i pak-i kadem 404b/19
h.+i pay 398a/4, 379b/22
h.+la yeksan ol- 389b/1

hākān : (T. is.) Türk
imparatorlarına verilen unvan.
h.+ı said 398a/19

hākānī : (T. Ar. s.) Hakan
ile ilgili, hakana mensup.
h.+(emr-i hakani) 395a/11
h.+(enva-ı izaz ü ikram-ı hakani)
377b/6
h.+(ezan-ı hakani) 384b/16
h.+(ferman-ı hakani) 395a/17
h.+de (memalik-i mahrusa-i
hakani) 395a/13

hākānīyye : (T. Ar. s.) Hakan ile
ilgili, hakana mensup.
h.+den (avatıf-ı aliyye-i
hakaniyye) 379a/13

hākāyık : (Ar. is.) Doğru olan
asıllar, gerçekler.
h.+ı umur 377a/9

hakem : (Ar. is.) İki taraf
arasındaki anlaşmazlığı halletmek
için seçilen kimse.
h.+gönderil- 376b/11
h.+ler 387a/6

hakikat : (Ar. is.) Bir şeyin esası;
gerçek, doğru.
h. 379a/17
h.+de 405b/18
h.+ı hal 377b/24

hakikiyye : (Ar. s.) Hakikate mensup,
gerçek; sahici; doğru.
h.+(müşahede-i vahdet-i
hakikiyyeten) 396b/11

hakim : (Ar. is.) Bir şeye hükmeden;
Allah.
h.+i kırman 390b/9
h.+i şam 409b/6

Hakīm Şāh : ?
h. 406b/17

hakır : (Ar. s.) İtibarsız,
değersiz; adi.
h.+e 409b/12

hakık : (Ar. is.) Allah; doğruluk.
h.+da(suret-i hak) 379a/25
h.+dan (mevlana-i ibad-ı hak)
379b/8
h.+ı sübhane ve teali 376a/6
h.+i behişt-i sirişt 398b/19
h.+a (cenab-ı hakk) 394a/21,
394b/1
h.+a (emr-i hakk) 385a/13
h.+a (hazret-i hakk) 401b/8
h.+ı-çün 396b/8
h.+ı riayet 399b/1
h.+ı sübhane ve teala 376b/2
h.+ı sübhane ve teali 385a/17
h.+ında 379b/24, 397b/4
h.+ından gelme- 387a/5
h.+la (hazret-i hakk) 402b/7
h.+uña (kelam-ı hakk) 402b/5

hakık-güylük : (Ar. Far. T. is.) Doğru
sözlülük.
h.+ı (hakk-guylığı) 404b/13

hakık-teāla : (Ar. is.) Yüce Allah.
h.+dan 383a/19

hakkā : (Ar. zf.) Doğrusu.
h. 405b/12

hāl : (Ar. is.) Şimdiki zaman;
oluş, bulunuş; durum.
h. 392b/22, 398b/1
h.+(asude hal ol-) 394a/20
h.+(aşüfte hal) 395a/16
h.+(hakikat-ı hal) 377b/24
h.+(hasb-i hal) 378b/23
h.+(hoş hal ol-) 396a/21
h.+(karin-i hal) 380a/3, 396b/19
h.+(mukteza-yı hal) 381a/3
h.+(mukteza-yı hal ol-) 397b/20
h.+(perişan-ı hal ol-) 378a/5
h.+(şayeste-i hal olma-) 402a/1

h.+dir 404b/23
h.+e 385a/4, 385b/21
h.+i 389b/20, 393a/14
h.+i fahire 379b/14
h.+i malum ol- 379a/17
h.+in 404b/6
h.+inden 408b/3
h.+ini 378a/13
h.+it- 398a/25

ḥālā : (Ar. zf.) Şimdi, henüz.
h. 377a/16, 387b/11, 405a/6

ḥalāl : (Ar. is.) 1.Dostluk; 2.İki nesne arası açık olma.
h.+i ders 403b/12
h.+i makal 404b/15
h.+i salavat 400b/9

ḥalāş : (Ar. is.) Kurtulma, kurtuluş.
h.+bul- 408a/20
h.+it- 392a/8, 400b/6, 405a/9
h.+ol- 388b/9

ḥalāyık : (Ar. is.) Cariye, hizmetçi.
h. 394b/9
h.+(mecmu-ı halayık) 396b/22
h.+(umur-ı halayık) 379b/21
h.+la 396b/24

hāle-vār : (Ar. Far. s.) Hilal, ay şeklinde olan.
h. 384a/6

Ḥaleb : Suriye’de bir şehir.
h. 402b/21

ḥalecān : (Ar. is.) Çarpıntı, titreme.
h.+itme- 383a/18

ḥalef : (Ar. is.) 1.Babadan sonra gelen oğul 2.Memurlukta birinin yerine gelen kimse.
h.+(nakz-i ahd ü halef) 383b/1
h.+i eşref 408a/4

ḥalel : (Ar. is.) 1.İki şey aralığı, boşluk 2.Bozma, bozukluk, eksiklik.

h.+i azim 402a/17
h.+ol- 402a/18

ḥālet : (Ar. is.) Hal, suret, keyfiyet, nitelik.
h.+de 389b/21
h.+i ibret-mal 377a/14
h.+i safer 407b/2iye’
h.+leri 379a/2, 385b/7
h.+üñ 393a/20

ḥālī : (Ar. s.) Tenha, boş, sahipsiz.
h. 384a/14, 386a/16
h.+bul- 404b/8
h.+dir 379a/2
h.+kal- 385b/20
h.+olma- 392a/16, 399a/10

ḥalīfe : (Ar. is.) Birinin yerine geçen kimse; Hz.Muhammed’in vefatından sonra idarenin başına geçen kimse; padişah.
h.+(şeyh rüstem halife) 408b/14
h.+i nam 392b/24
h.+ye (cemal-i halife) 408a/22

ḥalīk : (Ar. is. ve s.) Yaratan; Allah.
h.+i beraya 409a/18

Ḥalīl : Mevlana Halil
h. 405a/24

ḥalīm : (Ar. s.) Tabiatı yavaş olan; yumuşak huylu.
h. 395b/16

Ḥalīmī Çelebi : Halimi Efendi; Bâyezîd-i Velî ve Yavuz Sultan Selîm devri Osmanlı âlimlerinden ve velî. İsmi, Abdülhalîm bin Ali'dir. Kastamonulu olup, doğum târihi bilinmemektedir. 1516 (H.922) senesinde, Yavuz Sultan Selîm Han ile birlikte gittiği Mısır Seferi dönüşünde, Şam'da vefât etti. Orada, Muhyiddîn-i Arabî hazretlerinin türbesine defnedildi.
h.+çelebi 406a/21

h.+efendi 409b/12, 409b/16,
409b/8

hālis : (Ar. s.) Hilesiz, katkısız.
h. 376a/8

hāliyā : (Ar. zf.) Şimdiki
zamanda, şimdiki halde.
h. 379a/12, 379a/19, 384b/20

halk : (Ar. is.) Yaratılmışlar;
insanlar.
h. 376a/19
h.+(avam-ı halk) 385b/25
h.+ı 386a/10, 386b/17, 387a/12
h.+ı (kapu halkı) 394b/20, 397a/2
h.+ı alem 376a/16
h.+ına 388a/14, 408a/19
h.+ına (kapu halkı) 397a/20
h.+ından (kapu halkı) 397b/11
h.+ınıñ 376a/1
h.+ınıñ (kapu halkı) 398a/2

hall : (Ar. is.) Çözme, çözülme;
eritme; tahlil.
h.+(medar-ı hall) 397a/3
h.+it- 408a/3

halça : (Ar. is.) Tasma.
h.+sın 401a/15

hām : (Far. s.) Pişmemiş, çiğ;
boş, nafile; acemi.
h. 390a/4

hamd : (Ar. is.) Tanrı'ya olan
şükran duygularını bildirme.
h.+ı firavan 394b/1

hamīde : (Far. s.) Eğrilmiş,
bükülmüş; kanbur.
h.+si (etvar-ı hamide) 382a/11

Hamīdī : Seydi-i Hamidi
h.+(seydi-i hamidi) 403a/21

hamīm : (Ar. s.) Pek sıcak.
h.+i cehennem 390a/1

hammām : (Ar. is.) Hamam, banyo.
h. 399a/16
h.+lar 399b/11

hamr : (Ar. is.) Şarap.
h. 404a/13
h.+ı suret 404a/16

hams : (Ar. s.) Beş.
h.+ı ganaim 375b/15
h.+i 401b/10

hamse : (Ar. s.) Beş.
h.+yi (evkat-ı hamse: Beş vakit
namaz.) 404b/9

hān : (Far. is.) 1.Hükümdar,
hakan 2.Han, kervansaray.
h. 377a/21, 377a/21, 378a/8,
378b/10, 378b/11, 378b/3,
399b/12
h.+(ahmed han) 387a/16
h.+(bayezid han) 390a/16
h.+(cülus-ı hazret-i sultan selim
han) 396a/18
h.+(hazret-i bayezid han) 385a/11
h.+(mengli giray han) 377a/21
h.+(saru han) 393b/15
h.+(selim han) 384b/6, 385a/7,
401b/15
h.+(sultan bayezid han) 376b/7,
379a/15, 384b/6, 385a/17,
385a/22, 390a/8
h.+(sultan selim han) 384b/1,
385b/3, 392a/11, 394a/20, 394b/1,
395a/20, 395a/9, 396b/17,
405b/14, 406a/12, 406a/21,
406b/19, 409a/15, 409a/22
h.+(sultan selim han hazretleri)
376b/17
h.+(sultan süleyman han) 397b/2,
405b/16
h.+(şah selim han) 378a/14
h.+(şehzade sultan selim han)
388a/22
h.+(yıldırım han medresesi)
403a/22
h.+a 377b/14, 377b/24, 378b/5
h.+a (ahval-i selim han) 382b/15

h.+a (bayezid han) 400a/7,
401a/17, 402b/24
h.+a (canib-i selim han) 379b/2
h.+a (mengli giray han) 386a/2
h.+a (selim han) 378b/15,
378b/18, 382a/3
h.+a (sultan bayezid han) 390b/11,
395a/6
h.+a (sultan selim han) 385b/25,
395a/6
h.+da 376a/20
h.+hazretleri 377b/16
h.+ı (ahmed han) 386a/8
h.+ı (hazret-i han-ı bayezid)
381a/11
h.+ı (hazret-i selim han) 378a/15
h.+ı (sultan muhammed han)
402b/19
h.+ı (tatar hanı) 386a/2
h.+ı atıfet-i nişan 378a/12
h.+ı müşarün-ileyh 377b/3
h.+ı tatar 377a/18, 380a/11
h.+ımuñ (ahmed han) 391a/2
h.+ile 377b/22
h.+ile (mengli giray han) 377a/25,
377b/2
h.+ile (sultan bayezid han)
377a/22
h.+la (selim han) 403a/7
h.+ları 377a/20
h.+larından 386b/3
h.+uñ 377b/13, 377b/24, 378a/5,
378b/22
h.+uñ (asker-i bayezid han)
384b/11
h.+uñ (hazret-i han) 377b/16
h.+uñ (selim han) 379a/16,
380b/18, 384b/8, 393b/2, 393b/6
h.+uñ (sultan bayezid han)
376b/21, 379a/6, 386a/15,
392b/22, 394a/12
h.+uñ (sultan muhammed han)
394a/3
h.+uñ (sultan selim han) 378b/22,
405b/19
h.+uñ (şehzade sultan selim han)
384b/4
h.+uñ (tatar han) 377b/12

hān-zāde : (Far. is.) Hükümdar oğlu.

h. 378a/21, 378a/24

hāndān : (Ar. s.) Gülen, sevinçli.
h. 396b/15
h.+ı osmani 391b/14
h.+ımıza 378a/1

hānedān : (Far. is.) Kökten asil ve
büyük aile.
h.+uñ 393a/19

hār : (Far. is.) 1.Diken 2.(s.)
Hor, hakir, aşağı.
h.+ı (izale-i har-ı ar u neng it-)
384a/1

hār-gāh : (Far. is.) Büyük çadır,
otağ.
h.+ına 388a/18

hārāb : (Ar. s.) Yıkık, viran.
h. 375b/13
h.+it- 392a/15
h.+u yebab ol- 395a/23

hārb : (Ar. is.) Cenk, savaş,
kavga.
h. 389a/1
h.+(ateş-i harb u kıtal) 385b/16
h.+(der-beyan-ı vuku-ı harb u
cidal) 383a/21
h.+e 385a/16
h.+le (esbab-ı ceng ü harb) 395b/3
h.+u kıtal 385b/15
h.+üñ (ceng ü harb) 385b/23

hārc : (Ar. is.) Vergi; sarf,
gider.
h.+ı rah: Yol masrafı 410a/9

hārekāt : (Ar. is.) Hareketler.
h. 385b/22, 386a/15
h.+üzre ol- 379a/22

hāreket : (Ar. is.) Sarsıntı, iş; tavır,
hareket.
h. 383a/11
h.+i 380b/6
h.+i batiyye 383a/8

h.+it- 384b/13, 387b/12, 387b/13,
388b/15, 388b/4
h.+itme- 386a/23

harem : (Ar. is.) Herkesin
girmesine izin verilmeyen kutsal
yer.
h.+i muhterem 381a/22

hāric : (Ar. is.) Dış, dışarı.
h. 410b/21

hārici : (Ar. s.) Dışarıya mensup;
Vaktiyle Hz.Ali'ye isyan eden
cemaat fertleri.
h.+ler 386a/14

hārīm : (Ar. is.) Biri için kutsal
olan şeyler; harem.
h.+i ikbal 387b/25

hārīr : (Ar. s.) Hararetli, ateşli.
h. 402a/20
h.+(iştirā-yı harir it-) 402a/13

hāris : (Ar. s.) Muhafız, bekçi;
koruyan.
h. 386a/16

hārre : (Ar. s.) Hararetli, kızgın,
sıcak.
h.+de (eyyam-ı harre) 409a/10

hāşş : (Ar. s.) Mahsus, özel.
h.+(bezm-i has üzre) 378a/17
h.+(cemiyet-i has it-) 378a/15

Hasan Can : Bayezid Han'ın yakın
dostu.
h.+can 409a/22, 409b/9, 409b/16

Hasan Paşa : Beyazıt dönemi
beylerbeyilerinden biri.
h. 392a/5

hasāret : (Ar. is.) Zarar, ziyan.
h.+den (isal-i hasaret) 392a/11
h.+e 387a/6
h.+ler 385b/23

hasb-i hāl : (Ar. is.) Görüşüp
dertleşme.
h. 378b/23

hased : (Ar. is.) Kıskançlık,
çekememezlik.
h.+ile (renc-i hased) 376a/21

hāşıl : (Ar. s.) Olan, çıkan,
türeyen.
h.+it- 407b/12
h.+ol- 388b/7, 401b/7

haşr : (Ar. is.) 1.Sıkıştırma
2.Etrafını çevirme.
h.+it- 404b/15

hāşş : (Ar. s.) Mahsus, özel.
h.+(bezm-i has üzre) 378a/17
h.+(cemiyet-i has it-) 378a/15
h.+ına (meclis-i hass) 388a/15

hasta : (Far. s.) Haste; rahatsız.
h.+ları 389a/7
h.+ve mariz ol- 376a/22

hasūd : (Ar. s.) Kıskanç,
çekemeyen.
h.+lar 402b/19

hāşiye : (Ar. is.) Kenar, pervaz,
bir kitabın sayfa kenarına veya
altına yazılan yazı; bir eseri şerh
ve izah eden kitap.
h.+leri 403a/15
h.+si 400a/14, 400a/5, 400b/20,
400b/21, 401a/2, 406b/1, 406b/21,
407a/13, 407a/4

Hāşiye-i Azudiyye : ?
h. 406a/8

Hāşiye-i Müṭala : ?
h. 406a/16, 406a/7, 400b/19

Hāşiye-i Şemsī : ?
h. 406a/7

Hāşiye-i Tecrīd : ?

h. 406a/7

ḥaṣyet : (Ar. is.) Korku, korkma.
h. 385b/10, 408a/3

ḥaṭar : (Ar. is.) Tehlike.
h.+dan (sefer-i hatar) 384a/14
h.+ın (sefer-i hatar) 389b/16

ḥaṭarāt : (Ar. is.) Tehlikeler.
h.+ı iclal 398b/14

Ḥātem : Arap kabileleri arasında tanınmış Tayyi kabilesine mensup ve cömertliğiyle meşhur olan İbnü Abd-illah Bin Saḍ'ın lakabı; çok cömert.
h. (Hātem-i avan: Zamanın Hātem'i; bu zamanın en cömerti.)
399a/1

ḥaṭır : (Ar. is.) 1.Zihin, fikir
2.Keyif, hal 3.Gönül.
h.+(gonça-i hatır) 396b/15
h.+(tatyib-i hatır) 402b/5
h.+a gel- 410b/9
h.+a gelme- 408a/2
h.+da (hatır-ı hatır) 391b/1
h.+ı 393b/2
h.+ı (muktezayat-ı hatır-ı hodkam) 396b/9
h.+ı (vefk-i hatır-ı şerif) 397b/10
h.+ı atır 385b/7, 393a/23,
393b/22, 394a/21
h.+ı erbab-ı şühud 396a/19
h.+ı hatır 391b/1
h.+ı remide ol- 393a/8
h. (teşeffi-i hatır-ı suret) 381b/11
h.+ı şehzade-i kamyab ol- 381b/7
h.+ımız 405a/6
h.+ın 382a/13, 407b/21
h.+ın (meyl-i hatır) 381b/24
h.+ın (teveccüh-i hatır) 396b/20
h.+ında 396b/25
h.+ını 377b/13
h.+lardan 385a/18
h.+ları 385b/10
h.+larına (inhiraf-ı hatır) 392b/22

ḥaṭır-nişān : (Ar. Far. s.) Hatırda kalan, akılda kalan.
h.+eyle- 378a/15

Ḥaṭīb Kāsım bin Yaḳūb :
(Muhyiddin Mehmed Bin Kāsım);
Sultan II.Beyazıt Medresesi müderrislerinden.
h. 400a/6

Ḥaṭīb-zāde : Molla Hatib-zade
h. 400b/3, 400b/5, 407a/1
h.+ye 400b/4

ḥatim : (Ar. s.) Bitiren;
mühürleyen.
h.+i (ecel-i hatim) 389b/5

ḥātım : (Ar. is.) Son,
nihayet.
h.+i kıssa-i şeh Bayezid 397b/8
h.+i nasihat 397a/11
h.+sine 381b/9

ḥātım
h.+leri (fitne-i hatım) 385b/24

ḥatm : (Ar. is.) Sona erdirme,
bitirme.
h.+buyur- 409a/20
h.+eyle- 395a/3
h.+i kuran 399b/20
h.+i müyesser 399b/21

ḥattā : (Ar. zf.) Bundan başka, fazla olarak, dahi, bile.
h. 383b/25, 384b/23, 389b/22,
392b/16, 399a/4, 401a/3, 404b/8,
406a/15

ḥavāle : (Ar. is.) Bir işi başkasına bırakma, ısmarlama.
h.+it- 389b/24
h.+ol- 384a/8

ḥavāṣṣ : (Ar. s.) Hassalar,
keyfiyetler; muhterem, saygın olanlar.
h.+(elsine-i havas ü avam)
376b/23

h.+1 ümera 390a/22
h.+u avam 396a/11
h.+1 385b/17
h.+1 hıdam 384a/17
h.+1 huda-mend 383b/5, 384a/7

havāşī : (Ar. is.) Haşiyeler,
derkenarlar.
h. 403b/17
h.+(talik-i havaşī it-) 406a/8
h.+eyle- 406a/16
h.+si 400b/19, 403b/15, 407a/10
h.+sine 400a/1

havātır : (Ar. is.) Hatıralar, fikirler,
düşünceler.
h.+(tefrika-i havatır) 396a/25
h.+1 (celb-i havatır) 394a/1
h.+1 (mecmu-ı havatır-ı ahali)
394b/8

havāyic : (Ar. is.) İhtiyaçlar,
gerekli şeyler.
h.+i sefer göril- 398a/7

havf : (Ar. is.) Korku, korkma.
h. 385b/9, 404a/3
h.+eyle- 393b/19
h.+1 391b/6
h.+ından 394a/18
h.+itme- 408b/24
h.+larından 385a/6

havşala : (Ar. is.) Anlayış, akıl,
zihin.
h.+i endişe 398a/5

hayāl : (Ar. is.) İnsanın kafasında
tasarlayıp canlandırdığı şey.
h.+ine 383b/17

Hayālī : 16. yüzyıl divan şairi.
Kanuni Sultan Süleyman Han
devrinde şöhrete erişerek
padişahın teveccüh ve iltifatını
kazanan şair. Asıl adı
Mehmed'dir. Vardar Yenicesi'nde
doğmuştur. Şiir sanatına çocuk
denecek bir yaşta başlamış ve
daha, genç yaşta güzel şiirler

söylemiştir. Memleketinde
Haydari Şeyhi Baba Ali Mest'in
talebesi olmuş, tasavvufu bu
zattan öğrenmiştir. Hayatının
sonlarında kendisine Kanuni
Sultan Süleyman Han tarafından
bir Sancak ve Bey ünvanı verilen
Hayali 1557 yılında Edirne'de
ölmüştür.
h.+sine (şerh-i akaid-i hayali)
407a/10

hayāt : (Ar. is.) Yaşam.
h.+da 386a/22
h.+da (kişver-i hayat) 386b/21
h.+ında 408b/7
h.+ları (müddet-i hayat) 408b/13
h.+ların (pirahen-i hayat) 398a/21

Hayāt-ül-hayvān : Kemalettin
Demiri'nin bir eseri. Zooloji
alanında kaleme alınmış ilk
ansiklopedik kitaptır.
h.+e 406b/22

hayırlu : (Ar. T. s.) İyiliği, yararı
olan.
h.+sın 383a/19

hayr : (Ar. is.) İyilik, iyi; faydalı iş.
h.+(dua-i hayr eyle-) 407b/3
h.+(haber-i hayr) 382a/9
h.+(zıkr-i asar-ı hayr) 398b/24
h.+1 dua 380a/15
h.+dua it- 397a/10
h.+1 haber 387a/7
h.+1 kabul 382a/8
h.+1 padişah 395b/4
h.+la (paymal-i hayr) 375b/12
h.+uñ (dua-yı hayr) 397b/20

hayrāt : (Ar. is.) Sevap kazanmak
için yapılan faydalı işler; sevap
için kurulan müessese.
h.+(asar-ı hayrat) 398b/22
h.+(misal-i ab-ı hayrat) 398b/14
h.+1 399a/19
h.+uña (ebniye-i hayrat) 399a/8

hayret : (Ar. is.) Şaşma, şaşırma.

h.+(garik-ı derya-yı hayret ol-)
385b/14
h.+(infial ve hayret uyhusından
uyan-) 388b/7
h.+(mevc-i hayret) 386b/22
h.+e (der-pa-yı hayrete müstagrağ
ol-) 380b/20

haysü : (Ar. zf.) İtibaren,
itibariyle.
h. 402a/3

hazāin : (Ar. is.) Hazine.
h. 398a/5
h.+i amir 401b/15

hazāne : (Ar. is.) Hazine.
h.+i amir 400a/20
h.+i osmaniyye 399a/2

hazf : (Ar. is.) Aradan çıkarma,
silme, giderme.
h.+eyle- 401a/6

hazır : (Ar. s.) Huzurda,
meydanda; göz önünde olan.
h. 380b/13, 381a/1, 381a/9,
385b/18, 390b/13, 395a/22,
395b/2, 396a/9
h.+bulın- 385b/17, 389a/19
h.+dır 383a/15
h.+it- 378b/23
h.+ol- 388b/19, 391a/8, 395a/12,
397a/2, 408b/12, 408b/9

hazine : (Ar. is.) Devlet malının,
parasının saklandığı yer.
h.+sini 386a/25

hazret : (Ar. is.) Saygı ifade eden
bir unvan.
h.+(ayan-ı hazret) 396b/2
h.+(erkan-ı hazret) 391a/6
h.+den 410b/24
h.+dir (malum-ı hazret) 379a/12
h.+i (cülus-ı hazret-i sultan selim
han) 396a/18
h.+i (ittifak-ı hazret-i şehzade-i
alışan) 377
h.+i (kudum-i hazret-i şehzade-
korkud) 393b/14

h.+i ali 400b/7
h.+i azrail 408b/4
h.+i bayezid han 385a/11
h.+i abu eyyub ensari 404a/23,
405a/11
h.+i emir 405a/11, 410a/20
h.+i hace 410a/3
h.+i hakk 401b/8, 402b/7
h.+i han 377b/16
h.+i han-ı bayezid 381a/11
h.+i hızır 408b/21
h.+i hudavendigar 381a/24,
382b/5, 383b/10, 393b/6, 394b/17,
396b/15, 397a/6
h.+i izzet 403b/21
h.+i musa-yı kelim 402b/15
h.+i padişah-ı alem-penah 385a/9
h.+i rabb 409a/19
h.+i selim-şah 379a/2
h.+i selim han 378a/15
h.+i selim şah 383a/22
h.+i sultan bayezid 383a/23
h.+i sultan selim 394a/19
h.+i şehriyar 384a/8
h.+i şehriyar-ı ali 394b/15
h.+i şehzade 381a/6
h.+i şehzade-i ali-şan 376b/6
h.+i şehzade-i kam-kar 396a/23
h.+i şehzade-ra 381b/14
h.+i şeyh 407b/4, 409b/24,
410a/21
h.+inden 392b/14
h.+leri 380b/20, 382a/9, 383b/13,
387a/17, 390b/20, 391a/13,
391a/16, 391a/19, 395b/10,
397a/8, 397b/2, 405a/1, 405b/14,
405b/7, 407b/24, 409b/21, 409b/3,
410a/1, 410a/19
h.+leri (seyyid hazretleri)
404b/15, 408b/2, 408b/8
h.+leri (şeyh ibrahim şüsteri
hazretleri) 389b/15
h.+lerin 380a/21
h.+lerine 379b/13, 391a/23,
392a/3, 392b/10, 406b/19,
407b/19
h.+lerine (emir hazretleri) 410a/23
h.+lerine (han hazretleri) 377b/17
h.+lerine (seyyid hazretleri)
404a/24

h.+lerine (sultan selim han hazretleri) 376b/17
h.+lerine (sultan selim hazretleri) 390b/18
h.+lerini 404b/16, 404b/3
h.+lerinüñ 383a/13, 384a/22, 387b/4, 388a/22, 390a/12, 392b/7, 393a/23, 395a/9, 398a/19, 405b/16, 407b/3
h.+lerinüñ (emir hazretleri) 410b/15

haz̄z̄ : (Ar. is.) Hoşlanma, zevk, sevinç; baht.
h.+uñ 390a/23

hedāyā : (Ar. is.) Hediyeler, armağanlar.
h. 375b/22
h.+i mevfüre 382a/22
h.+yı selatin 409a/7

hediye : (Ar. is.) Hediye, armağan.
h. 407a/18, 408b/15, 410a/13

helāk : (Ar. is.) Mahvolma, ölme; harcanma; çok yorulma.
h. (mucib-i helak) 391a/18
h.+a (mertebe-i helak) 409a/10
h.+it- 389b/14
h.+ol- 389b/8, 403b/11
h.+ve berbad it- 395b/10

helāl : (Ar. is.) Kullanılması dinen caiz olan, haram olmayan.
h.+(mekseb-i helal) 410b/9
h.+ol- 396a/4

hele : (T. bağ.) Özellikle, hiç olmazsa; sonunda.
h. 385a/19

hem : (Far. e.bağ.zf.) Özellikle, zaten, bir de.
h. 384a/9, 407b/14, 408b/25, 410a/4, 410a/4

hem-ān-dem : (Far. zf.) Hemen, çabucak, o anda.

h. 390a/24

hem-□inān : (Far. Ar. s.) Dizgini bir, yanyana birlikte olan, arkadaş.
h.+dı 397a/1

hem-□inānlık : (Far. Ar. T. is.) Arkadaşlık.
h. 402a/13

hem-rāh : (Far. is.) Yol arkadaşı, yoldaş.
h.+ol- 380a/13, 400a/23

hem-rikāb : (Far. Ar. s.) Müsavi; atbaşı, beraber.
h. 380a/12

hemān : (Far. zf.) Hemen, derhal.
h. 375b/3, 378b/18, 382b/7, 385b/12, 385b/16, 386a/18, 389a/10, 389a/19, 389a/2

hemşire-zāde : (Far. is.) Kızkardeş çocuğu, yeğen.
h.+sıdır 400b/23

hengām : (Far. is.) Zaman, çağ, sıra, mevsim.
h.+da 389b/5
h.+ı kıyam 402a/6, 404b/25

hengāme : (Far. is.) Kavga, gürültü.
h. 385b/15
h.+nüñ 383b/19

henüz : (Far. zf.) Şimdiye kadar, bu ana dek, daha, yeni, hala.
h. 378a/3, 380b/12, 383b/14, 387b/20, 390b/15, 398b/2

hep : (T. zf.) Bütün, tamamı; sürekli olarak.
h. 401a/5

her : (Far. s.) Hep, bütün.
h. 378b/2, 379a/22, 384a/15, 385a/4, 389b/24, 395b/18, 395b/19, 395b/2, 397a/24, 397b/10, 397b/21, 398a/2,

398a/25, 399a/11, 399a/2, 400a/9,
402b/4, 404b/22, 406b/9, 408a/3,
408b/14, 409a/7, 410a/16,
410b/16
h.+bir 392a/7
h.+biri 376a/11, 382a/17, 385b/20,
387a/6, 387b/5, 396a/1, 396b/25
h.+kangı 379b/25, 382a/1
h.+ne ise 381b/8

her-çend : (Far. zf.) Her ne zaman.
h. 384a/3, 392b/8, 394a/16,
405a/10, 407b/19

herkes : (Far. zm.) İnsanların bütünü.
h. 396a/12

Hersekoğlu Ahmed Paşa : Dönemin
sadrazamlarından biri.
h. 390b/14, 392a/4

hesāb : (Ar. is.) Hisab; sayma,
aritmetik.
h.+olın- 399a/5

Heşt Behişt : Sekiz Cennet anlamına da
gelir. Akkoyunlu Türkmenleri'nin
sultanı İdris-i Bitlisi'nin tarih
kitabı. Osman Gazi'den itibaren
Yavuz Sultan Selim'e kadar olan
Osmanlı padişahlarının hayatını
anlatan 80.000 beyitlik manzum
eserdir.
h. behişt 405b/10

hetk : (Ar. is.) Yırtma, yarma.
h. 391b/20

hevādār : (Far. s.) Havadar, etrafı
açık; yar, dost.
h.+(yar ve hevadar idin-) 386a/13

hevā□i : (Ar. s.) Nefis ve
şehvete mağlup olma; nefisine
düşkün.
h.+sine düş- 386b/18

heybet : (Ar. is.) Korku ile saygı
duygularını birden uyandıran hal
veya görünüş.
h. 385b/5

heycā□ : (Ar. is.) Kavga, savaş,
döğüş.
h. 393a/17
h.+dan 389a/17

heycān : (Ar. is.) Coşma,
çoşkunluk.
h.+it- 387b/13

hey□et : (Ar. is.) Şekil,
suret; görünüş; hal, durum; kurul.
h. 403b/18

hezār : (Far. is.) Bin; pek çok.
h. 392a/8

hınzır : (Ar. is.) Domuz.
h.+ler 389b/12

hıram : (Far. is.) Nazlı, edalı,
salına salına gidiş.
h.+(azm ü hıram eyle-) 380a/8
h.+it- 381b/20, 404a/13

hıred-mend : (Far. s.) Akıllı, anlayışlı.
h.+leriñüz 382b/13

hırmān : (Ar. is.) Mahrumluk,
ümitsizlik.
h.+dır (bais-i hırmān) 385a/16
h.+ımıza 381a/22
h.+la 407b/5
h.+ol- 386a/9

hırmāneş : ?
h. 393b/14

hışm-güne : (Far. s.) Kızgın bir
şekilde, öfkeli.
h. 385a/12

hıtām : (Ar. is.) Yular, dizgin.
h.+(cem-i hitām itme-) 390b/15

Hızır : Hazret-i Hızır; Hz. Mûsâ döneminde yaşamış ve peygamber olması kuvvetle muhtemel, hikmet ve ilim sahibi bir şahsiyet. Kur'ânı Kerîm'de, Hızır (Ar. s.)'in isminden açıkça bahsedilmez. Ancak Kehf Sûresi'nin 60-82. âyetlerinde yer alan Hz. Mûsâ ile ilgili kıssadan "Katımızdan kendisine bir rahmet verdiğimiz ve kendisine ilim öğrettiğimiz kullarımızdan bir kul..." (18/65) diye sözü edilen şahsın Hızır (Ar. s.) olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü bizzat Peygamber Efendimizden gelen sahîh hadislerde bu şahsın Hızır olduğu açıkça belirtilmiştir. h.+dır (hazret-i hızır) 408b/21

hicâb : (Ar. is.) Utanma, sıkılma; perde.
h.+eyleme- 396b/12
h.+ı ref ol- 401b/7

hicr : (Ar. is.) Ayrılık; sayıklama.
h.+inde 407a/14

hicret : (Ar. is.) Göç;
Hz.Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göç etmesi olayı.
h.+it- 410a/6

hiç : (Far. zf.) Yok denecek kadar az olan; önemsiz.
h. 404a/1, 404b/6

hidâyet : (Ar. is.) Hak yoluna kılavuzlama.
h.+üñ (tevfik-i hidayet) 396b/11

hiddet : (Ar. is.) Öfke; keskinlik.
h.+den 397b/6
h.+i padişahi 402a/4
h.+le 402a/23
h.+lerinden (mezid-i hiddet) 402a/24
h.+ü şiddet 395b/7

hidmet : (Ar. is.) İş, hizmet, vazife.
h. 395b/6, 401b/17
h.+(ikamet-i vezaif-i hidmet) 398a/3
h.+(hidmet-çün) 398a/3
h.+(ikamet-i vezaif-ihidmet) 397b/11
h.+(yoldaşlık ve hidmet it-) 376a/6
h.+de (makam-ı hidmet) 390a/24, 396b/3
h.+e 381a/1
h.+e (eda-i hidmet) 398b/16
h.+e (taif-i hidmet) 394b/20
h.+e (vezaif-i hidmet) 397a/17
h.+i 383a/5, 387b/9, 402a/6, 405b/16
h.+i (adab-ı hidmet-i müluk) 398a/2
h.+i aliyye 384b/4
h.+i şeyh 410a/8
h.+ine 399b/15, 401a/16
h.+it- 375b/24, 380a/14
h.+ler 377b/7
h.+lerinde ol- 410a/20
h.+lerine 398a/2, 404a/3
h.+üñ 382b/8

hidmet-kâr : (Ar. Far. is.) Hizmetkar, hizmetçi.
h.+dan 399a/7
h. 389a/21, 393b/25

hikâyet : (Ar. is.) Hikaye, anlatma.
h. 401b/14
h.+buyur- 409a/25
h.+it- 376a/14, 394a/24, 400b/10

hikmet : (Ar. is.) Hakimlik
h. 402b/7

hila : (Ar. is.) Hilatlar, giydirilen kaftanlar.
h. 399a/6

hilaf : (Ar. is.) Karşı, zıt; yalan.
h.+da (taraf-ı hilaf) 385a/6
h. 407a/6

h̄ilāfet : (Ar. is.) Birinin yerini tutma; halifelik.
h. 392b/23
h.+(medaric-i hilafet) 399a/23
h.+(nihal-i şecere-i hilafet) 381a/13
h.+e (mukırr-ı hilafet) 393b/5
h.+i (cenab-ı hilafet-i intisab) 397a/10
h.+leri (şevket-i hilafet) 410b/15

h̄ilāl : (Ar. is.) İki şey arasındaki üçüncü şey; ara, aralık.
h.+inde (ihtilafat-ı hilal) 391a/6

h̄il□at : (Ar. is.) Eskiden padişah veya vezir tarafından takdir edilen, beğenilen kişiye giydirilen süslü elbise.
h. 409b/18
h.+i eyalet 376b/6

h̄ilkāt : (Ar. is.) Yaratılmış; tabiat.
h.+im 395b/7

h̄imār : (Ar. is.) Erkek eşek.
h.+a 404a/12
h.+uñ 404a/18

h̄imāyet : (Ar. is.) Koruma, korunma.
h.+inde (saye-i himayet) 390a/8
h.+ini (saye-i himayet) 391a/21

h̄immet : (Ar. is.) Gayret, emek, çabalama.
h.+ime 392b/13
h.+olın- 395b/5

h̄īn : (Ar. is.) An, zaman, sıra.
h.+de 401b/8, 404b/12
h.+i ahir 400b/13

Hind ü Sind : Hindistan ve Sind eyaleti.
h.+ü sind 395b/18

h̄irās : (Far. is.) Korku.
h.+(maglub-ı hiras ol-) 381a/15
h.+ile 404a/3

h.+la (galebe-i hiras) 389b/11

h̄irāsān : (Far. s.) Korkak, korkan.
h. 381a/2

h̄işār : (Ar. is.) Kuşatma; kale.
h.+dan (teslim-i hisar) 392b/18
h.+ı (der-i hisar) 392b/19
h.+ına 385a/19, 408b/25
h.+ına (konya hisarı) 392b/17
h.+ını 383a/9
h.+lar 378a/9
h.+ları ile 377b/19, 378a/22
h.+uñ 386b/16

h̄iṭāb : (Ar. is.) Bir veya daha çok kişiye seslenerek konuşma.
h.+buyur- 381b/15, 395a/22
h.+ı itab 390a/21
h.+ı müstetab 382a/3
h.+ı müstetab it- 395b/21
h.+it- 378a/8, 378b/5, 379b/7, 390b/21, 395b/7, 404b/16

h̄iṭāme : (Ar. is.) H̄iṭām; son, nihayet; bitme.
h.+(name-i anberin-i hitame) 391b/3

h̄ôd : (Far. zm.) Kendi.
h. 387b/14

h̄ôd-kām : (Far. s.) Kendini beğenmiş, bencil.
h.+dan (muktezayat-ı hatır-ı hod-kam) 396

h̄ôş : (Far. s.) Güzel, iyi; tatlı.
h. 390a/17, 409b/13
h.+gelme- 402a/21
h.+hal ol- 396a/21

h̄ôş-āmed : (f.cü.) Hoş geldi.
h. 389a/12

h̄ôş-h̄irām : (Far. s.) Güzel gidişli, yürüyüşlü.
h.+a (şah-ı hoş-hıram) 398a/11

h  ş-n  v  s : (Far. s.) Hoş yazan, g  zel yazan.
h.+ol- 407a/20

h  bb : (Ar. is.) Sevgi.
h.+1 vatan 399a/25

h  b  r : (Ar. is.) 1.Sevinç
2.Alimler.
h. 399b/12
h.   izz-i huzur-ı mevfur  'l-
huburlarına 395a/10

h  ceste : (Far. s.) Uğurlu, hayırlı,
kutlu.
h.+(berid-i huceste) 393b/10

Hud   : (Far. is.) Tanrı, Allah.
h.+(takdir-i huda) 389b/3
h.+ya bi-niyaza bende nevaza
396b/10

Hud  -d  d : (Far. is.) Allah vergisi.
h.+(saltanat-ı huda-dad ol-) 394a/9

Hud  -mend : (Far. is.)
h.+in (havass-ı huda-mend)
383b/5, 384a/7

hudd  m : (Ar. is.) Hizmet  iler.
h. 398b/11
h.+dan 380b/4
h.+1 ali-makam 382a/15
h.+1 (havass-ı hıdam) 384a/17

hud  vendig  r : (Far. is.) Amir,
h  k  mdar.
h. 379b/13, 379b/17, 380b/20,
381a/16, 382a/9, 383a/13, 383b/2,
383b/3, 386b/1, 387b/4, 390b/20,
391a/16, 392b/10, 392b/14,
392b/7, 393a/22, 393b/7, 396b/17,
397a/8
h.+(cenab-ı hudavendig  r) 380a/7
h.+(gazi hudavendig  r) 399b/11
h.+(hazret-i hudavendig  r 381a/25
h.+(hazret-i hudavendig  r)
382b/5, 396b/16
h.+(kabul-ı tab-ı hudavendig  r)
379a/25

h.+(maruz-ı hudavendig  r) 394b/5
h.+(mukteza-yı rıza-yı
hudavendig  r) 379b/1
h.+a 380b/22, 380b/5, 392b/21
h.+a (hazret-i hudavendig  r)
393b/7
h.+a (huzur-ı hudavendig  r)
380b/17, 391a/8
h.+da (huzur-ı hudavendig  r)
397a/14
h.+dan 391a/23
h.+dan (canib-i hudavendig  r)
381b/5, 396a/23
h.+dan (cenab-ı hudavendig  r)
395a/12
h.+1 398a/6
h.+1 (merhamet-i hudavendig  r)
387b/8
h.+1 kam-yab 395b/21
h.+u  n 381b/23, 383b/1, 386b/20,
387a/22, 393b/1
h.+u  n (hazret-i hudavendig  r)
383b/10, 394b/17, 397a/6

hudd  m : (Ar. is.) Hizmet  iler.
h. 398b/11
h.+dan 380b/4
h.+1 ali-makam 382a/15
h.+1 (havass-ı hıdam) 384a/17

h.+(murad-ı huddam) 405a/4
h.+1 404b/6
h.+1 dergah 391b/3
h.+ımdan 381a/20, 401b/15

hud  d : (Ar. is.) Sınırlar, u  lar,
bucaklar.
h.+(  mera-i hudud) 383a/13

hud  s : (Ar. is.) Sonradan peyda
olma.
h.+it- 379a/15

huk  k : (Ar. is.) Haklar;
kanunun verdiği haklar.
h.+(riayet-i hukuk) 391b/25
h.+(sevabık-ı hukuk) 394a/6
h.+1 (riayet-i hukuk-ı saltanat)
396b/10
h.+1   b  vvet 381b/6

hulāşa : (Ar. is.) Bir şeyin,
bir sözün özü.
h. 393b/17, 393b/23
h.+(tarik-i hulasa) 394a/15
h.+i efkar 382a/1

hulefa□ : (Ar. is.) Halifeler; kalem
memuru.
h.+sından 408a/9
h.+sındandır 408a/8

hullet : (Ar. is.) İçten sevgi,
dostluk, arkadaşlık.
h.+(merasim-i hullet) 377a/22

hulül : (Ar. is.) Gelip çatma;
girme.
h.+buyur- 377a/5
h.+ı müyesser ol- 398b/2

hün-hār : (Far. s.) Kan dökücü,
zalim.
h. 384a/8

hünī : (Far. s.) Kanlı, kan
dökmeye meyilli.
h.+lerüñ 389b/17

hurrem : (Far. s.) Şen, sevinçli,
güleryüzlü.
h. 394b/10, 396b/15
h.+ü şad ol- 378a/7

hürşid : (Ar. is.) Güneş.
h.+i taban 376b/3

hurüc : (Ar. is.) Çıkış, çıkma;
ayaklanma.
h.+(bedest-i ehl-i huruc) 388a/7
h.+a 386a/14
h.+eyle- 386a/21
h.+ı (der-beyan-ı huruc-ı şah-kulı)
386a/1
h.+ından (sebeb-i huruc) 390a/7
h.+it- 380a/23, 382b/3, 383a/14,
386a/5, 390a/10, 395a/14, 408b/22

huşul : (Ar. is.) Üreme, çıkma.

h.+de (ayine-i husul) 383b/18,
387b/17
h.+i (maslahat-ı husul) 391a/7
h.+i (vesile-i husul-i amal ol-)
380a/4
h.+inden 408a/17

huşul-pezir : (Ar. Far. s.) Hasıl olmuş.
h.+ol- 391b/2
h.+olma- 394a/9

huşümet : (Ar. is.) Düşmanlık;
kıskançlık.
h.+de (menzile-i husumetde ol-)
391a/19

huşuş : (Ar. is.) Bakım, iş, şekil,
yol, konu.
h. 377a/15, 377b/21, 385a/13
h.+a 379a/20
h.+da 391a/5, 393a/7
h.+unda 388b/7

huşuşā : (Ar. zf.) Başkaca,
ayrıca.
h. 377a/20, 384b/11, 390a/12,
393a/18, 396a/2

huş : (Far. is.) 1. Akıl, fikir,
anlayış 2. Ölüm.
h.+i (şah-ı sahib-i huş-ı guş)
398a/24
h.+la (guş-i huş) 379b/6

huşk : (Far. s.) Kuru; kaba,
soğuk.
h.+den (rah-ı huşk) 384a/19

huşür : (Ar. is.) Hatra gelme, akla
gelme.
h.+it- 393b/8

huzü□ : (Ar. is.)
Alçakgönüllülük.
h.+ı ezhar 381a/20

huzür : (Ar. is.) Hazır bulunma;
rahat.
h. 395b/11
h.+(izz-i huzur) 380a/2

h.+da (makam-ı huzur) 397b/12
 h.+ı (damen-i huzur) 390b/16
 h.+ı (izz-i huzur-ı mevfur-ül-
 hubur) 395a/1
 h.+ı faiz-ün-nur 397a/6
 h.+ı hudavendigar 380b/17,
 391a/8, 397a/14
 h.+ı padişah-ı islam 387a/8
 h.+ı padişah-ı said 376a/23
 h.+ı pür-hubur 379a/7
 h.+ı şehzade 381b/2
 h.+ı şerif 409b/8
 h.+ı vezir 388a/23
 h.+ına 378b/22, 380b/9
 h.+ına var- 396b/17
 h.+la 396a/21
 h.+larına (izz-i huzur) 375b/20

hüzzār : (Ar. s.) Huzurda,
 meydanda olanlar.
 h. 399b/22
 h.+ı meclis 387b/2

hüccet : (Ar. is.) Senet, vesika;
 delil.
 h.+ı (imza-yı hüccet-i niza)
 381b/3

hücrāt: (Ar. is.) Gözler, odacıklar.
 h. 410b/19

hücre : (Ar. is.) Göz, odacık.
 h.+den 410b/7
 h.+ler 410b/20
 h.+lerinden 410b/5

hücüm : (Ar. is.) Saldırma.
 h. 389a/17
 h.+eyle- 375b/11, 384a/3, 392a/4
 h.+ı 385b/10
 h.+ı leşker-i hücum 398b/8
 h.+it- 383b/24
 h.+larından 389a/1
 h.+un 380a/21

hüküm : (Ar. is.) Emir, hüküm.
 h.+eyle- 409b/11
 h.+ı alişan 379a/18
 h.+ı cihan-muta 384b/16

h.+ı hümayun 392b/11, 393b/4,
 402b/20, 402b/3
 h.+ı şerif 376b/13

hükümet : (Ar. is.) Bir memleketi
 idare eden vekiller heyeti; devlet.
 h.+imde 387a/24
 h.+inde 393a/14
 h.+it- 386a/7

hükümet-gāh: (Ar. Far. is.) Devlet
 merkezi.
 h.+ları 397b/2

hülk :
 h.+dür (esbab-ı hülk) 393a/21

hümā : (Far. is.) Devlet kuşu;
 saadet.
 h.+yı evc-i saltanat 376a/15

hümāyūn : (Far. s.) Mübarek, kutlu;
 padişaha ait.
 h.+(devlet-i hümayun) 394a/22
 h.+(hüküm-i hümayun) 392b/11,
 393b/4, 402b/20, 402b/3
 h.+(izn-i hümayun) 401b/19
 h.+(meclis-i hümayun) 394b/21
 h.+(taleb-i izn-i hümayun) 379a/4
 h.+a 385a/22
 h.+a (bab-ı hümayun) 392a/13
 h.+a (meclis-i hümayun) 381b/20
 h.+a (ordu-yı hümayun) 385a/7
 h.+da (bab-ı hümayun) 396a/9
 h.+ı(dest-i hümayun-ı saadet-i
 makrun) 396a/7
 h.+ı (emr-i hümayun) 379b/6
 h.+ında (rikab-ı hümayun) 397a/2
 h.+ıyle (mukaddem-i hümayun)
 396b/1
 h.+larına (meclis-i hümayun)
 394a/12
 h.+larına (otak-ı hümayun) 378b/4
 h.+larında (meclis-i hümayun)
 384b/18
 h.+larında (müzahir-i meclis-i
 hümayun) 395a/21

hümük : ?
 h.+ı refik 397b/20

hümüm : (Ar. is.) Gamlar, kederler, tasalar.
h.+(gumum u hulul) 377a/6
h.+(hücum-ı leşker-i hümüm) 398b/8
h.+dan 394b/10

hüner-ver : (Far. s.) Hünerli, marifetli.
h.+ler 395b/4

hür : (Ar. s.) Özgür, esir olmayan.
h.+i cerim 394b/19

Hüsâm-zâde : (Hüsâm-zâde Mustafa Efendi) Asıl adı Muslihiddin Mustafa. Bursa Sultan Mehmed Medresesi müderrisi. Sonra Bursa müftüsü olmuştur. Daha çok şerh ve haşiyeleri vardır.
h.+ye 401a/10

hüs : (Ar. s.) Güzel, iyi; güzellik, iyilik.
h.+i eda 381b/10
h.+i iltifat 376a/8
h.+i inkıyad 380b/21
h.+i itaat 381b/22, 409b/4
h.+i tali 396a/19
h.+i tedbir 383a/2, 394a/15

Hüsrev : Fıkıh âlimi, üçüncü Osmanlı şeyhulislâmı ve velî. İsmi, Muhammed bin Feramuz (Feramerz)'dir. Sivas ile Tokat arasındaki Kargın köyünde doğdu. Doğum târihi bilinmemektedir. Babası, bir Fransız subayı iken müslüman olmuştur. Kızını Osmanlı emîrlerinden Hüsrev adında bir zâta verdi. Babasının genç yaşta ölmesi üzerine, eniştesi Hüsrev Beyin yanında kaldı ve büyüdü. Bu sebeple Hüsrev kayını diye çağırılırdı. Daha sonra kayını kelimesi kaldırılarak, Molla Hüsrev adıyla meşhûr oldu.
h.+den (mevlana hüsrev) 401a/9

Hüsrev ü Şîrîn : Hüsrev ü Şîrîn, İkinci Murat'ın ricası üzerine, onun adına Şeyhî tarafından kaleme alınmış bir mesnevi. 6400 beyitten oluşan Hüsrev ü Şîrîn'de Sasani hükümdarlarından Hürmüz'ün oğlu Hüsrev-i Perviz, bir prenses olan Şîrîn ve Ferhat arasında geçen olayları konu edinmiştir. Dram ve aşk temalıdır. Bazı tarihçilere göre eserin kaynağı gerçek bir olaya dayanmaktadır. Hüsrev ü Şîrîn ilk kez (Genceli) Nizamî (1140-1203) tarafından kaleme alınmış, daha sonraları eserin konusu farklı şairler tarafından tekrar tekrar işlenmiştir. Şeyhi de bu önemli eserinin yaklaşık 2000 beyitten oluşan baş kısmını Nizamî'den değiştirerek tercüme etmiş, kalan bölümünü ise kendisi yazmıştır. Fakat Şeyhi bu eserini bitirmeden vefat etmiştir.
h. 400b/22

hüsrev-âne : (Far. zf.) Padişahane, padişaha yakışır şekilde.
h.+(esbab-ı hüsrev-ane) 378b/2
h.+(teşrifat-ı hüsrev-ane) 399a/8

hüsrevânî : (Far. s.) Hükümdara layık; çok iyi.
h.+(kös-i hüsrevani) 396a/16

hüz : (Ar. is.) Gam, keder, sıkıntı.
h.+(galebe-i hüz) 392a/24
h.+den 404a/14

I

ıklım : (Ar. is.) Bir bölgenin ortalama hava şartlarıyla beliren hali.
1.+i 397b/19

ırak : (T. s.) Uzak.

1. 388b/23
- **Irak** : Irak.
1.+da 389b/9
1.+dan 389b/11
- **ırz** : (Ar. is.) Şan, şeref,
namus, iffet.
1.+ı saltanat 385a/15
- ıřfirār** : (Ar. is.) Sarı olma,
sararma.
i.+ı şems 399a/10
- ıřgā** □ : (Ar. is.) Kulak verip söz
dinleme.
1.+it- 379b/7
- ıřlāh** : (Ar. is.) İyi bir hale
koyma, iyileştirme.
1. 402a/16
1.+(kabil-i ışlah) 382b/11
- ışlan-** : (T. fi.) Yağmurla veya
suyla ışlak duruma gelmek.
1.-up 403b/11
- ışlak** : (Ar. is.) Salıverme,
koyverme; boşama; cezasını
affetme.
1. 402b/1
- ıştıla** □ : (Ar. is.) Öğrenme,
tanıma, bilme, haberi olma.
1.+ı 377a/9
- **ıyādet** : (Ar. is.) Hatır sorma,
ziyaretinde bulunma; hasta
ziyareti.
1.+lerine 408b/3
- **ıyāl** : (Ar. is.) Birinin
geçindirmek zorunda olduğu
kimseler; kadın, eş.
1.+üñ 390a/9
- ıztırāb** : (Ar. is.) Acı, elem, azap,
sıkıntı.
1.+ın 386a/16

1.+ından (hafakan-ı ıztırāb)
396a/25

- ıztırār** : (Ar. is.) Mecburiyet,
çaresizlik, ihtiyaç.
1.+ını (fırar-ı ıztırār) 394a/2

İ

- i-** : (T. yar. fi.) İsim soylu
kelimelerin veya çekimli fiillerin
sonuna gelen yardımcı fiil.
i.-di 376a/3, 376a/25, 376b/4,
378a/7, 378b/14, 379a/16, 408a/3
i.-di (ama idi) 403b/19
i.-di (arif idi) 403b/2
i.-di (bakarlar idi) 384b/11
i.-di (balig idi) 407a/3
i.-di (bu idi) 380a/25, 385a/2
i.-di (bülend idi) 402b/17
i.-di (defterdar idi) 398a/1
i.-di (dir idi) 387a/4, 407a/3
i.-di (duaya el götürmüşler idi)
396b/23
i.-di (eyitmezler idi) 409a/6
i.-di (fitne-i hatimetleri idi)
385b/25
i.-di (getürmüşler idi) 384b/24
i.-di (hab itmezler idi) 410a/19
i.-di (hali degil idi) 384a/14
i.-di (hatem-i avan idi) 399a/1
i.-di (hayatta olsa idi) 386a/22
i.-di (ırak degil idi) 388b/24
i.-di (ırakda idi) 389b/9
i.-di (imamı idi) 405a/14
i.-di (irsal ider idi) 399a/2
i.-di (kadısı idi) 407a/5
i.-di (katim olmuşlar idi) 393b/9
i.-di (lazım idi) 390a/14
i.-di (mahfuzı idi) 407a/12
i.-di (mahsus idi) 410a/8
i.-di (malumunw idi) 390a/17
i.-di (merfua idi) 409a/5
i.-di (mertebede idi) 404b/13
i.-di (muallak idi) 401b/11
i.-di (mukarin olmuşlar idi) 410a/3
i.-di (muntazır-ı didar idi) 394b/15
i.-di (muntazırlar idi) 396a/9
i.-di (musahib idi) 406b/19

i.-di (mutadı idi) 403b/24
i.-di (mutasarrıf idi) 392b/5
i.-di (muvakki idi) 405b/9
i.-di (münhasır idi) 404b/7
i.-di (münkatı degiller idi) 383a/10
i.-di (müsellim idi) 406a/23
i.-di (müştagil idi) 404b/6
i.-di (nezir itmek idi) 410a/17
i.-di (nihayet-i amali idi) 396b/19,
396b/25
i.-di (nüzul buyurmuşlar idi)
408a/13
i.-di (olmuş idi) 377a/23
i.-di (redd itmez idi) 407a/18
i.-di (ruz-ı ıyd idi) 396b/21
i.-di (saflar bağlatmış idi) 388a/12
i.-di (sıgmaz idi) 382a/24
i.-di (süvar idi) 404a/2
i.-di (şafi-i mezheb ve sufi-i
meşreb idi) 406b/
i.-di (tehir itdirmişler idi) 385a/2
i.-di (temhid idi) 387a/11
i.-di (terakkiler virmiş idi) 394a/5
i.-di (tesaud buyurmuşlar idi)
399a/24
i.-di (ulema idi) 407b/17
i.-di (var idi) 378a/6, 388a/8,
389a/1, 395b/4, 400a/9, 401a/3,
403b/7, 406b/5, 407b/1, 410a/12
i.-di (virmesi idi) 381b/12
i.-di (yogidi) 384b/10
i.-di (zabt eylemişler idi) 392a/22
i.-diler (gulam-ı enam idiler)
382a/16
i.-diler (hazır idiler) 395a/22
i.-diler (kaçmak şeklinde idiler)
389a/8
i.-diler (merede-i kızılbaş idiler)
393a/4
i.-diler (muharebesinde idiler)
384b/12
i.-dim 377a/16
i.-dügi (akçe idügi) 399a/5
i.-dügi (cay-ı isticabet-i dua idügi)
398b/20
i.-dügi (ne idügi) 378a/2
i.-dügi (vesi idügi) 381a/14
i.-dügin 409b/4, 381b/8
i.-dügin (ehemm-i mehamm)
382b/22

i.-dügin (halik-i beraya idügin)
409a/18
i.-dügin (kutb-ı zaman idügin)
408a/19
i.-dügin (mala-yutak idügin)
379b/19
i.-düginde (saltanat idüginde)
384b/22
i.-düginden (sakin idüginden)
386b/21
i.-dügini (aid idügini) 390a/17
i.-dügini (hudavendigâr idügini)
379b/1
i.-dügini (meramları idügini)
382b/22
i.-ken 377a/1, 378b/8
i.-ken (amasya kadısı iken)
406a/12
i.-ken (amasyada iken) 402b/18
i.-ken (asf-ı mekan iken) 389a/25
i.-ken (canibde iken) 395a/24
i.-ken (çakılır iken) 385a/23
i.-ken (çifte müderrisi iken)
407a/5
i.-ken (elde iken) 383b/18
i.-ken (elli ile iken) 401a/4
i.-ken (eyaletinde iken) 393b/15
i.-ken (fikrinde iken) 390b/7
i.-ken (gelmiş iken) 381a/22
i.-ken (hazır iken) 390b/13
i.-ken (hem-rikab iken) 380a/12
i.-ken (intizarda iken) 382a/10
i.-ken (irmez iken) 383b/17
i.-ken (kadı-asker iken) 406b/12,
407a/6
i.-ken (kadi iken) 403b/15
i.-ken (kaim iken) 392a/1
i.-ken (kudüs-i şerifde iken)
410b/5
i.-ken (kütahya kadısı iken)
406a/16
i.-ken (makamında iken) 392b/18
i.-ken (mazul iken) 407b/19
i.-ken (mebsut iken) 394a/22
i.-ken (meşgul iken) 403b/11
i.-ken (minval üzere iken) 392b/23
i.-ken (muallim iken) 400a/8
i.-ken (muhtazar iken) 409b/3
i.-ken (muntazır iken) 387a/8

i.-ken (muradiyye medresesinde iken) 407a/2
i.-ken (mutekif iken) 404a/5
i.-ken (müderri-i semaniyye iken) 405b/5
i.-ken (müderri iken) 400a/15
i.-ken (müderri iken) 400b/24, 403a/18, 403a/20, 403b/12, 403b/6, 406a/17, 406a/7, 406a/9, 406b/7, 407b/1
i.-ken (müfti-i asr) 400b/3
i.-ken (müfti iken) 403b/17
i.-ken (mülâhazasında iken) 393b/18
i.-ken (mütেকaid iken) 403a/13, 403a/24, 403b/2, 405b/24, 405b/4, 406a/13, 406a/24, 406b/14
i.-ken (na tamam kalmış iken) 405b/20
i.-ken (namzet itmişler iken) 404b/3
i.-ken (nişancı iken) 392a/6
i.-ken (sancagında iken) 403b/23
i.-ken (şüca-ı semaniyyede iken) 400a/16
i.-ken (tefekürde iken) 410b/10
i.-ken (tolmuş-iken) 383a/1
i.-ken (vali iken) 400a/7
i.-ken (var iken) 404b/4
i.-ken (vaz-ı sudur eylemez iken) 409b/13
i.-ken (yanımda iken) 387b/21
i.-ken (yüz iken) 401b/4
i.-miş 376b/18, 377a/14
i.-miş (alıklomışlar imiş) 380b/4
i.-miş (fırsat gözedür imiş) 386a/14
i.-miş (kurb üzre imiş) 410a/2
i.-mukadder imiş 376b/18
i.-miş (müşerref imiş) 384b/4
i.-miş (sure-i yasin imiş) 406a/11
i.-miş (üç satr imiş) 400b/24
i.-miş (var imiş) 377a/8, 386a/12
i.-mişler (araba içinde imişler) 385a/22
i.-mişler (arbanda bile imişler) 389b/16
i.-se 378a/13, 378a/3, 408b/16
i.-se (aks ise) 409b/15
i.-se (cami-i şerif ise) 399a/20

i.-se (defi ise) 383a/14
i.-se (her ne ise) 381b/8
i.-se (karar itmez ise) 390b/20
i.-se (mani ise) 387b/8
i.-se (mukaddem ise) 409b/15
i.-se (ne vech üzre ise) 393a/24
i.-se (öyle ise) 393a/25
i.-se (tatyib ve riyaset ise) 405a/6
i.-se (temşiyet ise) 383a/16
i.-se (var ise) 390a/23
i.-se (vefat itmemişler ise) 409b/1

□ **ibād** : (Ar. is.) Kullar; ibadet edenler.
i.+(terfih-i ibad) 390b/25, 395b/12
i.+ı (mevlana-i ibad-ı hak) 379b/8

□ **ibādet** : (Ar. is.) Allah'm emirlerini yerine getirme; tapınma.
i. 401b/10, 407a/17
i.+de (seccade-i ibadet) 390b/22
i.+e 403b/9, 404b/5, 407a/8

□ **ibāret** : (Ar. is.) ...den meydana gelmiş, bir şeyin aynı; başkası değil.
i.+dir 384b/3

ibkâ : (Ar. is.) Bakı, daim, devamlı kılma; yerinde bırakma.
i.+i takdir 392a/16
i.+it- 392a/17

ibläğ : (Ar. is.) Vardırma, vardiırılma; eriştirme, ulaştırma.
i.+ı tahayyüt 381b/5
i.+it- 379b/6, 382a/4, 402b/20
i.+olın- 388a/3

İbrâhim : İbrahim Efendi (Mevlânâ Seyyid İbrâhim) On beş ve on altıncı asırlarda Anadolu'da yetişen İslâm âlimlerinden ve evliyânın büyüklerinden. İsmi, Mevlânâ Seyyid İbrâhim bin Muhammed bin Hüseyin Seyyid İbrahim Ayrıca Emîr Efendi diye de bilinir.

i. 403b/19, 404b/22, 407a/1
i.+(seyyid ibrahim) 403b/18,
403b/20, 404a/4, 404b/4

İbrāhim Paşa : (1493- 15 Mart 1536) Kanuni Sultan Süleyman saltanatı döneminde 1523- 1536 yılları arasında sadrazamlık yapmış Osmanlı devlet adamıdır. Bugün Yunanistan'da kalan Parga yakınlarındaki bir köyde doğdu. 6 yaşında İstanbul'a getirildi. Kanuni'nin şehzadeligi sırasında Manisa'da onun maiyetinde bulundu. Kanuni İbrahim Paşa'yla beraber yemek yer, yan yana konmuş yataklarda beraber yatar kalkardı. Kanuni padişah olduktan sonra onunla birlikte İstanbul'a geldi ve Osmanlı Devletinde çeşitli görevlerde bulundu.
i. 404b/14

ibrām : (Ar. is.) Can sıkacak derecede ısrar etme, üstüne düşme, zorlama.
i. 397b/5, 408a/16, 410a/12
i.+ı 410a/14
i.+it- 398a/11

ibrāz : (Ar. is.) Meydana çıkarma, gösterme.
i.+buyur- 409b/17

□ **ibret-māl** : (Ar. Far. s.) İbret süren, ders alınan.
i.+(halet-i ibret-mal) 377a/14

ibṭāl : (Ar. is.) Boş, hükümsüz bırakma; feshetme.
i.+e 390b/17

ibtihāl : (Ar. is.) Yalvarıp yakarma.
i.+le (enva-ı tazarru ve ibtihal) 396b/3

icāb : (Ar. is.) Lazım gelme, gerek.
i.+eyle- 390a/9
i.+it- 381a/24

icābet : (Ar. is.) Kabul etme, kabul edilme; razı olma.
i. 393b/11, 396b/14
i.+e makrun ol- 396b/6
i.+itme- 401a/18

icāzet : (Ar. is.) İzin, ruhsat; diploma.
i. 379a/20, 379a/24, 394a/17
i.+i erzani buyurıl- 379a/14
i.+ile 380b/16
i.+leri 408a/10, 410a/9
i.+siz 387b/7
i.+üñle 397b/21

icāzet-nāme : (Ar. Far. is.) Şehadetname, diploma.
i. 402b/24
i.+gönder- 387b/24

iclāl : (Ar. is.) Büyültme, saygı gösterme; büyüklük, kudret.
i. 3rtu94b/16
i.+(hatarat-ı iclal) 398b/14
i.+(izz ü iclal) 394b/19
i.+(reca-yı tekrim ve iclal it-) 381a/23
i.+(tazim ve iclal eyle-) 380a/12
i.+ile (şevket ü iclal ile) 375b/9

iclās : (Ar. is.) Oturtma, oturtulma.
i. 390a/6, 390b/14, 394b/6
i.+da 386a/8, 388a/6
i.+eyle- 387b/2serir.i saltanat
i.+ı kalb-i şerif 393b/8
i.+ı mukaddemat 387a/10
i.+it- 391a/11, 397a/14, 401b/17

iç : (T. is.) İç, dahil.
i.+inde 378a/22, 378b/8, 380b/24, 385a/22, 388b/25, 395b/3, 396a/13, 410a/25
i.+ine 388b/3
i.+iñizden 395b/14

iç- : (T. fi.) Bir sıvıyı yutmak.
i.-mege 409a/11

içerü : (T. zf.) İçeri, iç yan, iç yüz.
i. 410b/11

içme- : (T. fi.) İçmek eylemini yapmamak.
i.-yüp 409a/10

içün : (T. e.) İçin, sebeple; amacıyla; hakkında.
i. 376b/8, 377a/2, 377b/21, 378a/15, 379a/19, 379b/2, 379b/9, 381b/18, 381b/3, 382a/13, 383a/10, 383a/19, 383a/5, 384b/19, 384b/23, 385a/1, 385a/17, 386a/21, 386b/3, 388a/10, 388a/21, 390a/15, 390a/2, 390a/4, 390a/4, 390b/12, 391a/12, 391a/17, 391a/25, 394a/1, 394a/23, 394a/25, 394b/12, 395b/12, 396b/22, 397b/11, 397b/16, 397b/6, 398b/11, 398b/21, 401a/6, 402a/12, 402a/16, 402a/8, 402b/9, 404b/8, 406b/3, 407b/15, 410b/19
i.+(def içün) 378a/13

□**īd** : (Ar. is.) Bayram.
i.+(ruz-ı ıyd) 396b/21

idāmet : (Ar. is.) Devamlı, daima, sürdürme.
i.+buyur- 398b/22

idegel- : (T. yar. fi.) Edegelen, yapan.
i. hizmet idegelen 375b/24

ideme- : (T. yar. fi.) Yapamamak, edememek.
i.-diler (ikdam ideme-) 381a/15
i.-yüp 381a/8
i.-yüp (ikdam ideme-) 379a/9, 380b/13
i.-yüp (tahammül ideme-) 390a/12

idin- : (T. fi.) Edinmek, bir şeye sahip olmak.
i.-di 401a/11

i.-di (malum idin-) 389a/15, 394a/14
i.-dügi (maksud idin-) 397b/12
i.-ecekleri (penah idin-) 391a/22
i.-miş (murad ididn-) 377a/13
i.-mabud idin- 375b/23
i.-sem (nafaka idin-) 410b/10
i.-üp 375b/23
i.-üp (izan idin-) 386a/9
i.-üp (yar ve hevadar idin-) 386a/13
i.-ürler (murad idin-) 379a/21
i.-ürse 397b/11

idinme- : (T. fi.) Edinmemek, olmamak.
i.-dik (malum idinme-) 409a/17
i.-murad idinme- 378b/3

İdrīs-ül-Bidlīsī : İdris-i Bitlisi, Mevlana Hüsameddin Ali-ül Bitlisi'nin oğlu, Ebul Fadl Mehmet Efendi'nin babasıdır. Bitlis'te doğmuştur. Bundan dolayı kendisine "İdris-i Bitlisi" veya "Bitlisli İdris" denir. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber, 1452 - 1457 tarihleri arasında doğduğu tahmin edilmektedir. Esas ismi İdris'tir. Tam künyesi; Mevlana Hakimeddin İdris Mevlana Hüsameddin Ali-ül Bitlisi'dir. Yavuz Dönemi, İdris-i Bitlisi'nin en çok rağbet gördüğü dönemdir. 1514 yılında Yavuz Sultan Selim ile beraber Şah İsmail'e karşı Çaldıran Savaşına katılmış, hatta savaştan sonra Tebriz'de bir süre daha kalarak halkı Osmanlı yönetimine bağlamaya çalışmıştır. İdris'in buradaki başarılarından dolayı Yavuz Sultan Selim, Bitlisli İdris'i mükafatlandırmıştır. Kendilerine bir ferman göndererek, Diyarbakır bölgesini kendisine vermiş, ayrıca 1516 yılında Yavuz tarafından ihdas edilen ve merkezi Diyarbakır olan Arap Kazaskerliği rütbesiyle İdris-

i ödüllendirmiştir. Böylece Bitlisli İdris, Osmanlı'nın en büyük rütbesi olan Kazaskerlik rütbesi ile taltif edilmiştir. Mevlana İdris-i Bitlisi, ömrünün son yıllarını İstanbul'da ilmi çalışmalara ve eser yazmaya ayırmıştır. 12 Kasım 1520 yılında İstanbul'da, Yavuz Sultan Selim'in vefatından kısa bir süre sonra hakkın rahmetine kavuşmuştur. İdris-i Bitlisi'nin mezarı, bugünkü Eyüp semtinde kendi adıyla anılan "İdris Köşkü" ve İdris Çeşmesi" denilen yerde muhterem hanımları Zeynep Hatun tarafından vakfederek yaptırdığı mescidin bahçesindedir.
i. 405b/8
i.+(mevlana idris) 405b/19

ifāde : (Ar. is.) Anlatma, anlatış.
i. 379b/2
i.+it- 403a/3
i.+ye 407a/23

ifhām : (Ar. is.) Anlatma, bildirme.
i.+it- 382b/22, 409b/7

ifrāṭ : (Ar. is.) Aşırı gitme, ileri varma.
i.+ı sayd 403b/24

ifşā : (Ar. is.) Gizli bir şeyi yayma, ortaya çıkarma.
i.+yı raz it- 403b/13

iftā □ : (Ar. is.) Fetva verme.
i.+eyle- 401b/1

iğrā □ : (Ar. is.) rağbetlendirme; teşvik etme; kıskırtma.
i.+it- 406a/22

iḥāṭa : (Ar. is.) Bir şeyin etrafını çevirme, kuşatma; tam anlayış.
i.+eyle- 396a/15
i.+it- 384a/6

iḥbār : (Ar. is.) Haber verme, bildirme.
i. 382b/23, 409b/4
i.+(mütefahhısan-ı ihbar) 383a/10
i.+ın (inan-ı ihbar) 386b/1

iḥdā □ : (Ar. is.) hediye verme.
i.+it- 399b/25
i.+siyle 380a/12

iḥdā : (Ar. s.) Bir.
i. iḥdā ve tis□amāye: Miladi 901 senesi 399b/24

iḥlāk : (Ar. is.) Helak etme, öldürme; harcama.
i.+ma 408a/20

iḥlāl : (Ar. is.) Halel getirme, bozma.
i.+bul- 401b/25

iḥmāl : (Ar. is.) Önem vermeme, boşlama, terk etme; savsaklama.
i. 392b/14, 395a/24, 402a/1
i.+i (kesel ü ihmal) 376b/21
i.+i ihtiyar 387b/22
i.+itme- 391a/5
i.+lerini 379a/7
i.+olın- 393a/13
i.+üñ 382b/25

iḥrāc : (Ar. is.) Dışarı atma, çıkarma; yurt dışına gönderme.
i.+ı 400b/9
i.+it- 400b/10, 410b/8

iḥrām : (Ar. is.) Hacıların Kâbe'yi tavaf için Mekke haricinde örtünmek zorunda oldukları dikişsiz giysi.
i.+ı ihtiram giy- 381a/21

iḥsān : (Ar. is.) İyilik etme; bağış; lütuf, iyilik.
i. 376b/2
i.+(dane-i ihsan) 387b/15
i.+(inam ü ihsan eyle-) 375b/15
i.+buyur- 405a/7, 409b/19
i.+ı 405a/8

i.+1 (bahr-ı ihsan-ı bigeran)
397a/18
i.+ıdır 409b/16
i.+it- 378b/7
i.+olın- 395a/7
i.+ü temlik it- 378a/9
i.+ve nevazişler it- 388a/14

ihsās : (Ar. is.) Üstü kapalı anlatma, duyurma, sezdirme.
i.+itme- 400b/10

ihtilāf : (Ar. is.) Ayrılık, uymayıp, anlaşmazlık.
i.+ı+verese 393a/11

ihtilāfāt : (Ar. is.) Ayrılıklar, anlaşmazlıklar.
i.+ı hilal 391a/6

ihtilāl : (Ar. is.) Bozukluk, bozulma, karışıklık.
i.+(ihtilal-mizac) 390a/10
i.+(kemal-i ihtilal) 376b/22
i.+i (sebeb-i ihtilal-i nizam) 393a/12
i.+i dimag 403a/8

ihtilāt : (Ar. is.) Karışma, katışma; karşılaşıp görüşme.
i.+dan 397b/18
i.+ı 401a/13
i.+it- 377a/20
i.+itdirme- 394a/11

ihtimāl : (Ar. is.) 1.Yüklenme, çekme; mümkün olma 2.(zf.) Belki.
i.+i 408b/23

ihtimām : (Ar. is.) Dikkatle, gayretle çalışma, özenle iş görme.
i.+(say ü ihtimam it-) 376a/25

ihtirām : (Ar. is.) Saygı, hürmet.
i. 398b/12
i.+(ihram-ı ihtiram giy-) 381a/21
i.+(kürsi-i ihtiram) 401b/20
i.+da (riayet ü ihtiram) 377b/7
i.+ı cihan-bani üzre 377b/6

ihtişāş : (Ar. is.)
Uzmanlık.
i.+a 393b/24
i.+ı ol- 407b/14, 391b/8

ihtişām : (Ar. is.) Tantana, debdebe, şanlı görünüş.
i.+(ashab-ı ihtişam) 398b/12
i.+(şah-ı ba-ihtişam) 409b/7

ihtiyār : (Ar. is.) Seçme, seçilme, katlanma.
i.+eyile- 397b/12
i.+ı (ihmal-i ihtiyar) 387b/22
i.+ı kaza-i kasabat it- 406a/17
i.+it- 376a/3, 382a/11, 382a/5, 389b/16, 390a/12, 392b/3, 394a/16, 395b/17, 395b/19
i.+itme- 386b/13
i.+ların 397b/10

ihtivān : (Ar. is.) Sadık, samimi, candan dostlar.
i.+uña 397a/11

ihtiyā□ : (Ar. is.) Diriltme, canlandırma; uyandırma; yeniden kuvvetlendirme.
i.+i leyal it- 410b/17
i.+it- 410b/18

ihtizār : (Ar. is.) Hazırlama, hazır etme; huzura getirme.
i. 391a/4
i.+buyur- 398b/18
i.+buyurıl- 391a/17
i.+ına 395a/11
i.+it- 380b/17, 390a/4, 409b/3
i.+olın- 382a/2, 390a/2
i.+ve irsal eyle- 391b/12

ikā□ : (Ar. is.) Vuku buldurmak, meydana getirmek.
i. 381b/3

□ **ikāb** : (Ar. is.) Eza, cefa, eziyet.
i.+ı azim 402a/4

ikāme : (Ar. is.) 1.Oturma 2.
Ayakta durma, kaldırma; meydana
koyma.
i.+it- 390b/25

ikāmet : (Ar. is.) Oturma.
i. 383a/5, 398b/21
i.+buyur- 379a/16
i.+e 383a/19
i.+e (mahall-i ikamet) 398b/2
i.+i vezaif-i hizmet 397b/11,
398a/3
i.+it- 397a/17

ikbāl : (Ar. is.) 1.Birine doğru
dönem 2.Talih, şans 3.İşlerin
yolunda gitmesi 4.Arzu, istek.
i. 394b/16
i.+(devlet ü ikbal) 394b/2
i.+(südde-i seniyye-i kabe-i ikbal)
394b/19
i.+(ur-ı ikbal) 393b/13
i.+de (devlet ü ikbal) 397a/1
i.+dir (mucib-i yümn ü ikbal)
396b/25
i.+i (nev-i ikbal) 382b/12
i.+i (serir-i ikbal-i aba) 393a/20
i.+ile (saadet ü ikbal) 377b/2
i.+in (kusur-ı ikbal) 394a/13
i.+üñe (harim-i ikbal) 387b/25
i.+(emr-i şehzade-i ba-ikbal)
379b/4

ikdām : (Ar. is.) Gayretle çalışma.
i.+ideme- 379a/9, 380b/13,
381a/15, 381a/8
i.+itme- 397b/6
i.+olınma- 389b/7

iki : (T. s.) İki.
i. 378b/6, 381a/18, 388a/11,
389b/25, 389b/7, 390b/1, 397a/5,
398a/15, 399b/2, 403b/10, 403b/3,
408b/18, 408b/2, 409a/1, 409a/15,
409a/4, 410b/6
i.+(tokuz yüz yigirmi iki) 403a/9
i.+si 399b/8
i.+sin 390a/25
i.+yüz 402b/12, 403a/8, 409b/19,
410a/13

ikinci : (T. s.) İki sayısının sıra
sıfatı.
i. 409a/18

İklidis : Öklid (MÖ. 330-275)
İskenderiyeli matematikçi.
i. 406b/15

ikrām : (Ar. is.) Hürmet, saygı
gösterme; ağırlama.
i. 397a/21
i.+(enva-ı tevkir ve ikram)
398b/12
i.+ı (enva-ı ızaz ü ikram-ı hakani)
377b/5
i.+ol- 401b/20

iktidā □ : (Ar. is.) Tabi olma, uyma.
i.+itme- 404a/19

iktidār : (Ar. is.) Güç,
kuvvet; yapabilme.
i.+ı 377b/16, 387a/23
i.+ına (kabza-i iktidar) 393b/2
i.+ından (pençe-i iktidar) 393b/17
i.+ları olma- 388b/2

iktihāl : (Ar. is.) Sürme çekme,
çekinme.
i. 394a/25

iktizā □ : (Ar. is.) Lazım
gelme, gerekme; ihtiyaç.
i.+it- 376b/6, 377a/20, 388b/4,
391a/3
i.+itme- 397a/12
i.+sıyla 410b/18

il : (T. is.) Vilayet.
i.+i (rum ili) 377a/1, 377a/7,
377b/15, 380a/24, 380b/12,
381a/4, 382b/6, 384a/18, 384b/10,
384b/23, 387a/17, 388a/3,
390b/13, 391a/8, 392a/5, 397a/23,
397b/24, 402b/2, 403a/7, 405a/25
i.+inde 382b/3
i.+inde (rum ili) 381b/16, 384b/24
i.+ine (rum ili) 377b/11, 378a/3,
379a/3, 379b/23, 384b/18,

384b/21, 387a/21, 387b/1,
403a/19, 403a/23, 403a/4, 405b/2

ilā-l-ān : (Ar. zf.) O ana kadar, o ana değin.
i. 408a/6

□ilāc : (Ar. is.) Derde deva olan şey, çare, ilaç.
i.+eyle- 408b/16

ilāhī : (a.ünl.) 1.Ey Allah'ım
2.(Ar. s.) Allah'a mensup.
i. 399b/11
i.+(rıza-yı ilahi) 394b/18

ilāhiyye : (Ar. is.) Tanrıçılık
i.+ye (evamir-i aliyye-i ilahiyye)
379b/9

i□lām : (Ar. is.) Bildirme, anlatma; mahkeme kararını bildiren belge.
i.+buyurıl- 408a/1
i.+eyle- 380b/8, 394b/1, 402b/16
i.+it- 390b/8, 392a/17, 409b/6

i□lān : (Ar. is.) Açığa çıkarma, belli etme; yayma.
i.+it- 402b/1

ilāveten : (Ar. zf.) İlave, ek olarak.
i. 394a/7

ile : (T. e. ve bağ.) Kelime sonuna gelerek birliktelik, işteşlik, araç, sebep ya da durum anlatan cümleler yapmaya yarar.
i. 375b/10, 375b/14, 375b/16, 375b/3, 375b/9, 376a/1, 376a/19, 376a/21, 376a/24, 376b/22, 376b/5, 377a/18, 377a/20, 377a/22, 377a/25, 377a/4, 377b/10, 377b/12, 377b/13, 377b/19, 377b/2, 377b/2, 377b/22, 377b/5, 378b/13, 378b/17, 378b/20, 378b/24, 379a/1, 379a/12, 379a/16, 379a/23, 379a/6, 379b/15, 379b/20, 379b/20, 379b/3, 379b/4, 380a/11,

380a/25, 380a/9, 380b/11,
380b/13, 380b/15, 380b/16,
380b/19, 380b/2, 381a/13,
381a/13, 381a/21, 381a/22,
381b/10, 381b/12, 381b/17,
382a/14, 382a/15, 382a/23,
382a/25, 382a/3, 382a/7, 382a/8,
382a/9, 382b/23, 383a/1, 383a/24,
383a/4, 383a/8, 383b/15, 383b/3,
383b/5, 383b/6, 383b/8, 384a/11,
384a/13, 384a/13, 384a/17,
384a/25, 384a/7, 384b/10,
384b/11, 384b/12, 384b/15,
384b/2, 384b/4, 384b/6, 385a/20,
385a/3, 385a/5, 385b/10, 385b/17,
385b/18, 385b/3, 385b/5, 386a/10,
386a/14, 386a/24, 386b/14,
386b/16, 386b/17, 386b/24,
386b/9, 387a/11, 387a/12,
387b/24, 387b/3, 388a/9, 388b/11,
388b/12, 388b/14, 388b/16,
388b/17, 388b/19, 388b/23,
388b/6, 389a/12, 389a/19,
389a/22, 389b/10, 389b/23,
389b/3, 389b/5, 390a/10, 390a/11,
390a/20, 390a/7, 390a/9, 390b/21,
390b/7, 390b/9, 391a/9, 391b/17,
391b/22, 391b/3, 391b/6, 391b/7,
392a/15, 392a/17, 392a/17,
392a/18, 392a/24, 392b/17,
392b/25, 393a/12, 393a/2,
393b/10, 393b/13, 393b/16,
393b/25, 393b/4, 394a/11,
394a/15, 394a/17, 394a/7,
394b/11, 394b/16, 394b/24,
394b/3, 394b/5, 394b/6, 395a/2,
395a/23, 395a/24, 395b/10,
395b/11, 395b/15, 396a/1,
396b/11, 397b/23, 397b/25,
398a/20, 398a/23, 398b/1,
398b/11, 398b/12, 398b/14,
398b/17, 398b/22, 398b/4, 398b/8,
398b/9, 399a/1, 399a/3, 399b/4,
400a/17, 400a/19, 400a/21,
400a/24, 400a/25, 400a/4, 400b/2,
401a/12, 401a/13, 401a/3, 401a/9,
401b/3, 402a/21, 402a/4, 402a/5,
402b/1, 402b/12, 402b/21, 402b/3,
403a/13, 403a/20, 403a/23,
403a/24, 403a/8, 403a/8, 403b/2,

403b/3, 403b/6, 403b/8, 404a/22,
404b/9, 405a/17, 405a/20,
405a/23, 405b/24, 405b/4, 405b/6,
406a/13, 406a/14, 406a/21,
406a/22, 406a/24, 406a/5,
406b/14, 406b/2, 406b/4, 406b/8,
407a/15, 407a/24, 407a/7,
407b/18, 408a/10, 408a/13,
408a/16, 408a/18, 408a/20,
408a/3, 408b/19, 408b/23,
409a/20, 409a/5, 409b/11,
409b/14, 409b/18, 409b/23,
409b/5, 410a/1, 410a/10, 410a/12,
410a/14, 410a/20, 410a/22,
410a/25, 410a/5, 410a/9, 410b/13
i.+(hisarları ile) 378a/22
i.+(iskeleleri ile) 378a/22
i.+(meskenet ile) 378a/18
i.+(temlik ile) 378a/23

ilerü : (T. zf.) İleri.
i. 381a/15, 381a/5, 381a/8
i.+çek- 376a/9
i.+getür- 375b/25
i.+si 389a/7
i.+si girüsine bakma- 389a/9
i.+tur- 395b/4

ilet- : (T. fi.) Götürmek,
ulaştırmak.
i.-üb 381a/5

ilgāz : (Ar. is.) Maksadı
gizleme.
i.+eyle- 388b/20

ilhād : (Ar. is.) 1.Gerçek
inançtan dönme, cayma 2.Allah'a
inanmama, dinsizlik.
i. 400b/15

ilkā : (Ar. is.) Bırakma,
bırakılma, terk.
i.+(ferag-ı ilke it-) 407b/20
i.+i na-sevab 392a/14
i.+i sem it- 402b/5
i.+it- 383b/22, 395a/6, 401b/12
i.+sıyla 381b/25

illa : (Ar. e.) -den başka,
meğer; aksi halde; ille.
i. 377b/11, 382b/20, 395b/16,
405a/4, 402a/3

□ **ilm** : (Ar. is.) Bilme, biliş; bilim.
i. 404b/5, 407a/8
i.+(ehl-i ilm) 409a/6
i.+(tahsil-i ilm it-) 407a/15
i.+de 400a/9
i.+e 404a/19
i.+i hadis 408a/11
i.+i tevarih 406b/5
i.+i zahir 408a/2
i.+le (muhabbet-i ilm) 404a/21
i.+ü irfan 393a/16

ilticā : (Ar. is.) Sığınma,
barınma.
i.+eyle- 377b/15, 394a/19
i.+itme- 392a/2

iltifāt : (Ar. is.) 1.Yüzünü çevirip
bakma 2.Dikkat 3.Hatır sorma,
gönül alma.
i.+it- 385b/15
i.+itme- 389b/19
i.+larına 409b/19
i.+larınuñ (su-i iltifat) 382a/12
i.+um (hüsn-i iltifat) 376a/8

iltimās : (Ar. is.) Kayırma; arka,
kayırcı.
i. 392a/17
i.+olın- 382a/5

iltizām : (Ar. is.) Kendi için
lüzumlu sayma; birinin tarafını
tutma.
i.+it- 387a/9

imām : (Ar. is.) Namaz kıldırın
kişi; önde olan; halife olan kişi.
i. 405a/21
i.+da (yemin-i imam) 408a/18
i.+ı 405a/14, 410b/5

İmām □ **Ali** : Çorumlu imam.
i. 405a/13

imāmet : (Ar. is.) İmamlık.
i.+eyle- 410a/22, 410b/4

īmān : (Ar. is.) İnanma, inanç.
i.+la 399b/21

□**imāret** : (Ar. is.) Bayındırlık;
yoksullara yardım dağıtmak için
kurulan hayır kurumu.
i. 399a/11, 399a/19, 399b/2

imdād : (Ar. is.) Yardım.
i.+1 (mahlukat-ı imdad) 394a/9
i.+1 ümid it- 394a/6
i.+izhar it- 388a/5
i.+olm- 391b/22

imdi : (T. bağ.) Şimdi, artık,
buna göre.
i. 391a/4, 410b/7

imtidād : (Ar. is.) Uzama, uzanma;
uzun sürme.
i.+1 izzet 375b/16

imtinā□ : (Ar. is.) Çekinme, geri
durma; olamayış.
i.+it- 408a/16
i.+itme- 382a/5

imtişāl : (Ar. is.) Gerekeni yapma,
bir örneğe göre hareket etme;
alınan emre boyun eğme.
i. 396b/19, 402b/6
i.+i 383a/6
i.+ile 382a/8
i.+it- 407b/24

imtizāc : (Ar. is.) 1.Karışabilme
2.Uygunluk 3.İyi geçinme,
uyuşma.
i.+larına (mizac-ı sıhhat-i
imtizac) 394b/11

imzā□ : (Ar. is.) Bir kimsenin
resmi kağıt gibi belgelerin altına
her zaman aynı biçimde attıkları
isim işareti.
i.+yü hüccet-i niza 381b/3

in- : (T. fi.) Yukarıdan aşağıya
doğru gelmek.
i.-üp 395a/10

inābet : (Ar. is.) Günahlara tövbe
edip Hak yoluna girme.
i.+i 396b/13

inā□**ām** : (Ar. is.) Nimet verme,
iyilik etme.
i.+(inam ü ihsan eyle-) 375b/15
i.+1 am 397a/21

ināme : (Ar. is.) Uyumta,
uyutulma.
i.+it- 390b/24

□**inān** : (Ar. is.) Dizgin; idare
etme, yürütme.
i.+1 azimet 397a/3, 398a/8
i.+1 ihbar 386b/1
i.+ın 389a/21

□**inān-keş** : (Ar. Far. s.) Ölçülü
hareket eden.
i.+ol- 383b/4, 402a/25

□**ināyet** : (Ar. is.) Dikkat, gayret,
özenme; lütuf, iyilik.
i. 376b/2, 396b/11
i.+buyur- 381b/16, 397a/19
i.+buyurılma- 409b/20
i.+i padişahi 397b/4
i.+ler it- 378a/9
i.+leri 376a/15
i.+lerine (kemal-i inayet) 379b/18
i.+olm- 376b/16

inbisāt : (Ar. is.) Yayılma,
açılma, genişleme; ferahlık.
i.+(izhar-ı inbisat) 402a/5

incizāb : (Ar. is.) Çekme, çekilme.
i. 404a/17
i.+(bais-i incizab) 381b/7

□**ind-Allah** : (Ar. zf.) Allah'ın
yanında.
i. 409b/4

□ **ind-et-teftiṣ** : (Ar. zf.) Teftiṣ sonunda.
i. 400b/2

infi □ **āl** : (Ar. is.) Gücenme,
darılma.
i.+ve hayret uyhusından uyan-
388b/7

inhā □ : (Ar. is.) Ulaştırma, yetiştirme.
i.+buyur- 380a/1

inḥinā □ : (Ar. is.) Eğilme, eğrilme,
yay biçimine girme.
i.+dır 400b/12, 400b/13

inḥirāf : (Ar. is.) 1.Dönem,
sapma 2.Doğru yoldan çıkma
3.Değişme, bozulma.
i.+1 hatır 392b/22
i.+1 müşahede-i yeñiçeri 392a/19

in □ **iḳād** : (Ar. is.) Bağlanma,
kurulma, toplanma.
i.+1 cemaat-i cedide 399a/10

inkār : (Ar. is.) Yaptığını
saklama, gizleme; reddetme.
i. 404b/11
i.+eyle- 400b/13

inḳulāb : (Ar. is.) Değişme,
devrim.
i.+ın 386a/15

inḳiyād : (Ar. is.) Boyun eğme,
teslim olma.
i. 379b/9, 381a/20
i.+(kemal-i inḳiyad ve itaat)
380b/6
i.+ın (mezid-i itaat ve inḳiyad)
379b/18
i.+ına (hüsn-i inḳiyad) 380b/21
i.+ların 402b/1

inṣāf : (Ar. is.) Merhamete,
vicdana dayanan adalet.
i.+(kemal-i insaf) 402b/4

insānī : (Ar. s.) İnsanla ilgili,
insanca.

i.+(nefs-i kudsi-i insani) 399a/24

inṣırāf : (Ar. is.) Geri dönme,
çekilip gitme.
i.+la (izn-i inṣıraf) 379b/15

inṣā □ : (Ar. is.) Yapma, yapılma;
vücuda gelme; kaleme alma.
i.+da 406a/22
i.+it- 382b/4
i.+sı 406a/25
i.+sına 405b/10
i.+ya 403b/2

in-ṣā □ **allah** : (Ar. cüm.) Allah isterse,
Allah nasip ettiyse.
i.+1 teala 376a/10

intifa □ : (Ar. is.)
Faydalanma.
i.+it- 399a/12

intiḥāb : (Ar. is.) Seçme, seçilme;
seçim.
i.+it- 388b/19, 390b/1

intikāl : (Ar. is.) 1.Bir yerden
başka bir yere gitme, göçme
2.Birinden diğere gitme 3.Ölme.
4.Babadan kalma miras 5.Bir
konudan diğere geçme.
i. 397b/19
i.+(ahrete intikal it-) 390b/10
i.+ini 402b/24
i.+it- 393a/20, 393b/20, 401a/17,
402b/11, 410b/14

intikām : (Ar. is.) Öc alma.
i.+1 390a/15
i.+ına (dam-ı intikam) 391b/5
i.+ından (tig-i intikam) 393b/19

intisāb : (Ar. is.) Birine mensup
olma; bir yere bağlanma; birinin
adamı olma.
i.+ına (cenab-ı hilafet-i intisab)
397a/10

intişāf : (Ar. is.) 1.Hakkını tamamen alma; 2.zaman yarısı bulma.
i.+uñ 402b/4

intizām : (Ar. is.) Nizamlı, tertipli, düzgün olma.
i.+ı 380b/5
i.+ı alem 379a/8

intizār : (Ar. is.) Bekleme; gözleme.
i. 383a/19, 383b/14
i.+da 382a/10
i.+dan 401b/13

inzāl : (a.i) İndirme, indirilme.
i.+eyle- 394b/8

inzivā□ : (Ar. is.) Bir köşeye çekilme; dünya işlerinden vazgeçme.
i. 397b/14

ip : (T. is.) İp, iplik.
i. 409a/24

ir- : (T. fi. ve yar. fi.) Ermek, ulaşmak, varmak.
i.-dikde 380a/19
i.-esiz (maksuda ir-) 393b/23
i.-icek 398a/16
i.-iş 378b/18
i.-mişdir (kemale ir-) 409a/14
i.-üp 399b/15
i.-üp (encama ir-) 388a/17

irād : (Ar. is.) Getirme, söyleme.
i.+olın- 408a/21

irāde : (Ar. is.) Dileme, isteme; emir, ferman.
i.+sine 382a/19

i□rāz : (Ar. is.) Yüz çevirme; çekinme, sakınma.
i. 393a/23
i.+ı 402b/9
i.+it- 385a/14

irci□ : ?
i. 398b/4

irdir- : (T. fi.) Erdirme, ulaştırma.
i.-di 385a/21

□irfān : (Ar. is.) Bilme, anlama; kültür.
i.+da (ilm ü irfan) 393a/16

irgām : (Ar. is.) Yere sürtme, hakir kılma, galip olma, kahretme.
i.+(pençe-i irgam) 398a/20

iriş- : (T. fi.) Erişmek, ulaşmak.
i.-dik 389a/10
i.-diler 388b/25
i.-düğine (selamet-i bekasına iriş-) 379a/3
i.-elim 389a/12
i.-irdim 410b/2
i.-üp 378b/22, 385b/18, 389a/8, 392b/20, 410b/3

irişil- : (T. fi.) Erişilmek, ulaşılmak.
i.-mez 388b/16

irişme- : (T. fi.) Erişmemek, ulaşmamak.
i.-gin 380b/16

irme- : (T. fi.) Ermemek, ulaşmamak.
i.-z 383b/17
i.-z (eli irme-) 393a/16

irsāl : (Ar. is.) Gönderme, yollama, koyverme.
i.+(ihzar ve irsal eyle-) 391b/12
i.+buyur- 382a/9, 391b/3, 402b/10
i.+eyle- 379b/3
i.+it- 386a/2, 387b/9, 392b/8, 399a/2
i.+olın- 382a/19, 393b/6, 394a/23, 394b/1, 397a/23

irşād : (Ar. is.) Doğru yolu gösterme, uyarma; İrfan sahibi birinin doğru yolu göstermesi.
i. 385a/20, 407b/12
i.+a 408a/10
i.+a (meblag-ı irşad) 407a/3

irtesi : (T. s.) Herhangi bir zamanın ardından gelen zamanı gösterir.
i. 388a/19
i.+gün 380b/23

irihāl : (Ar. is.) Göçme; ölme.
i.+e 376b/20

irtikāb : (Ar. is.) Bekleme, gözleme.
i.+itme- 407a/19

işābet : (Ar. is.) Rast gelme, yerini bulma.
i.+i (güftar-ı isabet-i medar) 393a/22

işābet-ārā (Ar. Far. s.) İsbetli.
i.+ları (ray-ı isabet-ara) 379a/5

isā□et : (Ar. is.) Kötülükte bulunma.
i.+gör- 384b/20

İsağoci : Medreselerde okutulan ilk mantık kitabı.
i. 406b/21

işāl : (Ar. is.) Vardırma, ulaştırma.
i.+i hasaret 392a/11
i.+it- 394a/12, 398a/24

işbāt : (Ar. is.) Şahit ve delil göstererek doğrusunu meydana çıkarma; var etme.
i.+ı vacib 406b/16
i.+it- 379b/20

İsfendiyār-ogh İsmā□il Beg :
Fatih Sultan Mehmet döneminde Sinop'ta hüküm süren bey.
i.+ogh İsmail beg 399b/16

iskele : (İt. T. is.) Deniz taşıtlarının yanaştığı denize doğru uzanan yer.
i.+leri ile 378a/22
i.+lerin 392a/21
i.+si 385b/18
i.+sinde (ahırlı iskelesi) 380a/10

İskender : İ.ö. 356–323 târihleri arasında yaşayan ve hüküm sürdüğü 13 yıl içerisinde bilinen dünyanın büyük bir kısmını egemenliği altına alarak Yunanistan'dan Hindistan'a uzayan bir imparatorluğa egemen olan Büyük İskender.
i.+(daver-i iskender) 398b/13

İskidār : Üsküdar
i. 390b/5

İskilīb : Çorum'un bir ilçesi.
i.+de 408a/4

İslām : (Ar. is.)
Hz.Muhammed'in Allah tarafından tebliğine memur olduğu din; bu dinde olan kimse; müslüman.
i.+(ahali-yi islam) 395a/16
i.+(nasb-ı alam-ı islam) 381b/18
i.+da (huzur-ı padişah-ı islam) 387a/8
i.+uñ (sultan islam) 401b/21

İsmā□il : Şah İsmail; (1487 - 1524)
İran Safevi Devleti'nin kurucusu. Osmanlı Devletini yıkmak için Anadolu'yu karıştırmayı düşünüyordu. Osmanlı şehzadeleri arasındaki saltanat mücadelesinin yoğun olduğu bir dönemde, Şah İsmail'in Anadolu'ya gönderdiği Nur Ali Halife, kendisine katılan Türkmen süvarileri ile Tokat'a girdi ve burada Şah İsmail adına hutbe okuttu. Ayrıca Şahkulu da Antalya'da bir isyan başlattı. Yavuz Sultan Selim tahta geçince,

taht mücadeleleri bitti. Yavuz Sultan Selim ilk olarak Anadolu'daki Şah taraftarlarına karşı harekete geçti. Anadolu'daki Şah İsmail taraftarlarını ortadan kaldıran Yavuz Sultan Selim, savaş hazırlığı yapmaya başladı. Hazırlıklarını tamamlayan Yavuz Sultan Selim, 23 Ağustos 1515'de Çaldıran Ovası'nda yapılan savaşta Şah İsmail'i yendi. Bu yenilgiden sonra eski cesaretini kaybeden Şah İsmail, günlerini ayrı ayrı şehirlerde geçirdi. 1524'de öldükten sonra Erdebil'de Şeyh Safiyüddin'in yanına gömüldü. Şair de olan Şah İsmail, Hatayi mahlasıyla Türkçe şiirler yazdı.
i.+(şah ismail) 389b/23, 389b/9

işmet : (Ar. is.)
Masumluk, günahsızlık, temizlik.
i.+imi (zeyl-i ismet) 396b/9

isnād : (Ar. is.) Bir şeyi, birisi için yaptı deme; iftira; dayandırma.
i.+eyle- 385b/25
i.+ı taksir it- 387a/3

İstanbul : Osmanlı'nın başşehri; İstanbul.
i. 392a/21, 394b/7, 398b/13, 399a/9, 401a/25, 405a/24
i.+a 383a/24, 385a/2, 385a/20, 391a/12, 391a/16, 393b/22, 398b/10, 399b/19, 401a/7, 402b/25, 403a/16, 403a/19, 403a/2, 403a/22, 403a/24, 403b/6, 405a/16, 405b/2
i.+a (dar-üs-saltana-i istanbul) 393b/12
i.+a (mahrusa-i istanbul) 394b/4
i.+da 379a/15, 399b/23, 401b/2, 408a/22, 410b/15
i.+dan 397b/19

iste- : (T. fi.) Dilemek.
i. 378a/14

i.-dikleri 395b/23
i.-diler 386b/17
i.-mişdim (mühlet iste-) 399b/20
i.-mişler 400b/7
i.-rseñ 408b/18
i.-rseñiz 378b/3
i.-rsin 404b/4
i.-yüp 406b/8

isticābet : (Ar. is.) Duanın Allah tarafından kabul olunması.
i.+i (cay-ı isticabet-i dua) 398b/20

isti□cāl : (Ar. is.) Acele etme, çabuklandırma.
i.+(kemal-i istical) 383b/15, 388a/9
i.+(kemal-i istical ile) 387a/11
i.+(vech-i istical) 378b/24, 385b/19
i.+bırak- 385b/9
i.+e doyma- 388b/21

isticāze : (Ar. is.) İzin isteme; yazılıp sunulan bir manzume için para isteme.
i.+eyle- 379a/20
i.+it- 410b/25

istid□ā : (Ar. is.)
Yalvararak isteme; dilekçe.
i.+(rica ve istida eyle-) 383a/20
i.+eyle- 398a/14
i.+yı ama 405a/20

isti□fā : (Ar. is.) Affını isteme; bir işten ayrılma.
i. 392a/13

istifāde : (Ar. is.) Yararlanma; bir şey öğrenme.
i.+it- 406b/10

istifsār : (Ar. is.) Sorma, sorulma.
i.+it- 380b/18

istiftā□ : (Ar. is.) Fetva almak isteme; müftüye başvurma.
i.+it- 379b/11

istiğrāk : (Ar. is.) Dalma, içine gömülme; kendinden geçme; boğulma.
i.+a (alem-i istigrak) 408b/5
i.+larından (kemal-i istigrak) 400b/10

istiḥbār : (Ar. is.) Haber ve bilgi alma; duyma.
i. 383a/10
i.+it- 380b/19

istiḥdām : (Ar. is.) Kullanma, hizmete kabul etme.
i.+itme- 403b/9

istiḥkāk : (Ar. is.) Hakkı olma, hak kazanma; hak kazanılan şey.
i.+(esbab-ı istihkak) 394a/8
i.+a 394a/8
i.+bul- 391b/23

istiḥsān : (Ar. is.) Beğenme, beğenilme; güzel bulma.
i.+(karin-i istihsan) 381b/22

istiḥvān : (Ar. is.) Hainlik (?)
i.+ın 409a/5

istikā : (Ar. is.) Olmasını bekleme, olacak diye endişelenme.
i.+dan 408b/10

istikāmet : (Ar. is.) Doğruluk, doğru hareket; bir şeyin bir tarafa doğrulması.
i.+i tıyn 402b/3

istikbāl : (Ar. is.) Gelecek zaman.
i. 380a/11, 391b/12
i.+(ecel-i istikbal it-) 389b/2
i.+eyle- 377b/5, 389b/12
i.+it- 379b/5, 394b/6, 398b/12, 398b/15, 401b/16

istiklāl : (Ar. is.) Kimseye bağlı bulunmama; az bulma.
i.+bul- 392b/16

istikşāf : (Ar. is.) Keşfetmeye çalışma, araştırma.
i.+olın- 394a/18

istilā : (Ar. is.) Bir yeri kuvvet kullanarak ele geçirme; yayılma, kaplama.
i.+sını 393b/16

istimā : (Ar. is.) İşitme, dinleme; dinleyip kabul etme.
i.+eyle- 389b/10, 403b/13
i.+i mevlud it- 408a/24
i.+it- 376a/21, 388b/2, 388b/7, 399b/18, 402b/24
i.+olın- 375b/1

istimālet : (Ar. is.) Gönül çekme; teselli etme.
i.+ler it- 383b/17

istimdād : (Ar. is.) Medet, yardım isteme.
i. 403b/24
i.+it- 408a/14

istinād : (Ar. is.) Dayanma, güvenme.
i.+ın 379b/18
i.+it- 407b/24
i.+ları (besat-ı istinad) 394a/21

istinās : (Ar. is.) Alışma; ürkekliği kalmama.
i.+it- 390a/6

istirāhat : (Ar. is.) Rahat etme, dinlenme.
i. 388a/17, 396a/20
i.+dan (pister-i istirahat) 388a/19
i.+i (pister istirahati) 393a/15

istirşād : (Ar. is.) Hak yoluna gitmek isteme.
i.+it- 398a/12

istirzā : (Ar. is.) Razılık isteme.
i. +y1 sipah392b/2

istizān : (Ar. is.) İzin isteme;
danışma.
i.+ından 384b/19
i.+it- 376b/10, 385a/16

işyān : (Ar. is.)
İtaatsizlik, boyun eğmeme;
ayaklanma.
i.+uñ 385b/24

iş : (T. is.) Çalışma, iş.
i.+e 394a/14
i.+gör- 388b/25

işār : (Ar. is.) Yazı ile bildirme,
haber verme.
i.+eyle- 409b/5
i.+it- 404b/9, 408a/17

işāret : (Ar. is.) Bir şeyi kaş, göz,
el ile gösterme; iz, alamet.
i.+i 408b/19
i.+i aliyye 380a/10
i.+lerine 384b/10
i.+ol- 396b/16
i.+olm- 390a/25

işgāl : (Ar. is.) 1.Meşgul etme
2.İşten alıkoyma 3.Tutma
i.+i (kesret-i işgal-i saltanat)
396b/12

işit- : (T. fi.) Duymak.
i.-dikde 386a/16
i.-dim 376a/2
i.-dün 378b/8
i.-mişlerdir 410a/22

işrāb : (Ar. is.) 1.İçirme 2.Bir
maksadı kapalı olarak anlatma.
i.+it- 377a/15, 385a/12

işrāk : (Ar. is.) Doğma,
ışıklandırma.
i. 402b/15
i.+vakti 408b/4

işret : (Ar. is.) İçki; içki içme.
i.+e (ayş ü işret) 387a/18

işrīn ve tisā-mi : (Ar. s.)
Miladi 920 senesi.
i.+de 407a/21, 408a/4

işte : (T. zf.) Bir şeye işaret edilirken
söylenir.
i. 377b/16, 378b/16

iştibāh : (Ar. is.) Şüphelenme.
i. 384b/23
i.+(dergah-ı felek-i iştibah)
396b/20
i.+(mazanne-i iştibah) 391a/22
i.+a (bar-gah-ı felek-i iştibah)
394b/21
i.+dan (dergah-ı felek-i iştibah)
394a/22

iştigāl : (Ar. is.) Meşgul olma, bir
şeyle uğraşma.
i.+den 392a/16
i.+göster- 381b/17
i.+i özr 401a/9

iştihār : (Ar. is.) Şöhret bulma, ün
alma.
i.+bul- 389b/22, 396a/10, 407b/15

iştirā : (Ar. is.) Satın
alma, alınma.
i.+it- 404a/24
i.+yı harir it- 402a/13

iştirāk : (Ar. is.) Ortak olma,
ortaklık.
i. 390b/16

iştiyāk : (Ar. is.) Şevklenme,
özleme.
i.+ın 379b/14

it- : (T. yar. fi.) Et- yardımcı
eylemi.
i. 377b/21
i.-adam it- 376a/10
i.-add it- 394a/8
i.-adem-i güzide it-) 398a/3
i.-afv it- 402a/3
i.-akın it- 375b/11, 376a/2
i.-amel it- 380a/5

i.-aram it- 382b/18, 383b/9
i.-araste it- 389a/4
i.-arz-ı eşraf ü sadat it- 391b/21
i.-arz it- 376b/15, 379b/19,
381a/2, 392a/15, 401b/18,
402b/25, 404a/15
i.-arz itme- 405a/19
i.-azim-i seherler it- 385a/1
i.-azm it- 382b/1
i.-bahşişler ve nevazişler it-
387a/15
i.-bend it- 410b/3
i.-beyaz it- 405b/20
i.-bi-can it- 396a/3
i.-bina it- 406a/4, 407b/15,
408a/22
i.-bünyad it- 410b/21
i.-can ü başların feda it- 384b/9
i.-cay-gah it- 387a/20
i.-celb it- 402b/5
i.-cem-i ecnad it- 395b/12
i.-cem it- 386a/20, 386a/5, 386b/7
i.-cemiyyet-i has it- 378a/16
i.-ceng it- 384b/7
i.-cenk it- 381a/3
i.-cereyan it- 390a/11
i.-cesaret it- 387a/6, 409a/25
i.-cevab it- 401b/18
i.-cezm it- 382b/1
i.-cülus it- 392b/3, 394a/5,
400a/23
i.-cüret it- 397b/5
i.-dahl it- 401b/25
i.-dalal-i galebe it- 386b/8
i.-davet it- 388a/15, 401a/18,
407b/16, 408a/15, 410a/20
i.-def-i yed it- 398a/13
i.-devlet-i erzani it) 376a/7
i.-divan it- 380b/17
i.-duhul it- 377a/4, 391b/4
i.-ecel-i istikbal it- 389b/2
i.-eda-i namaz it- 398b/17
i.-eda it- 387b/9, 399b/1, 401b/11,
404b/9, 410a/10
i.-endişelik it- 376b/25
i.-erlermiş (mübaşeret it-) 375b/3
i.-erseñiz (idersenwiz) 395b/17
i.-feragat it- 401a/21
i.-feramuş it- 399a/20
i.-ferman it- 395b/18

i.-feryad it- 377a/12
i.-feth-i kelim it- 381b/6
i.-feth it- 392b/19
i.-geşt it- 388a/20
i.-gıda it- 384a/11
i.-gulüvv it- 393a/9
i.-guş it- 376a/16
i.-güzar it- 393b/22
i.-güzer it- 376b/19, 407b/4
i.-hac it- 409a/2
i.-hadd it- 401b/4
i.-haddinden tecavüz it- 387b/5
i.-halas it- 392a/8, 405a/9
i.-hall it- 408a/3
i.-hareket it- 384b/13, 388b/15,
388b/4
i.-havale it- 389b/25
i.-hayır dua it- 397a/10
i.-helak it- 389b/14
i.-heyecan it- 387b/13
i.-hıram it- 381b/20, 404a/13
i.-hidmet it- 375b/24
i.-hikayet it- 376a/15, 394a/24,
400b/11
i.-hitab-ı müstetab it- 395b/21
i.-hitab it- 378a/8, 379b/7,
390b/21, 395b/7
i.-hudus it- 379a/15
i.-huruc it- 380a/23, 383a/14,
386a/5, 395a/14, 408b/23, 382b/3
i.-hücum it- 383b/24
i.-hükümet it- 386a/7
i.-ısga it- 379b/7
i.-ibka it- 392a/17
i.-iblag it- 382a/4
i.-ibram it- 398a/11
i.-iclas it- 397a/14
i.-ihata it- 384a/6
i.-ihda it- 399b/25
i.-ihityar it- 395b/19
i.-ihrac it- 410b/8
i.-ihsan it- 378b/7
i.-ihsan ü temlik it- 378a/10
i.-ihtilat it- 377a/20
i.-ihtiyar-ı kaza-i kasabat it-
406a/18
i.-ihtiyar it- 376a/3, 392b/3,
395b/17
i.-ihya-i leyal it-) 410b/17
i.-ihzar it- 409b/3

i.-ikamet it- 391a/1, 397a/17
i.-iktida it- 404a/19
i.-iktiza it- 376b/6, 377a/20
i.-ilam it- 390b/8, 409b/6
i.-ilka it- 395a/6, 401b/12
i.-iltifat it- 385b/15
i.-imdad-ı ümid it- 394a/6
i.-imtisal it- 407b/24
i.-iname it- 390b/25
i.-inayetler it- 378a/9
i.-inşa it- 382b/4
i.-intifa it- 399a/12
i.-intihab it- 388b/19, 390b/2
i.-intikal it- 401a/17, 402b/11,
410b/15
i.-iraz it- 385a/14
i.-irsal it- 392b/8, 399a/2
i.-isal it- 398a/24
i.-isnad-ı taksir it- 387a/3
i.-isticaze it- 410b/25
i.-istifade it- 406b/10
i.-istifta it- 379b/11
i.-istikbal it- 379b/5, 394b/6,
398b/12, 398b/15, 401b/17
i.-istima-i mevlud it- 408a/24
i.-istima it- 402b/24
i.-istimaletler it- 383b/17
i.-istinad it- 407b/24
i.-istirşad it- 398a/13
i.-istizan it- 376b/10
i.-işar it- 404b/9
i.-işrab it- 377a/16
i.-iştiray-ı harir it- 402a/13
i.-iştiray it- 404a/24
i.-ita it- 382a/8
i.-itaat it- 393b/12
i.-itam it- 409a/8
i.-itimad it- 388b/20
i.-itihad it- 395b/11
i.-ittiba it- 393b/4
i.-ittifak it- 380b/24
i.-izaz it- 379b/15
i.-izhar-ı renciş it- 402a/15
i.-izhar it- 410a/3
i.-kabal it- 376b/10, 402a/11,
402b/10
i.-kat-ı alaka it- 377a/3
i.-kat-ı merahil it- 398b/2
i.-kat it- 395a/19
i.-katl it- 406a/15

i.-kesb-i safa it- 407a/8
i.-ketm it- 386b/23
i.-kezm it- 402a/25
i.-kıyam it- 388a/19
i.-kifayet it- 405a/8
i.-mahv ü na-bud it- 385a/10
i.-masun it- 396b/9
i.-mazul it- 407a/7
i.-men it- 378b/10
i.-mesrur ve pür-hubur it- 378a/11
i.-meyl it- 376a/1, 376a/13
i.-muavedet it- 401b/2
i.-muhabbet it- 404a/23, 410b/5
i.-muhatap it- 397b/17
i.-mukarrer it- 381b/8
i.-murad it- 395b/17
i.-muvafakat it- 400b/4
i.-mübaşeret it- 377a/7, 377b/11,
395a/8, 405b/19
i.-mülakat it- 377a/25, 387a/10,
407b/13
i.-müretteb ve üstüvar it- 381a/12
i.-mürur u ubur it- 378b/25
i.-müşahede it- 381b/24, 383b/23
i.-müşavere it- 383a/11
i.-mütabaat it- 389b/9, 397b/9
i.-mütevccih it- 396b/5
i.-nakl it- 384b/6, 389b/17,
400b/14, 407a/20, 408b/22,
410b/4
i.-nasihat it- 404a/6, 409a/20
i.-nasihatler it- 378b/21
i.-nazar it- 385a/25, 385b/3
i.-nefel it- 386a/25
i.-nida it- 407b/4
i.-nigah it- 390a/22, 390a/3
i.-nisar it- 375b/21
i.-niyam it- 381b/19
i.-nüzul it- 401b/7
i.-pare pare it- 396a/3
i.-pend it- 387b/3
i.-pervaz it- 398b/5
i.-pür-hubur-ı zuhur it-) 396a/12
i.-ram it- 377b/13
i.-reca-yı tekrim ve iclal it-)
381a/23
i.-redd it- 384b/8
i.-rica it- 397b/21
i.-rikkat-i galebe it- 398a/16
i.-rikkat it- 404b/25

i.-rivayet it- 384b/13
i.-rücu it- 380a/6
i.-say ü ihtimam it- 376a/25
i.-seb it- 407b/2
i.-senet it- 383b/13
i.-ser-asker it- 395b/1
i.-ser-keşlik it- 387b/1
i.-serdar it- 384a/19
i.-serzeniş it-) 377a/17
i.-sudur it- 382a/12, 383b/10,
392a/25
i.-süluk it- 390b/22, 407b/11
i.-şad it- 382b/8
i.-şar it- 381b/21
i.-şayi it- 386a/23
i.-şerm it- 381a/25
i.-şitab it- 393b/22
i.-şübhe perdesin baz it- 391b/17
i.-şükr-i bi-payan it- 394b/2
i.-şüru it- 381a/20, 409a/2
i.-taalluk it- 380a/10
i.-taayyüş it- 392b/24
i.-tabir it- 404a/3
i.-tabiye it- 390a/1
i.-tahallüf it- 393b/20
i.-tahassun it- 392b/12, 392b/18
i.-tahkik it- 383b/2
i.-tahrik it- 401b/12
i.-tahrir it- 401a/1
i.-tahsil-i ilm it- 407a/15
i.-takdim ve tetmim it-) 398a/10
i.-takdir it- 388a/23
i.-takib it- 386a/25
i.-takrir it- 378b/22, 383a/6
i.-talik-i fevaid it- 400a/1
i.-tamam it- 382a/6
i.-tar-mar it- 389a/12
i.-tasarruf it- 377b/20, 378a/23
i.-taviz it- 382a/22
i.-tayin it- 377b/21, 399b/18
i.-tayy-ı menazil it- 398b/2
i.-tedarik it- 376b/14
i.-tedbir it- 381a/4
i.-tefsir-i mütalaa it- 406a/9
i.-teheccüd it- 410a/18
i.-tekaüd it- 407a/25
i.-tekeffüf it- 390b/4
i.-teklif it- 401a/18
i.-tekmil it- 402b/23, 407a/20
i.-temessük it- 383a/20

i.-temlik it- 397b/23
i.-tenbih it- 395a/11
i.-tenzih it- 400b/16
i.-tenzil it- 401b/13
i.-terakki it- 402b/11
i.-terbiye it- 406b/12
i.-terk-i tedris it- 406b/14
i.-terk it- 389a/24, 404a/22
i.-teslim it- 396a/8
i.-tesliye it- 382a/13
i.-teşebbüs it- 375b/1
i.-tevahhuş it- 397b/14
i.-tevakkuf it- 380a/10, 383a/4
i.-tevcih it- 396b/7
i.-teveccüh it- 383a/8, 387a/12,
389b/11, 408a/20
i.-tevfir it- 405b/10
i.-tezyin it- 388a/10
i.-tulu it- 382a/10
i.-üryan it- 386b/15
i.-vaz it- 399b/20
i.-vazife tayin it- 390b/2
i.-veda it- 380a/17, 388b/11
i.-vefat it- 401a/25, 403a/9
i.-yer it- 385b/7
i.-yoldaşlık ve hizmet it- 376a/6
i.-zamime it- 382a/14
i.-zann it- 406b/1
i.-zıkr it- 376a/18, 402a/15,
409a/18
i.-ziyafet it- 390b/3
i.-zuhur it- 376b/22, 383a/18,
391a/6, 393a/8, 395b/14
i.-di (ahrete intikal it-) 390b/10
i.-di (ar it-) 405a/11
i.-di (civar-ı rahmete rihlet it-)
399b/23
i.-di (eda it-) 387b/4
i.-di (ferman it-) 401b/16
i.-di (fıkr it-) 392b/1
i.-di (hasıl it-) 407b/12
i.-di (hasr it-) 404b/15
i.-di (iblag it-) 402b/20
i.-di (ihsan ve nevazişler it-)
388a/14
i.-di (iltizam it-) 387a/9
i.-di (istinaz it-) 390a/6
i.-di (işar it-) 408a/17
i.-di (itiraf it-) 390a/19
i.-di (ittisal it-) 401a/16

i.-di (izhar it-) 405a/10
i.-di (karar it-) 381a/12
i.-di (mülâhaza it-) 394a/6
i.-di (naib it-) 406b/12
i.-di (nüzul it-) 388a/10
i.-di (secde it-) 390a/24
i.-di (setr-i al it-) 390a/7
i.-di (teslim it-) 397a/11
i.-di (teveccüh it-) 392b/4
i.-di (tulu it-) 396a/17
i.-di (vefat it-) 400a/16, 400a/8,
400b/24, 406b/15, 406b/4, 407a/2
i.-dik 401a/6
i.-dik (abes it-) 401a/5
i.-dik (afv it-) 402a/5
i.-dik (hades it-) 401a/5
i.-dik (sual it-) 402b/14
i.-dik (vaz it-) 390a/20
i.-dikde (cülus it-) 401b/20
i.-dikde (duhul it-) 384b/21
i.-dikde (fehmi it-) 408a/14
i.-dikde (feth it-) 409a/15
i.-dikde (iblag it-) 379b/6
i.-dikde (imtina it-) 408a/16
i.-dikde (istima it-) 399b/18
i.-dikde (mülakat it-) 389b/23
i.-dikde (nazar it-) 386b/11
i.-dikden 398b/23, 405b/25
i.-dikden (def it-) 388a/15
i.-dikden (ifade it-) 403a/3
i.-dikden (kesb it-) 407b/10
i.-dikden (telemmüz it-) 401a/9
i.-dikden (tellemmüz it-) 406b/23
i.-dikden (ulum it-) 400a/10
i.-dikden-sonwra 379b/7
i.-dikleri 379b/24, 392a/13
i.-dikleri (dua it-) 385a/18
i.-dikleri (emr it-) 385b/12
i.-dikleri (muamele it-) 383a/3
i.-dikleri (muhalefet it-) 402a/20
i.-dikleri (revane it-) 380b/16
i.-dikleri (sarf it-) 392a/9
i.-dikleri (tertib it-) 386b/12
i.-diklerin (harab it-) 392a/15
i.-diklerinde (arz it-) 401b/18,
409a/11
i.-diklerinde (ceng it-) 386b/10
i.-diklerinde (istima it-) 376a/21,
388b/2
i.-diklerinde (istizan it-) 385a/16

i.-diklerinde (sual it-) 401b/17,
404a/1
i.-diklerinde (teveccüh it-)
386b/19
i.-diklerini (şehadet it-) 402b/25
i.-diler 376b/10, 388b/23, 402b/12
i.-diler (arz it-) 382b/17
i.-diler (ata it-) 382a/24
i.-diler (azm it-) 384a/15
i.-diler (bina it-) 410b/19
i.-diler (derc it-) 388a/1
i.-diler (ferag-ı ilka it-) 407b/20
i.-diler (feramuş it-) 376a/20
i.-diler (hicret it-) 410a/6
i.-diler (hitab it-) 404b/16
i.-diler (iclas it-) 401b/17
i.-diler (ifham it-) 382b/22
i.-diler (ilam it-) 392a/17
i.-diler (ilan it-) 402b/1
i.-diler (ilka it-) 383b/22
i.-diler (imdad izhar it-) 388a/5
i.-diler (isal it-) 394a/12
i.-diler (istifsar it-) 380b/18
i.-diler (istihbar it-) 380b/19
i.-diler (istima it-) 388b/8
i.-diler (istimdad it-) 408a/14
i.-diler (ittifak it-) 388b/17
i.-diler (katl it-) 400b/2
i.-diler (memur it-) 405b/10
i.-diler (müstağrak it-) 385b/13
i.-diler (müşahede it-) 407b/21
i.-diler (pür-tab it-) 390b/1
i.-diler (revane it-) 402a/11
i.-diler (rica it-) 392a/14
i.-diler (rücu it-) 404a/4
i.-diler (tahrik it-) 391b/9
i.-diler (tasmim it-) 397b/17
i.-diler (tayin it-) 406b/19,
410b/21
i.-diler (tehniyet it-) 407b/25
i.-diler (tenbih it-) 383b/9
i.-diler (tesvid it-) 379a/19
i.-diler (teveccüh it-) 393b/14
i.-diler (uruc it-) 395a/14
i.-diler (vakf it-) 404b/1
i.-diler (yortum it-) 388b/23
i.-dim (amel it-) 408b/19
i.-dim (arz it-) 404a/10
i.-dim (büka it-) 404a/15
i.-dim (cem it-) 402b/4

i.-dim (dualar it-) 409b/24
i.-dim (eda it-) 402a/7
i.-dim (halas it-) 400b/6
i.-dim (kabul it-) 410b/13
i.-dim (kelam-ı sem it-) 402b/5
i.-dim (rica it-) 403b/21
i.-düği 388b/10, 390a/5, 394a/14, 394a/9
i.-düği (irsal it-) 386a/3, 387b/9
i.-düği (meşrut it-) 406a/4
i.-düği (perişan it-) 407b/21
i.-düği (sarf-ı makdur it-) 387a/22
i.-düği (sifariş it-) 405a/19
i.-düği (tayin it-) 408a/23
i.-dügim 403b/20
i.-dügimi (sefer it-) 409b/6
i.-dügün (ihtiyar it-) 382a/11
i.-dügün (isbat it-) 379b/20
i.-dügün (kelime-yi şehadet it-) 400b/7
i.-dügün (sifariş it-) 409b/6
i.-dügün (vasiyetler it-) 409b/5
i.-dügünden (ifşa-yı raz it-) 403b/13
i.-dügüne (iktiza it-) 388b/4
i.-dügünü (davet it-) 402b/16
i.-dügünü (hutor it-) 393b/8
i.-dügümüzde (sual it-) 408b/3
i.-dügün (işrab it-) 385a/12
i.-dük (cem it-) 384a/13
i.-dük (ihtiyar it-) 390a/12
i.-dün (huruc it-) 390a/10
i.-dün (nazar it-) 378b/6
i.-dün (taarruz it-) 390a/18
i.-e (ide) 378b/10, 383b/10, 387b/13, 390b/25, 391a/1, 391a/6, 392b/3, 410b/25
i.-eçegine (ideçegine) 382b/1
i.-ecekleri (idecekleri) 396a/3
i.-eler (ideler) 382a/22, 382b/8, 385a/10, 387a/6, 388b/4, 394a/8, 401a/18, 407b/24
i.-elim (idelim) 377b/13, 378a/23
i.-emez (idemez) 377b/11
i.-en (iden) 379a/15, 380a/10, 380a/23, 381b/19, 382a/12, 382b/3, 383a/14, 392a/25, 392b/24, 398b/12, 402a/14
i.-enler (idenler) 376a/16
i.-enlerdir (idenlerdir) 376a/6

i.-enlere (idenlere) 390b/3
i.-enleri (idenleri) 386a/25
i.-enlerün (idenlerün) 384b/13, 384b/9, 395a/8
i.-er (ider) 376a/18, 377a/7, 378a/8, 378b/21, 378b/22, 378b/25, 378b/5, 384b/6, 384b/8, 385b/3, 387b/5, 389a/24, 399a/2, 400b/14, 402b/5, 404a/19, 405a/8
i.-er (vefat it-) 408b/9
i.-erdi (iderdi) 390a/11, 399b/20, 401a/1, 401b/11, 401b/13, 404a/6, 404b/9, 404b/9, 406b/1, 407a/20, 408b/22, 409a/8, 410b/4
i.-erdi (iderlerdi) 384b/13
i.-erdim (iderdim) 406a/15
i.-erek (iderek) 390b/4
i.-erim (iderim) 379b/11, 397b/21
i.-erken (iderken) 381a/23, 388a/20, 391b/21, 401b/7, 406a/9, 407b/4, 408a/24
i.-erler (iderler) 388b/15, 389b/17, 395a/11, 395a/6, 396a/3, 396a/8, 399a/12, 399a/20, 410b/8
i.-erlerdi (iderlerdi) 390a/3, 404a/3, 408a/3, 410b/17
i.-ermiş (idermiş) 400b/16
i.-ermiş (kesr it-) 409a/5
i.-erse (iderse) 376a/7, 381a/3, 382b/18, 385b/15, 387b/1, 393b/22, 395b/14
i.-erseñ (iderseñ) 395b/18
i.-ersenwüz (idersenwüz) 402a/3
i.-erüz (iderüz) 389a/12, 395b/19
i.-esiz (idesiz) 409b/6
i.-evüz (idevüz) 380a/5, 381a/4, 383a/4, 387b/9
i.-eyorken (ideyorken) 386a/7
i.-eyüz (ideyüz) 378a/11
i.-icek (idicek) 376b/15, 380a/6, 381b/24, 382a/6, 383a/18, 383a/6, 383b/2, 383b/23, 384a/6, 385a/14, 386b/8, 387b/3, 388a/23, 390b/8, 392b/19, 393a/8, 398a/10, 398a/13, 400a/23, 401a/17, 401b/12, 401b/18, 401b/18, 401b/2, 401b/25, 402b/11, 402b/24, 402b/25, 407b/24, 408a/15, 410a/3, 410b/15
i.-ihzar it- 380b/17

i.-ince (idince) 392a/8
i.-mege (çak it-) 398a/21
i.-mege (hal it-) 398a/25
i.-mege (müretteb it-) 387b/15
i.-mege (mürur it-) 395b/11
i.-mege (müşahede it-) 394b/15
i.-mege (taht-nişin it-) 391b/15
i.-mege (zuhur it-) 410b/15
i.-megi 376a/2, 377a/25
i.-mege (hareket it-) 387b/13
i.-mek 376a/10, 377a/20
i.-mek (bezm it-) 397b/6
i.-mek (cülus it-) 378a/19, 390b/7
i.-mek (derman it-) 393b/17
i.-mek (feza-yı mir-i mütehallif it-
) 389b/1
i.-mek (hidmet it-) 380a/14
i.-mek (iclas it-) 391a/11
i.-mek (igra it-) 406a/22
i.-mek (ihtiyar it-) 394a/16
i.-mek (intikal it-) 393b/20
i.-mek (makhur it-) 395b/15
i.-mek (say it-) 410a/16
i.-mek (takib it-) 388b/4
i.-mek (yir it-) 401a/6
i.-mek (zuhur it-) 408a/6
i.-mekde 376a/25
i.-mekde (tabi it-) 405b/15
i.-mekden 376a/13
i.-mekdir (haber it-) 380a/17
i.-mekdir (muhafaza it-) 401b/21
i.-mekdir (sebükbar it-) 405a/9
i.-mekle 376b/6
i.-mekle (berbad it-) 382b/8
i.-mekle (cild it-) 407a/20
i.-mekle (fehmi it-) 393b/17
i.-mekle (hareket it-) 387b/12
i.-mekle (nezir it-) 410a/14
i.-mekle (zuhur it-) 406a/15
i.-mekledir (intikal it-) 393a/20
i.-melerin (katl it-) 389b/18
i.-mesi (ihtiyar it-) 382a/5
i.-miş 377a/16
i.-miş (hazır it-) 378b/23
i.-miş (ifham it-) 409b/7
i.-miş (ihzar it-) 390a/4
i.-miş (kelimat it-) 404b/11
i.-miş (men it-) 403b/24
i.-miş (rica it-) 389b/19
i.-miş (süvar it-) 384a/12

i.-miş (vefat it-) 409b/10
i.-mişdi (aruz it-) 394b/11
i.-mişdir (bahşiyye it-) 400a/12
i.-mişdir (icab it-) 381a/24
i.-mişdir (iktiza it-) 391a/4
i.-mişdir (manzum it-) 406b/2
i.-mişdir (muhakeme it-) 405b/7
i.-mişdir (mutad it-) 395b/12
i.-mişdir (rıhlet it-) 408a/4
i.-mişdir (sebk it-) 402b/7
i.-mişdir (tahrik-i mevadd-ı fitne
it-) 387b/12
i.-mişdir (talik-i havaşi it-) 406a/8
i.-mişdir (talik-i itirazat it-
403a/18
i.-mişdir (talik it-) 403b/17
i.-mişdir (tekml it-) 399b/25
i.-mişdir (telif it-) 403b/1,
405a/24, 405b/11
i.-mişdir (vakf it-) 400a/5
i.-mişdir (vefat it-) 386a/22,
403a/15, 403a/20, 403a/25,
403b/2, 406a/19, 406a/24, 409a/21
i.-mişdir (zuhur it-) 391a/20
i.-mişidi (cem it-) 407a/21
i.-mişidi (fırar it-) 392b/19
i.-mişidi (güzar it-) 387a/17
i.-mişidi (kenar it-) 396a/20
i.-mişidi (taksim it-) 401b/10
i.-mişidi (yed-i dua it-) 405a/20
i.-mişler 405a/25
i.-mişler (ferman it-) 395b/1
i.-mişler (ihrac it-) 400b/10
i.-mişler (katl it-) 389b/20
i.-mişler (nakl it-) 404a/5
i.-mişler (namzet it-) 404b/3
i.-mişler (nezir it-) 410a/17
i.-mişler (şehid it-) 389b/17,
389b/21
i.-mişlerdi (ihya it-) 410b/18
i.-mişlerdi (telemmüz it-) 404a/4
i.-mişlerdir (ittifak-ı vifak it-
382b/7
i.-mişlerdir (karar it-) 408b/24
i.-mişlerdir (temlik it-) 407b/16
i.-mişlerdir (vefat it-) 405b/17
i.-mişlermiş (ihtiyar it-) 389b/17
i.-mişsin (müsaraat it-) 409b/13
i.-miştir (vefat it-) 400a/15

i.-sem (helak ve berbad it-) 395b/10
i.-sem (sefer it-) 395b/13
i.-sün (ceng it-) 384a/1
i.sün (izale-i har-ı ar u neng it-)
i.-sünler (ceng it-) 385b/12
i.-üb (idüp) 378a/10
i.-üñ (idüñ) 376b/14, 377b/20, 385a/25, 395b/17, 408b/20
i.-üp(idüp) 384b/7
i.-üp (idüp) 375b/1, 375b/11, 375b/21, 376a/1, 376a/15, 376a/3, 376b/22, 376b/25, 377a/12, 377a/17, 377a/20, 377a/3, 377a/4, 377b/11, 377b/21, 377b/21, 377b/7, 378a/16, 378a/9, 378b/7, 379b/15, 379b/19, 379b/5, 379b/7, 380a/10, 380a/17, 380b/17, 380b/24, 381a/12, 381a/2, 381a/20, 381a/25, 381b/20, 381b/21, 381b/6, 382a/10, 382a/13, 382a/14, 382a/4, 382a/8, 382b/1, 382b/4, 383a/11, 383a/20, 383a/8, 383b/13, 383b/17, 383b/24, 383b/9, 384a/11, 384a/19, 385a/1, 385b/7, 386a/20, 386a/23, 386a/25, 386a/5, 386a/5, 386b/15, 386b/23, 386b/7, 387a/10, 387a/12, 387a/15, 387a/20, 387a/3, 388a/10, 388a/15, 388a/19, 388b/11, 388b/19, 388b/20, 389a/4, 389b/11, 389b/14, 389b/2, 389b/25, 389b/9, 390a/1, 390a/22, 390b/2, 390b/2, 390b/21, 390b/22, 391b/17, 391b/4, 392a/15, 392a/17, 392b/12, 392b/18, 392b/2, 392b/3, 392b/8, 393a/9, 393b/12, 393b/20, 393b/22, 393b/4, 394a/24, 394a/5, 394a/6, 394b/2, 394b/6, 395a/14, 395a/19, 395a/25, 395b/1, 395b/11, 395b/12, 395b/21, 395b/7, 396a/12, 396b/5, 396b/7, 396b/9, 397a/10, 397a/14, 397a/17, 397b/14, 397b/17, 397b/23, 397b/5, 397b/9, 398a/11, 398a/13, 398a/16, 398a/24, 398a/3, 398b/15, 398b/17, 398b/2, 398b/5, 399b/1, 399b/18, 399b/25, 400a/1,

400b/11, 400b/19, 400b/4, 401a/18, 401a/21, 401a/25, 401b/12, 401b/17, 401b/4, 402a/11, 402a/13, 402a/15, 402a/15, 402a/25, 402b/10, 402b/11, 402b/13, 402b/23, 403a/9, 404a/13, 404a/15, 404a/22, 404a/23, 404a/24, 404b/25, 405a/9, 405b/10, 405b/19, 405b/20, 405b/21, 406a/18, 406a/4, 406b/10, 406b/12, 406b/14, 407a/15, 407a/25, 407a/7, 407a/8, 407b/11, 407b/13, 407b/15, 407b/16, 407b/2, 407b/4, 408a/10, 408a/20, 408a/22, 408b/23, 409a/18, 409a/2, 409a/2, 409a/20, 409a/25, 409b/3, 410a/10, 410a/18, 410a/20, 410b/21, 410b/3, 410b/5
i.-üp (temevvüc it-) 397a/18

i□ṭā : (Ar. is.) Verme, verilme, ödeme.
i.+it- 382a/8

iṭā□at : (Ar. is.) Boyun eğme, dinleme.
i.+(hüsn-i itaat) 409b/4
i.+(mezid-i itaat ve inkıyad) 379b/18
i.+den 390a/9
i.+göster- 396b/13
i.+ından 380b/21
i.+i (kemal-i inkıyad ve itaat) 380b/6
i.+in (hüsn-i itaat) 381b/22
i.+ine 382b/13
i.+it- 393b/12
i.+itme- 392b/12
i.+üzre ol- 379b/14

□itāb : (Ar. is.) Azarlama, paylama.
i.+dan (hitab-ı itab) 390a/22

□itāb-āmīz : (Ar. Far. zf.) Azarlamayla karışık.
i. 378b/5

iṭāle : (Ar. is.) Uzatma,
uzatılma.
i.+i lisan 400b/1

iṭān : (Ar. is.) Yemek yedirme,
yemek verme.
i.+it- 409a/8

iṭānen : (Ar. cüm.) Semānen ve
itañnen: Başüstüne.
i.+(semanen ve itanen) 381b/4

itdir- : (T. fi.) Ettirmek.
i.-di 375b/7
i.-di (germ ve çušan itdür-) 390a/2
i.-di (mütেকaid itdir-) 407a/7
i.-di (tahliye itdir-) 410b/6
i.-diler (katl itdir-) 400b/4
i.-diler (tekid itdir-) 391a/10
i.-mek (meyl itdir-) 392a/19
i.-mişler (tehir itdir-) 385a/1
i.-sin (dava-yı muhabbet itdir-)
390a/16
i.-tenbih ve nida 375b/7
i.-üp 400a/21
i.-üp (akd ü biat itdir-) 391a/9
i.-üp (meyl itdir-) 380b/2
i.-üp (vaz itdir-) 407b/22

itdirme- : (T. fi.) Ettirmemek.
i.-yüp (ihtilat itdirme-) 394a/11

iṭikād : (Ar. is.) Bir şeye
bağlanma; inanma.
i.+(pak-i itikad ü dindar ol-)
376a/9
i.+ı pak 376a/11
i.+ım 378b/9

iṭimād : (Ar. is.) Dayanma,
güvenme; güven.
i.+it- 388b/20
i.+olınma- 385a/19

iṭimāden : (Ar. zf.) Güvenerek.
i. 409b/20

iṭinān : (Ar. is.) Çok dikkat etme,
özenme.
i.+da 398b/25

iṭtirāf : (Ar. is.) Suçunu
saklamayıp söyleme.
i.+it- 390a/19

iṭtirāz : (Ar. is.) Bir
hükmü kabul etmeyip çürütmeye
çalışma.
i.+ları 400b/21

iṭtirāzāt : (Ar. is.) İtirazlar.
i.+(talik-i itirazat it-) 403a/17
i.+ına 403a/21, 403b/4

iṭtiyād : (Ar. is.) Adet edinme,
alışkanlık.
i.+it- 395b/11

itmām : (Ar. is.) Tamamalama,
bitirme.
i.+bul- 399a/15

itme- : (T. yar. fi.) Etmemek.
i.-taksirat itme- 376a/25, 377b/8
i.-di 376b/19
i.-di (kabul itme-) 409a/7
i.-di (tecviz itme-) 402a/15
i.-diklerin (ihzas itme-) 400b/10
i.-diler 377b/8
i.-dim (kabul itme-) 410b/7
i.-dim (tehi itme-) 404a/3
i.-din (cüst ü cu itme-) 389a/14
i.-din (iktiza itme-) 397a/12
i.-düg-çün 405a/19
i.-dügini (irtikab itme-) 407a/19
i.-dün (mülahaza itme-) 390a/17
i.-dünüz (kelimat itme-) 409a/16
i.-gin (halecan itme-) 383a/18
i.-gin (ikdam itme-) 397b/6
i.-mekle (cem-i hitam itme-)
390b/15
i.-mekle (ihtiyar itme-) 386b/13
i.-mişdir (kabul itme-) 407a/18
i.-mişler (vefat itme-) 409b/1
i.-mişlerdir (tehhül itme-) 404b/2
i.-ñ (havf itme-) 408b/24
i.-ye (imtina itme-) 382a/5
i.-ye (tesir itme-) 403b/20
i.-yecegünwe (iktida itme-)
404a/19

i.-yecek (icabet itme-) 401a/18
i.-yecek (kabul itme) 403a/5
i.-yeler (fesh itme-) 387b/23
i.-yeler (canişin itme-) 382a/21
i.-yeler (taarruz itme-) 383b/9
i.-yesin (itaat itme-) 392b/12
i.-yesiz (ihmal itme-) 391a/5
i.-yesiz (tevessül itme-) 395b/16
i.-yesüz (şüru itme-) 388a/1
i.-yevüz 392a/3
i.-yevüz (iltica itme-) 392a/2
i.-yevüz (tazim itme-) 410a/4
i.-yince (müşavere itme-) 388a/1
i.-yüp 376b/10
i.-yüp (iltifat itme-) 389b/19
i.-yüp (kabul itme-) 402b/6,
410a/13
i.-yüp (kanaat itme-) 404b/4
i.-yüp (keşf-i rad itme-) 394a/18
i.-yüp (murad itme-) 380a/16
i.-yüp (müşavere itme-) 388b/17
i.-yüp (takdim itme-) 410a/7
i.-yüp (tehir itme-) 380a/7
i.-yüp (tevakkuf itme-) 386a/18
i.-z (karar itme-) 390b/20
i.-z (redd itme-) 407a/18
i.-zdi (istihdam itme-) 403b/9
i.-zim (fırsatı fevt itme-) 378b/10
i.-zler 376a/25
i.-zler (hab itme-) 410a/19
i.-zlerdi (hareket itme-) 386a/23

ittibā : (Ar. is.) Tabi
olma, uyma.
i.+it- 393b/3

ittifak : (Ar. is.) Birleşme,
uyuşma; sözleşme.
i. 385a/23, 404b/12
i.+a 391b/16
i.+1 (endişe-i ittifak-ı sabık)
395a/5
i.+1 alem-i ruya 404a/7
i.+1 cumhur 393a/24
i.+1 hazret-i şehzade-i alişan
377b/22
i.+1 ümera 391a/7
i.+1 vifak it- 382b/7
i.+it- 380b/24, 388b/17
i.+la 392a/12, 392a/3, 395b/25

i.+ların 386a/8

ittiḥād : (Ar. is.) Bir olma, birleşme;
aynı fikirde olma.
i. 395a/8

ittişāf : (Ar. is.) Vasıflanma,
nitelenme.
i.+ın 402b/3

ittişāl : (Ar. is.) Bitişme,
kavuşma, ulaşma; yakınlık.
i.+it- 401a/16

iyādet : (Ar. is.) Takviye eden
alet; kuvvetlendirme.
i.+ine 402b/13

iyü : (T. s.) İyi.
i.+ol- 408b/17

izā eradellāh şey en heyyā-i esbāba
: (Ar. cüm.)
i. 376b/16

izār : (Ar. is.) Yanak.
i. 398b/21

izā at : (Ar. is.) Zayi etme,
kaybetme.
i.+ından (emanet-i izaat) 409a/20

izā āf : (Ar. is.) Zayıflatma,
kuvvetini azaltma.
i.+ımı 408b/15

izāle : (Ar. is.) Giderme, yok
etme.
i.+i har-ı ar u neng it- 384a/1

izām : (Ar. is.) Büyükler, ulular.
i.+ım (ecdad-ı izam) 375b/23

izān : (Ar. is.) Anlayı, kavrayış;
akıl; ittat, söz dinleme.
i.+idin- 386a/9

izār : ?
i.+1 sümün 398b/21

□ **İzārī-zāde** : Divan Şairi Şeyhi'nin yeğeni Molla İzārī'nin oğlu.
i. 406a/17

i□zāz : (Ar. is.) Aziz kılma, saygı gösterme.
i. 398b/17
i.+(enva-ı izaz ü ikram-ı hakani) 377b/5
i.+it- 379b/15

izbād : (Ar. is.) Köpüklenme; ağacın çiçeklenmesi.
i.+bul- 386b/4

izdiḥām : (Ar. is.) Kalabalık, yığılma, sıkışma.
i.+ı tullab 410b/18

izdiyād : (Ar. is.) Artma, çoğalma.
i.+ı mevadd 402a/24

izhār : (Ar. is.) Gösterme, meydana çıkarma.
i. 390a/6
i.+(imdad izhar it-) 388a/5
i.+(tahayyür-i izhar eyle-) 404b/23
i.+eyle- 394a/16
i.+ı inbisat 402a/5
i.+ı nedamet eyle- 403b/14
i.+ı renciş it- 402a/15
i.+ı şükür 396b/22
i.+it- 405a/10, 410a/3

izlāl : (Ar. is.) Hakir görme, küçük görme.
i.+(karin-i izlal ol-) 381a/24

izn : (Ar. is.) İzin, müşahade.
i.+dir 402a/20
i.+ı 390a/20
i.+ı (taleb-i izn-i hümayun) 379a/4
i.+ı hümayun 401b/19
i.+ı insıraf 379b/15

İznīk : Bursa'nın ilçesi.
i. 401a/22

□ **izz** : (Ar. is.) Değer, kıymet; yücelik; güçlülük.

i.+ı huzur 375b/20, 380a/2
i.+ı huzur-ı mevfur-ül-hubur 395a/10
i.+ü devlet 395a/1
i.+ü iclal 394b/19

□ **izzet** : (Ar. is.) Değer, kıymet; yücelik; kuvvet; hürmet, saygı; ikram.
i.+(esnaf-ı izzet) 377b/6
i.+den (hazret-i izzet) 403b/21
i.+e (dergah-ı rabb-ı izzet) 396b/13, 396b/5
i.+e (serir-i izzet) 397a/16
i.+ı 394b/17
i.+ı (kasr-ı izzet) 381a/14
i.+leri (imtidad-ı izzet) 375b/17

K

Ka□be : (Ar. is.) Mekke'de kutsal yapı; namaz kılınırken dönülen yön.
k.+ı (südde-i seniyye-i kabe-i ikbal) 394b/19
k.+sine 410b/22

ķābil : (Ar. s.) Kabul eden; olan, olabilir.
k.+ı ıslah 382b/11

ķabl-el-vuķu□ : (Ar. zf.) Olmadan önce.
k. 402b/20

ķabl-et-teveccūh : (Ar. zf.) Hareket etmeden önce, yönelmeden önce.
k. 406b/9

ķabr : (Ar. is.) Mezar.
k.+ı şerif 407b/3

ķabūl : (Ar. is.) Alma, razı olma.
k.+(hayr-ı kabul) 382a/8
k.+e 396b/14
k.+eyle- 378a/20, 410a/14
k.+ı tab-ı hudavendigar 379a/25
k.+it- 402a/10, 402b/10, 410b/13

k.+itme- 376b/10, 402b/6, 403a/5,
407a/18, 409a/7, 410a/13, 410b/7
k.+ol- 403b/22
k.+ünden 382a/5

ķabz : (Ar. is.) 1.El ile tutma;
avuç içine alma, kavrama 2.Azrail
tarafından ruhun alınması, ölme.
k.+a 408b/6
k.+ı ruh 408b/5

ķabza : (Ar. is.) Tutacak, sap.
k.+i iktidar 393b/2
k.+sına 392a/10

ķaç- : (T. fi.) Firar etmek;
saklanmak.
k.-an 391b/23
k.-arlar 389a/5
k.-dı 393a/3
k.-dılar 385b/21, 388b/18
k.-mak 389a/8
k.-makda 388b/13
k.-maktadırlar 389a/10
k.-up 410a/5

ķadar : (Ar. e.) Ölçüsünde;
büyüklüğünde; dek; gibi.
k. 379a/24

ķadem : (Ar. is.) Ayak, adım.
k.+i (hak-i pak-i kadem) 404b/19

ķademe : (Ar. is.) Basamak, derece,
sıra.
k. 381a/7

ķadh : (Ar. is.) ekiştirme.
k.+i 376a/24

ķadı : (Ar. is.) Yapan; Şeriat hakimi.
k. 403a/13, 403a/14, 403a/17,
403a/19, 403a/2, 403a/22,
403a/24, 403a/4, 403b/15, 403b/3,
403b/6, 405a/21, 405b/2, 406a/18,
407a/11, 407a/3, 401a/8
k.+sı 400a/17, 405a/22, 405a/25,
405b/24, 406a/12, 406a/16, 407a/5
k.+yı ruz-i ceza 404b/21
k.+yı (tefsir-i kadı) 400a/12

ķadı-ķ asker : (Ar. is.) Kazasker
k. 403a/19, 403a/23, 403a/4,
405b/2, 406b/12, 407a/6
k.+i 392a/5, 392a/6, 403a/7,
405a/16, 405a/22, 405a/25,
406a/20, 406b/3

ķadı-ķ askerlik : (a.T. is.)
Kazaskerlik.
k.+in (kadı-askerligin) 402b/2

ķadım : (Ar. s.) Eski; eski zaman;
öncesi bilinmeyen.
k. 377a/20
k.+den 378a/24, 396a/1
k.+ine (münzel-i kadim) 399a/25
k.+leri (munis-i kadim) 397b/24

ķadime : (Ar. is.) Ordunun ileri
karakolu.
k.+(adet-i kadime-i osmaniyan)
375b/15

ķadımī : (Ar. s.) Eski.
k. 398b/5

ķadir : (Ar. is.) Kudret sahibi;
güçlü; Allah.
k. 399b/5
k.+ol- 403a/11
k.+olma- 390a/18, 395a/15,
395a/25

ķadīr : (Ar. s.) Tükenmez kudret
sahibi olan Allah.
k.+i (bagza.i kadir-i rabb-ı celal)
383a/21

ķadr : (Ar. is.) Değeri, itibar;
onur, Şeref; rütbe, derece.
k.+i 402b/17

ķāffe : (Ar. is.) Hep, bütün,
cümle.
k.+i asagır 394b/9

ķāfir : (Ar. is. ve s.) Allah'ı
tanımayan, bilemeyen; Allah'a
inanmayan.
k.-lerine 375b/5

Kāfiye : ?
k.+ye 406b/21

Kāfiye-i Cebirī : ?
k. 407a/13

Kāfiye-i Mütevassıt : ?
k. 407a/23

kāğıd : (Far. is.) Yazı yazılan
yaprak.
k. 410b/13
k.+ına 410b/12

ķahr : (Ar. is.) Zorlama; üstün
gelerek mahvetme; çok üzölme.
k.+(tig-i kahr) 395b/10, 395b/15
k.+(tuhm-ı kar) 397a/12

ķahz : (Ar. is.) Ok atmak;
sıçramak; yarmak.
k.+ı firar 380b/25

ķā□il : (Ar. s.) 1.Söyleyen, diyen
2.Razı olmuş, boyun eğmiş.
k.+i tadad 399b/13
k.+ine 385a/12

ķā□im : (Ar. s.) 1.Ayakta
duran, ayakta bulunan 2.Birinin
yerini tutan 3.Namaz kılan.
k. 392a/1

ķā□ināt : (Ar. is.) Var olan her şey;
dünya; alem.
k.+ı 396a/17

ķal- : (T. fi.) Olduğu yeri ve
durumu korumak.
k.-a (yanına kal-) 388b/10
k.-avuz (ortada kal-) 386b/25
k.-dı 402a/7
k.-dığımda 395b/15
k.-dılar 388b/22
k.-ıcak 383b/4
k.-magla 386b/3
k.-mış 389a/7, 405b/20
k.-mışdır 405b/17
k.-up 400b/9

k.-up (az kal-) 378a/18
k.-up (hali kal-) 385b/20

ķal□a : (Ar. is.) Kale, hisar.
k. 378a/13, 386b/23
k.+lar 378b/7
k.+sı (frenk kalası) 377a/4
k.+sın 386b/15
k.+sında 406a/4
k.+ya 392b/12
k.+yı 392b/15

ķalb : (Ar. is.) Yürek, gönöl.
k.+e (ayş-ı kalb) 410b/9
k.+i (iclas-ı kalb-i şerif) 393b/8
k.+i şerif 385b/9
k.+ime 410b/25
k.+ine 376b/19, 377b/25
k.+lerin 387a/15

ķaldır- : (T. fi.) Bulunduğu
yerden almak; yukarı doğru
hareket ettirmek.
k.-dıkda 408a/25
k.-dılar (duaya el kaldır-) 395a/2
k.-up 385b/11, 390a/25
k.-up (duaya el kaldır-) 397a/13

ķalender-ķāne : (Ar. Far. is.) Fakir
dervişlerin barınmaları için
yapılan tekkeler.
k.+medresesi 403a/1

ķalenderiyye : (Far. is.) Kalenderliği şiar
edinen tarikat.
k. 406a/17

ķalk- : (T. fi.) Oturur durumdan
doğrulmak; gitmeye hazırlanmak.
k.-up 378b/10, 378b/17, 378b/19,
378b/4, 379a/15, 379a/22,
386a/10, 391b/9, 392a/3
k.-up (ayak üzre kalk-) 378a/17

ķalma- : (T. fi.) Kalmamak.
k.-dı (hail kalma-) 401b/8
k.-yup (mecal kalma-) 385b/8
k.-z 382b/19

kām-kār : (Far. s.) İsteğine ulaşmış, mutlu.
k.+(hazret-i şehzade-i kam-kar) 396a/23
k.+(şehzade-i kam-kar) 382b/23
k.+ı (baht-ı kam-kar) 396b/4
k.+uñ (şehzade-i kam-kar) 381b/21

kām-kārī : (Far. is.) Mutluluk.
k.+de (mahfil-i kam-kari) 381b/21

kām-rān : (Far. s.) İsteğine kavuşmuş, mutlu.
k.+(şehriyar-ı kam-ran) 396b/16
k.+ı (nihal-i bag-ı kam-ran) 376b/4

kām-yāb : (Far. s.) Talihli, isteğine ulaşmış.
k.+(şehzade-i kam-yab) 377b/1, 382b/21
k.+a (hudavendigar-ı kam-yab) 395b/21
k.+(hatır-ı şehzade-i kam-yab ol-) 381b/7
k.+ol- 376b/5

ķamer : (Ar. is.) Ay.
k.+(reşk-i kamer) 382a/17

ķamet : (Ar. is.) Boy, boypos.
k.+i 390b/9
k.+i mevzun 376b/5
k.+ini 390b/25

kāmīl : (Ar. s.) Bütün, tam; olgun; terbiyeli; bilgili; alim.
k.+i şeran 379b/11

kāmīl-ül-ķıyār : (Ar. s.) Ayarı tam olan, karışık olmayan.
k. 409b/19

ķan : (T. is.) Damarlarımızda dolaşan renkli sıvı; soy.
k.+ımız 396a/3
k.+ını dök- 390a/21
k.+lar 384a/4, 385b/23

kān : (Far. is.) ocak, kaynak.
k. 399b/23

ķanāķat : (Ar. is.) Kısmete razı olma; kanış; görüş.
k.+itme- 404b/4

ķanadlu : (T. s.) Kanadı olan, kanatlı.
k. 404a/7

ķanġı : (Far. s.) Hangi.
k.+(her kanġı) 379b/25, 382a/1
k.+sı 383a/12

ķanķara : (Ar. is.) Taştan yapılan kemerli büyük köprü.
k. 399b/7

ķanūn : (Ar. is.) Yasa.
k.+(adet ü kanun) 396a/14
k.+a 395b/19
k.+i osmani 397a/21
k.+larında (adet ü kanun) 378a/24

ķanūn-şināşlık : (Ar. Far. T. is.) Kanunun inceliklerini bilme.
k. 384a/25

ķaplu : (T. s.) Kaplı.
k. 409b/23

ķapluca Medresesi : Bursada medrese.
k. 401a/20

ķapluca Murādiyesi :
k. 400a/24

ķapu : (T. is.) Kapı.
k.+halkı 394b/20, 397a/2, 397a/20, 397b/11, 398a/2
k.+ların 386b/2
k.+nuñ 407b/5
k.+sı 386a/10, 409a/12
k.+sından 396a/12
k.+ya 384b/23
k. (kapu kulınuñ) 392a/25

kapu-kuh : (T. is.) Osmanlılarda devletten ödenek alan, sürekli görev yapan atlı ve yaya askerlerden oluşan teşkilat.
k. 380b/13, 380b/16, 380b/7, 384b/10, 392a/25, 393a/8

kār : (Far. is.) İş; kazanç.
k.+(ahir-i kar) 386b/13
k.+u bar 389a/24

kār-zār : (Far. is.) Savaş, kavga.
k.+ıma (vefret-i kar-zar) 395b/14

qara : (T. s.) Siyah.
k. 387a/8
k.+bulut 384a/12
k.+dan 375b/8

Qara Bālī : (? – 1504) Müderris. İstanbul'da müderrislik yaptı. Bağımsız bir yapıtı yoktur. Kara Seydi diye anılan iki kitapta çeşitli konulara ilişkin yanıtları yer almaktadır.
k. 403b/3

Qaradeñiz : Karadeniz.
k. 385b/17

Qaraferye : Yunanistan'ın Orta Makedonya bölgesinde, Imathia vilayetinin (nomos) merkezi olan ve Selanik'e yaklaşık 50 km. uzaklıkta 40000 nüfuslu bir şehirdir. Osmanlı Devleti döneminde Selanik ve Manastır gibi iki önemli şehri birbirine bağlayan yol üzerinde olması nedeniyle Balkanların en önemli merkezlerinden biriydi.
k.+kazası 403a/6

Qaragöz Paşa : Osmanlı İmparatorluğu'nun Osmanlı - Memluk Harbi'nde de savaşmış komutan ve sancak beyidir.
k.+(anatoli beglerbegi qaragöz paşa) 386b/6

k.+paşa 386b/10, 386b/15, 386b/9, 387a/8

Qarahişār : Şimdiki Şebinkarahisar.
k. 392b/25
k.+(şeb-hane-i karahisar) 376b/7
k.+ı (şebhane-i karahisar) 377a/10

Qara Kemāl : Karamanî Kemaleddin; İsmâ'il Kemâleddîn, müderris idi. Kemâl-i Rûmî ve Kara Kemâl denir. 920 [m. 1514] de vefât etti. (Akâid-i Neseft) şerhine ve (Mevâkıf) şerhine ve (Vikâye) kitabına ve (Beydâvî tefsiri)ne ve (Keşşâf)â hâşiyeleri [açıklamaları] vardır.
k. 407a/4

Qarār : (Ar. is.) 1.Durma
2.Devamlılık 3.Tahmin.
k.+(eyyam-ı karar) 394b/12
k.+bul- 382a/2
k.+da (sabr ü kararda ol-) 389a/5
k.+eyle- 379a/5
k.+ı nas 380b/24
k.+it- 381a/12, 408b/24
k.+itme- 390b/19

Qarart- : (T. fi.) Karanlık duruma getirmek; kısmak; örtmek.
k.-göz qarart- 386b/9, 388b/23, 389a/13
k.-up (karardup) 386b/9, 388b/23, 389a/13

Qara Seydi el-Hamidi : Sahn müderrislerinden. (ö.912/1505)
k. 403a/16
s.+i hamidi 403a/20

kārbān : (Far. is.) Kervan.
k.+a (azim-i karban) 389b/13
k.+da 389b/16
k.+ımıza 390a/17

Qarındaş : (T. is.) kardeş.
k.+ım 377b/14, 387a/20, 387a/25, 387b/6, 395a/23

k.+ımı 377b/20
k.+ımız 377b/25
k.+ını 378a/11
k.+larımdan 395b/17
k.+larıñ 379a/21
k.+uñ 378b/17

karış- : (T. fi.) Birbirinin içine girmek; dağılmak.
k.-mak 402a/21

kāri□a : (Ar. is.) 1.Şiddetli rüzgar 2.Ansızın gelen büyük bela 3.Kiyamet.
k.+ol- 392a/23

karīb : (Ar. s.) Yakın.
k. 380b/3, 384a/16, 391b/10, 408b/25, 410a/16, 410b/20
k.+(menzil-i karib) 379b/4
k.+(menzil-i karib ol-) 394b/4
k.+dir 376b/11, 378a/19, 385a/8, 389a/16
k.+i mahall 385a/5
k.+ol- 407a/11
k.+var- 381a/6

karīn : (Ar. s.) Yakın; komşu; bir şeye sahip olan.
k. 401b/20, 402a/8
k.+e gel- 379b/16
k.+i hal 380a/3, 396b/19
k.+i istihsan 381b/22
k.+i izlal ol- 381a/24
k.+i müsaade ol- 381b/8

karşu : (T. is.) Karşı.
k. 386b/7, 392b/21
k.+larına 404a/1
k.+larında 381a/13
k.+sında 408b/12
k.+var- 380b/12

kaşaba : (Ar. is.) Kasaba, köy.
k.+lardan 375b/8
k.+sında 397b/25
k.+sındandır 405a/13
k.+yı (mecmu-ı şehir ve kasaba) 377b/18

kaşabāt : (Ar. is.) Kasabalar, köyler.
k.+(ihtiyar-ı kaza-i kasabat it-) 406a/18

kaşā□id : (Ar. is.) Kasideler.
k.+i 403a/10
k.+i arabıyye 406a/25, 407a/12
k.+i arabıyye ve farısiyye 406b/5

kaşd : (Ar. is.) 1.Niyet 2.Bile bile yapma 3.Öldürme, dövme gibi işlere kalkışma.
k.+eyle- 392a/19
k.+ı 378b/18, 384b/20

kaşım Beg : II.Beyazıt zamanında Silistre beyi.
k.+beg 380a/20

kaşım Çelebi : ?
k. 401a/7

kaşım □izārī: Eyüp müderrislerinden.
k. 400b/22

kaşım Paşa : Anadolu beylerbeyi.
k. 398a/1

kaşid : (Ar. is.) 1.Kasteden, kıyan 2.Postacı, ulak.
k. 380a/6
k.+a 380a/1
k.+ı mezbur 383b/8
k.+i mezbur 383a/5
k.+i saba-reftar 382b/23
k.+leri (garaz-ı kasid) 380a/25

kaşide : (Ar. is.) Divan şiirinde devlet veya din büyüklerini övmek için yazılan şiirler.
k.+leri 405b/13

kaşr : (Ar. is.) Kısa kesme; kısaltma; azaltma, kesme.
k.+ı izzet 381a/14
k.+ı müddet 408a/17

kaştamonı : Kastamonu.

k.+da 399b/16

kāšāne : (Far. is.) Mükemmel ev, köşk, malikane; yuva.
k.+i saltanat 398a/7

kaṭ : (Ar. is.) 1.Kesme, kesilme 2.Halletme, karar verme; sona erdirme.
k.+buyur- 405a/7
k.+ı alaka it- 377a/3
k.+ı merahlil it- 398b/1
k.+it- 395a/19

kaṭār : (Ar. is.) Birbiri ardınca sıralanmış hayvan sürüsü.
k.+ı üştür 382a/18

kaṭır : (T. is.) Katır.
k.+ın 410a/24

kātib : (Ar. is.) Kitabet eden, yazan, yazıcı.
k.+i divan 384b/1

kaṭil : (Ar. s.) Katleden, öldüren.
k.+leri 401b/23
k.+lerine 401b/15
k.+lerini 402a/15

kātim : (Ar. s.) Sır saklayan.
k.+ol- 393b/9

kaṭl : (Ar. is.) Öldürme.
k. 390b/1, 402a/16
k.+e 389b/18
k.+eyle- 386b/16
k.+ine 400b/3, 401b/22, 402b/20
k.+it- 389b/18, 389b/19, 400b/2, 406a/15
k.+itdir- 400b/4
k.+olın- 392a/7, 406a/22

kaṭre : (Ar. is.) Damla.
k.+ile 380b/19

kaṭṭā : (Ar. s.) Daha çok kesen
k.+ı (taarruz-ı katta) 390a/18

kaṭā : (Ar. is.) Kurallar, usüller.
k. 400b/24

kaṭī : (Ar. s.) Kuvvetli, güçlü; güvenilir, sağlam.
k.+(sebeb-i kaṭī) 376b/20

kaṭl : (Ar. is.) Lakırdı, söz.
k.+inden 405a/11
k.+ine 393b/7

Ḳayserī : Şeyh İbrâhim-i Kayserî; XV. Asır mutasavvıf ve şairlerindedir. Uzun süre Hunat Hatun Medresesinde ders vermiştir. Akşemseddin'in talebesidir. Kabızlık hastalığını tandır usulüyle tedavi ettiği için kendisine Tennurî lakabı verilmiştir. Fatih Sultan Mehmed'e sunduğu "Gülzâr-ı Manevî" isimli eserin karşılığında aldığı ihsanlarla bugün Şeyh Camii diye bilinen camii yaptırdı. 1482'de vefat edince bu caminin yanına defnedildi ve buraya bir türbe yapıldı.
k.+den (şeyh ibrahim-i kayseri) 407b/11

kaṭyūm : (Ar. is.) Cami hademesi.
k. 410b/7
k.+ı 410b/6

kaṭ- : (T. fi.) Kazmak.
k.-mışdır 405b/13

kaṭā : (Ar. is.) 1.Olacağı Allah tarafından takdir olunan şeylerin gerçekleşmesi 2.Hüküm verme; kadılık vazifesi 3.kötü, zararlı iş 4.Vaktinde kılınmayan namaz.
k.+i (ihtiyar-ı kaza-i kasabat it-) 406a/18
k.+i asker 407b/19, 408a/1
k.+sı (karaferye kazası) 403a/6
k.+sın 406a/12, 406a/13
k.+sıyla 405a/15
k.+ya 383a/20

k.+y1 (ferman-ı kaza-y1 cereyan)
397a/25

ķazġan : (T. is.) ok miktarda yemek yapmaya yarayan kap; kazan.
k. 390a/1
k.+a 390b/1

kāzib : (Ar. s.) Yalan söyleyen, yalanc1; yalan, uydurma.
k.+dir (haber-i kazib) 408b/8

ķaziyye (Ar. is.) İş, husus, madde, dava.
k.+den 387a/19
k.+i ahret 402a/2

ķebir : (Ar. s.) Buyuk, ulu.
k.+(tair-i ķebir) 404a/8
k.+de (cami-i+ķebir) 404a/5
k.+de (taun-ı ķebir) 407a/14

ķec-ārā : (Far. s.) Eġri olan; arpık duşncede olan (?)
k.+(vzera-i ķec-ara) 381b/23

ķec-rā : ?
k.+(vzera-i ķec-ra) 376b/8
k.+nun (vzera-y1 ķec-ra) 379b/23

Keġe : Ukrayna'nın Kırım yarımadasının gneydoġu kıyısında Akmescit'e 120 km mesafede tarihi bir liman şehri.
k. 376b/14, 376b/16, 376b/20, 377a/3, 377a/4, 379a/12, 384a/18, 384a/19, 385b/19, 394a/20
k.+(der-beyan-ı sebeb-i fil-i keġe) 376b/19
k.+(eyalet-i keġe) 376b/17
k.+de (mahrusa-i keġe) 377b/1
k.+den 397b/3
k.+nn 376b/18
k.+sancagı 377a/12
k.+şehri 377a/19
k.+vilayeti 377b/18, 378a/22
k.+ye 377a/2, 391a/15

ķelām : (Ar. is.) Sz, ibare; dil; syleyiş; Allah'tan ve Allah'ın birliġinden bahseden ilim.
k. 400b/25, 402a/21
k.+(feth-i ķelam it-) 381b/6
k.+dan 401b/24
k.+1 391b/2, 403b/13
k.+1 drer-bar 382b/23
k.+1 hakk 402b/4
k.+ına 380b/8
k.+ların 384b/8
k.+larınuñ 384b/13

ķelīm : (Ar. s.) Söz söyleyen, konuşan; Hz.Musa'nın nvanı.
k.+(hazret-i musa-y1 ķelim) 402b/15

ķelimāt : (Ar. is.) Kelimeler, sözler.
k. 389a/12, 402b/13
k.+1 396a/4
k.+1 saadet-i ayat 376a/14
k.+ın 376a/18, 378b/8
k.+ına 377a/13, 378b/6
k.+ından 385a/14
k.+it- 404b/11
k.+itme- 409a/16

ķelime : (Ar. is.) Söz, kelime.
k.+si 402b/7
k.+yi şehadet it- 400b/6

ķem-rāh : (Far. s.) Kt yolda olan.
k.+lara 388b/25

ķemā-kān : (Ar. zf.) Eskisi gibi, evvelden olduġu gibi.
k. 397a/17

ķemā-yenbaġi : (Ar. zf.) Gerektiġi gibi, uygun şekilde.
k. 377b/7, 398a/4

ķemāl : (Ar. is.) Olgunluk, yetkinlik; mkemellik, tam.
k.+e ir- 409a/14
k.+i ihtilal 376b/22
k.+i inayet 379b/18
k.+i inkıyad ve itaat 380b/6

k.+i insaf 402b/4
k.+i istical 383b/15, 387a/11,
388a/9
k.+i istigrak 400b/10
k.+i mertebe 379b/13, 386a/16
k.+i riayet 405a/6
k.+i şevket 381a/13
k.+i tazim 394b/6
k.+in (cemal-i ba-kemal) 384a/22
k.+leri (cemal-i ba-kemal)
379a/11
k.+leri (müşahede-i cemal-i ba-
kemal) 380a/4, 381b/12

kemer : (Far. is.) 1.Bele takılan
kuşak 2.Kavisli kubbe.
k. 382a/16

kemter : (Far. s.) Daha aşağı,
aşağıda bulunan; hakir; eksik.
k.+lerüz (bende-i kemter) 395b/6

kenār : (Far. is.) Kıyı, çevre;
deniz kıyısı.
k.+ında 385b/17
k.+ındadır 378b/19
k.+it- 396a/20

kendü : (T. zm.) Kendi.
k. 378b/7, 385a/13, 388b/11,
388b/14, 392a/20, 397b/25,
400b/16
k.+den 392a/25
k.+ile 378b/13
k.+ler 385b/15
k.+lerden 410b/4
k.+leri 377b/2, 382b/11
k.+lerüñdir 381b/13
k.+nüñ 396b/4
k.+si 378a/6, 381a/12, 389a/22
k.+sini 386a/20, 389b/18
k.+ye 386a/13, 388b/10, 394a/13,
401a/10, 408b/15, 409a/6

kerāmāt : (Ar. is.) İyilikler,
keremler; ikramlar; kerametler.
k.+ı (ecel-i keramat-ı zahire)
408a/6

kerāmet : (Ar. is.) İyilik, kerem;
ermişçesine yapılan iş.
k. 403b/19
k.+i 409b/24

kerem : (Ar. is.) Asalet, soyluluk;
cömertlik.
k.+den (sahn-ı kerem) 381a/25
k.+i 399a/3

kerem-Allah : (Ar. cüm.) Allah'ın lütfü.
k. 400b/8, 405b/7

kerīme : (Ar. is.) 1.Ayet 2. Kız
evlat.
k.+lerin 406b/10
k.+sin 403a/1, 408a/11

kerre : (Ar. is.) Defa, kez.
k. 389b/20, 397b/23, 400a/3,
401a/15, 408a/12

kes- : (T. fi.) 1.Kesici bir aletle
nesneleri parçalarına ayırmak
2.Bitirmek.
k. 396a/4
k.-di 401a/15
k.-üp 392b/20

kesb : (Ar. is.) Çalışıp kazanma;
kazanma.
k. 408b/15
k.+i safa it- 407a/7
k.+it- 407b/10

kesel : (Ar. is.) Gevşeklik,
tembellik.
k.+ü ihmal 376b/21

keşir : (Ar. s.) Çok, bol; sık olan.
k.+(cem-i kesir) 387b/3, 393a/2,
393b/16, 400b/3
k.+e (kütb-i kesir) 407a/21
k.+e 382a/17

keşir-ül-ihsān: (Ar. s.) İyiliği, ihsanı çok
olan.
k.+ı dervişlik 398b/25

keşire : (Ar. s.)

k.+den (tilavet-i kesire) 407b/6
k.+si (resail-i kesire) 406b/9
k.+ye (bilad-ı kesire) 407a/11

kesme- : (T. fi.) Kesmemek.
k.-mekle 401a/15

kesr : (Ar. is.) Kırma, kırılma;
bozma.
k.+it- 409a/5

keşret : (Ar. is.) 1.Çokluk, bolluk
2.Kalabalık.
k. 389b/10, 391a/2
k.+den (vahşet-abad-ı kesret)
397b/13
k.+i esfar 395b/13
k.+i fazail 400a/25
k.+i işgal-i saltanat 396b/12

Kestelli : Mevlana Muslihiddin
Mustafa Efendi (Mevlana
Kestelli) (? - 1495) Nazilli'nin
Kestel Köyündendir. İlk
öğreniminden sonra Bursa'da
müderres Mevlana Hızır Bey'den
izin aldı. Mudurnu, Dimetoka,
İstanbul Fatih müderresliklerinde
bulundu. Kazaskerlik yaptı.
İstanbul'da öldü, fıkıh ve akaide
dair kitapları bulunmaktadır.
İstanbul'da Kestelli Mescidini
yaptırdı.

k.+(mevlana kestelli) 403a/1

keşākeş : (Far. is.) Çekişme,
münakaşa; gam, keder.
k.+e 404b/20

keşf : (Ar. is.) 1.Açma,
meydana çıkarma 2.Gizli bir şeyi
bulma 3.Bir sırrı öğrenme.
k.+i rad itme- 394a/18
k.+i ras 403b/20

Keşşāf : (Ar. s.) 1.Zemahşeri'nin
çok ünlü tefsiri 2.Çok keşfeden,
keşfedici; sırları çözen.
k.+a 407a/8

keştī : (Far. is.) Gemi.
k. 392a/22
k.+ye 384a/17

ketm : (Ar. is.) Bir sözü, bir
haberi, bir sırrı gizli tutma;
göstermeme.
k.+e zahib ol- 388a/24
k.+it- 386b/23

keyvān : (Far. is.) Zuhal, Satürn
gezegeni.
k.+ı (divan-ı keyvan-ı eyvan)
393a/9

kezm : (Ar. is.) Öfkeyi yenme.
k.+it- 402a/25

kıble : (Ar. is.) 1.Namazda
dönülen taraf; Mekke tarafı
2.Güney; güneyden esen rüzgar.
k.+(semt-i kıble) 406b/6

kıl- : (T. yar. fi.) Kılmak;
“etmek, yapmak” anlamında
yardımcı fiil.
k.-müntafi kıl- 375b/3
k.-semend-i sürat-fezayı kıl-
375b/13
k.-dı (mutasarrıf kıl-) 396b/21
k.-dı (mülâhaza kıl-) 388b/13
k.-dığımız 400b/12
k.-dikdan (mevaız-ı şahane kıl-)
397a/9
k.-dılar (münatıf kıl-) 398a/8
k.-mak 375b/3
k.-up 375b/13, 408b/11
k.-up (münatıf kıl-) 397a/4

kılavuz : (T. is.) Rehber, yol
gösterici.
k.+(asl-ı kılavuz-ı sadakat) 376a/5

kılıç : (T. is.) Silah aleti.
k.+ur- 376a/8
k. 389a/19
k.+çık- 385b/15

ķırā□at : (Ar. is.) Okuma, devamlı ve düzgün okuma.
k.+(tahsil-i kıraat) 407b/2
k.+eyle- 408a/11

ķırķ : (T. s.) Kırk.
k. 400a/24
k.+biñ 384a/2
k.+birinci 408b/10
k.+la 401a/4
k.+tokuz 410a/17, 410a/17

ķırmān : İnan'ın güneydoğusunda yer alan büyük bir il.
k. 375b/2, 375b/4, 386a/6,
390b/20, 391a/25, 392b/16,
392b/3, 392b/5
k.+(hakim-i kırman) 390b/9
k.+dan 375b/19
k.+ı selimi 408a/1

ķırmānī : Muhammed Paşa-i Kırmani
k.+(mehmed paşa-yı kırmani) 401a/13

ķıŗŗa : (Ar. is.) 1.Fıkra, hikaye
2.Vaka, macera.
k.+i (hatime-i kıŗŗa-i Şeh bayezid 397b/8
k.+sı 402a/11

ķıŗ□a : (Ar. is.) Parça, bölük; dōrtlük.
k. 375b/16, 401a/4

ķıtāl : (Ar. is.) Vuruŗma, öldürme; savaŗ.
k.+(ateŗ-i harb u kıtal) 385b/16
k.+e (harb u kıtal) 385b/15

ķıvāmeddīn Őīrāzī : Arap Şair.
k.+i Őirazi 405b/5

ķıyām : (Ar. is.) 1.Ayaŗa kalkma
2.Namazda bir bölüm 3.Bir iŗe baŗlama 4.Ayaklanma.
k. 387a/9, 400b/12, 400b/13
k.+a 404b/15

k.+da (hengam-ı kıyām) 402a/6,
404b/25
k.+it- 388a/19

ķıyye : (Ar. is.) Okka, dōrt yüz dirhem.
k.+i (bab-ı kıyye-i mezar) 407b/4

ķızıl : (T. s.) Parlak kırmızı renk.
k. 404a/7

ķızılbaŗ : (T. is.) Şii mezhebinin bir kolundan olanlar.
k. 376a/12, 376a/20, 386a/20,
386b/11, 386b/12, 393a/3,
408b/22
k.+(merede-i kıızılbaŗ) 393a/4
k.+(nam-ı kıızılbaŗ) 382b/3
k.+dan 392b/23
k.+dır 387b/11
k.+ı (mefasid-i kıızılbaŗ) 382b/25
k.+ı (nam-ı kıızılbaŗ) 380a/24
k.+lara 386b/7
k.+lara (suret-i kıızılbaŗ) 390a/25
k.+lardır 388b/18
k.+taifesi 376a/1

ķızılırmak : (T. is.) Kıızılırmak nehri.
k. 399b/6

ķi : (Far. e.) Ki
k. 375b/1, 375b/1, 375b/21,
376a/4, 376b/2, 376b/20, 376b/24,
376b/4, 377a/8, 378a/11, 378a/23,
378a/8, 378b/13, 378b/17, 378b/5,
378b/9, 379a/1, 379a/14, 379a/19,
379b/9, 380a/13, 380a/18,
380a/25, 380a/9, 380b/22,
380b/24, 380b/4, 381a/1, 381a/17,
381a/19, 381a/21, 381a/5, 381a/9,
381b/16, 381b/16, 381b/22,
381b/8, 382a/1, 382a/16, 382a/20,
382a/24, 382a/4, 382a/5, 382b/16,
382b/17, 382b/24, 382b/5, 382b/7,
382b/8, 383a/12, 383a/2, 383b/10,
383b/13, 383b/16, 383b/18,
383b/19, 383b/24, 383b/6, 383b/9,
384a/20, 384a/24, 384a/3, 384a/9,
384b/14, 384b/18, 384b/3, 384b/6,

385a/10, 385a/2, 385a/24, 385a/6,
385a/9, 385b/25, 385b/3, 385b/4,
385b/5, 386a/11, 386a/16,
386b/23, 386b/25, 387a/17,
387a/20, 387a/24, 387a/4, 387a/4,
387a/5, 387b/10, 387b/13,
387b/15, 387b/23, 387b/4, 387b/9,
388a/3, 388a/3, 388b/13, 388b/17,
388b/3, 388b/8, 389a/1, 389a/15,
389a/20, 389a/21, 389b/17,
389b/3, 390a/10, 390a/14,
390a/20, 390a/23, 390a/4, 390a/8,
390b/18, 390b/22, 390b/24,
391a/18, 391a/22, 391a/4, 391a/5,
391b/14, 391b/19, 392a/1,
392a/20, 392a/22, 392a/24,
392a/7, 392b/1, 392b/12, 392b/12,
392b/14, 392b/5, 393a/13,
393a/18, 393a/9, 393b/1, 393b/19,
393b/23, 394a/14, 394a/16,
394a/6, 394a/8, 394b/14, 395a/13,
395a/17, 395a/22, 395a/6, 395b/1,
395b/19, 395b/24, 395b/7,
396a/19, 396b/16, 396b/19,
396b/24, 397a/1, 397a/22,
397a/23, 397a/3, 397a/8, 397b/10,
397b/21, 397b/3, 398a/1, 399a/11,
399a/12, 399a/21, 399a/22,
399a/8, 399a/9, 399b/8, 400b/5,
400b/6, 400b/7, 401a/1, 401a/18,
401a/4, 401b/22, 401b/23,
401b/24, 402a/12, 402a/16,
402a/17, 402a/18, 402a/9,
402b/12, 402b/6, 402b/7, 402b/8,
403b/21, 403b/21, 403b/23,
404a/12, 404a/2, 404a/2, 404a/5,
404b/11, 404b/13, 404b/17,
404b/25, 405a/10, 405a/18,
405a/2, 405a/2, 405a/3, 405a/5,
405a/6, 405a/7, 405b/12, 405b/17,
407b/18, 407b/18, 407b/23,
407b/9, 408a/12, 408a/25, 408a/3,
408b/16, 408b/17, 408b/2,
408b/20, 408b/21, 408b/4, 408b/5,
408b/8, 409a/19, 409a/22,
409a/23, 409b/12, 409b/14,
409b/8, 410a/17, 410a/23, 410a/4,
410b/24, 410b/4, 410b/9

kibār : (Ar. s.) 1.Büyükler, ulular 2.İnce,
terbiyeli, nazik.
k. 382b/5
k.+dan 406b/23

kibriyā□ : (Ar. is.) Büyüklük,
ululuk; Allah.
k. 396b/8
k.+ya (bar-gah-ı kibriya) 401b/7

kifāyet : (Ar. is.) 1.Yetişme,
elverme, yeterli 2.İktidar.
k.+it- 405a/8

kıl : (Ar. is.) Söz.
k.+(madud-ı kil) 384a/7

Kili : Ukrayna'nın
güneybatısında küçük bir tarihi
şehir.
k. 393b/13

kilid : (Far. is.) Anahtar, kilit.
k.+ini 393b/2

kim : (Far. e.) “ki” bağlacı.
k. 382a/3, 401a/5

kim : (T. zm.) “kim” soru
zamiri.
k. 408b/14
k.+dir 408b/20

kimi : (T. zm.) “kimi”, bazısı.
k. 399b/12, 399b/13

kimse : (T. zm.) Hiçbir kişi.
k. 379a/1, 382b/19
k.+den 410a/13
k.+dir 408b/21
k.+lerden 398a/3
k.+ye 404a/19
k.+yi 408a/23, 410a/7

kimsene : (T. zm.) Kimse.
k. 379b/11, 386a/17, 393b/6
k.+nüñ 401b/22
k.+ye 378b/1, 395b/24
k.+yi 397b/12

kīn : (Far. is.) Garaz, gizli düşmanlık.
k.+(erbab-ı küfr ü kin) 375b/11

kīne-cū(y) : (Far. s.) Öc almaya çalışan.
k.+uñ (adu-yı kine-cuy) 385b/6

kīne-engīz : (Far. s.) Kindar, öc alan.
k.+(reng-i kine-engiz) 385b/6

kirām : (Ar. s.) 1.Soyu temizler; ulular 2.Cömertler.
k.+dan (meşayih-i kiram) 408a/14

kişi : (T. is.) Kişi, zat.
k. 404b/20

kişver : (Far. is.) İklim; memleket, vilayet.
k.+i hayat 386b/21

kitāb : (Ar. is.) Kitap.
k. 399b/17, 402b/17, 403a/11, 403a/25, 405b/11, 410b/12
k.+dan (mübalagat-ı kitab) 398b/20
k.+ı 406b/20
k.+ımı 400b/5
k.+ınuñ 406b/15
k.+lar 400a/5
k.+ları 407a/20
k.+larına 400a/21

ko- : (T. yar. fi.) “koymak” yardımcı fiili.
k.-dılar (zahmete ko-) 379b/13

Ƙoca Nişancı : Celalzade Mustafa Çelebi (1494-1567) Devlet adamı, tarihçi. Tosya’da doğdu. Öğrenimini tamamladıktan sonra Divan-ı Hümayun kâtipleri arasına girdi. Divanî denen yazıdaki becerisiyle Yavuz Sultan selim’in de beğenisini kazandı ve 1525’te Reis ül-küttap (Hariciye Nazırı) oldu. 1534’te Kanuni Sultan Süleyman’ın Bağdat seferinde bulundu. Nişancı ve Tevkii

(padişahın emir ve kanunlarını çıkararak, tuğrasını koyan görevli) görevine getirildi.”Koca Nişancı” adıyla ünlendi. 23 yıl bu görevde kaldı.
k.+nişancı 384a/24

Ƙoğa : (T. is.) Kova.
k. 403b/10

Ƙoma- : (T. fi.) Koymamak.
k.-miş 409a/17

Ƙon- : (T. fi.) 1.Bir yere inmek
2.Bir yerde konuk olmak
3.Yerleşmek.
k.-a 383b/11
k.-an 399a/20
k.-arım 404a/10
k.-dılar 383a/9

Ƙonar-göçer : (T. s.) Göçebe yaşayan.
k. 375b/8

Ƙonstantiniyye : İstanbul.
k.+ye (dar-üs-saltana-i konstantiniyye) 394b/3

Ƙonya : Konya ilimiz.
k.+hisarı 392b/17

ƘorƘud : II.Beyazıt’ın oğlu Şehzade Korkud.
k.+(kudum-i hazret-i şehzade korkud) 393b/14
k.+(sultan korkud) 387b/6, 393b/25, 394a/12, 405a/18
k.+(şehzade korkud) 386a/6
k.+(şehzade sultan korkud) 393b/15
k.+a (sultan korkud) 393b/21, 397a/18, 405a/17
k.+ı 387a/25
k.+ı (sultan korkud) 394a/10
k.+uñ (sultan korkud) 386a/25, 393a/16

ƘorƘut- : (T. fi.) Korkutmak.
k.-up (korkudup) 387a/25

koş- : (T. fi.) Birini bir işte görevlendirmek.
k.-ayın (asker-i bi-hesab koş-) 380a/14

kov- : (T. fi.) Kovmak, defetmek.
k.-dı 388b/13

koy- : (T. fi.) Koymak, bırakmak.
k.-up 386a/21, 387b/21, 387b/7

köprü : (T. is.) Herhangi bir engelle ayrılmış iki yakayı birleştiren demir, taş, ahşap yapı.
k.+süne (çoban köprüsü) 403a/8

kös : (Far. is.) Savaşlarda, alaylarda işaret vermek için çalınan büyük davul.
k.+i hüsrevani 396a/16

kubbe : (Ar. is.) Yarım küre ya da kümbetimsi yapılan bina damı.
k.+i refi 405a/12
k.+ye (derun-ı kubbe) 407b/6

kudret : (Ar. is.) Kuvvet, güç; varlık; Allah'ın ezeli gücü.
k.+i 407b/1
k.+ü takat 396a/5
k.+üñ (yed-i kudret) 396b/7

kuds : (Ar. is.) Temizlik, paklık; kutsallık.
k.+a (alem-i kuds) 404a/17

kudsî : (Ar. s.) Kutsal.
k.+i (nefs-i kudsi-i insani) 399a/24

kudsiyye : (Ar. is.) Kutsallık; temizlik.
k.+i (zaviye-i kudsiyye-i bina) 399b/3

kudüm : (Ar. is.) Uzak bir yerden gelme, ayak basma.
k.+i 379b/23
k.+i hazret-i şehzade korkud 393b/14

k.+i saadet 377b/3
k.+ün 380a/21
k.+üne 382a/10

Qudüs : (Ar. is.) Filistin'in merkezi olan şehir.
k.+i şerif 406b/8, 410a/15, 410b/4
k.+üñ 410b/5

kufl : (Ar. is.) Kilit, sürgü.
k.+ı 407b/5

küh : (Far. is.) Dağ.
k.+u deşt 388a/20

küh-sār : (Far. is.) Dağlık; dağ tepesi.
k.+da 386a/12

kul : (T. is.) 1.Tanrı'ya göre insan 2.Esir, köle.
k.+dır 376a/9
k.+ı 376a/17
k.+ına 376a/7
k.+ları 404b/17
k.+larımıza 376a/8
k.+larından 407a/22
k.+larınıñ (kapu kulları) 393a/8
k.+larıñuzuñ 385a/8
k.+larıñ 395b/5
k.+larıñızı 396a/2
k.+ol- 390a/13

küme : 1.Bir yere toplanmış olan şeyler 2.Yüksek, yüce yer.
k.+i adi 409a/5

Kumkapısı : İstanbul'da Kumkapı semti.
k.+ndan 394a/1

kur- : (T. fi.) Kurmak.
k.-alım 377b/13
k.-up 396a/15

kurā : (Ar. is.) Köyler, kasabalar.
k. 407b/16

Ḳurān : (Ar. is.) Hz.Muhammed'e inen kutsal kitap.
k.+(hatm-i kuran) 399b/20
k.+1 azime 406b/20

Ḳurb : (Ar. is.) Yakın olma, yakınlık.
k.+inde 399b/23, 400a/4, 410b/17
k.+ine 383b/3, 398b/13
k. 410a/1
k.+1 maber 376b/18
k.+1 mevid 409b/1
k.+inde 377a/19, 383a/11
k.+ine 380a/19

Ḳurıl- : (T. fi.) Kurulmak.
k.-up 396a/14

Ḳurtar- : (T. fi.) Kurtarmak.
k.-san 404b/24

Ḳurtul- : (T. fi.) Zor durumdan kurtulmak.
k.-mak 388b/16

Ḳurut- : (T. fi.) Kurutmak.
k.-maga 403b/11

Ḳuṣūr : (Ar. is.) Eksiklik; ayıp, özür; suç.
k.+1 ikbal 394a/13
k.+um 402b/8

Ḳuṣ : (T. is.) Uçucu hayvanların ortak adı.
k.+lara (per ü bali dökilmiş kuşlara beñze-) 389a/

Ḳuṣaḳ : (T. is.) Bele sarılan kemer.
k. 409a/24

Ḳuṣan- : (T. fi.) Beline kuşak, kılıç gibi şeyler bağlamak; giyinmek.
k.-miş 409a/24

Ḳuṣçı : Ali Kuşçu: Türk-İslam dünyasının büyük astronomi ve kelam alimi olan Ali Kuşçu, XV. yüzyıl başlarında Semerkant'ta

doğdu. Babası Muhammed, ünlü Türk Sultanı ve astronomu Uluğ Bey'in kuşçusu olduğu için, ailesi 'Kuşçu' lakabıyla meşhur oldu. Küçük yaştan itibaren matematik ve astronomiye ilgi duyan Ali Kuşçu, devrin en büyük alimleri olan Bursalı Kadızâde Rumî, Gıyâseddin Cemşîd ve Muînuddîn Kâşî'den matematik ve astronomi dersi aldı.
k.+dan (ali kuşçu) 400a/10, 400a/19, 407b/10
k.+nuñ (ali kuşçu) 406b/6

Ḳuṭb : (Ar. is.) 1.Dönen bir çarkın aksi 2.Kutup
k.+1 zaman 408a/19

Ḳuṭb-vār : (a.f.z) Kutup gibi.
k. 381a/12

Ḳuṭṭā -üṭ-ṭarîḳ : (Ar. is.) Yol kesenler, haydutlar.
k.+e 386b/4

Ḳuvvet : (Ar. is.) Güç, kudret; sağlamlık.
k.+i 382b/16
k.+i basıra 406b/13
k.+i bazu 388b/20
k.+i faide 381a/1
k.+i feraset 394a/13

Ḳuzāt : (Ar. is.) Kadılar.
k. 410b/16

küçük : (T. s.) Büyük olmayan.
k. 378b/13

küfr : (Ar. is.) Allah'a inanmama; dinsizlik.
k.+(erbab-ı küfr ü kin) 375b/11

külâh : (Far. is.) Külâh; başlık.
k. 382a/16, 389a/9

küllî : (Ar. s.) 1.Umumi, genel
2.Çok.
k. 397a/10, 405b/16

külliyen : (Ar. zf.) Bütünü, tamamıyla.
k. 384b/23, 385a/3

kün-feyekün : (Ar. cüm.) Olan oldu.
k. 396b/6

Kürdistân : (Ar. Far. is.) Kürtlerin yaşadığı yer.
k.+1 (ümera-i kürdistan) 405b/15

kürsî : (Ar. is.) 1.Oturulacak yüksek yer 2.Taht 3.Makam.
k. 404a/8, 409b/22
k.+i ihtiram 401b/20

Kürt : (Ar. is.) Ön Asya'da yaşayan bir topluluk ve bu topluluktan olan kimse.
k.+ler 389a/5

küşte : (Far. s.) Öldürülmüş.
k.+lerden 384a/4

küşten : (Far. s.) Öldürülmüş.(?)
k. (şehid-i küšten) 388a/7

küşti : (Far. is.) Güreşme, pehlivanlık.
k. 380a/9
k.+lerle 380a/18

Kütahya : Kütahya.
k. 386b/10, 386b/15, 406a/16
k.+dan 388b/1

kütüb : (Ar. is.) Kitaplar.
k.+i kesir 407a/21
k.+(nefais-i kütüb) 400a/21

L

lā-cerem (Ar. s. ve zf.) Şüphesiz, besbelli; elbette.
l. 383a/7
l.+(la-cerem-ül-avd) 392b/3

lafz : (Ar. is.) Söz.

l.+1 dürer-bar 385a/17

lahza : (Ar. is.) Göz ucuyla bakış ve bu durumda geçen süre.
l. 383b/19, 402a/25, 408a/25,
410a/18, 410a/25

lakab : (Ar. is.) Lakap, birine kendi adının dışında takılan başka isim.
l.+1 ile 379b/3

lakin : (Ar. e.) Ama, fakat, ancak.
l. 379a/9, 380b/8, 381b/23,
383a/9, 383b/22, 384b/13,
388a/25, 389a/4, 390b/14,
390b/20, 390b/23, 391a/2,
392a/19, 393a/17, 394a/10,
397b/13, 402b/6, 407a/16

la□l : (Ar. is.) Kırmızı renkli değerli bir taş.
l. 378b/1

lala : (Far. is.) Çocuğa bakan uşak.
l.+nuñ 377a/13
l.+sı 377a/15, 377a/8, 377b/10,
391b/10

lam : (Ar. hr.) Arap alfabesinde 26. harf.
l.+ol- 390b/9

lāmi□-ül-envār : (Ar. s.) Nurlar içinde parlayan.
l.+da (mezar-ı lami-ül-envar)
398b/18

Lāmi□i Çelebi : Osmanlılar zamânında yetişmiş âlim ve velî. İsmi Mahmûd olup babasınınki Osman'dır. Lāmiî Çelebi diye meşhur oldu. 1472 (H.877) de Bursa'da doğdu. Zamânının büyük âlimlerinden zâhirî ilimleri öğrendi. Tasavvufta, Seyyid Emîr Ahmed Buhârî hazretlerine intisâb ederek, onun talebesi olmakla şereflendi.

l. 408b/16, 410b/4

lāne : (Far. is.) Yuva.
l.+i rahmet 398b/5

lāşe : (Far. is.) Leş; zayıf hayvan.
l.+sin 384a/11

lāyık : (Ar. s.) Yakışan, yaraşır.
l. 378a/4, 383a/2
l.+dır 378b/16
l.+mıdır 402a/9

lāzım : (Ar. is.) Gerek.
l. 380a/3, 387a/24, 390a/14, 397b/18, 402a/22
l.+dır 378a/11, 380b/10, 387b/8, 387b/9, 392b/13
l.+gel- 379a/4, 388b/16, 388b/4, 398a/17, 402a/1
l.+ol- 376b/23, 401b/21
l.+olma- 405a/3

lekelik : (T. is.)
l.+indendir (lekeligindendir)
387a/4

lerzān : (Far. s.) Titrek, titreyen.
l.+ol- 385a/6

leşker : (Far. is.) Asker.
l. 383a/24, 386b/13, 392b/25
l.+i 387a/24
l.+i (hücum-ı leşker-i hümmum)
398b/8
l.+i bi-kıyas 381a/15
l.+i pür-savlet 381a/13

levāzım : (Ar. is.) Lazım olan şeyler.
l.+ı teftim 397a/8

levendāt : (Ar. is.) Leventler.
l.+ı çalak 386a/19

levlāk : (a.i) “sen olmasaydım”, Hz.Muhammed’e hitaptır.
l.+(ruh-i pak-i şah-ı levlak)
408a/20

leyāl : (Ar. is.) geceler.
l.+i (ihya-i leyal it-) 410b/17

leyl : (Ar. is.) Gece.
l.+ü nehar 388b/12

leyle : (Ar. is.) Bir tek gece; gece.
l.+i rihlet 409b/18

Leysī Çelebi : ?
l. 406a/2

lezzet : (Ar. is.) Tat, çeşni.
l.+iyle 390b/15

li-hāzā : (Ar. zf.) Bunun için, bundan dolayı.
l. 381b/25, 384b/12

libās : (Ar. is.) Elbise, giysi.
l.+la 393b/25

licām : (Ar. is.) Hayvanın ağzına vurulan gem.
l.+ı 404a/18
l.+mı 404a/12

liman : (yun.i.) Gemir barınağı.
l.+ma 377a/4

lisān : (Ar. is.) Dil.
l.+ı (itale-i lisan) 400b/1
l.+ı beyan 402b/7

lisānen : (Ar. zf.) Ağızdan.
l. 391b/4

livā□ : (Ar. is.) Bayrak.
l. 376b/11
l.+(zıkr-i tevcih-i liva) 381b/14
l.+i mezbur 376b/11, 376b/8
l.+i sabık 379b/1

luţf : (Ar. is.) Hoşluk, iyilik
l.+la 379b/7
l.+la (mavaid-i lütf) 381b/2

Lütfi : Mollâ Lütîfî; 15. yüzyılda, Fatih Sultan Mehmed ve II. Bayezid dönemlerinde yaşamış meşhur matematikçilerdendir. Sinan Paşa'nın ve Ali Kuşçu'nun talebesi olmuş, Ali Kuşçu'dan öğrendiği matematik bilgilerini Sinan Paşa'ya aktarmıştır. Molla Lütîfî Mevzuâtü'l-Ulûm (Bilimlerin Konuları) adlı eserinde de yüz kadar bilimi tasnif etmiştir.
1.+(molla lütîfî) 401a/2
1.+ye (molla lütîfî) 401a/4

Lütfullah-üt-Tokâtî : Molla Lütîfî.
1. 400a/18

lüzûm : (Ar. is.) Lazım olma, gereklilik.
1.+larından 377b/3

M

mā-□adā : (Ar. e.) –den başka.
m. 388a/2
m.+(andan maada) 405b/22
m.+dır 399a/7
m.+sın 390b/2
m.+yı 392a/18

ma□-hazā : (Ar. zf.) Bununla beraber.
m. 408b/15, 409a/7

ma□ābid : (Ar. is.) İbadet edecek yerler, tapınaklar.
m. 399b/12

ma□ād : (Ar. is.)
1.Dönülen yer 2.Ahiret.
m.+da 405a/18

ma□ānī : (Ar. is.) Manalar.
m. 400b/25

ma□ber : (Ar. is.) Geçit, köprü, kemer.
m.+i (kurb-ı maber) 376b/18
m.+i tüccar-ı arab ve acem 399b/8
m.+inden 387a/13

mābeyn : (Ar. is.) 1.İki şeyin arasındaki 2.Padişah sarayı.
m.+de 394b/25
m.+lerinde 377a/22
m.+de 387a/1, 388a/23, 391a/15
m.+inde 390a/16

ma□būd : (Ar. is.) Tapınılan; Allah.
m.+idin- 375b/23

ma□celen : (Ar. zf.) Aceleyle, acil olarak.
m. 383a/25

mācerā : (Ar. is.) Cereyan eden, olup geçen.
m.+yı 394a/24, 395b/23

mācid : (Ar. s.) Şan ve şeref sahibi olan.
m.+i (valid-i macid) 394a/4,
397a/5, 408a/12
m.+im (valid-i macid) 395b/10
m.+leri (valid-i macid) 379a/5,
385a/5
m.+lerin (valid-i macid) 395a/3
m.+lerinüñ (valid-i macid)
394b/23

mādām : (a.bağ.) Madem; çünkü.
m. 395b/24

mādde : (Ar. is.) 1.Madde 2.Maya, cevher, asıl.
m.+i fesad 386b/4

māder-zād : (Far. s.) Anadan doğma.
m.+(devlet-i mader-zad) 394a/8

ma□dūd : (Ar. s.) 1.Sayılı, sayılma 2.Belli.
m.+ı kil 384a/7

mağāra : (Ar. is.) Mağara.
m.+da 386a/12

mağfîret : (Ar. is.) Allah'ın kullarının günahlarını bağışlaması.
m.+(nida-yı mağfîret) 398b/4

mağfiret-penāh : (Ar. Far. is.)
Bağışlamanın sığındığı yer;
bağışlayıcı olan.
m.+1 (şah-ı mağfiret-penah)
398b/9

mağlūb : (Ar. s.) Yenik, yenilmiş.
m.+1 hiras ol- 381a/15
m.+ol- 385b/21
m.+ve münhezim ol- 384b/7

mağrib : (Ar. is.) Garp, batı.
m.+e (ezan-ı mağrib) 400b/18
m.+i (salat-ı mağrib) 410a/10

mağrūr : (Ar. s.) Gururlu; güvenen.
m.+(şehzade-i mağrur) 388a/18
m.+lar 389a/2
m.+ol- 385b/21

mağzūb : (Ar. s.) Kendisine
kızılmış olan.
m.+ol- 400a/22

maḡāfāt : (Ar. is.) Korkular.
m. 383b/20
m.+(afat-ı mahafāt) 391a/6

maḡhall : (Ar. is.) Yer.
m.+de 383b/8, 385a/21, 385a/23,
408b/13, 410b/22
m.+de (nam-ı mahal) 388b/24,
399b/9
m.+den 387b/12
m.+ler 381b/24
m.+i nizaı 400b/25
m.-lerde 375b/6
m.+e 379b/4, 380a/5
m.+e (karib-i mahall) 385a/5
m.+e (nam-ı mahall) 381a/17
m.+i ikamet 398b/2
m.+i mühud 381a/6

maḡhalle : (Ar. is.) Bir şehir ya da
kasabanın bölündüğü kısımlardan
her biri.
m.+sine 410b/20

mahāret : (Ar. is.) Mahirlik, ustalık.
m.+i 406b/18, 406b/24

m.+ini 399b/18

maḡāsin : (Ar. is.) Güzellikler.
m.+i ahlak: Ahlak güzellikleri
397a/7

maḡāzıl : (Ar. is.) Rezil olmuş
kimseler.
m. 383a/1, 389b/23

maḡbūs : (Ar. s.) Hapsedilmiş.
m.+ları 402b/1

maḡfil : (Ar. is.) Oturulacak,
görüşülecek yer; toplantı yeri.
m.+i devlet-i makrun 394b/22
m.+i kam-kari 381b/21

maḡfūz : (Ar. s.) Saklanmış;
korunmuş, gözetilmiş;
ezberlenmiş.
m.+ı 407a/12

māhir : (Ar. s.) Maharetli,
becerikli.
m.+e (mütebahhir-i mahir) 399b/5

maḡlūkāt : (Ar. is.) Yaratılmışlar,
canlılar.
m.+ı imdad 394a/9

maḡlūl : (Ar. s.) Hallolunmuş,
çözülmüş; erimiş.
m.+ol- 401a/25

Maḡmūd : ?
m. 405a/21

Maḡmūd Paşa : Fatih dönemi
vezirlerindedir.
m.+paşa 403b/11
m.+paşa medresesi 406a/19

Maḡmūdiyye: Yazıcızāde'nin meşhur
eseridir. Bu kıymetli eserde tevhid
ve nāt manzumelerinden sonra,
aklın yaratılışı, Âdem
aleyhisselâmın ve diğer
peygamberlerin hayatı dile

getirilmiştir. Ondan sonra, Resulullah (s.a.v.)'in dünyaya gelişi, evsaf ve kemâlâtı, miracı ve Medine'ye hicreti, kıblenin tahvili, Peygamberimizin çeşitli mucizeleri ve ashabından bahseden parçalar yer almaktadır.

m. 405a/23

mahmül : (Ar. s.) Yüklenmiş; bir şey üzerine kurulmuş.
m.+(mahmul-bih) 378a/25

maḥremât : (Ar. is.) Haram olan şeyler.
m.+a 407a/19

maḥrûm : (Ar. s.) Bahtsız, nasipsiz; istediğini elde edemeyen.
m.+ol- 379a/11

maḥrûsa : (Ar. is.) Büyük şehir.
m. 399a/16
m.+da (memalik-i mahrusa) 382b/24
m.+i (memalik-i mahrusa-i hakani) 395a/13
m.+i Birusa 399b/10
m.+i İstanbul 394b/4
m.+i Kefe 377b/1
m.+i memalik 379a/6
m.+yı (memalik-i mahrusa) 393a/5

maḥşûş : (Ar. s.) Başkasında bulunmayan; özel; layık.
m. 410a/8
m.+dır 410b/24

maḥtûm : (Ar. s.) Mühürlenmiş, kilitlenmiş, bağlanmış.
m.+ol- 389b/5

maḥv : (Ar. is.) Yok etme, ortadan kaldırma.
m.+ü na-bud it- 385a/10

maḥzar : (Ar. is.) 1.Huzur yeri, büyük bir kimsenin önü; 2.Hazır olma.
m.+ında 404b/21

maḥzûl : (Ar. s.) Hor, hakir, perişan.
m. 392b/25
m.+lar 387a/9

maḥzûn : (Ar. s.) Hüzünlü, tasalı.
m.+ı gam-nak 398b/7

maḥzûz : (Ar. s.) Hazzetmiş, hoşlanmış.
m.+ol- 375b/8

mā□ī : (Ar. s.) Suya ait, suyla ilgili; mavi.
m.+me (bab-ı saadet-i mai) 396b/7

mā□il : (Ar. s.) Bir yana eğilmiş, eğik; hevesli, istekli.
m. 378a/6
m.+olma- 383b/22

ma□iyyet : (Ar. is.) Beraberlik, arkadaşlık.
m.+ine (mevid-i maiyyet) 387a/14

maḥkāl : (Ar. is.) Söz, lakırdı; söyleyiş.
m.+de (halal-i makal) 404b/15
m.+i 382a/6, 383a/6

maḥkālât : (Ar. is.) Sözler; makaleler.
m.+ı 406a/25

maḥkâle : (Ar. is.) Söz, nutuk.
m.+ler 402b/5

maḥkām : (Ar. is.) 1.Durulan yer, durak 2.Memuriyet
m.+da 379a/1
m.+ı hizmet 390a/24, 396b/3
m.+ı huzur 397b/12
m.+ı peygam 383b/5
m.+ı şerif 395a/3
m.+ında 392b/18

m.+uñ 399a/23

maḳbūl : (Ar. s.) Kabul olunmuş;
beğenilmiş.
m. 404b/14
m.+(sultan-ı adil-i makbul)
409a/19
m.+ı ol- 391b/2
m.+i şerif 392b/11
m.+ol- 376b/15
m.+umızdır 395b/19

maḳdūr : (Ar. is.) 1.Güç, kudret
2.Allah'ın takdiri, kader.
m.+(sarf-ı makdur it-) 387a/22

maḳhūr : (Ar. s.) Kahrolmuş,
yenilmiş; Allah'ın gazabına
uğramış.
m.+it- 395b/15

maḳrūn : (Ar. s.) Yakınlaştırılmış,
yakın; ulaşılmış.
m.+(icabete makrun ol-) 396b/6
m.+a (mahfil-i devlet-i makrun)
394b/22
m.+larına (dest-i hümayun-ı
saadet-i makrun) 3
m.+larına (saadet-i makrun)
376b/6
m.+larına (südde-i saadet-i
makrun) 394a/24

maḳşūd : (Ar. s.) Kastolunan,
istenilen şey.
m. 393b/14
m.+(damen-i maksud) 386b/24
m.+(müşahede-i maksud) 383b/18
m.+a (sahil-i maksud) 384a/21
m.+a (semt-i maksud) 380a/18
m.+a ir- 393b/23
m.+ı 387a/10
m.+ı fuad 380a/15
m.+ı mücerred 380a/16
m.+ın (şahid-i maksud) 396a/20
m.+idin- 397b/12
m.+u matlub 378a/21
m.+u murad 377b/15, 378a/13
m.+um 387b/22

maḳṭū : (Ar. s.) 1.Kesilmiş
2.Değeri biçilmiş.
m.+i tekeffüf 402a/8

maḳtūl : (Ar. s.) Katledilmiş,
öldürülmüş.
m. 404b/14
m.+ol- 401a/16

maḳkūl : (Ar. s.) Akıllıca, akla
uygun iş gören; anlayışlı, mantıklı.
m.+dır 409b/17

maḳūle : (Ar. is.) Takım, çeşit, soy
m. 384b/13
m.+lerüñ 409b/1

māl : (Ar. is.) Mal, varlık;
servet; para, nakit; tüccar eşyası.
m. 375b/22, 402b/9
m.+ı 408b/15
m.+ların 389b/14
m.+ü menal ile 380b/2

māl-ā-māl : (Ar. zf.) Çok dolu,
dopdolu.
m.+ol- 396a/21, 396b/24

mālā-yutāk : (Ar. s.) Takat getirilmez,
dayanılmaz.
m.+(teklif-i mala-yutak:
Dayanılmaz bir teklif.) 379b/19,
387b/22

Maldepesi : İstanbul'da, Anadolu
yakasında bir semt, Maltepe.
m. 391b/10

mālī : (Far. s.) Çok fazla; dolu.
m.+(ferhunde-i mali) 396b/20
m.+(tedabir-i müfsetet-i mali)
376b/22

mālīk : (Ar. is.) Sahip.
m. 391a/1
m.+i memalik-bahşa-i 393b/1

maḳlūm : (Ar. s.) Bilinen, belli.
m. 393a/14
m.+malum olma- 402b/4

m.+(hal-i malum ol-) 379a/17
m.+ı hazret 379a/12
m.+ı ol- 392b/7
m.+idin- 389a/15, 394a/13
m.+idinme- 409a/17
m.+ol- 377b/24, 378b/23
m.+olma- 378a/3
m.+um 402b/4
m.+uñ 390a/16
m.+uñız ol- 385b/1
m.+uñuz 403b/21

ma□mūr : (Ar. s.) Bayındır, şenlikli.
m. 399a/19

ma□mūre : (Ar. is.) Ma□mur olan yer, bayındır yer; şehir, kasaba.
m.+sin 375b/13

mānend : (Far. is.) Benzer, eş.
m.+i tuyur 396a/12

ma□nevī : (Ar. s.) 1.Mânâya ait olan
2.Ruha ve içe ait olan.
m. 410a/5
m.+sini 394b/17

māni□ : (Ar. s.) 1.Men□ eden, geri bırakan; engel olan 2.i. Engel.
m. 387b/8
m.+ol- 377a/12, 378a/4, 398a/5
m.+olma- 377a/11, 379b/12

ma□nī : (Far. is.) Mana; iç yüz; rüya.
m.+de 389a/4

Ma□nisa : Manisa.
m. 386a/10, 397a/20

manşib : (Ar. is.) Devlet hizmetleri, memuriyet.
m. 401a/18
m.+dan 392a/14
m.+ı celil 401b/2
m.+ı mübarek ol- 407b/25
m.+lar 376a/6

mantık : (Ar. is.) 1.Söz 2.Gerçeği ararken yapılan zihnî

muamelelerden hangilerinin doğru hangilerinin yanlış olduğunu gösteren ilim.
m. 400b/25

manzūm : (Ar. s.) Nazmolunmuş, düzenlenmiş; vezinli söz.
m.+ı 405b/21
m.+it- 406b/2

manzūr : (Ar. s.) Nazar olunan, bakılan; beğenilen.
m.+ı sipah 381a/14

maraz : (Ar. is.) Hastalık.
m.+ı damen-i mizac 398a/21
m.+ı mevt 402b/13
m.+ım 408b/6

Mardin : Mardin.
m. 405b/15

ma□reke : (Ar. is.) Savaş meydanı.
m.+de 384b/7

ma□rifet : (Ar. is.) Herkesin yapamadığı ustalık; bilme.
m.+ine 406b/6

mariz : (Ar. s.) Marazlı, hastalıklı.
m.+ol- 376a/22, 399b/22,
406b/11, 408b/10, 408b/3, 408b/7

ma□rūf : (Ar. s.) Herkesçe bilinen; meşhur.
m. 384a/24, 394b/7

ma□rūz : (Ar. is.) 1.Arzulunmuş
2.Etki altında bulunan 3.Verilmiş, sunulmuş; söylenilmiş.
m.+(şah-ı nik-name-i maruz ol-)
387b/10
m.+ı hudavendigar 394b/5
m.+ol- 387b/23, 393a/22

maşārif : (Ar. is.) harcamalar, sarfolunanlar.
m.+i 405a/4

maşir : (Ar. is.) Karargah.

m.+de (der-i devlet-i masir)
380b/7

maşlahat : (Ar. is.) 1.İş, emir;
önemli iş 2.Bariş, dirlik düzenlik.
m. 383a/14, 384b/23, 397b/16,
398a/6
m.+1 391a/25
m.+1 asan 381a/2
m.+1 husul 391a/7
m.+1mı 383a/16
m.+larına 401b/14
m.+uñ 382b/8

maşrū □ : (Ar. s.) Saralı, sara
hastalığına tutulmuş.
m.+ol- 386a/4

maşūn : (Ar. s.)
Saklanmış; korunmuş; sağlıklı.
m.+it- 396b/9

maṭbū □ : (Ar. s.) 1.Tabolunmuş,
basılmış 2.Hoş, latif, makbul.
m.+1 ol- 381b/11
m.+ları 382a/7

mātem : (Ar. is.) Yas.
m.+ler (yas u matemler eyle-)
396a/6

mātem-zede : (Ar. Far. s.) Matemli,
yaslı.
m.+ler 376a/21

maṭlūb : (Ar. is.) Talebedilen,
istenilen; istek.
m.+uñuz (maksud u matlub)
378a/21

maṭmah : (Ar. is.) Göz dikilen şey,
göz konulan yer.
m.+1 nazar 379b/21

maẓanne : (Ar. is.) 1.Zan götüren
2.Ermiş sanılan.
m.+i iştibah 391a/22

maẓhar : (Ar. is.) 1.Bir şeyin
göründüğü yer 2.Şereflenme.

m.+1 asar 396b/5
m.+1 avatıf-ı aliyye 381b/1

maẓlūm : (Ar. s.) Zulüm görmüş;
halim selim.
m.+dır 393a/15

maẓmūn : (Ar. is.) 1.Mana, kavram;
nükteli, ince söz. 2.Ödenmesi
lazım gelen.
m.+1 387b/4, 397b/19
m.+1 (mülhem-in-i mazmun)
377a/1
m.+1mı 398a/23
m.+la (name-i meserret-i
mazmun) 394a/23

ma □ **zūl** : (Ar. s.) Azledilmiş,
işinden çıkarılmış.
m. 403a/5, 403a/8, 407b/19
m.+eyle- 392a/18
m.+it- 407a/7

ma □ **zūlen** : (Ar. zf.) İşinden
çıkarılmış olarak.
m. 406a/19

ma □ **zūr** : (Ar. s.) Özürlü.
m.+buyurıl- 402b/8

mebādā : (f.ünl.) Sakın, olmaya
ki...
m. 383b/10, 386b/24

mebāliġ : (Ar. is.) Paralar, akçeler.
m.+getir- 382a/17

mebġūz : (Ar. s.) Nefret edilmiş,
sevilmemiş.
m.+1 ulema 400b/1

mebraġ : (Ar. is.) Para, akçe.
m. 399a/6
m.+1 cüret 391b/18
m.+1 irşad 407a/2

mepsūt : (Ar. s.) Yayılmış, açılmış;
uzun uzadıya anlatılan.
m. 394a/22

mebzûle : (Ar. s.) Bol, çok.
m.+sinden (niam-ı mebzule)
399a/12

mecâl : (Ar. is.) 1.Güç, kuvvet 2.Fırsat.
m.+kalma- 385b/8

meclis : (Ar. is.) 1.Oturulacak,
toplanılacak yer 2.Devlet işlerinin
görüşülmesi için toplanılması ve
toplanılan yer.
m. 402a/5
m.+(akd-i meclis) 383a/11
m.+(huzzar-ı meclis) 387b/2
m.+de (sadr-ı meclis) 401b/17
m.+den 378b/17
m.+e (vaz-ı meclis) 390a/3
m.+i 395a/2
m.+i (akd-i meclis-i ziyafet)
390a/5
m.+i (müzahir-i meclis-i
hümayun) 395a/21
m.+i ali 401b/19
m.+i azim ol- 378a/16
m.+i enam 397b/4
m.+i hass 388a/15
m.+i hümayun 381b/20, 384b/18,
394a/12, 394b/21
m.+i şahî 383a/6
m.+inde 409a/5
m.+ine 391b/4, 408a/3
m.+lerde 376a/17

mecma□ : (Ar. is.) Toplanılacak yer.
m.+ı nas 375b/6, 376a/17

mecmu
m.+ı asakir-i firuz 395a/21
m.+ı halayık 396b/22
m.+ı havatır-ı ahali 394b/8
m.+ı şah 380b/14
m.+ı şehir ve kasaba 377b/18
m.+la (asker-i mecmu) 383a/5

mecrûh : (Ar. s.) Yaralanmış.
m.+ol- 389a/22

medâr : (Ar. is.) Etrafında
dönülen nokta.
m.+ı hall 397a/3

m.+ları (güftar-ı isabet-i medar)
393a/22

medârîc : (Ar. is.) Meslekler;
yollar.
m.+i hilafet 399a/23

medâris : (Ar. is.) Medreseler.
m.+le (tayy-ı medaris) 400a/10,
400a/3

medfün : (Ar. s.) Defnolunmuş,
gömülmüş.
m.+dır 399b/23, 403a/25, 403b/4,
406a/5, 408b/25

medh : (Ar. is.) Övme.
m.+i 376a/24

medhüş : (Ar. s.) Dehşete uğramış,
şaşırmış; korkmuş.
m.+ol- 398b/9

Medine : (Ar. is.) Hicaz'da
Hz.Muhammed'in türbesinin
bulunduğu şehir.
m.+i münevvere 409a/13

medrese : (Ar. is.) Eskiden içinde
dini derslerin okutulduğu yer; ders
gören talebenin içinde yatıp
kalktığı bina.
m. 399a/16, 399b/16, 399b/2,
408b/1, 410b/5, 410b/6
m.+i aliye 399a/12
m.+i refika 399b/4
m.+i uhra 401a/14
m.+leri 401b/3
m.+si 398a/1
m.+si (kalender-hane medresesi)
403a/1
m.+sin (muradiyye medresesi)
401a/20
m.+sinde 400a/16, 406b/11
m.+sinde (muradiyye medresesi)
407a/2
m.+sinden (mahmud paşa
medresesi) 406a/20
m.+sinden (muradiyye medresesi)
406a/23

m.+sinden (yıldırım han medresesi) 403a/22
m.+sine 400a/3, 400b/16
m.+sini 381b/25
m.+sini (mustafa paşa medresesi) 406b/13
m.+sini (taşlık medresesi) 401a/11
m.+yi 401a/22

mefāsīd : (Ar. is.) Fesatlıklar, bozgunculuklar.
m.+i azime 393a/13
m.+i kızılbaş 382b/25

mefhūm : (Ar. s.) Anlaşılmış; mana.
m.+da 388a/2
m.+ı 376b/16
m.+ı şerif 379a/10

mefkūd : (Ar. s.) Kayıp, yok, bilinmeyen.
m.+dur 393a/17

mefsedet : (Ar. is.) Fesatlık, bozgunculuk.
m.+i (tedabir-i müfşedet-i mali) 376b/22
m. (mülhaza-i mefşedet) 378a/13

mefṭūr : (Ar. s.) Yaratılmış; tabii.
m.+ol- 395b/8, 399a/25

meger : (Far. e.) Meğer, oysa ki, halbuki.
m. 377a/17, 377a/8, 380b/4, 386a/11, 388a/20, 390a/3, 406a/10

mehābet : (Ar. is.) Azamet, ululuk, korkunçluk.
m.+i (asakir-i mehabet-i teessür) 385a/25

mehāmm : (Ar. s.) Önemli şeyler, düşündürücü şeyler.
m.+(ehemm-i mehamm) 382b/22

mehd : (Ar. is.) Beşik.
m.+i ahd 390b/24
m.+i sekine ve vakar 398b/15

Muḥammed Paşa-yı Kırmānī : ?
m.+paşa-yı kırmani 401a/13

mehter : (Ar. is.) 1.Yüksek rütbeli hizmetkar 2.Çadırlara bakan uşak 3.Mızıkacı.
m.+leri (alem-i mehter) 396a/16

mekān : (Ar. is.) Yer, mahal; ev.
m.+(asf-ı mekan) 389a/25
m.+(mekin ü mekan) 396a/21
m.+(tayy-ı mekan eyle-) 380a/19
m.+larda 376a/17
m.+uñ (gün ü mekan) 396a/24

mekīn : (Ar. s.) 1.Oturan, yerleşen 2.Temkinli, iktidar sahibi.
m.+ü mekan 396a/21

Mekke : (Ar. is.) Hicaz'da Hz.Muhammed'in doğduğu ve Kâbe'nin bulunduğu şehir.
m.+i mükerreme 410a/16

mekrūh : (Ar. s.) İğrenç, tiksinti veren.
m.+gör- 391b/19
m.+iyle 377b/10

mekseb : (Ar. is.) Kazanılan yer, kazanç.
m.+i helal 410b/9

mekşūf : (Ar. s.) Keşfolunmuş, meydana çıkarılmış; açılmış.
m.+dır (şehr-i mekşuf) 385a/19

mekteb-ḥāne : (Ar. Far. is.) Okul.
m. 399b/3

mektüb : (Ar. is.) Mektup.
m. 382b/4, 387b/19, 387b/23, 392b/10, 393b/21
m.+gönder- 376b/12, 379a/19
m.+ı 379a/16, 409b/17
m.+ı tesliyet-üslub 391a/23
m.+lar 375b/2, 391b/8

melāhat : (Ar. is.) Güzellik, yüz güzelliği.
m.+da (sipih-r-i melahat) 382a/17

melā□ike : (Ar. is.) Melekler.
m.+den 403b/13

melāl : (Ar. is.) Usanç, usanma; sıkılma.
m.+(gird-i melal) 383b/11
m.+olma- 388a/24

melek-ül-mevt : (Ar. is.) Ölüm meleği, Azrail.
m. 408b/5

melhūz : (Ar. s.) Düşünülebilen, hatıra gelen; olabilen.
m.+ları 383a/15

me□lüfe : (Ar. s.) Alışılmış, huy edinilmiş.
m.+leri (adet-i melufe) 391b/16

melül : (Ar. s.) Usanmış, bıkmış; mahzun.
m.+(münfail ü melul ol-) 378b/12

memālik : (Ar. is.) Memleketler, ülkeler.
m.+(serhadd-ı memalik) 388b/5
m.+de 379a/22
m.+i mahrusa 382b/24, 393a/5
m.+i mahrusa-i hakani 395a/13
m.+üñ (mahrusa-i memalik) 379a/7

memālik-bahşā : (Ar. Far. s.) Ülkeler bağışlayan.
m.+i (malik-i memalik-bahşa-i 393b/1

memdūh : (Ar. s.) Medholunmuş, övülmüş.
m.+ol- 399a/25

memleket : (Ar. is.) Ülke, devlet toprağı; şehir, kasaba.
m. 378a/13, 378b/1, 378b/1, 378b/3, 378b/8, 386a/16, 388b/3

m.+(mizac-ı memleket) 393a/10
m.+(nazm-ı ahval-i memleket) 390b/11
m.+(vilayet ü memleket bağışla-) 378a/25
m.+de 402a/18
m.+de (miyan-ı memleket) 391b/20
m.+den (daman-ı memleket) 395a/19
m.+i 390b/16
m.+i (Tatar memleketi) 377a/19
m.+i Gürcistan 375b/10
m.+i vesia 375b/12
m.+imiz 376a/1, 378b/9, 395a/22
m.+ine 389b/10
m.+ini 390a/14
m.+ler 377b/18, 378a/9, 378b/7
m.+üñ 402a/19

memlü : (Ar. s.) Dolu, doldurulmuş.
m. 389b/25

memlük : (Ar. s.i.) Birinin malı olan; kul, köle.
m.+lerine 404b/7

memnū□ : (Ar. s.) Yasak.
m.+dır 379a/21
m.+olma- 378b/12, 379b/12, 392b/8

me□mūn : (Ar. s.) Emin bulunan, korkusuz; tehlikesiz, sağlam.
m.+eyle- 396b/10

me□mūr : (Ar. is.) Emir almış olan kimse; devlet görevlisi.
m. 379b/5
m.+it- 405b/10
m.+ol- 381b/20, 382a/3, 387b/25, 398b/11

men□ : (Ar. is.) Yasak etme; esirgeme.
m. 379b/10, 392b/18
m.+e guşış eyle- 392b/8
m.+it- 378b/10, 403b/24
m.+le 378b/12

menābih :
m.+i adu 389a/23

menākı̄b : (Ar. is.) Menkabeler,
övünülecek vasıflar.
m.+larından (cümle-i menakı̄b)
407b/18

menāl : (Ar. s.) Sahip olunan, ele
geçirilen şey; yetiştirme.
m.+(mal ü menal ile) 380b/2
m.+e 375b/22

menām : (Ar. is.) Uyunacak yer,
yatak odası; uyku; rüya.
m.+da (alem-i menam) 409a/23

menāşı̄b : (Ar. is.) Payeler,
makamlar, rütbelere.
m.+ı 375b/25, 402a/10
m.+ı dünyeviye 407b/19
m.+ı dünyeviyye 407a/16

menāzil : (Ar. is.) Menziller,
duraklar.
m. 388b/21
m.+(tayy-ı menazil it-) 398b/1
m.+ine 392a/4

Mengli Girāy Hān : (ö. 1515) 15.
yüzyıl Kırım Hanı.
m. 377a/21, 377a/25, 377b/2,
386a/2

menkabe : (Ar. is.) Tanınmış veya
tarihe geçmiş kimselere ait
hikayeler.
m.+si 403b/23

menkūl : (Ar. s.) Nakledilmiş,
taşınmış; ağızdan ağıza geçmiş.
m.+dır 397b/3, 400b/5, 400b/7

mensūb : (Ar. s.) Birine, bir şeye
nisbeti olan, bir şeye ilgisi
bulunan.
m.+göster- 386a/20
m.+ı nehc-ül-belaga 405b/8

menşūr : (Ar. s.) Saçılmış,
dağılmış; kafiyesiz söz.
m.+ı 405b/22

menzil : (Ar. is.) 1.Yollardaki
konak yeri 2.Ev 3.Mesafe.
m. 381a/5, 404a/24
m.+e 402a/25, 402b/14
m.+i 400a/4
m.+i karib 379b/4
m.+i karib ol- 394b/4
m.+inde 403b/9
m.+ine 399b/22, 400b/19, 400b/5,
402a/11

menzile : (Ar. is.) Derece, rütbe;
konak yeri, ev.
m.+i husumetde ol- 391a/19

merāhil : (Ar. is.) Konaklar,
mesafeler, duraklar.
m.+(kat-ı merahil it-) 398b/1
m.+de 388b/21

merām : (Ar. is.) İstek, maksat,
niyet.
m.+ları 382b/21

merāsım : (Ar. is.) Resmi törenler.
m.+i hullet 377a/22
m.+i mihmani 377b/6
m.+i şükr 396b/18
m.+i tenhiye-i cülus 397a/23

merbüṭ : (Ar. s.) Bağlanmış, bağlı;
ulaşmış, bitişik; eklenmiş.
m. 394a/21

merci : (Ar. is.) Dönülecek yer;
başvurulacak yer ya da kimse.
m.+i (kadim-i merci) 398b/5

mercū : (Ar. s.) Umulan; rica
olunan.
m. 379a/14

merd : (Far. is.) Adam, insan;
erkek; yiğit.
m. 383a/15
m.+i fazıl u dana 379b/11

merdüm-zāde : (Far. is.)
İnsanoğlu.
m.+lerdir 376a/7
m.+leri 375b/24

merede : (Ar. is.) Direnenler,
inatçılar.
m.+i bi-idrak 392b/24
m.+i kızılbaş 393a/4

merfū □ : (Ar. s.) Kaldırılmış,
yükseltilmiş.
m.+a 409a/5

merg : (Far. is.) Ölüm.
m.+(esir-i merg ol-) 389a/24

merhale : (Ar. is.) Menzil, konak;
bir günlük yol.
m.+de 384a/15, 398a/25

merhamet : (Ar. is.) Şefkat gösterme,
acıma.
m.+i hudavendigâr 387b/8
m.+ve şefkatler göster- 394b/25

merhūm : (Ar. s.) Allah'ın
rahmetine kavuşmuş, ölmüş.
m. 384a/24, 385a/16, 385a/22,
385b/2, 402b/12, 405b/18,
409a/22
m.+a 400a/17
m.+uñ 389b/5

mer □ i : (Ar. s.) Riayet edilen,
saygı gösterilen; gözetilen.
m.+ol- 408a/2

merkad : (Ar. is.) Mezar, kabir.
m.+a 385a/11
m.+ı münevver 398b/22
m.+i münevver 398b/19

merkeb : (Ar. is.) 1.Binilecek şey,
binek; eşek; 2.Vapur, gemi gibi
şeyler.
m. 405a/3, 410a/9
m.+in 410a/24

merkez : (Ar. is.) Bir şeyin orta
yeri, merkez.
m.+inde 381a/12

merkūm : (Ar. s.) 1.Yazılmış, adı
geçmiş 2.Bayağı, adi kimse.
m.+(müfti-i merkum) 401b/16
m.+(padişah-ı merkum) 409b/2
m.+a (padişah-ı merkum) 407b/14

mermer : (Yun. is.) Mermer.
m.+de (sikke-yi mermer) 405b/13

mertebe : (Ar. is.) Derece,
basamak; rütbe.
m.+de 404b/13
m.+de (kemal-i mertebe) 379b/13,
386a/16
m.+i helak 409a/10
m.+si 399a/22

mervī : (Ar. s.) Rivayet olunan,
sağlam olarak bilinmeyen.
m.+dir 400b/6, 410b/24

merzī : (Ar. is.) Razılık,
hoşnutluk.
m.+si 376b/13
m.+yi galib ol- 387a/23

mesācid : (Ar. is.) Mescidler.
m. 399b/12

mesāfe : (Ar. is.) Ara, uzaklık.
m. 383b/4

meşā □ ib : (Ar. is.) Felaketler;
uğursuzlar.
m.+dir (azam-ı mesaib) 377a/16

mescid : (Ar. is.) Ar. is.) Secde
edilecek, namaz kılınacak yer,
küçük cami.
m. 400a/5, 410b/19, 410b/20,
410b/22
m.+de (suffe-i mescid) 408a/24
m.+den 405a/2
m.+i 403a/25
m.+inde 403b/4

m.+inde (nakkaş ali mescidi)
408b/25
m.+leri 408b/12

mes□ele : (Ar. is.) Sorulup karşılığı
istenen şey, problem; savaş.
m.+de 407a/5
m.+i gamıza 408a/3

me□şer : (Ar. is.) Güzel eser,
nişan, iz.
m.+i (behcet-i meser) 396b/15

meserret : (Ar. is.) Sevinç, neşe.
m.+(bais-i enva-ı meserret ol-)
377b/8
m.+(peyam-ı meserret) 381b/9
m.+e (haber-i meserret) 396a/9
m.+i (eyadi-i meserret-i mübadi)
394b/23
m.+i (name-i meserret-i mazmun)
394a/23

meskenet : (Ar. is.) Miskinlik,
fakirlik; beceriksizlik.
m.+(niyaz ü meskenet) 378a/18

meslek : (Ar. is.) Yol, gidiş; geçim
için tutulan yol.
m.+vad-i meslek 383b/1
m.+ine (meslegine) 383b/1

mesmū□ : (Ar. s.) İşitilmiş, haber
alınmış; dinlenen.
m.+ı 381b/10
m.+ı ol- 377a/6, 386a/4
m.+ları 382a/7, 383b/1
m.+ol- 401b/22

mesned : (Ar. is.) Dayanılan şey;
rütbe.
m.+de 407b/23
m.+i vezaret 384b/17
m.+ine 391b/24

mesned-nişin : (Ar. Far. s.) Bir makamda
bulunan.
m.+e 390b/24

meşnevî : (Ar. is.) Klasik şiirimizde
bir nazım türü; Mevlânâ'nın
meşhur eseri.
m.+leri 410a/12
m.+yi 410a/12

mesrūr : (Ar. s.) Memnun,
sevinmiş.
m.+lardır 389a/3
m.+ol- 375b/7
m.+ve pür-hubur it- 378a/11

mes□ūd : (Ar. s.) Saadetli, bahtiyar,
mutlu.
m.+ol- 396a/19

meşāhīr : (Ar. is.) Ünlü kişiler.
m.+den 407a/15

meşāyih : (Ar. is.) Şeyhler.
m. 408a/23
m.+asr-ı meşāyih 400b/14
m.+(el-meşāyih-ül-fitam) 407b/8
m.+e 397a/22
m.+i beled 408b/11
m.+i kiram 408a/14
m.+ini 410b/25

meşcere : (Ar. is.) Ağaçlık yer.
m.+i (semere-i meşcere-i
cihanban) 376b/5

meşgūl : (Ar. s.) Bir işle uğraşan;
işgal edilmiş.
m. 403b/11, 404a/11
m.+ol- 387a/18, 387b/15,
400b/17, 404a/20, 404a/6, 407a/8

meşhūn : (Ar. s.) Doldurulmuş,
dolu.
m. 380a/9

meşhūr : (Ar. s.) Şöhretli, ün
kazanmış.
m. 377a/5, 377b/19, 399a/3,
408b/21
m.+dır 403a/11, 407b/9
m.+ol- 376a/19, 407a/15

meşiiyet : (Ar. is.) 1.İrade 2.Arzu, istek.
m.+i ezeliyye 382a/22

meşreb : (Ar. is.) Yaratılış; mizaç, huy.
m.+(sufi-i meşreb) 406b/15

meşrū : (Ar. s.) Şer'an caiz olan, kanuna uygun.
m.+(emr-i meşru ol-) 379b/12
m.+mudur 385a/14

meşrūiyyet : (Ar. is.) Meşruluk, kanuna uygunluk.
m.+ini 400b/13

meşrūṭ : (Ar. s.) Şart koşulmuş, şartlı.
m.+it- 406a/4

meşrūṭa : (Ar. is.) İlk sahibi tarafından, mirasçılara satılmamak şartıyla bırakılan ev, arsa gibi gayr-ı menkuller.
m. 406b/11
m.+dır 399a/14

metāib : (Ar. is.) Meşakkatler, yorgunluklar.
m.+i 394b/11

metin : (Ar. s.) Metanetli, sağlam, dayanaklı.
m.+(cell-i metin) 383a/20
m.+(fıkr-i metin) 377a/9

mevādd : (Ar. is.) 1.Boşlukta yer dolduran varlıklar 2.İşler, hususlar 3.Kanunlar 4.Maddeler.
m.+(izdiyad-ı mevadd) 402a/24
m.+1 (tahrik-i mevadd-ı fitne it-) 387b/12

mevāıız : (Ar. is.) Nasihatler, öğütler.
m.+1 şahane kıl- 397a/9

mevāıid : (Ar. is.) Vadolunmuş şeyler; belirli zamanlar.

m.+(nakl-i mevaid) 392a/18
m.+i lütf 381b/2

Mevākıf : Şerh-i Mevākıf, Seyyid Şerif Cürcani'nin eseri.
m.+a 400b/21
m.+a (şerh-i mevākıf) 401a/2, 403a/17, 403b/17, 407a/9

mevālī : (Ar. is.) 1.Mevleviye payesine ulaşmış olan sarıklı alimler 2.Köle.
m. 394b/8, 410b/16
m.+i ali 410a/7
m.+si 401b/1

mevāzı : (Ar. is.) mevziler, yerler.
m.+1 garet 386b/5

mevc : (Ar. is.) Dalga.
m.+i hayret 386b/22
m.+ince 397a/25

mevcūd : (Ar. s.) Var olan, bulunan.
m. 388b/12
m.+ol- 394b/2

mevekkede : ?
m.+nüñ (sünen-i mevekkede) 408b/18

mevfūr : (Ar. s.) Çok, bol, çoğaltılmış.
m.+ül-cünudlarında 379b/5
m. mevfur-ül-huburlarına 395a/10

mevfūre : (Ar. s.) Çok, bol.
m.+(hedaya-i mevfure) 382a/22

mevhıbe : (Ar. is.) Bahşış, bağış.
m.+i saltanat 396b/17

mevıid : (Ar. is.) Vaadedilen, söz verilen yer; söz verme.
m.+i maiyyet 387a/14
m.+leri (kurb-ı mevid) 409b/2

mevkūf : (Ar. s.) Vakfedilmiş; durdurulmuş; tutulmuş.

m.+dur 382b/9
m.+olma- 391a/7

mevlânâ : (Ar. s.) “efendimiz”;
“hazret”; bazı sarıklı alimlerin ve
dîn adamlarının lakabı.
m. 381b/4, 382a/6, 400a/19,
400a/23, 400b/7, 401b/1, 402b/10,
407a/7, 407b/10, 408a/18
m.+i ibad-ı hak 379b/7
m.+i mukziyy-ül-meram 381b/19
m.+nuñ 382a/9, 399b/17
m.+ya 382a/8, 399b/16, 400a/23,
402b/2
m.+yı 400a/20
m.+yı mezbur 379b/3, 381b/15
m.+yı mezbure 379b/14

Mevlânâ Celâl-i Devânî : İslâm
âlimlerinin ve velîlerin
büyüklerinden. İsmi Muhammed
bin Es'ad es-Siddîkî ed-Devânî,
lakabı Celâleddîn'dir. Hazret-i
Ebû Bekr-i Sıddîk'ın neslinden
olduğu için kendisine Sıddîkî
denildi. 1429 (H. 833) senesinde
İran'ın Kâzerûn şehrinin Devân
nahiyesinde doğdu. 1502 (H.908)
senesi Kâzerûn'da vefât etti.
m.+celal 406b/11
m.+celal-i devani 406b/10

Mevlânâ Gürânî : Osmanlı
âlimlerinden ve büyük velî.
Dördüncü Osmanlı şeyhulislâmı.
İsmi, Ahmed bin İsmâil bin
Osman Gürânî, lakabı Şerefüddîn,
Şihâbüddîn ve Molla Gürânî'dir.
Daha çok Molla Gürânî lakabıyla
tanınıp, meşhûr oldu. 1410
(H.813) senesinde, Sûriye'nin
Gürân kasabasına bağlı bir köyde
doğdu. Doğduğu yere nisbetle
"Gürânî" denilmiştir.
m.+gürani 408a/11

Mevlânâ Hüsrev : Molla Hüsrev;
Hanefî mezhebi fıkıh âlimi,
üçüncü Osmanlı şeyhulislâmı ve
velî. İsmi, Muhammed bin

Feramuz (Feramerz)'dir. Sivas ile
Tokat arasındaki Kargın köyünde
doğdu. Doğum târihi
bilinmemektedir. Babası, bir
Fransız subayı iken müslüman
olmuştur. Kızını Osmanlı
emîrlerinden Hüsrev adında bir
zâta verdi. Babasının genç yaşta
ölmesi üzerine, eniştesi Hüsrev
Beyin yanında kaldı ve büyüdü.
Bu sebeple Hüsrev kayını diye
çağırılırdı. Daha sonra kayını
kelimesi kaldırılarak, Molla
Hüsrev adıyla meşhûr oldu.
m.+hüsrev 400a/13
m.+hüsrev 401a/9

Mevlânâ Yegân : Molla Yegân
m. 399b/15

Mevlânâ Şamsünî : Molla Samsünî
m.+i samsuni 404a/21

Mevlânâ Seyyidî : İBRÂHİM
EFENDİ (Mevlânâ Seyyid
İbrâhim) On beş ve on altıncı
asırlarda Anadolu'da yetişen İslâm
âlimlerinden ve evliyânın
büyüklerinden. İsmi, Mevlânâ
Seyyid İbrâhim bin Muhammed
bin Hüseyin Seyyid İbrahim
Ayrıca Emîr Efendi diye de
bilinir.

m. 401b/4
m. 401b/8, 401b/9

Mevlânâ İdrîs : İdris-i Bitlisi,
Mevlana Hüsameddin Ali-ül
Bitlisi'nin oğlu, Ebul Fadl
Mehmet Efendi'nin babasıdır.
Bitlis'te doğmuştur. Bundan
dolayı kendisine “İdris-i Bitlisi”
veya “Bitlisli İdris” denir. Doğum
tarihi kesin olarak bilinmemekle
beraber, 1452 - 1457 tarihleri
arasında doğduğu tahmin
edilmektedir. Esas ismi İdris'tir.
Tam künyesi; Mevlana
Hakimeddin İdris Mevlana

Hüsameddin Ali-ül Bitlisi'dir. Yavuz Dönemi, İdris-i Bitlisi'nin en çok rağbet gördüğü dönemdir. 1514 yılında Yavuz Sultan Selim ile beraber Şah İsmail'e karşı Çaldıran Savaşına katılmış, hatta savaştan sonra Tebriz'de bir süre daha kalarak halkı Osmanlı yönetimine bağlamaya çalışmıştır. İdris'in buradaki başarılarından dolayı Yavuz Sultan Selim, Bitlisli İdris'i mükafatlandırmıştır. Kendilerine bir ferman göndererek, Diyarbakır bölgesini kendisine vermiş, ayrıca 1516 yılında Yavuz tarafından ihdas edilen ve merkezi Diyarbakır olan Arap Kazaskerliği rütbesiyle İdris-i ödüllendirmiştir. Böylece Bitlisli İdris, Osmanlı'nın en büyük rütbesi olan Kazaskerlik rütbesi ile taltif edilmiştir. Mevlana İdris-i Bitlisi, ömrünün son yıllarını İstanbul'da ilmi çalışmalara ve eser yazmaya ayırmıştır. 12 Kasım 1520 yılında İstanbul'da, Yavuz Sultan Selim'in vefatından kısa bir süre sonra hakkın rahmetine kavuşmuştur. İdris-i Bitlisi'nin mezarı, bugünkü Eyüp semtinde kendi adıyla anılan "İdris Köşkü" ve İdris Çeşmesi" denilen yerde muhterem hanımları Zeynep Hatun tarafından vakfederek yaptırdığı mescidin bahçesindedir.

m. 405b/19

Mevlānā Kestelli : Mevlana Muslihiddin Mustafa Efendi (Mevlana Kestelli) (? - 1495) Nazilli'nin Kestel Köyündendir. İlk öğreniminden sonra Bursa'da müderris Mevlana Hızır Bey'den izin aldı. Mudurnu, Dimetoka, İstanbul Fatih müderrisliklerinde bulundu. Kazaskerlik yaptı. İstanbul'da öldü, fıkıh ve akaide dair kitapları bulunmaktadır.

İstanbul'da Kestelli Mescidini yaptırdı.

m. 403a/1

Mevlānā-i Nüreddīn : Sarı Gürz
m. 379b/16, 379b/3, 381b/2,
382a/2

mevlūd : (Ar. is.) Yeni doğmuş (çocuk)
m.+(istima-i mevlud it-) 408a/24
m.+ini 408a/23

mevrūs : (Ar. s.) Miras kalmış.
m.+ilerine 399a/23

mevşil : (Ar. is.) Kavuşacak yer; kavşak.
m.+inüñ 381b/10
m.+ine 382a/24

mevsim : (Ar. is.) Yılın dört bölümünden her biri; bir şeyin zamanı.
m.+i şita 393b/12

mevşüf : (Ar. s.) Vasıflanmış, belirtilmiş.
m. 384a/25

mevşül : (Ar. s.) Bitiştirilmiş, birleşmiş.
m.+ol- 396b/14

mevt : (Ar. is.) Ölüm.
m. 398a/22
m.+inde (maraz-ı mevt) 402b/13

mevzi □ : (Ar. is.) Bir şey konulacak yer; yer.
m.+de 399a/21
m.+de (nam-ı mevzi) 398b/3
m.+i nazar 406a/10

mevzū □ : (Ar. is.) Konu.
m.+1 bahis 400b/20

mevzūn : (Ar. s.) Vezinli, tartılmış; vezinle yazılmış olan.

m.+(kamet-i mevzun) 376b/5

meydān : (Ar. is.) Geniş, açık, düz yer.
m.+da (miyan-ı meydan) 389b/25
m.+ı saltanat 386a/17

meyl : (Ar. is.) Eğilme, eğilim; sevme, gönül akışı.
m.+den 393a/23
m.+i hatır 381b/23
m.+i padişahi 402b/9
m.+it- 376a/1, 376a/13
m.+itdir- 380b/2, 392a/19
m.+ü muhabbet 399a/25

meymūn : (Ar. s.) Uğurlu
m. (resul-i meymun-ül-vusul) 381b/1

mezālim : (Ar. is.) Zülümler, eziyetler.
m. 390a/11

mezālim-ārā : (Ar. Far. s.) Zalimce davranan.
m.+(vüzera-i mezalim-ara) 379a/18
m.+nuñ (vüzera-i mezalim-ara) 376b/21

mezār : (Ar. is.) Kabir; ziyaret yeri.
m.+ı lami-ül-envar 398b/18
m.+ı müteberrik 405a/11, 410b/19
m.+ı şerif 399b/23
m.+ları (bab-ı kıyye-i mezar) 407b/4

mezāri □ : (Ar. s.) Ziraat olunacak yerler, tarlalar.
m.+na 383a/9

mezāyık : (Ar. is.) Dar, sıkıntılı yerler.
m.+a 410a/15

mezbūr : (Ar. s.) Adı geçen, yukarıda söylenmiş olan.
m. 378b/5, 380b/7

m.+(cistr-i mezbur) 399a/18
m.+(diyar-ı mezbur) 399b/1
m.+(kasıd-ı mezbur) 383b/8
m.+(kasid-i mezbur) 383a/5
m.+(liva-i mezbur) 376b/11, 376b/8
m.+(mevlana-yı mezbur) 379b/3
m.+(seyyid-i mezbur) 408b/7
m.+(vezir-i mezbur) 401a/16
m.+a (mevlana-yı mezbur) 381b/15
m.+a (umur-ı mezbur) 401b/24
m.+da (cami-i mezbur) 399b/20
m.+ı 378b/14

mezbūre : (Ar. s.) Adı geçen, yukarıda söylenmiş olan.
m.+(ahd-neme-i mezbure) 382a/23
m.+(riayet-i mezbure) 382a/25
m.+nuñ (ebniye-i mezbure) 399a/14
m.+nuñ (tenbih-i ulema-i mezbure) 407b/7
m.+yi (belde-i mezbure) 397b/22
m.+yi (mevlana-yı mezbure) 379b/14

mezellet : (Ar. is.) Zelillik, horluk, hakirlik.
m.+e (zemin-i mezellet) 396b/3

mezheb : (Ar. is.) 1.Gidilen, tutulan yol 2.Bir dinin kollarından her biri.
m.+(şafi-i mezheb) 406b/15

mezīd : (Ar. is.) Artma, arttırma; artmış, büyümüş.
m.+i fırsat 398a/13
m.+i gayret 387a/3
m.+i hiddet 402a/24
m.+i itaat ve inkıyad 379b/18
m.+i tazim 410a/3
m.+i teşevvuk 388a/8

mezkūr : (Ar. s.) Zikrolunmuş, adı geçmiş.
m.+dır 399a/4

mezraqa : (Ar. is.) Ziraat olunacak,
ekilecek yer, tarla.
m.+i vucud 397a/12

mı / mi / mu / mü : (T. soru e.)
m.+(inayet buyurulmaz mı)
409b/21
m.+(olur mı) 402a/18
m.+(ugradır mı) 404b/21
m.+(varır mı) 385a/13
m.+dır (layık mıdır) 402a/9
m.+dır (mutabık mıdır) 385a/13
m.+dır (müstahak olmamış mıdır)
409b/11
m.+dır (sıla-i rahm mıdır) 385b/1
m.+dır (var mıdır) 385b/1
m.+(dilden mi) 404b/4
m.+(iştüñ mi) 378b/8
m.+(nazar itdüñ mi) 378b/6
m.+(sevilmeyen mi) 404b/18
m.+(söyler mi) 404b/12
m.+(tehi itmedim mi) 404a/3
m.+(virir mi) 404b/20
m.+dır (caiz midir) 379b/10
m.+dır (değil midir) 402a/16
m.+sin (bilür misin) 410b/11
m.+sin (gönderür misin) 407b/5
m.+sin (sever misin) 404b/16
m.+dur (meşru mudur) 385a/14

Mısır : (Ar. is.) Mısır ülkesi;
Kahire şehri.
m. 405a/15, 405b/3
m.+(diyar-ı mısır) 409a/21
m.+a 401a/23
m.+da 401a/24
m.+dan 386a/7, 409a/2

Midillü : Midilli.
m. 397a/19

Miftah : Şerh-i Miftah;
Sa'düddin Teftazanî'nin belagata
dair eseri.
m.+a (şerh-i miftah) 400b/20,
406b/1
m.+ı (şerh-i miftah-ı şerifi)
403a/15, 403a/17

mihmān : (Far. is.) Misafir, konuk.

m.+ol- 394a/2

mihmānī : (Far. is.) Mihmanlık,
misafirlik.
m.+de (merasim-i mihmani)
377b/6

miḥnet : (Ar. is.) Zahmet, eziyet;
gam, keder; bela.
m.+e (dam-ı miḥnet) 394a/14

mihr : (Far. is.) Güneş.
m.+i efür 396a/17
m.+i sipihr-i saltanat 382b/12

miḳdār : (Ar. is.) Parça, kısım;
kıymet, değer.
m. 388b/22, 388b/3, 394b/16
m.+(bahr-i mikdar) 385b/5
m.+ı 379a/1, 384a/2, 386b/9,
389b/14
m.+ın 388b/19
m.+ı 392b/25
m.+uñ 381b/10

min : (Ar. e.) –den, –den beri.
m. 409b/4

min-baḳd : (Ar. zf.) Bundan sonra,
bundan böyle.
m. 381b/15

minārelü : (Ar. T. s.) Minaresi olan.
m. 399b/2

min enne yuḥṣā (bir deyim ar.)
m.+dır 405b/14

minhā : (Ar. e.) Ondan, bundan.
m. 399a/16, 399a/22, 399a/9,
399b/6

minhü : (Ar. e.) Ondan.
m. 403a/7

minhüm : (Ar. e.) Onlardan.
m. 389b/4, 406a/8
m. 401a/8

minhüm-ül-mevlā : (Ar. e.)
Velilerden.
m. 400a/13, 400a/14, 400a/15,
400a/16, 400a/18, 400a/2, 400a/6,
400a/9, 400b/22, 401a/7, 402b/18,
403a/11, 403a/12, 403a/13,
403a/14, 403a/16, 403a/18,
403a/21, 403b/1, 403b/14,
403b/16, 403b/18, 403b/3, 403b/5,
403b/7, 405a/13, 405a/21,
405a/24, 405b/1, 405b/23, 405b/5,
405b/8, 406a/1, 406a/2, 406a/11,
406a/14, 406a/17, 406a/19,
406a/23, 406a/5, 406a/6, 406b/17,
406b/2, 406b/10, 406b/22,
406b/24, 406b/7, 406b/9, 407a/1,
407a/10, 407a/13, 407a/2,
407a/21, 407a/22, 407a/25,
407a/4, 407b/2

minhüm-üş-şeyh : (Ar. e.)
Şeyhlerden.
m. 408a/7, 408b/14, 409a/1,
409a/14, 409a/8, 409b/25, 408a/8

minkkālū : (Ar. T. s.) Gagalı.
m. 404a/7

minnet : (Ar. is.) Yapılan bir
iyiliğe karşı teşekkürde bulunma.
m. 376a/8

minvāl : (Ar. is.) Tarz, yol, suret.
m.+üzre iken 392b/22
m.+üzre ol- 381a/3

mīr : (Far. is.) Amir, baş,
kumandan.
m.+i (feza-yı mir-i mütehallif it-)
389b/1
m.+i miran 381a/6
m.+i sadr 406b/15

mīrān : (Far. is.) Beyler.
m.+(mir-i miran: Beylerbeyi,
eyalet valisi) 381a/6

mirārā : (Ar. e.) Defalarca.
m. 406a/2

mīrās : (Ar. is.) Ölenin ailesine
ve akrabasına bıraktığı mal, para.
m.+dır 405b/6

mir□āt : (Ar. is.) Ayna.
m.+ı fuad 407b/21
m.+ı zamir-i münir 383b/11

Mīrim Çelebi: (.... - 1525) Asıl adı
Mahmut olup, 16. Yüzyılda
yaşamış, tanınmış Osmanlı
matematik ve astronomi
alimlerindendir. Dedesi ünlü Ali
Kuşçu'dur.
m. 406b/2

misāfir : (Ar. is.) Konuk.
m. 409a/23
m.+in 399a/20

mişāk : (Ar. is.) Sürme,
sevketme.
m.+ı (ahd ü misak-ı nakz) 383b/12

mişāl : (Ar. is.) Örnek; masal;
benzer.
m.+dır 399a/21
m.+i ab-ı hayrat 398b/14

Miṣbāḥ Dībācesi : ?
m. 405b/25

miyān : (Far. is.) Orta; ara aralık.
m.+ına 398a/20
m.+ı memleket 391b/20
m.+ı meydan 389b/25

mizāc : (Ar. is.) 1.Bir şeyle
karıştırılmış olan başka şey 2.Huy,
tabiat.
m.+ı 389a/20
m.+ı memleket 393a/10
m.+ı sıhhat-i imtizac 394b/11
m.+larına (maraz-ı damen-i
mizac) 398a/22

Molla Celāl Devānī : Molla Celâleddin-
i Devânî. İslâm âlimlerinin ve
velilerin büyüklerinden. İsmi
Muhammed bin Es'ad es-Sıddîkî

ed-Devânî, lakabı Celâleddîn'dir. Hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk'ın neslinden olduğu için kendisine Sıddîkî denildi. 1429 (H. 833) senesinde İran'ın Kâzerûn şehrinin Devân nahiyesinde doğdu. 1502 (H.908) senesi Kâzerûn'da vefât etti. Celâleddîn-i Devânî, zamânının din ve fen ilimlerini tamamlayıp icâzet, diploma aldıktan sonra, Karakoyunlu hükümdârı Cihân Şahın Tebrîz'de yaptırdığı Muzafferîyye Medresesinde müderris oldu. Sonraki yıllarda Akkoyunlu hükümdârı meşhûr Uzun Hasan'ın ülkesine giden Mevlânâ Celâleddîn-i Devânî, Şîrâz şehrindeki Medreset-ül-Eytâmda müderris oldu. Şîrâz'a yerleşti. Burada ilim ve irfan âşıklarına fen ve din ilimlerini okutarak, çok talebe yetiştirip fevkalâde hürmet ve saygı gördü. Şöhreti her yere yayıldı. Kendi memleketinin halkı ondan ilim öğrendiği gibi, Anadolu'dan, Mâverâünnehr bölgesinden, Horasan'dan nice ilim âşığı derslerine akın etti. Celâleddîn-i Devânî bir aralık Tebrîz'e gitti. Orada büyük âlim ve velî İbrâhim-i Gülşenî hazretlerinin sohbetine devâm ederek, tasavvufta da yetişti. Tesirli sözleri ve eserleriyle meşhûr oldu.
m.+(molla celal devani) 402b/22
m.+celal 402b/23

Molla Ayās : Osmanlı âlim ve velîlerinden. Fâtih Sultan Mehmed Hânın ilk hocalarındandır. Nerede, ne zaman doğduğu ve vefât târihi bilinmemektedir. Hocaları ve talebeleri ile olan münâsebetlerinden, On beşinci asrın ikinci yarısında vefât ettiği anlaşılmaktadır.
m. 408a/19, 408a/21

Molla Hüsrev : Fıkıh âlimi, üçüncü Osmanlı şeyhulislâmı ve velî. İsmi, Muhammed bin Feramuz (Feramerz)'dir. Sivas ile Tokat arasındaki Kargın köyünde doğdu. Doğum târihi bilinmemektedir. Babası, bir Fransız subayı iken müslüman olmuştur. Kızını Osmanlı emîrlerinden Hüsrev adında bir zâta verdi. Babasının genç yaşta ölmesi üzerine, eniştesi Hüsrev Beyin yanında kaldı ve büyüdü. Bu sebeple Hüsrev kayını diye çağırılırdı. Daha sonra kayını kelimesi kaldırılarak, Molla Hüsrev adıyla meşhûr oldu.
m. 400a/2

Molla Lütî : 15. yüzyılda, Fatih Sultan Mehmed ve II. Bayezid dönemlerinde yaşamış meşhur matematikçilerdendir. Sinan Paşa'nın ve Ali Kuşçu'nun talebesi olmuş, Ali Kuşçu'dan öğrendiği matematik bilgilerini Sinan Paşa'ya aktarmıştır. Molla Lütî Mevzuâtü'l-Ulûm (Bilimlerin Konuları) adlı eserinde de yüz kadar bilimi tasnif etmiştir.
m. 401a/2, 401a/4

Molla-zâde : ?
m.+den 409a/14

mu□âdil : (Ar. s.) Müsavi, denk.
m. 408a/6

mu□allağ : (Ar. s.) 1.Asılmış, asılı.
m. 401b/11

mu□allim : (Ar. s.ve is.) Talim eden, öğreten; öğretmen, hoca.
m. 400a/7, 400a/8, 403a/12, 406b/3

mu□âmele : (Ar. is.) Davranma, davranış; yol, iz.
m. 388a/23, 392b/10
m.+den 405a/5

m.+it- 383a/3

mu□ammā : (Ar. s.ve is.) Bilmece, yanılmaca; anlaşılmaz iş.
m.+yü vücud 398a/25

mu□aṭṭar : (Ar. s.) İtirli, güzel kokulu.
m. +it- 398b/22

mu□āvedet : (Ar. is.) 1.Geri dönme, dönüş 2.Adet, tabiat edinme.
m.+it- 401b/1

mu□āvenet : (Ar. is.) Yardım, yardım etme.
m.+i 377b/16
m. 377b/12
m.+de bulun- 380a/14

mu□avvezeteyn : (Ar. is.) Kur'an-ı Kerim'in Felāk ve Nās sureleri.
m. 408b/18

mu□azzir : (Ar. s.) Sahte özür ileri süren.
m.+ini 382a/13

mubāḥ : (Ar. s.) İşlenmesinde sevap veya günah olmayan şeyler.
m. 402a/16
m.+ol- 402a/17

mūcib : (Ar. s.) İcabeden, lazımgelen.
m. 383b/8, 391a/17
m.+i (ferman-ı alişan-ı mucib) 380a/5
m.+i ferman 381a/6
m.+i yümn ü ikbal 396b/25

mūcib-ūd-du□ā : (Ar. is.) Duanın gereği.
m. 398a/14

mufaşşal : (Ar. s.) Tafsilatlı, uzun uzadıya anlatılan.
m. 405b/11

muğtenem : (Ar. s.) Ganimet olarak alınmış.
m.+(muğtenem ü seyr eyle-) 375b/14

muḥabbet : (Ar. is.) Sevgi.
m.+(dava-yı muhabbet itdir-) 390a/16
m.+(meyl ü muhabbet) 399a/25
m.+i ilm 404a/21
m.+i ol- 387b/5
m.+it- 404a/23, 410b/5
m.+leri 409b/5

muḥāfaẓa : (Ar. is.) Saklama, koruma.
m.+i asker 380b/14
m.+it- 401b/21

muḥāfazat : (Ar. is.) Muhafızlık.
m.+ı (taraf-ı muhafazat) 382b/22
m.+ı bilad 390b/25

muḥākeme : (Ar. is.) Yargılama; iki tarafın dava için mahkemeye başvurması.
m.+it- 405b/7

muḥakkak : (Ar. s.) Gerçekliği belli olmuş, doğru; her halde.
m.+dır 385a/18

muḥāl : (Ar. s.) Mümkün olmayan, olmaz.
m.+dir 389b/1

muḥālefet : (Ar. is.) Aykırılık, düşmanlık.
m.+den 402a/18
m.+i emr-i padişahi 402a/13
m.+it- 402a/19
m.+üzre ol- 392b/13

muḥālif : (Ar. s.) Aykırılık gösteren, uymayan.
m.+i azimet 383b/7

Muḥammed Foçevī : ?
m.+(said muhammed) 403b/1

Muhammed Necārī : ?
m.+(seyyid muhammed necari)
410a/1

Muhammed Sultān : Şehzade
Şehinşah'ın oğlu.
m.+(sultan muhammed) 392b/17,
392b/18, 392b/9, 401a/11,
406a/14
m.+(sultan muhammed bin sultan
şehinşahi) 392b/4
m.+(sultan muhammed gazi)
406a/2, 410b/17
m.+(sultan muhammed han)
394a/3, 402b/19
m.+e (sultan muhammed) 392b/20

Muhammed : Şeyh Muhammed
Bedahşi; Şam'da yetişen büyük
velîlerden. İsmi, Muhammed
Bedahşi'dir. Doğum târihi ve yeri
bilinmemektedir. 1517 (H.923)
senesinde Şam'da vefât etti.
m.+(şeyh muhammed) 409a/8
m.+(şeyh muhammed bedahşi)
409a/23
m.+bedahşi 409a/14

Muhammed : Şeyh Muhammed
Cemali;
m.+(şeyh muhammed cemali)
401a/21

Muhammed Girây : Kırım Hanı
Mengli Giray'ın oğlu.
m.+giray 378a/17, 378a/5,
378b/25, 378b/5

Muhammed-ül-Kazvînî : On üçüncü
asırda yetişen astronomi, coğrafya
ve tıp âlimi. İsmi, Zekeriyâ bin
Muhammed bin Mahmûd el-Kûfî
el-Kazvînî, künyesi Ebû Yahyâdir.
1208 senesinde İranın kuzeyinde
Rest ile Tahran arasında bulunan
Kazvin şehrinde doğdu.
m. 406b/17

Muhammedîn İbrâhim-ün-Niksârî
: ?

m. 399b/15

Muhammediye : İlim ve irfan
sahibi Yazıcızâde'nin eseri. Bu
kıymetli eserde tevhid ve nât
manzumelerinden sonra, aklın
yaratılışı, Âdem aleyhisselâmin ve
diğer peygamberlerin hayatı dile
getirilmektedir. Ondan sonra,
Resulullah (s.a.v.)'in dünyaya
gelişi, evsaf ve kemâlâtı, miracı ve
Medine'ye hicreti, kiblenin tahvili,
Peygamberimizin çeşitli
mucizeleri ve ashabından
bahseden parçalar yer almaktadır.

m.+ye 405a/23

Muhammet : Seyyid Muhammed;
m.+(seyyid muhammed) 406b/22

muḥārebe : (Ar. is.) Savaşma, harb,
savaş.
m. 381a/2, 384b/8, 391a/14
m.+den 391a/15
m.+sinde (şeytan-kulı muharebesi)
384b/12

muḥarrem : (Ar. is.)Kamer takviminin
birinci ayı, aşure ayı.
m.+i 386a/24

muḥāşara : (Ar. is.) Kuşatma.
m.+eyle- 386b/15, 388b/1

muḥāṭab : (Ar. s.) Hitabolunan.
m.+it- 397b/17

muḥayyel : (Ar. s.) Tahayyül
olunmuş, hayal edilmiş.
m.+ol- 393a/10

muḥāzarāt : (Ar. is.) Akılda tutulan
hikayeler, faydalı bilgiler.
m. 406b/5

muḥibb : (Ar. s.) Seven, dost.
m.+i sadıki ol- 375b/17

Muḥiddîn : Foçalı Şeyh Muḥiddîn;
m.+(foçalı şeyh muhiddin)
400b/15

mūḥiş : (Ar. s.) Korku ve dehşet
veren, korkutan.
m. 390b/10

muḥkem : (Ar. s.) Sağlam kılınmış,
sağlam, kuvvetli.
m. 380b/10

muḥtāc : (Ar. s.) İhtiyacı olan;
yoksul.
m.+dır 390b/24

muḥtār : (Ar. s.) Seçilmiş; köy
veya mahalle işlerine bakan halkın
seçtiği kimse.
m.+ları 382a/1, 397b/22
m.+ları (sancak muhtarları)
379b/25

Muḥtarāt : Fetvaların yazıldığı
kitap.(?)
m. 402b/17

muḥtaşar : (Ar. s.) Kısaltılmış, kısa.
m. 405b/23
m.+(guşe-i muhtasar) 410b/18

muḥtażar : (Ar. s.) Hazırlanmış;
ölüme hazır.
m. 409b/3

muḥterem : (Ar. s.) saygıdeğer, sayın.
m.+den (harem-i muhterem)
381a/22

Muḥyiddîn el-ḤAcemî : ?
m.+ül-acemi 403b/14

Muḥyiddîn-ül-İskilibî : Büyük
velî. Şeyhulislâm Ebüssü'ûd
Efendinin babası. İsmi, Şeyh
Yavsı Mustafa Muḥyiddîn-i
İskilibî'dir. Muḥyiddîn-i İskilibî,
birkaç ilimde üstün derecede idi.
Şeyh Muhyittin Mehmet,

Semer kant tarafından Maveraün
nehir'den gelip İskilip'e yerleşen
ailedendir. İlk tahsilini babasından
yapmış, sonra Amasya ve
İstanbul'da tahsile devam etmiştir.
Şeyh İbrahim Tennuri'nin yanında
tasavvufî eğitim almış,
Bayramiyye tarikatına intisap
etmiştir. İlim ve irfan sahibi olarak
İskilip'e döndüğünde irşat
faaliyetine başlamıştır. 1480
yılında Amasya'ya giderek
şehzade Bayezid'i ziyaret etmiş ve
kendisine "Hicaz'dan dönünce sizi
Osmanlı tahtına çıkmış olarak
bulacağım" demiştir. Şeyh
Muhyittin Yavsî hazretleri henüz
hac görevini tamamlamadan II.
Bayezid 1481 yılında padişah
olmuştur. Şeyhülislam Ebüssuud
Efendi'nin babası olmasıyla da
meşhur olan Şeyh Muhyittin
Yavsî, hayatının son döneminde
İskilip'te geçirmiş ve 1524 yılında
vefat edince adıyla anılan caminin
içindeki türbesine defn edilmiştir.
m. 407b/9

muḥīd : (Ar. s.ve is.)
İnzimat teminine memur muallim
yardımcısı.
m. 401a/10

muḥābele : (Ar. is.) Karşılık verme;
karşı gelme; halka karşı Kur'an
okuma.
m.+de 381a/6
m.+sinde 378a/10
m.+ye 383b/16

muḥābil : (Ar. s.) Karşı karşıya
gelen; bir şeye karşılık yapılan.
m.+ol- 389a/17

muḥāddem : (Ar. s.) 1.Takdim edilen,
sunulan 2.Önde olan 3.Değerli,
üstün.
m. 379a/9, 380a/23, 381a/9,
389b/18, 389b/19, 392b/1, 394a/3,

397a/11, 408b/2, 409b/15,
410a/25
m.+dir 398a/10, 404b/19
m.+i hümayun 396b/1

muḳaddemāt : (Ar. is.) Öncüler.
m.+ı 405a/19
m.+ı faside 383b/21
m.+ını (iclas-ı mukaddemat)
387a/11

muḳadder : (Ar. s.) 1.Takdir
olunmuş; yazılmış.
m. 376b/18
m.+ol- 380a/4

muḳaffel : (Ar. s.) Kilitli.
m.+olma- 407b/4

muḳārın : (Ar. s.) Bitişik, ulaşmış,
yaklaşmış.
m.+ol- 409a/1, 410a/2

muḳarrer : (Ar. s.) 1.Kararlaşmış
2.Şüphesiz 3.Anlatılmış,
bildirilmiş.
m. 380b/18, 409b/2
m.+buyurıl- 402a/10
m.+dir 383b/21, 387b/17,
393a/14, 396a/3, 402a/23
m.+eyle- 382a/20
m.+it- 381b/8
m.+ol- 384b/17, 388a/6, 393b/21

muḳāvemēt : (Ar. is.) Karşı durma,
dayanma.
m.+i asir ol- 382b/20

muḳayyed : (Ar. s.) 1.Kayıtlı, bağlı
2.Kaydolunmuş.
m.+ol- 376a/24

muḳırr : (Ar. s.) Doğruyu
söyleyen; “evet öyledir” diyen.
m.+ı hilafet 393b/5
m.+ı saadet 396b/23
m.+ı saltanat 397a/16
m.+ı saltanat-ı sabık 399a/23

muḳīm : (Ar. s.) İkamet eden,
oturan.
m.+ol- 397b/13

muḳtezā : (Ar. s.) 1.Lazımgelmiş
2.Kanuna göre yazılan yazı.
m.+sı (nimet-i mukteza) 392a/1
m.+sınca 397a/7
m.+yı hal 381a/3
m.+yı hal ol- 397b/20
m.+yı mürüvvet 402a/9
m.+yı rıza-yı hudavendigâr
379b/1
m.+yı riyaset 402a/1
m.+yı salah-ı umur 383a/17

muḳtezayāt : (Ar. is.) Lazımgelen;
neticeler.
m.+ı hatır-ı hod-kam 396b/8

muḳziyy-ül-merām : ?
m.+(mevlana-i mukziyy-ül-
meram) 381b/19

mūmā-ileyh : (Ar. zm.) İma edilen, adı
geçen.
m. 384b/6

mūnis : (Ar. s.) Alışılan;
canayakın, sevimli.
m.+i kadim 397b/24

muntazar : (Ar. s.) Beklenmiş,
beklenilen.
m.+(taksire muntazar ol-) 375b/1
m.+dır 381a/1

muntazır : (Ar. s.) Bekleyen,
gözleyen.
m. 387a/7
m.+ı didar 394b/15
m.+lar 396a/9
m.+ol- 388a/11

munzamm : (Ar. s.) Üste konan,
katılan, ek.
m.+ın 408a/15
m.+ol- 393a/5

mūr : (Far. is.) Karınca.

m.+uñ (türk-i mur) 389a/9

murād : (Ar. is.) Arzu, istek;
maksat.
m. 388a/4, 405a/5
m.+(aksa-yı murad) 381b/11
m.+ı 379b/20, 384b/19, 384b/22,
384b/9, 385a/25, 390b/15,
409a/12
m.+ı (maksud u murad) 377b/15
m.+ı fasid 380a/25
m.+ı huddam 405a/4
m.+ı şerif 376b/14
m.+ım 376a/3, 380a/14
m.+ımız ol- 390a/13
m.+ımızdır 382a/5, 383a/7
m.+ına 377a/11
m.+idin- 377a/13, 379a/21
m.+idinme- 378b/3
m.+it- 395b/17
m.+itme- 380a/16
m.+ları 383a/14, 385a/2
m.+ol- 397b/11
m.+u arzu 378a/2
m.+uñ (maksud u murad) 378a/13

Murādiyye : Bursa'da medrese.
m. 406a/3
m.+deki (ahd-i muradiyye)
407a/14
m.+medresesi 401a/20, 406a/23,
407a/1
m.+sin (birusa muradiyyesi)
400a/25, 400a/8
m.+sin (kapluca muradiyyesi)
400a/24

murāfaḳat : (Ar. is.) Refakat etme,
yoldaşlık.
m.+ı 377b/12

murāḳabe : (Ar. is.) Bakma, gözetme;
denetleme.
m.+ye var- 408a/25

murḁār : (Far. s.) Mundar, kirli,
pis.
m.+ında (tab-ı murdar) 386a/17

murtaḁā : (Ar. s.) Beğenilmiş,
seçilmiş.
m. +ı tam 403a/25

Mūsā : Hz.Musa.
m.+yı (hazret-i musa-yı kelime)
402b/15

muşāḁabāt : (Ar. is.) Sohbetler.
m.+da 406a/14

muşāḁabet : (Ar. is.) Sohbet etme,
konuşma.
m. 390a/7
m.+de (esna-i musahabet) 409b/8
m.+e 402a/5
m.+de (esna-i musahebet) 395a/5

muşāheret : (Ar. is.) Evlenme ile
oluşan akrabalık.
m.+leriyle (şeref-i musaheret)
384a/9

muşāḁib : (Ar. s.) Biriyle sohbet
eden, konuşan.
m. 406b/19
m.+lere 388a/16
m.+leri 388b/17

muşālaḁa : (Ar. is.) Barış.
m. 381b/3

muşāliḁ : (Ar. s.) Sulh yapan,
barışan.
m.+(cemi-i musalih) 398a/4
m.+ini 404b/23

muḁāvenet : (Ar. is.) Yardım, yardım
etme.
m.+ı 377b/16

muşḁaf : (Ar. s.) 1.Sayfa haline
getirilmiş şey, kitap 2.i. Kur'an.
m.+ı 410a/12
m.+ı şerif 410a/11

Muşliḁ-üd-dīn : Rumeli
evliyâsının büyüklerinden. Sınır
boylarında yetişerek, Rumeli'de
İslâmiyetin yayılması için gayret

gösteren gâzî dervişlerdendir. Doğum târihi ve yeri bilinmemektedir. 1575 (H.982) senesinde Dimitrofça'da vefât edip, orada defnedildi.
m. 403a/12
m. 408a/7

Muştâfâ : Celal-zade Mustafa Celebi; On altıncı asır Osmanlı âlimi ve büyük devlet adamı. 1491 (H. 895) senesinde Tosya'da doğdu. 1567 (H.975) yılında İstanbul'da vefât etti.
m.+(celal-zade mustafa çelebi)
384a/24

Muştâfâ Paşa : ?
m. 392a/17, 392a/5
m.+ medresesi 406b/13

muştâbık : (Ar. s.) Uyan, uygun.
m.+mıdır 385a/13

mu□tād : (Ar. s.) İtiyad edilmiş, alışılmış.
m.+ı 403b/24
m.+it- 395b/11

mutaşarrıf : (Ar. s.) Tasarruf eden, kendinde kullanma hakkı bulunan.
m. 392b/5
m.+kıl- 396b/20

mutazallim : (Ar. s.) Kendisine yapılan haksızlık ve zulümden şikayet eden, sızlanan.
m.+ler 404b/22

mutazarrı□ : (Ar. s.) Yalvarıp yakaran.
m.+dır 379a/14

mu□tekal-ül-lisân : (Ar. is.) Önce söyler olduğu halde hastalıktan dolayı söylemeye gücü olmayacak derecede dili tutulan kimse.
m.+ol- 404b/12
m.+ol- 407a/12

mu□tekif : (Ar. s.) Bir ibadethaneye çekilerek ibadetle meşgul olmak.
m. 404a/5

mu□tezil : (Ar. s.) Cemaatten ayrılıp bir tarafa çekilen.
m.+ol- 403b/8

muṭī□ : (Ar. s.) İtaat eden, boyun eğen; bağlı.
m.+i ferman ol- 396b/4
m.+ve nazır ol- 381a/10

muṭma□in : (Ar. s.) Gönlü kanmış, içi rahat.
m.+ol- 391a/10

muṭma□ine : (Ar. s.) Gönlü kanmış, içi rahat.
m.+leri (nefs-i mutmaine) 398b/4

muttaşıl : (Ar. s.) Ulaşan, kavuşan; aralıksız.
m. 388b/13, 389a/7, 405a/12

muṣvāda□a : (Ar. is.) Düşmanlığı bırakıp barışma.
m.+yı (resm-i muṣvadaa) 398a/10

muṣvāfakat : (Ar. is.) Uygunluk, uyma; uzlaşma, razı olma.
m.+it- 400b/4

muṣvāfık : (Ar. is.) Uygun, yerinde.
m. 395b/19
m.+ı ahd-name 382a/19

muṣvaḥḥid : (Ar. s.) Allah'ın birliğine inanan.
m.+ine (ecnad-ı muṣvaḥḥid)
395a/18

muṣvaḥḥıf : (Ar. s.) Durduran, alıkoyan.
m.+ında 390b/25

muṣvaḥḥi□ : (Ar. is.) Fermanlara tuğra çeken kimse.
m. 405b/9
m.+ol- 383b/6

mūy : (Far. is.) Mū; kıl
m.+yı (ser-i muy: Kılbaşı; kıl
kadar az.) 404b/18

muztarib : (Ar. s.) İztırabı, sıkıntısı
olan, rahatsız.
m.+ol- 377a/6

mübāade : (Ar. is.) Birbirinden
uzaklaşma; birbirini sevmeyip
uzak durma.
m.+sin 383b/23

mübāderet : (Ar. is.) Bir iş yapmaya
girişme.
m.+den-soñra 380b/1
m.+lerin 389b/18

mübādi : (Ar. s.) Meydana çıkararak,
ortaya koyan.
m.+leri (eyadi-i meserret-i
mübadi) 394b/23

mubah : (Ar. s.) İşlenmesinde
sevap veya günah olmayan şeyler.
m. 402a/16
m.+ol- 402a/17

mübālağa : (Ar. is.) İş, bir şeyi çok
büyütme; pek fazla, çok aşırı.
m.+i asker 380b/10
m.+i eşrar 386a/13

mübālağāt : (Ar. is.) Mübālağalar.
m.+ı kitab 398b/20

mübārek : (Ar. s.) Bereketli; uğurlu,
hayırlı; beğenilen.
m. 381a/25, 390a/12, 396b/21
m.+(mansıb-ı mübarek ol-)
407b/25

mübāreke : (Ar. s.) Mübarek, kutlu.
m. (eyyam-ı mübareke) 394b/14

mübāşeret : (Ar. is.) Bir işe başlama,
girişme.
m.+eyle- 380b/3, 385a/4, 392b/24
m.+imiz 383b/16

m.+it- 375b/3, 377a/7, 377b/11,
395a/8, 405b/19

mübāşir : (Ar. is.) Bir işe başlayan;
mahkemelerde şahit ve diğerlerini
seslenerek çağırarak görevli.
m.+leri 380a/23

mübāşirān : (Ar. is.) Mübāşirler.
m.+ı umur-ı divaniyye 382a/24

mübeddel : (Ar. s.) Değişmiş,
değiştirilmiş.
m.+ol- 385b/8

mücāhede : (Ar. is.) Uğraşma,
savaşma; nefisle savaşma; din
düşmanlarıyla savaşma.
m.+üzre ol- 381b/17

mücāleset : (Ar. is.) Birlikte, beraber
oturma.
m.+(şeref-i mücaleset) 397a/6

mücāveret : (Ar. is.) Komşuluk.
m.+le 409a/13

mücāz : (Ar. s.) Caiz, uygun
görölmüş; izin verilmiş.
m.+olma- 409a/11

mücerreb : (Ar. s.) Tecrübe olunmuş,
denenmiş.
m.+dir 398b/20

mücerred : (Ar. s.) Tecrid edilmiş,
çıplak; tek, yalnız; yalın.
m. 379b/21, 400b/12, 404b/15
m.+(maksud-ı mücerred) 380a/16
m.+(salavat-ı mücerred) 400b/13
m.+i tabir 405a/4

müdāfaa : (Ar. is.) Defetme,
saldırıya karşı durma.
m.+sına 393a/2

müdāvemmet : (Ar. is.) Devam etme;
aralıksız çalışma.
m. 390b/23
m.+den 410a/8

m.+eyle- 408b/21

müdde□ī : (Ar. s.) İddia eden, davacı; inatçı.
m.+ler 404b/20, 404b/24

müddet : (Ar. is.) zaman; belirli vakit.
m. 410a/15, 410a/20
m.+den 408b/10
m.+i (selam-ı müddet-i encam) 381b/6
m.+i hayat 408b/13
m.+i ömür 404b/2
m.+in 401a/20
m.+in (kasr-ı müddet) 408a/17

müdebbir : (Ar. s.) Tedbirli, düşünceli.
m.+lerüñ 382b/10

müderris : (Ar. s.ve i.) ders veren, medrese dersi okutan.
m. 400a/15, 400a/3, 400a/6, 403a/14, 407a/22
m.+i 400b/23, 403a/16, 403a/18, 403a/20, 403a/23, 403b/11, 403b/4, 403b/6, 405a/24, 406a/17, 406a/3, 406a/6, 406a/9, 406b/7, 407a/5, 407b/1
m.+i semaniyye 405b/5
m.+in 406b/8
m.+inüñ 399a/21
m.+lerine 404b/1

müderrisîn : (Ar. is.) Medrese dersi okutanlar.
m. 410b/16

mü□eddā : (Ar. s.) 1.Eda olunmuş
2.Mana, mefhum.
m. 398b/4

mü□ddī : (Ar. s.) Eda eden; sebep olan, meydana getiren.
m. 393a/13
m.+ol- 392b/22, 402a/17

mü□ekked : (Ar. s.) Sağlamlaştırılmış; tekrar edilmiş

m.+(tamam-ı mü□ekked ü mümehhed) 377a/23
m. 384a/19

mü□ellif : (Ar. s.) Kitap yazan, eser sahibi.
m.+i tac-üt-tevarih 409a/21

mü□ellifat : (Ar. s.) Yazılmış kitaplar, eserler.
m.+ı 405b/13, 405b/18

mü□eyyed : (Ar. s.) Kuvvetlendirilmiş, sağlam; doğrulanmış.
m. 409b/4

Mü□eyyed-zāde □Abdurrahman Efendi: (1456-1516) Düşünür, din bilgini, şair ve devlet adamı. Amasya'da dünyaya geldi. Asıl ismi Abdurrahman'dır. Amasyalı Müeyyedzadeler ailesine mensuptur. Dedesi Müeyyed Efendi'den dolayı Müeyyedzade mahlasını almıştır. Müderrislik, Edirne Kadılığı, Anadolu ve Rumeli Kazaskerliği yapmıştır.
m. 402b/22, 406b/12, 407a/23, 407a/5, 407a/6, 407b/18
m.+abdurrahman efendi 392a/6
m.+ye 403a/3

mü□ezzin : (Ar. s.) Ezan okuyan.
m. 403b/12

müfārık : (Ar. s.) Ayrılan, ayrılmış.
m.+ol- 402a/23

müferrah : (Far. s.) Ferahlanmış, üzüntüden kurtulmuş.
m.399a/20

müfessir : (Ar. s.) Tefsir eden, açıklayan; Kur'an'ı yorumlayan din adamı.
m.+i tenzil 408a/5

müfid : (Ar. s.) İfade eden, anlatan; faydalı.

m. 405b/23
m.+olma- 408b/16

müfsid : (Ar. s.) İfsadeden, bozan.
m.+(bed-baht-ı müfsid) 386a/12
m.+in (eşrar-ı müfsid) 395a/14
m.+ler 389a/1
m.+leri 388b/12

müfti : (Ar. s. ve is.) Fetva veren; müftü.
m. 401b/6, 402a/17, 402a/19,
402a/22, 402b/6, 403b/17
m.+i asr 400b/2, 401b/5
m.+i merkum 401b/16

Müfti □ **Ali Çelebi** : Trabzon'da
dönemin velilerinden.
m. 408b/11, 408b/4

Müfti Efendi : ?
m. 402a/2

Müfti Fağıl : ?
m. 408a/6

müfti-l-enām : (Ar. is.) Şeyhülislam.
m. 408a/5
m. 399a/13

mühimm : (Ar. s.) Önemli;
düşündürücü; gerekli.
m. 388a/21
m.+e 387b/25

mühimmāt : (Ar. is.) Lüzumlu şeyler;
harp malzemeleri.
m.+ı saltanat 401b/25
m.+ı umur 380a/3
m.+ın 398a/4

mühlet : (Ar. is.) Bir işin
yapılması için verilen zaman.
m.+iste- 399b/20

mühüd : (Ar. is.) Beşikler.
m.+a (mahall-i mühüd) 381a/6

mükāleme : (Ar. is.) Konuşma;
antlaşma.
m. 409a/16

mükerrem : (Ar. s.) Muhterem;
saygıdeğer, aziz.
m. 404b/19

mükerreme : (Ar. s.) Muhterem;
saygıdeğer, aziz.
m.+de (mekke-i mükerreme)
410a/16

mükerrer : (Ar. s.) Tekrarlı,
tekrarlanmış.
m. 383a/7

mülāhaza : (Ar. is.) Dikkatle bakma;
iyice düşünme; düşünce.
m. 394a/10
m.+i mefsedet 378a/12
m.+it- 394a/6
m.+itme- 390a/17
m.+kıl- 388b/13
m.+sında 393b/18
m.+sında (mülakat-ı mülāhaza)
385a/5

mülāhık : (Ar. s.) Bitişik, yapışık.
m.+ı 378a/12

mülakat : (Ar. is.) Kavuşma,
buluşma; görüşme.
m. 384b/15
m.+(emr-i mülakat) 381a/19
m.+(şeref-i mülakat) 380a/7
m.+ı (be-mülakat-ı peder) 379a/4
m.+ı mülāhaza 385a/5
m.+it- 377a/25, 387a/10, 389b/23,
407b/12
m.+ları 377b/8, 398a/15

mülākı : (Ar. s.) Buluşan, kavuşan;
görüşen.
m.+ol- 385a/22

mülakķab : (Ar. s.) Lakaplanmış.
m. 379b/3

mülāyemet : (Ar. is.) 1.Uygunluk
2.Yumuşak huyluluk
m.+e 395b/11

mülāzemet : (Ar. is.) 1.Birine veya bir yere sınımsıkı bağlanma 2.Gidip gelme 3.Bir işle sürekli meşgul olma.
m.+inde (rikab-ı müstetab-ı mülazemet) 382b/19
m.+leri 398b/11

mülāzım : (Ar. s.) 1.Birine, bir yere sınımsıkı bağlanan 2.Bir yere maaşsız gidip gelen, satjyer.
m. 407a/12

mülhāk : (Ar. s.) Sonradan takılmış, katılmış.
m.+ol- 387a/14
m.+olma- 383b/14

mülhem : (Ar. s.) İlham edinmiş, içine doğmuş.
m.+ol- 377a/2

mülhemūn : (Ar. s.) İlham olunanlar, içe doğanlar.
m.+i mazmun 377a/1

mülk : (Ar. is.) 1.Ev, dükkan, arazi gibi taşınmaz mal 2.Ülke 3.Birinin malı.
m.+(emanet-i zeval-i mülk) 393a/21
m.+e (remide-i mülk) 394a/25
m.+e (tebeddül-i mülk) 390b/17
m.+i (tebdil-i mülk) 391a/17
m.+i rum 378b/15
m.+ümüz 378a/2

mülk-nāme : ?
m. 378b/7
m.+sin 378a/10, 378a/7
m.+yi 377b/24

mülkiyye : (Ar. is.) Asker ve sarıklılar dışındaki memurlar sınıfı.
m.+ye (tedabir-i mülkiyye) 402a/21

mülkiyyet : (Ar. is.) Mülk sahipliği.
m.+e (umur-ı mülkiyyet) 401b/25

mülük : (Ar. is.) Hüküdarlar.
m.+e (adab-ı hizmet-i mülük) 398a/2

mülük-āne : (Ar. Far. zf.) Hükümdar gibi, hükümdara yaraşır biçimde.
m.+(nasayih-i mülük-ane) 397a/9

mümehhed : (Ar. s.) Yayılmış, döşenmiş; düzenlenmiş.
m.+(tamam-ı müvekked ü mümehhed) 377a/23

mümkün : (Ar. s.) Olabilir, olabilen.
m.+ol- 385a/4
m.+olma- 386b/16, 388a/25

mümtāz : (Ar. s.) İmtiyazlı, seçkin; üstün tutulmuş.
m.+eyle- 396b/8

mümtedd : (Ar. s.) Uzayan, uzanan; süren.
m. 404a/9

münādī : (Ar. s.) Nida eden; tellal; müezzin.
m.+si 398a/23

münāfi : (Ar. s.) Zıt, uymaz, aykırı.
m. 381a/5

mün□akis : (Ar. s.) Tersine dönmüş, çevrilmiş.
m.+ol- 382b/10

münāsib : (Ar. s.) Uygun, yerinde; yaraşır.
m. 376b/6, 393b/24
m.+(tedbir-i münasib) 383b/16
m.+(vech ve münasib gör-) 385a/8
m.+görme- 386b/19

mün□aṭf : (Ar. s.) Sapan, bir tarafa dönen, yönelen.
m.+eyle- 398a/12
m.+kıl- 397a/4, 398a/8

mün□azil : (Ar. s.) Ayrılan,
azledilen; memurluktan çıkarılan.
m. 404b/5

müncerr : (Ar. s.) 1.Bir tarafa
çekilip sürüklenen 2.Varıp sona
eren 3.Neticelenen.
m.+ol- 376b/24, 388b/3, 395a/17

münevver : (Ar. s.) Nurlandırılmış,
parlatılmış; aydınlık; aydın.
m.+i (merkad-i münevver)
398b/19
m.+i (ulema-i münevver-i ayn-ı
güzide) 379b/2
m.+lerin (merkad-ı münevver)
398b/22

münevvere : Nurlandırılmış,
parlatılmış; aydınlık; aydın.
m.+de (medine-i münevvere)
409a/13

münfa□il : (Ar. s.) İnfial eden,
gücenen; yüreğine işlemiş,
alınmış.
m.+ü melul ol- 378b/12

münhall : (Ar. s.) Açılan, çözülen;
boş kalan, açık olan.
m.+ol- 401a/1

münhaşır : (Ar. s.) İnhisar eden,
sınırlanmış, her yanı çevrili.
m. 404b/7
m.+dır 376a/22

münhezim : (Ar. s.) İnhizam eden,
hezimete uğrayan, bozguna
uğramış.
m.+(maglub ve münhezim ol-)
384b/7

münir : (Ar. s.) Nurlandıran, ışık veren.
m.+lerinde (ayine-i tab-ı münir)
375b/3
m.+lerinde (zamir-i münir) 393b/3
m.+lerine (mirat-ı zamir-i münir)
383b/11
m.+lerine (zamir-i münir) 385b/9

münkaṭı□ : (Ar. s.) 1.Kesilen,
kesilmiş, aralıklı 2.Arkası
gelmeyen, son bulan 3.Ayrılmış.
m. 383a/10
m.+ol- 393a/18

münker : (Ar. s.) İnkâr edilmiş,
reddedilen; şeriatçe yapılması caiz
görülmeyen.
m.+de 409a/3
m.+ol- 377a/11

müntefi : (Ar. s.) İntifa, son.
m.+kıl- 375b/3
m.+ol- 407b/17

müntehā : (Ar. s.) Nihayet bulmuş;
son derece, son kerte; son uç.
m.+yı rica 399b/21

müntehi : (Ar. s.) Sona eren, son.
m.+ol- 399a/3

münzel : (Ar. s.) Aşağı indirilmiş,
gökten indirilmiş.
m.+i kadim 399a/25

müraca□at : (Ar. is.) Geri dönme;
başvurma, danışma.
m.+buyur- 391a/15, 395a/4

mürāhiḳ : (Ar. is.) Büluğ çağına
ermiş, oniki yaşına basmış erkek
çocuk.
m. 394b/9

mürecceb : (Ar. s.) Mübarek, kutlu.
m. 388a/24

müreffeh : (Ar. s.) Refaha, bolluğa
kavuşturulmuş.
m. 394a/20
m.-ül-hal ol- 390a/9

müretteb : (Ar. s.) 1.Tertibolunmuş,
dizilmiş 2.Tayin edilmiş
3.Sonradan kurulmuş.
m. 383a/24
m.+it- 387b/14

m.+ve üstüvar it- 381a/11

mürğ : (Far. is.) Kuş.
m. 397b/13
m.+i perende 392a/22

mürīd : (Ar. s.) 1.İrade eden,
emreden, buyuran; 2.i.Bir şeye
bağlı olan kimse.
m.+in 409a/8
m.+lerinüñ 409a/4

mürūr : (Ar. is.) Geçme, bir
yandan girip bir yandan çıkma;
sona erme.
m.+eyle- 395b/2
m.+it- 395b/11
m.+u ubur it- 378b/25

mürüvvet : (Ar. is.) İnsaniyet;
cömertlik.
m. 381b/7
m.+(mukteza-yı mürüvvet) 402a/9
m.+den (şerait-i mürüvvet) 378a/4
m.+e 402a/7

müsāade : (Ar. is.) Yardım; izin;
elverişli bulunma.
m.+(karin-i müsaade ol-) 381b/8
m.+den 383b/23
m.+i ruzgar 377a/4

müsāferet : (Ar. is.) Seyahat,
yolculuk; misafirlik.
m.+den 399b/6

müşālih : (Ar. s.) Sulh yapan,
barışan.
m.+(nazm-ı müsālih) 398a/10

müsāraat : (Ar. is.) Sürat ve acele
etme; teşebbüs.
m.+a 391b/9
m.+a pervaz eyle- 393a/1
m.+it- 409b/13

müsellem : (Ar. s.) Teslim edilmiş,
verilmiş; su götürmez, doğruluğu
herkesçe kabul edilen.
m. 406a/25

müselim : (Ar. s.) Teslim eden,
veren.
m. 406a/23

Müselmān : (Far. is.) Müslüman.
m.+(sadık u müselman) 377a/21
m.+laruñ 390a/21

müsemmā : (Ar. s.) Adlanmış, adlı;
belirli zaman.
m. 405b/11
m.+sı (ecel-i müsemma) 398a/24

Müslim : (Ar. s. ve is.) İslam
dininde olan.
m.+ini (dima-i müslim) 386b/6

müstāgnī : (Ar. s.) 1.Doygun, gönlü
tok 2.Çekingen, nazlı.
m.+leri (etraf-ı müstagni) 399b/5
m.+ol- 399b/6

müstāgrık : (Ar. s.) gark olmuş,
dalmış; dalgın.
m.+(der-pa yı hayrete müstagrak
ol-) 380b/20
m.+it- 385b/13

müstahak : (Ar. s.) hak etmiş, hak
kazanmış, layık.
m.+olma- 409b/11

müstaidd : (Ar. s.) İstidatlı,
kabiliyetli; akıllı, anlayışlı.
m.+(müsherref ve müstaid ol-)
394b/24
m.+ol- 378a/2, 391b/24

müstakıl : (Ar. s.) Başlı başına,
kendi kendine, ayrıca; bağımsız.
m. 377b/21
m.+adam 379a/14
m.+ol- 404a/18

müsteṭāb : (Ar. s.) Hoş, güzel
bulunan.
m.+(cevab-ı müstetab) 385a/12
m.+(hitab-ı müstetab) 382a/3
m.+(hitab-ı müstetab it-) 395b/21

m.+1 (rikab-ı müstetab-ı
mülazemet) 382b/19

müstevlî : (Ar. s.) İstila eden, ele
geçiren; yayılan.
m.+ol- 377a/6

müsvedde : (Ar. is.) Karalama, taslak.
m.+si 405b/20

müşâbih : (Ar. s.) Benzeyen, benzer.
m. 402a/11

müşâhede : (Ar. is.) Bir şeyi gözle
görme.
m.+i (inhiraf-ı müşâhede-i
yeñiçeri) 392a/19
m.+i cemal-i ba-kemal 381b/11
m.+i cemal-i ba kemal 380a/3
m.+i cemal-i bi-misal 396b/24
m.+i maksud 383b/18
m.+i vahdet-i hakikiyyeten
396b/11
m.+it- 381b/24, 383b/23, 394b/15,
407b/20
m.+sinden 379a/11

müşâreket : (Ar. is.) Ortaklık,
ortaklaşma.
m.+i 400a/9, 407b/1

müşârik-nâme : (Ar. Far. is.)
Ortaklığı belirten belge.
m.+si 403b/7

müşârün-bîh : (Ar. s.) Kendisine işaret
edilen.
m. 377a/15, 377a/25, 378b/25

müşârün-ileyh : (Ar. s.) Kendisine
işaret olunan, adı geçen.
m. 405b/20
m. (han-ı müşâr-ül-ileyh) 377b/3
m. 385b/2, 385b/5

müşârün-ileyhümâ : (Ar. s.) Adı
geçenler, kendisine işaret
olunanlar.
m.+dan 384b/5

müşâvere : (Ar. is.) Danışma, bir iş
üzerinde konuşma.
m. 391a/17
m.+(dest-i müşâvere) 391b/17
m.+it- 383a/11
m.+itme- 388a/1, 388b/17

müşâyâ□a : (Ar. is.) Dostluk etme,
uyuma.
m.+(ayin-i müşâyaa) 398a/9
m.+i sultan 402a/12

müşerref : (Ar. s.) Şerefendirilmiş,
şerefli.
m. 384b/4
m.+ol- 379a/6, 396b/1, 409b/23
m.+ve müstaid ol- 394b/24

müşevveş : (Ar. s.) Belirsiz, karışık,
düzensiz, karmakarışık.
m.-ül-hatır ol- 377b/25

müşkil : (Ar. s.) Güç, zor; güçlük,
zorluk.
m. 381a/19

müştağil : (Ar. s.) Bir işle meşgul
olan, uğraşan.
m. 404b/6

müştakâne : (Ar. Far. zf.) İştihakla,
arzu ile, can atarak.
m.+(selam-ı müştakane) 382a/4

müştemil : (Ar. s.) Kavrayan, saran,
içine alan.
m. 402b/3

mütāba□at : (Ar. is.) Birine tabi olma,
arkasından gitme, uyma.
m.+it- 389b/9, 397b/9

mütāla□a : (Ar. is.) 1.Okuma
2.Tetkik 3.Düşünce.
m.+(tefsir-i mütalaa it-) 406a/9
m.+sın eyle- 400a/22

mütāla□asız : (a.T. is.) Okumasız,
düşüncesiz.
m. 407a/3

müteakıben : (Ar. zf.) Sonra, ardı sıra, arka arkaya.
m. 390b/10

müteallik : (Ar. s.) Asılı, bağlı; ilgili.
m. 379a/8, 380b/21, 388a/16,
390a/7, 390b/17, 402a/6, 402a/7,
406b/16, 406b/20
m.+ol- 383b/25, 397a/24

mütebahhir : (Ar. s.) Bilgisi, deniz gibi engin olan.
m.+i mahir 399b/5

müteberri : (Ar. s.) Bağışlayan, bağışta bulunan.
m.+(fazıl-ı müteberri) 399a/13

müteberrik : (Ar. s.) Mübarek sayılan, uğurlu.
m.+leri (mezar-ı müteberrik)
405a/11, 410b/19

müteberrike : (Ar. s.) Mübarek sayılan, uğurlu.
m.+siyle (enfes-ı müteberrike)
396b/18

mütecāviz : (Ar. s.) Tecavüz eden, geçen, sataşan; çok, fazla.
m.+ol- 404b/1

mütefahhıssan : (Ar. zf.) İçyüzünü dikkatle araştırarak.
m.+ı ihbar 383a/10

müteferrik : (Ar. s.) Dağınık, ayrı ayrı.
m.+olma- 389b/11

müteferrika : (Ar. is.) 1.Ufak tefek masraflar için ayrılan para
2.Çeşitli işler gören.
m.+(asakir-i müteferrika) 384a/16

mütehāllif : (Ar. s.) Uygun gelmeyen, uymayan.
m.+(feza-yı mir-i mütehāllif it-)
389b/1

müteķabil : (Ar. s.) Tekabül eden, biri ötekinin karşısında olan.
m.+ol- 381a/18

müteķadı : ?
m.+lar 404b/20

müteķāid : (Ar. s.) Emekli olmuş.
m. 403a/13, 403a/24, 403b/2,
403b/8, 405b/24, 405b/4, 406a/13,
406a/24, 406b/14
m.+itdir- 407a/7
m.+ol- 403a/9, 404a/22, 405a/17,
405a/23, 406a/3, 406a/6, 406a/7,
406b/8

mütekellim : (Ar. s.) Söyleyen, konuşan.
m. 395b/3

mütelāsi : (Ar. s.) Telaş eden, aceleci.
m.+ol- 383b/8

mütemekkin : (Ar. s.) Mekanlanan, yerleşen.
m. 386b/21
m.+ol- 382a/21

mütenaşşih : (Ar. s.) Nasihat kabul eden, öğüt dinleyen.
m.+ol- 396b/18

mütereddi : (Ar. s.) Soysuzlaşmış.
m.+ol- 386b/23

müteselli : (Ar. s.) Teselli bulan, avunan.
m.+olma- 391b/7

mütetebbi : (Ar. s.) Dikkatle araştıran.
m. 393a/21

mütevattın : (Ar. s.) Bir yeri vatan edinmiş, yurtlanmış.
m.+ol- 386a/13

müteveccih : (Ar. s.) Bir tarafa dönen, yönelen; birine karşı sevgisi olan.

m.+(şeyn ü ar müteveccih ol-)
388b/10
m.+it- 396b/5
m.+ol- 393b/9, 394b/19

müteveffā : (Ar. s.) Vefat etmiş olan,
özü.
m.+dır 403b/6
m.+ol- 401a/8, 401b/9, 403b/15,
403b/17, 404a/25, 405a/21,
405b/1, 405b/25, 406a/16, 406a/9,
406b/9, 407b/1, 408b/11, 409a/3

mütevekkil : (Ar. s.) Tevekkül eden,
işini Allah'a veya oluruna bırakan.
m. 394a/21

müteverri □ : (Ar. s.) Dinin emrettiği
şeylere sınıksız bağlı kalan.
m.+e (tahrir-i müteverri) 399a/14

müvecceh : (Ar. s.) Yüzü bir tarafa
döndürülmüş; makbul, uygun.
m. fi-müvecceh 390b/18
m.+görme- 397b/15

müverrihlik : (a.T. is.) Tarih yazıcılığı;
tarih düşürme.
m. 384a/25

müyesser : (Ar. s.) Kolayı bulunup
yapılan; kolay gelen.
m. 380a/22
m.+(def-i müyesser ol-) 387b/16
m.+(hatm-i müyesser) 399b/21
m.+(hulul-ı müyesser ol-) 398b/2
m.+ol- 380a/4, 383b/19, 394b/22,
399b/21, 408b/22
m.+olma- 381b/13, 393a/12,
400b/9

müzāhir : (Ar. s.) Zahir olan, arka,
tarafı çıkan, koruyan.
m.+i meclis-i hümayun 395a/21
m.+lerinde (safa-i müzahir)
385b/7

müzdehım : (Ar. s.) İzdihamlı,
kalabalık.
m.+i vüzera ve ulema 407b/17

müzeyyen : (Ar. s.) Süslenmiş, süslü.
m. 382a/14, 407b/22

N

nā-bedīd : (Far. s.) Görünmez,
belirsiz, kayıp.
n.+ol- 389b/6

nā-bekār : (Far. Ar. s.) İşsiz, işe
yaramaz, haylaz.
n.+lar 386b/14

nā-būd : (Far. s.) Yok olan,
bulunmayan; sonradan yok olan.
n.+(mahv ü na-bud it-) 385a/10

nā-gāh : (Far. s.) 1.Vakitsiz, 2.zf.
Ansızın.
n. 388b/9, 390b/7, 394a/22,
410b/11

nā-ḥāk : (Far. Ar. s.) Haksız;
beyhude, boş.
n. 390a/21

nā-ḥalef : (Far. Ar. s.) Soyuna
çekmeyen hayırsız evlat.
n.+i (ferzend-i na-halef) 378a/5

nā-maḥdūd : (Far. Ar. s.) Hudutsuz,
sınırsız.
n.+(esbab-ı na-mahdud) 392a/9
n.+(sipah-ı na-mahdud) 383a/13

nā-ma□kūl : (Far. Ar. s.) Makul
olmayan, akla uygun olmayan.
n.+i (tedbir-i na-makul) 395a/6

nā-marzī : (Far. Ar. s.) İsteğe uygun
olmayan.
n.+dır 392b/1

nā-mütenāhi : (Far. Ar. s.) Sonsuz,
uçsuz bucaksız.
n.+bil- 394b/18

nā-puḥte : (Far. s.) 1.Pişmemiş, çiğ
2.Acemi.
n. 409b/12

nā-Şavāb : (Far. Ar. s.) Doğru
olmayan, yanlış, haksız.
n.+(ilka-i na-savab) 392a/15

nā-sezā : (Far. s.) Yakışmaz.
n. 404b/11

nā-şāyeste : (Far. s.) Layık olmayan,
layık değil.
n. 409a/4
n.+(suret-i na-şāyeste) 383b/10

nā-tamām : (Far. Ar. s.)
Tamamlanmamış, bitmemiş.
n. 405b/20

nādān : (Far. s.) Bilmez, cahil.
n.+lar 376a/23, 385a/18, 389a/2

nādim : (Ar. s.) Pişman olan.
n.+ol- 393b/8, 394a/15

nafaqa : (Ar. is.) Yiyecek
parası, geçimlik.
n.+idin- 410b/10

nāḥiye : (Ar. is.) Çevre, küçük
yer, bölge.
n.+sinde 399b/8

naḥv : (Ar. is.) Yön, taraf, cihet;
yol.
n. 400b/25

nā□ib : (Ar. s.ve i.) Vekil; kadı
vekili; hüküm veren hakim.
n.+it- 406b/11

nā□ire : (Ar. is.) Ateş,
alev; sıcaklık.
n.+i cidal 392a/16

naḳdī : (Ar. s.) Parayla ilgili,
paraca.
n.+lerüñ 390a/14

naḳīb-ül-eşrāf : (Ar. is.)
Peygamber soyundan olanların
işlerini görmek üzere içlerinden
hükûmetçe tayin olunan memur.
n. 406b/24

naḳkäre : (Ar. is.) Çiftenârâ,
dümbelek.
n. 396a/16

Naḳkaş □Alī Mescidi : II.Murat
döneminde, Nakkaş Ali tarafından
yaptırılan cami.
n. 408b/25

naḳl : (Ar. is.) Bir şeyi başka
yere götürme; taşıma.
n. 401a/14
n.+eyle- 409a/22
n.+i dua-i selam 409b/5
n.+i mevaid 392a/18
n.+i sahih-i necari 400b/18
n.+it- 384b/5, 389b/17, 400b/14,
404a/5, 407a/19, 408b/22, 410b/4

naḳr : (Ar. is.) Vurma; oyma,
kazma.
n.+ine 401a/12

naḳūd : (Ar. is.) Nakit, para.
n. 392a/8, 392a/9

naḳz : (Ar. is.) Bozma, çözme,
yok sayma.
n.+ımı (ahd ü misak-ı nakz)
383b/12
n.+i ahd ü halef 383b/1

nām : (Far. is.) İsim, ad; ün, lakap;
adres.
n. 384a/12, 389b/6, 399a/18,
399b/7, 400a/12, 400b/21,
402b/17
n.+(halife-i nam) 392b/25
n.+ı dilaver 392b/17
n.+ı kızılbaş 380a/24, 382b/3
n.+ı mahal 388b/24, 399b/9
n.+ı mahall 381a/17
n.+ı mevzi 398b/3
n.+ına 386a/11, 392a/12

n.+ını 386a/20
n.+ıyla 405b/11

nām-dār : (Far. s.) Namlı, ünlü.
n. 377b/19
n.+ı (cevahir-i nām-dār) 381b/21
n.+ı peder-i büzürgvar 384b/15
n. 375b/25
n.+uñ (şehriyar-ı nāmdar) 379b/17

namāz : (Far. is.) Namaz.
n. 400b/11
n.+(eda-i namaz it-) 398b/17
n.+ıma 408b/9
n.+ına 410a/25
n.+larını 408b/11

nāme : (Far. is.) Mektup; kitap,
dergi.
n. 387b/4, 387b/9
n.+i anberin-i hitame 391b/3
n.+i meserret-i mazmun 394a/23
n.+lerde 377a/23
n.+si (beraat-dar namesi) 393b/7
n.+sin 391b/4
n.+sine 386a/3
n.+yaz- 377b/14

nāme-resān : (Far. s.) Mektup ulaştırıcı.
n. 391b/6

nāmūs : (Ar. is.) Kanun, nizam;
ar, edep; temizlik, doğruluk.
n.+ı saltanat 391b/22

nāmzed : (Far. s.) Nişanlı, sözlü.
n.+it- 404b/3

nān : (Far. is.) Ekmek.
n.+ü nimet 396a/1

nās : (Ar. is.) İnsanlar, halk,
herkes.
n.+(amme-i nas) 398b/8
n.+(karar-ı nas) 380b/25
n.+(mecma-ı nas) 375b/6, 376a/17
n.+dan 403b/8, 404b/5
n.+ı intizar 401b/13

naşāyih : (Ar. is.) Öğütler,
nasihatler.
n.+i müluk-ane 397a/9

naşb : (Ar. is.) 1.Dikme,
saplama 2.Bir memurluğa tayin.
n.+(emin-i nasb) 400a/21
n.+a (azl ü nasb) 392b/16
n.+eyle- 381a/5
n.+ı alam-ı islam 381b/18
n.+olın- 394b/7

naşīb : (Ar. is.) 1.Pay, hisse
2.Birinin elde edebildiği şey.
n.+i 386a/9

naşihat : (Ar. is.) Öğüt.
n. 375b/18, 376a/4
n.+eyle- 377a/12
n.+it- 404a/6, 409a/20
n.+ler it- 378b/20
n.+lerinde (hatime-i nasihat)
397a/11
n.+lerinden 407b/16

naş : (Ar. is.) İçinde ölü
bulunan tabut, cenaze.
n.+ını 398b/13

nāşeden : ?
n.380a/22

nāşī : (Ar. s.) 1.Neşet eden, ileri
gelen 2.zf. Ötürü, dolayı.
n. 383b/7

nażar : (Ar. is.) 1.Bakma, göz
atma 2.Düşünme 3.İtibar.
n.+dan 406a/15
n.+ı (mevzi-i nazar) 406a/11
n.+ı atıfet-eser 376a/7
n.+ı ferhunde-eser 376a/3
n.+ında 380b/25
n.+it- 378b/6, 385a/25, 385b/3,
386b/11

nażarī : (Ar. s.) 1.Bakışa ait
2.Tatbik edilmemiş, teorik.
n. 379b/21

nāzenīn : (Far. s.) Cilveli; nazlı.
n.+i (vücut-ı nazenin) 398a/19

nāzım : (Ar. s.) Tanzim eden,
düzenleyen; manzume yazar.
n.+ı 400b/23

nāzır : (Ar. s.) Nazar eden;
bakan, gözleyen; vekil.
n. 410b/22
n.+(muti ve nazır ol-) 381a/10
n.+ı ahkam 384b/2

naẓır : (Ar. s.) Benzer, eş.
n.+i 393a/17

naẓıre : (Ar. is.) 1.Örnek, karşılık
2.Bir şairin şiirine daha sonra
başkası tarafından yazılan benzer
şiir.
n. 405a/23

naẓm : (Ar. is.) Dizme,
tertibetme; sıra; vezinli söz.
n. 379b/21, 405b/21, 406a/22,
406a/25, 407b/1
n.+(esalib-i nazm) 403b/2
n.+ı (enbiya-name-i nazm)
389b/15
n.+ı ahval-i memleket 390b/11
n.+ı belig-i arabıyye 406b/2
n.+ı müsaliḥ 398a/10
n.+ı türki 406b/24

ne : (T. zf. zm. ve s.) 1.Hangi şey
2.Her şey 3.Hangi 4.Niçin
n. 376a/8, 381a/23, 383b/8,
385a/4, 387a/5, 390a/14, 390a/17,
390a/9, 391b/24, 394a/17,
395b/18, 395b/6, 397b/10,
397b/21, 404b/23, 404b/24,
409a/17, 409b/13
n. 381a/3, 408b/16
n. 378b/2
n.+(her ne ise) 381b/8
n.+dir 378a/21, 385b/12, 401b/17
n.+güne 381a/24, 383a/3, 388a/23,
392b/10
n.+idügi 378a/2
n.+vech üzre 393a/24

n.+ye 397a/24

neberd : (Far. is.) Harp, savaş.
n. 389a/20

Necārā : ?
n.+dan 410a/5

Necārī : ?
n.+(nakl-i sahiḥ-i necari) 400b/18
n.+(seyyid muhammed necari)
410a/1

necāt : (Ar. is.) Kurtulma,
kurtuluş.
n.+a 392a/20

necīb : (Ar. s.) Soyu soppu temiz,
nesli pak olan.
n.+(şehzade-i necib) 380b/3

necm : (Ar. is.) 1.Yıldız
2.Kur'an.
n.+i fūruzan 376b/3

nedāmet : (Ar. is.) Pişmanlık.
n.+(izhar-ı nedamet eyle-)
403b/14
n.+de (rah-ı nedamet) 395b/16

neden : (T. zf.) Niçin.
n. 383b/7, 390a/21, 403b/21

nefāis : (Ar. s.) Nefis, güzel,
beğenilir şeyler.
n.+i kütüb 400a/21

nefel : (Ar. is.) Düşmandan
alınan mal.
n.+it- 386a/25

nefer : (Ar. is.) Bir adam, tek
kişi; er, asker.
n. 382a/16, 393b/25, 393b/5
n.+üñ 401b/15

nefis : (Ar. s.) Pek hoş, çok
güzel.
n.+(cami-i nefis) 398b/10

nefs : (Ar. is.) 1.Ruh, can, hayat
2.İnsanın biyolojik ihtiyaçları
3.Kendi.
n.+(arzu-yı nefis) 379b/21
n.+e (tezkiye-i nefis) 404a/6
n.+i (tevsen-i nefis-i bed-ram)
396b/9
n.+i kudsi-i insani 399a/24
n.+i mutmaine 398b/4

nefy : (Ar. is.) Sürme, sürgün
etme.
n.+olın- 400a/22

nehār : (Ar. is.) Gündüz.
n.+(lejl ü nehar) 388b/12

nehb : (Ar. is.) Yağma, çapul.
n.+ü garet 392a/10

nehr : (Ar. is.) Akarsu, ırmak.
n.+ini (nehrini) 380a/19
n.+i (sakarya nehri) 399b/7
n.+i azim 399a/18, 399b/7

neḳāvet-peḳīr : (Ar. Far. s.)
Temizlik bulan; pak yapılabilir.
n. 385a/11

nekbetī : (Ar. Far. s.) Uğursuz;
talihsiz.
n.+lerüñ 387a/5

nemed : (Far. is.) Keçe, kebe.
n.+i sefid 409a/24

neng : (Far. is.) 1.Ayıp, utanma
2.Şöhret, ün.
n.+(izale-i har-ı ar u neng it-)
384a/1

nesebīyye : (Ar. is.) Soya aitlik.
n.+leri (nisbet-i nesebiyye) 410a/1

Nesefiyye : ?
n.+ye 406b/21
n.+yi (akaid-i nesefiyye) 406b/2

nesne : (T. is.) Her türlü cansız
varlık.

n. 378a/20, 404b/8, 409a/17
n.+lerin 375b/16

neşr : (Ar. is.) Yayma, saçma;
manzum olmayan söz.
n. 405b/21
n.+e 407b/1

neşr : (Ar. is.) 1.Yayma,
dağıtma 2.Herkese duyurma.
n.+ol- 390b/4

neşve : (Ar. is.) Sevinç, keyif,
neşe.
n.+siyle 409a/25

nev : (Far. s.) Yeni; taze.
n.+i ikbal 382b/12

nevāhī : (Ar. is.) Yasak şeyler.
n.+sinde 382b/12

nevāl : (Ar. is.) 1.Talih, kısmet
2.Bahşiş, bağış.
n.+ile (zafer-i neval) 375b/10

nevān : (Ar. zf.) Çeşit
bakımından; biraz.
n. 391b/1, 394b/11

-nevāz : (Far. s.) “okşayan,
okşayıcı” anlamında ek.
n.+a (hudaya bi-niyaza bende
nevaza) 396b/10

nevāziş : (Far. is.) Okşama, gönül
alma, iltifat.
n.+(sufuf-ı nevaziş) 387b/24
n.+ler (bahşişler ve nevazişler it-)
387a/15
n.+ler (ih̄san ve nevazişler it-)
388a/14

nevīd : (Far. is.) İyi, sevinçli
haber, müjde.
n.+i beşaret-i davet 393b/10

nevme : ?
n.+si 404b/7

neẓīr : (Ar. is.) 1.Birini doğru yola sevk etmek için gözdağı verip korkutma 2.Hz.Muhammed'in adlarındandır.
n.+it- 410a/14, 410a/17

nıṣf : (Ar. s.) Yarım, yarı.
n.+ı 405a/7
n.+ın 405a/7

nıṣf-ül-leyl : (Ar. is.) Geceyarısı.
n.+de 378b/21

ni□am : (Ar. is.) Nimetler.
n.+ı mebzule 399a/12

nice : (T. s. ve zf.) 1.Kaç, ne kadar 2.Oldukça, çok 3.Nasıl.
n. 382a/18, 391a/6, 394b/25,
397a/9, 399b/11, 410a/4

niçe : (T. s. ve zf.) 1.Kaç, ne kadar 2.Oldukça, çok 3.Nasıl.
n. 380a/12, 380a/9, 403a/10,
404b/24, 405b/18, 407b/15,
408b/10, 410a/8, 410b/20
n.+leri 391b/11

niçün : (T. zf.) Neden.
n. 379b/13, 383a/14, 390a/18,
409a/16

nidā : (Ar. is.) Çağırma,
bağırma; ses verme; ünlem.
n.+it- 407b/4
n.+itdür- 375b/7
n.+yı magfaret 398b/4

nifāk : (Ar. is.) Münafıklık,
ikiyüzlülük, ara bozukluğu.
n.+(ehl-i nifak) 383b/12

nifāk-piṣe : (Ar. Far. s.) İkiyüzlülüğü
huy edinmiş.
n.+(vüzera-i nifak-piṣe) 395a/4
n.+ler 382a/25

nigāh : (Far. is.) Bakma, bakış;
göz.
n.+it- 390a/22, 390a/3

nigīn : (Far. is.) Mühür, yüzük.
n.+i saltanat 387a/18, 387a/21
n.+ini 383b/21

nihāl : (Far. is.) Taze; düzgün
fidan.
n.+i bag-ı kam-ran 376b/4
n.+i şecere-i hilafet 381a/12

nihān : (Far. s.) Gizli, saklı; sır.
n.+ı 388a/16

nihānī : (Far. is.) Gizlilik, saklılık.
n. 382b/4, 393b/21, 393b/22
n.+leri (sohbet-i nihani) 388a/17

nihāyet : (Ar. is.) Son, uc; son
derece.
n.+i 384b/9
n.+i amal 396b/19, 396b/25

nik-nām : (Far. s.) İyi nam
kazanmış, iyi ünlü.
n.+a (şah-ı nik-nam) 387b/10

nik-necīd : (f.a.s) İyi kalpli; aslan
yürekli.
n. 397b/19

Niksār : Tokat'ın ilçesi.
n.+ı 392b/25

ni□met : (Ar. is.) 1.İyilik, ihsan
2.Azık, yiyecek içecek; ekmek
3.Saadet, mutluluk.
n.+i mukteza 392a/1
n.+üñ (nan ü nimet) 396a/1

niṣāb : (Ar. is.) Asıl, esas;
sermaye.
n.+ı saltanat 386a/9

niṣār : (Ar. is.) Saçma, serpme.
n.+it- 375b/21

nisbet : (Ar. is.) Bağlılık, ilgi;
ölçü.
n.+i nesebiyye 410a/1

nisbet-ül-hādd : (Ar. is.) Sınırın ölçüsü.(?)
n. 400b/2

nisvān : (Ar. is.) Kadınlar.
n.+ını (subyan u nisvan) 375b/13

nişān : (Far. is.) 1.İz, belirti
2.Amaç, hedef. 3.Ödül için verilen madalya.
n. 389b/6
n.+(han-ı atıfet-i nişan) 378a/12
n.+dan (seydi-i siyadet-i nişan) 384b/3

nişāncı : (f.T. is.) Divanda belgelerin başına tuğra çeken görevli.
n. 392a/6, 406a/20
n.+(koca nişancı) 384a/24

nitekim : (T. bağ.) Gerçekten, nasıl ki, hakikaten.
n. 377a/17, 382b/4

niyābet : (Ar. is.) Vekillik.
n. 394a/4

niyābeten : (Ar. zf.) Vekil olarak.
n. 394a/7

niyām : (Far. is.) Kın, kılıç kını; kılıf.
n.+da (pister-i niyam) 381b/19
n.+it- 381b/19

niyāz : (Far. is.) Yalvarma, yakarma; dua.
n.+ü meskenet 378a/18

niyet : (Ar. is.) Niyet, meram.
n.+buyur- 383a/19
n.+i 378b/18
n.+ine 375b/10
n.+üzere 376a/11

nizā□ : (Ar. is.) Çekişme, kavga.
n.+(imza-yı hüccet-i niza) 381b/3
n.+ı (mahal niza) 400b/25

niżām : (Ar. is.) Dizi, sıra; düzen, tertip.
n. 380b/5
n.+(sebeb-i ihtilal-i nizam) 393a/12
n.+ü intizam-ı alem 379a/8

nīze : (Far. is.) Kargı, mızrak.
n. 384a/11
n.+sin 384a/10
n.+siyle 384a/8

noķşān : (Ar. is.) Eksiklik, azalma, azlı; kusurlu.
n. 385a/15
n.+uñ 393a/12

nūr : (Ar. is.) Aydınlık; parlaklık; ışık.
n. 382b/13, 385a/13

Nūr □ **Ali** : ?
n. 392b/24

Nūreddin : Mevlānā Nureddin; Sarı Gürz.
n.+(mevlana-i nureddin) 379b/16
n.+(mevlana-i nureddin) 382a/2
n.+i (mevlana-i nureddin) 379b/3
n.+i (mevlana-i nureddin) 381b/3

Nūrullah : (Ar. is.) Allah'ın nuru; (parçada) Beyazıt Han'ın sıfatı.
n. (Hāzret-i Bāyezīd Hān-ı Nūrullah) 385a/11

nuşret : (Ar. is.) Yardım, Allah'ın yardımını; başarı.
n.+(asker-i nusret) 382b/6
n.+lerin 398a/14

nübūvvet : (Ar. is.) Nebilik; peygamberlik.
n.+(şerait-i nübūvvet) 381b/6

nūfūs : (Ar. is.) Ruhlar, canlar; insan topluluğu.
n. 399a/11

nühüfte : (Far. s.) Gizli, saklı.

n.+den (raz-ı nühüfte) 391a/13
n.+lerinden (esrar-ı nühüfte)
383a/10
n.+sin (agaz ü ser-i nühüfte)
388a/16

nüküd : (Ar. is.) Nakit, para.
n. 378b/2, 392a/8, 392a/9

nümü-dâr : (Far. s.) Görünen.
n.+ol- 379a/25

nüzl : (Ar. is.) Konak yeri;
misafir için hazırlanan yemek.
n.+i firavan çek- 377b/7

nüzül : (Ar. is.) Aşağı inme;
konaklama.
n.+buyur- 383b/4, 408a/13
n.+eyle- 381a/17, 391b/10
n.+it- 388a/10, 401b/6

O

o : (T. zm.) Üçüncü tekil
kişi.
o. 401b/8
o. 376b/24, 378a/3, 378b/15
o.+nda (anda) 385b/18, 409a/13
o.+ndan (andan) 387b/1, 400a/4,
400b/19, 410b/10
o.+nı (anı) 385a/18, 410b/10
o.+nuñ (anuñ) 387b/7, 395a/17,
404b/4, 405b/18
o.+nuñla (anuñla) 404b/4
o.+ña (aña) 379b/10, 381a/4,
388b/3, 389a/3, 394a/7, 397a/25,
401b/25, 402a/3, 408a/6, 409a/17

odun : (T. is.) Yakılmak için
kesilip parçalanmış ağaç.
o. 410a/24, 410a/25

oğul : (T. is.) Erkek evlat.
o. 378a/13
o. 378b/15
o.+ı (oglu) 378b/13, 378b/4,
387a/21, 390b/14, 392a/5,

403b/19, 405b/17, 406a/15,
408a/9
o.+ımı (oglını) 389b/18, 389b/19
o.+um (oglum) 376b/11, 382a/3
o.+umuñ (oglumuñ) 385b/10
o.+uñ (ogluñ) 404b/4

oğullık : (T. is.) Oğul olma
durumu.
o. 390a/16

oğ : (T. is.) Yayla atılan,
ucunda sivri demir bulunan çubuk
silah.
o. 400b/8, 404a/1

okı- : (T. fi.) Okumak.
o. 408b/18
o.-rdı 400a/19
o.-yup 406b/16

okıt- : (T. fi.) Okutmak.
o.-up (okıdup) 408a/23

ol : (T. s.) “O” işaret sıfatı.
o. 376a/1, 376a/13, 376a/15,
376a/16, 376a/2, 376a/25, 376a/4,
376b/4, 377a/13, 377a/19,
377a/20, 377a/24, 377b/13,
377b/20, 377b/22, 378a/17,
378a/20, 378a/5, 378b/14,
378b/21, 378b/23, 379a/1,
379a/12, 379a/15, 379a/23,
379b/10, 379b/11, 379b/17,
380b/1, 380b/14, 380b/17,
381a/12, 381a/14, 381a/18,
381a/4, 381b/21, 381b/25,
382a/12, 382a/4, 382b/10,
382b/12, 382b/15, 382b/18,
382b/2, 382b/22, 382b/25, 382b/7,
382b/8, 383a/1, 383a/14, 383a/16,
383a/5, 383b/11, 383b/8, 384a/10,
384a/10, 384a/12, 384a/6,
384b/13, 384b/2, 384b/24, 384b/7,
385a/14, 385a/23, 385b/16,
385b/23, 385b/7, 386a/14,
386b/14, 386b/4, 386b/7, 387a/2,
387a/9, 387b/11, 387b/12,
387b/20, 387b/9, 388a/17,
388a/25, 388b/12, 388b/25,

389b/16, 389b/17, 389b/19,
389b/21, 389b/23, 389b/12,
390a/4, 390b/1, 391a/4, 391b/7,
392a/10, 392a/13, 392a/9, 393a/4,
393a/5, 393b/4, 394a/5, 394b/12,
394b/18, 394b/6, 394b/8, 395a/2,
395a/24, 396a/2, 396b/12,
396b/21, 396b/4, 397a/1, 398a/1,
398a/15, 398a/24, 398a/9,
398b/13, 398b/15, 398b/17,
398b/25, 398b/9, 399a/24, 399b/1,
399b/3, 399b/5, 400a/20, 400b/14,
401a/24, 401b/12, 401b/2, 402a/8,
402b/1, 403a/2, 404b/10, 404b/12,
407a/6, 407b/23, 408b/20, 408b/6,
409a/12, 409b/1, 409b/10, 409b/3,
410b/24

ol : (T. zm.) “O” kişi zamiri.
o. 376b/13, 381a/3, 401a/10,
408a/1
o.+dır 391a/5, 402a/9
o.+dur 381b/16, 386b/25, 387a/24,
391a/22, 383b/16

ol- : (T. yar. fi.) “Meydana
gelmek, gerçekleşmek”
anlamlarında yardımcı fiil.
o.-adet-i kadime-i osmaniyan ol-
375b/15
o.-bais-i enva-ı meserret ol-
377b/9
o.-bileşmek üzre ol- 376a/2
o.-cem ol- 377a/18
o.-cuyan ol- 377a/25
o.-dahil ol- 377b/12
o.-haberdar ol- 377b/4
o.-hacı ol- 377a/10
o.-itikad-ı pak üzre ol- 376a/12
o.-kamyab ol- 376b/5
o.-lazım ol- 376b/23
o.-makbul ol- 376b/15
o.-mani ol- 377a/12
o.-mesmû ol- 377a/6
o.-muhibb-i sadıki ol- 375b/17
o.-mukadder ol- 380a/4
o.-mukayyed ol- 376a/25
o.-muztarib ol- 377a/6
o.-mülhem ol- 377a/2

o.-müncerr ol- 376b/24
o.-münker ol- 377a/11
o.-müstevli ol- 377a/6
o.-padişah ol- 376a/19
o.-pak-i itikad ü dindar ol-) 376a/9
o.-rızası ol- 376b/9
o.-uhuvvet üzre ol- 377a/22
o.-vaki ol- 377a/16, 377a/19,
377b/18
o.-a 385a/11, 404b/12
o.-a (cılve-ger ol-) 383b/19
o.-a (halas ol-) 388b/9
o.-a (husul-pezir ol-) 391b/2
o.-a (mukarrer ol-) 388a/6
o.-a (mukim ol-) 397b/13
o.-a (mütemekkin ol-) 382a/21
o.-a (mütenassih ol-) 396b/18
o.-a (mütereddi ol-) 386b/23
o.-a (müyesser ol-) 383b/19
o.-a (şeyn ü ar müteveccih ol-)
388b/10
o.-a (şifa ol-) 408b/19
o.-a (tehir ol-) 383b/19
o.-a düşvar ol- 387b/14
o.-acagı (bais ol-) 379b/24
o.-acagın 377a/15
o.-acagina 376a/19
o.-acak (penah ol-) 386b/23
o.-alar 388b/14
o.-alar (muti ve nazır ol-) 381a/10
o.-alar (müstagni ol-) 399b/6
o.-an 375b/15, 375b/22, 375b/5,
375b/6, 376a/12, 376a/17,
377a/16, 377a/2, 377a/21,
377b/18, 378a/25, 378a/8,
378b/13, 379a/25, 380a/20,
380b/5, 380b/6, 380b/6, 381a/16,
382a/25, 382b/24, 383b/12,
384b/14, 384b/2, 384b/3, 385b/14,
385b/17, 386a/19, 386a/5,
386b/19, 387a/14, 387a/24,
388a/9, 388b/11, 388b/18, 388b/5,
389a/14, 389b/15, 390a/24,
390b/18, 391b/1, 392a/4, 392a/7,
393a/14, 397b/17, 397b/3, 397b/4,
398b/5, 399a/11, 399a/13, 399a/8,
399a/9, 399b/11, 399b/7, 401b/2,
402b/8, 409b/22, 398a/1, 399b/8
o.-an (afv ol-) 402a/8
o.-an (bed-hah ol-) 392a/3

o.-an (cem ol-) 380b/1
o.-an (giran-bar ol-) 405a/8
o.-an (hasıl ol-) 388b/7
o.-an (hazır ol-) 388b/19, 391a/8
o.-an (lazım ol-) 401b/21
o.-an (memur ol-) 398b/11
o.-an (mevcud ol-) 394b/2
o.-an (muvakkı ol-) 383b/6
o.-an (mülhak ol-) 387a/15
o.-an (ruşen ol-) 382b/13
o.-an (tabi ol-) 385a/8
o.-an (ten-perver ol-) 391b/24
o.-an (tuyulmakdan safalu ol-) 375b/5
o.-an (vakı ol-) 394a/24
o.-an (vaki ol-) 378a/22
o.-an (vukuf-ı ol-) 398a/3
o.-an (zımında ol-) 383b/20
o.-an (zıkr ol-) 380a/6, 382a/22
o.-anlar 375b/2, 376a/14, 376a/21, 377a/19, 383b/15, 384b/17, 385a/6
o.-anlar (ihtisası ol-) 391b/8
o.-anlar (mahzuz ol-) 375b/9
o.-anlar (sadık ol-) 383b/25
o.-anlar (şecaat ol-) 375b/7
o.-anlar (yegince ol-) 388b/22
o.-anları 376a/9
o.-anların 388b/14, 401a/1
o.-avuz 387a/1
o.-ayın (hem-rah ol-) 380a/13
o.-dı 376b/20, 376b/23, 376b/24, 377a/6, 377b/9, 381b/23, 385b/23, 386b/20, 387b/5, 387b/6, 389a/20, 389a/20, 396b/15, 398a/17, 400a/17, 401b/4, 405b/3, 407a/12, 407b/14, 408b/1, 408b/10, 408b/25
o.-dı (araz ol-) 405a/18
o.-dı (aşık ol-) 392b/14
o.-dı (bi-faide ol-) 394a/10
o.-dı (cem ol-) 382b/15, 384a/16
o.-dı (dem-beste ol-) 392a/24
o.-dı (der-pa-yı hayrete müstagrak ol-) 380b/20
o.-dı (fevt ol-) 403b/4
o.-dı (galib ol-) 384a/5
o.-dı (giriftar ol-) 386b/13
o.-dı (hafif ol-) 408b/7
o.-dı (hakla yeksan ol-) 389b/1

o.-dı (helak ol-) 403b/11
o.-dı (hem-rah ol-) 400a/23
o.-dı (hicab-ı ref ol-) 401b/7
o.-dı (işaret ol-) 396b/16
o.-dı (maglub ve münhezim ol-) 384b/8
o.-dı (malum ol-) 403b/21
o.-dı (memur ol-) 382a/3
o.-dı (meri ol-) 408a/2
o.-dı (mesmu ol-) 401b/22
o.-dı (meşgul ol-) 407a/8
o.-dı (mukarrer ol-) 393b/21
o.-dı (muntazır ol-) 388a/11
o.-dı (müeddi ol-) 392b/22
o.-dı (müfarık ol-) 402a/23
o.-dı (müncerr ol-) 388b/3, 395a/17
o.-dı (müstaidd ol-) 378a/2
o.-dı (müşerref ol-) 396b/1
o.-dı (mütekaid ol-) 403a/9, 404a/22, 405a/17, 405a/23
o.-dı (mütelaşi ol-) 383b/8
o.-dı (müteveccih ol-) 393b/9, 394b/19
o.-dı (müteveffa ol-) 401a/8, 401b/9, 403b/15, 403b/17, 405b/25, 406b/9, 409a/3
o.-dı (müyesser ol-) 399b/21, 408b/22
o.-dı (na-bedid ol-) 389b/6
o.-dı (revan ol-) 397a/4, 407b/7
o.-dı (sebeb ol-) 389b/4
o.-dı (şayi ol-) 408b/8
o.-dı (şifa ol-) 408b/19
o.-dı (tedarikinde ol-) 392b/6
o.-dı (vakı ol-) 394a/17
o.-dıkda 377b/4, 381a/10, 386b/8
o.-dıkda (cem ol-) 390b/13
o.-dıkda (haber-dar ol-) 392b/10
o.-dıkda (havale ol-) 384a/8
o.-dıkda (mariz ol-) 406b/11
o.-dıkda (memur ol-) 381b/20
o.-dıkda (müyesser ol-) 394b/22
o.-dikları (menzil-i karib ol-) 394b/4
o.-diklarında (hazır ol-) 395a/12
o.-diklarında (müşerref ve müstaidd ol-) 394b/24
o.-dılar 375b/17, 376a/18, 376a/23
o.-dılar (azar ol-) 394b/10

o.-dılar (ber-karar ol-) 397a/17
o.-dılar (cem ol-) 380b/24
o.-dılar (devan ol-) 398b/17
o.-dılar (hazır ol-) 397a/2
o.-dılar (hidmetlerinde ol-)
410a/21
o.-dılar (ketme zahib ol-) 388a/24
o.-dılar (medhuş ol-) 398b/9
o.-dılar (mukabil ol-) 389a/17
o.-dılar (muti-i ferman ol-) 396b/4
o.-dılar (neşr ol-) 390b/4
o.-dılar (revan ol-) 394b/21
o.-dılar (revane ol-) 402a/25,
410a/11
o.-dılar (ru-gerdan ol-) 389b/8
o.-dılar (sabr ü kararda ol-) 389a/5
o.-dılar (şad ü şen ol-) 384a/22
o.-dılar (tarmar ol-) 386b/14
o.-dılar (tedarikinde ol-) 391b/13
o.-dılar (yek-zaban ol-) 390b/14
o.-dım (bimar ol-) 404a/15
o.-dım (sakin ol-) 410b/6
o.-dım (tedarikinde ol-) 390b/23
o.-diñ 390a/21
o.-dıysa 397b/22
o.-duğı 376b/18, 379a/1, 379a/12,
379b/6, 391a/25, 396a/10,
402a/23, 409b/18
o.-duğı (def-i müyesser ol-)
387b/16
o.-duğı (kadir ol-) 403a/11
o.-duğı (mahtum ol-) 389b/5
o.-duğı (mevsul ol-) 396b/14
o.-duğı (müntehi ol-) 399a/3
o.-duğı (ugraş ol-) 385a/21
o.-dugıdır 377a/18
o.-dugımı 376a/12
o.-dugin 379b/21, 392b/11
o.-dugin (hırman ol-) 386a/9
o.-dugin (şehid ol-) 390b/8
o.-duginca (mani ol-) 398a/5
o.-duginde (karib ol-) 407a/11
o.-duguñıza 395b/5
o.-duk (mahrum ol-) 379a/11
o.-dukda 377a/6, 407a/23
o.-dukda (mesmı ol-) 386a/4
o.-dukda (ratb-ül-lisan ol-)
380b/20
o.-dukdan 403a/14, 403a/16
o.-dukdan-sonwra 384a/5

o.-duklarında (cem ol-) 375b/9
o.-dum (görmez ol-) 403b/22
o.-dum (müşerref ol-) 409b/24
o.-dur 383a/2
o.-ıcağ 381a/14, 389b/7, 392a/12,
394b/5, 400a/20, 400b/11,
401a/13
o.-ıcağ (agah ol-) 387a/19,
401b/16
o.-ıcağ (ahir ol-) 402a/6
o.-ıcağ (bidar ol-) 404a/14
o.-ıcağ (cılve-ger ol-) 407b/22
o.-ıcağ (hal-i malum ol-) 379a/17
o.-ıcağ (helak ol-) 389b/8
o.-ıcağ (karia ol-) 392a/23
o.-ıcağ (mahlul ol-) 401a/25
o.-ıcağ (makbulı ol-) 391b/2
o.-ıcağ (malum ol-) 377b/24,
378b/23, 392b/8
o.-ıcağ (maruz ol-) 387b/23,
393a/22
o.-ıcağ (matbuı ol-) 381b/11
o.-ıcağ (mukarrer ol-) 384b/17
o.-ıcağ (mutmain-ül-hatır ol-)
391a/11
o.-ıcağ (müeddi ol-) 402a/17
o.-ıcağ (mülaki ol-) 385a/22
o.-ıcağ (münakis ol-) 382b/10
o.-ıcağ (perişan ı hal ol-) 378a/5
o.-ıcağ (pür-infial ol-) 385b/10
o.-ıcağ (tamam ol-) 401b/3
o.-ıcağ (temam ol-) 397a/15
o.-ıcağ (vakı ol-) 396b/20, 397a/7
o.-ıcağ (vasıl ol-) 390b/11
o.-ıcağ (zahir ol-) 381a/7
o.-ıcağ haber-dar ol- 386b/21
o.-ınan (zıkr olın-) 386a/14,
397a/25
o.-ınca (aşıkar ol-) 383a/3
o.-ınca (müteveffa ol-) 404a/25
o.-ırsa (rahmet ol-) 379a/21
o.-madın 398b/2
o.-magdır 399b/21
o.-magı (karin-i izlal ol-) 381a/24
o.-magla 375b/4, 377a/10,
397b/24, 398a/15, 400b/1,
401a/24, 406b/18, 407a/14
o.-magla (hoş-nüvis ol-) 407a/20
o.-magla (icabete makrun ol-)
396b/6

o.-magla (ihtisası ol-) 407b/14
o.-magla (mariz ol-) 408b/3
o.-magla (meftur ol-) 395b/9
o.-magla (memduh ol-) 399a/25
o.-magla (menzile-i husumetde ol)
391a/19
o.-magla (muhabbeti ol-) 387b/5
o.-magla (nümu-dar ol-) 379a/25
o.-magla (takarrübi ol-) 402b/19
o.-magla (vakı ol-) 407a/6
o.-magla (vakıf ol-) 401a/12
o.-magla (zahir ol-) 379b/24
o.-magladır (salib ol-) 387a/23
o.-mak 376b/18, 377a/12, 391a/18
o.-mak (cilve-ger ol-) 387b/17
o.-mak (damen-çin ol-) 397b/18
o.-mak (dur ol-) 383a/17
o.-mak (giriftar ol-) 391b/5
o.-mak (karin-i müsaade ol-)
381b/8
o.-mak (kul ol-) 390a/13
o.-mak (mani ol-) 378a/4
o.-mak (murad ol-) 397b/11
o.-mak (puyan ol-) 395b/16
o.-mak (taif ol-) 402a/9
o.-mak (tehi ol-) 399a/3
o.-mak (tekaüd ol-) 397b/11
o.-mak (vesile-i husul-i amal ol-)
380a/4
o.-makdadır (şayi ol-) 393a/10
o.-makdadır (ziyade ol-) 382b/16
o.-makdır 409b/11
o.-maları-çün (ser-bülend ol-)
395a/1
o.-ması 391a/24, 393a/19
o.-ması (esenn ol-) 391a/2
o.-masını (iyü ol-) 408b/17
o.-maya (cari ol-) 402a/19
o.-meşgul ol- 404a/20, 404a/6
o.-miş (hail ol-) 381a/19
o.-mişdir 391a/15, 393a/12
o.-mişdir (ahir ol-) 378b/16
o.-mişdir (cem ol-) 384b/22
o.-mişdir (memur ol-) 387b/25
o.-mişdir (mukteza-yı hal ol-)
397b/20
o.-mişdir (vakı ol-) 381a/23
o.-mişidi 385b/24
o.-mişiken (müreffeh-ül-hal ol-)
390a/9

o.-mişlardır 376a/2
o.-mişlardır (bi-mecal ol-)
383b/15
o.-mişlardır (paymal ol-) 395a/17
o.-muş 385b/11
o.-muş (fevt ol-) 406a/13
o.-muş (giriftar ol-) 394a/14
o.-muş (müteveffa ol-) 405b/1
o.-muş (perverde ol-) 396a/1
o.-muşdır 376b/23, 376b/4,
403a/17, 406b/24, 408a/8
o.-muşdır (fevt ol-) 403a/13,
405b/6, 406a/6, 407a/21, 407a/25
o.-muşdır (müteallik ol-) 383b/25
o.-muşdır (mütekaid ol-) 406a/4,
406a/7
o.-muşdır (mütevaffa ol-) 405a/21,
406a/9
o.-muşdır (müteveffa ol-) 406a/16,
407b/1
o.-muşdır (ser-efraz ol-) 384a/10
o.-muşdır (vakı ol-) 399a/21,
400b/5, 402a/12
o.-muşdır (zahir ol-) 399a/6
o.-muşidi 377a/23
o.-muşidi (mal-a-mal ol-) 396a/22,
396b/24
o.-muşiken 406a/2
o.-muşlar (katim ol-) 393b/9
o.-muşlar (mukarin ol-) 410a/3
o.-muşlardır (hazır ol-) 408b/12
o.-muşum (süvar ol-) 404a/12
o.-sa 384b/9, 386a/22, 400b/11,
410b/9
o.-sa (aid ol-) 410b/10
o.-sun 377b/17, 377b/19, 393a/25,
410b/8
o.-sun (helal ol-) 396a/4
o.-sun (mansıb-ı mübarek ol-)
407b/25
o.-uñ 409b/4
o.-uñ (amade ol-) 395b/3
o.-up 376a/17, 376a/21, 376a/23,
376a/25, 376b/15, 376b/15,
376b/5, 377a/11, 377a/19,
377a/21, 377a/22, 377a/25,
377a/6, 377a/9, 381a/2, 382a/7,
382b/14, 383b/1, 384a/9, 384b/1,
384b/24, 385a/23, 385a/5,
385b/19, 385b/22, 388b/13,

389b/22, 395a/18, 395b/8,
396a/13, 399a/22, 399a/23,
400a/11, 400a/4, 400b/1, 401a/8,
402a/24, 402b/9, 403a/13,
403a/15, 403a/2, 403a/4, 403a/7,
403b/4, 404a/20, 404a/8, 405a/21,
405b/22, 405b/24, 406a/18,
406a/20, 406a/3, 406b/2, 406b/4,
407a/11, 407a/22
o.-up (araz ol-) 404b/10
o.-up (asude hal ol-) 394a/21
o.-up (azim ol-) 383b/2
o.-up (bend ol-) 382b/14
o.-up (ber-karar ol-) 382b/6
o.-up (ber-nimet ol-) 399a/19
o.-up (bi-hafurlu ol-) 379a/18
o.-up (bi-huzur ol-) 388b/11
o.-up (bidar-ol-) 396b/4
o.-up (çak ol-) 398b/8
o.-up (dag-ber-dag ol-) 390b/11
o.-up (dahil ol-) 401b/19
o.-up (devan ol-) 398a/9
o.-up (dil-gir ol-) 388a/24
o.-up (emr-i meşru ol-) 379b/12
o.-up (esir-i merg ol-) 389a/24
o.-up (farig ol-) 401a/16, 403b/25
o.-up (garik-ı derya-yı hayret ol-)
385b/14
o.-up (giryan ol-) 396a/6
o.-up (haber ol-) 391a/14
o.-up (harab u yebab ol-) 395a/23
o.-up (hasil ol-) 401b/7
o.-up (hasta ve mariz ol-) 376a/22
o.-up (hatır-ı remide ol-) 393a/8
o.-up (hoş hal ol-) 396a/21
o.-up (ikram ol-) 401b/20
o.-up (inan-keş ol-) 383b/4,
402a/25
o.-up (itaat üzre ol-) 379b/14
o.-up (kabul ol-) 403b/22
o.-up (lam ol-) 390b/9
o.-up (lerzan ol-) 385a/6
o.-up (maglub-ı hiras ol-) 381a/15
o.-up (maglub ol-) 385b/21
o.-up (magrur ol-) 385b/21
o.-up (magzub ol-) 400a/22
o.-up (maktul ol-) 401a/16
o.-up (mariz ol-) 399b/22,
408b/10, 408b/7
o.-up (masru ol-) 386a/4

o.-up (meclis-i azim ol- 378a/16
o.-up (mecruh ol-) 389a/22
o.-up (meftur ol-) 399a/25
o.-up (merzi-yi galib ol-) 387a/23
o.-up (mesrur ol-) 375b/7
o.-up (mesud ol-) 396a/19
o.-up (meşgul ol-) 387a/18,
387b/15, 400b/17
o.-up (meşhur ol-) 376a/19,
407a/15
o.-up (mihman ol-) 394a/2
o.-up (muhalefet üzre ol-) 392b/14
o.-up (muhayyel ol-) 393a/10
o.-up (mukarin ol-) 409a/2
o.-up (munzamm ol-) 393a/5
o.-up (muradımız ol-) 390a/13
o.-up (mutekal-ül-lisan ol-)
404b/12
o.-up (mutekil-ül-lisan ol-)
407a/12
o.-up (mutezil ol-) 403b/8
o.-up (mübeddel ol-) 385b/8
o.-up (mücahede üzre ol-) 381b/18
o.-up (münkatı ol-) 393a/18
o.-up (müstakil ol-) 404a/18
o.-up (müşerref ol-) 379a/6
o.-up (mütecaviz ol-) 404b/2
o.-up (mütekabil ol-) 381a/18
o.-up (mütekaid ol-) 406a/6,
406b/8
o.-up (mütevattın ol-) 386a/13
o.-up (müteveffa ol-) 408b/11
o.-up (nadim ol-) 393b/8, 394a/15
o.-up (paymal ol-) 379a/7
o.-up (perişan ol-) 385b/20
o.-up (peyda ol-) 396a/10
o.-up (pir ol-) 390a/10
o.-up (rakib ol-) 402a/13
o.-up (refik ol-) 386b/4
o.-up (revan ol-) 381b/4, 382a/6,
388a/13
o.-up (ru-gerdan ol-) 391a/21
o.-up (ruzgar-ı bidar ol-) 394b/14
o.-up (sai ol-) 390b/17
o.-up (sakin ol-) 386a/12,
401b/11, 404a/25
o.-up (salik ol-) 394a/15, 406b/23
o.-up (salim ol-) 396a/25, 401b/14
o.-up (saltanat-ı huda-dad ol-)
394a/9

o.-up (siyeh-puş ol-) 398b/14
o.-up (süvar ol-) 375b/10,
384a/18, 385b/19, 388a/20,
394b/17, 394b/20, 395b/22,
397a/2
o.-up (şad ol-) 381b/12
o.-up (şirin-kam ol-) 390b/15
o.-up (tahir ol-) 381b/11
o.-up (tamam ol-) 388b/6
o.-up (telh-kam ol-) 401b/24
o.-up (temam ol-) 398a/6
o.-up (uzlet-güzin ol-) 386b/1
o.-up (ümid-var ol-) 376a/20
o.-up (vakı ol-) 391a/15, 394b/25,
399a/18
o.-up (vakıf ol-) 385a/4
o.-up (vasıl ol-) 384a/21
o.-up (yed ü erd ol-) 390b/8
o.-up (yek-ran ol-) 382b/16
o.-up (zail ol-) 395b/25
o.-ur 377b/12, 408b/1, 410a/17
o.-ur (münfail ü melul ol-)
378b/12
o.-ur (aşub u fitne peyda ol-)
379a/23
o.-ur (füruzan ol-) 385b/16
o.-ur (halel ol-) 402a/18
o.-ur (hatır-ı şehzade-i kamyab ol)
381b/8
o.-ur (hazır ol-) 408b/9
o.-ur (hurrem ü şad ol-) 378a/7
o.-ur (minval üzre ol-) 381a/3
o.-ur (mukavemet-i asir ol-)
382b/20
o.-ur (mübah ol-) 402a/17
o.-ur (müstaid ol-) 391b/24
o.-ur (müşevveş-ül-hatır ol-)
377b/25
o.-ur ise 378a/3
o.-ur malumuñız ol- 385b/1
o.-urdu (münhal ol-) 401a/2
o.-urdu (revan ol-) 401b/14
o.-urdu (takdire muntazar ol-)
375b/1
o.-urken 410b/25
o.-urlar (harekat üzre ol-) 379a/22
o.-urlardı (müntefi ol-) 407b/17
o.-ursa 378b/9, 379b/25, 382a/1,
388b/15, 395b/6
o.-ursa (mümkün ol-) 385a/4

o.-ursa (müteallik ol-) 397a/24
o.-ursa (müyesser ol-) 380a/4
o.-ursak (salik ol-) 391a/20
o.-ursam 395b/9

olın- : (T. fi.) Olunmak, olmak
fiiline konu olmak.

o.-a (iblag olın-) 388a/3
o.-a (irsal olın-) 397a/23
o.-a (teklif olın-) 390b/19
o.-a (tevcih olın-) 382a/1
o.-acaktır 377a/17
o.-an (irsal olın-) 394a/23
o.-an (nasb olın-) 394b/7
o.-an (reca olın-) 381b/16
o.-an (sifariş olın-) 391b/5
o.-an (tevcih olın-) 382b/1
o.-an (vaz olın-) 390a/6
o.-an (zıkr olın-) 385a/18
o.-dı (cesaret olın-) 390a/15
o.-dı (davet olın-) 397b/3
o.-dı (defn olın-) 403a/10,
408b/13, 408b/14, 409a/13
o.-dı (emr olın-) 381a/5
o.-dı (fesh olın-) 387b/20
o.-dı (gaflet olın-) 377a/16
o.-dı (inayet olın-) 376b/16
o.-dı (irsal olın-) 393b/6
o.-dı (istikşaf olın-) 394a/18
o.-dı (işaret olın-) 390a/25
o.-dı (say olın-) 384a/3
o.-dı (şart olın-) 399b/5
o.-dı (tahyir olın-) 382a/1
o.-dı (istima olın-) 375b/1
o.-dığını 402a/14
o.-dikça (arz olın-) 387a/2
o.-dikda (arz olın-) 377a/10
o.-dikda (hesab olın-) 399a/5
o.-dikda (nefy olın-) 400a/22
o.-dikda (sual olın-) 380b/21
o.-dikların 394b/1
o.-dugı (zıkr olın-) 377b/9
o.-dugin (tevcih olın-) 388a/22
o.-ıp (zamm olın-) 403a/6
o.-ır (iltimas olın-) 382a/5
o.-ır (rica olın-) 401b/23
o.-ır (zıkr olın-) 399a/8
o.-ırsa (himmət olın-) 395b/6
o.-mak (tercih olın-) 383a/12
o.-miş (ihzar olın-) 390a/2

o.-mişdir 392a/7
o.-mişdir (bina olun-) 399b/8,
399b/9
o.-mişdir (irad olun-) 408a/21
o.-mişdir (katlı olun-) 406a/22
o.-mişdir (tamir olun-) 399b/13
o.-mişiken 391b/22
o.-sa (ihmal olun-) 393a/13
o.-sun (tevcih olun-) 380a/1
o.-up 397b/24
o.-up (ihvan olun-) 395a/7
o.-up (ihzar olun-) 382a/3
o.-up (irsal olun-) 382a/19
o.-up (şüru olun-) 399a/15
o.-up (tayin olun-) 393b/6
o.-up (tevcih olun-) 384b/25
o.-ur (an-karib-i tafsil olun-)
382b/4
o.-ur (sıyanet olun-) 409a/20
o.-ur (tevakku olun-) 382b/7
o.-ursa (feragat olun-) 385a/15

olınma- : (T. fi.) Olunmamak.
o.-dın 383a/16
o.-ya (tevfiz olunma-) 383a/15
o.-yup (amel olunma-) 386a/3
o.-yup (ikdam olunma-) 389b/7
o.-z (dirig olunma-) 378b/3
o.-z (itimad olunma-) 385a/20

olma- : (T. fi.) Olmamak.
o.-mani olma- 377a/11
o.-dı 384a/4
o.-dı (iktidarları olma-) 388b/2
o.-dı (kadir olma-) 395a/15,
395a/25
o.-dı (mail olma-) 383b/22
o.-dı (malum ol-) 378a/3
o.-dı (memnu olma-) 392b/9
o.-dı (müfid olma-) 408b/17
o.-dı (müyesser olma-) 381b/13
o.-dığın (mümkün olma-) 386b/16
o.-dikları (cem olma-) 380b/12
o.-dikların 382b/11
o.-dın 394a/17
o.-dugı 393a/18
o.-dugı (elünde olma-) 404a/18
o.-dugin (cay-gir olma-) 407b/20
o.-dugin (müteselli olma-) 391b/7
o.-gın 377a/2, 379a/25, 393a/24

o.-gın (agniya olma-) 399a/1
o.-gın (bi-zar olma-) 386b/3
o.-gın (bizar olma-) 390b/21
o.-gın (cay-gir olma-) 397b/15
o.-gın (malum olma-) 402b/4
o.-gın (mevkuf olma-) 391a/7
o.-gın (mukaffel olma-) 407b/4
o.-gın (müteferrik olma-) 389b/11
o.-magla 376b/13
o.-miş (mücaz olma-) 409a/11
o.-miş (müstahak olma-) 409b/11
o.-mişdir 404b/13
o.-mişdir (mülhak olma-) 383b/15
o.-mişdir (vakı olma-) 408a/7
o.-mişlar (akıbet-endiş olma-)
377a/14
o.-sa 406a/15
o.-sın 397b/21
o.-sun (melal olma-) 388a/24
o.-ya 376b/9
o.-ya (memnu olma-) 379b/12
o.-yacagını (hali olma-) 392a/16
o.-yan (fer olma-) 391b/25
o.-yan (vakı olma-) 404b/18
o.-yasın 377a/11
o.-yıcak (mümkün olma-) 388a/25
o.-yıcak (müyesser olma-) 400b/9
o.-yınca 377b/16
o.-yup 379b/21
o.-yup (ceng-şinaslu olma-)
389a/2
o.-yup (çare olma-) 378b/11
o.-yup (faidesi olma-) 380b/22
o.-yup (kadir olma-) 390a/18
o.-yup (paydar olma-) 386b/14
o.-yup (şayeste-i hal olma-)
402a/1
o.-z 391b/25, 391b/25
o.-z (hali olma-) 399a/11
o.-z (husul-pezir olma-) 394a/9
o.-z (lazım olma-) 405a/3
o.-z (mani olma-) 379b/12
o.-z (memnu olma-) 378b/12
o.-z (müyesser olma-) 393a/12
o.-z (tedbir olma-) 393b/24

on : (T. s.) On.
o. 379b/8, 379b/8, 405a/22,
410a/9
o.+(tokuz yüz on altı) 399b/10

o.+(tokuz yüz on bir) 399a/15
o.+(tokuz yüz on sekiz) 396a/22,
398b/3
o.+(tokuz yüz on yedi) 383a/23,
386a/23, 388b/24
o.+beş 407b/25
o.+beş biñ 380b/25
o.+biñ 402b/21

onar : (T. s.) Her birinde, her defasında on olan.
o. 400a/3

onlar : (T. zm.) Onlar.
o.+uñ 383a/2

onuncu : (T. s.) Onuncu.
o. 398b/3

orağ : (T. is.) Ekin biçmekte kullanılan, yarım çember biçiminde tarım aleti.
o. 410b/2

ordu : (T. is.) Bir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü.
o. 379a/1
o.+sunda 382b/15
o.+yı hümayun 385a/7

orta : (T. is.) Orta; iki uçtan eşit uzaklıkta olan yer; başlangıç ile bitim arasında eşit uzaklıkta olan süre.
o.+da kal- 386b/25

□ **Osmān** : (Ar. is.) Osmanlı Devleti.
o.+a (al-i osman) 405b/15
o.+da (bünyan-ı al-i osman) 389a/25
o.+uñ (selatin-ül-osman) 376b/4

□ **Osmān Gāzi** : Ertugrul Bey'in üç oğlundan birisidir. Osman Bey, beyliğin bayna geçtiği zaman, 23 yaşında idi. Vefatında 68 yaşında idi. Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucusudur.
o.+gazi 405b/11

□ **Osmāncık** : Çorum'un bir ilçesi.
o.+da 399b/6

□ **Osmānī** : (Ar. s.) Osmanlı Devleti'ne mensup; Osmanlılarla ilgili.
o. 393a/19
o.+(kanuni osmani) 397a/21
o.+(serir-i osmani) 392a/2
o.+nüñ (handan-ı osmani) 391b/14

□ **Osmāniyān** : (Ar. s.) Osmanlılar, Osmanogulları.
o.+(adet-i kadime-i osmaniyan) 375b/15

□ **Osmāniyye** : (Ar. s.) Osmanlı Devleti'ne mensup; Osmanlılarla ilgili.
o.+de (vilayet-i osmaniye) 376b/22
o.+(hazane-i osmaniyye) 399a/2

otağ : (T. is.) Büyük ve süslü çadır.
o.+ına 388a/13

otāğa : (Far. is.) Sorguç.
o.+yı 390a/19

otak : (T. is.) Otağ, büyük ve süslü çadır.
o. 394b/7
o.+da 390a/6
o.+ı devlet 381a/5
o.+ı hümayun 378b/4
o.+lar 396a/14
o.+ların 396a/15

otla- : (T. fi.) Hayvanların dolaşarak ot yemesi.
o.-maga 410a/25

otur- : (T. fi.) Oturmak; bir yerde kalmak.
o.-up 378b/4, 407b/23

oturağ : (T. is.) Oturulacak yer veya şey.
o. 397b/23

otuz : (T. s.) Yirmidokuzdan sonraki sayı.
o.+(tokuz yüz otuz tokuz) 405b/4
o.+(yüz otuz) 403a/13
o.+biñ 378b/25, 383a/15, 383b/2
o.+la 401a/11, 401a/19

oyna- : (T. fi.) Eğlenmek, müzik eşliğinde dans etmek.
o.-yup (can ü baş oyna-) 376a/5

Ö

□ **Ömer-zāde** : ?
ö. 407b/2

□ **ömr** : (Ar. is.) Ömür, yaşama, hayat.
ö.+i (tumar-ı ömr) 389b/5
ö.+i aziz 392a/8
ö.+inde 404b/10
ö.+ine 407a/8
ö.+ini 407a/17, 409a/13
ö.+lerinde (müddet-i ömr) 404b/2

öñ : (T. is.) Bir şeyin esas tutulan yüzü.
ö.+ ince 388a/13, 388a/13, 394b/20
ö.+ inde 386b/10, 386b/16
ö.+i 389a/8

öş- : (T. fi.) Yatışmak, sükûnet bulmak.
ö.-üp 390a/25

öte : (T. is.) İlerisi; mavera.
ö. 378b/20

öyle : (T. s. ve zf.) Onun gibi olan, ona benzer; o yolda, o tarzda.
ö. 393a/25, 407b/14, 408b/20, 408b/25, 410a/25

Özi : Özü; günümüzde Ukrayna sınırları içinde bulunan tarihi bir kale ve şehir.

ö. 378b/19
ö. 380a/17

□ **özr** : (Ar. is.) Bir suçun hoşgörülmesini gerektiren sebep; suçun bağışlanması; kusur.
ö.+i (iştigal-i özr) 401a/9

P

pā : (Far. is.) Ayak.
p.+dan (bi-ser ü pa) 391b/23
p.+yı taht 396b/2

pā-būs : (Far. s.) Ayak öpen, ayak öpücü.
p.+ları (şeref-i pa-bus) 409b/23

pādişāh : (Far. is.) Hükümdar.
p. 378b/9, 380b/25, 383b/22, 385a/3, 394a/16, 395b/9, 396a/10, 402a/10, 402a/11, 402a/15, 402a/17, 402a/7, 404b/17, 405a/1, 407b/14, 409b/21
p.+(hayr-ı padişah) 395b/4
p.+(huzur-ı padişah-ı said) 376a/23
p.+a 396a/4, 401b/18, 402a/21, 402b/25, 406b/12
p.+dır 397b/19
p.+dur 409a/17
p.+eyle- 376b/25
p.+ı (bar-gah-ı padişah) 396a/15
p.+ı (hazret-i padişah-ı alem-penah) 385a/9
p.+ı (huzur-ı padişah-ı islam) 387a/8
p.+ı alicah 396a/7
p.+ı aliyy-ül-şan 395a/25
p.+ı atuf-ı diyar 399b/1
p.+ı azim üş-şan 377b/25
p.+ı cihan 381b/22
p.+ı enam 391b/2, 401b/24
p.+ı merkum 407b/14, 409b/2
p.+ı said 383a/22
p.+ım 385a/19, 385a/24, 396a/1
p.+ıñuz 391a/5
p.+lar 378b/1
p.+larımız 378a/24

p.+laruñ 378a/24
p.+ol- 376a/19
p.+um 385a/7
p.+uñ 383b/23, 383b/24, 402a/18,
405b/12
p.+uñdır 409b/15

pādišāh-āne : (Far. zf.) Padişaha yaraşır
biçimde.
p.+(emtia-i padişah-ane) 399a/6

pādišāhī : (Far. is.) Padişaha ait,
padişahla ilgili.
p.+(ferman-ı padişahi) 394b/5,
398b/9
p.+(gasb-ı padişahi) 402a/24
p.+(hiddet-i padişahi) 402a/4
p.+(inayet-i padişahi) 397b/4
p.+(meyl-i padişahi) 402b/9
p.+(muhalefet-i emr-i padişahi)
402a/14
p.+(tugra-yı padişahi) 382a/14
p.+den (canib-i padişahi) 393b/4
p.+ye (davet-i padişahi) 393b/11
p.+ye (ferman-ı padişahi) 381a/10

pādišāhlik : (Far. T. is.) Hükümdarlık,
sultanlık.
p. 376a/10, 378a/19, 378b/16

pāk : (Far. s.) Temiz, pak; saf,
halis.
p.+(itikad-ı pak üzre) 376a/12
p.+i (hak-i pak-i kadem) 404b/19
p.+i (ruh-i pak-i şah-ı levlak)
408a/20
p.+i itikad ü dindar ol- 376a/9

pāre : (Far. is.) Parça,; sayı,
bölük; para.
p. 377b/19, 380a/9

pāre pāre : (Far. s.ve zf.) Parça
parça.
p.+it- 396a/3

pāšā : (T. is.) General.
p. 388a/24, 388a/7, 389a/16,
389a/17, 389a/20, 404b/16,
404b/25, 405a/10, 405a/3

p.+(ali paşa) 384b/11, 387a/8,
387b/25, 388a/1, 388b/3, 389a/8,
389b/5
p.+(anatoli beglerbegi karagöz
paşa) 386b/6
p.+(aşık paşa) 408a/9
p.+(ferhad paşa) 384a/9
p.+(hersek oğlu ahmed paşa)
390b/14, 392a/5
p.+(ibrahim paşa) 404b/14
p.+(karagöz paşa) 386b/10,
386b/9
p.+(mahmud paşa) 403b/11
p.+(mahmud paşa medresesi)
406a/19
p.+(mustafa paşa) 392a/5
p.+(mustafa paşa medresesi)
406b/13
p.+(piri paşa) 384b/2, 406a/21,
408a/22
p.+(sinan paşa) 377a/8, 377b/10,
400a/18, 400a/19, 400a/20,
401a/13
p.+(vezir-i azam hadım ali paşa)
387a/3
p.+çelebi 406b/7
p.+dan 388b/22
p.+nuñ 387a/9, 390b/8, 391b/2
p.+nuñ (ali paşa) 388a/8, 388b/2,
388b/6, 388b/8, 390b/6
p.+nuñ (hasan paşa) 392a/5
p.+nuñ (karagöz paşa) 387a/8
p.+ya 389a/10, 389a/17
p.+ya (ali paşa) 388a/21, 389a/12
p.+yı 388a/15, 389b/2
p.+yı (karagöz paşa) 386b/15
p.+yı (kasım paşa) 398a/1
p.+yı (mehmed paşa-yı kırmani)
401a/13
p.+yı (mustafa paşa) 392a/17
p.+yı (sinan paşa) 393a/2
p.+yı (yunus paşa) 397b/24

Paşa Çelebi : ?
p.+çelebi 406b/7

pāy : (Far. is.) Ayak; kök.
p.+ı (gubar-ı pay-ı behcet-efza)
394a/25
p.+ında 393a/19

p.+i semend 395a/16
p.+i taht 399a/1, 399b/5
p.+ine (hak-i pay) 398a/4,
379b/22

pāydār : (Far. s.) İyice yerleşmiş,
sağlam; sürekli, daima.
p.+olma- 386b/14

pāye : (Far. is.) Rütbe, derece;
ilmiyenin bir rütbesi; basamak.
p.+i serir 383b/13
p.+i serir-i ala 376b/9, 382b/17,
395b/22

pāy-māl : (Far. s.) Ayak altında
kalmış, çığnenmiş.
p.+eyle- 393a/5
p.+i hayr 375b/12
p.+ol- 379a/7, 395a/17

peçe : (Far. is.) İnsan veya
hayvan yavrusu; çocuk, oğlan.
p.+leriyle (zen ü peçe) 390b/4

peder : (Far. is.) Baba.
p. 379b/22
p.+(be-mülakat-ı peder) 379a/4
p.+(bila-izn-i peder) 386a/10
p.+i (nam-dar-ı peder-i büzürgvar)
384b/15
p.+i büzürg-var 379a/10, 379b/8
p.+i büzürgvar 383a/22

pehlivān : (Far. is.) Pehlevan,
güreşçi, yiğit.
p. 375b/24
p.+laradır 376a/8

pelīd : (Far. s.) Pis, mundar;
alçak, rezil.
p.+den 389b/6

penāh : (Far. is.) Sığınma,
sığınacak yer.
p.+idin- 391a/21
p.+ol- 386b/23

pençe : (Far. is.) Yırtıcı
hayvanların ön ayaklarının
parmaklarıyla tırnakları; zorlu el.
p.+i iktidar 393b/17
p.+i irgam 398a/20
p.+sinden 404b/24

pend : (Far. is.) Nasihat, öğüt.
p.+it- 387b/2

per : (Far. is.) Kanat, kuş
kanadının büyük tüyleri.
p.+ü bali dökülmüş kuşlara beñze-
389a/5

perde : (Far. is.) Pencere, kapı
gibi yerlere asılan örtü.
p.+i (pes-i perde-i takdir) 383a/18
p.+i terahi 391a/24
p.+sin (şübhe perdesin baz it-)
391b/17

perende : (Far. is.) Uçucu, uçan; av
kuşu.
p.+(mürg-i perende) 392a/22

perişān : (Far. s.) Dağınık, karışık;
bozuk.
p.+ı hal ol- 378a/4
p.+it- 407b/21
p.+ol- 385b/20

pervāz : (Far. is.) Uçma, uçuş.
p.+(müsaraata pervaz eyle-)
393a/1
p.+eyle- 404a/8
p.+it- 398b/5

perverde : (Far. s.) Beslenmiş,
terbiye edilmiş, büyütülmüş.
p.+ol- 396a/1

perverd-gār : (Far. s.) Besleyici,
rızklandırıcı, terbiye edici; Allah.
p.-içün 396b/5

pes : (Far. is.) 1.Ard, arka, geri
2.zf. Öyle ise, şimdi.
p. 408b/19, 410a/22, 410a/5
p.+i perde-i takdir 383a/18

pesendide : (Far. s.) Beğenilmiş, seçilmiş.
p.+gel- 382a/12

peyām : (Far. is.) Haber, başkasından alınan bilgi.
p.+1 382a/6
p.+1 meserret 381b/9

peydā : (Far. is.) Meydanda, açıkta; hazır.
p.+(aşub u fitne peyda ol-)
379a/23
p.+ol- 396a/10

peyġam : (Ar. is.) Haber.
p.+(makam-ı peygam) 383b/5

peykān : (Far. is.) Temren, okun ucundaki sivri demir.
p.+1 400b/9

peymān : (Far. is.) Yemin, and.
p.+la (ahd ü peyman) 397a/19
p.+ları (bünyan-ı eyman ü peyman) 383b/7
p.+ların (ahd ü peyman) 391a/10

peymāne : (Far. is.) Büyük kadeh, şarap bardağı.
p. 378a/17

-pezīr : (Far. s.) “kabul eden, edici, alan, kabul edebilir” anlamında ön ek.
p.+üñ (nekavet-pezir) 385a/12

pīr : (Far. s.) 1.Yaşlı 2.Bir tarikatın ilk kurucusu.
p.+ol- 390a/10

pīrāhen : (Far. is.) Gömlek.
p.+i hayat 398a/21

Pīrī Paşa : ?
p. 384b/2, 406a/21, 408a/22

pīrlık : (f.T. is.) Yaşlılık.
p. 385b/9

pister : (Far. is.) Yatak, döşek.
p.+i istirahat 388a/19
p.+i niyam 381b/19
p.+istirahati 393a/15

pīş : (Far. is.) Ön, ileri, ön taraf.
p.+i depiş 389a/3

pīş-gāh : (Far. is.) Ön.
p.+ında 398b/18

pīş-keş : (Far. is.) Peşkeş, hediye, armağan.
p.+ler 391b/12
p.+leri 375b/23

pīşī : (Far. is.) İlerleme, üstünlük.
p.+leri (ayin-i pişi) 407b/23

pīşīn : (Far. zf. ve s.) Peşin, önden, önce; önden verilen.
p.+i (selatin-i pişin-i ayin) 391a/3

pişmān : (Far. s.) Peşiman, pişman.
p. 395b/16

piyāde : (Far. is.) Yaya; yaya asker.
p. 388b/14, 388b/18, 394b/20
p.+lere 388a/14

pōst : (Far. is.) Tüylü hayvan derisi.
p. 409a/6

puhte : (Far. s.) Pişmiş, pişkin; olgun adam.
p.+eyle- 390a/5

pūyān : (Far. s.) Koşan.
p.+ol- 395b/16

pūr-ālām : (Far. Ar. s.) Kederlerle dolu, acılarıyla dolu.
p. 389a/20

pūr-fūrūġ : (Far. s.) Işık dolu; nurlu.

p.+1 (tug-1 pür-fürug) 381a/7

pür-fütüh : (Far. Ar. s.) Zaferlerle dolu; üstünlük dolu.
p.+lar (ruh-1 pür-fütuh) 398b/21

pür-ḥubūr : (Far. Ar. s.) Sevinç dolu.
p.+(mesrur ve pür-hubur it-) 378a/11
p.+1 zuhur it- 396a/11
p.+larına (huzur-1 pür-hubur) 379a/8

pür-infiā : (Far. Ar. s.) Gücenme dolu.
p.+ol- 385b/10

pür-ṣavlet : (Far. Ar. s.) Şiddetli hücum dolu, saldırgan.
p.+i (leşker-i pür-savlet) 381a/13

pür-sürūr : (Far. Ar. s.) Sevinç dolu.
p.+a (saray-1 pür-sürur) 377a/5

pür-şükūh : (Far. s.) Ululuk dolu; çok yüce.
p.+(güruh-1 pür-şukuh) 385b/4

pür-tāb : (Far. s.) Kuvvet dolu; çok güçlü.
p.+it- 390b/1

püşte : (Far. is.) Yığın, tepe.
p. 385a/23

R

Rabb : (Ar. is.) Allah.
r.+dır (hazret-i rabb) 409a/19
r.+1(kadir-i rabb-1 celal) 383a/21
r.+1 (dergah-1 rabb-1 izzet) 396b/13, 396b/5

rābiṭa : (Ar. is.) İki şeyi birbirine bağlayan şey, bağ; ilgi.
r.+i fevz-i derecat 394b/18

rabṭ : (Ar. is.) Bağlama, bağlanma, ilişirme.
r.+ına 406b/20

rād : (Far. s.) Cömert, eliaçık; faziletli.
r.+(keşf-i rad itme-) 394a/18

raḍī-ānh-ül-Bārī : (Ar. cüm.) Allah ondan razı olsun.
r. 397b/25

rāh : (Far. is.) Yol, tutulan yol; meslek.
r.+(def-i güft-i rah) 394b/12
r.+(harc-1 rah) 410a/9
r.+1 huşk 384a/19
r.+1 nedamet 395b/16
r.+ına 384a/6

rahm : (Ar. is.) Hısnılık, akrabalık.
r.+(sıla-i rahm) 379a/11, 379a/19, 379b/9, 384b/19, 385a/1
r.+(sıla-i rahm mıdır) 385b/1
r.+a (sıla-i rahm) 379b/10
r.+e (sıla-i rahm) 384b/16

Rahmān : (Ar. is.) Merhamet eden Allah.
p.+a (civar-1 rahman) 410b/14

rahmet : (Ar. is.) 1.Acıma, esirgeme, koruma
2.Hz.Muhammet 3.Kur'an-ı Kerim.
r. 394a/17
r.+e (civar-1 rahmete rihlet it-) 399b/22
r.+e (lane-i rahmet) 398b/5
r.+i alem 408a/4
r.+ol- 379a/21

Rahmet-ül-vedūd : (Ar. is.) Çok merhametli Allah.
r. 408a/5

rākib : (Ar. s.) Binici, binen.
r.+ol- 402a/13

rām : (Far. s.) İtaat eden, boyun eğen.
r.+it- 377b/13

rās : (Far. is.) Yol, rah.
r.+(keşf-i ras) 403b/20

rāst : (Far. s.) 1.Doğru 2.Sağ 3.Uygunluk.
r.+gel- 389b/14, 408b/17

raṭb-ül-lisān : (Ar. s.) Yumuşak sözlü.
r.+ol- 380b/19

raḫūf : (Ar. s.) Pek esirgeyen, çok merhamet eden; Allah'ın adlarından biri.
r.+(sultan-ı rauf) 399b/1

rāy : (Ar. is.) 1.Rey, fikir, oy 2.Sancak, bayrak.
r.+ı isabet-ara 379a/5
r.+ı rezin 377a/9
r.+ı saib 391a/22
r.+ları 388b/3

rāz : (Far. is.) Sır, gizlenen şey.
r.+(ifşa-yı raz it-) 403b/13
r.+ı nühüfte 391a/13

reḫāyā : (Ar. is.) Bir hükümdar idaresi altında bulunan vergi veren halk.
r. 395a/15
r.+(amme-i reaya) 391a/21
r.+dan 384a/20
r.+i vedayi 409a/18

rebīḫ-ül-āḫir: (Ar. is.) Arap aylarının dördüncüsü; sonbahar.
r.+inde 388b/24
r.+inüñ 383a/23

rebīḫ-ül-evvel : (Ar. is.) Arap aylarının üçüncüsü; ilkbahar.
r.+inüñ 398b/3

recāḫ : (Ar. is.) Ümit, yalvarma; istek.

r.+olın- 381b/16
r.+yı tekrim ve iclal it- 381a/23

redd : (Ar. is.) Reddetme, geri verme; kabul etmeme; tanımama.
r.+itme- 407a/18
r.+it- 384b/8

refḫ : (Ar. is.) Kalkındırma, yücceltme; yukarı kaldırma.
r.+(hicab-ı ref ol-) 401b/7

reḫfet : (Ar. is.) Merhamet etme.
r. 378a/10
r.+ler 394b/24

refiḫ : (Ar. s.) Yüksek, yüce.
r. 381a/14
r.+edir (kubbe-i refi) 405a/13

refiḫ : (Ar. is.) Arkadaş, yoldaş; ortak.
r.+im (hümek-i refiḫ) 397b/20
r.+ol- 386b/4

refiḫa : (Ar. is.) Kadın eş, kadın arkadaş.
r.+nuñ (medrese-i refiḫa) 399b/4

reftār : (Far. is.) Gidiş, yürüyüş, hareket; salınarak yürüyüş.
r.+(esb-i bad-ı reftar) 384a/13

reften : ?
r. 376b/1, 387a/16

reh-güzzer : (Far. is.) Geçit, geçecek yol.
r.+inde 388a/11

reh-nümünlik : (Far. T. is.) Yol göstericilik, kılavuzluk.
r.+ı (reh-nümünliği) 398b/4

reh-vār : (Far. is.) Atın rahvan yürüyüşü; rahvan yürüyen at.
r.+a (semend-i reh-var) 388a/20
r.+ına (semend-i reh-var) 384a/12

reḳīs-ül-küttāblik : (Ar. T. is.)
Eskiden Osmanlı hariciye
vekillerinin ünvanı.
r.+dan 384b/3

rekāat : (Ar. is.) Namazın
bölümlerinden biri.
r.+inde 408b/18

rekin : (Ar. s.) Gururlu,
ağırbaşlı; yüksek.
r.+i (rükün ü rekin) 392a/14

remed : (Ar. is.) Göz ağrısı.
r.+(dide-i remed) 394a/25

remīde : (Far. s.) Ürkmüş,
korkmuş.
r.+(hatır-ı remide ol-) 393a/8
r.+i mülk 394a/25

remz : (Ar. is.) İşaret, işaretle
anlatma; gizli ve kapalı anlatma.
r. 404b/9

renc : (Far. is.) Ağrı, sızı;
zahmet, eziyet.
r.+i hased 376a/21

rencīde : (Far. is.) İncinmiş,
kırılmış.
r.+ol- 393a/8

renciṣ : (Far. is.) İnciniş, sızlanış;
azar.
r.+(izhar-ı renciṣ it-) 402a/15
r.+le 407a/6

reng : (Far. is.) Renk; çeşit.
r.+i kine-engiz 385b/6

resāḳil : (Ar. is.)
Mektuplar, küçük kitaplar.
r.+i 403a/10
r.+i kesire 406b/9

resm : (Ar. is.) 1.Yazma, çizme;
2.Eser, iz 3.Suret 4.Resim.
r.+i dest-bus 397a/15
r.+i muvadaa 398a/10

r.+in 381b/7

resūl : (Ar. is.) Elçi, peygamber.
r. 381b/1
r.+süz (al-i resul) 410a/4

reṣk : (Far. is.) Kıskanma, haset
günü.
r.+i kamer 382a/17

revāfiṣ : (Ar. is.) Şia mezhebinin
ifrata kaçan koluna mensup
kimseler.
r.+(ayin-i refavız) 386a/24

revān : (Far. s.) Yürüyen, giden,
akan.
r. 380a/18, 398b/16
r.+(taht-ı revan) 398a/9
r.+larına (taht-ı revan) 398a/8
r.+ol- 381b/4, 382a/6, 388a/13,
394b/21, 397a/4, 401b/14, 407b/7

revāne : (Far. s.) Giden, yürüyen.
r.+it- 380b/16, 402a/11
r.+ol- 402a/25, 410a/11

revzene : (Ar. is.) Pencere.
r.+sinden 401b/11

rezīn : (Ar. s.) Vakarlı, temkinli;
ağır, ağırbaşlı; sağlam.
r.+(ray-ı rezin) 377a/9

rezm : (Far. is.) Kavga, savaş,
cenk.
r.+(azm-i rezm ile) 380b/11

riḳvān-ül-Bāri : (Ar. cüm.) Allah
razı olsun.
r. 404a/23, 410b/22

riḳlet : (Ar. is.) Göç, göçme;
ölme.
r.+(civar-ı rahmete riḳlet it-)
399b/23
r.+de (leyle-i riḳlet) 409b/18
r.+i 394a/3
r.+i dervaze 398b/1
r.+it- 408a/4

rızā : (Ar. is.) Hoşnutluk, memnunluk; razı olma; istek.
r.+(sem-i rıza) 381b/10
r.+(tav ve rıza göster-) 397b/22
r.+da (saha-i rıza) 394a/22
r.+gösterme- 390b/17
r.+ları (sem-i rıza) 382a/7
r.+sı ol- 376b/9
r.+sına 397b/9
r.+sını 383a/8
r.+vir- 377a/12, 383a/20, 392b/15
r.+virme- 377a/11, 395b/5
r.+ya (damen-i rıza) 395b/15
r.+yı (mukteza-yı rıza-yı hudavendigar 379b/1
r.+yı ilahi 394b/18
r.+yı şerif 378a/3

riāyet : (Ar. is.) Gütme, gözetme; sayma, saygı.
r. 405a/6
r.+(kemal-i riayet) 405a/6
r.+buyur- 405b/14
r.+i 390a/16
r.+i hukuk 391b/25
r.+i hukuk-ı saltanat 396b/10
r.+i mezbure 382a/25
r.+imize 381b/6
r.+in (hakk-ı riayet) 399b/1
r.+le 387b/15, 404b/18
r.+ler 405a/10
r.+lerle 408a/2
r.+ü ihtiram 377b/7

ribāṭ : (Ar. is.) 1.Sağlam yapı
2.Konak, han.
r. 399b/12, 399b/2, 399a/17
r.+da 399a/19

ricā : (Ar. is.) Ümit, umma, yalvarma; istek.
r.+eyle- 376b/13, 376b/8, 384b/15
r.+it- 389b/19, 392a/14, 397b/21, 403b/21
r.+m (münteha-yı rica) 399b/21
r.+olın- 401b/23
r.+ve istida eyle- 383a/19

ricat : (Ar. is.) Geri dönme; geri çekilme.
r.+i 392b/3

rifat : (Ar. is.) Yükseklik, yücelik, büyük rütbe.
r.+(asman-ı rifat) 396a/14
r.+i 387a/9

rikāb : (Ar. is.) 1.Üzengi;
2.Büyük bir kimsenin katı, önü
r. 389a/21
r.+ı hümayun 397a/2
r.+ı müstetab-ı mülazemet 382b/18
r.+ı zafer 381a/16
r.+larında 381a/1

riḳkat : (Ar. is.) Yufkalık, incelik; merhamet, acıma.
r.+i galebe eyle- 380b/22
r.+i galebe it- 398a/16
r.+it- 404b/25

risāle : (Ar. is.) Mektup; kısa yazılmış küçük kitap.
r.+leri 403b/18, 406b/7
r.+si 403b/16, 406b/1, 406b/16
r.+sine 400a/12
r.+sine (fethiyye risalesi) 406b/6

risālet : (Ar. is.) 1.Elçilik, sefaret
2.Peygamber.
r.+(eda-yı risalet) 382a/6
r.+le 405a/15, 405b/3

rivāyet : (Ar. is.) Söylenti; hikaye edilen bir haber.
r. 384b/14
r.+i (der-beyan-ı rivayet-i aksaray) 384a/23
r.+it- 384b/13

riyāset : (Ar. is.) Reislik, başlık, başkanlık.
r.+dir (mukteza-yı riyaset) 402a/1

riyāzet : (Ar. is.) Nefsi kırma, kanaatle yaşama.
r.+ler çek- 409a/9

riyāzet-keş : (Ar. Far. s.) Riyazet çeken; çile çeken.
r. 405a/2

riyāziyāt : (Ar. is.) Matematik bilgisi.
r. 400a/19

riyāziyye : (Ar. is.) Matematik.
r.+(ulum-ı riyaziyye) 406b/3
r.+yi (ulum-ı riyaziyye) 399b/24

rū(y) : (Far. is.) Yüz, çehre.
r. 404a/13

rū-gerdān : (Far. s.) Yüz çeviren, yüz döndüren.
r.+ol- 389b/7, 391a/21

rūh : (Ar. is.) Ruh, can; canlılık, his.
r.+a (kabz-ı ruh) 408b/5
r.+dır 404a/17
r.+ı pür-fütuh 398b/21
r.+ı serir-i sine 382a/20
r.+ı şerif 402b/15
r.+i pak-i şah-ı levlak 408a/20

Rūm : (Ar. is.) Romalı; Anadolu; Osmanlı
r. 375b/19, 375b/2, 375b/4, 387a/24, 410b/25
r.+(güzide-i sipah-ı rum) 387b/21
r.+a 405b/9, 406b/12, 410a/6
r.+da (diyar-ı rum) 392b/23
r.+ili 377a/1, 377a/7, 377b/11, 377b/15, 378a/3, 379a/3, 379b/23, 380a/24, 380b/12, 381a/4, 381b/16, 382b/6, 384a/18, 384b/10, 384b/18, 384b/21, 384b/23, 384b/24, 387a/17, 387a/21, 387b/1, 388a/3, 390b/13, 391a/8, 392a/5, 397a/23, 397b/24, 402b/2, 403a/19, 403a/23, 403a/4, 403a/7, 405a/25, 405b/2
r.+uñ (mülk-i rum) 378b/15

rūşen : (Far. s.) 1.Aydın, parlak
2.Belli, meydanda.
r.+ol- 382b/13

rūz : (Far. is.) Gün; gündüz.
r.+ı efüz 396b/6
r.+ı ıyd 396b/21
r.+i (kadı-yı ruz-i ceza) 404b/21
r.+u şeb 387b/14, 390b/25

rūzgār : (Far. is.) 1.Zaman, devir;
2.Dünya 3.Yel.
r.+(müsaade-i ruzgar) 377a/4
r.+ı bidar ol- 394b/14
r.+ı saadet 396a/19

rücū □ : (Ar. is.) Dönme, geri dönme; cayma, vazgeçme.
r. 379b/19
r.+a (canib-i rücu) 398a/11
r.+dan 409a/2
r.+eyle- 386b/18, 388b/1
r.+ın (bab-ı rücu) 379b/16
r.+it- 380a/6, 404a/4
r.+muzla 407b/13

rükñ : (Ar. is.) Bir şeyin en sağlam tarafı, direği; nüfuzlu kimse.
r.+ü rekin 392a/14

Rükneddīn : ?
r. 405b/1

Rüstem Halife : Bursa'da yaşayan evliyâdan. Aslen Bolu vilâyetinin Göynük kazâsından olup, orada dünyâya geldi. Doğum târihi bilinmemektedir. Bursa'ya yerleşti. Önceleri ticâretle meşgûl olurdu. Sonra Kastamonulu Şeyh Hacı Halife'ye talebe olup, tasavvuf yoluna girdi. Ölmeyecek kadar yer içer, az şey ile kanâat edip yaşardı. Dâimâ riyâzet hâlindeydi. Devâmlı Kur'ân-ı kerîm okumakla meşgûl olurdu. 1511 (H.917) senesinde Bursa'da vefât etti. Kabri, Hisar içinde, OrtaPazar'da Nakkâş Ali Mescidi

civârında, Osman Çelebi'nin kabri yanında bulunmaktadır.
r. 408b/14

rüşd : (Ar. is.) Doğru yolu bulup gitme; doğru düşünme, akıl sahibi olma; baliğ olma.
r.+i (adem-i rüşd) 393a/7

rüşvet : Rüşvet.
r. 386b/2

rütbe : (Ar. is.) Sıra, derece, basamak.
r.+sini 407b/12

rüḳyâ : (Ar. is.) Düş.
r. 409b/15
r.+(tahakkuk-ı rüya) 409b/10
r.+(tarih-i rüya) 409b/14
r.+yı salihâ 409b/18
r.+da (ittifak-ı alem-i rüya) 404a/7

S

saḳādât : (Ar. is.) Mutluluklar.
s.+(ashab-ı saadat) 398b/16

saḳâdet : (Ar. is.) Mutluluk.
s. 376b/3
s.+(astane-i saadet) 384b/17
s.+(erkan-ı saadet) 390b/12
s.+(kelimat-ı saadet-i ayat) 376a/14
s.+(kudum-i saadet) 377b/3
s.+(ruzgar-ı saadet) 396a/19
s.+(saye-i saadet) 378a/1
s.+den (mukırr-ı saadet) 396b/23
s.+den (şark-ı saadet) 399a/24
s.+e (astane-i saadet) 379a/20, 380a/2, 384b/25
s.+e (bab-ı saadet) 381a/8
s.+e (sedir-i saadet) 376b/25
s.+e (seray-ı saadet) 397a/4
s.+i (astan-ı saadet-i aşıyan) 385a/8, 391b/6
s.+i (bab-ı saadet-i mai) 396b/7
s.+i (berat-ı saadet-i ayat) 382a/15

s.+i (dest-i hümayun-ı saadet-i makrun) 396a/8
s.+i (südde-i saadet-i makrun) 394a/23
s.+i (taht-ı saadet-i baht) 385b/11
s.+i eser 394b/4
s.+i makrun 376b/5
s.+i tali 397a/1
s.+le 389a/11, 397a/15, 397b/12
s.+le (baht ü saadet) 395a/1
s.+lerine (astane-i saadet) 393b/10
s.+ü ikbal 377b/2

Saḳâdet Giray : Kırım hanı Mengli Giray'ın oğlu.
s. 378b/14, 378b/21

saḳâdet-mend : (Ar. Far. s.) Mutlu.
s.+(ferzend-i saadet-mend) 376b/2
s.+i (ferzend-i saadet-mend) 378a/1

saḳâdetlü : (Ar. T. s.) Mutlu.
s. 379a/10

sâḳat : (Ar. is.) Saat, vakit.
s. 385b/16, 396a/2, 399a/10
s.+de 410a/25

şabâ-reftâr : (Ar. Far. s.) Rüzgar gibi hafif ve çabuk giden.
s. 377b/4
s.+a (kasid-i saba-reftar) 382b/23

şabâh : (Ar. is.) Sabah.
s. 381a/10, 392a/12, 394b/14
s.+a 392a/10, 396b/4, 410a/18
s.+a degin 378b/24

sâbık : (Ar. s.) Geçen, geçici, geçmiş.
s.+(şiar-ı ahd-i sabık) 382b/6
s.+da 410a/2
s.+ı (mukırr-ı saltanat-ı sabık) 399a/23
s.+ları (endişe-i ittifak-ı sabık) 395a/5
s.+larına (leva-i sabık) 379b/1

sābıka : (Ar. is.) Geçmiş şey,
geçmiş hal; geçmişte işlenmiş suç.
s. 397b/16, 408a/21
s.+i tugra 383b/6

sābit : (Ar. s.) Hareketsiz,
kımıldamayan.
s. 402a/20

şabr : (Ar. is.) Sabır.
s. 393a/12
s.+e 385b/8
s.+ü kararda ol- 389a/5
s.+ları (giriban-ı sabr) 398b/7

saç- : (T. fi.) Saçmak,
dağıtmak.
s.-dı (fitne-i tahaşşün saç-) 393a/4

şad : (Ar. hr.) Şad harfi
s. (sini sada döndür-) 393a/3

şadağa : (Ar. is.) Sadaka, zekat.
s. 410a/13

şadakāt : (Ar. is.) Sadakalar.
s. 399a/4
s.+le (asl-ı kılavuz-ı sadakat)
376a/5

şadākat-piše : (Ar. Far. s.) Dostluğu huy
edinmiş.
s.+leridir 391b/14

sādāt : (Ar. is.) Seyyitler, ulular;
Hz.Hasan neslinden gelerek
Hz.Muhammed soyundan olanlar.
s. 397a/21, 398b/15
s.+(arz-ı eşraf ü sadat it-) 391b/21

sāde : (Far. s.) Düz, basit, yalın;
süssüz.
s. 404a/13, 407b/22

şadık : (Ar. s.) 1.Doğru, gerçek
2.Sadakatli.
s.+ol- 383b/25
s.+u müselman 377a/21

şadığı : (Ar. s.) Sadık olarak.

s.+(muhibb-i sadıki ol-) 375b/17

Sa□dī Bin Nāci Beg : ?
s. 406a/23

Sa□dī : 13.yüzyıl İran Şâiri.
s.+ye (gülistan-ı şeyh sadı) 406a/1

şadr : (Ar. is.) 1.Gөгüs 2.Yürek
3.Başkan.
s.+a (südde-i sadr) 383b/5
s.+dan (mir-i sadr) 406b/15
s.+ı meclis 401b/17
s.+i 406a/10

Şadr-üş-Şerī□a : ?
s.+nuñ 406b/1
s.+ya 400a/1, 400a/14, 400a/5,
407a/4, 407a/9

şaf : (Ar. s.) Dizi, sıra.
s.+bagla- 397a/5
s.+lar baglat- 388a/12

şafā□ : (Ar. is.) Saflık, berraklık;
kedersizlik.
s.+(kesb-i safa it-) 407a/7
s.+i müzahir 385b/7
s.+larından 399a/20
s.+lu ol- 375b/5

şag : (T. is.) Sağ yön.
s. 389a/18

şagi- : (T. fi.) Okşamak (?)
s.-yup 407b/3

şahā : (Ar. s.) Cömertlik,
elaçıklığı.
s. 398b/25
s.+i rıza 394a/22

şahāvet : (Ar. is.) Cömertlik,
elaçıklığı.
s.+ile 376a/19

şahb : (Ar. s.) Sahipler, yakın
dostlar.
s.+ları ile (şeref-i şahb) 379a/6

şāhib : (Ar. s.ve i.) 1.Sahip 2.Bir vasfi olan 3.Koruyan.
s.+(sahib-kıran) 376b/4
s.+i 403b/19
s.+i (şah-ı sahib-i huş-ı guş) 398a/24
s.+i cemal 382a/16
s.+i şirret ü fesad 378b/12

şāhib-fezā : (Ar. Far. s.) Sahip arttıran, vasfını arttıran.
s. 391b/25

şāhib-kırān : (Ar. Far. is.) Her zaman başarı ve üstünlük kazanan hükümdar.
s.+ı 376b/4

şāhih : (Ar. s.) 1.Gerçek, doğru 2.Halis, kusursuz.
s.+i (nakl-i sahih-i Necari) 400b/18

sāhil : (Ar. is.) Deniz, nehir göl kenarı; kıyı.
s.+i maksud 384a/21

şāhn : (Ar. is.) 1.Avlu 2.Boşluk, boş yer 3.Orta, meydan 4.Medresede orta alan.
s. 403a/20, 403a/23, 403b/4, 403b/6
s.+a 400a/10, 403a/14, 407a/22
s.+e 400a/3
s.+ı 406b/13
s.+ı kerem 381a/25

şāhrā : (Ar. is.) Kır, ova, çöl.
s.+sında 384b/7, 391b/10
s.+ya 388a/9
s.+yı (edirne-i sahra-yı azim) 385a/19
s.+yı selamet 384a/13

sāī : (Ar. s.) Çalışan; hızlı yürüyen; haberci.
s.+ol- 390b/17

şāib : (Ar. s.) Yanlıssız, doğru; maksada uygun.

s.+(ray-ı saib) 391a/22
s.+e (tedabir-i saib) 379a/8

saīd : (Ar. s.) Mutlu, uğurlu; mübarek.
s. 396b/21
s.+(der-beyan-ı vefat-ı şah said) 398a/18
s.+(hakan-ı said) 398a/19
s.+(padişah-ı said) 383a/22
s.+(sultan-ı said) 381a/11
s.+(şah said) 394b/13
s.+en 400a/17
s.+de (huzur-ı padişah-ı said) 376a/24
s.+e (sultan-ı said) 382a/11
s.+lerinden (valid-i said) 398a/12
s.+üñ (sultan said) 397b/13

Saīd Muhammed el-Foçevī : ?
s. 403b/1

sāiqa : (Ar. s.) Sevmeden, götüren; süren.
s.+i takrir 391a/14

sāir : (Ar. s.) 1.Seyereden, harekette olan, yürüyen; 2.Başka, diğer.
s. 375b/6, 377b/10, 379a/21, 390b/1, 394b/5, 397a/2, 398b/15, 399a/18

şāit : (Ar. s.) ses çıkaran; sesli.
s.+i din 402b/8

Şakarya Nehri : Sakarya ırmağı.
s. 399b/7

sākin : (Ar. s.) Hareketsiz olan; uslu; yavaş.
s. 386b/21
s.+ol- 386a/12, 401b/11, 404a/25, 410b/6

şakla- : (T. fi.) Saklamak, gizlemek.
s.-ya 385a/18

sāl : (Far. is.) Yıl, sene.

s. 399a/2, 410a/8
s.+i be-sal 397b/23
s.+i cülus 405b/16
s.+i vefat 408b/2
s.+inde 399a/15

şal- : (T. fi.) Salmak, bırakmak, koyvermek.
s. 390a/23
s.-maga 385b/11
s.-up 382b/21
s.-up (at sal-) 389a/23
s.-up (ulak sal-) 383a/25

şalâbet : (Ar. is.) Peklik, katılık, sağlamlık; manevi kuvvet.
s. 385b/5

şalâh : (Ar. is.) Düzelme, iyileşme; rahatlık, barış; dine bağlılık.
s.+1 (mukteza-yı salah-ı umur) 383a/17

Şalâheddîn el-Hüseynî : ?
s. 403b/7

şalât : (Ar. is.) Namaz; Hz.Muhammed'e okunan dua.
s.+(fevt-i salat) 407a/19
s.+1 asr 410b/3
s.+1 fecr 410a/21
s.+1 magrib 410a/10

şalavât : (Ar. is.) Hz.Muhammed'e edilen dualar.
s.+1 adiyye 400b/12
s. 401b/10
s.+1 mücerred 400b/12
s.+la (halal-i salavat) 400b/9

şaliver- : (T. fi.) Salıvermek, koyvermek, bırakmak.
s.-dügim 410a/25

sâlib : (Ar. s.) Kapıp götüren, alan; alıp yok eden; inkar eden.
s.+ol- 387a/23

sâlife : (Ar. s.) Geçen, geçmiş.

s.+(azaim-i salife) 387b/20

şaliha : (Ar. s.) 1.Yarar, elverişli, uygun; 2.Yetkisi olan.
s.+dan (benat-ı salihâ) 404b/2
s.+ları (rüya-yı salihâ) 409b/18
s.+ya 406a/4

sâlik : (Ar. s.) Bir yola giren, bir yolda giden; bir tarikata girmiş olan.
s.+ol- 391a/20, 394a/15, 406b/23

sâlim : (Ar. s.) Sağ, sağlam; eksiksiz.
s.+ol- 396a/25, 401b/14

şallallahü □aleyhi vessellem :
(Ar. cüm.) Allah'ın selamı onun üzerinde olsun.
s. 404b/3

saltanat : (Ar. is.) Hakimiyet, padişahlık.
s. 376b/17, 380b/10, 382a/21, 383b/20, 384b/19, 384b/22, 390b/7, 391b/24, 393b/21, 395b/24, 401a/17
s.+(serir-i saltanat) 395b/5, 402b/11, 402b/24, 400b/12
s.+(şerait-i saltanat) 393a/16
s.+(tecdid-i saltanat) 376b/23
s.+(umur-ı saltanat) 380a/23
s.+a 399b/14
s.+a (arz-ı saltanat) 402a/9
s.+a (emr-i saltanat) 388a/16
s.+a (ırz-ı saltanat) 385a/15
s.+a (mukırr-ı saltanat) 397a/16
s.+a (riayet-i hukuk-ı saltanat) 396b/11
s.+a (seray-ı saltanat) 396b/23
s.+a (serir-i saltanat) 380b/2, 387a/10, 387b/2, 391a/11, 392b/2, 393b/8, 394a/4, 396a/24
s.+da (meydan-ı saltanat) 386a/17
s.+da (serir-i saltanat) 386b/21, 407b/13
s.+da (umur-ı saltanat) 376b/21, 392a/25

s.+dan (hüma-yı evc-i saltanat) 376a/15
s.+dan (kaşane-i saltanat) 398a/7
s.+dan (mühimmat-ı saltanat) 401b/25
s.+dan (nisab-ı saltanat) 386a/9
s.+dan (takarrür-i saltanat) 408a/16
s.+ı 378b/15, 396b/7
s.+ı (adab-ı saltanat) 398a/12
s.+ı (arus-ı saltanat-ı şevher) 393a/17
s.+ı (evail-i saltanat-ı selimiyye) 405a/25
s.+ı (kesret-i işgal-i saltanat) 396b/12
s.+ı (mukırr-ı saltanat-ı sabık) 399a/23
s.+ı (namus-ı saltanat) 391b/22
s.+ı (nigin-i saltanat) 387a/19, 387a/22
s.+ı (serir-i saltanat) 394a/6
s.+ı (umur-ı saltanat) 397a/10
s.+ı (zimam-ı saltanat) 396a/7
s.+ı huda-dad ol- 394a/9
s.+ı umur 377a/7
s.+ımdan (damen-i saltanat) 384a/1
s.+la (sevda-yı saltanat) 394a/14
s.+uñ (mevhıbe-i saltanat) 396b/17
s.+uñ (mihr-i sipihr-i saltanat) 382b/12

salṭanata : ?
s.+(eyyam-ı saltanata) 407b/8

salyāne : (Far. is.) Yılda bir alınan vergi.
s. 405a/1

şamān : (T. is.) Saman.
s. 384a/20

Şāmsūnī-zāde : ?
b. 403a/14

şan- : (T. fi.) Sanmak,
zannetmek.
s.-up 390a/2, 408b/5

s.-urlardı 389a/6

sancāḳ : (T. is.) Alay bayrağı; Osmanlı yönetim teşkilatında illerle ilçeler arasında yer alan yönetim bölümü.
s. 376b/1, 376b/14, 380b/13, 382b/11
s.+a (sancaga) 382b/1, 382b/25
s.+ı (sancagı) 376b/14, 382a/7, 388a/22
s.+ımda (sancagımda) 387b/21
s.+ım (sancagım) 376b/12, 376b/8, 382a/10
s.+ına (kefe sancagı) 377a/12
s.+ına (sancagina) 379a/24, 379b/19, 387a/21, 392b/5
s.+ında (sancagında) 403b/23
s.+ımı (sancagımı) 387b/7, 397a/19
s.+lar 384b/25
s.+ları 388a/3, 390b/18
s.+ların 382a/14
s.+larıñ 382a/4
s.+muhtarları 379b/25
s.+uña (sancaguña) 387b/10

şāni : (Ar. s.) İkinci.
s. 389b/22
s.+(süleyman-ı sani) 376b/3

sarāy : (Far. is.) Saray; hükümet konağı.
s.+ı pür-sürur 377a/5

şarf : (Ar. is.) Harcama, masraf, gider.
s. 400b/25
s.+dan 407a/17
s.+eyle- 403b/9
s.+ı makdur it- 387a/22
s.+it- 392a/9

Şarı Gürz : Mevlânâ-i Nüreddîn
s.+gürz 403a/21

sarıḳ : (T. is.) Sarık.
s.+lar 391b/20

Şāru Gürz : Mevlânâ Nureddin.
s. 379b/2

s. efendi 379b/7

Şaruḥān : Osmanlı Devleti'nde
Manisa civarında bir sancak.
s.+han 393b/15
s.+a 387b/7

Şat- : (T. fi.) Satmak, bir malı
para karşılığında başkasına
vermek.
s.-dılar 410a/13

saṭr : (Ar. is.) Yazı sırası.
s. 400b/24

Şavāb : (Ar. is.) Doğruluk,
dürüstlük; doğru davranma.
s.+(cevab-ı ba-savab vir-) 395b/20

Şavaş : (T. is.) Cenk, harp.
s. 389a/18

Şavb : (Ar. is.) Taraf, cihet, yön.
s.+ı sema 398a/13

Şavt : (Ar. is.) Ses, seda.
s.+(erfa-ı savt) 398a/23

saḳy : (Ar. is.) Çalışma, gayret
etme; iş.
s. 410a/17
s.+ı cemil göster- 395a/20
s.+i belig 382b/19
s.+it- 410a/16
s.+olın- 384a/3
s.+ü ihtimam it- 376a/25

Şayd : (Ar. is.) Av; avlama,
avlanma.
s.+dan 404a/2
s.+dan (ifrat-ı sayd) 403b/24

sāye : (Far. is.) Gölge; koruma;
yardım.
s.+i himayet 390a/8, 391a/21
s.+i saadet 378a/1
s.+sine 392a/2

sāz : (Far. is.) 1.Çalgı 2.Silah.
s.+ü seleb 390b/3

seb : (Ar. s.) Yedi sayısı.
s.+it- 407b/2

Seb-i Şidād : ?
s. 400b/20, 401a/2

sebeb : (Ar. is.) Sebep; bahane;
alâka.
s. 381a/23, 394a/17
s.+i 403a/8
s.+i (der-beyan-ı sebeb-i fil-i kefe)
376b
s.+i asayiş 377b/8
s.+i büka 402b/14
s.+i huruc 390a/7
s.+i ihtilal-i nizam 393a/11
s.+i kavi 376b/20
s.+ile 377b/13
s.+ol- 389b/4

sebil-üt-tevzī : (Ar. is.) Dağıtılan
sebil; hayrat olarak dağıtılan
şeyler.
s. 401b/1

sebīn : (Ar. s.) Yetmiş.
s. 398a/20
s.+i 398a/20

sebḳ : (Ar. is.) İleri geçme,
ilerleme.
s.+eyle- 407a/16
s.+ı 391a/3
s.+it- 402b/7

sebt : (Ar. is.) Cumartesi.
s. 396a/22

sebük-bār : (Far. s.) Yüğü hafif,
eşyası az olan.
s.+it- 405a/9

sebz : (Far. s.) Yeşil, yeşil
renkli.
s.+(ser-i sebz) 385a/10

sebze-zār : (Far. is.) Yeşillik,
çayırılık, çimenlik; sebze tarlası.
s.+a 383b/4, 390a/5

s.+1 amal 385a/10

seccāde : (Ar. is.) Üzerinde namaz kılınan kilim.
s.+i ibadet 390b/22

secde : (Ar. is.) Namazda alını, elleri, dizleri yere dayayarak alınan ibadet vaziyeti.
s.+(secde it-) 390a/24

sedd : (Ar. is.) Kapama, tıkama; engel, perde; baraj.
s.+(bab-1 sedd) 383a/16
s.+i vamk 386b/3

sedīde : (Ar. s.) Doğru, hak.
s.+(edille-i sedide) 379b/20

sedīr : (Ar. is.) Odanın baş tarafına konan döşenmiş kerevet; karyola.
s.+i saadet 376b/25

sefer : (Ar. is.) 1.Yolculuk; savaşa gitme; 2.defa, kere
s.+(esbab-1 sefer) 402b/21
s.+(hevayic-i sefer görül-) 398a/7
s.+i 409b/1
s.+i ahiret 409b/1
s.+i hac 405b/25
s.+i hatar 384a/14, 389b/16
s.+i şita 394b/10
s.+inden (acem seferi) 406a/21
s.+ine (acem seferi) 403a/7
s.+it- 395b/13, 409b/6

şefer : (Ar. is.) Arabî ayların ikincisi.
s.+inüñ 396a/22
s.+inde (halet-i safer) 407b/2

Seferi-ħiřar : İzmir'in güneybatısında bir ilçe.
s.+a 400a/22

sefid : (Far. s.) Ak.
s.+(nemed-i sefid) 409a/24
s.+den 382a/17

seher : (Ar. is.) Tan yeri ağarmadan biraz önceki vakit.
s.+ler (azim-i seherler it-) 385a/1

sekbār : ?
s.+lar 388b/13

sekīne : (Ar. is.) Karar, rahat, sakinlik; gönül rahatlığı.
s.+(mehd-i sekine ve vakar) 398b/15

sekiz : (T. s.) Sekiz.
s. 397b/23, 403a/3, 405b/12
s.+(tokuz yüz on sekiz) 396a/22, 398b/3

sekizinci : (T. s.) Sıralamada sekizinci sırada olan.
s. 396a/22

seksen : (T. s.) Seksen.
s. 399b/4, 400a/11, 400a/16, 400a/4, 403b/1, 406a/24
s.+altı 399a/5

selām : (Ar. is.) 1.Bariş, rahatlık
2.Sonu iyi ve hayırlı çıkma
3.Aşinalık, bildik 4.Selam.
s.+(nakl-i dua-i selam) 409b/5
s.+1 müddet-i encam 381b/5
s.+1 müştakane 382a/4
s.+vir- 401b/19, 408b/6
s.+virme- 402a/23

selāmet : (Ar. is.) 1.Salimlik, eminlik 2.Kurtulma 3.İyi sonuç.
e. 397b/14
s.+e (sahra-yı selamet) 384a/13
s.+i bekasına iriş- 379a/3
s.+i canibeyn 384a/7

selāmla- : (Ar. T. fi.) Selam vermek.
s.-yup 388a/12, 395a/3

selātin : (Ar. is.) Sultanlar.
s.+(ayin-i selatin) 388a/12
s.-ül-osman 376b/4
s.+den 390a/19
s.+i (hedaya-yı selatin) 409a/7

s.+i pişin-i ayin 391a/3

seleb : (Ar. is.) Birinden kapılıp alınan şey; savaş aleti.
s.+lerin (saz ü seleb) 390b/3

Selīm Hān : Yavuz Sultan Selim; İkinci Bâyezid'in, hayatta kalan oğullarının en küçüğüdür. Yavuz Sultan Selim 10 Ekim 1470 günü doğdu. Babası Sultan İkinci Bayezid, annesi Gülbahar Hatun'dur. Gülbahar Hatun Dulkadiroğulları beyliğindedir. Yavuz Sultan Selim, uzun boylu, geniş omuzlu, kalın kemikli, omuzlarının arası geniş, yuvarlak başlı, kırmızı yüzlü, uzun bıyıklı ve yiğit bir padişahı. Sert tabiatlı ve cesurdu. Kuvvetli bir ilim tahsili yapmıştı.
s. 376a/18, 376a/24, 377b/14, 394b/13, 395b/16
s.+(ahval-i selim han) 382b/15
s.+(canib-i selim han) 379b/2
s.+(cülus-ı hazret-i sultan selim han) 396a/18
s.+(der-beyan-ı davet-i sultan selim)
s.+(hazret-i selim han) 378a/15
s.+(hazret-i selim şah) 383a/22
s.+(hazret-i sultan selim) 394a/19
s.+(sultan selim) 377b/11, 378b/4, 379a/5, 380a/21, 380b/9, 384b/15, 385a/17, 385a/21, 385a/4, 385b/13, 385b/21, 387a/17, 387a/20, 388b/6, 391a/13, 391a/19, 392a/1, 392a/3, 403a/6, 404a/22, 408a/12
s.+(sultan selim han) 378b/22, 384b/1, 385b/25, 385b/3, 392a/11, 394a/20, 394b/1, 395a/20, 395a/6, 395a/9, 396b/17, 405b/14, 405b/19, 406a/12, 406a/20, 406b/19, 409a/15, 409a/22
s.+(sultan selim han hazretleri) 376b/17
s.+(sultan selim hazretleri) 390b/18

s.+(sultan selim şah) 376b/20, 379b/23, 396a/7
s.+(şah selim han) 378a/14
s.+(şehzade sultan selim han) 384b/4, 388a/21
s.+e (ayine-i tab-ı selim) 382b/10
s.+e (sultan selim) 393b/20
s.+han 378b/15, 378b/18, 379a/16, 380b/18, 382a/3, 384b/6, 384b/8, 385a/7, 393b/2, 393b/6, 401b/15, 403a/7
s.+i (sultan selim) 388a/5
s.+i (sultan selim-i şehriyar) 396a/24
s.+sultan 378a/18
s.+şah 376b/25, 386a/3
s.+üñ (sultan selim) 384b/18, 385a/3, 389b/4, 393b/19, 396a/9
s. 375b/19
s.+(hazret-i selim-şah) 379a/2
s.+(sultan selim-şah) 375b/9, 376b/12
s.+a (sultan selim-şah) 376b/2

Selīmī : Sultan Selim taraftarları; ona ait olan.
s.+(kırman-ı selimi) 408a/1
s.+den (canib-i selimi) 384a/3
s.+lerinüñ (tab-ı selimi) 381b/10

Selīmīyye : 1.Selimiye medresesi
2.Selim devri.
s.+de (ahd-i selimiyye) 405b/3, 406a/18, 406b/13, 406b/3, 407a/24
s.+de (ahd-i selimiyye) 406b/23
s.+de (evail-i saltanat-ı selimiyye) 405a/25
s.+dedir (devlet-i selimiyye) 407b/7

sem□ : (Ar. is.) İşitme; dinleme; kulak.
s.+(kelam-ı sem it-) 402b/5
s.+i rıza 381b/10, 382a/7
s.+ine 398b/7, 392a/23

semā□ : (Ar. is.) Gökyüzü.
s.+sınuñ 376b/3
s.+ya (savb-ı sema) 398a/13

semān : (Far. is.) Güneş ayının yirmi yedinci günü; âsmân.
s. 391a/7
s.+(sene-i seman) 410a/19

semān ve tāāten : (Ar. cüm.)
Başüstüne.
s. 391a/7

semānen ve itānen : (Ar. cüm.)
Başüstüne.
s.+ve 381b/4

semāniyye : (Ar. is.) İstanbul'da meşhur medrese.
s. 400a/16, 401b/1, 403a/16, 403a/3
s.+(müderris-i semaniyye) 405b/5
s.-(tayy-ül-medaris-i semaniyye) 400b/23
s.+de (şüca-ı semaniyye) 400a/15, 400a/15
s.+den 400a/24, 403a/2
s.+den (şica-ı semaniyye) 406a/5
s.+den (tayy-ül-medaris-i semaniyye) 401a/7
s.+ye 401a/23
s.+ye (tay-ül-medaris-i semaniyye) 406b/25

semend : (Far. is.) Kula at; çevik ve güzel at.
s.+(pay-i semend) 395a/16
s.+i firuz-mend 397a/1
s.+i reh-var 384a/12, 388a/20
s.+i sürat-fezayı 375b/13

Semendire : Tuna nehri kenarında bir Osmanlığı sancağı.
s. 381b/25, 382a/10, 382a/7
s.+sancagı 388a/22
s.+ye 382b/21, 390b/19

semere : (Ar. is.) Meyva; fayda, verim; sonuç.
s.+i meşcere-i cihanban 376b/5

semmūr : (Ar. is.) Samur.
s. 409b/23

semt : (Ar. is.) Taraf, yön, cihet.
s.+i kıble 406b/6
s.+i maksud 380a/18
s.+ine 384a/14
s.+lerinde 375b/2

sen : (T. zm.) İkinci tekil şahıs.
s. 378b/18, 387b/12, 397a/11
s.+a (sana) 379a/21
s.+dedir 408a/6
s.+den 378a/14, 378a/20, 409b/12
s.+i 378b/15, 403b/21, 403b/22, 404a/2, 410b/7
s.+üñ 410b/8
s.+üñdir 376a/18, 378a/19
s.+a (saña) 380a/13, 404b/23

sene : (Ar. is.) Yıl.
s. 401a/24
s.+i 399b/24
s.+i seman 410a/19
s.+sinde 399a/15, 399a/4, 399b/10, 405a/20
s.+sinden 409a/21

senet : ?
s.+it- 383b/12

seniyye : (Ar. s.) Yüksek, yüce.
s.+i (südde-i seniyye-i kabe-i ikbal) 394b/19

ser : (Far. is.) Baş, kafa; tepe, doruk; uç.
s. 403b/22
s.+e 396a/18
s.+i (agaz ü ser-i nühüfte) 388a/16
s.+i mu 404b/18
s.+i sebz 385a/10
s.+ü can 404b/18

ser-āmed : (Far. s.) Başta bulunan, ileri gelen.
s.+i asker 395a/24

ser-asker : (Far. Ar. is.) Asker ve ordu kumandanı.
s. 395a/18, 395b/5
s.+it- 395b/1

ser-askerlik: (Far. Ar. T. is.)
Kumandanlık.
s. 395a/7

ser-bülend : (Far. s.) Başı yüksek,
yüce.
s.+ol- 395a/1

ser-efrâz : (Far. s.) Başını yukarı
kaldıran; benzerlerinden üstün
olan.
s. 396b/8
s. (can-güdaz-ı şah-ı ser-efraz)
398b/6
s.+(şah-ı ser-efraz) 409b/17
s.+ol- 384a/10

serây : (Far. is.) Saray; hükümet
konağı.
s.+ı saadet 397a/4
s.+ı saltanat 396b/23
s.+ı sürur 389b/2, 397a/3

serdâr : (Far. is.) Asker başı,
kumandan.
s.+it- 384a/19
s.+ları 390a/3

sergüzeşt : (Far. is.) Serüven,
macera.
s.+in 384b/5

serhadd : (Far. Ar. is.) Hudut, sınır.
s.+ı memalik 388b/5

serî : (Ar. s.) Çabuk, hızlı.
s.+dir 402a/19

serîr : (Ar. is.) Taht.
s.+(azim-i serir) 398a/17
s.+(seza-var-ı serir) 391a/1
s.+e (paye-i serir) 383b/13
s.+i (paye-i serir-i ala) 376b/9,
382b/17, 395b/22
s.+i (ruh-ı serir-i sine) 382a/20
s.+i (seza-var-ı serir) 393a/19
s.+i ala 393a/22
s.+i devlet 378a/19
s.+i ikbal-i aba 393a/20

s.+i izzet 397a/16
s.+i osmani 392a/2
s.+i saltanat 380b/2, 386b/20,
387a/10, 391a/11, 392b/2, 393b/8,
394a/4, 394a/6, 395b/5, 396a/24,
402b/11, 402b/24, 407b/13,
400b/12
s.+ine 390b/7

ser-keş : (Far. s.) Dikbaşı, inatçı.
s.+ler 397b/6

ser-keşlik : (Far. T. is.) Dikbaşlılık,
inatçılık.
s.+it- 387b/1

sermāye : (Far. is.) Anapara; bilgi,
usatlık.
s.+i şenaat 385b/24

server : (Far. is.) Baş, başkan,
reis.
s. 391b/24

serzeniş : (Far. is.) Başa kakma.
s.+it- 377a/17

serzenişlü : (Far. T. s.) Başa kakan.
s. 387a/6

setr : (Ar. is.) Örtme, kapama,
gizleme.
s.+i al it- 390a/7

sev- : (T. fi.) Sevmek.
s.-dügi 404b/20
s.-er 404b/16
s.-üp 383b/25

sevâbık : (Ar. is.) Geçmiş şeyler,
geçmişte işlenmiş suçlar.
s.+ı hukuk 394a/6

sevdâ : (Far. is.) Aşk, sevgi;
istek, heves.
s.+sı 386a/18, 397b/14
s.+yı saltanat 394a/14

sevilme- : (T. fi.) Başkaları tarafından sevgi görmemek, sevilmemek.
s.-z 404b/18

sevķ : (Ar. is.) Önüne katıp sürme, ileri sürme; yollama, gönderme.
s.+eyle- 381b/24, 398a/4
s.+ü alam eyle- 379a/8

seyr : (Ar. is.) Yürüme, yürüyüş; bakma.
s.+eyle- 375b/14

seyyid : (Ar. is.) Efendi, bey, ileri gelen; Hz.Muhammed'in torunu Hz.Hasan soyundan gelenler.
s. 404a/3
s.+hazretleri 404a/24, 404b/15, 408b/2, 408b/8
s.+i 410b/11
s.+i (mevlana-i seyyid) 401b/4
s.+i mezbur 408b/7
s.+velayet 408a/24

Seyyid Ahmed Necārī : ?
e. 409b/25

Seyyid □Ali : Seyyid Ali Sultân'ın Babası Horasan'lı Hasan Hüseyin Atabay'dır. Seyyid Ali Sultân ise kendi adına izâfe edilen Dimetoka Tekyesi'nin ilk postnişinidir.
e. 409a/1
s. 409a/9

Seyyid İbrâhim : On beş ve on altıncı asırlarda Anadolu'da yetişen İslâm âlimlerinden ve evliyânın büyüklerinden. İsmi, Mevlânâ Seyyid İbrâhim bin Muhammed bin Hüseyin bin Ali el-Horasânî olup, Mevlânâ Seyyid İbrâhim adı ile tanınır. Ayrıca Emîr Efendi diye de bilinir.
s. 403b/18, 403b/20, 404a/4, 404b/4

Seyyid Muhammed : ?
s. 406b/22
s. 410a/1

Seyyid-i Şerif : ?
s. 400b/20

seyyidī : (Ar. s.) Seyyide mensup; "ey benim efendim" anlamında hitap.
s.+i siyadet-i nişan 384b/3
s. 403b/4
s.+(mevlana-i seyyidi) 401b/8, 401b/9

sezā : (Far. s.) Münasip, uygun, yaraşır.
s. 396a/18

sezā-vār : (Far. s.) Münasip, uygun, yaraşır.
s.+ı efser 391b/25
s.+ı serir 391a/1, 393a/19
s.+ı tac ü taht 397b/2

şıbyān : (Ar. is.) Çocuklar.
s.+u nisvan 375b/13
s.+(cumhur-ı sıbyan) 394b/9

şıġma- : (T. fi.) Sıġmamak.
s.-z 382a/24

şihhat : (Ar. is.) Sahihlik, doğruluk, gerçeklik; sağlamlık, sağlık.
s. 384b/14
s.+deyim (daire-i sıhhat) 395b/24
s.+i 384b/5
s.+i (mizac-ı sıhhat-i imtizac) 394b/11

şıla : (Ar. is.) Memleketine gitme, akrabasına ulaşma.
s. (sıla-i rahm: Ana-baba ve akraba ziyareti yapma. 379a/11, 379a/19, 379b/10, 379b/9, 384b/15, 384b/19, 385a/1
s.+i rahm mıdır 385b/1

sırran : (Ar. zf.) Gizlice

s. 402b/13

Şıyānet : (Ar. is.) Koruma, korunma.
s.+oln- 409a/20

sibā□ : (Ar. is.) Yırtıcı hayvanlar.
s.+a 384a/11

sidre : (Ar. is.) Yedinci kat gökte bir makam ismi.
s. 379b/16
s.+den 398a/15

sifāriş : (Far. is.) Sipariş.
s.+buyurıl- 383b/18
s.+it- 405a/19, 409b/6
s.+oln- 391b/4

şigār : (Ar. s.) Küçükler.
s. 382b/5

sihr : (Ar. is.) 1.Büyü 2.Fetanlık.
s. 394b/4

sikke : (Ar. is.) 1.Madeni para 2.Para üzerine vurulan damga.
s.+yi mermer 405b/13

Silisre : Bugünkü Bulgaristan'da bir Osmanlı sancağı; Silistre.
s. 380a/19
s.+begi 380a/20

sīm : (Far. is.) Gümüş; gümüş para.
s. 378b/1

Simāv : Kütahya'nın ilçesi.
s.+da 410a/8, 410b/24
s.+dan 410a/19

sīmīn : (Far. s.) Gümüştēn, gümüş gibi.
s. 382a/16

sin : (Ar. hr.) sin harfi
s.+i sada döndür- 393a/3

Sinān : Şāir Sinān;

s. 400a/13

Sinān : Şeyh Sinān; On beşinci asır Osmanlı velîlerinden. Fere'de doğdu. Doğum târihi bilinmemektedir. 1485 (H.890) senesinde vefât etti.
s.+(şeyh sinan) 404a/6
s.+dan (şeyh sinan) 404a/4

Sinān Beg : ?
s.+beg 391b/11

Sinān el-□Acemī : ?
s.+el-acemi 403b/16

Sinān Paşa : Şehzade Ahmed'in lalası.
s.+paşa 377a/8, 377b/10, 393a/2, 400a/18, 400a/19, 400a/20, 401a/13

Sināneddīn : Beyazıt devri müderrislerinden.
s. 400a/9

Sind : Hindistan'da bir vilayet.
s.+e (hind ü sind) 395b/18

sīne : (Far. is.) Göğüs, yürek.
s.+den (ruh-ı serir-i sine) 382a/21

sinn : (Ar. is.) 1.Diş 2.Yaş, ömür süresi.
s.+i 407a/11
s.+i bülug 407a/19
s.+i şerif 404b/1

sipāh : (Far. is.) Asker; ordu.
s. 386b/7, 388b/19, 389a/19, 391a/21, 394b/6, 398a/9
s.+(cem-i sipah ile) 380a/25
s.+(dil-hah-ı sipah) 393a/25
s.+(istirza-yı sipah) 392b/2
s.+(manzur-ı sipah) 381a/14
s.+a 387a/14
s.+eyle- 380b/15
s.+ı (güzide-i sipah-ı rum) 387b/21
s.+ı firavan 391b/21
s.+ı na-mahdud 383a/13

s.+1 zafer-şiar 383a/3
s.+ına (bakiyye-i sipah) 384a/18

sipāhī : (Far. is.) Tımar sahibi
süvari askeri.
s. 388a/10
s.+lerinüñ (timar-ı sipahi) 386b/2
s.+leriyle 388a/4
s.+si 386b/9

sipeh : (Far. is.) Asker; ordu.
s. 384a/4

sipih : (Far. is.) Asmān, semā;
talih.
s.+i (mihir-i sipih-i saltanat)
382b/12
s.+i melahat 382a/17

sirişt : (Far. is.) Yaradılış, tabiat,
huy.
s.+i (hak-i behişt-i sirişt) 398b/19

Sitanbul : İstanbul.
s. 393b/14

sitem-pīşe : (Far. s.) Sitemi huy
edinmiş; zulmü alışkanlık
edinmiş.
s.+ler 382b/15

sittīn : (Ar. s.) Altmış.
s. 398a/19

siyādet : (Ar. is.) Seyyidlik,
efendilik; Hz.Hasan vasıtasıyla
Hz.Muhammed'in soyundan olma
hali.
s.+i (seydi-i siyadet-i nişan)
384b/3

siyāset : (Ar. is.) 1.Seyislik
2.Memleket idaresi 3.Politika.
s. 386b/16, 402a/1
s.+den 380b/19
s.+i 380b/5
s.+i ferman 402a/14
s.+le (taziyan-e-i şemşir-i siyaset)
397b/7

siyeh-pūş : (Far. s.) Karalar giyinmiş;
matemli.
s. 398b/8
s.+ol- 398b/14

siz : (T. zm.) İkinci çoğul
şahıs.
s. 395b/2, 408b/19, 409b/11
s.+den 379b/10
s.+e 395b/1, 402a/22, 377a/15
s.+i 376a/3, 395b/10, 407b/13,
410a/4
s.+üñ 376a/4, 377b/14, 377b/19,
402a/2

şoḥbet : (Ar. is.) Görüşüp
konuşma, arkadaşlık.
s.+i encam 398a/16
s.+i nihani 388a/17

şol : (T. s.) Sağın karşı tarafı;
sol.
s. 389a/18

soñra : (T. zf.) Daha ileri bir zamanda
veya yerde; yoksa, aksi halde.
s. 382b/20, 384a/9, 387a/14,
388a/15, 388a/6, 390a/22, 390b/6,
391a/16, 391b/1, 392a/7, 392b/2,
394a/11, 395b/16, 397a/9,
398b/17, 398b/23, 399b/15,
400a/10, 400a/24, 400a/3, 400a/8,
401a/11, 401a/19, 401a/21,
401a/22, 401a/23, 401a/23,
401a/9, 403a/14, 403a/16,
403a/23, 403a/3, 403b/6, 404a/11,
404a/21, 404a/22, 405a/15,
405a/17, 405a/22, 405a/23,
405b/24, 405b/25, 406a/18,
406a/3, 406a/5, 406b/23, 406b/4,
407a/19, 407b/10, 407b/11,
407b/6, 408b/1, 408b/10, 408b/9,
409a/12, 409a/2, 409a/21, 409a/3,
410a/8

şor- : (T. fi.) Sormak.
s.-dım 408b/20

şovuk : (T. s.) Soğuk.
s. 403b/20

Söğüdüdere : Edirne Havsa'da bir köy.
s. 398b/3

söyle- : (T. fi.) Söylemek, demek;
anlatmak.
s.-dikde 378a/12
s.-ñ 402a/7
s.-r 404b/12
s.-r (aşıkare söyle-) 376a/23
s.-rsek 396a/2
s.-yüp 378a/18

söylen- : (T. fi.) Söylenmek;
çıkışmak, azarlamak.
s.-ür (aşıkare söylen-) 376b/23

söz : (T. is.) Söz, ifade;
kelime; kelim.
s. 402a/4, 402a/4
s.+ehli 395b/4
s.+i 396a/2
s.+ler (fesad-engiz söz) 378a/12
s.+üm 402a/7

şu : (T. is.) Su; deniz, akarsu.
s. 378b/23, 403b/10, 404b/8,
409a/10, 409a/11, 409a/11
s.+dan 378b/24
s.+i edeb 406a/14
s.+i iltifat 382a/12
s.+i tabir 409b/10
s.+larını 380a/18
s.+niñ 378b/19
s.+yına 391b/8, 397a/20, 397a/3
s.+yına (bar-gah-ı celal suyu)
393b/13
s.+yına (tayy-ı su) 407b/7
s.+yını 384b/21

su □ āl : (Ar. is.) Sorma, soru;
sorulan şey.
s.+buyur- 408a/16
s.+eyle- 410a/23
s.+it- 401b/17, 402b/14, 404a/1,
408b/3
s.+olın- 380b/21

süd-mend : (Far. s.) Faydalı, karlı,
kazançlı.

s. 384a/4

şudür : (Ar. is.) 1.Göğüsler
2.Sadrazamlar 3.Kazaskerler.
s.+(vaz-ı sudur eyleme-) 409b/12
s.+bul- 401b/19, 401b/22, 402b/7
s.+eyle- 390b/12
s.+it- 382a/12, 383b/10, 392a/25

şuffe : (Ar. is.) Sofa.
s.+i mescid 408a/24

şüfi : (Ar. is. ve s.) Tasavvuf
ehli; sofu.
s.+i meşreb 406b/15

şufuf : (Ar. is.) Sıralar, diziler.
s.+ı nevaziş 387b/24

şulbî : (Ar. s.) Birinin sülbünden
gelme; kendi evladı, oğlu.
s.+leriyle (ferzend-i sulbi)
389b/16

şulh : (Ar. is.) Barış, barışma; rahatlık.
s.+la 386b/17

sultān : (Ar. s.) Padişah, hükümdar;
hükümdar ailesinden olan.
s. 375b/18, 375b/19, 376a/18,
376a/22, 376a/24, 376a/24,
382a/20, 382b/9, 397b/9, 398b/25
s.+(ahd-i sultan ahmed) 393b/20
s.+(ahmed sultan) 378a/8
s.+(azm-i sultan) 379b/22
s.+(cülus-ı hazret-i sultan selim
han) 396a/18
s.+(didar-ı sultan) 380a/22
s.+(hazret-i sultan bayezid)
383a/23
s.+(hazret-i sultan selim) 394a/19
s.+(müşayaa-i sultan) 402a/12
s.+(selim sultan 378a/18
s.+(sultan muhammed bin sultan
şehinşahi) 392b/4
s.+(şahzade sultan ahmed) 390b/6
s.+(şehzade sultan ahmed) 382b/2,
383a/25, 386a/2, 388a/8, 392b/7,
393a/7

s.+(şehzade sultan korkud)
393b/15
s.+(şehzade sultan selim han)
384b/4, 388a/21
s.+(şehzade sultan süleyman)
377a/10, 384a/21
s.-(sultan süleyman) 376b/1
s.+a (dergah-ı sultan) 381a/21
s.+ahmed 376b/10, 376b/13,
376b/19, 376b/24, 376b/8,
377a/11, 377a/5, 377a/8, 377b/23,
377b/9, 378a/7, 378b/6, 379b/23,
380b/2, 382b/3, 382b/5, 383a/16,
385a/10, 385a/15, 385a/2,
387a/10, 387a/18, 388a/6,
388b/11, 388b/5, 390b/13,
390b/19, 390b/5, 391a/11,
391a/13, 391a/23, 391a/9,
391b/12, 391b/15, 391b/18,
391b/4, 391b/8, 391b/9, 392a/18,
392a/20, 392b/15, 392b/19,
392b/20, 393a/14, 393a/2,
393a/23, 393b/16, 393b/23,
394a/18, 394a/2, 395a/15,
395a/23, 400a/8, 403a/12
s.+bayezid 384a/5, 384b/18,
385a/2, 385a/24, 385b/5, 386a/21,
395b/23, 396a/6, 397b/9, 398a/19,
399a/22, 399b/17, 399b/25,
400a/23, 402b/18, 402b/20,
403b/23, 403b/24, 405a/14,
405a/21, 405a/24, 405b/11,
405b/9, 406a/12, 406a/3, 406a/6,
406b/3, 407a/22, 407b/12
s.+bayezid.han 386a/15
s.+bayezid han 376b/20, 376b/7,
377a/21, 379a/15, 379a/6, 384b/6,
385a/16, 385a/22, 390a/8,
390b/11, 392b/21, 394a/11,
395a/5
s.+ı (divan-ı sultan-ı alişan)
380b/23
s.+ı adil-i makbul 409a/18
s.+ı ali-cenab 382b/20
s.+ı cedid 398a/12
s.+ı rauf 399b/1
s.+ı said 381a/10, 382a/11
s.+ına 405a/15, 405b/3
s.+islam 401b/21

s.+korkud 386a/25, 387b/6,
393a/16, 393b/21, 393b/24,
394a/10, 394a/12, 397a/18,
405a/17, 405a/18
s.+muhammed 392b/17, 392b/18,
392b/20, 392b/9, 401a/11,
406a/14
s.+muhammed bin sultan
şehinşahı 392b/4
s.+muhammed gazi 406a/2,
410b/17
s.+muhammed han 394a/3,
402b/19
s.+said 397b/13
s.+selim 377b/11, 378b/4, 379a/5,
380a/21, 380b/9, 384b/14,
384b/18, 385a/17, 385a/21,
385a/3, 385a/4, 385b/13, 385b/21,
387a/17, 387a/20, 388a/5, 388b/6,
389b/3, 391a/13, 391a/19, 392a/1,
392a/3, 393b/18, 393b/20, 396a/9,
403a/5, 404a/22, 408a/12
s.+selim-i şehriyar 396a/24
s.+selim-şah 375b/9, 376b/12,
376b/2
s.+selim han 378b/21, 384b/1,
385b/25, 385b/3, 392a/11,
394a/20, 394b/1, 395a/20, 395a/6,
395a/9, 396b/16, 405b/14,
405b/19, 406a/12, 406a/20,
406b/19, 409a/14, 409a/22
s.+selim han hazretleri 376b/17
s.+selim hazretleri 390b/18
s.+selim şah 376b/20, 379b/23,
396a/7
s.+süleyman 376b/15, 377b/1,
402b/11, 404b/14, 404b/16
s.+süleyman han 397b/2, 405b/16
s.+şehinşah 390b/10

Sultāniyye : (Ar. s.) Bursa'da
medrese.

s.+de 401a/10
s. 401a/22

sūr : (Far. is.) 1.Düğün
2.Ziyafet; şenlik.
s. 399b/12
s.+da 410b/21

süre : (Ar. is.) Kur'an'ın ayrıldığı 114 bölümden her biri.
s.+i ayat 406b/20
s.+i duhan 399b/25
s.+i feth 406b/19
s.+i yasin 406a/11

şüret : (Ar. is.) Biçim, görünüş; tarz, yol.
s.+(gulam-ı suret) 404a/17
s.+(hamr-ı suret) 404a/16
s.+i 383b/16, 390a/12, 394a/16
s.+i (tereddüd-i suret) 408a/14
s.+i firar 389a/4
s.+i hak 379a/25
s.+i kızılbaş 390a/25
s.+i na-şayeste 383b/10
s.+idir 404a/18
s.+inde 404b/11, 404b/7, 408b/4
s.+ini 381a/2
s.+ler (enva-ı suret) 384b/25

şüret-pezir : (Ar. Far. s.) Meydana çıkan.
s. 375b/4
s.+(tedbir-i suret-pezir) 391a/18

şürî : (Ar. s.) Görünürde olan, hakiki ve içten olmayan; gösterişten ibaret olan.
s.+(duri-i suri) 398a/16

sübhâne : (Ar. ünl.) "Allah'ı her türlü kusur, ayıp ve eksikliklerden tenzih ederim" anlamında.
s.+(hakk-ı sübhane ve teala) 376b/2
s.+(hakk-ı sübhane ve teali) 376a/6, 385a/17

sübhāniyy-ül-ālem-ür-Rabbānī : ?
s. 408a/5

şübüt : (Ar. is.) Sabit olma, gerçekleşme, meydana çıkma.
s.+bulma- 401b/23

südde : (Ar. is.) 1.Kapı 2.Eşik.
s.+i saadet-i makrun 394a/23
s.+i sadr 383b/5

s.+i seniyye-i kabe-i ikbal 394b/18
s.+i sidr 379b/16

süfehā : (Ar. s.) Sefihler.
s.+i bi-pak ve bi-idrak 385a/14

süfre : (Ar. is.) Sofra.
s.+i aşā 410a/10

sükün : (Ar. is.) Durma, kımıldamama; hareketsizlik.
s.+bul- 383a/4, 391b/1
s.+dan 383a/11

süküt : (Ar. is.) Susma, söz söylememe.
s.+buyur- 409b/2

Süleymān : Şehzade Süleyman Çelebi 1377 yılında doğdu. Yıldırım Bayezid'in oğludur.
s.+(sultan süleyman) 377b/1, 404b/16
s.+(sultan süleyman han) 397b/2, 405b/16
s.+(şehzade sultan süleyman) 384a/21
s.-(sultan süleyman) 376b/1
s.+a (sultan sülayman) 376b/15
s.+a (sultan süleyman) 402b/11
s.+a (şehzade sultan süleyman) 377a/10
s.+ı sani 376b/3
s.+uñ (sultan süleyman) 404b/14

sülük : (Ar. is.) Bir yola girme, bir yol tutma; özel bir sınıfa, gruba katılma; bir tarikata katılma.
s.+buyur- 383b/1
s.+it- 390b/22, 407b/10

sülüs : (Ar. is.) Üçte bir.
s.+i alem 402a/16

sülüsān : (Ar. s.) Üçte iki.
s.+ımı 402a/16

sümün : ?
s. izar-ı sümün 398b/21

Sümbül Sinān : Halvetiyye tarikatının ilk büyük şubelerinden Cemaliyyenin Sümbüliyye şubesinin kurucusudur. Asıl adı Yusuf, lakabı ise Zeynüd-din dir. Şöhreti ise Sümbül Sinan dır.

s.+(şeyh sümbül) 408b/9
s.+(şeyh sümbül sinan) 408b/7

sünen : (Ar. is.) Sünnetler.
s.+i mevekkede 408b/18

sür- : (T. fi.) 1.Yönetip yürütmek, sevketmek 2.Önüne katıp götürmek 3.Dokundurmak 4.Ceza olarak başka yere göndermek. 5.Tarlayı ekim haline getirmek.
s.-dükde (yüz sür-) 393b/11
s.-erdim (çift sür-) 410b/2
s.-üp 404a/1, 404a/12, 410a/24
s.-üp (yüz sür-) 395a/10

sür□at-fezāyī : (Ar. Far. s.) Sürat arttıran, hızını çoğaltan.
s. 375b/13

sürh : (Far. s.) Kırmızı, kızıl.
s. 382a/17

süri : (T. is.) Sürü.
s. 403b/25

sürür : (Ar. is.) Sevinç.
s.+(seray-ı sürür) 397a/3
s.+a (seray-ı sürür) 389b/2
s.+la (behcet ü sürür) 396a/21
s.+ü beşaret 396a/11

sürüş : (Far. is.) Melek.
s.+ı gayb-ı dua 396b/14

süst : (Far. s.) Gevşek; tembel.
s.+gör- 381a/17

süvār : (Far. s.) Ata binmiş, binici.
s. 380a/7, 381a/11, 383b/3, 404a/2
s.+it- 384a/12

s.+ol- 375b/10, 384a/17, 385b/19,
388a/20, 394b/17, 394b/20,
395b/22, 397a/2, 404a/12

Ş

şa□bān : (Ar. is.) Arabi ayların sekizincisi, ramazandan önce gelen ay.
ş.+ımuñ 403a/9

şād : (Far. s.) Sevinçli.
ş. 394b/10
ş.+(hurrem ü şad ol-) 378a/7
ş.+it- 382b/8
ş.+ol- 381b/12
ş.+ü şen ol- 384a/22

şādī : (Far. is.) Memnunluk, sevinçlilik, gönül ferahlığı.
ş.+(azim-i şadi) 396a/11

Şāfi□ī : (Ar. is.) İmam-ı Şafī mezhebinden olan kimse.
ş.+i mezheb 406b/15

şāh : (Far. is.) Padişah.
ş. 390a/12, 390a/13, 390a/15,
390a/19, 390a/20, 398a/9
ş.+(der-beyan-ı vefat-ı şah said) 398a/18
ş.+(hazret-i selim şah) 383a/22
ş.+(mecmu-ı şah) 380b/14
ş.+(selim şah) 376b/25
ş.+a 390a/24
ş.+a (dergah-ı şah) 380a/20
ş.+ı (can-güdaz-ı şah-ı ser-efraz) 398b/6
ş.+ı (ruh-i pak-i şah-ı levlak) 408a/20
ş.+ı acem 388b/5
ş.+ı afak-gir 398a/17
ş.+ı alicah 393b/4, 394b/6,
398a/15, 409b/3
ş.+ı alişan 380b/9, 381b/4
ş.+ı ba-ihtişam 409b/7
ş.+ı behişt-hıram 398b/13
ş.+ı bülend-i cenab 395b/20
ş.+ı güzin 397b/17

ş.+1 hoş-hıram 398a/11
ş.+1 magfıret-penah 398b/9
ş.+1 nik-name-i maruz ol- 387b/10
ş.+1 sahib-i huş-ı guş 398a/24
ş.+1 ser efrac 409b/17
ş.+ına 386a/20
ş.+ları 404a/9
ş.+said 394b/13
ş.+selim han 378a/14
ş.+uñ 376a/24
ş.+uñ(sultan selim şah) 379b/23
ş.+uñ (selim şah) 386a/3
ş.+uñ (sultan selim şah) 376b/20,
396a/7

Şah İsmail : (1487 - 1524) İran Safevi Devleti'nin kurucusu. Osmanlı Devletini yıkmak için Anadolu'yu karıştırmayı düşünüyordu. Osmanlı şehzadeleri arasındaki saltanat mücadelesinin yoğun olduğu bir dönemde, Şah İsmail'in Anadolu'ya gönderdiği Nur Ali Halife, kendisine katılan Türkmen süvarileri ile Tokat'a girdi ve burada Şah İsmail adına hutbe okuttu. Ayrıca Şahkulu da Antalya'da bir isyan başlattı. Yavuz Sultan Selim tahta geçince, taht mücadeleleri bitti. Yavuz Sultan Selim ilk olarak Anadolu'daki Şah taraftarlarına karşı harekete geçti. Anadolu'daki Şah İsmail taraftarlarını ortadan kaldıran Yavuz Sultan Selim, savaş hazırlığı yapmaya başladı. Hazırlıklarını tamamlayan Yavuz Sultan Selim, 23 Ağustos 1515'de Çaldıran Ovası'nda yapılan savaşta Şah İsmail'i yendi. Bu yenilgiden sonra eski cesaretini kaybeden Şah İsmail, günlerini ayrı ayrı şehirlerde geçirdi. 1524'de öldükten sonra Erdebil'de Şeyh Safiyüddin'in yanına gömüldü. Şair de olan Şah İsmail, Hatayi mahlasıyla Türkçe şiirler yazdı.
ş.+ismail 389b/23, 389b/9

Şah Kulu : Teke ilinin, (bugün Antalya) Korkuteli kazasının, Yalımlı köyünde doğdu. Şah İsmail'in babası, Şeyh Haydar'ın halifelerinden Hasan Halife'nin oğludur. Küçük yaşta babası ile birlikte gittiği Erdebil'de Şeyh Haydar tarafından Şii inançları doğrultusunda eğitildikten sonra, Antalya'ya gönderildi. Doğduğu köyün yakınlarındaki bir mağaraya çekilerek, Batı Anadolu ve Rumeli halkını Şiilik ve Şah İsmail'e bağlılık düşüncesi çevresinde toplamaya çalıştı. Yandaşlarını hızla çoğaltmasında en önemli etken, Sultan İkinci Bayezid ile oğulları arasında çıkan saltanat mücadelesidir. Şahkulu yeterince güç topladıktan sonra, 10.000 kişilik bir ordu ile ayaklanma başlattı.

ş. 380a/23, 382b/3, 386a/21,
386b/19, 389b/6, 389b/8

şah-zāde : (Far. is.) Şah oğlu, padişah oğlu.
ş.+i alicah 375b/19
ş.+i kam-yab 377b/1
ş.+i kam-kar 382b/23
ş.+ler 386a/22
ş.+sultan ahmed 390b/6

şahāne : (Far. zf.) Hükümdara iat, hükümdarla ilgili; çok mükemmel.
ş.+(mevaız-ı şahane kıl-) 397a/9

şahi : (Far. s.) Şaha ait, hükümdara ait.
ş.+de (meclis-i şahid) 383a/6

şahid : 1.(Ar. s.ve i.) Şahit, tanık.
2.(Far. s.) Sevgili, güzel.
ş.+i maksud 396a/20
ş.+i ümid 387b/17
ş.+im 400b/15

şahş : (Ar. is.) Kişi, kimse.
ş. 397b/5

şakird : (Far. is.) Talebe, çırak,
yamak.
ş.+idir 400a/13, 400a/18, 406b/18

şakık : (Ar. is.) Yarma, yarıma,
çatlama; yırtma; yarık.
ş.+dır (emr-i şakk) 387b/22

Şam : Suriye'nin başkenti.
Osmanlı döneminde Yıldırım
Beyazıt 1516'da Şam'ı almıştır.
ş.+(hakim-i şam) 409b/6
ş.+a 409a/2, 409a/3
ş.+da 409a/14
ş.+dan 409b/17
ş.+ı 409a/15
ş.+ı (eşraf-ı şam) 409b/3

şân : (Ar. is.) Şan, şöhret, ün;
hal; gösteriş.
ş.+ı 378a/6
ş.+ımız 378a/4

şâr : (Far. is.) Şehir.
ş.+it- 381b/21

Şarabdâr Muştafa Çelebi : ?
ş.+mustafa çelebi 383b/5

şark : (Ar. is.) Doğu.
ş.+dan 404a/9
ş.+ı saadet 399a/24
ş.+u garb 395b/13

şart : (Ar. is.) Şart; vaziyet, hal.
ş.+olm- 399b/5

şaş- : (T. fi.) Şaşmak, şayırmak.
ş.-up (aklı şaş-) 386b/22

şâyed : (Far. e.) Eğer, olaki;
olabilir ki.
ş. 387b/13, 395b/13

şâyeste : (Far. s.) Yakışır, yaraşır,
uygun.
ş.+i hal olma- 402a/1

şâyi : (Ar. s.) Duyulmuş,
herkesçe bilinmiş.
ş.+it- 386a/23
ş.+ol- 393a/10, 408b/8

şeb : (Far. is.) Gece.
ş.+(ruz u şeb) 387b/14, 390b/25

Şeb-hâne-i kârahîşar :
Şebinkarahisar.
ş. 376b/7, 377a/10

şebâb : (Ar. is.) Gençlik, tazelik.
ş.+(ahd-i şebab) 376b/5

şecâat : (Ar. is.) Yiğitlik,
yüreklilik.
ş. 375b/7, 376a/19, 395b/8
ş.+ine 391b/18

şecâat-şiâr : (Ar. s.) Yiğitliği
ünlü, yiğitliğiyle tanınmış.
ş.+uñ 379a/5

şecer : (Ar. is.) Ağaç.
ş.+i azim 404a/9

şecere : (Ar. is.) Küçük ağaç, tek
bir ağaç.
ş.+i (nihâl-i şecere-i hilafet)
381a/12

şefâat : (Ar. is.) Birinin suçundan
geçilmesi veya dileğinin yerine
getirilmesi için edilen aracılık.
ş.+i 402a/10, 408a/20

şefkat : (Ar. is.) Acıyarak sevme.
ş.+ler (merhamet ve şefkatler
göster-) 394b/25

şeh : (Far. is.) Şâh, padişah.
ş.+(hatime-i kîssa-i şeh bayezid)
397b/8

şehâdet : (Ar. is.) Şahitlik, tanıklık
etme.
ş.+(kelime-yi şehadet it-) 400b/7
ş.+eyle- 400b/14
ş.+it- 402b/25

şehâmet : (Ar. is.) Zeka ve akıllılıkla beraber olan cesaret, yiğitlik.
ş. 395b/8
ş.+(celadet ve şehametler göster-) 389a/23

şehîd : (Ar. s. ve is.) Din veya yüksek bir ülkü uğruna ölen kimse.
ş. 388a/7
ş.+babı 406b/1
ş.+e (bab-ı şehid) 403b/15
ş.+it- 389b/17, 389b/21
ş.+ol- 390b/8

Şehinşâh : Sultan II:Beyazıt'ın oğlu.
ş.+(sultan şehinşah) 390b/10
ş.+ı (sultan muhammed bin sultan şehinşahı) 392b/5

şehr : (Far. is.) Şehir, büyük kent, il.
ş.+i (kefe şehri) 377a/19
ş.+leri (mecmu-ı şehir ve kasaba) 377b/18
e. 405b/1, 403a/12, 403a/14, 403b/5, 406a/11, 406b/25, 407a/1, 407a/10, 407a/22, 407a/25, 409a/8, 394a/1
e.+i beşair 400a/13
ş.+e 379b/5, 398b/17
ş.+i 386b/18
ş.+i amasya 399a/22
ş.+i mekşuf 385a/19
ş.+imiz 399b/2
ş.+inde 394a/20, 399a/9
ş.+ine 386a/10

şehriyâr : (Far. is.) Padişah, hükümdar.
ş. 383a/7, 384a/12
ş.+(sultan selim-i şehriyar) 396a/24
ş.+a (hazret-i şehriyar) 384a/8
ş.+ı 384a/11
ş.+ı (hazret-i şehriyar-ı ali) 394b/15
ş.+ı afak 384b/24

ş.+ı alişan 377a/24
ş.+ı kam-ran 396b/16
ş.+ı namdar 379b/17
ş.+uñ 382a/25

şehriyârlık : (Far. T. is.) Padişahlık, hükümdarlık.
ş. 386a/18

şehzâde : (Far. is.) Hükümdar oğlu.
ş. 376b/15, 376b/24, 376b/8, 378a/20, 382a/13, 382b/17, 383b/13, 387a/16, 387b/2, 388a/11, 388a/12, 388a/14, 388a/19, 390b/9, 391b/12, 392a/1, 392b/13
ş.+(hazret-i şehzade-ra) 381b/14
ş.+(kudum-i hazret-i şehzade korkud) 393b/14
ş.+den 381a/9
ş.+i (cenab-ı şehzade-i ali-mikdar) 382a/23
ş.+i (emr-i şehzade-i ba-ikbal) 379b/4
ş.+i (hatır-ı şehzade-i kamyab ol-) 381b/7
ş.+i (hazret-i şehzade-i ali-şan) 376b/6
ş.+i (hazret-i şehzade-i kam-kar) 396a/23
ş.+i adil 381a/18
ş.+i ali-mikdar 381b/23
ş.+i ali-nijad 380a/15
ş.+i alicah 380a/13, 380b/1, 383a/22, 386a/3
ş.+i alicenab 381b/15
ş.+i alicenap 380a/11
ş.+i azade 379b/6
ş.+i bahtiyar 382a/19
ş.+i bülend 381b/9
ş.+i bülend-mikdar 384a/17
ş.+i cihan-gir 383a/17
ş.+i cihangir 380a/6
ş.+i civan-baht 397b/1
ş.+i dürüst-peyman 383b/12
ş.+i kam-kar 381b/21
ş.+i kam-yab 382b/21
ş.+i magrur 388a/18
ş.+i necib 380b/3
ş.+korkud 386a/6

ş.+lerüñ 386a/15
ş.+nüñ 377a/18, 382a/10, 382a/11,
385a/25, 388a/9, 390b/8, 391b/5,
391b/6
ş.+nüñ (hazret-i şehzade) 381a/7
ş.+sultan ahmed 382b/2, 383a/24,
386a/2, 388a/8, 392b/7, 393a/7
ş.+sultan korkud 393b/15
ş.+sultan selim han 384b/4,
388a/21
ş.+sultan süleyman 377a/10,
384a/21
ş.+ye 381a/1, 387b/18, 388a/10
ş.+ye (huzur-ı şehzade) 381b/2

şekl : (Ar. is.) Şekil, biçim,
kılık; resim.
ş.+inde 380b/14, 389a/8

şemle : (Ar. is.) Arapların baş
örtüsü, sarık.
ş.+lerle 398b/16

şems : (Ar. is.) Güneş.
ş.+e (isfırar-ı şems) 399a/10

Şemseddin : Amasya kadısı (Beyazıt
döneminde)
ş. 406a/11

şemşir : (Far. is.) Kılıç.
ş.+i (taziyane-i şemşir-i siyaset)
397b/7
ş.+ler çek- 389a/16
ş.+leri 381b/19

şen : (Far. s.) Sevinçli, neşeli.
ş.+(şad ü şen ol-) 384a/22

şenā□at : (Ar. is.) Kötülük, fenalık.
ş.+(sermaye-i şenaat) 385b/24
ş.+den 392a/13

şenāyi□ : (Ar. is.) Kötü işler, ayıp
işler.
ş.+(enva-ı şenayi) 393a/10

şer□ : (Ar. is.) Allah'ın emri,
ayet, hadis üzerine kurulmuş din
kuralları.

ş. 395b/19
ş.+i şerif 402b/1

şer□ā : ?
ş.+i vücub 401b/23

Şer□a : ?
ş.+ya 407a/3

şerā□it : (Ar. is.) Şartlar.
ş.+i arab 397a/7
ş.+i mürüvvet 378a/4
ş.+i nübüvvet 381b/6
ş.+i saltanat 393a/15
ş.+i tazim ve takrim 394b/22

şer□ān : (Ar. zf.) Şeriatça,
şeriatı uygun olarak.
ş. 379b/10
ş.+(kamil-i şeran) 379b/11

şeref : (Ar. is.) 1.Büyüklük,
ululuk 2.Övünme, üstünlük, onur.
ş.+i 402a/13
ş.+i dar-ül-gurur 398b/6
ş.+i dest-bus 380a/3, 381b/12,
394b/17
ş.+i musaheret 384a/9
ş.+i mücaleset 397a/6
ş.+i mülakat 380a/7
ş.+i pa-bus 409b/23
ş.+i sahb 379a/6
ş.+i vüsul 394b/22
ş.+i ziyaret 407b/5
ş.+ine (takbil-i enamil-i şeref)
381b/5

şerh : (Ar. is.) Açma, açıklama;
bir kitabın ibaresini kelime kelime
açıp izah etme.
ş. 405b/6, 405b/8
ş.+i 400a/1, 405b/25, 406b/17,
407a/1, 407a/4
ş.+leri 406a/1, 406b/21, 406b/22,
406b/6
ş.+yaz- 400a/12

Şerh-i □Akā□id-i Hayālī : Müderris
Molla Hayalī'nin Şerh-i Akaid'e
yazdığı haşiye.

ş.+i akaid-i hayali 407a/9

Şerh-i Ferāiz-i Şerîf : Seyyid Şerif Cürcanî'nin eseri.
ş.+i feraiz-i şerifi 403b/15

Şerh-i Mevâkıf : Seyyid Şerif Cürcanî'nin eseri.
ş.+i mevakıf 401a/2, 403a/17, 403b/17, 407a/9

Şerh-i Miftah : Sa'düddin Teftazani'nin belagata dair eseridir.
ş.+i miftah 400b/19, 406b/1
ş.+i miftah-ı şerifi 403a/15, 403a/17

Şerh-i Tecrid : Ali Kuşçu'nun eseri.
ş.+i tecrid 403b/17

Şeriat-ül-İslâm : ?
ş.+a 405b/25

şerîf : (Ar. s.) Şerefli, mübarek, kutsal; soylu, temiz.
ş.+(cami-i şerif) 399a/16, 399a/20, 399b/2
ş.+(emr-i şerif) 388a/2, 397a/24
ş.+(hüküm-i şerif) 376b/13
ş.+(kudüs-i şerif) 406b/8
ş.+de (kudüs-i şerif) 410a/15, 410b/4
ş.+dir (zat-ı şerif) 384a/25
ş.+e (ahkam-ı şerif) 388a/3, 392b/8
ş.+e (seyyid-i şerif) 400b/20
ş.+e (şer-i şerif) 402b/1
ş.+i (mezar-ı şerif) 399b/23
ş.+i (rıza-yı şerif) 378a/3
ş.+i (ruh-ı şerif) 402b/15
ş.+imi (zat-ı şerif) 396b/8
ş.+inde (mefhum-ı şerif) 379a/10
ş.+ine (cesed-i şerif) 400b/8
ş.+le (mushaf-ı şerif) 410a/11
ş.+leri (makbul-i şerif) 392b/11
ş.+leri (murad-ı şerif) 376b/14
ş.+leri (sinn-i şerif) 404b/1
ş.+lerince (vefk-i hatır-ı şerif) 397b/10

ş.+lerinden (kabr-i şerif) 407b/3
ş.+lerine (huzur-ı şerif) 409b/8
ş.+lerine (iclas-ı kalb-i şerif) 393b/8
ş.+lerine (kalb-i şerif) 385b/9
ş.+lerine (makam-ı şerif) 395a/3
ş.+lerinüñ (cami-i şerif) 405a/12

şerîfe : (Ar. s.) Şerefli, kutsal, temiz.
ş.+(ahkam-ı şerife) 397b/1
ş.+(tilavet-i fatiha-i şerife) 395a/2
ş.+yi (fatiha-i şerife) 397a/13

Şerîfî : Seyyid Şerif Cürcanî; Büyük âlim ve velî. İsmi Ali bin Muhammed bin Ali Cürcanî, künyesi Ebü'l-Hasan'dır. Soyu Peygamber efendimize ulaştığından Seyyid Şerif ismiyle tanınır meşhur oldu. 1339 (H.740) târihinde Cürcan şehrine bağlı Tâku nâhiyesinde doğdu. 1413 (H.816) tarihinde Şîrâz'da vefât etti. Türbesi, Savahan mahallesinde Vâkıb Kabristanında olup, ziyâret mahallidir.
ş.+ye (şerh-i feraiz-i şerifi) 403b/15
ş.+ye (şerh-i miftah-ı şerifi) 403a/15, 403a/17

şerm : (Far. is.) Utanma.
ş.+it- 381a/25

şermendelik : (Far. T. is.) Utangaçlık.
ş.+le 409b/13

şerr : (Ar. is.) Kötülük, fenalık; kötü iş.
ş.+ü şur 378a/6

şevher : (Far. is.) koca (eş).
ş.+i (arus-ı saltanat-ı şevher) 393a/17

şevket : (Ar. is.) Büyüklük, heybet.
ş. 394b/16
ş.+(kemal-i şevket) 381a/13
ş.+(şevket ü iclal ile) 375b/9

ş.+i hilafet 410b/15

şevket-şî : (Ar. s.) Yüce, büyüklük kazanmış kimse.
ş.+(etba vü eşya-ı şevket-şiar)
377b

şey : (Ar. is.) Şey, nesne.
ş. 380a/16

şeyh : (Ar. is.) Bir dergahta reislik yapan ve müridleri bulunan kişi.
ş. 389b/17, 389b/20, 404a/10,
404a/15, 407b/19, 407b/24,
407b/3, 407b/5, 409b/3, 410a/10,
407a/25
ş.+(foçalı şeyh muhiddin)
400b/15
ş.+(gülistan-ı şeyh sadî) 406a/1
ş.+(hazret-i şeyh) 407b/4
ş.+(velayet-i şeyh abdüllatif-ül mukaddesi) 408a/9
ş.+den (hazret-i şeyh) 410a/21
ş.+e (hidmet-i şeyh) 410a/8
ş.+i 407b/14, 409a/12
ş.+inüñ 408a/11
ş.+le 410b/24
ş.+ün 410a/24
ş.+ün (hazret-i şeyh) 409b/24

Şeyh Ahmed : Aşık Paşa'nın oğlu.
ş. 408a/18, 408a/9

Şeyh Cemâl : ?
ş.+cemal 408b/1

Şeyh Hacı Çelebi : Müeyyedzade Abdürrahim Çelebi; Müeyyedzâde Ali Efendinin oğludur. Hacı Çelebi diye de bilinir. Hacı Çelebi, her türlü güzel ahlâkı kendinde toplamış, ilim ve ameli kendisinde birleştirmiş bir zât idi. Tasavvuf bilgilerini, dînî ilimleri ve zamânının fen bilgilerini çok iyi bilirdi. Hüsn-i hat sanatında da çok ustaydı. Yüksek hâller ve mânevî makamlar sâhibiydi. Pekçok kerâmetleri görüldü ve bunlar halk arasında meşhûr oldu.

Hocası Muhyiddîn İskilîbî'nin kızıyla evlendi. Bu evlilikten, Ali Çelebi adında bir oğlu oldu.
ş.+hacı çelebi 407b/18

Şeyh İbrahim-i Kayserî : Şeyh İbrahim Tennurî (?-1482) XV. Asır mutasavvıf ve şairlerindedir. Uzun süre Hunat Hatun Medresesinde ders vermiştir. Akşemseddin'in talebesidir. Kabızlık hastalığını tandır usulüyle tedavi ettiği için kendisine Tennurî lakabı verilmiştir. Fatih Sultan Mehmed'e sunduğu "Gülzâr-ı Manevî" isimli eserin karşılığında aldığı ihsanlarla bugün Şeyh Camii diye bilinen camii yaptırdı. 1482'de vefat edince bu caminin yanına defnedildi ve buraya bir türbe yapıldı.
ş.+ibrahim-i kayseri 407b/11

Şeyh İbrahim Şüsterî : "Enbiya-nâme" nazmı olan şeyh.
ş.+ibrahim şüsteri hazretleri
389b/15

Şeyh İlahî : ?
ş.+ilahi 410a/19, 410a/5, 410a/6,
410b/14

Şeyh Muhammed Bedahşî : Şam'da yetişen büyük velîlerden. İsmi, Muhammed Bedahşî'dir. Doğum târihi ve yeri bilinmemektedir. 1517 (H.923) senesinde Şam'da vefât etti.
ş.+muhammed bedahşî 409a/23

Şeyh Muhammed : ?
ş.+muhammed cemali 401a/21

Şeyh Muşlihiddîn Foçevî : ?
ş.+muslihiddin foçevi 407b/11

Şeyh Muzafferüddîn : ?
ş.+muzafferüddin 406b/10

Şeyh Sinân : On beşinci asır Osmanlı velîlerinden. Fere'de doğdu. Doğum târihi bilinmemektedir. 1485 (H.890) senesinde vefât etti. ş.+sinan 404a/4, 404a/5

Şeyh Sünbül Sinân : Halvetiyye tarikatının ilk büyük şubelerinden Cemaliyyenin Sünbülüyye şubesinin kurucusudur. Asıl adı Yusuf, lakabı ise Zeynüd-din dir. Şöhreti ise Sünbül Sinan dır. ş.+sünbül 408b/8 ş.+sünbül sinan 408b/7

Şeyh Vefâ : Konya'da doğduğu için Konevî olarak da anılan Şeyh Vefâ, Osmanlı'nın 15. yüzyılda yetiştirdiği önemli ilim adamlarındandır. ş.+vefâ 399b/23, 400b/18, 401a/16

Şeyh Velâyet : Şeyh Velayet Peygamber'in soyundan gelmiş olup, gerçek ismi Seyyid Velayet bin Seyyid İshak'dır. Bursa'da dünyaya gelmiş devrin ünlü âlimlerinden aklî ve nakli ilimler öğrenmiş, Molla Gürani'den de hadis dersleri almıştır. Şeyh Ahmed'den feyz almış ve tasavvuf yolunda ilerledikten sonra birçok öğrenci yetiştirmiş ve 1522 yılında İstanbul'da ölmüştür. ş. 408a/9, 408a/15, 408a/24

Şeyh Yahyâ : Şeyh Yahya Efendi Trabzon'da 1495 yılında doğmuştur. Kanuni Sultan Süleyman'ın babası Yavuz Sultan Selim Trabzon'da vali olarak bulunduğu sırada dünyaya geldiğinden Yahya Efendi'nin annesinden süt emmiş ve Onunla sütkardeşi olmuştur. Bu nedenle de Kanuni Sultan Süleyman kendisine daima sütkardeşi olduğundan "Ağabey" diye hitap etmiştir. ş.+yahya 407a/2

Şeyh Yavşî : Şeyh Muhyittin Mehmet, Semerkant tarafından Maverâün nehir'den gelip İskilip'e yerleşen ailedendir. İlk tahsilini babasından yapmış, sonra Amasya ve İstanbul'da tahsile devam etmiştir. Şeyh İbrahim Tennuri'nin yanında tasavvufi eğitim almış, Bayramiyye tarikatına intisap etmiştir. İlim ve irfan sahibi olarak İskilip'e döndüğünde irşat faaliyetine başlamıştır. 1480 yılında Amasya'ya giderek şehzade Bayezid'i ziyaret etmiş ve kendisine "Hicaz'dan dönünce sizi Osmanlı tahtına çıkmış olarak bulacağım" demiştir. Şeyh Muhyittin Yavsi hazretleri henüz hac görevini tamamlamadan II. Bayezid 1481 yılında padişah olmuştur. Şeyhülislam Ebüssuud Efendi'nin babası olmasıyla da meşhur olan Şeyh Muhyittin Yavsi, hayatının son döneminde İskilip'te geçirmiş ve 1524 yılında vefat edince adıyla anılan caminin içindeki türbesine defn edilmiştir. ş.+yavsi 407b/9, 408a/7

Şeyhâ : ? ş. 406a/6

Şeyhî : Hekim Yusuf Sinan olarakta bilinir. 14. yüzyılın sonları ile 15. yüzyılın başlarında yaşamış şair, II. Yakup döneminde Germiyan sarayında bulunmuştur. 15. yüzyılın ilk yarısının en büyük şâiri Şeyhî'dir. Germiyanlı (Kütahya) olan Şeyhî, Sultan I. Murad zamanında ve büyük ihtimâlle 1373- 1376 yılları arasında doğmuştur. Asıl adı Yûsuf Sinânüddin olan şâirin ailesi hakkında bilgi yoktur. Germiyan'ın türkmen asıllı ileri gelen bir ailesine mensup olduğu tahmin ediliyor. Fatih devri alimlerinden meşhur Molla İzârî

Kasım ve II. Bayezid devrinde ölen Cemâlî, Şeyhî'nin yeğenidir. Şeyhî'nin eserleri Divan, Harnâme ve Husrev-ü Şirin'dir. Tıbbî dair manzum bir risalesiyle Ney-nâme adlı ufak bir mesnevisi ve Hâb-nâme adını taşıyan Attar'dan çevrilmiş bir mesnevisinin daha bulunduğu zannedilmektedir.
ş.+nüñ 400b/23

şeyh-ül-islâm : (Ar. is.) Osmanlı İmparatorluğu'nda din işlerine bakan sorumlu kimse, sadrazamdan sonra gelen yetkili.
ş. 399a/13

şeyn : (Ar. is.) Leke, ayıp, kusur.
ş.+ü ar müteveccih ol- 388b/10

Şeytân-kulu : Şahkulu, Anadolu'daki Safevî fedailerinden. Şahkulu'na, Osmanlı tarihlerinde Şahkulu Baba Tekeli, Şeytan Kulu ve Karabıyıklıoğlu da denilmektedir. Safevî Şeyh Haydar'ın halifelerinden HasanHalife'nin oğludur. Teke'de doğduğu tahmin edilmekte olmasına rağmen tarihi bilinmemektedir. Babasıyla beraber Antalya taraflarında Korkuteli kazasına bağlı Yalım köyü civarında bir mağaraya çekilip, riyakarca ibadete başladı. Mağaradaki bu münzevi hayatı, dünyayı terk ve haramlardan sakınma olarak değerlendirildi. Etrafına çok cahil taraftar topladı. Şah İsmail Safevî'ye bağlılığını arz etti. Şah İsmail, Şahkulu ve halifeleri vasıtasıyla Batı Anadolu ve Rumeli'de Serez, Selanik, Yenice-i Zağra, Filibe, Sofya ve diğer iskan sahalarındaki halkın kendisine bağlanması istikametinde propaganda yaptırdı. Şahkulu on bin kadar taraftar toplayınca Sultan İkinci Bayezid Han (1481-1512) devrinin son

zamanındaki şehzadeler meselesinden faydalanarak isyan etti.
ş.+kulu 386a/11, 390b/6, 391b/17
ş.+muharebesi 384b/12

şîār : (Ar. is.) Alamet, işaret, iz.
ş.+1 (übüvvet-i şiar) 394b/24
ş.+1 ahd-i sabık 382b/6
ş.+larında 381a/16

şibh : (Ar. is.) Benzeme, benzeyiş.
ş.+i 403a/9

şidād : (Ar. s.) Sertler, katılar.
ş.+(eyman-ı şidad) 391a/9
ş.+(seb-i şidad) 400b/20
ş.+ına (seb-i şidad) 401a/2

şiddet : (Ar. is.) Sertlik, katılık.
ş.+(hiddet ü şiddet) 395b/7

şifā : (Ar. is.) Hastalıktan kurtulma, iyi olma.
ş. 408b/22
ş.+ol- 408b/19, 408b/19

şikār : (Far. is.) Av, avlama.
ş. 388b/6
ş.+dan 404a/4
ş.+e 403b/25

şikeste : (Far. s.) Kırık, kırılmış; yenilmiş.
ş. 389a/7, 392a/24

şimāl : (Ar. is.) Kuzey; sol taraf.
ş.+ine (cidar-ı şimal) 405a/12

şimden-girü : (T. zf.) Bundan böyle.
ş. 390b/22, 397b/17, 404a/19

şimden-şoñra : (T. zf.) Bundan sonra.
ş. 391a/5

şimdi : (T. zf.) Şimdi, şu an.

ş. 387a/24, 396a/1, 399b/21,
404b/12, 409b/10

şimdilik : (T. zf.) Şimdilik, şu
duruma göre.
ş. 391a/25

şinīd : (Far. is.) İştirme.
ş.+(güft ü şinid) 394b/25

Şirāz : İran topraklarında bir
şehir.
ş.+a 402b/22

şirīn-kām : (Far. s.) Tadı damağında
kalmış.
ş.+ol- 390b/15

şirret : (Ar. is.) Kötülük;
geçimsiz, hırçın.
ş.+(sahib-i şirret ü fesad) 378b/12

şīşe : (Far. is.) Şişe, sırça.
ş.+i arzu 392a/23

şitā : (Ar. is.) Kış.
ş.+(sefer-i şita) 394b/10
ş.+da 403b/10
ş.+da (mevsim-i şita) 393b/12

şitāb : (Far. is.) Acele, sürat,
çabukluk.
ş. 380a/11
ş.+it- 393b/22
ş.+la 382b/20

şol : (T. s.) Şu.
ş. 397a/8
ş. 387a/17, 408a/12

şol-deñlü : (T. zf.) Şu denli; bu
kadar.
ş. 382a/24

şöhret : (Ar. is.) Ün, ad yapma;
ad, san.
ş.+bul- 400a/5

şöyle : (T. s.) Şöyle.

ş. 382a/20, 382b/24, 383b/19,
392a/21, 393a/13, 400b/25

şu : (T. s.) Şu.
ş. 409b/9

şūr : (Far. s.) Şamata, gürültü.
ş.+e (şerr ü şur) 378a/6

şübhe : (Ar. is.) Şüphe, kuşku.
ş.+leri 385b/8
ş.+perdesin baz it- 391b/17
ş.+si 401a/1

şübühāt : (Ar. is.) Şüpheler,
kuşkular.
ş.+ı 401a/1

Şücā□ :
ş. 400a/14, 400a/15, 406a/5

şühūd : (Ar. is.) Şahitler, tanıklar.
ş.+(hatır-ı erbab-ı şühud) 396a/20

şükr : (Ar. is.) Görülen iyiliğe
karşılık gösterilen menunluk,
minnettarlık.
ş.+(izhar-ı şükr) 396b/22
ş.+i (eda-i şükr-i cülus) 397a/15
ş.+i bi-payan eyle- 379a/3
ş.+i bi-payan it- 394b/2
ş.+in (merasim-i şükr) 396b/18

şükūh : (Far. is.) Ululuk.
ş.+(güruh-ı guh-ı şükuh) 395a/12

şümār : (Far. is.) Hesap, sayı.
ş. 384a/13

şürū□ : (Ar. is.) Başlama.
ş.+buyur- 402a/5
ş.+eyle- 377a/17, 380b/11,
392b/16, 408a/10
ş.+it- 381a/20, 409a/2
ş.+itme- 388a/1
ş.+oln- 399a/15

şürūr : (Ar. is.) Kötülükler,
fenalıklar; kavgalar.
ş.+ların 395a/8

T

tā : (Far. zf.) “dek, değin, kadar, beri” gibi edatlarla birlikte kullanılarak fiilin bir yerin, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı ya da zamanı abartılı biçimde anlatır.
t. 375b/1, 396a/12, 397a/23, 397b/10, 399b/5

ta□accüb : (Ar. is.) Şaşakalma.
t.+eyle- 379a/2

ta□alluḳ : (Ar. is.) Asılı olma, asılma; ilişiği olma.
t.+it- 380a/10

ṭa□ām : (Ar. is.) Yemek, aş.
t.+(tabh-ı taam) 390a/2
t.+ı 410b/21

ta□arruż : (Ar. is.) İliřme, satařma; dūřmana saldırma.
t.+ı ecanib 393a/11
t.+ı katta 390a/18
t.+it- 390a/18
t.+itme- 383b/9

ṭā□aten : (Ar. zf.) İbadet ederek.
t. 391a/7

ta□ayyüş : (Ar. is.) Yaşama, geçinme.
t.+it- 392b/24

ṭab□ : (Ar. is.) 1.Tabiat, huy, yaradılış 2.Mühür, damga basma.
t.+(ayine-i tab-ı münir) 375b/3
t.+ı (ayine-i tab-ı selim) 382b/10
t.+ı (kabul-ı tab-ı hudavendigar) 379a/25
t.+ı murdar 386a/17
t.+ı selimi 381b/10

ṭabābet : (Ar. is.) Hekimlik, doktorluk; tıp ilmi.

t. 406b/18

ṭabaḳa : (Ar. is.) Kat, katman, tabaka; sınıf.
t.+da 408a/2

tābān : (Far. s.) Işıklı, parlak.
t.+ı (hurşid-i taban) 376b/3

ṭabḥ : (Ar. is.) Pişirme.
t.+ı taam 390a/2

tābi□ : (Ar. s.) Birinin arkasından giden, birine uyan; boyun eğen.
t.+dir 409b/10
t.+it- 405b/15
t.+ol- 385a/8

ṭabī□at : (Ar. is.) Tabiat, yaradılış, huy; kainat.
t.+ı 378a/6
t.+ım 395b/8

ta□bīr : (Ar. is.) İfade, anlatma; manalı söz.
t.+buyurma- 404a/10
t.+dir (caize-i tabir) 409b/20
t.+dir (mücerred-i tabir) 405a/4
t.+e 409a/25, 409b/10
t.+eyle- 409b/9
t.+ı (su-i tabir) 409b/11
t.+it- 404a/3
t.+üñden 409b/21

ta□biye : (Ar. is.) (askeri) yerli yerine koyup hazırlama.
t.+it- 390a/1

ta□biyyet : (Ar. is.) (askeri) yerli yerine koyup hazırlama.
t.+ı 402a/20

ṭabl : (Ar. is.) Davul.
t. 396a/16

ṭabl-bāz : (Ar. Far. is.) Davulcu.
t. 406b/25

tāc : (Ar. is.) Hükümdar başlığı, taç.
t. 390b/23, 408a/13
t.+(seza-var-ı tac ü taht) 397b/2
t.+ü taht 393b/24

Tāc-üt-Tevārīh : Hoca Saadettin Efendi'nin, Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan I.Selim'in ölümüne kadar geçen süre içinde Osmanlı tarihini anlatan elyazması kitap.
t.+(müellif-i tac-üt-tevarih) 409a/21

Tāc-zāde Cafer Çelebi : 15. yüzyılın Amasyalı divan edebiyatı şair ve yazarı, devlet adamı. (1452 Amasya - 1515 İstanbul), II.Bayezid'in şehzadeligi döneminde Amasya'da nişancılık görevinde bulunan şair ve hattat Taci Bey'in oğludur. İlköğrenimini Amasya'da yaptı ve bu arada Amasyalı Şeyh Hamdullah'tan hat sanatını öğrendi. Daha sonra Bursa'da dönemin ünlü bilginlerinden ders aldıktan sonra "ilmiyye" sınıfına geçti; bir süre medresede müderrislik yaptı.
t.+cafer çelebi 392a/7

Tācī Beg : II.Bayezid'in şehzadeligi döneminde Amasya'da nişancılık görevinde bulunan şair ve hattat.
t.+(ibn-i taci beg) 406a/19

tācir : (Ar. is.) Tüccar, ticaretle uğraşan.
t.+i facir 402a/14

ta□dād : (Ar. is.) Sayma, sayı; sayım.
t.+(kail-i tadad) 399b/13

tafşil : (Ar. is.) Etraflı olarak bildirme, açıklama.
t.+(an-karib-i tafsil olın-) 382b/4
t.+i 402a/12

Taftāzānī : Sadeddin-i Taftazani (1322-1390) Büyük İslam alimlerindedir. Belagat, mantık, metafizik, kelam, fıkıh ve bir çok ilim dalında eser vermek suretiyle haklı bir şöhrete sahip oldu. Horasan bölgesinde bulunan, Nasa yakınlarındaki Taftazan kasabasında doğdu. Taftazani, hem Şafii hem de Hanefi mezhebiyle ilgili eserler kaleme aldı. Bundan dolayı da bazı alimler kendisini Hanefi, bazıları da Şafii mezhebine bağlı olduğunu yazmaktadırlar. Arkasında çok sayıda eser bıraktıktan sonra 1390 yılında vefat etti.

t.+ye (tehzib-i allame-i taftazani) 406b/16

tağ : (T. is.) Dağ.
t. 410a/25
t.+dan 410a/24

tağıl- : (T. fi.) Dağılmak.
t.-masına 386b/22

tağrīb : (Ar. is.) Birini gurbete gönderme, uzaklaştırma.
t.+(eda-i dest-bus-ı tagrib) 398b/23

tağyīr : (Ar. is.) Başkalaştırma, değiştirme; bozma.
t. 393b/25
t.+ine 379b/24

taḥakkuk : (Ar. is.) Gerçekliği anlaşılma.
t. 386b/24
t.+ı rüya 409b/10

taḥallūf : (Ar. is.) Geride kalma, arkada bırakılma; uygun gelmeme.
t.+it- 393b/20
t.+ü 393a/20

taḥammül : (Ar. is.) Yüklenme, bir yükü üstüne alma; dayanma, katlanma.

t. 395b/14
t.+buyurıl- 409a/19
t.+ideme- 390a/12

taḥaṣṣun : (Ar. is.) Kale ve hisara kapanma.
t.+it- 392b/12, 392b/18

taḥaṣṣün : (Ar. is.) Sertleşme, katılaşıma.
t.+(fitne-i taḥaṣṣün saç-) 393a/4

taḥayyür : (Ar. is.) Hayran olma, hayrete düşme, şaşakalma.
t.+i izhar eyle- 404b/23

taḥayyüt : ?
t.+(iblag-ı taḥayyüt) 381b/5

ṭahir : (Ar. s.) Temiz.
t.+ol- 381b/11

taḥkik : (Ar. is.) Doğru olup olmadığını araştırma; meydana çıkarma.
t.+it- 383b/2

taḥliye : (Ar. is.) Boşaltma, boş bırakma.
t.+itdir- 410b/5

taḥrik : (Ar. is.) Kıvıldaştırma, oynatma; kıskırtma, azdırma.
t. 385a/20
t.+i mevadd-ı fitne it- 387b/12
t.+it- 391b/9, 401b/12

taḥrîr : (Ar. is.) Yazma, yazılma; kaydetme.
t.+e 405b/19
t.+i müteverri 399a/13
t.+it- 401a/1

taḥşil : (Ar. is.) Hasıl etme, edilme; ele geçme, geçirilme; ilim öğrenme.
t.+(vasıta-i tahsil) 394b/18
t.+i 386b/3
t.+i ilm it- 407a/15
t.+i kiraat 407b/2

t.+ine 392a/8

taḥşiye : (Ar. is.) Haşiye yazma, yazılma.
t.+it- 400a/12

taḥt : (Far. is.) Hükümdarın oturduğu büyük koltuk; hükümdarlık makamı.
t. 390b/23, 408a/13
t.+(seza-var-ı tac ü taht) 397b/2
t.+(ümid-i taht) 384b/19
t.+a 394a/7, 397a/14
t.+a (pa-yı taht) 396b/2
t.+a (pay-i taht) 399b/6
t.+a (tac ü taht) 393b/24
t.+ı (pay-i taht) 399a/1
t.+ı ali 376a/22
t.+ı cihan-bani 386a/8
t.+ı firuz-baht 396b/1
t.+ı revan 398a/8, 398a/9
t.+ı saadet-i baht 385b/11

taḥt-gāh : (Far. is.) Taht yeri; başkent.
t.+ı 377a/2

taḥt-nişin : (Far. s.) Tahtta oturan, hükümdar.
t.+it- 391b/15

taḥyîr : (Ar. is.) Birini, iki şey arasından birini seçmek zorunda bırakma.
t.+eyle- 398a/6
t.+olın- 382a/1

ṭāif : (Ar. s.) Tavaf eden, etrafi dolaşan.
t.+i hizmet 394b/20
t.+ol- 402a/9

ṭāife : (Ar. is.) Bölük, takım; kabile, kavim.
t.+den 394a/5
t.+i bagya 387b/20
t.+ñüzedir 376a/4
t.+sine (kızılbaş taifesi) 376a/1
t.+sinüñ 394a/1

taqir : (Ar. s.) Uçucu, uçan; kuş.
t.+i kebir 404a/7

taq- : (T. fi.) Takmak.
t.-up 390a/24

taqaddüs : (Ar. is.) Mübarek, kutlu
kılma.
t. 403b/12

taqarrübî : (Ar. s.) Yaklaşmayla
ilgili, vakti yakın olma.
t.+ol- 402b/19

taqarrür : (Ar. is.) Karar bulma,
kararlaştırma; karar kılma.
t.+i saltanat 408a/16
t.+in 402b/14
t.+üni 393b/17

taqat : (Ar. is.) Güç, kuvvet.
t.+imiz (kudret ü takat) 396a/5

taqbîl : (Ar. is.) Öpme.
t.+i 394b/24
t.+i enamîl-i şeref 381b/5

taqdîm : (Ar. is.) Öne geçirme,
geçirilme; sunma.
t. 404b/17
t.+itme- 410a/7
t.+ve tetmim it- 398a/10

taqdîmen : (Ar. zf.) Sunarak, takdim
ederek.
t. 391a/3

taqdîr : (Ar. is.) Beğenme,
değerini anlama; Allah'ın
olmasını istediği şeyler.
t.+den (pes-i perde-i takdir)
383a/18
t.+e muntazar ol- 375b/1
t.+i (ibka-i takdir) 392a/16
t.+i huda 389b/3
t.+i yezdan 376a/23
t.+it- 388a/23

taqrib : (Ar. is.)
Arkasından gitme; kovalama.
t.+it- 386a/25, 388b/4

taqlîd : (Ar. is.) Takma; benzemeye
çalışma; birinin hareketlerini
tekrarlama.
t.+den (ihsan-ı taklit) 405a/8

taqrîb : (Ar. is.) Yaklaştırma;
tahmin.
t. 400a/21

taqrîr : (Ar. is.) Yerleştirme,
sağlamlaştırma, anlatma.
t. 391a/14
t.+(usuli takrir) 400b/25
t.+eyle- 380b/22, 380b/7, 395a/13,
395b/23
t.+it- 378b/22, 383a/6

taqsîm : (Ar. is.) Bölme, parçalara
ayırma.
t.+it- 401b/10

taqsîr : (Ar. is.) Kısaltma; bir işi
eksik yapma; kusur etme.
t.+(isnad-ı taksir it-) 387a/3

taqsîrât : (Ar. is.) Kusurlar, suçlar;
alinyazısı.
t. 392b/1
t.+itme- 376a/25, 377b/7

taqvâ : (Ar. is.) Allah'tan
korkma, dinin yasakladığı
şeylerden sakınma.
t.+da 402b/16

tālân : (Far. is.) Yağma, çapul.
t.+ile 375b/14

taleb : (Ar. is.) İsteme, istenme;
istek.
t.+buyur- 381b/3
t.+i izn-i hümayun 379a/4
t.+ine 380b/10
t.+leri 397b/25

ṭali □ : (Ar. is.) 1.Nişangahın arkasına düşen ok; 2.Doğan, tülu eden; 3.Talih, kısmet.
t.+e (saadet-i tali) 397a/1
t.+le (hüsn-i tali) 396a/19

ṭalib : (Ar. s.) İsteyen, istekli.
t.+(ali bin ebu talib) 405b/7
t.+ler 410b/19

ta □ **lîk** : (Ar. is.) Asma; bir şeye bağlı gösterme; geciktirme
t. 406a/16
t.+i fevaid it- 400a/1
t.+i havaşi it- 406a/8
t.+i itirazat it- 403a/17
t.+it- 403b/17

taltîf : (Ar. is.) Gönül okşama, gönlü hoş etme.
t.+ler (enva-ı taltifler ve tazarrular it-) 377b/21

tām : (Ar. s.) Tam, tamam, eksiksiz; bütün.
t. 403a/25
t.+(tevekkül-i tam) 410a/11
t.+la (teveccüh-i tam) 400b/11

ṭama □ **kār** : (Ar. Far. s.) Açgözlü.
t.+lar 375b/22

tamām : (Ar. is.) Tam, eksiksiz; bitirme, son.
t. 385b/7, 397a/8
t.+ı müvekked ü mümehhed 377a/23
t.+it- 382a/6
t.+ol- 388b/6, 401b/3, 397a/15, 398a/6

ta □ **mîr** : (Ar. is.) Onarma, düzeltme.
t.+olın- 399b/13
t.+ve tersim buyur- 397b/16

ṭanbūr : (Ar. is.) Yay veya mızrapla çalınan, uzun saplı, telli çalgı.
t. 404a/17, 404a/14

ṭanṭana : (Ar. is.) Ses çıkarma; patırtı, gürültü.
t. 385b/12

ṭap- : (T. fi.) Tapmak, kulluk etmek.
t.-arlar 375b/23

tār-mār : (Far. s.) Karmakarışık, dağınık.
t.+it- 389a/12
t.+ol- 386b/14

ṭaraf : (Ar. is.) Yan, yön; bölge, yer; taraftarlık.
t.+a 382b/18, 383a/14, 385b/20
t.+da 383b/11, 385b/20
t.+dan 393a/11, 404b/22, 410b/16
t.+ı hılaf 385a/6
t.+ı muhafazat 382b/22
t.+ına 375b/11, 377a/1, 383a/8, 384b/17, 385b/18, 392a/19
t.+ından 377a/7
t.+larına 377b/15, 378b/20, 379a/13, 388b/5
t.+larından 391a/10
t.+larını 376a/20

ṭarafeyn : (Ar. is.) İki taraf.
t.+den 384a/4

ṭarafıyyet : (Ar. is.) Taraf tutma.
t.+i 402b/4

tārîḥ : (Ar. is.) Tarih; ebced hesabıyla düşürülen tarih.
t. 400b/5, 405b/22
t.+de 398a/1, 404b/17, 405b/22, 408a/12
t.+i 405b/23
t.+i rüya 409b/14
t.+i vefat 400a/17, 409b/14

ṭarîk : (Ar. is.) Yol; usül.
t.+(tayy-ı tarik) 381a/22
t.+i (zamime-i tarik) 397a/19
t.+i ameli 390a/18
t.+i cebr 391a/20
t.+i hulasa 394a/15

t.+im (bedreka-i tarik) 397b/20
t.+iyle 392b/23, 394a/4
t.+le 384a/16, 385a/4, 388b/15

ṭarīkat : (Ar. is.) Allah'a ulaşmak arzusuyla tutulan yol.
t.+1 (tullab-ı tarikat-ı hacegan) 410b/23
t.+1 tasavvuf 408a/10

ṭarz : (Ar. is.) Şekil, biçim, suret; usul, yol.
t.+da 405b/21
t.+ma 409a/23

taṣallüb : (Ar. is.) Katılma, sertleşme; sağlama.
t.+i din 402b/3

taṣarruf : (Ar. is.) Sahibolma; tutum; arttırma.
t. 390b/16
t.+a getir- 392b/1
t.+it- 377b/20, 378a/23

taṣavvuf : (Ar. is.) Gönlünü Allah sevgisine bağlama.
t.+(tarikat-ı tasavvuf) 408a/10
t.+a 406b/23, 407b/10
t.+da 407a/2

taṣavvur : (Ar. is.) Zihinde şekillendirme; göz önüne getirme.
t. eyle- 377a/7

taṣdīkat : (Ar. is.) Doğrulamalar, onaylamalar.
t.+1 ayini 398b/21

taṣmīm : (Ar. is.) Tasarlama.
t.+it- 397b/17

taṣrīḥ : (Ar. is.) Açık açık söyleme, söylenme; bildirme.
t. 392a/17

Ṭaşköpri-zāde □ **Osmān** : ?
t. 400b/14, 402b/12, 408b/2

Ṭaşlık Medresesi : Sadrazam Mahmut Paşanın oğlu Ali Bey tarafından Edirne'de yaptırılmış medresedir.
t. 401a/11

ṭaşra : (T. is.) Bir ülkenin merkezinin dışındaki her yer; dışarı.
t. 396a/8

Tatar : (Far. is.) Tatar halkı.
t.+(askeer-i tatar) 377b/4
t.+(han-ı tatar) 377a/18, 380a/11
t.+a 377b/12
t.+han 377b/11
t.+hanı 386a/2
t.+ile 379a/1
t.+memleketi 377a/19

Tatariyye (Far. s.) Tatarlara ait, Tatarlara özgü.
t.+(adet-i tatariyye üzre) 378a/16

taṭbīk : (Ar. is.) Uydurma; uygulama; benzetme.
t.+buyurıl- 409b/14

taṭyīb : (Ar. is.) Hoş etme, edilme; gönlünü hoş etme.
t. 405a/6
t.+i hatır 402b/5

ṭā□ūn : (Ar. is.) Veba.
t.+1 kebir 407a/14

ṭav□ : (Ar. is.) İtaat etme, dinleme.
t.+ve rıza göster- 397b/22

ṭavāf : (Ar. is.) Etrafını dolaşma; hacı olmak için Kâbe'nin etrafını dolanma.
t. 410a/16, 410a/17, 410a/18

ṭavāli□ : (Ar. is.) Talihler, bahtlar.
t.+e 406b/25

ṭavār : (T. is.) Davar.

t.+ları 410a/25

ta□vīz : (Ar. is.) Bedel verme,
karşılık olarak bir şey verme.
t.+eyle- 401b/8
t.+it- 382a/22

ṭayan- : (T. fi.) Dayanmak,
yaslanmak.
t.-up 410b/1

ta□yīn : (Ar. is.) 1.Bir memuriyete
koyma, atama 2.Erzak, asker
ekmeği.
t.+(vazife tayin it-) 390b/2
t.+buyur- 398a/2, 405a/1
t.+idir 405a/5
t.+it- 377b/21, 399b/18, 406b/19,
408a/22, 410b/21
t.+olın- 393b/6

ta□yīr : (Ar. is.) Kabahati yüze
vurarak utandırma.
t.+(tevbih ve tayir eyle-) 387a/7

ṭayy : (Ar. is.) Dürüp bükme;
atlama.
t.+ı medaris 400a/10, 400a/3
t. (tayy-ı mekan eyle-: Mesafeyi
atlarcasına geçmek 380a/19
t.+ı menazil it- 398b/1
t.+ı su 407b/6
t.+ı tarik 381a/22

ṭayy-ül-medāris :
t. 403b/1, 403b/5, 403b/8, 405b/1,
405b/24
t.+i semaniyye 400b/23, 401a/7,
406b/25

ṭayyibe : (Ar. is.) İyi, güzel iş ve
hareket.
t.+siyle (enfas-ı tayyibe) 397a/9

taẓarru□ : (Ar. is.) Kendini
alçaltarak yalvarma.
t.+(dest-i tazarru) 396b/13
t.+(enva-ı tazarru ve ibtihal)
396b/3

t.+lar (enva-ı taltifler ve tazarrular
it-) 377b/21
t.+lar (enva-ı tazarrular eyle-)
377b/14

tāze : (Far. s.) Taze, körpe; genç.
t. 385a/11

tāzelik : (f.T. is.) Tazelik,
körpelik; yenilik; gençlik.
t. 409a/25

ta□zīm : (Ar. is.)
Büyükleme, ululama; saygı
gösterme; ikram etme.
t.+(kemal-i tazim) 394b/6
t.+(şerait-i tazim ve takrim)
394b/22
t.+den 410a/5
t.+eyle- 404b/18
t.+i 404b/15
t.+inden (mezid-i tazim) 410a/3
t.+itme- 410a/4
t.+ve iclal eyle- 380a/12

tāziyāne : (Far. is.) Kırbaç, kamçı.
t.+i şemşir-i siyaset 397b/7

te□ālā : (Ar. cüm.) “yüksek
olsun” anlamında bir söz.
t.+(hakk-ı sübhane ve teala)
376b/2
t.+(hüm-üllah-ı teala) 399b/13
t.+(inşaallah-ı teala) 376a/10
t.+(hakk-ı sübhane ve teali)
376a/6, 385a/17
t. 403b/12

tebāh : (Far. is. ve s.) Bozuk,
çürük, berbat, harap; yıkılmış.
t.+gör- 393b/19
t.+ı asker 389a/3

tebcīl : (Ar. is.) Ululama,
ağırlama.
t. 387b/24

tebdīl : (Ar. is.) Değiştirme.
t.+i mülk 391a/17

tebeddül : (Ar. is.) Değişme.
t.+i mülk 390b/17

tebessüm-künān : (Ar. Far. zf.)
Gülümseyerek.
t. 409b/21

Tebrīz : İran'da bir kent.
t.+e 389b/13

tecāvüz : (Ar. is.) Sınırı aşma,
atlama; saldırma, sataşma; el
uzatma.
t.+(haddinden tecavüz it-) 387b/5

tecdīd : (Ar. is.) Yenileme,
yenilenme.
t.+i saltanat 376b/23
t.+idir 399b/11

tecerrüd : (Ar. is.) Soyunma, çıplak
kalma.
t. 407a/17

tecrīd : (Ar. is.) Soyma, soyulma;
ayırma; tasavvufta bir yere çekilip
Allah'a yönelme.
t.+e 405b/6
t.+e (haşiye-i tecrid) 406a/7
t.+e (şerh-i tecrid) 403b/17

tecvīz : (Ar. is.) Caiz görme,
görülme; izin verme.
t.+itme- 402a/15

tedābir : (Ar. is.) Tedbirler; yollar.
t.+i 390b/17
t.+i müfsedet-i mali 376b/21
t.+i mülkiyye 402a/21
t.+i saib 379a/8

tedārik : (Ar. is.) Hazırlama,
araştırıp bulma; edinme.
t. 380b/10
t.+(azim-i tedarik) 384b/12
t.+i umur-ı alem 387a/23
t.+i zimmet 392b/13
t.+inde 391a/4
t.+inde (390b/23
t.+inde (vukuf-ı tedarik) 386b/20

t.+inde ol- 391b/12, 392b/6
t.+ine 378b/13
t.+ine (tefrık-i tedarikine düş-)
389b/24
t.+it 376b/14
t.+leri 382b/10
t. 390b/23

tedbīr : (Ar. is.) Bir şeyi temin
edecek veya önleyecek yol.
t. 383a/17, 385a/11
t.+(hüsn-i tedbir) 383a/2, 394a/15
t.+den 385a/15
t.+dir 391a/1
t.+i münasib 383b/16
t.+i na-makul 395a/6
t.+i suret-pezir 391a/18
t.+i tedric 391b/1
t.+i umur 390a/11
t.+ile (ab-ı tedbir) 375b/3
t.+ine 377a/17, 382b/2
t.+ini 387b/2
t.+it- 381a/4
t.+iyle 390b/7
t.+lerine 377b/10
t.+olma- 393b/24
t.+üñ 379b/24

te□dīb : (Ar. is.) Edeplendirme;
terbiye etme; haddini bildirme.
t.+buyur- 397b/7
t.+e 409b/11
t.+lerine 387b/8

tedrīc : (Ar. is.) Derece derece,
basamak basamak ilerleme, azar
azar hareket etme.
t.+le 392b/2
t.+le (tedbir-i tedric) 391b/2

tedrīs : (Ar. is.) Ders verme,
verilme, okutma.
t.+(terk-i tedarik it-) 406b/14
t.+den 401a/15
t.+i 399a/13, 399b/4

te□ehbī : (Ar. is.) Birisiyle kardeş
olma, kardeş edinme.
t. 388b/15

te□**ehhül** : (Ar. is.) Ehlileşme;
evlenme.
t.+itme- 404b/2

te□**essür** : (Ar. is.) Kederli ve üzgün
olarak hisleneme; bir şeyin tesirini
duyma.
t.+üne (asakir-i mehabet-i teessür)
385a/25

tefekkür : (Ar. is.) Düşünme, zihin
yorma; düşünülme.
t.+de 410b/10

tefhīm : (Ar. is.) Anlatma,
anlatılma, bildirme.
t.+eyle- 391b/5

tefriḳ : (Ar. is.) Ayırma, seçme,
ayırdetme.
t.+i tedarikine düş- 389b/24

tefriḳa : (Ar. is.) Ayrılma, ayrılık;
bozuşma.
t.+i havadır 396a/25

tefsīr : (Ar. is.) Yorum;
Kur'an'ın mana bakımından izahı
ve bunun yazıldığı kitap.
t. 389b/21, 399b/25, 402b/23,
407a/3
t.+de 399b/18
t.+e 407a/17
t.+i 406a/10, 406b/20
t.+i beyzavi 407a/8
t.+i kadı 400a/11
t.+i mütalaa it- 406a/9
t.+ine 399b/20

teftīm : ?
t.+(levazım-ı teftim ve tekrim)
397a/8

tefvīz : (Ar. is.) İhale, sipariş
etme; dağıtım.
t.+eyle- 404b/23
t.+olinma- 383a/15

teḡabbül hüm-ullah ta□**ālā** : ?
t. 399b/13

teḡāfüt : (Ar. is.) Birbiri üstüne
atılma.
t.+e 406b/21

teḡeccüd : (Ar. is.) Gece uyanıp
namaz kılma; gece namazı.
t.+it- 410a/18

teḡī : (Far. s.) Boş; boşuna.
t. 409a/3
t.+itme- 404a/2
t.+ol- 399a/3

te□**ḡīr** : (Ar. is.) Sonraya, geriye
bırakma; geciktirme.
t.+itdir- 385a/1
t.+itme- 380a/7
t.+ol- 383b/19

teḡniye : (Ar. is.) Tebrik etme,
kutlama; “hoş geldin” deme.
t.+i (merasim-i tenhiye-i cülus)
397a/24

teḡniyet : (Ar. is.) Tebrik etme,
kutlama; “hoş geldin” deme.
t.+it- 407b/25

teḡzīb : (Ar. is.) İslah etme,
düzeltme.
t.+i allame-i taftazani 406b/16

tek : (T. is.) Tek, sadece bir
tane, yalnız.
t. 377b/20, 378b/3

tekāsül : (Ar. is.) Üşenme,
tembellik; ilgisizlik.
t. 395a/24

teḡā□**ūd** : (Ar. is.) Karşılıklı
oturma; emekliye ayrılma.
t. 403a/5
t.+eyle- 406b/4
t.+it- 407a/25
t.+ol- 397b/10

Teke : Ansiklopedide Antalya
körfezi ile Fethiye Körfezi

arasında kalan, Burdur Gölü havzası ve Dalaman Çayı'nın yukarı havzasında bulunan bölge, Osmanlı vilayeti.
t. 382b/3, 386a/11, 386a/7, 387a/4, 408b/22
t.+den 386a/10
t.+vilayeti 380a/23
t.+ye 388b/1

tekeffüf : (Ar. is.) Avuç açma, dilenme.
t.+(maktu-ül-vezaif-i tekeffüf) 402a/8
t.+it- 390b/4

te□kīd : (Ar. is.) Kuvvetleştirme, sağlamlaştırma; pekiştirme.
t.+itdir- 391a/10
t.+ler eyle- 376a/13

teklif : (Ar. is.) Birinden eziyetli bir iş isteme; öneri.
t.+i mala-yutak 379b/19, 387b/22
t.+it- 401a/18
t.+olın- 390b/19

tekmil : (Ar. is.) Kemale erdirmeye; tamamlama.
t. 400a/10, 408a/10
t.+eyle- 398a/4, 400a/20, 405b/21
t.+ine (tullab-ı tekmi) 409a/2
t.+it- 399b/25, 402b/23, 407a/20

tekrār : (Ar. is.) Bir şeyi birkaç defa veya defalarca yapma.
t. 376b/12, 380b/16, 381b/15, 382a/2, 385a/16, 387b/19, 388a/2, 391a/16, 408a/16

tekrīm: (Ar. is.) Saygı gösterme, ululama.
t. 397a/8
t.+(reca-yı tekrim ve iclal it-) 381a/23
t.+dir (levazım-ı teftim ve tekrim) 397a/8
t.+i (şerait-i tazim ve takrim) 394b/22

tekrīr : (Ar. is.) Tekrarlama, tekrar etme.
t. 400b/6

telāḥuḳ : (Ar. is.) Birbiri arkasından gelip birleşme, birbirine katılma.
t.+ı ümera 380b/15

telakḳī : (Ar. is.) Alma, kabul etme; şahsi anlayış.
t.+i ferikayn 386b/8

telbīsāt : (Ar. is.) Ayıbını, kusurunu örtterek sahtelendirmeler; hileler.
t.+la 387a/1

telemmüz : (Ar. is.) Talebelik, çömezlik etme.
t.+it- 401a/9, 404a/4, 406b/23

telḥ-kām : (Far. s.) "damağı acı", kederli.
t.+ol- 401b/24

te□lif : (Ar. is.) 1.Uzlaştırma, barıştırma. 2.Kitap yazma.
t.+eyle- 402b/17
t.+it- 403b/1, 405a/23, 405b/11

telvīḥ : (Ar. is.) Açıklama.
t.+e 403a/15

temekkūn : (Ar. is.) Mekanlanma, yerleşme, yer tutma.
t.+i 397b/15

temellük : (Ar. is.) Mülk edinme.
t.+üne 403a/11

temessük : (Ar. is.) Tutunma, sarılma.
t.+it- 383a/20

temevvüc : (Ar. is.) Dalgalanma.
t.+it- 397a/18

temhīd : (Ar. is.) Yayma, döşetme; düzeltme.

t. 387a/11

temkîn : (Ar. is.) Ağırbaşlılık; ihtiyat, tedbir.
t.+i cenab-ı ali 410b/16

temlîk : (Ar. is.) Mülk olarak verme.
t.+(ihsan ü temlik it-) 378a/9
t.+buyur- 404a/24
t.+ile 378a/23
t.+it- 397b/23, 407b/16

temşiyet : (Ar. is.) Yürütme, yürütülme; meydana gelmesini kolaylaştırma.
t. 383a/16
t.+i 382b/8
t.+i umur 389b/4

ten-perver : (Far. s.) Kendi rahatına düşkün.
t.+ol- 391b/24

tenbîh : (Ar. is.) Uyandırma, uyarma; tekrar hatırlatma.
r.+i ulema-i mezbure 407b/7
t.+buyur- 383a/25, 384a/20
t.+it- 383b/9, 395a/11
t.+itdür- 375b/7

tenhâ : (Far. s.) Yalnız, ıssız; tek.
t. 377b/11

tenkış : (Ar. is.) Azaltma, kısma, eksiltme.
t.+eyle- 401a/14

tenzîh : (Ar. is.) Kusur kondurmamak.
t.+it- 400b/16

tenzîl : (Ar. is.) İndirme, azaltma; Kur'an-ı Kerim
t.+(müfessir-i tenzil) 408a/5
t.+it- 401b/13

terâhî : (Ar. is.) Gevşeme, gevşeklik; geri çekilme.
t.+de (perde-i terahî) 391a/24

terakki : (Ar. is.) Yukarı kalkma, yükselme; ilerleme.
t. 397b/5
t.+it- 402b/11
t.+ler 394a/5
t.+lerle 397a/21, 400a/11

terakku : (Ar. is.) Emek ve sıkıntı ile kazanma.
t.+ları 376b/15

terbiye : (Ar. is.) Besleyip büyütme, eğitim, görgü.
t.+bul- 407a/15
t.+it- 406b/12
t.+lerine 410a/2
t.+siyle 400a/2

terbiyet : (Far. is.) Besleyip büyütme, eğitim, görgü.
t.+ine 407b/11

tercîh : (Ar. is.) Üstün tutma, daha çok beğenme.
t.+eyle- 398b/6
t.+olın- 383a/12

tercüme : (Ar. is.) Terceme, çeviri.
t.+si 406b/22
t.+sinde 408a/21

tereddüd : (Ar. is.) Kararsızlık, duraksama.
t.+i suret 408a/14

terfih : (Ar. is.) Refah verme, bollukta yaşatma.
t.+i ibad 390b/25, 395b/12

terk : (Ar. is.) Bırakma, bırakılma; ihmal.
t.+i tedris it-) 406b/14
t.+it- 389a/24, 404a/21

tersîm : (Ar. is.) Resmetme, resmedilme.
t.+(tamir ve tersim buyur-) 397b/16

tertib : (Ar. is.) Dizme, sıralama;
düzen.
t.+ine 380b/11
t.+ini 389b/25
t.+it- 386b/12

teşâud : (Ar. is.) Yukarı çıkma.
t.+buyur- 399a/24

tesbîh : (Ar. is.) Tespih.
t. 390b/23

tesellî : (Ar. is.) Avutma,
avundurma.
t. 393a/18
t.+sinden 382b/1

teshîr : (Ar. is.) Zabt ve istila
etme, ele geçirme.
t. 386b/16
t.+e 388b/2

teşîr : (Ar. is.) Alamet, nişan;
işleme.
t.+itme- 403b/20

tesîs : (Ar. is.) Temel atma,
kurma; kuruluş.
t.+buyur- 398b/10

teskîn : (Ar. is.) Sakin kılma,
yatıştırma.
t.+bul- 402a/4
t.+e 384a/3
t.+i 387b/14

teslîm : (Ar. is.) Bir emaneti
yerine verme.
t. 391b/4
t.+eyle- 377b/24, 386b/2, 392b/15,
393b/2
t.+i hisar 392b/18
t.+inde 408a/13
t.+it- 396a/8, 397a/11

tesliye : (Ar. is.) Teselli verme,
avutma.
t.+it- 382a/13

tesliyet : (Ar. is.) Teselli verme,
avutma.
t.+vir- 404a/15

tesliyet-üslûb : (Ar. zf.) Teselli verecek
üslupla; avutur tarzda.
t.+(mektub-ı tesliyet-üslub)
391a/23

tesvîd : (Ar. is.) Karartma, karartılma.
t.+it- 379a/18

teşebbüs : (Ar. is.) Girişme, el atma.
t.+it- 375b/1

teşeffî : (Ar. is.) Şifa bulma, iyi
olma; rahatlama.
t.+i hatır-suret 381b/11

teşevvuk : (Ar. is.) Şevklenme; arzu
etme, heveslenme.
t.+1 (mezid-i teşevvuk) 388a/8

teşrifât : (Ar. is.) Protokol, resmi
törenlerde uyulması gereken
kurallar.
t.+1 hüsrev-ane 399a/6

teşvîş : (Ar. is.) Karıştırma,
karmakarışık etme.
t.+vir- 410b/9

teţâvül : (Ar. is.) Uzanma,
uzama.
t. 390a/17
t.+i vüzera 390a/11

tetmîm : (Ar. is.) Tamamlama,
bitirme.
t.+(takdim ve tetmim it-) 398a/10

tevâbi : (Ar. is.) Birinin
hizmetinde bulunanlar.
t.+ile 378b/24

tevaḥḥuş : (Ar. is.) Yalnızlıktan
korkma, ürkme.
t.+it- 397b/13

tevakku : (Ar. is.) Bekleme, umma,
arzu etme.
t.+olm- 382b/7

tevakku : (Ar. is.) Durma, eğlenme;
bekleme.
t.+gerden 382b/9
t.+it- 380a/10, 383a/4
t.+itme- 386a/18

tevarih : (Ar. is.) Tarihler.
t.+(ilm-i tevarih) 406b/5

Tevarih-ül-Osmân: (Ar. is.)
Nâimâ'nın Osmanlı Tarihi adlı
kitabı.
t. 405b/10

tevbe : (Ar. is.) Tövbe.
t.+ler eyit- 404b/25

tevbih : (Ar. is.) Azarlama.
t.-ve tayir eyle- 387a/7

tevcih : (Ar. is.) 1.Çevirme,
yönelme 2.Söz atma, bakma
3.Yorumlama 4.Rütbe, mevki
verme.
t.+buyur- 397a/20
t.+buyurıl- 403a/1
t.+i 408a/1
t.+i (zıkr-i tevcih-i liva) 381b/14
t.+it- 396b/7
t.+olm- 380a/1, 382a/1, 382b/1,
384b/25, 388a/22, 397b/23

teveccüh : (Ar. is.) 1.Çevrilme,
yönelme 2.Yakınlık duyma,
güleryüz gösterme 3.Bir yere
doğru hareket etme.
t. 379a/4, 380a/2, 387a/21
t.+buyur- 378b/5, 394b/3
t.+eyle- 378b/11, 385b/20,
391a/12
t.+i hatır 396b/20
t.+i tam 400b/11
t.+it- 383a/8, 386b/19, 387a/11,
389b/11, 392b/4, 393b/14,
408a/20
t.+le 391b/23

t.+leri 382b/21, 384b/17, 398a/11
t.+lerin (zimam-ı teveccüh)
397a/20
t.+ümüzden 382b/25
t.+üne (agaz-ı vüru-yı teveccüh)
398a/25

tevekkül : (Ar. is.) İşi Allah'a
bırakıp kadere razı olma.
t.+e 383a/20
t.+i tam 410a/11

tevessül : (Ar. is.) Sarılma; inanma;
başvurma.
t.+itme- 395b/15

tevfik : (Ar. is.) 1.Uydurma
2.Allah'ın yardımına kavuşma.
t.+i hidayet 396b/11

tevfir : (Ar. is.) Çoğaltma,
arttırma.
t.+it- 405b/10

tevkir : (Ar. is.) Güzel karşılama,
ağırlama, ululama.
t.+(enva-ı tevkir ve ikram)
398b/12

tevsen : (Far. is. ve s.) Başı sert
at; dikbaşlı adam.
t.+i nefis-i bed-ram 396b/9

tevsî : (Ar. is.) Genişletme.
t.+i belad 395b/12

teysir : (Ar. is.) Kolaylaştırma.
t.+i 376b/17

teyyâr : (Ar. is.) 1.Dalga 2.s.
Hazır, tamamı.
t.+ları ile (evlad-ı ali-i teyyar)
377b/5

tezâuf : (Ar. is.) İki kat olma, iki
misli olma.
t.+(bais-i tezauf) 402b/9

tezevvüc : (Ar. is.) Zevce edinme,
evlenme.

t.+eyle- 403a/1, 408a/11

tezkiye : (Ar. is.) Temize çıkarma, aklama.
t.+i nefis 404a/6

tezyîn : (Ar. is.) Süsleme.
t.+it- 388a/10

tıbb : (Ar. is.) Hekimlik, tabiplik.
t.+da 406b/18

tıyn : (Ar. is.) Çamur, balçık.
t.+i (istikamet-i tıyn) 402b/3

tîğ : (Far. is.) Kılıç.
t. 397a/11
t.+i intikam 393b/19
t.+i kahr 395b/10, 395b/15
t.+lerinden 392a/20

tilâvet : (Ar. is.) Kur'an'ı güzel sesle ve usulüne göre okuma.
t. 401b/9
t.+e 390b/23
t.+eyle- 397a/13
t.+i fatiha-i şerife 395a/2
t.+i kesire 407b/6

tîmâr : (Far. is.) Beslediği sipahilerle harbe giden beylere ayrılan arazi.
t.+ı sipahi 386b/2

tîmârsız : (Far. T. s.) Tımarı olamayan, verilmeyen bey.
t. 386b/3

tîr : (Far. is.) Ok.
t. 389a/22

tis□amāye : (Ar. s.) Dokuzyüz.
t. ihdā ve tis□amāye: Miladi 901 senesi 399b/24

tiz : (Far. s.) Çabuk; keskin, sık.
t. 398a/21

toğrı : (T. zf.) - e doğru, doğruca.
t. 395a/9

Tokat : Tokat.
t.+a 393a/3

tokın- : (T. fi.) Dokunmak.
t.-a (göñline tokın-) 383b/11
t.-up 400b/8

toksan : (T. s.) Doksan.
t.+(tokuz yüz toksan) 399a/4
t.+dan 404b/1

tokuz : (T. s.) Dokuz.
t. 377b/19
t.+(kırk tokuz) 410a/17, 410a/17
t.+da (tokuz yüz otuz tokuz) 405b/4
t.+yüz bir 400b/24
t.+yüz on altı 399b/10
t.+yüz on bir 399a/15
t.+yüz on sekiz 396a/22, 398b/3
t.+yüz on yedi 383a/23, 386a/23, 388b/24
t.+yüz otuz tokuz 405b/4
t.+yüz toksan 399a/4
t.+yüz üç 399a/14
t.+yüz yigirmi iki 403a/9
t.+yüz yigirmi yedi 405a/20

tol- : (T. fi.) Dolmak.
t.-dı 380b/15, 404a/21
t.-masını 404b/9
t.-muş 386b/12
t.-muş-iken 383a/1

top : (T. is.) Silah, top.
t.+lar 385b/14
t.+lara 385b/13
t.+ur- 385b/12

toprak : (T. is.) Toprak.
t.+ımızdan (topragımızdan) 378b/19

Torlı : Karadeniz kıyısında Torlu şehri.
t. 380a/18

toy : (T. is.) Şölen, ziyafet.
t.+la 382a/18

toyumluk : (T. is.) 1.Ganimet
2.Doyumluk.
t. 389a/3

töhmet : (Ar. is.) Birine
isnadolunan suç, kabahat.
t.+i 406a/22

töre : (T. is.) Bir toplumda
benimsenmiş, yerleşmiş davranış
biçimlerinin, gelenek ve
göreneklerin, ortaklaşa
alışkanlıkların tümü.
t.+lerinde 378a/25

Trabzon : Trabzon.
t. 376b/7
t.+a 375b/9, 376b/11
t.+dan 377a/3

tüğ : (Far. is.) Tuğ, sorguç
t.+1 pür-fürug 381a/7

tuğrā : (T. is.) Osmanlı
padşahlarının imza yerine
kullandıkları özel işaret.
t.+y1 (sabika-i tuğra) 383b/6
t.+y1 padişahi 382a/14

tuğyān : (Ar. is.) Taşma,
taşkınlık, coşma.
t.+(ehl-i tuğyan) 385b/24

tuḥfe : (Ar. is.) Hediye,
armağan; hoşça giden şey.
t.+ler 380a/12
t.+miz 377b/17

tuḥm : (Far. is.) Tohum.
t.+1 kahr 397a/12

tülen : (Ar. zf.) Boyca, boyuna,
uzunluğuna.
t.+(tülen ve arzan) 375b/12

tulengi : ?
t.+ler 389a/11

tullāb : (Ar. s. ve is.) Talipler,
öğrenciler.
t.+(izdiham-ı tullab) 410b/18
t.+1 tarikat-ı haccagan 410b/23
t.+1 tekml 409a/2

tulū : (Ar. is.) Doğma, doğuş.
t.+it- 382a/10, 396a/17

tümār : (Ar. is.) Tomar, dürülmüş
nesne.
t.+1 ömr 389b/5

tu : (Ar. is.) Yiyinti,
azık; tat, çeşni.
t.+i veba 407a/14

tumturāk : (Far. is.) Gösteri,
debdebe.
t. 385b/11

Tuna : Tuna nehri, Almanya'nın
güneyinde Kara ormanlar
bölgesinde Brege ve Brigach dağ
irmaklarının 678 m yükseklikteki
Donaueschingen'de birleşmesiyle
meydana gelir.
Donaueschingen'den Karadeniz'e
döküldüğü Sulina limanına kadar
uzunluğu 2779 km'dir.

t. 384b/21
t.+nehri 380a/19

Tunca : Tunca Nehri,
Bulgaristan'dan doğar ve
Edirne'den Türkiye sınırlarına
girer. Tunca nehri, 14 kilometredir
ve 12 kilometrelik bölümü Türk-
Bulgar sınırını oluşturur. Meriç
Nehrinin başlıca kollarındandır.
t. 399a/18

tur- : (T. fi.) Durmak.
t.-arlar 375b/22
t.-dı 381a/13, 401a/24
t.-dılar 381a/18, 397a/5
t.-up 389a/6, 391b/21, 410a/16
t.-up (ilerü tur-) 395b/4

ṭurgun : (T. s.) Durgun, sakin.
t. 389a/6

ṭurgur- : (T. fi.) Durdurmak.
t.-up 388a/11

ṭurma- : (T. fi.) Durmamak.
t.-zlar 389a/5

ṭut- : (T. fi.) Tutmak, elde bulundurmak, ele geçirmek.
t.-ar 389a/21
t.-arsam 378b/10
t.-dılar (yüz tut-) 408b/23
t.-ub 378a/11
t.-up 404a/14

tu□tī'l-mülke li-menteşā : (Ar. cüm.) Allah, dildiğine mülk verir. (Ayet-i kerime)
t.393b/1

ṭutma- : (T. fi.) Tutmamak.
t.-yup (guş tutma-) 377a/13

ṭuyul- : (T. fi.) Duyulmak, işitilmek.
t.-makdan 375b/5

ṭuyūr : (Ar. is.) Kuşlar.
t.+(manend-i tuyur) 396a/13

tüccār : (Ar. is.) Tacirler, satıcılar.
t. 410a/20
t.+a 390a/18
t.+1 (maber-i tüccar-ı arab ve acem) 399b/9

tüfeng-endāz : (Far. s. ve is.) Tüfek kullanan.
t. 389a/18

tünd : (Far. s.) Sert, şiddetli, haşin.
t. 398a/21
t.+(eda-i tünd) 402a/21

Türk : (T. is.) Türk halkı.

t.+i mur 389a/9
t.+ler 388b/18

Türki : (T. Ar. is.) Türkçe; Türklere ait.
t.+de (nazm-ı türki) 406b/24
t.+ler 376a/17

Türkiyye : (t.Ar. is.) Türklere ait.
t.+(eşar-ı türkiyye ve farisiyye) 401a/3

U

u : (Ar. bağ.) Ve.
u. 375b/13, 375b/13, 377a/21, 377a/6, 377b/15, 378a/13, 378a/2, 378a/21, 378a/6, 378b/25, 379a/23, 379b/11, 383a/21, 384a/1, 384b/24, 385b/15, 385b/16, 385b/25, 387b/14, 388a/20, 389a/24, 390b/25, 394a/13, 394b/13, 395a/23, 395b/13, 396a/11, 396a/6

□**ubüdiyyet** : (Ar. is.) Kulluk, kölelik; aşırı bağlılık.
u.+i (cebin-i ubudiyet) 396b/2

□**ubūr** : (Ar. is.) Bir suyun öte yakasına geçme; başka tarafa geçme.
u. 387a/21
u.+(mürur u ubur it-) 378b/25
u.+a 392a/22
u.+dur 377b/15
u.+eyle- 389b/2

uc : (T. is.) Bir şeyin veya yerin son ve sivri noktası; kenarı.
u.+ından 406b/14

uç- : (T. fi.) Uçmak.
u.-arlar 389a/6
u.-up 396a/13

uçur- : (T. fi.) Uçurmak.
u.-dılar 389a/13

udū□nī istecip lekūm : (Ar. cüm.)

Ayet - Siz O'ndan isteyin, O size verir.

u. 396b/12

uğra- : (T. fi.) Uğramak, bir

yerde kısa süre kalmak.

u.-dikları 389b/12

uğraş : (T. is.) Meşguliyet, uğraş;

mücadele.

u. 391a/14

u.+ında 391b/18

u.+ol- 385a/21

uğrat- : (T. fi.) Uğratmak;

savmak, dışarı atmak.

u.-ır (ugradır) 404b/21

uğur : (T. is.) Hedef, amaç,

gaye.

u.+uñda (ugruñda) 380a/14

uğurlat- : (T. fi.) Çaldırmak.

u.-dılar 410a/12

uğrā : (Ar. s.) Başka, diğer.

u.+ya (medrese-i uhra) 401a/14

uḥuvvet : (Ar. is.) Kardeşlik,

dostluk.

u.+üzre ol- 377a/22

uḥuvvet-me□āb : (Ar. s.)

Kardeşliğin olduğu yer; dostluğun barındığı kimse; padişah.

u.+(cenab-ı uhuvvet-meab)

377a/24

ūlā : (Ar. s.) Birinci, ilk.

u.+da (defā-i ula) 409a/16

u.+da (vehle-i ula) 401a/1

ulak : (T. is.) Haberci, ulak.

u.+gönder- 380a/20

u.+gönderil- 376b/10

u.+sal- 383a/25

ulaş- : (T. fi.) Ulaşmak, varmak;

gitmek.

u.-ır 391a/4

□ulemā : (Ar. is.) Alimler,
bilginler.

u. 397a/21, 398b/15, 398b/23,
408b/11

u.+(der-i ulema) 401b/25

u.+(mebguz-ı ulema) 400b/1

u.+(müzdehim-i vüzera ve ulema)
407b/17

u.-(eşraf-ı ulema) 397a/14

u.+dan 400b/3, 408a/23

u.+i (tenbih-i ulama-i mezbure)
407b/7

u.+i asr 408a/3

u.+i beled 402b/25

u.+i münevver-i ayn-ı güzide
379b/2

Uluğ Beg : Türk Dünyası'nın 15'inci asırda yetiştirdiği en büyük astronomi bilgini ve Timur Han'ın torunu olan Uluğ Bey, 22 Mart 1394'te Güney Azerbaycan'daki Sultaniyye'de doğdu. İyi bir eğitim görerek, 13 yaşındayken Horasan ve Maveräünnehir eyaletlerine hakan naibi oldu. Başkent seçtiği Semerkant'ta, müstakil bir hükümdar gibi hareket etti. Fen bilimleri ve astronomiye merakı, kendisini dünya tarihinin en büyük astronomlarından biri haline getirdi. Uluğ Bey'in Semerkant'ta kurduğu rasathanedeki astronomi çalışmaları, astronomi biliminin bugünkü seviyeye gelmesinde büyük pay sahibidir. Uluğ Bey, astronomi çalışmalarının temelini teşkil eden trigonometri ilmi üzerinde geniş çalışmalar yaptı. Kendisinden önceki Doğu - Batı dünyasının tahmini ve yaklaşık bilgilerini bırakıp bilimsel esasları tespit ederek, trigonometride yeni bir araştırma yolu açtı. Dünya onu astronomi alanındaki eserleriyle tanıdı.

u. 406b/6

□ **ulüm** : (Ar. is.) İlimler, bilgiler.

u.+a 407b/1
u.+da 403b/6
u.+ı akliyye 402b/23
u.+ı riyažiyye 399b/24, 406b/3
u.+ı zahir 407b/10
u.+it- 400a/10

□ **umüm** : (Ar. is.) Umumi olma; hep, bütün, cümle; bütün halk.
u.+a 377b/18

□ **umümen** : (Ar. zf.) Bütün, hep; herkese olduğu gibi.
u. 395a/18

umür : (Ar. is.) İşler, hususlar, maddeler.
u.+(mukteza-yı salah-ı umur) 383a/17
u.+(mühimmat-ı umur) 380a/3
u.+a 383a/18, 402a/2
u.+a (hakayık-ı umur) 377a/9
u.+dan 402a/22
u.+dan (tedbir-i umur) 390a/11
u.+ı (akd-i umur-ı cumhur) 397a/3
u.+ı (mübaşiran-ı umur-ı divaniyye) 382a/25
u.+ı (tedarik-i umur-ı alem) 387a/23
u.+ı halayık 379b/21
u.+ı mezbur 401b/24
u.+ı mülkiyet 401b/25
u.+ı saltanat 376b/21, 380a/23, 392a/25, 397a/10
u.+ına (saltanat-ı umur) 377a/7
u.+ına (temşiyet-i umur) 389b/4
u.+ında (darb-ı umur) 389a/2
u.+undandır 402a/3

ur- : (T. fi.) Vurmak.
u.-kılıc ur- 376a/8
u.-an 376a/8
u.-uñ (top ur-) 385b/12

□ **ür** : (Ar. s.) Silahsız olanlar; tek gözlü olanlar.
u.+ı ikbal 393b/13

□ **Urfa** : Güneydoğu Anadolu'da bir ilimiz.
u. 401b/11
u.+dan 401b/6

urıl- : (T. fi.) Vurulmak, öldürülmek.
u.-dılar 384a/7

□ **urüc** : (Ar. is.) Yukarı çıkma, yükselme.
u.+it- 395a/14

uruş- : (T. fi.) Vuruşmak, savaşmak.
u.-dık 389a/10

□ **üryân** : (Ar. is.) Çıplak.
ü.+it- 386b/15

Uşlu : ?
u. 400a/14

uşüle : (Ar. is.) Asıllar; bir ilmin veya tekniğin önce öğrenilmesi gerekencesas, başlangıç bilgi; yol, yöntem.
u.+si 406b/9

uşülü : (Ar. s.) Usülle ilgili.
u.+takrir 400b/25

uy- : (T. fi.) Uymak, ölçüleri tutmak; bağlı kılmak, tabi omak.
u.-dugına 393b/7

uyan- : (T. fi.) Uyanmak.
u.-up (infial ve hayret uyhusından uyan-) 388b/7

uyar- : (T. fi.) Uyarmak, ikaz etmek.
u.-avuz 381b/19

uyhu : (T. is.) Uyku.
u.+larından 410a/23
u.+sından (infial ve hayret uyhusından uyan-) 388b/7

uza- : (T. fi.) Uzun duruma gelmek; çok sürmek.
u.-makda 388b/14

□ **uzlet** : (Ar. is.) Yalnızlık köşesine çekilme.
u.+(guşe-i uzlet ve feragat) 394a/16
u.+e (cadde-i uzlet) 390b/22

□ **uzlet-güzîn** : (Ar. Far. s.) Yalnızlık köşesine çekilen.
u.+ol- 386b/1

□ **uẓmā** : (Ar. s.)
u.+nuñ (hadise-i uzma) 389b/3

Ü

ü : (Ar. bağ.) Ve.
ü. 375b/10, 375b/11, 375b/14, 375b/15, 375b/16, 375b/20, 375b/22, 375b/8, 375b/9, 376a/15, 376a/19, 376a/25, 376a/5, 376a/9, 376b/21, 376b/23, 377a/23, 377b/2, 377b/5, 377b/6, 377b/7, 377b/8, 377b/8, 378a/18, 378a/24, 378a/25, 378a/6, 378a/7, 378a/9, 378a/9, 378b/12, 378b/12, 379a/8, 379a/9, 379b/4, 380a/8, 380a/9, 380b/19, 380b/2, 380b/5, 382b/13, 382b/14, 383b/1, 383b/12, 383b/6, 383b/7, 384a/22, 384b/9, 385a/10, 385b/22, 385b/23, 385b/4, 387a/18, 388a/16, 388b/10, 388b/12, 389a/14, 389a/5, 389a/5, 389b/6, 390a/9, 390b/3, 390b/3, 390b/4, 390b/8, 391a/1, 391a/10, 391a/9, 391b/17, 391b/21, 391b/23, 392a/10, 392a/14, 392b/16, 393a/16, 393b/24, 394b/19, 394b/2, 394b/20, 394b/25, 395a/1, 395a/1, 395a/19, 395a/20, 395a/24, 395a/7, 395b/18, 395b/3, 395b/7, 396a/1, 396a/11, 396a/14, 396a/20, 396a/21, 396a/21, 396a/24, 396a/5, 396b/25, 397a/1, 397a/19, 397b/2, 398a/21, 398a/21,

398b/24, 399a/25, 400b/22, 404b/18

übüvvet : (Ar. is.) Babalık, atalık.
ü.+(hukuk-ı übüvvet) 381b/6
ü.+i şiar 394b/24

ücret : (Ar. is.) Hizmet karşılığı verilen para veya mal.
ü. 407a/18
ü.+i 410b/13

üç : (T. s.) Üç.
ü. 383b/3, 389a/22, 393b/25, 400a/3, 400b/24, 408a/12, 410b/23
ü.+(tokuz yüz üç) 399a/14
ü.+(yetmiş üç) 408b/13
ü.+biñ 384a/16
ü.+i 391a/1
ü.+yüz 399b/17

üftāde : (Far. s.) Düşkün, biçare, aşık.
ü.+ye 405a/8

ümerā : (Ar. is.) Emirler, beyler.
ü. 391a/10
ü. +dan (evsat-ı ümera) 397b/4
ü.+(cemi-i vüzera ve ümera) 396b/1
ü.+i alicah 387a/15
ü.+i çerakese 409a/9
ü.+i hudud 383a/13
ü.+i kürdistan 405b/15
ü.+ile (telahuk-ı ümera) 380b/15
ü.+sı 384b/10
ü.+sına 387a/13, 387a/3, 388a/3
ü.+sından 389b/24
ü.+sından (havas-ı ümera) 390a/22
ü.+sımı 390b/1
ü.+ya 397a/25
ü.+ya (ittifak-ı ümera) 391a/7
ü.+yı 380b/1

ümīd : (Far. is.) Umut, umma.
ü.+(imdad-ı ümid it-) 394a/6
ü.+dir 393b/23, 402b/8
ü.+i taht 384b/19

ü.+ile 379a/12, 379a/23
 ü.+iyle 389a/3
 ü.+üñ (şahid-i ümid) 387b/17

ümîd-vār : (Far. s.) Uman, ümitli.
 ü.+ol- 376a/20

ümmehāt : Asıllar, temeller, analar.
 ü.+ı bilad 399a/7

üst : (T. is.) Bir şeyin yukarı
 bakan yanı.
 ü.+ine (altını üstüne getir-)
 389b/12

üstād : (Far. is.)
 ü.+ım 406a/15
 ü.+muñ 400a/12

üstüvār : (Far. s.) Sağlam, kuvvetli,
 dayanıklı; güvenilir.
 ü.+(müretteb ve üstüvar it-)
 381a/11

üştür : (Far. is.) Deve.
 ü.+(katar-ı üştür) 382a/18

üzeri : (T. is.) Bir şeyin yukarı
 bakan yanı; bir şeyin görünen
 yanı.
 ü.+nde 384b/22, 385a/7, 399a/18,
 404a/12, 409b/22
 ü.+ne 385a/13, 385a/23, 386b/10,
 389a/15, 392b/9, 393b/16,
 395a/17, 410a/7
 ü.+ne var- 385a/3
 ü.+ne yürü- 386b/5
 ü.+lerine 383a/2
 ü.+lerine gel- 388b/8
 ü.+lerine var- 385a/9
 ü.+ne 375b/11, 378b/23
 ü.+ne var- 378b/17

üzre : (T. e.) Üzere; amacı anlatır; şart
 anlatır.
 ü. 376a/12, 376a/2, 377a/1,
 377b/9, 380a/21, 380a/5, 380b/7,
 382a/2, 382b/6, 384b/14, 384b/5,
 384b/5, 386a/24, 387b/19,
 388a/12, 388b/15, 389b/20,

390b/15, 390b/16, 391a/14,
 391a/3, 391b/16, 392a/16,
 393a/24, 394b/23, 394b/24,
 395a/21, 395a/5, 395a/9, 395b/7,
 395b/8, 396a/14, 396b/3, 397a/19,
 397a/21, 397b/19, 399a/25,
 399b/7, 399b/7, 401b/20, 404a/8,
 404b/17, 404b/6, 406a/10,
 406a/10, 407a/17, 407b/23,
 409b/4, 410a/2

ü.+(adet-i tatariyye üzre) 378a/16
 ü.+(ayag üzre gel-) 396b/22
 ü.+(ayak üzre kalk-) 378a/17
 ü.+(bezm-i has üzre) 378a/17
 ü.+(harekat üzre ol-) 379a/22
 ü.+(ihitram-ı cihan-bani üzre)
 377b/6
 ü.+(itaat üzre ol-) 379b/14
 ü.+(mefhumı üzre) 376b/16
 ü.+(minval üzre iken) 392b/23
 ü.+(minval üzre ol-) 381a/3
 ü.+(muhalefet üzre ol-) 392b/13
 ü.+(mücadele üzre ol-) 381b/18
 ü.+(ne vech üzre) 393a/24
 ü.+(niyet üzre) 376a/11
 ü.+(uhuvvet üzre ol-) 377a/22
 ü.+dir 383b/14
 ü.+yüz 380a/2

V

vācib : (Ar. s.) Yapılması gerekli
 olan.
 v.+e (isbat-ı vacib) 406b/16

vācib-ül-ķabūl : (Ar. s.) Kabul
 edilmesi gerekli olan.
 v. 387b/18

vācibāt : (Ar. is.) Yapılması
 gerekli olan şeyler.
 v.+dan (cümle-i vacibat) 379a/11
 v.+dandır 379b/9, 402b/6

va□d : (Ar. is.) Söz verme,
 üstüne alma.
 v.+i meslek 383b/1

vāfir : (Ar. s.) Çok, bol.

v. 390a/1

vāfire : (Ar. s.) Çok, bol.
v.+(ataya-yı vafire) 379b/15

vaḥdet : (Ar. is.)
Yalnızlık, teklik, birlik; Allah'a
yakınlık.
v.+i (müşahede-i vahdet-i
hakikiyyeten) 396b/11

vaḥşet-ābād : (Ar. Far. is.) Issız, korku
veren yer.
v.+ı kesret 397b/13

vaḳa : (Ar. is.) Olup geçen şey,
olay.
v.+sında 403a/4
v.+yı 391a/20

vaḳār : (Ar. is.) Ağırbaşlılık,
temkinlilik.
v.+ı (mehd-i sekine ve vakar)
398b/15

vaḳf : (Ar. is.) 1.Durdurma,
alıkoyma; durma; ayırma; 2.Bir
malı, mülkü hayır işine bağışlama.
v.+eyle- 399b/17
v.+it- 400a/5, 404b/1

vāḳa : (Ar. s.) Vuku
bulan, olan; geçen, geçmiş.
v. 404a/16, 404a/20, 408b/1,
408b/9, 409b/21, 409b/9
v.+da 401a/17
v.+mı 404a/10, 404a/15
v.+sı 392a/23

vāḳıf : (Ar. s.) 1.Duran, ayakta
duran; bir şeyden haberi olan 2.Bir
şey vakfeden.
v. 391b/18, 410b/6
v.+lar 410b/21
v.+ol- 385a/4, 401a/12

vāḳı : (Ar. s.) Vuku bulan, olan;
geçen, geçmiş.
v. 398b/2

v.+ol- 381a/23, 391a/14, 394a/17,
394a/24, 394b/25, 396b/20,
397a/7, 399a/18, 399a/21, 400b/5,
402a/12, 407a/6, 377a/16,
377a/19, 377b/18, 378a/22
v.+olma- 404b/18, 408a/7

vakt : (Ar. is.) Vakit, zaman;
saat; mevsim.
v. 377a/13, 396b/21
v.+i 378b/16
v.+i asır 400b/17
v.+inde 402b/15
v.+inde (işrak vakti) 408b/4
v.+inden 410a/25

vālī : (Ar. is.) Bir vilayeti idare
eden en büyük memur.
v. 400a/7

vālid : (Ar. s. ve is.) Baba.
v.+i 383a/7, 403b/19, 405a/19,
409a/22
v.+i astane 380b/4
v.+i macid 379a/5, 385a/5,
394a/4, 394b/23, 395a/3, 395b/10,
397a/5, 408a/12
v.+i said 398a/12
v.+imle 408b/3
v.+leri 404b/2
v.+lerinden 408a/14

vamk : ?
v. sedd-i vamk 386b/3

var : (T. is.) Var, mevcut.
v. 388a/8, 390a/23, 395b/4,
400a/9, 401a/3, 401b/18, 403b/7,
404a/13, 404b/4, 406b/5, 407b/1,
410a/12
v.+dır 375b/5, 380a/3, 385a/7,
387a/5, 400a/14, 400a/2, 402a/4,
403a/11, 403a/15, 403b/16,
403b/18, 405b/18, 405b/23,
406a/1, 406b/17, 406b/22,
406b/24, 406b/7, 406b/9, 407a/1,
407a/10, 407a/13, 407a/4, 410b/23
v.+idi 378a/6, 389a/1
v.+imiş 377a/8, 386a/12
v.+mıdır 385b/1

var- : (T. fi.) Varmak, ulaşmak;
gittiği yere ulaşmak.
v.-a (üzerine var-) 378b/18
v.-alım 385a/20
v.-an 388a/14
v.-asın 379a/24
v.-avuz 381b/18
v.-dı 386b/10, 401a/21, 401a/24,
401b/16
v.-dik 402b/13, 407b/19
v.-dikca 393a/9
v.-dikça 380b/15
v.-dikda 379b/4, 387b/25, 404b/15
v.-dikda (karib var-) 381a/6
v.-dılar 389b/13, 389b/9
v.-dım 408b/5
v.-dır 395a/11
v.-dugını 409a/10
v.-ıcak 385a/2, 386b/24, 399b/22,
402b/1, 402b/2
v.-ınca 396a/12, 396b/23
v.-ır mı 385a/13
v.-ırlar 379a/2
v.-maga 379a/9, 381a/15, 381a/8
v.-maga (karşu varmak) 380b/12
v.-ması (yerine var-) 387b/8
v.-mişlardır 409a/15
v.-up 376a/14, 380b/14, 382b/18,
383a/10, 383b/8, 387a/24, 387b/3,
388a/9, 388b/1, 391a/24, 394b/21,
395a/8, 397a/6, 402b/22, 405b/3,
406b/25, 406b/4, 408a/18, 408a/2,
408b/3, 409a/3
v.-up (huzurına var-) 396b/17
v.-up (murakabeye var-) 408a/25
v.-up (üzerine var-) 385a/3
v.-up (üzerlerine var-) 385a/9
v.-up (yerlü yerine var-) 376a/11

varağa : (Ar. is.) Tek yaprak, tek
kağıt; yazılı kağıt.
v.+i fetva 401b/12

Vardar Yenicesi : Yunan
topraklarında bir vilayet; Osmanlı
İmparatorluğu döneminde
Balkanlar ın en önemli
merkezlerindendi.
v. 410b/14

varma- : (T. fi.) Varmamak,
ulaşmamak.
v.-m 405a/3

vāşıl : (Ar. s.) Erişen, ulaşan;
kavuşan.
v. 407b/11
v.+ol- 384a/21, 390b/11

vāsıta : (Ar. is.) Aracı, arada
bulunan; alet, araç.
v.+i tahsil 394b/17

vaşiyet : (Ar. is.) Birinin öldükten
sonra yapılmasını istediği şey.
v.+eyle- 397a/13
v.+ler it- 409b/5
v.+eyle- 408b/12

vağan : (Ar. is.) Yurt.
v.+(hubb-ı vatan) 399a/25
v.+larını 399a/20

vāy : (T. ünl.) Şaşma anlatır.
v. 396b/5

vazı : (Ar. is.) Koyma,
konulma.
v.+eyle- 396b/3
v.+gel- 376a/13
v.+gör- 409a/4
v.+ı 402a/24
v.+ı meclis 390a/3
v.+ı sudur eyleme- 409b/12
v.+it- 390a/20, 399b/19
v.+itdir- 407b/22
v.+olın- 390a/6

vazıfe : (Ar. is.) Ödev, görev;
birine verilen iş.
v. 399b/18, 399b/4, 409a/7
v.+leri 401b/3
v.+mizdir 402a/3
v.+nüñ 405a/7
v.+ñüz 402a/2
v.+si 399a/21, 400a/11, 400a/4,
406b/18
v.+sin 402b/12
v.+sine 403a/6

v.+sini 405b/9	385a/16, 385a/17, 385a/20,
v.+sinüñ 401a/14	385a/8, 385b/10, 385b/12,
v.+tayin it- 390b/2	385b/22, 385b/23, 385b/24,
	385b/4, 385b/5, 386a/12, 386a/13,
ve : (Far. e.) Ve.	386a/13, 386a/15, 386a/15,
v. 375b/12, 375b/13, 375b/14,	386a/19, 386a/19, 386a/20,
375b/14, 375b/17, 375b/19,	386a/21, 386b/15, 386b/18,
375b/19, 375b/2, 375b/2, 375b/23,	386b/21, 386b/22, 386b/24,
375b/24, 375b/24, 375b/4, 375b/4,	386b/4, 386b/6, 386b/7, 387a/12,
375b/6, 375b/6, 375b/7, 375b/8,	387a/13, 387a/14, 387a/14,
375b/8, 376a/17, 376a/22,	387a/15, 387a/21, 387a/21,
376a/24, 376a/6, 376a/6, 376a/6,	387a/7, 387a/9, 387b/15, 387b/22,
376b/2, 376b/2, 376b/24, 377a/9,	387b/24, 387b/25, 387b/6,
377b/12, 377b/18, 377b/19,	388a/10, 388a/14, 388a/14,
377b/21, 377b/4, 377b/5, 377b/5,	388a/14, 388a/23, 388b/14,
377b/6, 378a/10, 378a/11,	388b/19, 388b/21, 388b/6, 388b/7,
378a/13, 378a/22, 378a/24,	389a/10, 389a/13, 389a/14,
378a/9, 378b/1, 378b/1, 378b/1,	389a/17, 389a/17, 389a/18,
378b/18, 378b/2, 378b/2, 378b/2,	389a/18, 389a/18, 389a/18,
378b/2, 378b/3, 378b/7, 379a/14,	389a/18, 389a/2, 389a/2, 389a/20,
379a/24, 379a/3, 379b/13,	389a/20, 389a/21, 389a/23,
379b/14, 379b/15, 379b/15,	389a/25, 389a/3, 389a/3, 389a/6,
379b/16, 379b/18, 379b/18,	389a/7, 389a/7, 389a/9, 389b/13,
379b/20, 379b/20, 380a/11,	389b/15, 389b/2, 389b/21,
380a/12, 380a/12, 380a/14,	389b/25, 389b/4, 390a/13,
380a/17, 380a/21, 380a/25,	390a/16, 390a/17, 390a/2, 390a/4,
380a/3, 380a/4, 380a/5, 380a/7,	390a/5, 390a/6, 390a/7, 390a/8,
380a/8, 380a/18, 380b/13,	390b/1, 390b/1, 390b/19, 390b/21,
380b/15, 380b/15, 380b/18,	390b/23, 390b/23, 390b/23,
380b/23, 380b/5, 380b/5, 380b/5,	390b/25, 390b/25, 390b/3, 390b/3,
380b/6, 380b/6, 381a/1, 381a/10,	390b/9, 391a/12, 391a/2, 391a/2,
381a/10, 381a/11, 381a/11,	391a/21, 391a/25, 391a/7, 391b/1,
381a/14, 381a/19, 381a/20,	391b/10, 391b/11, 391b/12,
381a/23, 381a/23, 381b/10,	391b/18, 391b/18, 391b/20,
381b/13, 381b/19, 381b/2,	391b/21, 391b/24, 391b/25,
381b/25, 381b/25, 381b/3, 381b/4,	391b/25, 391b/4, 391b/6, 392a/10,
381b/5, 381b/6, 382a/14, 382a/16,	392a/11, 392a/13, 392a/14,
382a/16, 382a/17, 382a/17,	392a/2, 392a/20, 392a/24, 392a/5,
382a/18, 382a/18, 382a/18,	392a/5, 392a/5, 392a/6, 392a/8,
382a/21, 382a/6, 382a/7, 382a/8,	392a/9, 392a/9, 392b/25, 392b/4,
382b/14, 382b/20, 382b/20,	393a/1, 393a/14, 393a/15,
382b/22, 382b/25, 382b/5, 382b/5,	393a/17, 393a/19, 393a/21,
383a/11, 383a/13, 383a/19,	393a/25, 393a/8, 393b/11,
383a/20, 383a/20, 383a/24,	393b/13, 393b/14, 393b/14,
383b/11, 383b/17, 383b/19,	393b/24, 393b/25, 393b/5,
383b/22, 383b/7, 384a/1, 384a/11,	394a/16, 394a/17, 394a/21,
384a/11, 384a/15, 384a/25,	394a/21, 394a/5, 394a/7, 394a/8,
384b/10, 384b/12, 384b/19,	394a/8, 394b/10, 394b/10,
384b/19, 384b/7, 384b/8, 385a/1,	394b/10, 394b/12, 394b/13,
385a/11, 385a/14, 385a/15,	394b/16, 394b/16, 394b/16,

394b/16, 394b/18, 394b/19,
394b/2, 394b/2, 394b/20, 394b/20,
394b/22, 394b/22, 394b/24,
394b/24, 394b/25, 394b/25,
394b/5, 394b/5, 394b/6, 394b/8,
394b/9, 394b/9, 394b/9, 394b/9,
394b/9, 394b/9, 395a/1, 395a/1,
395a/15, 395a/18, 395a/2, 395a/4,
395b/10, 395b/12, 395b/14,
395b/14, 395b/16, 395b/16,
395b/16, 395b/18, 395b/19,
395b/19, 395b/2, 395b/8, 395b/8,
395b/8, 395b/9, 396a/10, 396a/11,
396a/13, 396a/16, 396a/16,
396a/16, 396a/21, 396a/9, 396b/1,
396b/1, 396b/13, 396b/14,
396b/15, 396b/2, 396b/2, 396b/21,
396b/3, 396b/3, 396b/7, 396b/8,
396b/8, 397a/10, 397a/11,
397a/12, 397a/13, 397a/14,
397a/14, 397a/15, 397a/16,
397a/18, 397a/19, 397a/2,
397a/20, 397a/21, 397a/21,
397a/21, 397a/22, 397a/22,
397a/3, 397a/8, 397a/8, 397a/9,
397b/1, 397b/16, 397b/17,
397b/18, 397b/2, 397b/20,
397b/21, 397b/22, 397b/24,
397b/25, 397b/6, 398a/1, 398a/10,
398a/10, 398a/14, 398a/16,
398a/20, 398a/4, 398a/5, 398a/5,
398a/5, 398a/9, 398b/1, 398b/11,
398b/12, 398b/12, 398b/15,
398b/15, 398b/15, 398b/16,
398b/21, 398b/23, 398b/25,
398b/25, 398b/7, 398b/8, 399a/11,
399a/12, 399a/13, 399a/13,
399a/16, 399a/16, 399a/16,
399a/17, 399a/17, 399a/17,
399a/17, 399a/17, 399a/18,
399a/19, 399a/19, 399a/19,
399a/21, 399a/22, 399a/3, 399a/5,
399a/6, 399a/6, 399a/7, 399a/7,
399a/7, 399a/7, 399a/7, 399a/9,
399b/1, 399b/10, 399b/11,
399b/12, 399b/12, 399b/12,
399b/12, 399b/12, 399b/13,
399b/19, 399b/2, 399b/2, 399b/2,
399b/23, 399b/3, 399b/3, 399b/3,
399b/3, 399b/6, 399b/7, 399b/9,

400a/12, 400a/13, 400a/14,
400a/15, 400a/16, 400a/18,
400a/2, 400a/6, 400a/7, 400a/9,
400b/1, 400b/1, 400b/12, 400b/13,
400b/15, 400b/19, 400b/2,
400b/20, 400b/21, 400b/22,
400b/25, 400b/25, 400b/25,
400b/25, 400b/25, 400b/25,
401a/10, 401a/14, 401a/2, 401a/3,
401a/3, 401a/6, 401a/7, 401a/8,
401b/10, 401b/10, 401b/10,
401b/3, 402a/10, 402b/16,
402b/18, 402b/2, 402b/23,
402b/23, 402b/3, 402b/4, 402b/4,
402b/4, 402b/9, 403a/1, 403a/10,
403a/11, 403a/13, 403a/15,
403a/16, 403a/17, 403a/18,
403a/19, 403a/19, 403a/2,
403a/21, 403a/23, 403a/5, 403a/8,
403b/1, 403b/12, 403b/14,
403b/15, 403b/16, 403b/17,
403b/18, 403b/18, 403b/2,
403b/24, 403b/3, 403b/5, 403b/7,
403b/8, 404a/12, 404a/13,
404a/17, 404a/3, 404a/8, 404a/8,
404a/9, 404b/17, 404b/19,
404b/20, 404b/25, 404b/5, 404b/5,
405a/13, 405a/2, 405a/21,
405a/24, 405a/4, 405a/4, 405a/6,
405b/1, 405b/13, 405b/13,
405b/15, 405b/15, 405b/2,
405b/21, 405b/22, 405b/23,
405b/23, 405b/25, 405b/5, 405b/8,
406a/1, 406a/1, 406a/11, 406a/14,
406a/17, 406a/19, 406a/21,
406a/22, 406a/23, 406a/24,
406a/25, 406a/5, 406a/6, 406a/7,
406a/7, 406a/8, 406a/8, 406b/15,
406b/16, 406b/17, 406b/2,
406b/20, 406b/21, 406b/21,
406b/21, 406b/21, 406b/21,
406b/22, 406b/22, 406b/24,
406b/5, 406b/5, 406b/5, 406b/6,
406b/6, 406b/7, 406b/7, 406b/9,
406b/9, 407a/1, 407a/10, 407a/13,
407a/17, 407a/17, 407a/19,
407a/2, 407a/20, 407a/21,
407a/25, 407a/4, 407a/8, 407a/8,
407a/9, 407a/9, 407a/9, 407b/1,
407b/1, 407b/17, 407b/2, 407b/22,

407b/6, 408a/11, 408a/12,
408a/13, 408a/23, 408a/3, 408a/7,
408a/8, 408b/11, 408b/12,
408b/14, 408b/15, 408b/6, 408b/9,
409a/1, 409a/14, 409a/7, 409a/8,
409b/24, 409b/25, 409b/4, 409b/5,
409b/7, 410a/13, 410a/13,
410a/15, 410a/15, 410a/16,
410a/17, 410a/18, 410a/24,
410a/25, 410a/6, 410a/9, 410b/13,
410b/16, 410b/16, 410b/16,
410b/16, 410b/19, 410b/2, 410b/2,
410b/2, 410b/20, 410b/21,
410b/23, 410b/3

vebā □ : (Ar. is.) Veba, taun, salgın hastalık.
v.+(tume-i veba) 407a/14

vech : (Ar. is.) Yüz, surat, çehre;
üst, satıh; ön; üslup.
v. 382a/2, 384b/5
v.+(ne vech üzre) 393a/24
v.+i isticâl 378b/24, 385b/19
v.+le 380a/1, 380b/21, 380b/24,
381b/22, 385b/23, 387b/13,
388b/21, 389a/20, 392a/19,
395a/13, 395b/2, 401b/13
v.+ledir 376a/4
v.+ve münasib gör- 385a/8

veche : (Ar. is.) Yüz; yan, taraf,
semt.
v. 405b/7
v.+nüñ 400b/8

vedā □ : (Ar. is.) Ayrılma, ayrılış.
v.+eyle- 409a/24
v.+it- 380a/17, 388b/11

vedāyi □ : (Ar. is.) Emanetler.
v.+(reaya-i vedayi) 409a/18

vedi □ **at** : ?
v.+ı saltanat 396b/7

vefāt : (Ar. is.) Ölüm, ölme.
v.+eyle- 400a/4, 405b/4, 406b/25,
408b/14
v.+ı 402b/14

v.+ı (der-beyan-ı vefat-ı şah said)
398a/18
v.+ı (haber-i vefat) 408b/8
v.+ıdır (tarih-i vefat) 400a/18
v.+ından 409a/12
v.+it- 386a/22, 400a/15, 400a/16,
400a/8, 400b/24, 401a/25,
403a/15, 403a/20, 403a/25,
403a/9, 403b/2, 405b/17, 406a/19,
406a/24, 406b/14, 406b/4, 407a/2,
408b/9, 409a/21, 409b/10
v.+itme- 409b/1
v.+ları (tarih-i vefat) 409b/14
v.+larından (sal-i vefat) 408b/2

vefk : (Ar. is.) Uyuma, uygun
gelme, uygunluk.
v.+i hatır-ı şerif 397b/9

vefr : (Ar. is.) Bolluk; birinin
namusunu korumak.
v. (sahip-feza-yı vefr) 391b/25

vefret : (Ar. is.) Çokluk, bolluk.
v.+i kar-zar 395b/14

vehle : (Ar. is.) Dakika, an,
lahza.
v.+i ula 401a/1

vaḳāyi □ : (Ar. is.) Hadiseler,
olaylar.
v.+in 405b/12

vekil : (Ar. is.) Birinin işini
görmesi için yerine bıraktığı
kimse.
v.+dik- 375b/12

velāyet : (Ar. is.) Velilik, ermişlik;
dostluk, sadakat.
v.+i şeyh abdüllatif-ül mukaddesi
408a/9

Velāyet : Şeyh Velāyet;
Peygamber'in soyundan gelmiş
olup, gerçek ismi Seyyid Velāyet
bin Seyyid İshak'dır. Bursa'da
dünyaya gelmiş devrin ünlü
âlimlerinden aklî ve nakli ilimler

öğrenmiş, Molla Gürani'den de hadis dersleri almıştır. Şeyh Ahmed'den feyz almış ve tasavvuf yolunda ilerledikten sonra birçok öğrenci yetiştirmiş ve 1522 yılında İstanbul'da ölmüştür.
v.+(seyyid velayet) 408a/24
v.+i (şeyh velayet) 408a/15

velī-ahd : (Ar. is.) Bir hükümdardan sonra hükümdar olacak kişi.
v.+eyle- 391a/2

“velkaddemet-şehīdā” : (Ar. cüm.)
?
v. 400b/4

Ve-mā tedrī bi-eyyi arzīn temūt :
(Ar. cüm.) Ayet- Ölümün ne zaman geleceğini bilemezsiniz.
v. 398a/23

verāset : (Ar. is.) Mirasta hak sahibi olma.
v.+le 392b/5

verese : (Ar. is.) Mirasçılar.
v.+(ihtilaf-ı verese) 393a/11

verz-ārā : (Far. s.) Çalışkan; çok çalışan.
v.+nuñ (vüzera-i verz-ara) 379a/7

veşāk : (Ar. is.) Bağ; antlaşma.
v.+larına (gerdun-ı vesak) 394b/8

vesī : (Ar. s.) Geniş, bol.
v. 381a/14

vesīa : (Ar. s.) Geniş, bol
v.+yı (memleket-i vesia) 375b/12

vesīle : (Ar. is.) Yol, vasıta, bahane; sebep.
v.+i husul-i amal ol- 380a/4

vesvese : (Ar. is.) İşkil, şüphe; kuruntu.
v.+den 403b/10

vezāif : (Ar. is.) Vazifeler, görevler.
v. 402a/10
v.+i (ikamet-i vezaif-i hidmet) 397b/11, 398a/3
v.+i hidmet 397a/17

vezāret : (Ar. is.) Vezirlik, paşalık.
v. 390b/14
v.+de (mesned-i vezaret) 384b/17
v.+i (kar u bar-ı vezaret) 389a/24

vezīr : (Ar. is.) Valilik; vekillik.
v. 384a/9, 400a/20, 401a/13, 402b/25
v.+e (huzur-ı vezir) 388a/23
v.+i 390a/4, 393a/2
v.+i azam 384b/11, 384b/2, 392a/4, 404b/14, 408a/22
v.+i azam hadım ali paşa 387a/2
v.+i daniş-pezir 391a/18
v.+i mezbur 401a/16
v.+ine 389b/8
v.+ler 395b/22, 396a/8
v.+lerüñ 376b/24, 395b/25

Vidin : Vidin ili, Bulgaristan'ın kuzeybatısında Sırbistan ve Romanya ile sınırı olan bir il; Osmanlı sancaklarından biridir.
v. 382a/14

vifāk : (Ar. is.) Uygunluk; aynı düşüncede olma; barış.
v.+(ittifak-ı vifak it-) 382b/7

vilāyet : (Ar. is.) İl.
v. 375b/10, 378a/9, 378b/3, 393b/19
v.+den 383a/16
v.+i 391a/25
v.+i amme 391b/23
v.+i anatolı 395a/7
v.+i osmaniye 376b/22
v.+inde 386a/11, 386a/7, 399b/9
v.+inde (kefe vilayeti) 377b/18
v.+inde (teke vilayeti) 380a/23
v.+inden 408b/22
v.+ini 390b/20, 392b/1
v.+lerine 376a/14

v.+lerini (kefe vilayeti) 378a/22
v.+ü memleket bağıyla- 378a/25
v.+ün 381b/16, 395a/19
v.+ünüzde 376a/12

vir- : (T. fi.ve yar. fi.) Vermek.
v. 410b/8
v.-di (cevab vir-) 390a/10,
390a/14, 394a/19
v.-di (haber vir-) 380b/18
v.-di haber vir- 381a/9
v.-dikde (haber vir-) 408a/19
v.-diler 400a/25, 400a/8, 401a/20,
401a/23, 405a/15
v.-diler (cevab-ı ba-savab vir-)
395b/20
v.-diler (cevab vir-) 382b/24
v.-diler rıza-vir- 383a/20
v.-dügünde (rıza vir-) 377a/12
v.-eler 390b/20
v.-eyim 410b/13
v.-icek (cevab-ı yeis vir-) 386b/17
v.-icek (cevab vir-) 379b/12,
395b/25
v.-icek (el vir-) 402a/13
v.-icek (selam vir-) 401b/19
v.-icek (teşviş vir-) 410b/9
v.-ir 404b/20
v.-irdi 408b/15
v.-irsen (cevab vir-) 404b/24
v.-medikleri 375b/25
v.-mek 378b/8
v.-mekle (elem vir-) 400b/9
v.-mesi 381b/12
v.-miş 394a/5, 406a/12
v.-mişidi 382b/13, 397b/10
v.-mişiken (el vir-) 390b/16
v.-mişler 410a/10
v.-üp 385a/12, 399b/17, 401a/19,
402b/21, 406a/13, 408a/15
v.-üp (bade vir-) 391b/22
v.-üp (cevab vir-) 378a/21
v.-üp (destura destur vir-) 388a/18
v.-üp (fetva vir-) 400b/3
v.-üp (haber vir-) 402b/14,
408a/17
v.-üp (rıza vir-) 392b/15
v.-üp (selam vir-) 408b/6
v.-üp (tesliyet vir-) 404a/16

vīrān : (Far. s.) Yıkık, yıkılmış;
kederli.
v. 375b/13

virid : (Ar. is.) Belli zamanlarda
okunması adet olan Kur'an
cüzleri, duaları.
v. (virid-i zeban eyle-: Diline
dolamak.) 375b/17

viril- : (T. fi.) Verilmek.
v.-di 401b/2, 401b/3, 403a/3,
403a/5
v.-dikde 401a/4
v.-e 391a/25
v.-üp 384b/16
v.-üp (ateş viril-) 385b/13

virme- : (T. fi.) Vermemek.
v.-dügine (rıza virme-) 377a/11
v.-yecek (fetva virme-) 400b/3
v.-yüp (selam virme-) 402a/23
v.-yüp (vücut virme-) 380b/9
v.-z 393a/15
v.-zim 395b/24
v.-zler 378b/1
v.-zler (rıza virme-) 395b/5

visāde : (Ar. is.) Yastık; şilte.
v.+ye 407b/24

vizr : (Ar. is.) Günah, suç.
v.+(vüzera-i vizr-asar) 379a/24

vizr-ārā : (Ar. Far. s.) Suçlu,
günahkar.
v.+(vüzera-yı vizr-ara) 380b/8

vukū : (Ar. is.) Oluş,
olma; düşme; bir olayın çıkış yeri.
v.+bul- 399a/4
v.+ı 385b/23
v.+ı (der-beyan-ı vuku-ı harb u
cidal) 38

vukūf : (Ar. is.) 1.Durma, duruş
2.Anlama, bilme, öğrenme.
v.+(ehl-i vukuf) 388b/16
v.+ı ol- 398a/3
v.+ı tedarik 386b/20

vuşul : (Ar. is.) Ulaşma, gelme, erişme.
v.+bul- 379a/17, 382a/23,
384a/15, 394a/24, 398b/7,
387b/18, 391a/16
v. 402b/22
v.+(şeref-i vüsul) 394b/22
v.+e 388a/8

vü : (Ar. bağ.) Ve.
v. 375b/14, 377b/4

vücüb : (Ar. is.) Vacip ve
lüzumlu olma.
v.+(şera-i vücub) 401b/23

vücüd : (Ar. is.) Varlık, gövde.
v. 383a/15
v.+larına (mezraa-i vücud)
397a/12
v.+a gel- 377a/14, 405b/16
v.+ı 387a/5
v.+ı nazenin 398a/19
v.+ın (muamma-yı vücud)
398a/25
v.+larını 385a/10
v.+virme- 380b/9

vücüh : (Ar. is.) 1.Yüzler,
çehreler 2.Bir memleketin ileri
gelenleri.
v.+(ahsen-i vücuh) 394b/23
v.+ı adide 379b/19

vürü : (Ar. is.) Korkaklık.
v.+yı (agaz-ı vürü-yı teveccüh)
398a/25

vürüd : (Ar. is.) Geliş, gelme; varma,
yetişme.
v. 394b/13
v.+ına 387a/7

vüzerā □ : (Ar. is.) Vezirler.
v. 380b/23, 383b/22, 386b/2,
386b/2, 390b/21, 393b/1, 394b/5,
395a/12, 397a/14, 397a/16,
401b/16, 401b/5
v.+(cemi-i vüzerā ve ümera)
396b/1

v.+(müzdehim-i vüzerā ve ulema)
407b/17

v.+(tetavül-i vüzerā) 390a/11

v.+dan 393b/8

v.+i kec-ara 381b/23

v.+i kec-ra 376b/8

v.+i mezalim-ara 376b/21,
379a/18

v.+i nifak-pişe 395a/4

v.+i verz-ara 379a/7

v.+i vizr-asar 379a/24

v.+nuñ 383a/9

v.+nuñ (güruh-ı vüzerā) 391b/19

v.+ya 388a/2, 395b/20, 397a/22,
401a/17

v.+yı kec-ra 379b/23

v.+yı vizr-ara 380b/8

Y

ya : (T. bağ. ve ünl.)
1.Birinden birinin olacağı sanılan
iki durum için kullanılır;
2.Heyecan bildirmede kullanılır.
y. 379b/13, 381b/14, 407b/5,
410b/11

yābān : (Far. is.) Çöl, sahra.
y.+a 385b/11

yağı : (T. is.) Düşman.
y. 387b/16

yağma : (Far. is.) Çapul, talan.
y. 375b/14, 385b/23

yağmalan- : (Far. T. fi.)
Yağmalanmak, yağma edilmek.
y.-up 403a/5

yağ- : (T. fi.) Yakmak.
y.-up 390a/14

yağa : (T. is.) Kıyı, kenar, taraf.
y.+ya 378b/25

yağdır- : (T. fi.) Yaktırmak.
y.-up 390a/1

yakın : (Ar. is.) 1.Sağlam bilgi, iyi, kesin olarak bilme 2.Yakın.
y. 397a/4
y.+dir 376b/9
y.+e 385b/8

Ya□küb Seydī □Ali : ?
y. 405b/23

yākūt : (Ar. is.) Yakut, değerli taş.
y. 386b/18

yaman : (T. s.) Alışılmışın üzerinde olan; kötü, korkulan.
y. 378b/8
y.+dır 378b/18

yan : (T. s.) Yön; bir şeyin üst, alt, ön ve arkası dışındaki tarafı.
y.+ımda 387b/21
y.+ına 385a/24
y.+ına kal- 388b/10
y.+ınca 398a/9
y.+ında 383b/15, 386a/18, 386a/4, 387a/14, 389a/19, 389a/21, 394b/2, 409a/9
y.+larınca 398b/16
y.+larında 385b/16, 408b/14

yan- : (T. fi.) Yanmak.
y.-up 403b/11

yanaş- : (T. fi.) Yanaşmak; yaklaşmak.
y.-up 385a/24

yap- : (T. fi.) Yapmak.
y.-up 399b/16, 400a/5

yapış- : (T. fi.) Yapışmak.
y.-diklerinde 404b/22

yār : (Far. is.) Dost; sevgili.
y. 389a/21
y. (yar-ı gar: Mağara dostu; Hicret sırasında Hz.Muhammed'e mağarada arkadaşlık etmiş olan Hz.Ebubekir) 410a/6
y.+ve hevadar idin- 386a/13

yarār : (T. s.) Yarayan, elverişli, uygun; fayda.
y. 375b/24
y.+ı dirlik 376a/6
y.+ları 376a/1

yārın : (T. is.) Bugünden sonraki gün.
y. 404b/21

yās : (T. is.) matem.
y.+u matemler eyle- 396a/5

Yāsīn : (Ar. is.) Kur'an'da bir sure.
y.+(sure-i yasin) 406a/11

yatsu : (T. is.) Yatsı vakti.
y. 410a/22

yavacağ : (T. is.)
y.+dır 378b/8
y.+ınuñ (yavacagınuñ) 378b/6

yayabaşı : (T. is.) Yeniçeri ocağının yaya ortaları komutanlarına verilen san.
y.+ları 394a/23
y.+larından 393b/5

yaz- : (T. fi.) Yazmak.
y.-arsañ 410b/12
y.-dı 401b/6, 402b/6
y.-mışdır 403a/21, 403b/5, 405b/12, 405b/21, 405b/8
y.-mişdir (şerh yaz-) 400a/13
y.-up 391a/12, 399b/25, 401b/13, 405b/6, 410b/13
y.-up (name yaz-) 377b/14

yazı : (T. is.) Yazmak işi; harfleri yazma biçimi.
y. 410b/11

yazıl- : (T. fi.) Yazılmak.
y.-an 377a/23
y.-up 382a/20
y.-urdu 377a/24

yebāb : (Far. s.) Harap, yıkık, virane.
y.+(harab u yebab ol-) 395a/23

yed : (Ar. is.) El; kuvvet, güç; yardım.
y.+(def-i yed it-) 398a/13
y.+i alya 389b/22, 406b/5
y.+i dua it- 405a/20
y.+i kudret 396b/7
y.+ü erd ol- 390b/8

yedi : (T. s.) Yedi.
y. 410a/16, 410a/16
y.+(tokuz yüz on yedi) 383a/23, 386a/23, 388b/24
y.+(tokuz yüz yigirmi yedi) 405a/20
y.+biñ 403a/11

yeg : (T. s.) Daha iyi, daha üstün.
y.+dir 404a/16

Yegān : Mevlānā Yegān, Molla Yegān; Osmanlı âlimi.
y.+(mevlana-i yegan) 399b/15

yegince : (T. zf.) Zorlu, şiddetli biçimde; üstün bir şekilde.
y.+ol- 388b/22

ye□is : (Ar. is.) Umutsuzluktan doğan karamsarlık, üzüntü.
y.+(cevab-ı yeis vir-) 386b/17

yek-rān : (Far. s.) Soyu temiz cins at; al at.
y.+ol- 382b/16

yek-zebān : (Far. s.) Bir dilli; ağız birliği etme.
y.+ol- 390b/14

yeksān : (Far. s.) Düz; beraber, bir.
y.+(hakla yeksan ol-) 389b/1

yemīn : (Ar. s.) 1.Sağ, sağ taraf; 2.And.
y. 389a/3

y.+(ahd ü yemin) 383b/6
y.+i imam 408a/18
y.+leri (canib-i yemin) 410a/8
y.+ü yesar 385b/4

yemlik : (T. is.) 1.Hayvanlara yem verilen yer veya kap; 2.Rüşvet.
y.+eyle- 390b/3

Yeñi-bağçe : İstanbul'da bir semt.
y.+ye 408a/13, 396a/12
y. 394b/7, 396a/13

yeñiçeri : (T. is.) Osmanlıda piade asker sınıfı.
y. 387a/12, 391b/14, 392a/10, 392a/12, 393b/5, 394a/1, 395b/3, 397a/2, 397a/5, 397b/3, 403a/4
y.+den 388b/18
y.+ler 392a/21, 394a/10, 396a/15
y.+lere 394a/5, 396a/2
y.+leri 406a/22
y.+leri (inhiraf-ı müşahede-i yeñiçeri) 392a/19
y.+lerüñ 392a/23

yer : (T. is.) Yer, mahal, mekan.
y. 375b/2, 375b/2, 385a/23, 410b/18
y.+den 383b/24, 384a/2, 385b/2
y.+inde (yerlü yerinde) 397a/17
y.+inden 379a/22, 387b/11
y.+ine 379a/2, 386b/12, 387a/25
y.(yerine getir-: Bir görevi yapmak) 381b/7, 396b/18, 397a/24, 397a/7
y.+ine var- 387b/7
y.+it- 385b/7
y.+lerinde 375b/2
y.+üñ 387b/11, 389b/12
y.+üñüze (yerlü yerine var-) 376a/11

yerlü : (T. s.) 1.Taşınamayan, başka yere götürülemeyen 2.Belli bir bölgede yetişen.
y. 379a/2, 379a/22
y.(yerli yerinde: Bulunduğu veya uygun yerde) 397a/17

y.(yerli yerine var:- Kendi yerine varmak) 376a/11

yeryüzi : (T. is.) Dünya.
y. 396b/23

yesār : (Ar. is.) 1.Varlık, zenginlik 2.Sol, sol taraf.
y. 389a/3
y.+(yemin ü yesar: Sağ ve sol) 385b/4

yeşil : (T. is.) Yeşil renk.
y. 404a/7

yetīm : (Ar. s.) Yalnız, tek, eşsiz;
babası ölmüş olan.
y. 407a/15

yetmiş : (T. s.) Yetmiş.
y. 406b/8
y.+üç 408b/13

yetür- : (T. fi.) 1.Bitirmek, tamamlamak 2.Besleyip büyütmek, yetiştirmek.
y.-dükde 398b/13

yevakıt : (Ar. is.) Yakutlar.
y. 378b/2

yevmī : (Ar. s.) Günlük, gündelik;
her gün.
y. 399a/21, 399b/4

Yezdān : (Far. is.) Allah.
y.+dan (takdir-i yezdan) 376a/23

yık- : (T. fi.) Yıkmaq.
y.-mak 390a/14
y.-uben 401a/5

yıl : (T. is.) Sene.
y. 403a/3, 405a/22, 408b/2, 410a/21
y.+a 410a/15
y.+dan 379b/8
y.+dır 408b/13

Yıldırım Hān Medresesi : Edirne'de medrese.
y. 403a/22

yi- : (T. fi.) Yemek eylemi.
y.-yem 405a/2

yigirmi : (T. s.) Yirmi.
y. 403a/9, 403b/10, 409a/10, 409a/8
y.+(tokuz yüz yigirmi iki) 403a/9
y.+(tokuz yüz yigirmi yedi) 405a/20
y.+(yüz yigirmi) 403a/20, 403a/23, 403a/24, 406b/18
y.+biñ 392b/25

yigit : (T. is.) Yiğit, alp.
y.+leri 375b/25

yine : (T. e.) Gene.
y. 380b/22, 392a/12, 403a/24, 403a/24, 403b/25, 406a/18, 406a/3, 409a/11

yīne : (T. e.) Gene.
y. 387b/19

yir : (T. is.) Yer.
y.+de 389a/22, 397b/10
y.+e 379a/1, 387b/6, 391b/16, 405a/3
y.+it- 401a/6

yoḥsa : (T. bağ.) Yoksa.
y. 376a/9, 385b/1, 387a/5, 400b/11

yok : (T. is.) Bulunmayan, mevcut olmayan şey.
y. 379a/2, 386a/17, 386a/17, 389a/19, 389a/21, 389a/21
y.+dır 384b/14, 384b/23, 396a/5
y.+dur 377b/16, 378a/25
y.+idi (yogidi) 384b/10, 408b/15

yokuş : (T. is.) Yükselerek devam eden yol.
y. 385a/23

yol : (T. is.) Yol.
y. 392a/22
y.+a 410a/11
y.+da 389b/13
y.+dan 378b/6, 380b/16
y.+ına 392b/3
y.+ında 384b/9
y.+ından 393b/13
y.+umda 383b/25
y.+uñ 388a/11

yoldaş : (T. is.) Yol arkadaşı,
dost; ortak görüşü
benimseyenlerin her biri.
y.+ları 386b/12

yoldaşlık : (T. is.) Yol arkadaşlığı,
dostluk.
y.+ve hizmet it- 376a/5

yorğun : (T. s.) Yorulmuş.
y. 389a/6

yorğunluk : (T. is.) Yorgun olma hali.
y.+ı (yorgunluğu) 388a/15

yort- : (T. fi.) Sefer etmek,
koşmak.
y.-um itdiler 388b/23

yular kaşdı :
y.+kasdı 377a/8, 391b/10,
392a/18, 393a/2

Yunus Paşa : Rumeli beylerbeyidir.
Yavuz Sultan Selim saltanatında
23 Ocak 1517 - 13 Eylül 1517
tarihleri arasında yedi ay yirmi
gün sadrazamlık yapmış Osmanlı
devlet adamıdır
y. 397b/24

Yusuf-üt-Tokātī : ?
y.+(ahi yusuf-üt-tokati) 400a/2

yük : (T. is.) Taşınılan her şey.
y. 399a/5

yüksek : (T. s.) Yüksek, alçak
olmayan.
y. 385b/2

yümn : (Ar. is.) Uğur, bereket,
mut.
y.+(mucib-i yümn ü ikbal)
396b/25

yüri- : (T. fi.) Yürümek.
y. 376a/18

yürü- : (T. fi.) Yürümek.
y.-diler 388b/21
y.-ñ 389a/11
y.-yüp 378b/21
y.-yüp (üzerine yürü-) 386b/5

yüz : (T. s.) Yüz sayısı.
y. 387b/16, 401b/4, 403b/3,
403b/6, 404a/22, 405a/17,
405a/23, 405b/24, 405b/4, 406b/4
y.+(beş-yüz) 402b/10
y.+(dört yüz) 402a/14
y.+(iki yüz) 402b/12, 403a/8,
409b/19, 410a/13
y.+(tokuz yüz bir) 400b/24
y.+(tokuz yüz on altı) 399b/10
y.+(tokuz yüz on bir) 399a/15
y.+(tokuz yüz on sekiz) 396a/22,
398b/3
y.+(tokuz yüz on yedi) 383a/23,
386a/23, 388b/24
y.+(tokuz yüz otuz tokuz) 405b/4
y.+(tokuz yüz toksan) 399a/4
y.+(tokuz yüz üç) 399a/14
y.+(tokuz yüz yigirmi iki) 403a/9
y.+(tokuz yüz yigirmi yedi)
405a/20
y.+biñ 397b/23
y.+e 407a/11
y.+elli 401b/15, 401b/22, 401b/4,
403a/5
y.+otuz 403a/13
y.+yigirmi 403a/20, 403a/23,
403a/24, 406b/18

yüz : (T. is.) yüz, surat, çehre.
y.+çevir- 386b/12
y.+i 389b/20
y.+sür- 393b/11, 395a/10
y.+tut- 408b/23

Z

- zabt** : (Ar. is.) Sıkı tutma, idaresi altına alma; silah kuvvetiyle bir yeri alma.
z.+eyle- 392a/21
z.+ına 382b/11
- zafer** : (Ar. is.) Düşmanı yenme; üstün gelme; başarı.
z.+(rikab-ı zafer) 381a/16
z.+i neval 375b/10
- zafer-māl** : (Ar. Far. s.) Zafere takılan; sürekli zafer elde eden.
z.+(asker-i zafer-mal) 394b/3
- zafer-şīār** : (Ar. s.) Zafer kazanmış, üstün gelmiş.
z.+(sipah-ı zafer-şiar) 383a/3
- Zağra** : Bulgaristan topraklarında bir şehir.
z. 383a/11, 383a/8, 383a/9
z.+dan 383b/3
- zahāir** : (Ar. is.) Zahireler.
z. 380a/9
- zāhib** : (giden; bir fikre kapılan.
z.+(ketme zahib ol-) 388a/24
- zāhir** : (Ar. s.) 1.Görünen, açık, belli 2.zf. Elbette, şüphesiz; galiba.
z. 409a/19
z.+de 389a/4
z.+de (ilm-i zahir) 408a/2
z.+e (ulum-ı zahir) 407b/10
z.+i ceza 409b/16
z.+ol- 379b/24, 381a/7, 399a/5
- zāhire** : (Ar. is.) Dışarı fırlamış göz.
z.+(ecel-i keramat-ı zahire) 408a/6
- zāhiri** : (Ar. s.) Görünen, görünürdeki.
z.+si (bad-ı zahiri) 376b/18

- zahmet** : (Ar. is.) Sıkıntı, eziyet; zor, güç; yorgunluk.
z.+e ko- 379b/13
- zahr** : (Ar. is.) Arka, sırt.
z.+den 399a/9
z.+i 406a/9
- zāil** : (Ar. s.) Sona eren, devamlı olmayan; geçen.
z.+ol- 395b/25
- zālike** : (Ar. zm.) O, şu.
z. 399b/24
- zālim** : (Ar. s.) Zulmeden, haksızlık eden.
z.+lerüñ 395b/9
- zālimān** : (Ar. s.) Zulmedenler.
z.+(eyadi-i zaliman) 395a/23
- zām** : ?
z.+ınca 392b/15
- zamān** : (Ar. is.) Vakit, çağ, devir.
z. 390a/8, 398b/25, 403b/25, 408b/16, 409b/2
z.+(fi-zaman) 399b/14
z.+(kutb-ı zaman) 408a/19
z.+a 382a/12
z.+da 377b/22, 378a/20, 378a/5, 384a/15
z.+dan 379a/10
z.+ı 378a/18, 388a/17
z.+ında 384b/1, 394a/3, 410b/2
z.+larından berü 376a/4
z.+(zemin ü zeman) 396a/20
z.+ın 398a/11
- zamīme** : (Ar. is.) Ek, arttırma, katma.
z.+i fetva 401b/3
z.+i tarik 397a/19
z.+it- 382a/14
- zamīr** : (Ar. is.) İç, içyüz; kalb; kendi.

z.+i (mirat-ı zamir-i münir)
383b/11
z.+i münir 385b/9, 393b/3
z.+inde 407b/20
z. 407a/22
z.+ine 377a/6, 383a/18

Ẓamīrī :?
z. 407a/22

ẓamm : (Ar. is.) Arttırma, katma.
z.+olın- 403a/6

ẓanc : ???
z.+1 giti-sitani 396a/16

ẓann : (Ar. is.) Sanma, sezme;
şüphe.
z.+it- 406b/1

ẓarar : (Ar. is.) Zıyan, eksiklik,
kayıp.
z.+1 383a/1

ẓarf : (Ar. is.) Kab, kılıf; içine
mektup konulan kağıt.
z.+la 404a/13

ẓarūret : (Ar. is.) Çaresizlik,
muhtaçlık; yoksulluk.
z. 397a/12

ẓarūrī : (Ar. s.) Mecbui, zorunlu.
z.+(firkat-i zaruri) 398a/17

ẓāt : (Ar. is.) Kendi, asıl, öz.
z.+1 şerif 384a/25, 396b/7
z.+ına 388b/9
z.+uña 396b/11

zāviye : (Ar. is.) Köşe; küçük
tekke.
z. 399a/17, 399a/19, 408b/1
z.+de 408a/23
z.+i kudsiyye-i bina 399b/3
z.+i zıba 407b/15
z.+leri 410b/23
z.+leri (bab-ı zaviye) 407b/17
z.+lerinde 408a/8
z.+sinde 400b/18, 406a/5

z.+yle 410b/23

zebān : (Far. is.) Dil; lisan.
z.+(vird-i zeban eyle-) 375b/17

zebānī : (Ar. is.) Cehennemlikleri
cehenneme atmakla görevli melek.
z.+guya 404b/13

zebūn : (Far. s.) Zayıf, güçsüz,
aciz.
z.+lar 389a/10
z.+ları 389a/7

zehr : (Far. is.) Zehir, ağı.
z.+in 398a/21

zelāzil : (Ar. is.) Deprem, yer
sarsıntısı.
z.+den 379a/15

zemīn : (Far. is.) Yer, yeryüzü;
mekan.
z.+de 404a/8
z.+i mezellet 396b/2
z.+ü zeman 396a/20

zemzeme : (Ar. is.) Ezgili ses;
nağme.
z. 396a/10

zen : (Far. is.) Kadın.
z.+ü peçe 390b/4

zenbīl : (Ar. is.) Zenbil.
z. 401b/11
z.+e 401b/12
z.+i 401b/13

zendeķa : (Ar. is.) Kafirlik,
dinsizlik.
z. 400b/2
z.+dan 400b/15

zer : (Far. is.) Altın.
z. 378b/1

zerre : (Ar. is.) Pek ufak parça.
z.+deñlü 376a/25

zerrīn : (Far. s.) Altından yapılmış, altın; altın gibi sarı, parlak.
z. 382a/16
z.+i zin 382a/18

zevāl : (Ar. is.) Ayrılıp gitme; yok olma.
z.+i 402a/19
z.+i (emanet-i zeval-i mülk) 393a/21

zevce : (Ar. is.) Nikahlı kadın, eş.
z.+leri 408b/13

zeyl : (Ar. is.) 1.Etek 2.Son 3.Kuyruk.
z.+i ismet 396b/9

zılāl : (Ar. is.) Gölgeler.
z.+(erbab-ı zılal) 395a/16

zımn : (Ar. is.) Açıkça söylenmeyip dolaylı anlatılan söz; maksat.
z.+ında ol- 383b/20

zırğam : (Ar. is.) Arslan.
z.+ı ecel 398a/20

zībā : (Far. s.) Süslü; güzel.
z.+(zaviye-i ziba) 407b/15
z.+dır 400b/22

Zic : Uluğ Bey'in önemli eseri. Zici Gürgani, Uluğ Bey Zici, Zici Cedidi Sultani adlarıyla üç eserden oluşur.
z.+ine (ulug beg zici) 406b/6

zıkr : (Ar. is.) 1. Anma, anılma; bildirme. 2.Kur'an-ı Kerim
z. 390b/23
z.+i asar-ı hayr 398b/24
z.+i tevcih-i liva 381b/14
z.+it- 376a/18, 402a/15, 409a/18
z.+ol- 380a/6, 382a/22
z.+olın- 377b/9, 385a/18, 386a/14, 397a/25, 399a/8

zīmām : (Ar. is.) Yular, hayvan yuları.
z.+ı ahkam 396b/10
z.+ı saltanat 396a/7
z.+ı teveccüh 397a/20

zımmet : (Ar. is.) Sahip çıkma; koruma zorunda kalma.
z.+(tedarik-i zimmet) 392b/13

zīn : (Far. is.) eyer.
z.+(zerrin-i zin) 382a/18

zīrā : (Far. e.) Çünkü, şundan dolayı.
z. 384b/21, 396a/4, 396b/24, 402a/20, 404a/16

ziyā : (Ar. is.) Işık, aydınlık.
z. 382b/13

ziyāde : (Ar. is.) Artma, çoğalma; çok bol.
z. 380a/6, 384b/22, 397b/6, 399a/11, 402b/19, 405b/14
z.+ol- 382b/16

ziyāfet : (Ar. is.) Misafir kabul etme, yedirme içirme.
z. 378a/15, 388b/6, 389b/25
z.+(akd-i meclis-i ziyafet) 390a/5
z.+eyle- 408a/24
z.+it- 390b/3

ziyāret : (Ar. is.) Görmeye gitme.
z. 403b/24
z.+e 404b/14, 408b/6
z.+ine 401a/21, 409a/15, 409a/6
z.+lerine 410a/6
z.+üñden (şeref-i ziyaret) 407b/5

ziyy : (Ar. is.) Dış görünüş, kılık kıyafet.
z. 393b/25

zühr : (Ar. is.) Öğle vakti.
z. 410a/24

zühür : (Ar. is.) Görünme, meydana çıkma.
z.+(pür-hubur-ı zuhur it-) 396a/11

z.+bul- 383b/20, 393a/24, 409b/18
z.+e gel 382b/9
z.+e gel- 393b/9
z.+ı 389b/3
z.+it- 376b/22, 383a/18, 391a/20,
391a/6, 393a/7, 395b/14, 406a/14,
408a/6, 410b/15
z.+u beruz eyle- 385b/25

zulum : (Ar. is.) Haksızlık, eziyet.
z.+ü dalalet 395a/19

zübde : (Ar. is.) Bir şeyin en
seçkin parçası; öz.
z.+i erazil 378a/6

Toplam kelime: 17749
Geçerli kelime: 17749
Geçersiz kelime: 0
Alt madde: 10782
Madde başı: 4091